

ΟΙ ΑΘΛΙΟΙ.

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΟΙ

ΑΘΛΙΟΙ

ΥΠΟ

ΒΙΚΤΟΡΟΣ ΟΥΓΟΥ

Μεταφρασθέντες ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

ὑπὸ

Ι. ΙΣΙΔΩΡΙΔΟΥ ΣΚΥΛΙΣΣΗ.

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

ΕΝ ΤΕΡΓΕΣΤΗ

Τύποις τοῦ Αὐστριακοῦ Λόγδ.

1863.

1913 (92)

1913 (92)

1913 (92)

1913 (92)

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΙΑΝΝΗΣ.

2017/11/20/11

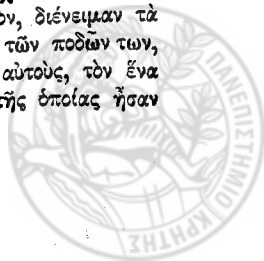
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ο ΜΕΤΑΞΥ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΤΟΙΧΩΝ ΠΟΛΕΜΟΣ.

Α'.

Τί νά κάμωσιν οί ἐν ἀβύσσῳ ἂν δὲν συνομιλῶσι
τούλάχιστον ;

Ἡ νύξ ἐπροχώρει· οί ἀντάρται, ἐπωφελοῦμενοι αὐτὴν ἐτελειοποιοῦν τὸ ὀχύρωμά των ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ Ἐνζολωρᾶ, διότι ὁ Μάριος ὀφθαλμούς εἶχε καὶ δὲν ἔβλεπε τίποτε πλέον. Ὅχι μόνον ἐπεσκευάσθη τὸ ὀδόφραγμά των, ἀλλὰ καὶ ἐπηυξήθη· ὑψώθη ἀκόμη δύο πόδας· ἐνεπήχθησαν ἔξωθεν αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν ῥάβδοι σιδηραῖ, ὁμοιάζουσαι λόγγας κλινοῦσας κατὰ τοῦ ἐφορμῶντος ἐχθροῦ. Ἐνὶ λόγῳ τὸ προπύργιον τοῦτο κατέστη ἐπιτηδείως, ἔξωθεν μὲν, ὅσον δυναταί τις νά φαντασθῆ ἀνώμαλον καὶ ἀκανθῶδες, ἔσωθεν δὲ, χάρις εἰς τὰς πέτρας τοῦ λιθοστρώτου εὐπρόσιτον καὶ εὐυπέριβατον. Ἀνέβαινον ἐπ' αὐτοῦ οί ἀντάρται, ὅταν ἤθελον, ὡς εἰς κλίμακα. Ἐπεμελήθησαν δὲ καὶ τοὺς τραυματίας των, θέσαντες αὐτοὺς ἐν ἀναπαύσει ἐντὸς τοῦ μαγειρείου, καὶ δέσαντες τὰ τραύματά των. Ἐσύναξαν τὴν πυρίτιδα ἥτις ἦτον διεσκορπισμένη χαμαὶ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἔχυσαν καὶ ἄλλα μολυβδόβολα, κατεσκεύασαν φυσέκια, ἠτοίμασαν ξαντὸν, διένειμαν τὰ πεσόγτα ὅπλα, ἐσάρωσαν πᾶν ὅ,τι πρόσκομμα πρὸ τῶν ποδῶν των, ἀπήγαγον ἐκ τοῦ μέσου τοὺς ψεκροὺς, στοιβάσαντες αὐτοὺς, τὸν ἓνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου, εἰς τὴν στενὴν ὁδὸν Μοντεδούρου, τῆς ὁποίας ἦσαν πάντοτε κύριοι.

Πολὺν καιρὸν τὸ λιθόστρωτον τῆς ὁδοῦ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐφαίνετο ἐρυθρὸν ἐκ τῶν αἱμάτων. Μεταξὺ τῶν πτωμάτων ἦσαν καὶ τέσσαρες στρατιῶται. Ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶπε καὶ τοὺς ἐξεγύμνωσεν τῶν στολῶν των, τὰς ὁποίας ἐφύλαξε.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐσυμβούλευσε νὰ κοιμηθῶσιν ἐπὶ δύο ὥρας οἱ μετ' αὐτοῦ. Τοῦ Ἐνζολωρᾶ καὶ αὐτῆς ἡ συμβουλή ἦτον πρόσταγμα, ἀλλ' ὅμως δὲν ἠθέλησαν νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῆς, εἰμὴ τρεῖς ἢ τέσσαρες. Ὁ Φυλλίδης μετῆλθε τὰς δύο ταύτας ὥρας χαράττων εἰς τὸν τοῖχον τὸν ἀπέναντι τοῦ καπηλείου διὰ καρφίου,

ΖΗΤΩΣΑΝ ΟΙ ΛΑΟΙ

Αἱ τρεῖς αὐταὶ λέξεις ἀνεγινώσκοντο ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐκεῖνου μέχρι τοῦ 1848.

Περὶ δὲ τῶν τριῶν γυναικῶν, ἀνεχώρησαν εἰς τὸ διάστημα τῆς νυκτός· οἱ ἀντάρται ἠσθάνθησαν περισσοτέραν ἄνεσιν ἐκ τῆς ἀπουσίας των. Κατέφυγον εἰς τινα γειτονικὴν οἰκίαν.

Οἱ πλείστοι τῶν τραυματιῶν ἠδύνατο καὶ ἠθέλον ἀκόμη νὰ πολεμήσωσι. Πέντε ἄνδρες ἦσαν πληγωμένοι βαρέως καὶ ἐκοίτοντο ἐντὸς τοῦ μαγειρείου ἐπὶ ἀχύρων καὶ στρωμάτων· οἱ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν στρατιῶται. Οἱ στρατιῶται ἔλαβον πρῶτοι τὰς ἀπαιτούμενας θεραπείας.

Εἰς τὴν αἴθουσαν δὲν ἔμενε πλέον ἄλλος, εἰμὴ ὁ Βοϊδάς, νεκρὸς καὶ σκεπασμένος ὑπὸ μέλανα πέπλον, καὶ ὁ Ἰαβέρης, δεδεμένος εἰς τὸν στύλον.

— Ἐδῶ εἶναι ἡ αἴθουσα τῶν νεκρῶν, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

Ὁ οἶαξ τοῦ λεοφορείου, ἂν καὶ συνετρίβη ὑπὸ τῶν μολυβδοβόλων, εἶχεν ὅμως ἀκόμη ἀρκετὸν μέρος ὄρθιον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀνήρτησεν ὁ Ἐνζολωρᾶς τὸ τρυπημένον καὶ αἱματόβρεχτον φόρεμα τοῦ θανατωθέντος γέροντος.

Τροφαὶ πλέον δὲν εἶχον μείνει. Οἱ πεντήκοντα ἄνδρες τοῦ ὀδοφράγματος κατέλυσαν ἐντὸς τῶν δεκαῆξ ὥρῶν καθ' ἃς διέμενον ἐκεῖσε ὄλα τὰ ὀλίγα ἐδώδιμα ὅσα εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ καπηλείου. Ἐξ ἀνάγκης κατεδίκασαν ὄλοι ἑαυτοὺς εἰς τὴν αἰστίαν. Ὅλιγας ὥρας ἔπειτα, εἰς ἓν ἄλλο ὀδοφράγμα, τὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἀγίου Μέρρη, γυνή τις ὀνόματι Ἰωάννα, περιστοιχιζομένη ὑπὸ ἀνταρτῶν ζητούντων ψωμίον, ἀνέκραξε·

— Νὰ φατε θέλετε! Καὶ διατί; Εἶναι τρεῖς ἡ ὥρα. Εἰς τὰς τέσσαρας θὰ εἴμεθα ὄλοι νεκροί.

Μὴ ὑπάρχοντος φαγητοῦ, ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀπηγόρευσε τὸ ποτόν. Διέταξε νὰ μὴ πῆ οἶνον κάνεις, ἀλλ' ὀλίγην ῥακὴν καὶ ταύτην μὲ τὸ μέτρον.

Εἰς τὸ κατώγειον τοῦ καπηλείου εὐρέθησαν φιάλαι τινὲς οἴνου, καλῶς κεκλεισμέναι καὶ ἐσφραγισμέναι. Ὁ Ἐνζολωρᾶς καὶ ὁ Κομπεφερόρης τὰς παρετήρησαν. Ἀναβαίνων ὁ Κομπεφερόρης εἶπε· — Θὰ εἶναι παλαιὸν κρασί τοῦ γέρο Λύκου.

— Καὶ πρέπει νὰ ᾔναι σπάνιον πρᾶγμα, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἀετός. Καλὰ καὶ κοιμᾶται ὁ Μέγαρος. Ἄν ἔβλεπεν αὐτὰς τὰς φιάλας, δύσκολα θὰ τὰς ἐσώζαμεν.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶπε καὶ ἔφερον ἐπάνω τὰς φιάλας ἦσαν δεκαπέντε. Διὰ νὰ μὴ τὰς ἐγγίση δέ τις, ὡς ἱεράς, τὰς ἔβαλεν ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο ὁ νεκρὸς τοῦ γέροντος Βοῖδᾶ.

Πρὸς τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐμέτρηθησαν ὄλοι, καὶ ἦσαν τριάκοντα ἑπτὰ.

Περὶ τὴν αὐγὴν ἐσβέσθη ἡ δᾶς· ὁ οὐρανὸς εἶχε κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν χροιάν τινα ἀμφίβολον, τὴν γλυκεῖαν χροιάν τοῦ βαθέως ὄρθρου, τὴν ὁποίαν οὔτε λευκὴν δύναται τις νὰ εἶπῃ, οὔτε κυανῆν. Πτηνὰ τινα ἐπέτων ὑπ' αὐτὸν βάλλοντα φαιδρὰ κελαδημάτα. Ἡ πρὸς τὸ βάθος τοῦ ὁδοφράγματος ὑψηλὴ ἐκείνη οἰκία, ἐστραμμένη οὔσα πρὸς ἀνατολάς, εἶχεν ἐπὶ τῆς στέγης αὐτῆς ῥοδίνην τινὰ ἀντανάκλασιν. Εἰς τὸ παράθυρον τοῦ τρίτου πατώματος, ὁ πρωϊνὸς ζέφυρος ἐσάλεινε τὴν φαιαν κόμην τοῦ νεκροῦ ἀνθρώπου.

— Καλὰ καὶ ἐσβέσθη αὐτὸ τὸ φῶς τοῦ δαδίου, εἶπεν ὁ Κομπεφερόρης πρὸς τὸν Φυλλίδην. Καθὼς τὸ ἐφύσα ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὁ ἀήρ, ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐφοβεῖτο. Τὸ φῶς τῶν δαδῶν ὁμοιάζει μὲ τὴν φρόνησιν τῶν ἀνάνδρων· φωτίζει κακὰ, ἐπειδὴ τρέμει.

Ἡ αὐγὴ ἐξυπνίζει τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων καθὼς τὰ πτηνὰ ὄλοι συνωμίλου, τὶς ἐδῶ, τὶς ἐκεῖ.

Ὁ Εὐμορφίδης, ἰδὼν μίαν γαλῆν περιφερομένην ἐπὶ μιάς ὑδρορροῆς, εἰς τὴν ὄροφὴν οἰκίας τινὸς, ἐξήγαγε φιλοσοφίαν ἐκ τοῦ φαινομένου.

— Τί πρᾶγμα εἶναι μίᾳ γάττα; ἀνέκραξε. Εἶναι καὶ αὕτη ἐν ἀντιφάρμακον. Ποιήσας ὁ Θεὸς τὸν ποντικόν, εἶπε, — Τί ἔκαμα! αὐτὸ ἦτον μίᾳ ἀνοησία. Καὶ ἔκαμε λοιπὸν τὴν γάτταν. Ἡ γάττα εἶναι μίᾳ ἐπιδιόρθωσις παρορβήματος.

Ὁ Κομπεφερόρης, περιεστοιχισμένος ὑπὸ σπουδαστῶν καὶ ἐργατῶν, ἔλεγε περὶ τῶν θανατωθέντων, περὶ τοῦ Προυβερίου, τοῦ Βα-

χορέλη, τοῦ Βοῖδᾶ, πρὸς δὲ καὶ περὶ τοῦ Καβούκη, καὶ περὶ τῆς βλοσυρᾶς σκυθρωπότητος τοῦ Ἐνζολωρᾶ.

— Ὁ Ἀρμόδιος, ἔλεγε, καὶ ὁ Ἀριστογείτων, ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Χαιρέας, καὶ ὁ Κρομβέλλος, ὄλοι ἠσθάνθησαν καὶ κάποιαν μεταμέλειαν μετὰ τὸ κατόρθωμά των. Ἡ καρδιά, βλέπεις, τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τόσον εὐθικτος, ἢ ζωὴ εἶναι τοιοῦτο μυστήριον, ὥστε καὶ ἂν σώσης ἓνα κόσμον θανατώσας ἓνα ἄνθρωπον, ἢ λύπη ὅτι ἐθανάτωσας ἓνα ἄνθρωπον ὑπερτερεῖ τὴν χαρὰν ὅτι ἐλύτρωσας ὄλον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ἐπειτα, οὐκ οἶδα πῶς, ἤλθεν ὁ λόγος εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ἰωάννου Προυβερίου, καὶ κατόπιν εἰς τὰς μεταφράσεις αἵτινες ἔγιναν γαλλιστὶ ἐπὶ τῶν Γεωργικῶν τοῦ Βιργιλίου.

— Παρατήρησε, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Κομπεφέρρης· ὁ Κικέρων ὠμίλησεν αὐστηρῶς περὶ τοῦ Καίσαρος, καὶ εἶχε δίκαιον. Ἡ αὐστηρότης αὕτη δὲν εἶναι λίβελλος. Ὅταν ὁ Ζωῖλος ὑβρίζῃ τὸν Ὀμηρον, ὅταν ὁ Μαίβιος ὑβρίζῃ τὸν Βιργίλιον, ὅταν ὁ Πῶπ ὑβρίζῃ τὸν Σαικοπῆρον, ὅταν ὁ Φερῶν ὑβρίζῃ τὸν Βολταῖρον, τότε λαλεῖ ὁ φθόνος καὶ τὸ μῖσος· οἱ μεγαλοφυσεῖς νέες ἐπισύρουσι τὴν ὕβριν· ὄλοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες ὑλακτοῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον. Ἄλλο ὅμως ὁ Ζωῖλος, καὶ ἄλλο ὁ Κικέρων. Ὁ Κικέρων εἶναι ἡ Νέμεσις τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καθὼς ὁ Βροῦτος ὑπῆρξεν ἡ Νέμεσις τοῦ ξίφους. Παρ' ἐμοὶ κριτῆ, ἐγὼ μέμφομαι τὴν τελευταίαν αὐτὴν τιμωρίαν, τὴν διὰ τῆς ῥομφαίας· οἱ ἀρχαῖοι ὅμως τὴν ἠσπάζοντο. Ὁ Καῖσαρ, παραβιάζων τὸν Ῥουβικῶνα, ἀπονέμων, ὡς προερχόμενα ἐξ αὐτοῦ, τὰ ἐκ τοῦ λαοῦ προερχόμενα ἀξιώματα, μὴ ἀνεγειρόμενος εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Γερουσίας, ἔπραττεν, ὡς λέγει ὁ Εὐτρόπιος, ἔργα βασιλέως καὶ σχεδὸν τυράννου. Ναι, ὁ Καῖσαρ ἦτον μέγας ἀνὴρ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο μάλιστα ὤφειλε νὰ πράττῃ τὰ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν.

Ὁ Ἀετὸς δὲ, ἰστάμενος ὑπεράνω τῶν συνδιαλεγομένων, ἐπὶ σωροῦ πετρῶν, ἔκραξε μὲ τὴν καρχαμπίναν εἰς τὰς χεῖρας.

— ὦ Παναθήναια, ὦ Ὀλύμπια, ὦ χαριτες τῆς Αἰαντίδος!
ὦ! τίς θὰ μὲ δώσῃ τὸ χάρισμα τοῦ νὰ προσφέρω τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου ὡς Ἕλληνας τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Αἰολίδος!

B.

Ήλαρότης καὶ κατήφεια.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀπῆλθε διὰ νὰ κατοπτρεύσῃ τὰ περίξ διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ Μονδετούρου.

Οἱ ἀντάρται ἦσαν πλήρεις ἐλπίδος. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἀντέχρουν τὴν ἔφοδον τῆς νυκτός, τοὺς ἐνεθαῖρουν ὥστε νὰ νομίζωσιν ὅτι καὶ τὴν ἡμέραν οὕτω θὰ ἠυδοκίμουν. Ἐπερίμενον λοιπὸν τὴν ἔφοδον τῆς ἡμέρας μειδιῶντες περιφρονητικῶς. Ἐπίστευον ἀδιστάκτως εἰς τὴν ἐπιτυχίαν των καθὼς εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ ἀγῶνος τὸν ὁποῖον ἀνέλαβον. Ἐφρόνουν ἄλλως τε ὅτι ἔμελλεν ἀφεύκτως νὰ τοὺς ἔλθῃ καὶ βοήθεια τίς. Διήρουν τὴν ἡμέραν εἰς τρεῖς φάσεις βεβαίαι· εἰς τὰς ἕξ ὥρας τῆς πρωίας, ἔλεγον προφητικῶς καὶ θριαμβευτικῶς, ἔμελλε νὰ ταχθῇ μὲ τὸ μέρος των ἐν τάγμα τοῦ στρατοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ἔγινε ἡ δέουσα προτροπή· περὶ μεσημβρίαν ὅλη ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἔμελλε νὰ στασιάσῃ· περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, γενικὴ Ἐπανάστασις.

Ὁ κῶδων τοῦ ἀγίου Μέρρη ἠκούετο ἀδιακόπως σημαίνων τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς χθῆς δὲν εἰσήγαγεν οὔτε λεπτόν σημεῖον ὅτι τὸ ἄλλο ὁδοφράγμα, τὸ μέγα, τῆς Ἰωάννας, ἀντεῖχε πάντοτε.

Ὅλαι αὗται αἱ ἐλπίδες ἐψιθυρίζοντο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, καὶ ἠκούετο ἐκ τῶν συνομιλιῶν τούτων, τῶν τερψιθύμων καὶ ὁμοῦ τρομερῶν ὡς βόμβος ἐντὸς κυψέλης μελισσῶν.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀνεφάνη, προελθὼν ἐκ τοῦ σκυθρωποῦ περιπάτου τὸν ὁποῖον ἐπεχείρησεν εἰς τὸ σκότος, ἔξω τοῦ ὁδοφράγματος, ὡς ἀετός. Ἡκροάσθη ὀλίγον τοὺς φαιδρούς λόγους τῶν συνδιαλεγομένων, ἔχων ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας, καὶ τὴν μίαν ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τῶν χελέων του, ἔπειτα δὲ, ζωηρὸς καὶ ῥαδινὸς ἀπέναντι τοῦ αὔξοντος φωτός τῆς πρωίας, εἶπε πρὸς αὐτούς.

— Ὅλα τὰ στρατεύματα τῶν Παρισίων εἶναι ἐπὶ ποδός. Τὸ ἐν τρίτον αὐτῶν εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὸ ὁδοφράγμα ὅπου εὕρισκασθε πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἡ ἔθνοφυλακὴ. Ἐντὸς μιᾶς ὥρας θὰ ὀρμήσουσιν ἐναντίον σας. Ὅσον διὰ τὸν λαὸν τῶν Παρισίων, χθῆς ἦτον εἰς ἀναβρασμὸν, ἀλλὰ σήμερον ἠσύχασε, καὶ οὔτε κινεῖται. Ἀπὸ κἀνένα δὲν πρέπει νὰ περιμένετε βοήθειαν· εἰς κἀνένα κἀμμίαν νὰ μὴ ἔχετε ἐλπίδα. Εἶσθε ἐργαταλελειμμένοι.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἀπετέλεσαν εἰς τοὺς παρεστῶτας ὄλους ὅ,τι ἀποτελεῖ εἰς σμῆνος μελισσῶν ἢ πρώτη πετούσα βάνις τῆς καταιγίδος. Ὅλοι ἔμειναν ἄφρωνι. Μία στιγὴ ἐπεκράτησε πρὸς στιγμὴν τοιαύτην, ὥστε ἐνόμιζεν ὅτι ἤκουέ τις τὰς πτέρυγας τοῦ ἐφιπταμένου θανάτου.

Ἄλλ' ἢ στιγμὴ αὕτη ὑπῆρξε βραχεῖα.

Φωνή τις, ἐκ τοῦ ἀσημαντοτέρου σωροῦ τῶν ἀνταρτῶν ἐκείνων ἐγερθεῖσα, ἔκραξε πρὸς τὸν Ἐνζὼλωρᾶν

— Ἔστω. Ἡμεῖς θὰ ἀνυψώσωμεν ἀκόμη τὸ ὀδόφραγμα, ἕως νὰ φθάσῃ εἰς ὕψος εἴκοσι ποδῶν, καὶ ὄλοι θὰ μείνωμεν. Ἀδελφία, μόνον νὰ γίνῃ ἀπὸ τὰ πτώματά μας διαμαρτύρησις. Νὰ δεῖξωμεν μόνον, ὅτι ἂν ὁ λαὸς ἐγκαταλείπῃ τοὺς δημοκρατικούς, οἱ δημοκρατικοὶ ποτὲ δὲν ἐγκαταλείπουν τὸν λαόν.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ἐνυπῆρχεν ὄλων ἡ ψυχὴ, ὡς φαίνεται, διότι ὄλοι ἐνθουσιωδῶς ἐπευφήμησαν.

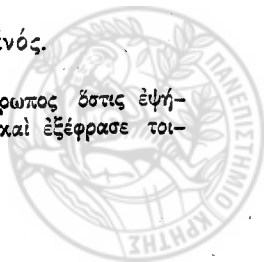
Δὲν ἐγνώσθη ποτὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς ὅστις εἶπε τοὺς λόγους τούτους· τίς οἶδε τίς ἦτον ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τοῦ ἐργάτου, ἄγνωστός τις, λησμονημένος ἄνθρωπος, παροδίτης ἥρως, ὁ μέγας ἐκείνος ἀνώνυμος ὁ αἰετοπεπάρων εἰς τὰς κρισίμους στιγμὰς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ εἰς τὰς κοινωνικὰς γενέσεις, ὁ λέγων ἐξαισίον τι ὀριστικὸν ἔπος καὶ ἐκλείπων εἰς τὰ σκότη. Ἐκλείπει, ἀφοῦ πρὸς μίαν στιγμὴν ἐξεπροσώπευσεν, ἐντὸς τῆς λάμπειως μιᾶς ἀστραπῆς, τὸν λαόν καὶ τὸν Θεόν. Ἡ ἀκράδαντος αὕτη ἀπόφασις περιείχετο εἰς τὸν ἀέρα τῆς 6 ἰουνίου 1832, διότι σχεδὸν κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, καὶ εἰς τὸ ὀδόφραγμα τοῦ ἀγίου Μέρρη οἱ ἀντάρται ἐβαλλον τὴν ἐπομένῃ φωνήν, ἣτις ἔμεινεν ἱστορικὴ, σημειωθεῖσα ἐντὸς τῶν δικαστικῶν ἐγγράφων. — Ἄς ἔλθουν, ἢ ἄς μὴν ἔλθουν εἰς βοήθειάν μας· ἀδιάφορον! Ἐδῶ ἢ ἀποθάνωμεν ὄλοι, ἀπὸ τὸν πρῶτον ἕως εἰς τὸν ὕστερον.

Καθὼς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, τὰ δύο ὀδοφραγματα, ἂν καὶ ὕλικῶς ἀπομειμονωμένα, συνηκούοντο.

Γ'

Ἐλάττωσις πέντε, προσθήκη ἐνός.

Ἀφοῦ ἐλάλησεν ὁ ὁποιοσδήποτε ἐκείνος ἄνθρωπος ὅστις ἐψήφισε νὰ γίνῃ « ἡ τῶν πτωμάτων διαμαρτύρησις » καὶ ἐξέφρασε τοι-

ουτοτρόπως όλων την φυγήν, ἐξήλθεν ἐξ όλων ἐκείνων τῶν στομά-
των κραυγή τις παραδόξως πως χαρμόσυνος καὶ τρομερά· κραυγή,
κατὰ μὲν τὴν σημασίαν νεκρώσιμος, κατὰ δὲ τὸν τόνον θριαμβευτική.

— Ζήτω ὁ θάνατος! "Ολοι ἐδῶ θά μείνωμεν.

— Διατί ὅλοι; εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— "Ολοι! ὅλοι!

Ἄλλο Ἐνζολωρᾶς εἶπε.

— Ἡ θέσις εἶναι καλή, τὸ ὀδοφράγμα εἶναι ἐξαιρετόν. Τρι-
άντα ἄνδρες ἀρκοῦν εἰς αὐτό διατι νὰ θυσιασθοῦν σαράντα;

— Διότι· κάνεις δὲν θά στέρξη νὰ φύγη ἀπ' ἐδῶ, ἀπεκρίθη τὸ
πλήθος.

— Ἀδέλφια, ἀνέκραξεν ὁ Ἐνζολωρᾶς, καὶ ἐνυπῆρχεν ὀργή τις
εἰς τὴν φωνήν του, ἡ δημοκρατία δὲν πλουτεῖ τόσο ἀπὸ ἄνδρας, ὥστε
νὰ τοὺς ἐξοδεύη χωρὶς ὄφελος. Ἐάν τινες ἀπὸ σᾶς εἶναι εἰς χρέος
ν' ἀναχωρήσουν εἰς τὰ σπίτια των, πρέπει καὶ αὐτὸ τὸ χρέος νὰ ἐκ-
πληρωθῇ ὡς πᾶν ἄλλο.

Ἄλλο Ἐνζολωρᾶς, ὡς ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον ὑπῆρχεν ἡ ἀρχὴ
ἐνσεσαρκωμένη, ἤσκει ἐπὶ τῶν ὀμοδόξων του τὴν παντοδυναμίαν ἐκείνην,
ἥτις ἀπορρέει ἀπὸ τοῦ ἀπολύτου· ἀλλὰ μ' ὄλην τὴν παντοδυναμίαν
ταύτην, ἠκούσθησαν τινες μεμψιμοιρίαι ἐναντίον του. Αὐτὸς δμως, ἀρ-
χηγὸς. ἕως εἰς τὸ κόκκαλον, ἰδὼν ὅτι ἐμεμψιμοῖρου, ἐπέμεινεν ἰσχυ-
ρότερον.

— Ὅσοι ἐκ τῶν τριάντα φοβοῦνται ὅτι θά μείνουν τόσοι μό-
νον, ἄς τὸ εἰποῦν! ἀνέκραξεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

Αἱ μεμψιμοιρίαι ἐδιπλασιάσθησαν.

— Καὶ ἔπειτα, ἀνέκραξε μία φωνή, λέγεις ἡ αὐθεντιά σου νὰ
παγαίνουν ὅσοι θέλουν, ὡς νὰ ἦναι εὐκόλον αὐτὸ νὰ γίνῃ. Τὸ ὀδο-
φράγμα εἶναι περιζωσμένον ἀπὸ παντοῦ.

— Δὲν εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Ἀγορῶν, ἀπεκρίθη ὁ Ἐν-
ζολωρᾶς. Ἡ ὁδὸς Μανδουρούρου εἶναι ἐλευθερά.

— Ναι, ἀλλὰ παρέκει; Εἶναι ἀναπόφευκτον ὅτι θά πιασθῇ ὁ-
λίγον παρέκει ὅστις δοκιμάσῃ νὰ φύγη. Ἀμα ἰδοῦν τὰ στρατεύματα
ἕνα ἄνθρωπον μὲ βλοῦζαν καὶ μὲ κασκέττον εἰς τὴν κεφαλὴν, εἶναι
ἀδύνατον νὰ μὴ τὸν ἐρωτήσουν Ἀπὸ ποῦ ἔργεσαι; μὴν εἶσαι καὶ σὺ
ἀπ' ἐκείνους τοῦ ὀδοφράγματος; Ἐπειτα πιάνουν καὶ βλέπουν τὰ
χέρια σου. Ἄν μυρίζουν ἀπὸ πυρίτιδα, ἐτελείωσε· ἐτουφεκίσθηκες.

Ἄλλο Ἐνζολωρᾶς, μηδεμίαν ἀπόκρισιν δόσας, ἤψατο τοῦ ὤμου
τοῦ Κομπερέφρου, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ καπηλεῖον ἀμφοτέροι.

Μετὰ μίαν στιγμήν ἐξήλθον πάλιν. Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἔφερεν ἀναχειράς τὰς τέσσαρας στολὰς αἱ ὁποῖαι εἶχον φυλαχθῆ κατὰ διαταγὴν του, ὁ δὲ Κομπεφεῖρρης κατόπιν του ἐκράτει τὰς περικεφαλαίας καὶ τὴν λοιπὴν ἀποσκευὴν.

— Ἴδου, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς, μὲ αὐτὰς τὰς στολὰς, ἀνακατώνασθε μὲ τοὺς στρατιώτας καὶ δὲν σᾶς ἐρωτᾶ κανεῖς. Εἶναι τέσσαρες στολαί.

Καὶ ἔρριψε χαμαὶ τὰς στολὰς ταύτας.

Οὐδεὶς τῶν στωϊκῶν ἀκροατῶν ἐκινήθη ἐκ τῆς θέσεώς του. Ἐλαβε τότε τὸν λόγον ὁ Κομπεφεῖρρης.

— Ἀδελφοί, εἶπε, χρειάζεται καὶ κάποια εὐσπλαγχνία. Ξεύρετε περὶ τίνος εἶναι ὁ λόγος εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν; Ὁ λόγος εἶναι διὰ τὰς γυναῖκας. Τοῦτο πρέπει νὰ συλλογισθῆτε. Ὑπάρχουν γυναῖκες, ἢ ὄχι; Ὑπάρχουν παιδιά; ἢ δὲν ὕπάρχουν; Ὑπάρχουν μητέρες αἱ ὁποῖαι κινοῦν τὰς κοιτίδας τῶν τέκνων των μὲ τὸν πόδα, καὶ εἶναι τριγυρισμέναι ἀπὸ ἓνα σωρὸν ἄλλα μικρὰ, ἀνήλικα; Σεῖς τώρα θέλετε νὰ θανατωθῆτε καλὰ αὐτὸ τὸ θέλω κ' ἐγὼ ὅστις σᾶς ὀμιλῶ, διὰ τὸν ἑαυτὸν μου, δὲν θέλω ὅμως καὶ ν' ἀκούω τοὺς ὀλοφυρμούς τῶν γυναικείων φαντασμάτων, τὰ ὁποῖα θὰ δέρνουν τὰ στήθη των τριγύρω μου. Θανατωθῆτε, ἔστω ἄλλὰ μὴ θανατώσετε καὶ ἄλλους μὴ πάρετε καὶ ἄλλους εἰς τὴν ψυχὴν σας. Αἱ αὐτοχειρίαι ὡσὰν αὐτὴν ἢ ὁποῖα θὰ ἐκτελεσθῆ εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος, εἶναι πρᾶγμα ἐξαισιον, ἀλλ' ἢ αὐτοχειρία ἔχει στενὰ τὰ ὄρια, δὲν θέλει ἐπέκτασιν καὶ ἅμα ἐγγίση τοὺς πλησίον σας, ἢ αὐτοχειρία δὲν λέγεται πλέον αὐτοχειρία, ἀλλὰ φόνος. Συλλογισθῆτε ἐκεῖνας τὰς μικρὰς κεφαλὰς, τὰς ξανθὰς, καὶ συλλογισθῆτε τὰς ἄσπρας τρίχας τῶν γονέων. Ἴδου, ὁ Ἐνζολωρᾶς μ' ἔλεγε πρὸ ὀλίγου, ὅτι εἶδεν ἐδῶ σιμὰ εἰς ἓνα δρόμον ἓνα λύχον ἀναμμένον εἰς ἓνα παραθύρον πτωχικόν, καὶ ἐπάνω εἰς τὸ ὑαλὶ τοῦ παραθύρου τὸν ἴσκιον μιᾶς γραίας, ἢ ὁποῖα ἐκινουῖσε τὴν κεφαλὴν της, ὡς νὰ μὴν εἶχε κλείσει ἄματι ὄλην τὴν νύκτα, περιμένουσα. Ἴσως εἶναι ἢ μητέρα ἑνὸς ἀπὸ σᾶς. Ἐδῶ πλησίον, εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Κύκνου. Λοιπὸν, ἀδελφοί, ἄς πάγη αὐτὸς, ὅστις καὶ ἂν ᾔηται ἄς τρέξῃ νὰ εἰπῇ εἰς τὴν μητέρα του, — Μητέρα, εἴμ' ἐδῶ, ἡσύχασε! Καὶ ἄς ᾔηται ἡσυχος, ἐπίσης ἐδῶ θὰ κάμωμεν ἐξαιρέτα τὴν δουλειά μας. Ἐκεῖνος ὅστις στηρίζει τοὺς οἰκείους του διὰ τῆς ἐργασίας του, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ θυσιάσῃ τὸν ἑαυτὸν του. Δὲν ὀρρίζει τὸν ἑαυτὸν του. Ἄν τὸ κάμη, ἐγκαταλείπει τὴν οἰκογένειάν του. Σκεφθῆτε δὲ καὶ ὅσοι ἔχετε θυγατέρας, ὅσοι ἔχετε ἀδελφάς! Τώρα

θανατώνεσθε· πολὺ καλὰ ἰδοὺ ἐπέσετε νεκροί· καὶ αὖριον; Νέαι κό-
ραι, νὰ μὴν ἔχουν ψωμί· αὐτὸ εἶναι τρομερὸν πρᾶγμα. Ὁ ἀνὴρ ψω-
μοζητεῖ, ἡ γυνὴ ὅμως πωλεῖ τὴν τιμὴν τῆς. Ἄ! Φαντασθῆτε τὰ
χαριέστατα, τὰ ἀπαλὰ ἐκεῖνα καὶ γλυκύτατα πλάσματα, τὰ ἀνθη ἐ-
κεῖνα τὰ ζωντανά, τὰ ὅποια πληροῦν τὴν οἰκίαν ἀπὸ παρθενικὴν ἀ-
γνότητα, κελαδοῦν, χορεύου, ἀποδεικνύου τὴν ὑπαρξίν τῶν ἀγγέ-
λων εἰς τὸν οὐρανὸν μὲ τὴν σεμνότητά των εἰς τὴν γῆν, ποῖος τὴν
Μαρίαν του, ποῖος τὴν Ἑλλάκαν του, ποῖος τὴν Εὐφροσύνην του, τὰ ἀ-
ξιόγαστα καὶ τίμια αὐτὰ πλάσματα, τὰ ὅποια εἶναι ἡ ἀγαλλίασις
καὶ τὸ καύχημά σας, φαντασθῆτέ τα μίαν στιγμὴν νὰ πεινοῦν, ἐπειδὴ
σᾶς ἔχασαν! Τί θέλετε, συμπολίται ἀδελφοί, νὰ σᾶς εἰπῶ; Ὑπάρχει
μια ἀγορὰ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, ἀγορὰ ὅπου πωλεῖται κρέας ἀν-
θρώπινον. Ἡ σὰρξ τοῦ ἀνθρώπου! Μὲ τὰς χεῖράς σας τὰς ἀπὸ σιαν,
χεῖρας αἱ ὅποιαί θὰ φρίττουν τριγύρω τῶν κορῶν αὐτῶν, δὲν θὰ τὰς
ἐμποδίσετε τοῦ νὰ ἔμβουον εἰς τὴν ἀγορὰν ταύτην. Συλλογισθῆτε τὰς
τριόδους, τὰς ἀγορὰς τὰς πλήρεις διαβατῶν, συλλογισθῆτε τὰ ἐργα-
στήρια ἔμπροσθεν τῶν ὁποίων γυναῖκες τινες παγαίνουν καὶ ἔρχονται
μὲ τὰ στήθη σχεδὸν ἀνοικτά, μέσα εἰς τὴν λάσπην. Καὶ αὐταὶ ὡ-
σαύτως αἱ ἄθλαι ὑπῆρξαν παρθένοι καὶ ἀγναί. Συλλογισθῆτε τὰς ἀ-
δελφάς σας, ὅσοι ἔχετε ἀδελφάς. Πενία, ἀσέλγεια, οἱ χωροφύλακες,
ἡ φυλακὴ τῶν γυναικῶν εἰς τὸν Ἅγιον Λάζαρον, ἰδοὺ ὅποια δεινὰ
περιμένουν τὰς ἀβράς καὶ περικαλλεῖς αὐτὰς κόρας, τὰ εὐθραυστα
ταῦτα σκευὴ ἐκλογῆς, τὰς τρυφεράς ψυχὰς ταύτας, τὰς δροσερωτέρας
τῶν ῥόδων τοῦ μαῖου. Ἐκτίθεσθε εἰς τὸν θάνατον, σκοτώνεσθε! Ἄ!
ἄλλ' ἔπειτα; δὲν θὰ εἴσθε πλέον ἐκεῖ παρόντες. Πολὺ καλὰ ἠθε-
λήσατε νὰ ἀπαλλάξετε τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς βασιλείας, καὶ δίδετε λοι-
πὸν εἰς τὴν ἀστυνομίαν τὰς θυγατέρας σας. Προσέξετε, φίλοι, λάβετε
οἶκτον. Συνήθως, οἱ ἄνδρες πολὺ ὀλίγον σκεπτόμεθα περὶ τῆς θέ-
σεως τῶν δυστυχῶν γυναικῶν. Ἐπειδὴ δὲν ἐκπαιδεύονται καὶ αὐταὶ
ὡς οἱ ἄνδρες, ἀμεριμνοῦμεν τὰς ἐμποδιζομεν τοῦ ν' ἀναγινώσκουν,
τὰς ἐμποδιζομεν τοῦ νὰ σκέπτωνται, τὰς ἐμποδιζομεν τοῦ νὰ φρον-
τίζωσι περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων· ποῖος ὅμως θὰ τὰς ἐμποδίση
αὐτὸ τὸ ἐσπέρας τοῦ νὰ ὑπάγουν καὶ νὰ ζητήσουν τὰ πτώματά σας
εἰς τὴν Μόρην, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐκτίθενται ἐν Παρισίοις τὰ εὐ-
ρισκόμενα πτώματα, διὰ ν' ἀναγνωρισθῶσιν ὑπὸ τῶν συγγενῶν; Ἐ-
λάτε, ἀδέλφια, ὅσοι ἀπὸ σᾶς ἔχουν οἰκογενείας ἄς ἔλθουν νὰ σφίγ-
ξουν τὰς χεῖράς μας, καὶ ἄς ἀναχωρήσουν ἀφίνοντές μας ἐδῶ νὰ κά-
μωμεν μόνοι, ὅ,τι θὰ κάμωμεν. Γνωρίζω ὅτι χρειάζεται μεγάλη καρ-

δία διά νά μάς παραιτήσῃ τις ἐδῶ καί νά ἀναχωρήσῃ· γνωρίζω πόσον τοῦτο εἶναι δύσκολον· ἀλλ' ὅσον εἶναι δυσκολώτερον, τόσον εἶναι καί ἐπαινετώτερον. Λέγει ὁ καθείς ἀπό σᾶς . . . γνωρίζω τί λέγει· — Ἐγὼ ἔχω τὸ τουφέκι μου, εὐρίσκομαι εἰς τὸ δόδοφαγμα. Θὰ μείνω, καί ὅ,τι γίνῃ, ἄς γίνῃ! "Ὅ,τι γίνῃ ἄς γίνῃ, τὸ λέγουν τὰ χεῖλη εὐκολα· ἀλλ' ὑπάρχει ἔπειτα ἡ αὔριον ἡμέρα, καί τὴν αὔριον ἡμέραν. σεῖς μὲν δὲν θὰ ὑπάρχετε, αἱ οἰκογένεαί σας ὅμως θὰ ὑπάρχουν. Καί τί θὰ πάσχουν! Ὑποθέσατε, ἓνα νήπιον, ἓνα ὠραῖον παιδί, μάγουλα ὡσάν τὰ μῆλα, μία γλωσσο ἤτις σέ κάμνει εὐφροσύνην νά τὴν ἀκούης, κάποια γέλοια τὰ ὁποῖα σέ παρορροῦν νά τὸ ἐναγκαλι-λισθῆς καί νά τὸ καταφάγῃς ἀπὸ φιλήματα. Ξεύρετε, φίλοι μου, τί γίνεται αὐτὸ τὸ πλάσμα ὅταν ἐγκαταλειφθῇ; Εἶδα ἓνα ἐγὼ, μικρὸν, τόσον. Εἶχεν ἀποθάνει ὁ πατήρ του. "Ἄλλον κἀνενα δὲν εἶχε συγ-γενῆ· τὸ ἐπῆραν πτωχοὶ ἀνθρώποι πλησίον των διὰ τὴν ψυχὴν των· ἀλλὰ καί αὐτοὶ δὲν εἶχαν ψωμί νά φάγουν. Τὸ παιδί ἐπεινοῦσε. Ἡ-τον καί χειμῶνας καιρός. Δὲν ἔκλαιε, τὸ ταλαίπωρον, ἀλλὰ τὸ ἔ-βλεπαν κ' ἐπάγαινε πλησίον τῆς θερμάστρας, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν εἶχε φωτιά, καί τί ἔκαμνε; Γνωρίζετε τὴν λάσπην ἐκείνην τὴν ξανθὴν, μὲ τὴν ὁποίαν συγκολλοῦν τὰ κομμάτια τῶν πηλίνων θερμαστῶν, διὰ νά μὴν ἐκβαίῃ ὁ καπνὸς . . . Τὸ παιδί ἀποσποῦσε μὲ τὰ μι-κρὰ δάκτυλά του ὀλίγην ἀπὸ τὴν ξηρὰν ἐκείνην λάσπην, καί τὴν ἔ-τρωγε. Ἀνέπνεε καί ἤκουές τι βραγχῶδες· ἔβλεπες τὴν ὄψιν του πε-λιδνήν, τὰς κνήμας του νερούλας, τὴν κοιλίαν του πρησιμένην, τύμ-πανον. Δὲν ἔλεγε τίποτε. Τὸ ὠμιλοῦσαν καί δὲν ἀπεκρίνετο. Ἀπέ-θανε. Τὸ ἔφεραν εἰς τὸ Νοσοκομεῖόν μας, ὅπου καί τὸ εἶδα, ἐπειδὴ σπουδάζω ἰατρικὴν. Τώρα, ἐὰν μεταξύ σας ὑπάρχουν πατέρες, ἔχον-τες τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ νά κρατοῦν τὴν κυριακὴν τὸ παιδάκι των ἀπὸ τὸ χέρι καί νά τὸ παγαίνουν εἰς τὸν περίπατον, ἄς φαντασθῆ μίαν στιγμὴν ἕκαστος τῶν πατέρων τούτων, ὅτι τὸ παιδί ἐκεῖνο εἶναι τὸ ἰδικόν μου παιδί. Ἐνθυμούμαι, θαρρῶ ὅτι ἀκόμη τὸ βλέπω ἐμπρός μου ἐκεῖνο τὸ δύστυχον, ὅταν τὸ εἶχαν γυμνὸν ἐπάνω εἰς τὴν τρά-πεζαν τῆς ἀνατομίας· τὰ πλευράκια του ἐδῶ ἔβλεπες, καί ἐξεῖχαν ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα, καθὼς οἱ λάκκοι ὑπὸ τὰ γόρτα τῶν κοιμητηρί-ων. Μέσα εἰς τὸν στόμαχόν του εὐρέθη ἓν εἶδος λάσπης. Εἰς τὰ ὀ-δόντιά του εὐρέθη στάκτη. Κατὰ συνείδησιν τώρα ἄς πράξῃ ἕκαστος. Κατὰ τὰς στατιστικὰς, ἐκ τῶν ἐγκαταλειπομένων παιδιῶν ἀποθνή-σκουν πενήντα πέντε τοῖς ἑκατόν. Ἐπαναλαμβάνω λοιπόν· ἐδῶ πρό-κειται περὶ τῶν μητέρων, πρόκειται περὶ τῶν νέων κοριῶν, καί

πρόκειται περί τῶν παιδιῶν. Ποῖος λέγει ὅτι πρόκειται διὰ σᾶς τοὺς ἰδιοὺς; Εἶναι γνωστὸν τι εἶθε σεῖς· εἶναι γνωστὸν ὅτι εἶθε ὅλοι ἄνδραιοὶ ἄνθρωποι. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὅλοι ἔχετε ἐντὸς τῆς ψυχῆς τὴν χαρὰν καὶ τὴν δόξαν τοῦ νὰ δώσετε τὴν ζωὴν σας ὑπὲρ τοῦ μεγάλου ἀγῶνος τὸν ὁποῖον ἀνελάβομεν, καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι αἰσθάνεσθε ἑαυτοὺς ἐκλελεγμένους διὰ ν' ἀποθάνετε ὠφελίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς, καὶ ὅτι ἕκαστος ὑμῶν θέλει νὰ γίνῃ μέτοχος εἰς τὸν θρίαμβον. Ναί, ἀλλ' ὡς εἶπα, δὲν εἶθε μόνοι εἰς τὸν κόσμον. Ἔχετε καὶ ἄλλους, περὶ τῶν ὁποίων εἶναι ἀνάγκη νὰ φροντίσετε. Μὴν εἰσθε φίλαιοι.

Ἔοι οἱ ἔκλινον τὰς κεφαλὰς σκυθρωποὶ γενόμενοι.

Παράδοξοι ἀντιφάσεις τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας εἰς τὰς ὑψηλὰς στιγμὰς αὐτῆς. Ὁ Κομπεφέρρης, λαλῶν οὕτω, δὲν ἦτον ὀρφανός. Ἐνθυμεῖτο τὰς μητέρας τῶν ἄλλων, καὶ ἐλησμόνει τὴν ἰδικήν του. Ἐπορεύετο εἰς τὸν θάνατον καὶ ἦτον ΦΙΛΑΥΤΟΣ!

Ὁ Μάριος δὲ, νῆστις, πυρέσσω, ἀπολέσας ἀλλεπαλλήλως πᾶσαν ἐλπίδα, ναυαγὸς εἰς τὸ πέλαγος τῆς δυστυχίας, παθῶν δηλαδὴ τὸ ἀγριώτερον τῶν ναυαγιῶν, κατεχόμενος ὑπὸ μυριῶν σφοδρῶν συγκινήσεων καὶ αἰσθανόμενος ὅτι ἤγγιζε τὸ τέλος, ἦτον ὡς ἠλίθιος· διότι ἔχει καὶ ἡ ἀπελπισία τὴν ἑκστασίαν αὐτῆς. Ὁ Μάριος ἦτον εἰς ὄλα παρῶν, ἦτον ἐντὸς αὐτῶν ὄλων τῶν πραγμάτων, καὶ τὰ ἔβλεπεν ὡς νὰ ἦτον ἔξωθεν· τὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸν ἐφαίνοντο ὡς ἀπώτατα· διέκρινε τὸ ὄλον, ἀλλὰ δὲν παρετήρει τὰ καθέκαστα ποσῶς. Ἔβλεπε τοὺς ἐρχομένους καὶ ἀπερχομένους ὡς διὰ μέσου φλογῶν. Ἦκουε τὰς φωνὰς τῶν λαλούντων ὡς ἐξερχομένας ἐξ ἀβύσσου.

Οἱ λόγοι ὅμως τοῦ Κομπεφέρρου τὸν ἐπροξένησαν ἐντύπωσιν. Εἰς τὴν ἐνώπιόν του σκηρὴν ὑπῆρχε τι κέντρον, τὸ ὁποῖον τὸν ἐξήπτισε. Ὁ Μάριος μίαν μόνον πλῆξιν εἶχεν ἰδεάν, ν' ἀποθάνῃ κατὰ τοῦτο ὑπῆρχεν ἀμετάπειστος· ἀλλ' ἐσκέφθη ἐντὸς ἐκείνης τῆς πενθίμου ὑπνοβασίας του, ὅτι εἰς τὸν ἔχοντα ἀπόφασιν ν' ἀποθάνῃ δὲν ἀποτρέπεται τὸ νὰ σώσῃ ἄλλον τινὰ πλησίον του. Βάλλει φωνήν.

— Ὁ Ἐνζολωρᾶς καὶ ὁ Κομπεφέρρης ἔχουν δίκαιον, λέγει· διατὶ θυσίας ἀνωφελεῖς; Συμμερίζομαι τὴν γνώμην των, καὶ προσθέτω ὅτι δὲν πρέπει νὰ χάνεται ὁ καιρὸς. Ὁ Κομπεφέρρης σᾶς εἶπεν ὀριστικὰ πράγματα. Μεταξὺ σας εἶναι τινὲς ἔχοντες οἰκογενείας, μητέρας, ἀδελφὰς, τέκνα. Ὅλοι οὗτοι ἄς ἀποσυρθοῦν.

Κανεῖς δὲν ἐκινήθη.

— Ν' ἀποσυρθοῦν ἀμέσως ὅσοι εἶναι ἔγγαμοι, καὶ ὅσοι εἶναι τὰ στηρίγματα τῶν οἰκογενειῶν των! ἐπανέλαβεν ὁ Μάριος.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ λόγου τοῦ Μαρίου ἦτον μεγάλη· διότι ἦτον μὲν ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀρχηγὸς τοῦ ὀδοφράγματος, ἀλλ' ὁ Μάριος τὸ ἔσωσε.

— Ἐγὼ αὐτὸ διατάττω, ἔκραξεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— Σὰς παρακαλῶ, εἶπεν ὁ Μάριος.

Τότε οἱ ἥρωϊκοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες, ἀφ' ἐνός μὲν συγκεκινημένοι ὄντες ἐκ τῆς προσλαλιᾶς τοῦ Κομπεφέρρου, ἀφ' ἑτέρου δὲ κλονισθέντες ὑπὸ τῆς παρακλήσεως τοῦ Μαρίου, ἤρχησαν νὰ καταγγέλλωσιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον. — Τῶνόντι, εἶπεν εἰς νέος πρὸς τινα ἄνδρα ὠριμον. Σὺ εἶσαι οἰκογενειάρχης. Πάγαινε. — Καὶ δὲν παγαινεις καλῆτερα σὺ, ὅστις ἔχεις δύο ἀδελφὰς καὶ τὰς τρέφεις;

Ἔρις ἠγέρθη ἀνήκουστος· ποῖος νὰ μὴ ἀξέληθαι τοῦ τάφου· τὸ ἀνάπαλιν τοῦ ποῖος νὰ εἰσέληθαι εἰς τὴν θύραν τῆς ζωῆς.

— Σπεύσατε, εἶπεν ὁ Κουρφεϊράκος, μετὰ δεκαπέντε λεπτὰ δὲν θὰ εἶναι πλέον καιρὸς.

— Συμπολιταί, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἐνζολωρᾶς, ἐδῶ εἶναι δημοκρατία, ἐδῶ βασιλεύει ἡ κοινὴ ψῆφος. Σεῖς οἱ ἴδιοι καταδείξατε ἐκείνους οἵτινες χρεωστοῦν ν' ἀναχωρήσωσι.

Τὸ πλῆθος ὑπήκουσε. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς πέντε τῶν παρεστώτων κατεδείχθησαν ὑπὸ πάντων ὁμοφώνως ὡς ὀφείλοντες ν' ἀναχωρήσωσι, καὶ οὗτοι παρήτησαν τὰς θέσεις των.

— Εἶσθε πέντε! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος.

Στολαὶ ὑπῆρχον μόνον τέσσαρες.

— Λοιπὸν, εἶπον οἱ πέντε ἄνδρες ἐν ἐνὶ στόματι, πρέπει νὰ μείνῃ ἓνας ἀπὸ ἡμᾶς.

Ἄλλη δὲ τότε ἔρις γενναία, ποῖος νὰ μείνῃ, ποῖος νὰ δικαιολογήσῃ μᾶλλον τὴν τοῦ ἄλλου ἀναχώρησιν.

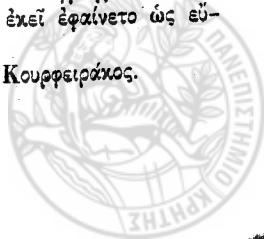
— Σὺ, ἔχεις τὴν γυναῖκά σου, καὶ ζῆτε τόσον καλὰ! — Ναί, σὺ ὅμως ἔχεις τὴν γραῖαν μητέρα σου. — Σὺ, οὔτε πατέρα ἔχεις, οὔτε μητέρα, τί θὰ γίνουσι τὰ τρία σου τὰ μικρὰ ἀδέλφια;

— Σὺ, εἶναι ἄδικον ν' ἀποθάνῃς τόσον νέος, δεκαεπτὰ ἐτῶν νέος!

Ἀληθῶς, τὰ μεγάλα ταῦτα ἐπαναστατικὰ ὀδοφράγματα ὑπῆρχαν καταγῶγια ἠρωϊσμῶν. Πᾶν ὅ,τι ἀπίθανον, ἐκεῖ ἐφαίνετο ὡς εὐκολον καὶ ἀπλοῦν.

— Κάμετε γλίγωρα, ἐπανελάμβανεν ὁ Κουρφεϊράκος.

Τὸ πλῆθος ἔκραξε πρὸς τὸν Μάριον·

— Σὺ εἶπὲ ποῖος ἀπὸ τούς πέντε νὰ μείνη.

— Ναι, εἶπον οἱ πέντε ἄνδρες, σὺ κάμε τὴν ἐκλογὴν, καὶ ὅ,τι εἰπῆς κάμνομεν.

Ὁ Μάριος δὲν ἐπίστευε πλέον τὴν καρδίαν του ἐπιδεικτικὴν συγκινήσεως· ἀλλ' εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκλέξῃ ἓνα ἄνθρωπον διὰ θάνατον, ὅλον τὸ αἷμά του συνέρρευσε περὶ τὴν καρδίαν. Ἐὰν ἠδύνατο ἀκόμη νὰ ὠχριάσῃ, θὰ ὠχρία.

Ἐπροχώρησε πρὸς τούς πέντε ἄνδρας, μειδιῶντας πρὸς αὐτὸν καὶ ἔχοντας τὰ ὄμματα διαφλεγόμενα ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐκείνης φλογός, τὴν ὁποίαν βλέπομεν εἰς τὸ βάθος τῆς ἱστορίας τῶν Θερμοπυλῶν. Καὶ οἱ πέντε ἔκραζον πρὸς αὐτόν·

— Ἐμένα! ἐμένα! ἐμένα!

Ὁ Μάριος ἠθέλησε πάλιν νὰ τούς μετρήσῃ ἐν τῇ στενοχωρίᾳ του ἥσαν πάντοτε πέντε! Ἐπειτα ἔρριψε τὸ βλέμμα του εἰς τὰς τέσσαρας στολάς· δὲν ἦσαν περισσότεραι.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔπεσεν ὡς ἐξ οὐρανοῦ πέμπτη στολὴ ἐπὶ τῶν τεσσάρων ἄλλων.

Ἐσώζετο καὶ ὁ πέμπτος ἄνθρωπος.

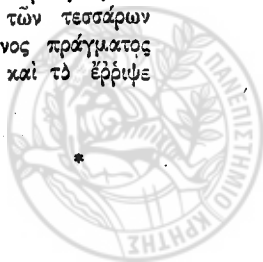
Ὁ Μάριος ἀνήγειρε τούς ὀφθαλμούςς του καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Κ. Θερσανέμη.

Ὁ Ἀγιάννης εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὁδόφραγμα διὰ τῆς ὁδοῦ Μονδετούρου, τίς οἶδε πῶς! τυχαίως ἢ ζητήσας καὶ λαβὼν ὁδηγίαν. Χάρις εἰς τὴν στολὴν ἔθνοφύλακος, τὴν ὁποίαν ἐφόρει, ἠδυνήθη νὰ διέλθῃ ἀνευ δυσκολίας.

Ὁ φύλαξ τὸν ὁποῖον οἱ ἀντάρται εἶχον εἰς τὴν ὁδὸν Μονδετούρου, εἶδε βέβαια τὸν Ἀγιάννην ἐρχόμενον, ἀλλὰ δι' ἓνα μόνον ἔθνοφύλακα δὲν ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς συναγωνιστάς του, ὑποθέτων ὅτι ἢ ἦτον αὐτόμολος, ἢ, ἂν δὲν ἦτον, θὰ συναλαμβάνετο καὶ θὰ ἐκρατεῖτο ὑπ' αὐτῶν. Ἄλλως τε καὶ διὰ τὸ χρέιστον τῆς στιγμῆς ὁ φύλαξ δὲν ἠδύνατο νὰ παραιτήσῃ τὴν θέσιν ὅπου διωρίσθη.

Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ Ἀγιάννης εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὁδόφραγμα δὲν παρετηρήθη παρ' οὐδενός· ὅλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν προσηλωμένοι ἐπὶ τῶν πέντε ἀνδρῶν οἵτινες ἐξελέχθησαν καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων στολῶν. Ὁ Ἀγιάννης ὅμως εἶδε καὶ ἤκουσε περὶ τίνος πράγματος ἐπρόκειτο, καὶ σιωπηλῶς ἐξεδύθη τοῦ φορέματός του καὶ τὸ ἔρριψε ἐπὶ τοῦ σωροῦ τῶν ἄλλων.

Ἀπερίγραπτος ὑπῆρξεν ἡ ἐκ τούτου ἐντύπωσις.

— Ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; ἠρώτησεν ὁ Ἄετός.

— Αὐτὸς, φίλε μου, εἶπεν ὁ Κομπεφερέρης, εἶναι ἓνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος σώζει τοὺς ἄλλους.

Ἐπεὶ δὲ Μάριος ἐπρόσθεσε·

— Μὲ εἶναι γνωστός.

Ἡ ἐγγύησις αὐτῆ ἤρκεσεν εἰς ἅπαντας.

Ἐνζολωρᾶς ἐστράφη πρὸς τὸν Ἀγιάννην·

— Καλῶς ἦλθες, συμπολίτα.

Ἐπρόσθεσε δ' εὐθὺς μετὰ τοῦτο·

— Ξεύρεις ὅτι ἐδῶ θ' ἀποθάνωμεν.

Ἐνζολωρᾶς, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀπόκρισιν, ἐβοήθησε τὸν παρ' αὐτοῦ σωζόμενον νὰ φορέσῃ τὴν στολὴν του.

Δ'.

Ὅποῖος φαίνεται ὀρίζων ἄνωθεν τοῦ ὁδοφράγματος.

Ὅλων ἡ θέσις εἰς τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην στιγμήν καὶ εἰς τὸν ἀπὸ τῆς ἐκείνου τόπον ἐδεσπόζετο ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς μελαγχολίας τοῦ Ἐνζολωρᾶ. Οὗτος δὲ νέος ἦτον αὐτόχρημα ὁ κολοφῶν τῆς ἐπαναστάσεως, ἀλλ' ὅμως αἱ ἰδέαι τοῦ Κομπεφερέρου εἶχον συγκεράσει τὸ ἀπόλυτον τῶν ἰδικῶν του. Τῶνόντι, ἀπὸ τίνος ἤδη καιροῦ ἐξήρχετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τοῦ στενοῦ δόγματός του τείνων πρὸς τὴν εὐρείαν πρόοδον, ἕως οὗ παρεδέχθη ὡς ἐπανάστασιν ὀριστικὴν καὶ μεγαλοπρεπὴ τὴν μεταμόρφωσιν τῆς μεγάλης γαλλικῆς δημοκρατίας εἰς δημοκρατίαν παγκόσμιον. Περὶ δὲ τῶν πρὸς ἐπίτευξιν αὐτῆς μέσων, τὰ ἤθελε βίαια, ἐὰν καὶ ἡ ἀντίστασις παρίστατο βιαία. Κατὰ τοῦτο δὲν ἤλλαξε ποσῶς.

Ἐνζολωρᾶς ἴστατο ὀρθίος ἐπὶ τῆς κλίμακος τὴν ὁποίαν ἐσημάτιζον ἐνδοθεν τοῦ ὁδοφράγματος οἱ λίθοι, ἔχων τὸν ἓνα τῶν ἀγκῶνων στηριγμένον ἐπὶ τῆς караμπίνιας του. Ἐσκέπτετο δὲ, καὶ ἐκ τῶν ὀμμάτων του ἐξεβίδοντο λάμψεις. Αἱ θέσεις εἰς τὰς ὁποίας ἐπικεῖται θάνατος ἔχουσι τὴν ιδιότητά νὰ ἐμπιέωσιν ὡς ἐπὶ τρίποδος. Αἰφνιδίως λοιπὸν ἀνεγείρει τὴν κεφαλὴν, σείει τὴν ξανθὴν του κόμην ὡς λέων τὴν χαιτὴν, καὶ λέγει πρὸς τοὺς συνεταίρους του.

— Φαντάζεσθε, ὦ συμπολίται ἀδελφοί, τὸ μέλλον τῆς ἀνθρω-
 πότητος ; Τοὺς δρόμους τῶν πόλεων πλημμυροῦντας ἀπὸ φῶς, κλά-
 δους πρασίνοους ἐσπαρμένους εἰς τῶν θυρῶν τὰ κατώφλια, τὰ ἔθνη
 ὅλα ἀδελφούς, τοὺς ἀνθρώπους δικαίους, τοὺς γέροντας εὐλογοῦντας
 τὰ παιδιά, τὸ παρελθὸν ἀσπαζόμενον τὸ παρὸν, τοὺς σκεπτομένους
 πάντη ἐλευθέρους νὰ λέγωσιν ὅτι ἂν σκέπτονται, τοὺς πιστεύοντας
 πάντας ἴσους, τὸν οὐρανὸν θρησκείαν, τὸν Θεὸν ἄμεσον ἱερέα, τὴν
 συνειδησὶν τοῦ ἀνθρώπου ναὸν, ὅχι πλέον μίση, τὴν ἀδελφότητα με-
 ταξὺ ἐργαστηρίου καὶ σχολῆς, ὡς τιμωρίαν καὶ ὡς ἀνταμοιβὴν τὴν
 γνωστοποίησιν, τὴν ἐργασίαν εἰς ὅλους, τὸ δικαίωμα δι' ὅλους, τὴν
 εἰρήνην ἐφ' ὅλων, ὅχι πλέον αἱματοχυσίαν, ὅχι πλέον πολέμους, τὰς
 μητέρας εὐδαίμονας ! Τὸ πρῶτον βῆμα εἶναι νὰ καταδαμασθῇ ἡ ὕλη
 πραγματοποιήσις τοῦ ἰδανικοῦ καλοῦ εἶναι τὸ δεύτερον. Συλλογισθῆτε
 τί ἔκαμεν ἤδη ἡ πρόοδος. Αἱ πρῶται γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβλεπον
 πάλαι ποτὲ μετὰ τρόμου διαβαίοντα ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν των
 ἐκεῖνα τὰ τέρατα· τὴν ὕδραν ἣτις ἀνεχύκα τὰ ὕδατα, τὸν δράκοντα
 ὅστις ἐξηρεῦγετο πῦρ, ἄλλα τέρατα πετώντα εἰς τοὺς ἀέρας με
 πτέρυγας ἀετοῦ καὶ με ὄνυχας τίγρεως· φοβερὰ τέρατα ἱπτάμενα ἄ-
 νωθεν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀνθρωπος ἐν τοσοῦτῃ ἔσθησε τὰς παγίδας
 του, τὰς ἱερας παγίδας τῆς διανοίας, καὶ ἐπὶ τέλους συνέλαβε τὰ
 τέρατα δι' αὐτῶν. Ἐτιθασεύσαμεν δὲ τὴν ὕδραν, καὶ σήμερον ὀνομά-
 ζεται ἀτμόπλοον· ἐτιθασεύσαμεν τὸν δράκοντα, καὶ σήμερον ὀνομά-
 ζεται ἀτμάμαξα· ἐγγίζομεν νὰ τιθασεύσωμεν καὶ τῶν ἀέρων τὸ τέ-
 ρας, τὸ κρατούμεν ἤδη, καὶ ὀνομάζεται ἀεροπόρον. Καθ' ἣν ἡμέραν
 ἀποπερατωθῇ τὸ Προμηθεὺς ἴδιον ἔργον τοῦτο καὶ ὁ ἀνθρωπος ζεύξῃ
 εἰς τὸ θέλημά του τὴν τριπλὴν ἀρχαίαν Χίμαιραν, θὰ γίνῃ κύριος τοῦ
 ὕδατος, τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ἀέρος, καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ κτίσματα ἕσα
 ἔχουσι ζωὴν θὰ εἶναι, ὅτι ἦσαν πάλαι ποτὲ πρὸς αὐτὸν οἱ θεοί.
 Θαῤῥος λοιπὸν, καὶ ἐμπρός ! Ποῦ πορευόμεθα, ὦ συμπολίται ; Πρὸς
 τὴν ἐπιστήμην, ἣτις κατέστη κυβέρνησις πρὸς τὴν δύναμιν τῶν πραγ-
 μάτων, ἣτις κατέστη μόνη δημοσία δύναμις πρὸς τὸν φυσικὸν νόμον,
 τὸν ἔχοντα τὸ κύρος καὶ τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ ἐν ἑαυτῷ· τέλος, πρὸς
 ἀνατολὴν ἀληθείας, παρεμφερῆ με τῆς ἡμέρας τὴν ἀνατολήν. Πο-
 ρευόμεθα πρὸς τὴν ἔνωσιν τῶν λαῶν ὅλων πορευόμεθα πρὸς τὴν
 ἐνότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ὁχι πλέον ἐπιτηδεύσεις· ὅχι πλέον παραί-
 τους. Τὸ πραγματικὸν κυβερνώμενον ὑπὸ τῆς ἀληθείας, τοῦτο εἶναι
 ὁ σκοπός. Ὁ πολιτισμὸς θὰ στήσῃ τὸν ἀρειὸν πάγον του εἰς τὴν κο-
 ρυφὴν τῆς Εὐρώπης, βραδύτερον δὲ εἰς τὸ κέντρον τῶν ἠπειρῶν, ἐντὸς

μεγάλου βουλευτηρίου τῆς περινοίας. Καί μάλιστα ὤφθη ἤδη ὁμοίον τι ἐπὶ τῆς γῆς. Οἱ Ἀμφικτύονες συνεχρότουν δύο συνέδρια κατ' ἔτος, τὸ μὲν εἰς τοὺς Δελφοὺς, τόπον τῶν θεῶν, τὸ δὲ εἰς τὰς Θερμοπύλας, τόπον τῶν ἥρώων. Ἡ Εὐρώπη θὰ ἔχη τοὺς ἀμφικτύονάς της ἢ οἰκουμένη θὰ ἔχη τοὺς ἀμφικτύονάς της. Ἡ Γαλλία ἐγκυμονεῖ τὸ ὑψηλὸν τοῦτο μέλλον. Ὅτι προεσχεδιάσεν ἡ Ἑλλάς εἶναι ἀξιὸν νὰ τελειωθῇ ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Ἄκουσέ με, Φυλλίδη, σὺ ὅστις εἶσαι ἐργάτης ἀξίος, ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, ἄνθρωπος τῶν λαῶν. Ἐγὼ σὲ σέβομαι. Σὺ βλέπεις τοὺς μέλλοντας καιροὺς ἐναργῶς· ναί, ἔχεις δίκαιον. Σὺ, Φυλλίδη μου, δὲν εἶχες πατέρα, οὔτε μητέρα, καὶ ἠσπάσθης ὡς μητέρα σου τὴν ἀνθρωπότητα ὅλην, καὶ ὡς πατέρα σου τὸ δικαίωμα ἐνὸς ἐκάστου. Καὶ τώρα θὰ πέσης ἐδῶ νεκρὸς, δηλαδὴ θὰ θριαμβεύσης. Ἀδελφοὶ συμπολίται, ὅτι καὶ ἂν συμβῆ σήμερον, εἴτε νικηθῶμεν, εἴτε νικήσωμεν, ἐπανάστασιν θὰ ἐπιφέρωμεν. Καθὼς αἱ πυρκαϊαὶ φωτίζουνσιν ὅλην μίαν πόλιν, οὕτω καὶ αἱ ἐπαναστάσεις φωτίζουνσιν ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Καὶ ποῖαν ἐπανάστασιν θὰ ἐπιφέρωμεν; Σᾶς εἶπα πρὸ ὀλίγου· τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Ἀληθοῦς. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς πολιτικῆς, δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἀρχὴ εἰμὴ αὐτῆ· ὁ ἄνθρωπος νὰ ᾔηται βασιλεὺς τοῦ ἑαυτοῦ του. Αὕτη ἡ βασιλεία ἐμοῦ ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου ὀνομάζεται Ἐλευθερία. Ὅπου δὲ δύο ἢ πολλαὶ τοιαῦται βασιλεῖαι συγκοινωνοῦν, ἐκεῖ ἀρχίζει τὸ Κράτος. Ἀλλ' ἐντὸς τῆς συγκοινωνίας ταύτης οὐδεὶς κάμνει παραίτησιν τῆς ἰδίας του βασιλείας. Πᾶσα βασιλεία παραχωρεῖ μέρος τι ἐξ ἑαυτῆς διὰ νὰ σχηματισθῇ τὸ κοινὸν δίκαιον. Τὸ μέρος τὸ ὅποιον παραχωρεῖ ἕκαστος πρέπει νὰ ᾔηται ἴσον. Αὕτη ἡ ταυτότης τῆς παραχωρήσεως ἐνὸς ἐκάστου ὀνομάζεται Ἰσότης. Τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ἡ προστασία ὅλων ἀκτινοβολοῦσα ἐπὶ τοῦ δικαίου ἐνὸς ἐκάστου. Αὕτη ἡ προστασία ὅλων ἐφ' ἐκάστου ὀνομάζεται Ἀδελφότης. Τὸ δὲ σημεῖον ἔπου συμπέτουν ὅλαι αὗται αἱ βασιλεῖαι, ὀνομάζεται Κοινωνία. Ἀλλ' ἄς συνεννοηθῶμεν καλῆτερον περὶ τῆς ἰσότητος, διότι ἂν ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ κορυφή, ἡ ἰσότης εἶναι ἡ βάσις. Ἡ ἰσότης, συμπολίται, δὲν σημαίνει· ὅτι ὅλα τὰ φυτὰ τῆς γῆς πρέπει νὰ ᾔηται ἐξ ἴσου ὑψηλά, καὶ νὰ μὴν ὑπερέχη τὸ ἐν τοῦ ἄλλου· δὲν ἐννοεῖ ἡ λέξις ἰσότης μίαν κοινωνίαν ἀπὸ ὑψηλὰ χόρτα καὶ χαμηλὰς πλατάνους. Ὅχι. Ἡ ἰσότης σημαίνει· ὅτι εἰς μὲν τὸν δῆμον, ὅλαι αἱ ἱκανότητες πρέπει νὰ ἔχωσι τὴν αὐτὴν προαγωγὴν, εἰς δὲ τὴν πολιτείαν, ὅλαι αἱ ψῆφοι τὸ αὐτὸ βάρος, εἰς δὲ τὴν θρησκείαν, ὅλαι αἱ συνειδήσεις τὸ αὐτὸ δικαίωμα. Ἡ Ἰσότης ἔχει ἐν ὄργανον τὴν ἐκπαίδευσιν, δωρεάν

γινομένην και υποχρεωτικῶς. Ἡ ἀρχὴ πρέπει νὰ γίνῃ ἐκ τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ μάθῃ ἕκαστος τὸ Ἄλφάβητον. Οὕτω, τὰ μὲν προκαταρκτικὰ σχολεῖα νὰ ἐπιβάλλωνται εἰς ὅλους υποχρεωτικῶς, τὰ δὲ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια νὰ προσφέρωνται εἰς ὅλους ὅσοι θέλουσι. Τοιοῦτος ὁ νόμος. Ἐκ τῆς ταυτότητος τῶν σχολείων ἐξέρχεται ἡ κοινωνία ἴση. Ναι, ἀδελφοί συμπολίται! Φῶς! φῶς! τὰ πάντα ἐκ τοῦ φωτός προέρχονται και εἰς τὸ φῶς ἐπιστρέφουσι. Ὁ δέκατος ἔννατος αἰὼν οὗτος εἶναι μέγας, ἀλλ' ὁ εἰκοστός θὰ ἦναι εὐδαίμων. Τότε κἀνὲν πρᾶγμα πλέον δὲν θὰ ὁμοιάζῃ μὲ τὴν παλαιὰν ἱστορίαν· δὲν θὰ φοβῆται πλέον κἀνὲν ἔθνος, ὡς σήμερον, κατάρκτησιν, ἢ ἐπιδρομὴν, ἢ ἀρπαγὴν, ἢ ἀντιζηλιαν ἔθνῶν ἔνοπλον, ἢ διακοπὴν τοῦ πολιτισμοῦ ἐξαρτωμένην ἐξ ἑνὸς γάμου μεταξὺ βασιλέων, ἢ γέννησιν τυραννίσκου κατὰ νόμον κληρονομίας, ἢ διανομὴν λαῶν, ἐπειδὴ τὸ ἠθέλησε μία σύνοδος, ἢ διαμελισμὸν κράτους, ἐπειδὴ ἔπεσε μία δυναστεία, ἢ σύγκρουσιν μεταξὺ δύο θρησκειῶν, ὡς δύο τράγων συναπαντωμένων κατὰ μέτωπον ἐντὸς τῆς σκιάς, ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ ἀπείρου. Δὲν θὰ φοβῆται πλέον ὁ κόσμος τὴν πείναν, τὴν ἐκ πενίας ἐκπόρευσιν, τὴν ἀργίαν μὲ τὰ δλέθρια αὐτῆς ἐπακόλουθα, και τὴν λαίμητόμον, και τὴν ῥομφαίαν, και τοὺς πολέμους, και τὴν ἐκ πάσης τυχαίας περιστάσεως λήστευσιν ἐντὸς τοῦ δάσους τῶν ἀνθρωπίνων περιπετειῶν. Δύναμαι μάλιστα νὰ εἶπω, ὅτι σχεδὸν δὲν θὰ ὑπάρχουν πλέον περιπέτεια. Θὰ ἦναι ὁ κόσμος εὐδαίμων. Τὸ ἀνθρώπινον γένος θὰ ἐκπληροῖ τὸν νόμον αὐτοῦ, καθὼς ἡ ὑδρόγειος σφαῖρα ἐκπληροῖ τὸν νόμον αὐτῆς· θ' ἀποκατασταθῇ ἀρμονία μεταξὺ τῆς ψυχῆς και τοῦ ἀστρου· διότι καθὼς τὸ ἄστρον ἀκολουθεῖ τὴν τακτικὴν του τροχίαν περίεξ τοῦ ἡλίου, οὕτω και ἡ ψυχὴ περίεξ τῆς ἀληθείας. Φίλοι και ἀδελφοί, ἡ παρούσα ὥρα ἡμῶν, ἡ ὥρα καθ' ἣν σὰς ὀμιλῶ, εἶναι ὥρα σκοτεινὴ· ἀλλὰ διὰ τοιούτων τρομερῶν στιγμῶν ἐξαγοράζεται τὸ φαινότατον μέλλον. Ἡ ἐπανάστασις εἶναι διαπύλιος δασμός. "Ω! τὸ ἀνθρώπινον γένος θ' ἀπολυτρωθῇ, θ' ἀνυψωθῇ ἐκ τῆς σημερινῆς ταπεινώσεως, και θὰ παρηγορηθῇ! Τοῦτο ἐπιβεβαιούμεν εἰς αὐτὸ ἐπὶ τούτου τοῦ ὁδοφράγματος. Πόθεν ἄλλοθεν θὰ βληθῇ ἡ κραυγὴ τῆς ἀγάπης, ἀν' ἔχι ἀνωθεν τῆς θυσίας; "Ω ἀδελφοί μου συμπολίται, ὁ τόπος οὗτος εἶναι ὁ τόπος ὅπου συναντῶνται οἱ σκεπτόμενοι μὲ τοὺς πάσχοντας· τὸ ὁδοφράγμα τούτο, ἔχι, δὲν εἶναι σχηματισμένον ἀπὸ πέτρας, ἀπὸ ξύλα και ἀπὸ σίδηρα, ἀλλ' ἀπὸ δύο σωραῦς ἕνα σωρὸν ἰδεῶν, και ἕνα σωρὸν ὀδυνῶν. Ἐπ' αὐτοῦ ἡ πενία συναπαντᾶται μὲ τὸ ἰδανικὸν ἀγαθόν. Ἡ ἡμέρα ἀσπάζεται ἐπ' αὐτοῦ τὴν νύκτα, και

λέγει πρὸς αὐτήν· τώρα θ' ἀποθάνω μὲ σὲ, καὶ ἔπειτα θ' ἀναγεννηθῆς μὲ ἐμέ. Ἐδῶ συγκοιμίζουσι τὰ μὲν παθήματα τὴν ἀγωνιάντων, αἱ δὲ ἰδέαι τὴν ἀθανασίαντων. Αὕτη ἡ ἀγωνία θὰ ἀναμιχθῆ μὲ τὴν ἀθανασίαν καὶ θὰ συντεθῆ ὁ θάνατός μας ἐξ αὐτῶν. Ἀδελφοὶ συμπολίται, ὅστις ἐδῶ ἀποθνήσκει, ἀποθνήσκει ἐντὸς τὸν ἀκτίνων τοῦ μέλλοντος, εἰσερχόμεθα δὲ εἰς τάφον ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ αὐγή.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς διεκόπη μᾶλλον ἢ ἔπαυσε τοῦ νὰ λαλῆ, διότι τὰ χεῖλην του ἐξηκολούθουν κινούμενα σιωπηλῶς, ὡς νὰ ἐλάλει εἰσέτι καθ' ἑαυτὸν· ἐξ οὗ καὶ οἱ περιστώτες ἐπρόσεχον, εἰσέτι, διὰ νὰ τὸν ἀκούσωσι. Δὲν ἐχειροκρότησε δὲ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ πολλὴν ὤραν ἐψιθύρισε· καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος εἶναι πνοή, οἱ ψιθυρισμοὶ τῶν διανοϊῶν ὁμοιάζουσι μὲ τοὺς ψιθυρισμοὺς τῶν φύλων.

Ε'.

Ὁ Μάριος ἐκστατικός· ὁ Ἰαβέρης λακωνικός.

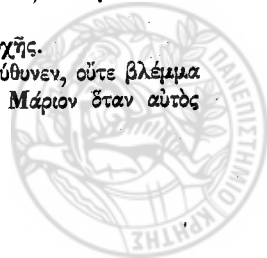
Τί συνέβαινε ἐντὸς τῆς διανοίας τοῦ Μαρίου;

Ἐνθυμούμεθα τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς του. Τὰ πάντα ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν ὡς ὄπτασια. Αἱ περὶ αὐτῶν κρίσεις του ἦσαν θολεραὶ. Εὐρίσκετο ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν μεγάλων καὶ μελανῶν πτερύγων αἰτινες ἐπεξετείνοντο ἐπὶ τῶν ἀγωνιῶντων. Ἡσθάνετο ἑαυτὸν εἰσελθόντα ἐν τῷ τάφῳ, τὸν ἐφαίνετο ὅτι ἤδη εὐρίσκετο ὀπισθεν τοῦ διαφράγματος τῆς ζωῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐβλεπε τὰς ὄψεις τῶν ζώντων μὲ ὀφθαλμοὺς τεθνεώτος ἀνθρώπου.

Πῶς ἔτυχεν ἐκεῖ ὁ Κ. Θερσανέμης; Διατί ἤλθε; Τί ἤλθε νὰ κάμῃ; Οὐδόλως ἐξήτασε ταῦτα ὁ Μάριος. Καὶ ἐπειδὴ ἄλλως τε εἶναι ἴδιον τῆς ἀπελπισίας ἡμῶν τὸ νὰ συγκαλύπτῃ καὶ τοὺς περὶ ἡμᾶς μὲ τὸν αὐτὸν πέπλον ὑπὸ τὸν ὁποῖον κατεκάλυψεν ἡμᾶς αὐτούς, ἐφαίνετο ὡς πρᾶγμα φυσικὸν εἰς τὸν Μάριον, ὅτι ἤλθον ὅλοι ἐκεῖ ν' ἀποθάνωσι.

Μόνον ἐνθυμήθη τὴν Τιτίαν μὲ πόνον ψυχῆς.

Ἄλλως τε, ὁ Θερσανέμης οὔτε λόγον ἀπηύθυνεν, οὔτε βλέμμα ἔρριψε πρὸς αὐτὸν, καὶ οὔτε ἐφάνη ἀκούσας τὸν Μάριον ὅταν αὐτὸς εἶχεν εἰπεῖ, — Μὲ εἶναι γνωστός.

Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ Κ. Θερανεμένη ἀνεκούφιζε τὸν Μάριον καὶ ὡς εἶπεν, μᾶλλον τὸν ἠὺχαρίσται· διότι πάντοτε ἠσθάνθη ὁ Μάριος ὡς νὰ τὸν ἦτον ἀπολύτως ἀδύνατον ν' ἀπευθύνη τὸν λόγον εἰς τὸν αἰνιγματώδη τοῦτον ἄνθρωπον, τὸν ἀμφίβολον καὶ ἐνταυτῷ ἀξιοσέβαστον. Ἐπειτα δὲ παρήλθε καὶ πολὺς καιρὸς ἀφότου δὲν τὸν εἶδε πλέον, καὶ τοῦτο ἔνεκα τῆς δειλῆς φύσεως τοῦ Μαρίου ἠμπόδιζεν ἔτι μᾶλλον τὰ χεῖλη του.

Οἱ καταδειχθέντες πέντε ἄνδρες ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ὁδοφράγματος διὰ τῆς ὁδοῦ Μονδετούρου, καθ' ὅλα ὁμοιάζοντες μὲ ἔθνοφύλακας. Εἰς ἐξ αὐτῶν ἀνεχώρησε κλαίων. Ἐπὶ τῆς ἀναχωρήσεώς των κατηστᾶσθησαν τοὺς μένοντας.

Ἀφοῦ ἀπῆλθον οἱ πέντε ἄνδρες οἱ εἰς τὴν ζωὴν ἐπιστραφέντες, ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐσυλλογίσθη τὸν καταδεδικασμένον εἰς θάνατον, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ καπηλεῖον. Εὔρε τὸν Ἰαβέρην, δεδεμένον πάντοτε εἰς τὸν στύλον καὶ σκεπτόμενον.

— Θέλεις τίποτε ; τὸ ἐρωτᾷ ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— Πότε θὰ μὲ θανατώσετε ; ἀποκρίνεται ὁ Ἰαβέρης.

— Περιμένει. Αὐτὴν τὴν ὥραν μᾶς χρειάζονται ὄλα μας τὰ φυσέκια.

— Τότε λοιπὸν, δότε με νὰ πῶ ὀλίγον, εἶπεν ὁ Ἰαβέρης.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς τὸν ἔδωσε ποτήριον ὕδατος, καὶ ἐπειδὴ αἱ χεῖρες τοῦ Ἰαβέρη ἦσαν δεδεμέναι, τὸν ἐβοήθησε νὰ πῆ.

— Τίποτε ἄλλο χρειάζεσαι ; ἠρώτησεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— Ὑποφέρω εἰς αὐτὸν τὸν στύλον πολὺ, ἀπεκρίθη ὁ Ἰαβέρης.

Μὲ ἀφίστετε νὰ περάσω ὄλην τὴν νύκτα εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν· αὐτὸ ἀπέχει τοῦ νὰ ἦναι φιλόανθρωπον. Δέσατέ με ὅπως θέλετε, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἐμπορεῖτε νὰ μ' ἐξαπλώσετε ἐπάνω εἰς ἓνα τραπέζι, καθὼς ἐκεῖνον ἐκεῖ.

Καὶ ὁ Ἰαβέρης ἔδειξε διὰ κινήματος τῆς κεφαλῆς του τὸ πτωμα τοῦ Κ. Βοιδᾶ.

Ἐνθυμεῖται ἴσως ὁ ἀναγνώστης, ὅτι πρὸς τὸ βάθος τῆς χαμηλῆς αἰθούσης τοῦ καπηλείου ὑπῆρχέ τις μεγάλη καὶ μακρὰ τράπεζα, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶχον χύσει τὰ μολυβδόβολα καὶ εἶχον κατασκευάσει τὰ φυσέκια. Ἡ τράπεζα αὕτη εἶχε μείνει ἐλευθέρη μετὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην. Κατὰ διαταγὴν λοιπὸν τοῦ Ἐνζολωρᾶ, τέσσαρες τῶν ἀνταρτῶν ἔλυσαν τὸν Ἰαβέρην ἀπὸ τοῦ στύλου, ἐνῷ δὲ οὗτοι τὸν ἔλυσον, εἰς πέμπτος εἶχε τὴν λόγχην τοῦ τουφεκίου του ἐστραμμένην πρὸς τὸ στήθος τοῦ καταδίκου, διὰ προφύλαξιν. Ἀφήκαν τὰς χεῖρας

του δεδεμένας ἐπὶ τῆς ῥάχειός του, ἔδεσαν δὲ καὶ τοὺς πόδας του μὲ σχοινίον βραχὺ, ὥστε μόλις νὰ δυνηθῆ νὰ βαδίση καθὼς οἱ καταδικοὶ οἱ ἀγόμενοι εἰς τὴν λαιμητόμον, καὶ τὸν μετέφερον τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν τράπεζαν ἐκείνην, ὅπου τὸν ἐξήπλωσαν, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν πάλιν τὸν ἔδεσαν στενωῶς ἐκ τῆς μέσης.

Πρὸς περισσοτέραν δὲ ἀσφάλειαν ἐπέρασαν ἕτερον σχοινίον ὀπισθεν τοῦ αὐχένος, τὸ ἐσταύρωσαν ἐπὶ τοῦ στήθους του, τὸ ἐπέρασαν πάλιν ὑπὸ τὰ σκέλη, καὶ ἔδεσαν τὰς ἄκρας εἰς τὰς δύο χεῖρας του.

Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ δεσμεῖν εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὰς φυλακάς, καὶ καθίσταται δι' αὐτοῦ ἀδύνατος ἡ δραπέτευσις τῶν καταδικῶν.

Ἐνῶ ἔδεσμεύετο ὁ Ἰαβέρης, ἀνθρωπὸς τις ἰσταμένος εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας τὸν παρετήρει μὲ παράδοξον περιέργειαν. Τὴν σκιὰν αὐτοῦ ἰδὼν ὁ Ἰαβέρης, ἔστρεψε πρὸς αὐτὸν τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Ἀγιάννην. Δὲν ἀπέδειξεν ὅμως καμίαν συγκίνησιν· ἔταπεινώσε μόνον τὰ βλέφαρά του ἀγερώχως, καὶ εἶπεν· — Ἐνοεῖται.

ΣΤ'.

Ἡ θέσις δεινοῦται.

Ἡ ἡμέρα ἤρχετο ἐν τάχει· ἀλλ' οὐδὲν παράθυρον ἠνοιγετο, οὔτε θύρα. Ὡς εἴπομεν, εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος, τὴν ἐναντίον τοῦ ὁδοφράγματος, δὲν ἐφαίνοντο πλέον στρατεύματα. Καὶ ἡ ὁδὸς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου ὑπῆρχε σιωπηλὴ ὡς ἡ τῶν σφιγγῶν, εἰς τὰς Θήβας. Οὐδὲν πενθιμώτερον τῶν πεφωτισμένων ἀγυῶν, ὅταν φαίνωνται ἔρημα.

Δὲν ἐβλεπέ τις μὲν τίποτε, ψυχὴν γεννητὴν, ἀλλ' ἤκουε. Εἰς ἀπόστασιν τινα ἐγένετο μυστηριώδης τις κίνησις. Βεβαίως ἤγγιζεν ἡ κρίσιμος στιγμή.

Τὸ ὁδοφράγμα ἦτον ὀχυρότερον τώρα. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν πέντε ἀνδρῶν ἀνυψώθη περισσότερο.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς, φοβηθεὶς μήπως εἰσορμησῶσιν αἰφνιδίως τὰ στρατεύματα ὀπισθεν, ἐκ τοῦ μέρους τῶν Ἀγορῶν, διέταξε νὰ φραχθῆ καὶ ἡ ἄλλη ἄκρα τῆς στενῆς ὁδοῦ Μονδετούρου, ἥτις ἕως τότε εἶχε μείνει ἀνοικτὴ· οὕτω δὲ τὸ μέρος ὅπου εὕρισκοντο οἱ ἀντάρται, προ-

φυλαττόμενον ἔμπροσθεν μὲν, πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς Κανναβίδος, ὑπὸ τοῦ μεγάλου ὁδοφράγματος, ἀριστερόθεν δὲ, πρὸς τὴν ὁδὸν Κύνου, καὶ δεξιόθεν, πρὸς τὴν ὁδὸν Μονδετούρου, ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων μικρῶν ὁδοφραγμάτων, ἐφαίνετο ἀπόρθητον. Ἄλλ' ἀφ' ἐτέρου περιεκλείσθησαν πλέον ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ δὲν εἶχον ἔξοδον. Φρούριον, ἀλλ' ἐνταῦτ' αὖ καὶ παγίς. — Τώρα πλέον ἐκλείσθημεν ἐδῶ μέσα ὡσάν τὰ ποντίκια, εἶπε γελῶν ὁ Κουρφεираός.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς διέταξε προσέτι καὶ ἐσωρεύθησαν πλησίον τῆς θύρας τοῦ καπηλείου ἕως τριάκοντα πέτραι, ἐκ τοῦ λιθοστρώτου ἐ-
ξαχθεῖσαι.

Διενεμήθη εἰς ὄλους μερίς ῥακῆς, νὰ πῶσι.

Οὐδὲν περιεργότερον ὁδοφράγματος ἐτοιμαζομένου ἐναντίον ἐ-
φόδου. Ἐκαστος ἐκλέγει ἀρμοδίαν θέσιν, ὡς εἰς τὸ θέατρον. Ὡθεῖ
παρέχει ὁ εἰς τὸν ἄλλον, πολλοὶ ζητοῦν τόπον διὰ νὰ πολεμῶσι κα-
θήμενοι καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον προφυλαγμένοι ἀριστερόθεν, διὰ
νὰ ἔχωσιν ἐλευθεράν τὴν δεξιάν. Οἱ ἐπαρίστεροι εἰς αὐτὰς τὰς πε-
ριστάσεις εἶναι πολῦτιμοι λαμβάνουσι τὰς θέσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἄλλοι
δὲν θέλουσιν. Ἄλλ' ἅμα ὁ ἀρχηγὸς διατάξῃ τὴν ἑναρξίν τῆς μάχης,
παύει πᾶσα ἄτακτος κίνησις. Πρὸ τοῦ κινδύνου, τὸ ὁδοφράγμα εἶναι
κυκεῶν· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ κινδύνου ἐπέρχεται ἡ πειθαρχία. Ὁ κίνδυνος
ἀποκαθιστᾷ τὴν τάξιν.

Ἄμα ἔλαβεν ὁ Ἐνζολωρᾶς τὴν δίχροτον τοῦ κχαμπίναν καὶ
εὔρε θέσιν καὶ αὐτὸς, ὄλοι ἐσιώπησαν. Εἶχον θάρρος ἄλλως τε, καὶ
ἐφαίνοντο ἀτρόμητοι· δὲν εἶχον πλέον κάμμιαν ἐλπίδα, ἀλλ' εἶχον
τὴν ἀπελπισίαν, καὶ ἡ ἀπελπισία, ὄπλον ἔσχατον, παρέχει ἐνίστε τὴν
νίκην, ὡς λέγει καὶ ὁ Βιργίλιος. Πολλάκις τὸ σκέπασμα τοῦ νεκρο-
κραβάτου καθίσταται σαγίς σωτηρίας.

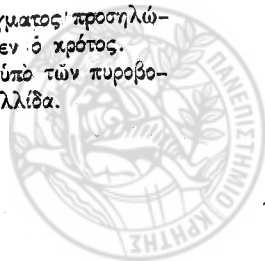
Ὅλων ἡ προσοχὴ ἦτον ἐστραμμένη πρὸς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ
Κανναβίδος.

Ἐκεῖ, ἀκούεται μακρόθεν ὁ κρότος βραῶν πραγμάτων κυλιο-
μένων ὁμοῦ μὲ ἀλύσεις ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου. Ὁ κρότος αὐτὸς ἐπλη-
σίαζε βαθμηδόν, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐσειόντο αἱ οἰκίαι τῶν εἰρηνηκῶν ἐκεί-
νων ὁδῶν.

Οἱ ὀφθαλμοὶ ὄλων τῶν μαχητῶν τοῦ ὁδοφράγματος προσηλώ-
θησαν ἐξηγηριωμένοι πρὸς τὸ μέρος ὁποῦθεν ἐπλησίαζεν ὁ κρότος.

Καὶ ἰδοὺ ἐνεφανίσθη ἐν κανόνιον, ὠθούμενον ὑπὸ τῶν πυροβο-
λιστῶν. Εἷς ἐκ τούτων ἐκράτει ἀναμμένην τὴν θρυαλλίδα.

— Πῦρ, ἔκραξε πάραυτα ὁ Ἐνζολωρᾶς.

“Όλον τὸ ὀδόφραγμα ἐπυροβόλησε καὶ ἠγέρθη νέφος καπνοῦ ἀποκρύψαν πυροβόλον τε καὶ πυροβολιστάς.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς διελύθη τοῦ καπνοῦ τὸ νέφος καὶ ἀνεφάνησαν οἱ πυροβολισταὶ καὶ τὸ κανόνιον, τὸ στόμα τοῦ ὁποίου τώρα ἤτον ἐστραμμένον κατὰ τοῦ ὀδοφράγματος. Οὐδεὶς τῶν ὑπηρετούντων αὐτὸ εἶχε προσβληθῆ. ἐκ τῶν τουφεκισμῶν, ἀλλ’ ἐξηκολούθουν ὅλοι νὰ κατευθύνωσι τὸ πυροβόλον ἀρμολίως, χωρὶς βίαν, χωρὶς σύγχυσιν· ὁ ἀρχηγὸς τοῦ πυροβόλου παρετήρει ἂν ἦτον στημένον κατὰ σκοπὸν, μὲ ὄσπην ἡσυχίαν ἔχει ὁ ἀστρονόμος ὅταν κατευθύνῃ τὸ τηλεσκόπιόν του.

— Εὐγε, πυροβολιστά! ἀνέκραξεν ὁ Ἄετός.

Καὶ ἐχειροκρότησαν τοὺς πυροβολιστάς ὅλοι οἱ ἐν τῷ ὀδοφράγματι.

— Αἱ! τώρα, παιδι ἄ, εἶπεν ὁ Κουρφεϊράκος, ὑγεία καὶ χαρά! Τώρα μᾶς ἤλθαν τὰ βαρβαρ ὀτερα. Προτῆτερα εἶχαμεν τσοουγγρανίσματα, τώρα θὰ ἔχωμεν γρονθιαῖς. Ἐτοιμάζεσθε.

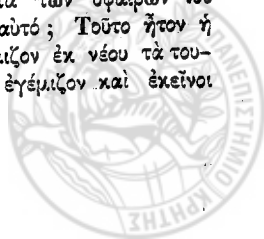
— Εἶναι τῶν ὀκτῶ λιτρῶν πυροβόλον, ἐπρόσθεσεν ὁ Κομπεφερρῆς. Εἶναι τοῦ νέου τύπου, ὀρειχάλκινον. Αὐτὰ τὰ κανόνια σύγκεινται ἀπὸ ἑκατὸν μεριδας χαλκοῦ καὶ δέκα μεριδας κασσιτέρου. Ὀλίγον ἐὰν ὁ χύτης ὑπερβῆ αὐτὴν τὴν ἀναλογίαν, σαΐζουν. Ὁ πολὺς δὲ πάλιν κασσίτερος τὰ κάμνει πολὺ μαλακά, καὶ κάμνουν μέσα βαθουλώματα.

— Εἰς τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα, εἶπεν ὁ Ἄετός, ἔκαμναν τὰ κανόνια ἐνδοθεν αὐλακωτά.

— Ναι, ἀπεκρίθη ὁ Κομπεφερρῆς, αὐτὸ αὐξάνει τὴν βλητικὴν δύναμιν των, ἀλλ’ ἐλαττώνει τὴν ἀκρίβειαν τοῦ βλήματος εἰς τὸν σκοπὸν. Τὶ τὰ θέλεις, τὸ πυροβόλον, ὁ δεσπότης αὐτὸς, δὲν δύναται πᾶν ὅ,τι θέλει· ἡ δύναμις εἶναι μία χονδρὴ ἀδυναμία. Ἡ σφαῖρα ἐνὸς πυροβόλου διατρέχει μόλις ἑξακοσίας λεύγας τὴν ὥραν, ἐνῶ τὸ φῶς διατρέχει ἑβδομηντα χιλιάδας λεύγας κατὰ πᾶν δευτερόλεπτον. Ἰδοὺ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Ναπολέοντος.

— Γεμίσατε ἐκ νέου, ἀνέκραξεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

Πῶς ἔμελλε ν’ ἀνθέξῃ τὸ ὀδόφραγμα κατὰ τῶν σφαιρῶν τοῦ πυροβόλου; Θὰ ἠνοίγετο ἀρά γε χαλάστρα εἰς αὐτό; Τοῦτο ἦτον ἡ ἀπορία τῶν ἀμυνομένων, οἵτινες ἐντοσοῦτω ἐγέμιζον ἐκ νέου τὰ τουφεκία των. Καὶ, ἀπ’ ἐναντίας, οἱ πυροβολισταὶ ἐγέμιζον καὶ ἐκείνοι τὸ πυροβόλον των.

Εἰς πολλήν ἀγωνίαν εὐρίσκοντο οἱ ἐντὸς τοῦ ὀδοφράγματος, ἀγνοοῦντες τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πυροβόλου.

Τέλος ἔγινεν ἡ πρώτη αὐτοῦ ἐκπυρσοκρότησις.

— Παρών! ἀνέκραξε φαιδρά τις φωνή.

Καὶ συγχρόνως μὲ τὴν σφαῖραν ἤτις ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ὀδοφράγματος, ἐπήδησεν ἐντὸς αὐτοῦ ὁ Γαβριᾶς ἐκ τοῦ μικροῦ ὀδοφράγματος τῆς ὁδοῦ τοῦ Κύνου, τὸ ὁποῖον εὐκόλως αὐτὸς διεσκέλισε.

Περισσότερον ἀποτέλεσμα ἔκαμιν ὁ Γαβριᾶς ἐντὸς τοῦ ὀδοφράγματος, παρ' ὅσον ἡ σφαῖρα τοῦ κανονίου.

Ἡ σφαῖρα αὕτη ἐχώσθη ἐντὸς τῶν μυρίων ἐκείνων πραγμάτων ἐξ ὧν συνετίθετο τὸ ὀδοφράγμα, καὶ ἔμεινεν ἐντὸς αὐτῶν. Τὸ πολὺ, ἔθραυσεν ἓνα τῶν τροχῶν τοῦ λεωφορείου καὶ κατεσύντριψεν ἐν ἄλλο φορτηγὸν ἀμάξιον.

Οἱ ἐντὸς τοῦ ὀδοφράγματος ἔβαλον ὄλοι γέλωτας.

— Ἐξακολουθεῖτε, ἀνέκραξεν ὁ Ἄετος πρὸς τοὺς πυροβολιστάς.

Ζ'.

Οἱ πυροβολισταὶ δὲν παίζουν.

Πολλοὶ περιεκύκλωσαν τὸν Γαβριᾶν, ἀλλὰ δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ διηγηθῇ τὸ παιδίον. Ὁ Μάριος τὸ ἔλαβε κατὰ μέρος μὲ παλμοῦς ἀνυπομονησίας.

— Τί ἤλθες ἐδῶ νὰ κάμης;

— Πά! εἶπε τὸ παιδίον. Καὶ τί ἤλθες νὰ κάμης ἢ αὐθεντία σου;

— Ποῖος σὲ εἶπε νὰ ἐπιστρέψης; ἐπηρώτησεν ὁ Μάριος. Ἔδοσε τὸλάχιστον τὸ γράμμα μου κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν του;

Κατὰ τοῦτο, ὁ Γαβριᾶς δὲν ἦτον ὀλωσδιόλου ἀπηλλαγμένος τύψεων τοῦ συνειδότος. Σπεύδων νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ὀδοφράγμα, μᾶλλον ἀπηλλάχθη τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης ἢ ἐνεχείρισεν αὐτὴν ὡς ὤφειλε. Ἡσθάνετο ὅτι τὴν ἐνεπιστεύθη ἀπερισκέπτως εἰς τὸν ἀγνωστον ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου οὐδὲ τὸ πρόσωπον ἠδυνήθη νὰ διακρίνη. Φοβηθεὶς μὴ τὸν ἐπιπλήξῃ ὁ Μάριος, κατέφυγεν εἰς τὸ ἀπλούστερον ἐψεύσθη ἀναιδῶς.

— Τὸ ἔδοσα· εἰς τὸ θυρωρὸ τὸ ἔδοσα. Ἡ κυρά ὅπου ἦταν διὰ νὰ τὸ λάβῃ ἐκοιμούνταν. Εἶπα νὰ τῆς τὸ δώσῃ ὅταν ἐξυπνήσῃ.

Διὰ δύο τινὰς σκοποὺς ἔπεμψεν ὁ Μάριος τὴν ἐπιστολὴν περὶ ἧς ὁ λόγος· διὰ ν' ἀποχαιρετίσῃ τὴν Τιτίαν, καὶ διὰ νὰ σώσῃ τὸν Γαβριᾶν. Ἐξ ἀνάγκης ἠὺχαριστήθη μὲ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄ,τι ἤθελε.

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ γράμματος καὶ ἡ παρουσία τοῦ Κ. Θερσανέμη εἰς τὸ ὁδοφράγμα, ἦσαν δύο πράγματα τῶν ὁποίων ἡ προσέγγισις ὤφειλε νὰ προξενήσῃ ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Μαρίου. Δείξας λοιπὸν πρὸς τὸν Γαβριᾶν τὸν Κ. Θερσανέμην, τὸν ἐρωτᾷ·

— Τὸν γνωρίζεις αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον;

— Ὅχι, ἀποκρίνεται τὸ παιδίον.

Τῶνόντι, καθὼς εἶπομεν καὶ ἀνωτέρω, ὁ Γαβριᾶς δὲν εἶχεν ἰδῆ τὸν Ἀγιάννην, εἰμὴ διὰ νυκτός.

Αἱ θολεραι καὶ νοσώδεις εἰκασίαι τοῦ Μαρίου διεσκεδάσθησαν. Ἐγίνωσκεν αὐτὸς τὰ πολιτικὰ φρονήματα τοῦ Κ. Θερσανέμη; Ἴσως καὶ ὁ Κ. Θερσανέμης ἦτο δημοκρατικὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἤλθε νὰ μεθέξῃ εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα.

Ὁ Γαβριᾶς ἐν τούτοις εὐρίσκετο ἤδη εἰς τὴν ἄλλην ἄκρην τοῦ ὁδοφράγματος, κράζων, — Τὸ τουφέκι μου!

Διέταξεν ὁ Κουρφεϊράκος νὰ τὸ ἀποδόσωσιν εἰς τὸ παιδίον.

Ὁ Γαβριᾶς ἐγνωστοποίησεν εἰς τοὺς συναγωνιστάς του, ὅτι τὸ ὁδοφράγμα ἦτο περιεζωσμένον πανταχόθεν ὑπὸ τῶν στρατευμάτων, καὶ ὅτι μόλις καὶ μετὰ βίας κατώρθωσε νὰ προβῆ ἕως εἰς αὐτό. — Κυτάξτετε νὰ με βγάλετε. μὲ ἄσπρο πρόσωπο, ἐπρόσθεσεν ὁ Γαβριᾶς. Νὰ σᾶς ἰδῶ, παληκάρια! νὰ τοὺς κατακεραυνοβολήσωμεν!

Ἐν τούτοις ὁ Ἐνζολωρᾶς κατώπτειε τὰς κινήσεις τοῦ ἀπέναντι πυροβολικοῦ, τὸ ὅποιον, ἰδὼν, ὡς φαίνεται, ὅτι οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἐπροξένησεν ἢ σφαῖρα τοῦ κανονίου, δὲν ἀνενέωσε τὴν δοκιμὴν· ἀλλ' ἤλθε μία ἐνωμοτία πεζικοῦ τῆς γραμμῆς καὶ ἐτέθη ὀπισθεν τῶν πυροβολιστῶν.

Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται ἀνέσκαπτον τὸ λιθόστρωτον, καὶ διὰ τῶν πετρῶν κατεσκευαζόν χαμηλὸν τινα τοῖχον ἀπέναντι τοῦ ὁδοφράγματος, οἱ δὲ πυροβολισταὶ ἔστρεψαν τὸ στόμα τοῦ κανονίου τῶν ὀλίγων τι πρὸς τ' ἀριστερά, ὑπὸ τὰς ὀδηγίας τοῦ ἀρχηγῶ των, καὶ τότε ἐνησχολήθησαν πάλιν νὰ γεμίωσι τὸ ὄπλον των.

— Παιδιά! ἀνέκραξεν ὁ Ἐνζολωρᾶς ἰδὼν τὰς κινήσεις ταύτας καὶ μαντεύσας τὸν σκοπὸν τῶν ἐναντιῶν, τραβιχθῆτε ὄλοι πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ ὁδοφράγματος καὶ γονατίσατε. Μὴ μείνῃ ὄρθιος κανείς.

Οἱ ἀντάρται, ὄντες διεσχορπισμένοι ἔμπροσθεν τοῦ καπηλείου, διότι εἶχον ἀφίσει τὰς θέσεις των ὅταν ἦλθεν ὁ Γαβριάς, ἔσπευσαν νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τοῦ Ἐνζολωρᾶ τὸ πρόσταγμα· ἀλλὰ δὲν εἶχον προφθάσει ὅλοι νὰ λάβωσι τὴν θέσιν ἐκείνην, ὅτε ἐβόμβησεν ἐκ νέου τὸ κανόνιον. καὶ τώρα ἐξήμεσεν, ὅχι πλέον σφαῖραν, ἀλλὰ χάλαζαν σμυδραλλίων κατὰ τῶν ἀνταρτῶν.

Τὰ βλήματα κατηθύνθησαν κατὰ τῆς στενῆς πορείας τοῦ ὀδοφράγματος, ὥστε ἀντικρουσθέντα ἐκ τοῦ τοίχου ἐθανάτωσαν δύο τῶν ἀνταρτῶν καὶ ἄλλους τρεῖς ἐτραυμάτισαν.

Ἐὰν τοῦτο ἐξηκολούθει, δὲν ἠδύναντο οἱ ἐντὸς τοῦ ὀδοφράγματος ν' ἀνθέξωσι. Τὰ σμυδράλλια εἰσήρχοντο.

Μεγάλη ἀθυμία κατέλαβε τοὺς ἀντάρτας, ἰδόντας τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο.

— Ὅπωςδῆποτε, ἄς ἐμποδίσωμεν τὸν δεύτερον κανονοβολισμόν, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

Καὶ χαμηλώσας τὴν καραμπίναν του ἐσκόπευσε κατὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ πυροβόλου, ὅστις ἦτον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐσκυμμένος ἐπ' αὐτοῦ, παρατηρῶν μὲ προσοχὴν νὰ τὸ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν θέσιν του, ὡς διαταραχθὲν ἐκ τῆς ἐκπυροσκοπήσεως.

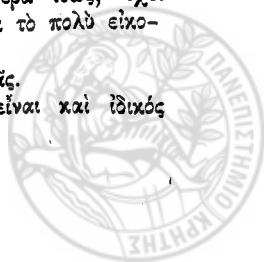
Οὗτος ὁ διοικητὴς τοῦ πυροβόλου ἦτον ὠραῖός τις λοχίας, νεώτατος, ξανθός, φυσιογνωμίας γλυκυτάτης καὶ νοήμονος, ἐπιτηδεώτατος εἰς τὸ ὄπλον τοῦτο, ὄπλον προωρισμένον νὰ ἀποκτείνῃ τὸν πόλεμον διὰ τῆς τρομερᾶς καταστροφῆς τὴν ὁποίαν προξενεῖ, ἀδιακόπως τελειοποιούμενον.

Ὁ Κομπεφέρρης παρετήρει τὸν νέον τοῦτον, ἰστάμενος πλησίον τοῦ Ἐνζολωρᾶ.

— Τί κρίμα! εἶπεν ὁ Κομπεφέρρης. Ὡ! τί ἀπαίσιον πρᾶγμα εἶναι αὐταὶ αἱ ἀνθρωποσφαγαίαι! Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον πόλεμος, ὅταν δὲν θὰ ὑπάρχουν πλέον βασιλεῖς. Τώρα σὺ, Ἐνζολωρᾶ, σημαδεύεις τὸν λοχίαν ἐκεῖνον, ἀλλὰ δὲν τὸν παρατηρεῖς. Εἶναι ἓνας νέος χαριέστατος ἀνδρεῖος νέος· βλέπει κανεὶς ἐπὶ τῆς μορφῆς του τὴν ἐμβρίθειαν τοῦ νοός του· εἶναι πεπαιδευμένος, καθὼς εἶναι ὅλοι αὐτοὶ οἱ νέοι τοῦ πυροβολικοῦ· ἔχει πατέρα ἴσως, ἔχει μητέρα, ἔχει οἰκογένειαν ἴσως καὶ ἔρωτά τινα· εἶναι τὸ πολὺ εἰκοσιπενταετῆς· ἐνδέχεται καὶ νὰ ἦναι ἀδελφός σου.

— Καὶ εἶναι ἀδελφός μου, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— Ναί, ἐπρόσθεσεν ὁ Κομπεφέρρης, καθὼς εἶναι καὶ ἰδικός μου. Διὰ τοῦτο σὲ λέγω, μὴ τὸν φονεύσωμεν.

— "Αφες με, Κομπεφερρή· πρέπει νὰ γίνῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ γίνῃ.

Καὶ ἐπὶ τῆς παρειᾶς τοῦ Ἐνζολωρᾶ τῆς μαρμαρίνης ἔρρευσε βραδέως ἐν δάκρυ.

Συγχρόνως ὁμοῦς ἐπίεσε τὸ σκανδάληθρον τῆς καραμπίνας του. Ἐξῆλθεν ἡ ἀστραπή, ὁ πυροβολιστῆς ἐστράφη περὶ ἑαυτὸν δις, ἔχων τὰς χεῖρας τεταμένας εἰς τὰ ἔμπρὸς καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω, ὡς ζητῶν ἀναπνοὴν, ἔπειτα δ' ἔπεσε πλαγίως ἐπὶ τοῦ κανονίου, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτοῦ ἀκίνητος.

Ἐφαίνετο ἡ ράχις του, ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς ὁποίας ἀνέβλυζεν ἄφθονον αἷμα. Τὸ μολυβδόβολον τοῦ εἶχε διατρυπήσει τὸ στήθος. Ἦτον νεκρός.

Ἐχρειάσθη νὰ τὸν μεταφέρωσι καὶ νὰ τὸν ἀντικαταστήσωσιν.

Οἱ ἀντάρται ἐκέρδησαν ἕνεκα τούτου ὀλίγα τινὰ λεπτὰ τῆς ὥρας, τὰ ὅποια καὶ ἐπωφελήθησαν.

Η'.

Ἡ ἐπίνοια τοῦ παλαιοῦ θηροκλόπου καὶ ἡ ἀλάνθαστος εὐστοχία τοῦ πυροβόλου του.

Διάφοροι γινῶμαι ὑπῆρχον ἐντὸς τοῦ ὁδοφράγματος. Τὸ πυροβόλον τῶν ἐναντίων ἔμελλεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἐμέσῃ καὶ ἄλλα σμυδράλλια, κατὰ τῶν ὁποίων μόλις ἠδύναντο οἱ ἀντάρται ν' ἀνθῆξωσι δεκαπέντε λεπτὰ. Ἦτον ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ ἐπινοήσωσι πράγματι ἰκανὸν νὰ ἐπιπροσθῇ εἰς τὰ σμυδράλλια.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶπεν — Εἶναι χρεῖα νὰ εὐρωμεν ἓνα στρῶμα, διὰ νὰ τὸ χῶσωμεν ἐκεῖ, εἰς τὸ στενὸν πέρασμα.

— Εἶναι μέσα στρώματα, εἶπεν ὁ Κομπεφερρῆς, ἀλλὰ κοίτονται ἐπάνω οἱ τραυματῆται.

Ὁ Ἀγιάνης ἐκάθητο εἰς μίαν πέτραν κειμένην εἰς τὴν γωνίαν τοῦ καπηλείου, ἔχων τὸ τουφέκιον του μεταξὺ τῶν σκελῶν. Οὗτος δὲν ἔλαβε μέρος κἀνὲν εἰς τὰ διατρέχοντα μέχρι τοῦδε, οὐδ' ἐφαίνετο προσέχων εἰς τοὺς ἄλλους μαχητὰς, λέγοντας τρογγύρω του, — Νὰ, ἐκεῖ ἓνα τουφέκι ὁποῦ δὲν κάμνει τίποτε.

Ἄκουσας τὸν λόγον τοῦ Ἐνζολωρᾶ, ἠγγέρθη ἐκ τοῦ καθίσματος του.

Ἐνθυμούμεθα ὅτι, καθ' ἣν ὥραν εἶχεν ἔλθει τὸ πλῆθος τῶν ἀνταρτῶν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Κανναβίδος, μία γραία, ἐκρέμασε τὸ στρώμα τῆς ἐνώπιον τοῦ παραθύρου τῆς, στοχαζομένη ὅτι τὸ στρώμα ἦτο καλὴ ἀσπίς κατὰ τῶν μολυβδοβόλων. Τὸ παράθυρον τῆς γραίας ταύτης ἦτον εἰς τὸ ἕκτον πάτωμα οἰκίας τινός, κειμένης ὀλίγον τι ἔξω τοῦ ὄδοφράγματος. Τὸ στρώμα ἐκρατεῖτο αἰωρημένον ὑπὸ δύο σχοινίων, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τῆς ἀποστάσεως ἐφαίνοντο ὡς δύο νήματα ἀράχνης.

— Ἡμπορεῖ κάνεις νὰ μὲ δώσῃ διὰ μίαν στιγμήν μίαν καραμπίνα δίκροτον! ἠρώτησεν ὁ Ἀγιάννης.

Ἐνζολωρᾶς εἶχε μῶλις γεμίσει ἐκ νέου τὴν ἰδικήν του. Τὴν ἔδωκεν ἀμέσως εἰς τὸν Ἀγιάννην. — Λάβε· τί θὰ κάμῃς μὲ αὐτήν;

Ἐνζολωρᾶς ἐσκόπευσε κατὰ τοῦ παραθύρου τῆς γραίας, καὶ ἐπυροβόλησε.

Ἐν ἐκ τῶν δύο σχοινίων ἐκόπη.

Τὸ στρώμα ἔμεινε κρεμάμενον μόνον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν σχοινίων.

Ἐνζολωρᾶς ἐπυροβόλησε τὸ δεύτερον, καὶ τὸ στρώμα ἔπεσεν ἐντὸς τῆς ὁδοῦ.

Ἄπαντες οἱ τοῦ ὄδοφράγματος ἐχειροκρότησαν. Ἄπαντες ἀνεφώνησαν. — Νά το, τὸ στρώμα!

— Ναι, εἶπεν ὁ Κομπεφέρρης, ἀλλὰ ποῖος τώρα θὰ ἐβγῆ ἀπὸ τὸ ὄδοφραγμα διὰ νὰ τὸ φέρῃ μέσα;

Ἀληθῶς, τὸ στρώμα εἶχε πέσει ἔξω τοῦ ὄδοφράγματος, μεταξὺ τῶν πολιορκουμένων καὶ τῶν πολιορκητῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ στρατιῶται, παροργισθέντες ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ λοχίου τῶν πυροβολιστῶν, εἶχον πέσει πρὸ ὀλίγου πρηνεῖς ὀπίσθεν τοῦ χαμηλοῦ τοίχου τὸν ὁποῖον ἀνήγειραν ἐκ τῶν λίθων τῆς ὁδοῦ, καὶ μεχριστοῦ ἐτοιμασθῆ ἐκ νέου τὸ κανόνιον, ἤρχησαν νὰ πυροβολῶσι κατὰ τοῦ ὄδοφράγματος διὰ τῶν τουφεκίων των.

Οἱ ἀντάρται δὲν ἀνταπήντων εἰς τὸν τουφεκισμόν τούτον, φειδόμενοι τῶν πολεμεφοδίων των. Τὰ μολυβδοβόλα τῶν στρατιωτῶν ἐνεπῆγοντο ἀνωφελῶς εἰς τὸ ὄδοφραγμα· ἀλλ' εἰς τὴν ὁδὸν, διαπερωμένην ἀδιαλείπτως ὑπὸ τῶν βλημάτων τούτων, ὑπῆρχε τρόμος καὶ φόβος.

Ἐνζολωρᾶς ἐξῆλθε διὰ τῆς στενῆς πορείας εἰς τὴν ὁδὸν, διῆλθε τὴν χάλαζαν τῶν μολυβδοβόλων, κατηρθύνθη πρὸς τὸ στρώμα,

τὸ ἐπῆρε χαμόθεν, τὸ ἐφορτώθη εἰς τὴν ῥάχιν του, καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ ὁδοφράγμα.

Ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἔφραξε διὰ τοῦ στρώματος τὴν στενὴν πορείαν, θέσας αὐτὸ οὕτως, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται κἂν εἰς τοὺς πυροβολιστάς.

Τούτου γενομένου, οἱ ἀνάρται ἐπερίμενον νὰ ἴδωσι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν σιμυδραλλίων.

Μετ' ὀλίγας στιγμᾶς, τινόντι τὸ κανόνιον. Ξήμησε μετὰ τρομεροῦ κρότου νέα βλήματα χαλαζηδόν· τῶρα ὅμως τὰ βλήματα ταῦτα δὲν ἀντεκρούσθησαν ἐκ τοῦ τοίχου, ἀλλ' ἐπνίγησαν ἐντὸς τοῦ στρώματος. Ἡ πρόνοια ἀπεδείχθη ἐξαιρετος. Οἱ ἐντὸς τοῦ ὁδοφράγματος δὲν ἐβλάβησαν παντελῶς.

— Φίλε συμπολίτα, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς πρὸς τὸν Ἀγιάννην, ἡ δημοκρατία σ' εὐχαριστεῖ.

Ὁ Ἀετὸς ἐθαύμαζε καὶ ἐγέλα ἐνταῦθα.

— Κακόηθες εἶναι, ἔλεγε, τὸ νὰ ἔχῃ ἓνα στῶμα τόσην δύναμιν. Κακόηθες βέβαια τὸ νὰ θριαμβεύῃ πρᾶγμα καμπτόμενον ἐναντίον πράγματος κεραυνοβολοῦντος. Ἀλλ' ὅπως δῆποτε, δόξα καὶ τιμὴ εἰς τῆς γρηᾶς τὸ στῶμα, τὸ ματαιόνον τὰ κανόνια.

Θ'.

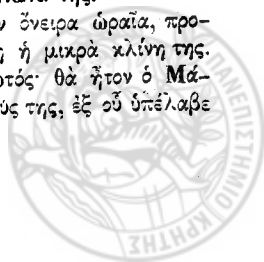
Αὐγή.

Κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ὥραν, ἡ Τιτίκα ἐξηγείρετο ἐκ τοῦ ὕπνου.

Ὁ κοιτῶν τῆς ἦτο στενός, καθάριος, μὲ ἐν παράθυρον μακρὸν πρὸς ἀνατολάς, ἐπὶ τῆς ὀπισθίας αὐλῆς τῆς οἰκίας.

Ἡ Τιτίκα ἠγνῶει ὀλωσδιόλου τὰ διατρέχοντα ἐν Παρισίοις. Ὅταν τὸ ἐσπέρας τῆς προτεραιᾶς ἡ Παναγιώτα εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν Ἀγιάννην ὅτι ὑπῆρχε κίνησις εἰς τὰ στρατεύματα, ἡ Τιτίκα δὲν εὐρίσκειτο παρούσα· ἤδη εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν κοιτῶνά τῆς.

Ἐχοιμήθη δὲ ὀλίγον, ἀλλὰ καλῶς. Εἶδεν ὄνειρα ὠραῖα, προερχόμενα ἴσως καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἦτον καθαριωτάτη ἢ μικρὰ κλίνη τῆς. Εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον τῆς ἀνθρωπὸν τινα ἐντὸς φωτός· θὰ ἦτον ὁ Μάριος. Ἐξύπνησε μὲ τὸν ἥλιον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς, ἐξ οὗ ὑπέλαβε κατ' ἀρχὰς ὅτι ἐξηκολούθει τὸ ὄνειρον.

Ἐξηγέρθη ἔμπλεως θάρρους καὶ ἐλπίδος, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διατί. Ἐπειτα ὁμως ἐσκυθρόωπασε. Παρῆλθον τρεῖς ἡμέραι καὶ δὲν εἶχεν ἰδῆ τὸν Μάριον. Ἄλλ' ἠλπίζεν ὅτι αὐτὸς θὰ ἔλαβε τὴν ἐπιτολήν της, καὶ οὕτω θὰ ἐγίνωσκε τὴν νέαν κατοικίαν της· ἔχουσα δὲ πεποιθήσιν εἰς τὴν ἀρχινοίαν του, ἐπίστευεν ὅτι θὰ εὑρίσκει τρόπον νὰ ἔλθῃ ἕως εἰς αὐτήν, καὶ τοῦτο σήμερον ἴσως, καὶ ἴσως πρὸ μεσημβρίας.

Ἠγέρθη λοιπὸν τῆς κλίνης, διὰ νὰ ὑποδεχθῇ τὸν Μάριον.

Ἦσθάνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ ἄνευ τοῦ Μαρίου, καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐνόμιζεν ὅτι ὁ Μάριος ἔμελλε νὰ ἔλθῃ ἀναποφεύκτως, καὶ νὰ ἔλθῃ φέρων αἰσίαν τινὰ εἶδῃσιν.

Τοιαύτῃ εἶναι ἡ νεότης· σπογγίζει τὰ δάκρυά της ταχέως· θεωρεῖ ἀνωφελῆ τὴν λύπην καὶ δὲν τὴν ἀποδέχεται. Ἡ νεότης εἶναι τὸ μειδιάμα τοῦ μέλλοντος. Ἡ νεότης δὲν ἀναπνέει εἰμὴ ἐλπίδα.

Δὲν ἠδύνατο ἄλλως τε ἡ Τιτίκα νὰ ἐνθυμηθῇ τί πῶς εἶχεν εἰπεῖ ὁ Μάριος περὶ τῆς ἀπουσίας του ταύτης, ἥτις ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ μόνον μίαν ἡμέραν· δὲν ἐνθυμεῖτο ποίαν ἐξηγήσιν εἶχε δόσει εἰς αὐτήν. Ὅλοι βέβαια παρετήρησαν πόσον ἐπιτηδεῖως τρέχει πολλάκις καὶ κρύπτεται τὸ νόμισμα, ὅταν πέσῃ χαμαὶ, καὶ πόσον ἐντέλως καθίσταται ἀφανὲς καὶ ἀόρατον. Τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει· καὶ εἰς συλλογισμούς τινας τοῦ ἀνθρώπου. Χώνονται εἰς μίαν γωνίαν τοῦ ἐγχεφάλου, καὶ πλέον τετέλεστα· ἐχάθησαν διὰ παντός· ἀδύνατον νὰ τοὺς ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν μνήμην μας. Ἡ Τιτίκα ἠδημῶνει μὴ δυναμένη ν' ἀναπολήσῃ τοὺς λόγους τοῦ Μαρίου, καὶ ἠλεγχεν ἑαυτήν διὰ ταύτην τὴν λήθην της.

Καταβάσασα ἀπὸ τῆς κλίνης, ἔκαμε τὰ δύο νίματα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· τὴν προσευχὴν της καὶ τὴν περιποίησιν τοῦ ἑαυτοῦ της.

Εὐκολώτερον ἠδύνατό τις νὰ εἰσάξῃ τὸν ἀναγνώστην εἰς ἓνα θάλαμον νυμφικόν, ἢ εἰς ἓνα παρθενικόν θάλαμον. Ἡ ποίησις θὰ τὸ κατώρθωνε μάλιστα, ἀλλ' εἰς τὸν πεζὸν λόγον δὲν ἐπιτρέπεται.

Ὁ θάλαμος κόρης εἶναι τὸ ἔνδον ἄνθος, τοῦ ὁποίου ὁ κάλυξ ἀκόμη δὲν ἦνοιξε. Τὸ κρίνον τὸ κεκλεισμένον εἰσέτι δὲν πρέπει νὰ ἴδῃ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἀνθρώπου, πρὶν ἢ τὸ ἴδῃ ὁ ἥλιος. Ἡ γυνὴ ἐν κάλυκι εἶναι τι ἱερόν. Ἡ ἀποκαλυπτομένη ἀμίαντος ἐκείνη κλίνη, τὸ ἡμίγυμνον ἐκεῖνο σῶμα, τὸ φοβούμενον αὐτὸ ἑαυτὸ, ὁ λευκὸς πῦς ἐκεῖνος, ὁ καταφεύγων εἰς τὴν συρτὴν ἐμβάδα, τὰ στέρνα ἐκεῖνα, τὰ σκεπαζόμενα καὶ ἐνώπιον τοῦ καθρέπτου αὐτοῦ, ὡς νὰ ἦτον ὁ κα-

θρέπτῃς ὀφθαλμός, ὁ χιτῶν ἐκεῖνος, ὁ σπεύδων νὰ ἀνασυσθῆ καὶ νὰ κρύψῃ τὴν ὠμοπλάτην ἐὰν συμβῆ νὰ τρίξῃ ἐν ἐπιπλόν ἢ νὰ διαβῆ ὄχημά τι ἐκ τῆς ὁδοῦ, οἱ δεινόμενοι ἐκεῖνοι θώμιγγες, αἱ θηλυκωνόμεναι πόρπαι, τὰ ῥίγη ἐκεῖνα τὰ λεπτά τῆς αἰδοῦς μάλλον ἢ τοῦ ψύχους, ὄλων ἐν γένει τῶν κινήσεων ὁ χαριέστατος τρόμος, ἡ πτερωτὴ σχεδὸν ἀνησυχία ἐκείνη, ἐνῶ οὐδεὶς ὑπάρχει φόβος, αἱ ἀλληλοδιάδοχοι φάσεις τοῦ φορέματος, φάσεις θελξικάρδιοι ὅσον καὶ τὰ νέφη τῆς ἡοῦς, ὅλα ταῦτα εἶναι ἀνάρμωστον νὰ διηγηθῆ τις, πολὺ δὲ μάλιστα προέβημεν καὶ μόνον ὑποδείξαντες αὐτά.

Ὁ ὀφθαλμός τοῦ ἀνθρώπου πλειότερον θρησκευτικὸν σέβας ἐφείλει πρὸς τὴν ἀνατολὴν παρθένου ἢ πρὸς τὴν ἀνατολὴν ἀστέρος. Ἐπειδὴ μάλιστα ἡ παρθένος εἶναι πρᾶγμα ἄπτον, πρὸς αὐτὴν ὀφείλεται σέβας περισσότερον. Ὁ γνοῦς τοῦ ῥοδακίνου, ἡ λεπτὴ τέφρα τοῦ δαμασκήνου, τὸ ἄλευρον τῆς πτέρυγος τῆς μηλολόνηθης, εἶναι πράγματα βάνουσα παραβαλλόμενα πρὸς τὴν ἀγνότητα αὐτῆν. τὴν ἀγνοοῦσαν ἔτι καὶ ὅτι ὑπάρχει ἀγνή. Ἡ παρθένος εἶναι αἴγλη ἐνυπνίου ἀκόμη δὲν κατέστη οὔτε ἴνδαλμα. Ἡ κλίνη τῆς τυγγάνει κερυμμένη εἰς τὴν σκίαν τοῦ ἰδανικοῦ κόσμου. Ἀδιάκριτος ἐπαφὴ τοῦ βλέμματος ἐπ' αὐτῆς εἶναι αὐτόχροημα βεβήλωσις.

Ἀνατολικὸς τις μῦθος λέγει, ὅτι τὸ ῥόδον ἐπλάσθη λευκὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ εἶδεν ὁ Ἀδάμ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἠνοίγετο, ἐντράπη καὶ κατέστη ὡς εἶναι σήμερον ῥόδιον. Εἴμεθα ἐκ τῶν συστελλομένων ἐνώπιον τῶν παρθένων καὶ τῶν ανθῶν, ἀμφότερα ταῦτα θεωροῦντες ὡς σεπτά.

Ἡ Τιτίχα ἐνεδύθη ταχέως, ἐκτενίσθη, ἀνέδесе τὴν κόμην τῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἦτον ἀπλούστατον κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὅτε αἱ γυναῖκες δὲν παρέχωνον εἰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των ποντίκια καὶ κρινολίνας. Ἐπειτα ἠνοιξε τὸ παράθυρον καὶ περιέφερε τοὺς ὀφθαλμοὺς πανταχόσε γύρω τῆς, ἐλπίζουσα ν' ἀνακαλύψῃ μέρος τι τῆς ὁδοῦ, γωνίαν οἰκίας τινός, ὅπθην νὰ παραμονεύσῃ τὸν Μάριον. Ἡ ὀπισθία αὐλὴ ἦτον περιετοιχισμένη ὑπὸ τοίχων ἀρκετὰ ὑψηλῶν καὶ τινων κηπαρίων. Ἐξω δὲν ἐφαίνετο τίποτε. Ἡ Τιτίχα ἔλαβεν ἀπέχθειαν πρὸς τὰ κηπάρια ταῦτα· πρῶτον ἐπὶ ζωῆς τῆς τὰ ἀνθη τὴν ἐφάνησαν δυσειδῆ. Ὀλίγον δρόμον ἂν ἔβλεπε παρέχει, θὰ ἠδ' χαριστεῖτο πολὺ. Ἦγειρε τότε πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὡς νὰ τὴν ἐφαίνετο ὅτι ἠδύνατο ὁ Μάριος νὰ ἔλθῃ καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

Τὴν ἤλθον αἰφνιδίως δάκρυα. Αἱ ἐλπίδες τῆς ἀπῆντων πρόσκομμα. Εἶδεν ὅτι δὲν ἦτον βεβαία περὶ οὐδενὸς πράγματος· ἔτι ὅταν

ὁ ὀφθαλμὸς δὲν βλέπει, τὸ μὴ βλεπόμενον χάνεται. Ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Μάριος ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτὴν ἐξ οὐρανοῦ τὴν ἐφάνη, ἔχι πλέον ἴλαρά, ἀλλὰ πένθιμος.

Ἐπειτα ὅμως πάλιν (τοιαῦτα εἶναι ταῦτα τὰ νέφη), ἐπανῆλθεν ἡ γαλήνη εἰς αὐτὴν, καὶ ἡ ἐλπίς, καὶ μειδίαμά τι ἀναιτιολόγητον, ἀλλὰ πεποιθὸς εἰς Θεόν.

Ὅλοι οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκοιμῶντο εἰσέτι, καὶ ἀπεκράτει ἄκρα σιγή. Κάνεν παράθυρον δὲν ἠνοιχθῆ εἰς τὴν γειτονίαν. Ἡ Παναγιώτα ἐκάθευδεν εἰσέτι καὶ αὐτή. Ἡ Τιτίκα ἐνόμιζε, φυσικῶ τῷ λόγῳ, ὅτι καὶ ὁ πατήρ της ἐκάθευδεν ὁμοίως. Πολὺ δὲ πρέπει νὰ ἔπαθεν ἡ Τιτίκα, καὶ εἰσέτι ἔπασχε, διότι ἔλεγε κατὰ νοῦν ὅτι ὁ πατήρ της ὑπῆρξε κακός. Ἐβασίζετο ὅμως εἰς τὸν Μάριον. Ἡ ἐκλειψίς τοιοῦτου φωτὸς τὴν ἐφαίνετο ὡς ἐκ τῶν ἀδυνάτων. Ἦκουεν ἐκ διαλειμμάτων μακρυνούς τινὰς κτύπους ὑποκώφους, καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν Παράξενον πρᾶγμα ν' ἀνοίγουν καὶ νὰ κλείουν τὰς ἐξω θύρας τόσοσ ἐνωρίς. Ἦσαν οἱ κανονοβολισμοὶ οἱ κατὰ τοῦ ὁδοφράγματος.

Ὀλίγον τι κατωτέρω τοῦ παραθύρου τῆς Τιτίκας, ὑπῆρχε μία φωλεὰ χελιδόνων, τὰ ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐφαίνοντο ἀνωθεν εὐκρινῶς. Ἐφαίνετο ἐντὸς τοῦ μικροῦ παραδείσου ἐκείνου ἡ μήτηρ, ἀνοίγουσα τὰς πτέρυγὰς της ἐν σχήματι ῥιπιδίου ἐπὶ τῶν νεοσσῶν της· ὁ πατήρ περιπέτα, ἀπήρχετο ἢ ἐπέστρεφε φέρων εἰς τὸ ράμφος του τροφήν καὶ φιλήματα. Ὁ ἥλιος ἀνατέλλων ἐχρύσωνε διὰ τῶν ἀκτίνων του τὸ περιχαρὲς τοῦτο πρᾶγμα· ὁ μέγας καὶ σεπτὸς νόμος, « Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε » ὑπῆρχεν ἐκεῖ ὁρατὸς, μειδίων.

Ἡ Τιτίκα, μὲ τὴν κόμην χριστιανικὴν ὑπὸ τοῦ ἡλιακοῦ χρυσοῦ, μὲ τὴν ψυχὴν πλανωμένην εἰς τὸν κόσμον τὸν χιμαιρικόν, φωτιζομένη ἐνδοθεν μὲν ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἔξωθεν δὲ ὑπὸ τῆς ἡοῦς, ἔκυψε μηχανικῶς, καὶ, σχεδὸν μὴ τολμῶσα νὰ ὁμολογήσῃ εἰς ἑαυτὴν ὅτι εἶχε συγχρόνως τὸν Μάριον εἰς τὸν νοῦν της, περιειργάσθη τὰ πτηνὰ ἐκεῖνα, τὴν οἰκογένειαν ἐκείνην, τὸ ἄρσεν ἐκεῖνο καὶ τὸ θῆλυ, τὴν μητέρα καὶ τὰ μικρὰ, καὶ συνεκινεῖτο ὑπὸ τῆς βαθείας συγκινήσεως, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ θεὰ φωλεᾶς εἰς πᾶσαν παρθένον.

Γ.

Τὸ τουφεκίον ὃ οὐδέποτε λανθάνεται καὶ οὐδένα ἀποκτείνει.

Τὸ πῦρ τῶν στρατευμάτων ἐξηκολούθει· τοὺς τουφεκισμοὺς διεδέχοντο τὰ σμυδράλια, καὶ ταῦτα οἱ τουφεκισμοὶ κατὰ τοῦ ὄδοφράγματος, χωρὶς ὅμως ζημίαν τῶν ἀνταρτῶν. Μόνον τὸ ἐπάνω μέρος τῆς προόψεως τοῦ καπηλείου ἐπάθαινε βλάβην ὀλίγον κατ' ὀλίγον, δηλαδὴ ἐχαλάτο τὸ κονίαμα καὶ διετρυπῶντο τὰ παράθυρα, ἐξ οὗ καὶ ἠναγκάσθησαν οἱ ἐκεῖσε τοποθετημένοι ἀντάρται ν' ἀποσυρθῶσι. Τοῦτο ἄλλως τε ἀπαιτεῖ ἡ τέχνη ἢ στρατηγικὴ ἐναντίον τῶν ὄδοφραγμάτων· νὰ παρατείνεται ἡ ἐπίθεσις, διὰ νὰ ἐξαντλῶνται τὰ πολεμεφόνδια τῶν ἐπαναστατῶν, ἐὰν αὐτοὶ κάμωσι τὸ λάθος ν' ἀντιπυροβολῶσιν· ὅταν δὲ φανῶσιν ἐκ τῆς βραδύτητος τῶν πυροβολισμῶν τῶν ὅτι δὲν ἔχουσι πλέον πυρίτιδα ἢ μολυβδόβολα, τότε γίνεται κατ' αὐτῶν ἡ ἔφοδος.

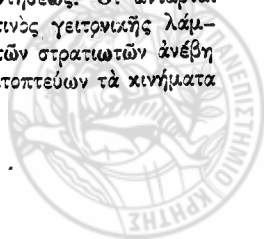
Ὁ Ἐνζολωρᾶς δὲν περιέπεσεν εἰς τὴν παγίδα ταύτην· τὸ ὄδοφραγμα δὲν ἀντεπυροβόλει ποσῶς.

Εἰς πᾶσαν ἐκκένωσιν τῶν ἐχθρικῶν πυροβόλων, ὁ Γαβριάς ἐκρέμαζε τὴν γλῶσσαν του ἐξω τοῦ στόματός του, εἰς σημεῖον ἐπιαιγμοῦ.

— Κτυπάτε ὅσο νὰ βαρεθῆτε! ἔλεγε.

Ὁ Κουρφεϊράκος δὲ, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸ κανόνιον διὰ τὸ ἀνωφελές τῶν σμυδραλίων του, ἔλεγε, — Ξέρνα, πτωχέ, ξέρνα! Τὶ κακὸ τὸ ἔπαθες!

Καθὼς εἰς τοὺς χοροὺς ὅπου εὐρίσκονται προσωπιδοφόροι συμβαίνει νὰ ἔλθῃ τις εἰς ἄκραν ἀπορίαν, θέλων νὰ ἀνακαλύψῃ τινὰ ἐξ αὐτῶν, οὕτω καὶ εἰς τὰς μάχας, ἐπιθυμεῖ ἕκαστος νὰ γνωρίσῃ τῶν ἐναντίων τὰ κινήματα. Ἡ σιωπὴ τῶν ἐντὸς τοῦ ὄδοφράγματος ἤρχισε ν' ἀνησυχῇ τοὺς πολιορκητάς, φοβουμένους ἀπρόοπτόν τι, καὶ ἠθέλησαν λοιπὸν νὰ ἴδωσιν εἰ δυνατόν τί συνέβαινεν ὀπισθεν ἐκεῖνων τῶν ἀπαθῶν πετρῶν, δεχομένων τὰς βολὰς ἄνευ ἀπαντήσεως. Οἱ ἀντάρται παρετήρησαν αἰφνιδίως ἐπὶ τῆς στέγης οἰκίας τινὸς γειτρονικῆς λάμπουσαν εἰς τὸν ἥλιον μίαν περικεφαλαίαν. Εἷς τῶν στρατιωτῶν ἀνέβη εἰς τινὰ καπνοδόχην, ὅπου ἰστάμενος ἐφαίνετο κατοπτεῦον τὰ κινήματα τῶν ἀνταρτῶν.

— Παιδιά! παιδιά! κράζει ὁ Ἐνζολωρᾶς· βλέπω ἐκεῖ ἐπάνω ἕνα ἐπιτηρητήν, ὁ ὁποῖος μὲ φαίνεται ὡσάν ὄχληρός.

Ἄγιάννης εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὸν Ἐνζολωρᾶν τὴν καραμπιαν του, ἀλλ' ἐκράτει τὸ τουφέκιόν του.

Δὲν λέγει λέξιν, ἀλλὰ σκοπεύει κατὰ τοῦ στρατιώτου ἐκείνου, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἢ περικεφαλαία, κρουσθεῖσα ὑφ' ἐνὸς μολυβδοβόλου, πίπτει ἐντὸς τῆς ὁδοῦ. Ὁ στρατιώτης ἔσπευσε νὰ φύγῃ ἐπτοημένος. Ἐγίνεν ἄφαντος.

Ἀλλὰ τὸν διεδέχθη ἕτερος· οὗτος δὲ ἀξιωματικός. Ὁ Ἄγιάννης, ὅστις εἶχε γεμίσει πάλιν τὸ ὄπλον του, ἐσκόπευσεν ἐκ νέου κατὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ, καὶ ἔστειλε καὶ τούτου τὴν περικεφαλαίαν, ὅπου εἶχε στείλει καὶ τὴν τοῦ στρατιώτου πρὸ μικροῦ.

Ὁ ἀξιωματικὸς εἶδεν ὅτι δὲν ἦτον φρόνιμον νὰ μείνῃ ἐκεῖ περισσότερον ἀνεχώρησε καὶ αὐτὸς ἀμέσως. Ἐνόησαν δὲ τότε, ὡς φαίνεται, οἱ τοῦ στρατοῦ, ὅτι ἡ θέσις ἐκείνη δὲν ἦτον ποσῶς ἀσφαλῆς, καὶ ἔπαυσαν νὰ κατασκοπεύωσι τοὺς ἐντὸς τοῦ ὁδοφράγματος. Οὐδεὶς πλέον ἀνεφάνη ἐπὶ τῆς στέγης.

— Διατί δὲν τὸν ἐσκότισες; ἠρώτησεν ὁ Ἄετὸς τὸν Ἀγιάννην.

Ἄγιάννης δὲν ἔδωκεν ἀπόκρισιν.

ΙΑ΄.

Παροδικαὶ ἀστραπαί.

Ἐκυψεν ὁ Ἄετὸς, καὶ εἶπεν εἰς τὸ ὠτίον τοῦ Κομπεφέρρου.

— Εἶδες; αὐτὸς δὲν ἀπεκρίθη εἰς τὴν ἐρώτησίν μου.

— Αὐτός; εἶναι ἄνθρωπος, ὅστις κάμνει τὸ καλὸν μὲ τουφεκιάς, εἶπεν ὁ Κομπεφέρρης.

— Παιδιά! ἀνέκραξεν ὁ Ἐνζολωρᾶς, προσέχων πάντοτε εἰς τὸν ἐλάχιστον θόρυβον· ὡσάν νὰ μὲ φαίνεται ὅτι τὰ Παρίσια ἤρχισαν νὰ ἐξυπνοῦν.

Εἶναι βέβαιον ὅτι τὴν πρώτην τῆς 6 ἰουνίου ἡ ἀνταρσία ἐφάνη ἐπὶ μίαν ἢ δύο ὥρας ἐνδυναμουμένη. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ κώδωνος τοῦ Ἁγίου Μέρρη, σημαίνοντος ἀδιακόπως τὸν κίνδυνον, ἔφερεν εἰς πολλοὺς τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ ἀνταρσία αὕτη δὲν ἦτον εὐκαταφρόνητος. Δύο

ἄλλα ὁδοφράγματα ἤρχισαν νὰ ἀνεγείρονται ἐντὸς τῆς πόλεως, ἀλλὰ παρητήθησαν ἔτι ἀτελεῖ. Πρὸ τῆς πύλης τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου, νέος τις ὀπλισμένος διὰ καρραμπίνας προσέβαλε μόνος μίαν Ἴλην ἵππικου γονατίσας οὗτος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγυῖας ἐπυροβόλησε κατὰ τοῦ ἰλάρχου, τὸν ἀπέκτεινε, καὶ ἐστράφη ἔπειτα λέγων — Πάγει ἓνας τοῦλάχιστον, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ μᾶς κακοποιήσῃ πλέον.

Τὸν νέον τοῦτον κατεκερμάτισαν οἱ ἵππεῖς διὰ τῶν σταθῶν των.

Εἰς ἄλλην ὁδὸν, τὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, γυνή τις ἐπυροβόλησεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου κατὰ τινος πολιτοφύλακος. Ἀλλαγῶ δὲ παιδίον δεκατεσσάρων ἐτῶν συνελήφθη ἔχον τοὺς θύλακας τοῦ πλήρεις φυσεκίων. Προσεβλήθησαν δὲ καὶ πολλοὶ στρατιωτικοὶ σταθμοὶ. Εἰς μίαν ὁδὸν, ἐνῶ μόλις ἐνεφανίσθη ἐν τάγμα θωρακιτῶν, προπορευομένου τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν, στρατηγοῦ Καβαινιακῆ, ἔπεσε κατ' αὐτοῦ χάλαζα μολυβδοβόλων. Εἰς ἄλλην πάλιν ὁδὸν ἐρρίφθησαν ἀπὸ τῶν στεγῶν κατὰ τοῦ στρατεύματος συντρίμματα δοχείων καὶ ἄλλων οἰκιακῶν πραγμάτων βαρέων. Κακὰ σημεῖα. Ὅταν ἀνέφερον αὐτὰ εἰς τὸν στρατάρχην Σούλι, ὁ παλαιὸς οὗτος ὑπασπιστὴς τοῦ Ναπολέοντος ἐφάνη σύνινος, ἐνθυμηθεὶς ῥητόν τι τοῦ στρατηγοῦ Σουχέτου κατὰ τὴν ἐκστρατεῖαν τῆς Ἰσπανίας. — Εἴμεθα ἠφανισμένοι, ἀφοῦ αἱ γραῖαι εὐκαιρῶν ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς μας τὰ οὐροδοχεῖά των.

Ἡ φανέρωσις τῶν γενικῶν τούτων συμπτωμάτων, ἐνῶ ἡ ἀνταρσία ἐνομιζέτο περιοριζομένη εἰς ἓν ἢ δύο μόνον μέρη τῆς πόλεως, ἡ ἀναγεννωμένη ὀργὴ αὕτη, ἡ ἐμπρηστικὴ ὕλη ἣτις ἐφίπτατο ὑπεράνω τῆς εὐφλέκτου πυρᾶς ἣτις καλεῖται προάστεια τῶν Παρισίων, ὅλα ταῦτα ὁμοῦ ἀνησύχησαν τοὺς ἀρχηγούς τοῦ στρατοῦ. Ἔσπευσαν λοιπὸν οὗτοι νὰ σβέσωσι τὰς πυρκαϊὰς ταύτας εἰς τὴν ἀρχὴν των, καὶ διὰ τοῦτο ἀνέβαλον τὴν ἐφοδὸν κατὰ τῶν ἀνεγερθέντων τριῶν ὁδοφραγμάτων, κειμένων, τοῦ μὲν εἰς τὴν ὁδὸν Μωβούην, τοῦ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν Κανναβίδος, τοῦ δὲ εἰς τὸν Ἁγιον Μέρρην ἐστοχάσθησαν πρῶτον νὰ κατασιγάσωσι τὸν ἀναβρασμὸν τοῦ πλήθους, καὶ ἔπειτα νὰ καταστρέψωσι τὰ ὁδοφράγματα ὅλα διὰ μιᾶς.

Ἐστάλησαν λοιπὸν εἰς ὅλας τὰς εἰς παραχῆν διακειμένας ὁδοὺς ἀποσπάσματα στρατοῦ, ἅτινα τὰς μὲν μεγάλας ἐσάρωνον, οὐδένα ἀφίνοντες εἰς αὐτάς νὰ ἴσταται ἀργός, τὰς δὲ μικρὰς ἐξηρεύων δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, ποῦ μὲν βραδυποροῦντες μὲ προφύλαξιν, ποῦ δὲ βαίνοντες μὲ βῆμα ταχὺ, ἢ βῆμα ἐφόδου. Συνέτριβον δὲ τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν ἐξ ὧν ἐπυροβολοῦντο. Ἀφ' ἑτέρου, τὸ ἵππικὸν διεσκόρπιζε τοὺς πολίτας τοὺς συναγομένους εἰς τὰς μεγάλας λεωφόρους.

Ταῦτα πάντα ἐγίνοντο ὄχι ἄνευ θορύβου· τοῦτον δὲ τὸν θόρυβον, τὸν ἐκ τῆς συγκρούσεως τοῦ στρατοῦ μὲ τὸν λαὸν προξενούμενον, ἤκουεν ὁ Ἐνζολωρᾶς ὡσάκις διεκόπτοντο οἱ κανονοβολισμοὶ καὶ οἱ τουφεκισμοὶ. Εἶδε πρὸς τούτους ὁ Ἐνζολωρᾶς εἰς τὴν ἄκρην τῆς ὁδοῦ τραυματίας μετακομιζομένους ἐπὶ φορεῖων, καὶ ἔλεγεν εἰς τὸν Κουρφειράκον· — Αὐτοὶ οἱ τραυματῆαι δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἡμετέρων.

Ἡ ἐλπίς διήρκεσεν ὀλίγον· τὸ φέγγος ταχέως ἐξέλιπεν. Ἐντὸς ἡμισεῖας ὥρας ἐκόπασε πᾶς θόρυβος ὑπάρχων εἰς τοὺς ἀέρας, καὶ οἱ ἀντάρται ἠσθάνθησαν ἐπαναπίπτουσαν ἐπὶ τῆς ψυχῆς των τὴν μολυβδίνην ἐκείνην πλάκα, τὴν ὁποίαν ἡ τοῦ λαοῦ ἀδιανομία ῥίπτει ἐπὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων ὅσοι ἐπιμένουσιν ἀγωνιζόμενοι.

Ὁ ἐπιφανεὶς γενικὸς ἐρεθισμὸς ἐκεῖνος τοῦ πλήθους, κατεσιγάσθη· ἐναυάγησε πᾶσα ἀπόπειρα· ἠδύνατο δὲ πλεον ἢ προσοχὴ τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὴν στρατηγικὴν τῶν ἀξιωματικῶν περὶ τῶν ἀρμοδιωτέρων μέτρων πρὸς κατάλυσιν τῶν τριῶν ὁδοφραγμάτων, ἅτινα ἀνθίσταντο εἰσέτι.

Ὁ ἥλιος ἀνυψοῦτο ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος.

Εἰς τῶν ἀνταρτῶν ἐπηρώτησε τὸν Ἐνζολωρᾶν·

— Οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ πεινοῦν· τῶνόντι θ' ἀποθάνωμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ φάγωμεν;

Ὁ Ἐνζολωρᾶς, κατοπτεῶν πάντοτε ἐκ τῆς θέσεώς του τοὺς ἐναντίους, πρὸς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ, ἐκίνησε καταφατικῶς τὴν κεφαλὴν του.

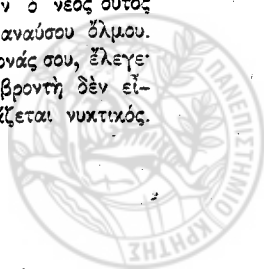
IB'.

Ἐνθα τὸ ὄνομα τῆς ἐρωμένης τοῦ Ἐνζολωρᾶ.

Ὁ Κουρφειράκος ἐκάθητο πάντοτε εἰς μίαν πέτραν πλησίον τοῦ Ἐνζολωρᾶ, καὶ δὲν ἔπαυε περιπαλῶν τὸ κανόνιον. Ὅσάκις κατέπιπτεν ἢ ἐξ αὐτοῦ χάλαζα τῶν σμυδραλίων, εὔρισκεν ὁ νέος οὗτος νέους εἰρωνικούς λόγους περὶ τοῦ ἐξεμῶντος αὐτὴν βαναύσου ὄλμου.

— Τοῦ κακοῦ κάθησαι καὶ σκάνεις τοὺς πνεύμονάς σου, ἔλεγε· σὲ λυποῦμαι· οἶκτον μὲ προξενεῖς. Αὐτὴ σου ἡ φωνή, βροντὴ δὲν εἶναι, εἶναι βῆχας, βῆχας! Σκοῦφος, σκοῦφος σὲ χρειάζεται νυκτικῶς.

Καὶ ἐγέλων οἱ ἄλλοι περὶ αὐτόν.

Ὁ Κουρφεϊράκος καὶ ὁ Ἀετός, τῶν ὁποίων ἡ εὐθυμία ἠϋξανε καθόσον ἠϋξανε καὶ ὁ κίνδυνος, ἀντικαθίστων τὴν τροφήν διὰ τῆς εὐτραπελίας των, καὶ ἐλλείποντος τοῦ οἴνου ἐκίρνων εἰς ὄλους φαιδρότητα.

— Θαυμάζω τὸν Ἐνζολωρᾶν, ἔλεγεν ὁ Ἀετός. Ἡ ἀπαθὴς εὐτολμία του μὲ ἐκπλήττει. Αὐτὸς ζῆ μόνος, καὶ ἐκ τούτου ἴσως προέρχεται ἡ μελαγχολία καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ χαρακτήρος του ἐνῶ ἡμεῖς, ἔχομεν ὅλοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐρωμένας, αἱ ὁποῖαι μᾶς κάμνουν τρελλοὺς, δηλαδή ἀτρομήτους. Νὰ σέ εἰπῶ, ἀνὴρ ἄνευ γυναικὸς εἶναι πιστόλιον χωρὶς λύκον· ἡ γυνὴ κάμνει τὸν ἄνδρα καὶ ἐκπυρσοκορετῆ. Ἐν τοσοῦτω, παρατήρησε ὁ Ἐνζολωρᾶς δὲν ἔχει γυναῖκα, εἶναι χωρὶς ἔρωτα κἀνενα, καὶ ὅμως εἶναι τόσον γενναῖος! Ἐγὼ δὲν καταλαμβάνω πῶς ἐμπορεῖ ἓνας ἀνθρώπος νὰ ᾔηται ψυχρὸς ὡς ὁ πάγος καὶ θρασύς ὡς τὸ πῦρ.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐφαίνετο ὡς μὴ ἀκούων· ἀλλ' ἐάν τις εὕρισκετο πλησίον του κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, θὰ τὸν ἤκουε ψιθυρίσαντα, — ἡ Πατρίς.

Ὁ Ἀετός ἐγέλα εἰσέτι, ὅτε ὁ Κουρφεϊράκος ἀνέκραξε·

— Τὸ νέον τὸ ἔμαθες;

Καὶ μὲ τόνον φωνῆς πυλωροῦ ἀναγγέλλοντος τὴν εἴσοδον ξένου τινός, ἐπροσθεσεν.

— Ὀνομάζομαι ὁ Κύριος τῶν Ὀκτῶ Λιτρῶν.

Ἀληθῶς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην καὶ ἄλλο πρόσωπον. Δεύτερον πυροβόλον κατὰ τοῦ ὁδοφράγματος.

Μετ' ὀλίγας στιγμᾶς, τὰ δύο πυροβόλα προσέβαλλον ζωηρῶς τὸ ὁδοφράγμα κατὰ μέτωπον, καὶ τὰ στρατεύματα ἐτουφέκιζον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν.

Ἠκούετο δὲ συγχρόνως καὶ ἀπώτερός τις κανονοβολισμὸς, προερχόμενος ἐκ δύο ἄλλων πυροβόλων, στημένων τοῦ μὲν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, τοῦ δὲ εἰς ἄλλην τινὰ προσεχῆ, καὶ ἐκκενουμένων κατὰ τοῦ ὁδοφράγματος τοῦ Ἁγίου Μέρρη.

Αἱ ὑλακαὶ τῶν καταχθονίων κυνῶν τούτων ἀπετέλουν ὡς τινα ἠχῶ πρὸς τὰς ὑλακὰς τῶν τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος.

Καὶ τὸ μὲν τῶν πυροβόλων τῶν προσβαλλόντων τὸ ὁδοφράγμα τοῦ Ἐνζολωρᾶ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐξερρέυετο σφαῖρας, τὸ δὲ σμυδράλια. Αἱ σφαῖραι κατηθύνοντο ὀλίγον τι ὑψηλὰ, πρὸς τὴν χαίτην τοῦ ὁδοφράγματος, ὥστε συντρίβουσαι τὰς πέτρας του καὶ σφενδονίζουσαι τὰ τρίμματά των κατὰ τῶν ἀνταρτῶν, ἐπέφερον καὶ αὐταὶ τὸ

ἀποτέλεσμα τῶν σμυδραλίων. Τοῦτο δὲ διὰ ν' ἀναγκάσῃ τοὺς ἀμυνομένους νὰ ἀποσυρθῶσιν εἰς τὸ ἐνδότερον, καὶ τότε νὰ γίνῃ ἡ ἐφοδος κατ' αὐτῶν. Διότι ἀφοῦ ἅπαξ οὗτοι ἀπεδιώκοντο ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄδοφράγματος διὰ τῶν σφαιρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν παραθύρων τοῦ καπηλείου διὰ τῶν σμυδραλίων, οἱ στρατιῶται θὰ ἠδύναντο νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ὁδὸν ἀπρόσβλητοι, ἴσως δὲ καὶ ἀπαρτήρητοι, ν' ἀναβῶσι δ' ἔπειτα τὸ προτείχισμα ἐκεῖνο αἰφνιδίως, ὡς ἔπραξαν τὸ ἑσπέρας τῆς προτεραίας, καὶ, τίς οἶδε ; νὰ γίνωσιν ἐξ ἐφόδου κύριοι αὐτοῦ.

— Πολὺ μᾶς ἐνοχλοῦν αὐτὰ τὰ πυροβόλα, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν ἐνέργειάν των· καὶ ταῦτο· χρώνως ἀνέκραξε, — Πῦρ κατὰ τῶν πυροβολιστῶν!

Ἦσαν ὄλοι ἕτοιμοι· βραγδαίως λοιπὸν ἐξεβράβη τουφεκισμὸς ἀπὸ τοῦ ὄδοφράγματος, σιγήσαντος ἤδη ὥραν πολλήν. Οἱ ἀντάρται ἐπανελάβον ἑπτὰ ἢ ὀκτῶ φοράς τὸν τουφεκισμὸν τοῦτον μὲ λύσσαν καὶ χαρὰν ὁμοῦ, καὶ ἡ ὁδὸς ἐνεπλήσθη καπνοῦ ἀποτυφλοῦντος πάντα θεατὴν. Μόλις μετὰ παρέλευσιν λεπτῶν τινῶν τῆς ὥρας, ὁ καπνὸς ἠραιώθη, καὶ οἱ ἀντάρται διέκρινον συγκεχυμένως πως ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ τῶν φλογῶν τῶν τουφεκίων ὅτι τα δύο τρίτα τῶν πυροβολιστῶν ἦσαν πεσμένοι ἐπάνω εἰς τοὺς τροχοὺς τῶν πυροβόλων των. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἔμενον ὄρθιοι ἐξηκολούθουν νὰ ὑπηρετῶσι τὰ κανόνια μὲ σοβαρότητα καὶ ἀταραξίαν· ἀλλ' ὅπωςδῆποτε τὸ πῦρ αὐτῶν κατέστη ἀραιότερον.

— Καλὰ ἐπετύχαμεν, εἶπεν ὁ Ἀετὸς πρὸς τὸν Ἐνζολωρᾶν.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπεκρίθη.

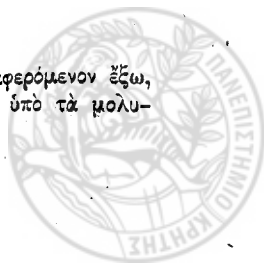
— Ἀκόμη δεκαπέντε λεπτὰ ἂν παραταθῇ αὐτὴ μας ἡ ἐπιτυχία, δὲν θὰ ἔχωμεν πλέον οὔτε δέκα φυσέκια.

Φαίνεται ὅτι ἤκουσε τὸν λόγον τοῦτον ὁ Γαβριᾶς.

II'.

Ὁ Γαβριᾶς ἔξω.

Αἰφνιδίως ὁ Κουρφεράκος παρατηρεῖ τινα περιφερόμενον ἔξω, εἰς τὴν ὁδὸν, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄδοφράγματος, ὑπὸ τὰ μολυβδόβολα τῶν ἐναντίων.

Ὁ Γαβριάς εἶχε λάβει ἐν καλάθῳ ἐκ τοῦ καπηλείου, καὶ ἐξεληθὼν διὰ τῆς στενῆς πορείας τοῦ ὁδοφράγματος, ἐνησχολεῖτο ἡσύχως νὰ κενώνῃ ἐντὸς τοῦ καλάθου τὰς φυσεκοθήκας τῶν δεκαπέντε ἢ εἴκοσι στρατιωτῶν οἵτινες εἶχον φονευθῆ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα, ἀγωνιζόμενοι κατὰ τοῦ ὁδοφράγματος. Ἐκείντο εἰσέτι τὰ πτώματά των ἐβρόμιμα τῇ δε κάκεισε.

— Μωρὲ, τί κάμνεις ἐκεῖ; κράζει πρὸς αὐτὸν ὁ Κουρφειράκος.

Ὁ Γαβριάς ἀνύψωσε πρὸς τὰ ἄνω τὴν ῥινά του.

— Γεμίζω τὸ καλάθι μου.

— Μωρὲ, καὶ δὲν βλέπεις πῶς ἔρχονται τὰ σμυδράλια;

— Τὰ βλέπω· τί! βρέχει, ὑπόθεσε.

— Μέσα ἴγλιγωρα! ἀνέκραξεν ὁ Κουρφειράκος.

— Τώρα ἀμέσως, ἀπεκρίθη ὁ Γαβριάς.

Καὶ μὲ δύο πηδήματα εὐρέθη εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ. Οἱ εἴκοσι νεκροὶ στρατιῶται ἦσαν ἐφωδιασμένοι μὲ ἱκανὰ φυσέκια· ὁ Γαβριάς εὗρισκε τὰς φυσεκοθήκας των μεστάς.

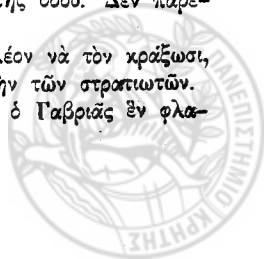
Ἐκ τοῦ πολλοῦ καπνοῦ, ἡ ὁδὸς ἦτον ὡς κεκαλυμμένη ὑπὸ δμίχλης. Ὅστις εἶδε νέφος κατακαθήμενον ἐντὸς φάραγγος, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁποίας ὑψοῦνται ἀπόκρημα βουνά, δύναται νὰ φαντασθῇ τὸν καπνὸν ἐκεῖνον μεταξὺ τῆς σειρᾶς τῶν ὑψηλῶν οἰκιῶν τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος. Ἀνέβαινε βραδέως εἰς τὸν αἰθέρα, ἀδιακόπως ἀνανεούμενος καὶ ἐκ τούτου τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καθίστατο ἀμυδρόν. Μόλις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς ὁδοῦ, καὶ τοι βραχείας, διέκρινον ἀλλήλους οἱ ἀντιπολεμοῦντες.

Ἡ ἀμυδρότης αὕτη, ἴσως καὶ ἐκ προθέσεως προξενουμένη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν οἵτινες ἐμελλον νὰ διευθύνωσι τὴν ἔφοδον κατὰ τοῦ ὁδοφράγματος, ὑπῆρξεν ὠφέλιμος εἰς τὸν Γαβριάν.

Τὸ παιδίον τώρα μὲν εἶπε συρόμενον ἐπὶ τῆς κοιλίας του, τώρα δὲ ἐκάλπαζε τετραποδητὶ, ἐνῶ ἐκράτει ἐνταυτῶ μὲ τοὺς ὀδόντας του τὸ καλάθιον, μετέβαιναν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς νεκροῦ εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ἐξεκένωνε τὰς φυσεκοθήκας των ὡς πιθηκὸς ἀνοίγων καρύδιον. Τὰς πρώτας ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ φυσεκοθήκας ἐξεκένωσε χωρὶς μέγαν κίνδυνον, προχωρήσας εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἐντὸς τῆς ὁδοῦ. Δὲν παρετηρήθη ὑπὸ τῶν στρατευμάτων.

Ἐκ τοῦ ὁδοφράγματος δὲν ἐτόλμων πλέον νὰ τὸν κράξωσι, φοβούμενοι μὴ ἐπισύρωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχὴν τῶν στρατιωτῶν.

Ἐπὶ τοῦ πτώματος ἑνὸς δεκανέως, εὗρεν ὁ Γαβριάς ἐν φλασχίον μὲ πυρίτιδα.

— Καὶ τοῦτο καλὸν διὰ τὴν δίψα, εἶπεν ὁ παῖς, βαλὼν αὐτὸ εἰς τὸν κόλπον του.

Ἄλλ' ἐπροχώρησε τόσον, ὥστε ἡ ὀμίχλη ἐκείνη ἢ ἐκ τῶν τουφεκισμῶν καθίστατο διαφανής, καὶ οἱ πυροβολισταὶ διέκρινον ἐπὶ τέλους πράγμα τι κινούμενον ἐντὸς τοῦ καπνοῦ.

Ἐνῶ λοιπὸν ὁ Γαβριᾶς ἐλάμβανε τὰ φυσέκια ἐνὸς λοχίου, κειμένου πλησίον μιᾶς θύρας, ἔρχεται ἐν μολυβδόβολον καὶ χτυπᾷ τὸ πτώμα.

— Νὰ παρ' ἡ ὀργή; εἶπεν ὁ Γαβριᾶς· τώρα μοῦ σκοτώνουν καὶ τοὺς ἀποθαμμένους μου.

Δεύτερον μολυβδόβολον πίπτει πλησίον του ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, τὸ ὁποῖον ἐσπινθήρισε. Τρίτον μολυβδόβολον ἀνατρέπει τὸ καλάθιον του.

Ἐγείρεται τότε ὀρθίος ὁ Γαβριᾶς, βάλλει τὰς χεῖράς του ἀμφοτέρας ἐντὸς τῶν θυλάκων τοῦ πανταλονίου του, καὶ προσηλώσας τὰ ὄμματα ἐπὶ τῶν πυροβολούντων κατ' αὐτοῦ, ἀρχίζει νὰ τραγωδῇ.

Τί κακὸ ἔς αὐτὸ τὸ μέρος!
Ἦ αὐτὸ φταίει ὁ Βολταῖρος.
Τί χαλάζει περισσό!
Ἦ αὐτὸ φταίει ὁ Ρουσσώ.

Ἀνεγείρει δ' ἔπειτα τὸ καλάθιον του, βάλλει ἐκ νέου ἐντὸς αὐτοῦ τὰ χυθέντα φυσέκια, χωρὶς ν' ἀφίσῃ κἀνέν, καὶ ἀκόμη προχωρήσας πρὸς τοὺς τουφεκισμοὺς κενώνει καὶ ἄλλην φυσεκothήκην. Ἐκεῖ, ἔρχεται κατ' αὐτοῦ καὶ ἄλλο μολυβδόβολον, ἀλλὰ τὸν ἀποτυγχάνει.

Ὁ Γαβριᾶς τραγωδεῖ.

Παιδί εἶμαι, κ' εἶμαι γέρω·
Ἦ αὐτὸ φταίει ὁ Βολταῖρος.
Εἶμ' ἓνα πουλι' χροσῶ.
Ἦ αὐτὸ φταίει ὁ Ρουσσώ.

Ἡέμπτον μολυβδόβολον τοῦτο μόνον κατῴρθωσεν, ἔτι ἐνέπνευσε νέαν στροφὴν εἰς τὸν Γαβριᾶν·

Γελῶ πάντοτε ἄν ἔρω·
Ἦ αὐτὸ φταίει ὁ Βολταῖρος·
Κ' ἄν ξερό φρωμὶ μασσῶ,
Ἦ αὐτὸ φταίει ὁ Ρουσσώ.

Ἡ σκηνὴ αὕτη παρετάθη ἐπὶ ἰκανὴν ὥραν. Τὸ θέαμα ἦτον αἰ φοβερὸν μὲν, ἀλλ' ἐνταῦτῳ καὶ ἀστεῖον· νὰ χλευάζῃ τὸν τουφεκισμὸν ὁ Γαβριᾶς τουφεκιζόμενος.

Εἰς πᾶσαν ἐκπυροσκόρησιν τῶν στρατευμάτων ἀπεκρίνετο διὰ μιᾶς στροφῆς, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ παιγνίου τινός, τὸ ὅποιον πολὺ τὸν διεσχέδαζε. Στρουθίον ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔβλεπε, στρουθίον πληττον διὰ τοῦ βράμφους τοῦ τοῦς κυνηγούς. Κατέστη σκοπὸς καθ' οὗ κατηρθύνοντο τὰ μολυβδόβολα, καὶ ὅμως πάντοτε τὸν ἀπετύγγαλον. Οἱ ἐθνοφύλακες καὶ οἱ στρατιῶται ἐγέλων πυροβολοῦντες κατ' αὐτοῦ. Πῶς κατώρθωνε καὶ, τώρα μὲν πίπτων κατὰ γῆς, τώρα δὲ ἀνεγειρόμενος, τώρα δὲ κρυπτόμενος ὅπισθεν τῆς γωνίας θύρας τινός, ἔπειτα δὲ ἐξερχόμενος καὶ τρέχων, σκιρτῶν, χανόμενος, ἀναφαινόμενος, φεύγων ὡς ποντίκιον, ἐπιστρέφων, ἀποκρινόμενος εἰς τὰ σμυδράλια διὰ γελοίων χειρονομιῶν, διήρπαζεν ἐν τούτοις τὰ φυσέκια, ἐξεκένωνε τὰς θήκας καὶ ἐγέμιζε τὸ καλάθιον του!

Οἱ ἀντάρται τὸν παρετήρουν μὲ ἀγωνίαν ψυχῆς. Τὸ δόσφραγμα ἔτρεμε, καὶ αὐτὸς ἐτραγῶδει. Δὲν ἦτον παιδίον, δὲν ἦτον ἀνὴρ· ἦτον δαιμόνιον ἄτρωτον. Τὰ μολυβδόβολα ἔτρεχον κατόπιν του, αὐτὸς ἦτον ταχύτερος τῶν μολυβδοβόλων. Ἐπαιζε μὲ τὸν θάνατον ἀγνοῶ ποῖον φρικῶδες παίγνιον, κυνηγῶν καὶ κυνηγούμενος. Ὅσακις ἡ σκελετώδης ὄψις τοῦ Χάρωνος ἐπλησίαζε πρὸς τὸ παιδίον, ἔδιδεν αὐτὸ εἰς τὴν σιμὴν τῆς βίνα διὰ τῶν δακτύλων του ἓνα σπινδαλμὸν.

Ἄλλ' ἐν μολυβδόβολον εὐστοχώτερον ἢ δολιώτερον τῶν ἄλλων προσέβαλεν ἐπὶ τέλους τὸ παιδίον. Αἴφνης εἶδον τὸν Γαβριᾶν κλονισθέντα καὶ ἔπειτα καταπεσόντα. Οἱ ὅπισθεν τοῦ δδοσφράγματος ὅλοι ἔβαλον κραυγὴν. Ἄλλ' ἐντὸς τοῦ πυγμαίου τούτου ἐνυπήρχεν Ἄνταιοῦ ψυχῆ· ἔ,τι συνέβαινε εἰς τὸν γίγαντα ἐκεῖνον ὁσακις ἤπτετο τῆς γῆς, συμβαίνει καὶ εἰς τὸ χαμίνιον, δταν ἄπτεται τοῦ λιθοσρώτου τῶν Παρισίων.

Ὁ Γαβριᾶς ἔπεσε διὰ τὴν ἀνορθωθῆ· ἀλλ' ἔμεινε καθήμενος, ἐνῶ κρουνὸς αἵματος κατέβαινε ἐπὶ τοῦ προσώπου του· ἀνύψωσε καὶ τὰς δύο του χεῖρας πρὸς τὰ ἄνω, ἐστράφη πρὸς τὸ μέρος ὅπουθεν ἦλθε τὸ μολυβδόβολον, καὶ πάλιν ἤρχησε νὰ τραγῶδῃ·

Πέφτω χάμου μὲς τὸ θέρος,
 Ὡς αὐτὸ φταίει ὁ Βολταῖρος·
 Μὲ τὴν μύτη ἔς τὸ νερό,
 Ὡς αὐτὸ φταίει ὁ

Δὲν ἠδυνήθη νὰ τελειώσῃ. Δεύτερον μολυβδόβολον τοῦ αὐτοῦ στρατιώτου τὸν διέκοψεν ἄδοντα. Τώρα ἔπεσε πρηνῆς ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, καὶ πλέον ἔμεινε ἀκίνητος.

Τέλος πάντων ἀπέπητῃ ἢ μικρᾷ αὐτῇ μεγάλῃ ψυχῇ.

ΙΔ'.

Πῶς ἀπὸ ἀδελφοῦ καθίσταται τις πατήρ.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην ὥραν, εὐρίσκοντο εἰς τὸν κῆπον τοῦ Λουξεμβούργου, — διότι τοῦ δράματος τὸ βλέμμα πρέπει νὰ ᾔῃαν πανταχοῦ παρὸν, — εὐρίσκοντο δύο παιδιὰ κρατούμενα διὰ χειρὸς. Τὸ μὲν ἐξ αὐτῶν ἦτον ἴσως ἑπταετής, τὸ δ' ἕτερον πενταετής. Ἐπειδὴ ἡ βροχὴ εἶχε βρέξει τὰ φορέματά των, ἐπεριπάτουσαν εἰς τὰς δειροστοιχίας πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἡλίου. Τὸ πρεσβύτερον ὠδήγει τὸ νεώτερον ἦσαν δὲ βραχένδυτα καὶ ὠχρα, καὶ ἐφαίνοντο ὡς πετεινὰ ἄγρια. Τὸ μικρότερον ἔλεγε, « Πεινῶ » εἰς τὸ μεγαλύτερον.

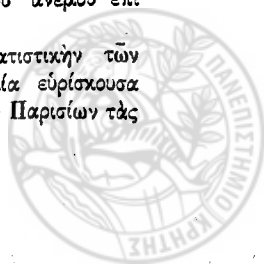
Τὸ πρεσβύτερον ὠδήγει προστατευτικῶς πως ἦδη τὸν ἀδελφόν του διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, καὶ ἐκράτει εἰς τὴν δεξιάν του ἓν ῥαβδίδιον.

Ἦσαν μόνον εἰς τὸν κῆπον, ἐπειδὴ ἡ ἀστυνομία εἶχε κλείσει τὰς κίγκλιδωτὰς αὐτοῦ θύρας, ἕνεκα τῆς ἀνταρσίας.

Πῶς εὐρίσκοντο ἐκεῖσε τὰ παιδιὰ ταῦτα; ἄγνωστον. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι περιεπλανῶντο καὶ ἐφαίνοντο ἐλεύθερα. Πρόβατα περιπλανώμενα καὶ φαινόμενα ἐλεύθερα εἶναι πρόβατα ἀπολωλότα. Τῶντι, ἦσαν ἀπολωλότα τὰ δύο ταῦτα μικρά.

Ἦσαν αὐτὰ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὁ Γαβριάς συνήγαγέ ποτε εἰς τὴν κατοικίαν του, ὡς ἐνθυμίζεται ὁ ἀναγνώστης: τέκνα τοῦ Θεοαρδιέρου, ληφθέντα ὑπὸ τῆς Γεωργούλας καὶ παραστηθέντα παρ' αὐτῆς ὡς τέκνα τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου, τώρα δὲ φύλλα πεσόντα ἀπὸ δλων τῶν ἄνευ βίβης κορμῶν τούτων, καὶ κυλιόμενα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐπὶ τῆς γῆς.

Ταῦτα τὰ ὄντα ἀνήκον τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν στατιστικὴν τῶν « Ἐγκαταλελειμμένων Παιδίων », τὰ ὅποια ἡ ἀστυνομία εὐρίσκουσα συνάγει, καταγράφει, χάνει, καὶ πάλιν ἀνευρίσκει εἰς τῶν Παρισίων τὰς δδοὺς.

Ἄνευ τῆς ταραχῆς ἣτις ἐπεκράτει κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, τὰ ἄθλια ταῦτα μικρὰ παιδία δὲν θὰ εὐρίσκοντο εἰς τὸν δημόσιον κήπον τοῦτον. Ἐὰν οἱ φύλακες αὐτοῦ τὰ ἐβλεπον, θὰ τὰ ἀπέβαλλον, διὰ τὰ ῥάκη των. Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὰ ἀνήλικα πτωχὰ νὰ εἰσέρχωνται ὅπου εἶναι δημόσιος περίπατος· καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ σκεφθῶσιν οἱ ἐκδόται τῆς ἀπαγορεύσεως, ὅτι, ὡς παιδία ταῦτα, ἔχουν δικαίωμα νὰ χαίρωνται τὰ ἄνθη.

Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἔμενον ἐντὸς τοῦ κήπου, διότι ἐκλείσθησαν αἱ θύραι του· καὶ ἦσαν λοιπὸν παραβάται τοῦ νόμου.

Εἶχε βρέξει τὴν προτεραίαν, ὡς ἔβρεξεν ὀλίγον καὶ κατ' ἐκείνην τὴν πρωΐαν· ἀλλὰ τὸν ἰούνιον μῆνα δὲν ψφροῦνται αἱ βροχαί· ἡ δὲ γῆ στεγνοῦται πάραυτα, ὡς τὰ δάκρυα εἰς τὰς παρειάς τῶν νηπίων.

Περιφερόμενα τὰ δύο παιδία ἔφθασαν εἰς τὴν μεγάλην δεξαμενὴν τοῦ κήπου, ὅπου ἔπλεον κύκνοι. Ἐκεῖ ἐστάθησαν. Τὸ μικρότερον ἐξηκολούθει λέγον, — Πεινώ.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην στιγμὴν, ἐπλησίασε πρὸς τὴν αὐτὴν δεξαμενὴν κύριός τις, ἕως πεντηκοντούτης τὴν ἡλικίαν, ἄγων διὰ χειρὸς ἓν παιδίον ἕως ἕξαετῆς, τέκνον τοῦ ἴσως, φέρον ἓν πλακούντιον.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, πολλοὶ τῶν περιόικων τοῦ Λουξεμβούργου εἶχον κλειδίον, διὰ τοῦ ὁποίου ἤνοιγον τὰς κιγκλίδας τοῦ κήπου καὶ ἀφοῦ τὰς ἔκλειον οἱ φύλακες. Τὸ προνόμιον τοῦτο τῶν περιόικων κατηργήθη μετὰ ταῦτα. Βεβαίως ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς οὗτος ἦσαν ἐξ αὐτῶν.

Ἄμα τὰ δύο πτωχὰ παιδία εἶδον ἐρχόμενον πρὸς τὰ ἐκεῖ τὸν κύριον τοῦτον μὲ τὸ τέκνον του, ἐκρύβησαν ὀπισθεν οἰκιδίου τινός, ὅπου κατέφευγον διὰ νυκτός οἱ κύκνοι τῆς δεξαμενῆς.

Ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς ἐστάθησαν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ὕδατος διὰ νὰ παρατηρήσωσι τοὺς κολυμβῶντας ἐντὸς αὐτοῦ δύο κύκνους. Ὁ πατὴρ ἐφαίνεται θαυμάζων τὰ πτηνὰ ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ εἶχε τινα ὁμοιότητα· διότι, περιπατῶν, ἐβάδιζε καθ' ἓν τρόπον καὶ αὐτὰ, ὅταν εὐρίσκωνται ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.

Ἐκεῖ ἰστάμενος, ἔλεγεν εἰς τὸ τέκνον του διδακτικῶς τοὺς ἐπομένους λόγους, τοὺς ὁποίους ὅμως δὲν ἤκουον τὰ δύο πτωχὰ παιδία, ἀλλὰ καὶ ἂν ἤκουον δὲν θὰ τοὺς ἐνόουν.

— Παιδί μου, ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος ἀρχεῖται μὲ ὀλίγα. Κύτταξε τὸν πατέρα σου. Δὲν ἀγαπῶ καθόλου τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἐπιδείξεις. Παρατηρεῖς πῶς εἶμαι ἐνδυμένος πάντοτε· ἐκεῖνα τὰ χρυσᾶ,

ἐκεῖνα τ' ἀργυρᾶ στολίδια εἶναι ὅλα μία κενοδοξία μία ψευδῆς λαμπρότης, τὴν ὅποιαν ἀφίνω νὰ ἔχουν καὶ νὰ χαίρωνται αἱ ψυχαὶ αἱ διωργανισμέναι κακῶς.

Ταῦτα λέγοντος τοῦ κυρίου τούτου, ἠκούσθησαν ἐκ τοῦ μέρους τῶν Ἀγορῶν κρότοι καὶ ἀλαλαγμοί.

— Τί εἶναι αὐτὴ ἡ ταραχὴ, πατέρα; ἠρώτησεν ὁ υἱός.

Ἐπαύθη ὁ πατὴρ ἀπεκρίθη·

— Εἶναι, παιδί μου, ἀκαταστασία. Θέλουν νὰ μᾶς κάμουν ἄνω κάτω οἱ ξυπόλυτοι.

Ἐκεῖ, παρατηρεῖ ὁ κύριος τὰ δύο πτωχὰ παιδιά, ἀκίνητα ὄπισθεν τοῦ οἰκιδίου τῶν κύκνων.

— Καὶ νὰ τους καὶ ἐδῶ, ἐπρόσθεσεν. Ἡ ἀναρχία εἰσεχώρησε καὶ μέσα εἰς αὐτὸν τὸν κῆπον.

Ἐκεῖ ὁ υἱὸς ἐδάγκανε τὴν ἄκραν τοῦ πλακούντιου του, καὶ ἔπειτα τὴν ἀπέπτυσεν, μὴ ἔχων ὄρεξιν νὰ φάγῃ. Ἦρχθη δὲ νὰ κλαίῃ.

— Τί ἔχεις καὶ κλαίεις! ἠρώτησεν ὁ πατὴρ.

— Δὲν ἔχω πλέον ὄρεξιν.

— Δὲν ἔχεις πλέον ὄρεξιν! καὶ ὄρεξις χρειάζεται διὰ νὰ φάγῃ τις ἐν πλακούντιον;

— Δὲν εἶναι καλόν· εἶναι ἔωλον.

Τὸ παιδίον τοῦτο ἐφαίνετο διεφθαρμένον ἐκ τῶν πολλῶν θωπειῶν τῶν γονέων του.

— Δὲν τὸ θέλεις λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ πατὴρ.

— Ὁχι.

Ἐκεῖ ὁ πατὴρ ἔδειξεν εἰς τὸ τέκνον του τοὺς κύκνους.

— Ῥίψε το εἰς αὐτὰ τὰ πτηνά.

Ἐκεῖ ὁ υἱὸς ὁμοῦς ἐφάνη διστάζων. Δὲν ἤθελε νὰ φάγῃ τὸ πλακούντιον, ἀλλὰ δὲν ἤθελε καὶ νὰ τὸ δώσῃ.

Ἐκεῖ ὁ πατὴρ ἐπρόσθεσε.

— Πρέπει νὰ ᾄῃαι εὐσπλαγχνος ὁ ἄνθρωπος· νὰ λυπῆται ἀκόμη καὶ τὰ ζῶα.

Καὶ λαβὼν τὸ πλακούντιον ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ υἱοῦ του, τὸ ἐρρίψεν εἰς τὴν δεξαμενὴν.

Τὸ πλακούντιον ἔπεσε πλησίον τῆς ὄχθης.

Οἱ κύκνοι ἦσαν μακρὰν, πρὸς τὸ μέσον τῆς δεξαμενῆς, θηρούοντες τροφήν τινα ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὥστε δὲν εἶδον τὸν κύριον ἐκεῖνον, οὐδὲ τὸ πλακούντιον.

Διὰ τὰ προσέξωσι λοιπὸν εἰς αὐτὸ, καὶ τὰ μὴ χαθῆ τὸ πλακούντιον ἀνωφελῶς, ἤρχισεν ὁ κύριος τὰ κάμνη νεύματα πρὸς τὰ πτηνὰ, κινῶν ἄνω καὶ κάτω τὰς χεῖρας ὡς τηλέγραφος.

Τέλος, οἱ κύκνοι παρατηρήσαντες πρᾶγμά τι ἐπιπλέον εἰς τὰ ὕδατα, κατηυθύνθησαν βραδέως καὶ μεγαλοπρεπῶς πρὸς τὸ πλακούντιον, ὡς πλοῖα ἔχοντα ἀναπεπταμένους ὄλους τοὺς λευκοὺς τῶν ἱστῶς.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἠύξησε διὰ μιᾶς ὁ θόρυβος ὅστις ἠκούετο ἐκ τῆς πόλεως. Τώρα ἐφάνη ἀπαισιώτατος. Πνοαὶ τινες τοῦ ἀέρος λαλοῦσιν εὐκρινέστερον ἄλλων πνοῶν. Ὁ κρότος τῶν τυμπάνων, αἱ κραυγαί, οἱ τουφεκισμοί, οἱ κανονοβολισμοί, καὶ ὁ κῶδων τοῦ Ἀγίου Μέρρη, ὅλα ὁμοῦ ἤλθον εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ κυρίου ἐκείνου συμπεπυκνωμένα. Συνέπεσε δὲ καὶ τὰ σκεπασθῆ αἰφνιδίως ὁ ἥλιος ὑπὸ νεφέλης τινός.

— Πᾶμεν, πᾶμεν εἰς τὸ σπίτι, εἶπεν ὁ πατὴρ· φαίνεται ὅτι οἱ ἀντάρται προσέβαλαν τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κεραμεικοῦ.

Καὶ λαβὼν διὰ χειρὸς τὸν υἱὸν του, — τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κεραμεικοῦ, ἐπρόσθεσε, δὲν ἀπέχουν πολὺ ἀπ' ἐδῶ. Ἐνδέχεται τὰ μᾶς ἔλθῃ κἀνένα βόλι.

Ἰδὼν δὲ τὸ σύννεφον, τὸ ὅποιον ἐπεσχίασε τὸν ἥλιον, — Ἴσως μάλιστα ἔλθῃ καὶ βροχὴ. Πᾶμεν γλίγωρα· τὰ ἔβαλε μὲ τὴν βασιλείαν καὶ ὁ οὐρανός. Κακὸς οἰωνός! κακὸς οἰωνός!

— Θέλω τὰ ἰδῶ τοὺς κύκνους τὰ φάγουν τὸ πλακούντι, εἶπε τὸ παιδίον.

— Ἄ! ἀπεκρίθη ὁ πατὴρ, δὲν εἶναι φρόνιμον. Πᾶμεν, πᾶμεν γλίγωρα!

Καὶ ἀπήγαγε τὸ παιδίον, τὸ ὅποιον, ἀναχωροῦν, ἐστρέφετο καὶ ἔβλεπεν ὀπίσω του, διὰ τὰ ἰδῆ τοὺς κύκνους, ἕως ὅτου χαμόδενδρά τινα ἀπέκρυσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὴν δεξαμενὴν μὲ τοὺς κύκνους τῆς.

Ἐν τούτοις καὶ τὰ δύο περιπλανώμενα ἐκεῖνα παιδιὰ ἐπλησί-ασαν συγχρόνως μὲ τοὺς κύκνους πρὸς τὸ μέρος τῆς ὄχθης ὅπου ἔπλεε τὸ πλακούντιον, ἐποφθαλμιῶντα εἰς αὐτό. Ἄμα δὲ ἰδόντα ὅτι δὲν ἐφαίνετο πλέον ὁ κύριος μὲ τὸ τέκνον του, ἐνησοχλήθησαν ν' ἀποδιώξωσι τὰ πτηνὰ. Τὸ μεγαλύτερον ἐκ τῶν δύο ἔπεσε πρηνὲς ἐπὶ τῆς ὄχθης· καὶ κρατούμενον ἐκ τοῦ χειλοῦς τῆς δεξαμενῆς διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς του, ἂν καὶ ἐκινδύνευε τοιουτοτρόπως τὰ πέσει εἰς τὰ νερὰ, ἤπλωσε διὰ τῆς δεξιᾶς τὸ ῥαβδίδιόν του πρὸς τὸ πλακούντιον.

Ἰδόντες τὸν ἐχθρὸν, οἱ κύκνοι ἔσπευσαν νὰ προφθάσωσιν· ἀλλὰ σπεύδοντες, ὤθουν περισσότερον τὸ νερὸν διὰ τοῦ πλατέος στήθους των, καὶ οἱ ἐκ τούτου κυματισμοὶ ἔφερον τὸ πλακούντιον πλησιέστερον εἰς τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐπρόφθασε νὰ ἐγγίση τὴν βορᾶν ἐκείνην διὰ τοῦ ραβδιδίου του, καθ' ἣν στιγμήν ἔτεινον οἱ κύκνοι τὸν λαμόν των διὰ νὰ τὴν ἀρπάσωσι. Ἐπάταξε τότε τὸ παιδίον τὰ νερά, καὶ ἐνῶ ἐφόβισε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοὺς κύκνους, ἔφερε πλησιέστερον τὸ πλακούντιον, τὸ ἔλαβε καὶ ἀνηγέρθη.

Τὸ πλακούντιον ἦτο κάθυγρον, ἀλλὰ τὰ παιδιά ταῦτα ἐπεινῶν καὶ ἐδίψων. Ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς ἔκοψεν εἰς δύο μέρη τὸν ἄρτον τοῦτον, ἐκράτησε τὸ ὀλιγώτερον δι' ἑαυτὸν, ἔδωσε τὸ περισσότερον εἰς τὸν μικρὸν ἀδελφόν του, καὶ τὸν εἶπε.

— Νὰ, φάγε τώρα καὶ μὴν κλαῖς.

ΙΕ'.

Θανῶν πατὴρ θανούμενον προσμένει παῖδα.

Ὁ Μάριος ἐξώρμησε τοῦ ὁδοφράγματος τρέχων πρὸς τὸν Γαβριᾶν, καὶ ὁ Κομπεφερρῆς τὸν ἠκολούθησεν· ἀλλ' ἦτον βραδεῖα πᾶσα βοήθεια. Ὁ Γαβριᾶς ἔκειτο νεκρὸς. Καὶ ὁ μὲν Κομπεφερρῆς ἔλαβε καὶ ἔφερε τὸ καλάθιον μὲ τὰ φουσέκια, ὁ δὲ Μάριος τὸ παιδίον.

— Ὅ,τι ἔκαμεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τοῦ παιδίου πρὸς τὸν πατέρα μου, ἔλεγε κατὰ νοῦν ὁ Μάριος, ἰδοὺ ἀνταποδίδω πρὸς τὸν υἱόν, ἀλλὰ, φεῦ! ὁ Θεναρδιέρος μετεκόμισε τὸν πατέρα μου ζῶντα, καὶ ἐγὼ μεταχομίζω τὸ παιδίον τοῦτο νεκρόν!

Ὅταν ὁ Μάριος ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ὁδοφράγμα μὲ τὸν Γαβριᾶν εἰς τὰς ἀγκάλας του, εἶχε καὶ αὐτὸς, καθὼς τὸ παιδίον, τὸ πρόσωπόν του πλήρες αἵματος· διότι καθ' ἣν στιγμήν ἔκυψε διὰ ν' ἀνεγείρῃ τὸ πτώμα του Γαβριᾶ, ἐν μολυβδόβολον τὸν εἶχε κτυπήσει ἀκροθίγως εἰς τὴν κεφαλὴν. Ἀλλὰ μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς δὲν τὸ εἶχεν αἰσθανθῆ.

Ὁ Κουρφεράκος ἔλυσε τὸν λαίμοδετόν του καὶ ἔδεσε τὸ μέτωπον τοῦ Μαρίου.

Τὸ σῶμα τοῦ Γαβριᾶ ἀπετέθη ἐπὶ τῆς αὐτῆς τραπέζης ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο καὶ τὸ τοῦ Βοῖδᾶ, ἔπειτα δὲ ἠπλώθη καὶ ἐπὶ τῶν

δύο ὁ μέλας πέπλος ἤρκει οὗτος διὰ νὰ σκεπάσῃ τὸν γέροντα καὶ τὸ παιδίον ὅμοῦ.

Ὁ Κομπεφερρῆς διένειμε τὰ φυσέκια τοῦ καλαθίου, τὸ ὅποιον ἐχόμενεν ἦσαν δὲ τόσα, ὥστε ἔλαβεν ἕκαστος τῶν ἀνταρτῶν δεκαπέντε.

Περὶ δὲ τοῦ Ἀγιάννη, οὗτος ἐκάθητο πάντοτε εἰς τὸν λίθον ἐκεῖνον, πλάσιον τῆς θύρας· καὶ ὅταν ὁ Κομπεφερρῆς τὸν ἐπρόσφερε τὰ δεκαπέντε φυσέκιά του, αὐτὸς ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν.

— Παράδοξος αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος! εἶπεν ὁ Κομπεφερρῆς κρυφίως πρὸς τὸν Ἐνζολωρᾶν. Εὐρίσκει τρόπον νὰ μὴν πολεμῇ ἐκ τοῦ ὁδοφράγματος.

— Καὶ ὅμως τὸ ὑπερασπίζεται, ὡς εἶδες, ἀπεκριθῆ ὁ Ἐνζολωρᾶς.

— Ἄλλο εἶδος ἠρωϊσμοῦ, εἶπεν ὁ Κομπεφερρῆς.

— Ναί, καθὼς καὶ ὁ τοῦ γέρο Βοιδᾶ.

Εἶναι ἀξιοσημειώτον ὅτι ἡ κατὰ τοῦ ὁδοφράγματος ἐξακολουθοῦσα ἐπίθεσις μόλις διετάραττε τοὺς ὄπισθεν αὐτοῦ. Ὅσοι ποτὲ δὲν παρευρέθησαν εἰς τοιοῦτου εἶδους πολέμους δὲν δύνανται νὰ φαντασθῶσι τὰς παραδόξους στιγμαὶς τῆς ἡσυχίας, αἵτινες ἐκ διαλειμμάτων ἐπέρχονται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀναβρασμοῦ. Οἱ ἀμυνόμενοι περιφέρονται, συνδιαλέγονται, ἀστείζονται. Ἦκουσέ τις ἕνα ἐξ αὐτῶν λέγοντα ἐν τῷ μέσῳ τῶν σμυδραλίων, — « Ἡμεῖς ἐδῶ τὸ ἔχομεν πανηγύρι. »

Ὅλαι αἱ περιπέτειαι τοῦ ὁδοφράγματος τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος ἦσαν πλέον ἐν τῷ τελειοῦσθαι. Ἡ θέσις τῶν ἐντὸς αὐτοῦ κατέστη ἀπὸ κρισίμου φοβερά, καὶ ἤγγιζε νὰ καταστηθῇ ἀπὸ φοβερᾶς ἴσως ἀπηλπισμένη. Καθόσον δὲ αὕτη ἐλάμβανε χαρακτῆρα σκυθρωπότερον, τὸ ὁδοφράγμα ἀνέδιδε πλειοτέραν αἴγλην ἠρωϊσμοῦ.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐπεκράτει πάντοτε τῶν ἄλλων διὰ τῆς σοβαρότητός του, τῆς ὀλως σπαρτιατικῆς. Ὁ Κομπεφερρῆς, ἔχων δεμένῃ περὶ τὴν ὀσφύν του μίαν ποδίαν, ἔδενε τὰ τραύματα τῶν πληγωθέντων ὁ Ἀετὸς καὶ ὁ Φυλλίδης κατεσκευάζον φυσέκια διὰ τῆς πυρίτιδος τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει ὁ Γαβριάς ἐκ τοῦ νεκροῦ δεκανέως, καὶ ὁ Ἀετὸς ἔλεγεν εἰς τὸν Φυλλίδην — Γλίγωρα ἐμβαίνομεν εἰς τὸ βῆγμα ἀπερχόμενοι εἰς ἄλλον τινὰ πλανήτην. Ὁ Κουρφεράκος ἐσχημάτισε πλησίον τῆς θέσεως τοῦ Ἐνζολωρᾶ πλῆρες ὀπλοστάσιον. Ἐφερε καὶ ἀπέθεσεν ἐκεῖ τὴν ράβδον τοῦ τὴν ὀπλισμένην δι' ὕβελου, τὸ τουφέκιόν του, καὶ τρεῖς πιστόλας, τὰ ὅποια ὅλα ἐτακτοποιεῖ με

ἐπιμέλειαν κόρης τακτοποιούσης τὰ κτένιά της, τὰς βελόνας της καὶ τὰ ψαλίδια. Ὁ Ἀγιάννης παρεθέρει ἄφρονος τὸν ἀπέναντί του τοῖχον. Εἷς τῶν ἀνταρτῶν, ἐργάτης, ἔδενεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του μὲ σπάγον ἐν πλατῷ σκιαδίῳ φάθινον τῆς κυρᾶς Λυκοῦς, φοβούμενος, ὡς ἔλεγε, μὴ τὸν καύσῃ ὁ ἥλιος. Ὁ Εὐμορφίδης, ἀποκρεμάσας τὸν καθρέπτην τῆς κυρᾶς Λυκοῦς, παρεθέρει ἐντὸς αὐτοῦ τὴν γλῶσσάν του. Τινὲς τῶν ἄλλων ἀνταρτῶν, ἀνακαλύψαντες ἐντὸς συρταρίου τινὸς τεμάχια φωμίλου σχεδὸν εὐρωπιῶντος, τὰ ἔτρωγον μὲ ἀδηφαγίαν.

Ὁ Μάριος ἀνησύχει σκεπτόμενος τί ἔμελλε νὰ τὸν εἶπῃ ἐντὸς ὀλίγου ὁ πατήρ του.

ΙΣΤ΄.

Ὁ γύψ κατέστη βράα.

Ἐκεῖ, ἠκούσθη μακρόθεν ὁ ἦχος ὤρολογίου σημαίνοντος.

— Εἶναι μεσημέρι, εἶπεν ὁ Κομπεφερόης.

Ἄμα ἀκούσας τὴν ὥραν ταύτην, ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀνηγέρθη καὶ ἔκραξεν ἐπιτακτικῶς·

— Ἀναβάσετε πέτρας εἰς τὸ καπηλεῖον, καὶ βάλετε ἀπ' αὐτὰς εἰς τὸ παράθυρον, καὶ ἐπάνω εἰς τὸ ὑπερῶον. Οἱ μισοὶ νὰ ἐνασχοληθοῦν εἰς τοῦτο. Οἱ ἄλλοι ἄς μείνουν εἰς τὰς θέσεις των. Κάμετε χωρὶς νὰ χάσετε καιρὸν.

Εἶχε φανῆ εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ μία ἐνωμοτία σκαπανέων φερόντων ἐπὶ τοῦ ὤμου τὸν πέλεκυν. Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐνόησεν ὅτι ἠγγικεν ἡ ὥρα τῆς ἐφόδου τῶν στρατευμάτων· διότι πάντοτε οἱ σκαπανεῖς προηγοῦνται, ὅταν ἦναι χρεῖα ν' ἀνοιχθῇ τις δίοδος εἰς τὴν ἔφοδον αὐτῶν.

Ἡ διαταγὴ τοῦ Ἐνζολωρᾶ ἐξετελέσθη πάραυτα, ὡς διαταγὴ πλοιάρχου κατὰ θάλασσαν. Ἐντὸς ἐνὸς λεπτοῦ τῆς ὥρας, τὰ δύο τρίτα τῶν πετρῶν αἱ ὅποιαι πάλιν ἐκ διαταγῆς τοῦ Ἐνζολωρᾶ εἶχον στοιβασθῆ παρὰ τὴν θύραν τῆς Κορίνθου, ἀνεβιβάσθησαν εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα καὶ τὸ ὑπερῶον, καὶ μετ' ὀλίγον αἱ πέτραι ἐκεῖναι, τεθεῖσαι ἐπιτηδεῖως ἢ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης, ἔφραττον τὸ ἡμίση τοῦ παραθύρου τοῦ πρώτου πατώματος, καὶ τῶν φεγγιτῶν τοῦ ὑπερῶου. Ἐπεμελήθη δὲ ὁ Φυλλιδης, ὅστις ἐπεστάτησεν ἐπὶ ταύτης τῆς ἐργασίας, νὰ σχη-

ματισθῶσιν ὅσαι τινες μεταξὺ τῶν πετρῶν, διὰ τὰ πυροβολῶσι δι' αὐτῶν οἱ ἀμυνόμενοι.

Ταῦτα πάντα ἐπράχθησαν ὄχι δυσκόλως, ἐπειδὴ τὰ πυροβόλα τῶν ἐναντίων εἶχον παύσει τοῦ νὰ ρίπτωσι σμιδράλια καὶ κατεγίνοντο ν' ἀνοίξωσι διὰ σφαιρῶν εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁδοφράγματος χαλάστραν διὰ τὴν ἔφοδον.

Ἀφοῦ ἐστοιβάσθησαν οὕτως αἱ πέτραι ἐπὶ τῶν παραθύρων, ὁ Ἐνζολωρᾶς διέταξε καὶ μετεκομίσθησαν εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα αἱ φιάλαι τὰς ὁποίας εἶχε θέσει ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἐφ' ἧς ἔκειτο ὁ γέρον Βοϊδάς.

— Αὐτὸ δὲ πάλιν ποῖος θὰ τὸ πῆ; ἠρώτησεν ὁ Ἄετός.

— Ἐκεῖνοι, ἀπεκρίθη ὁ Ἐνζολωρᾶς.

Ἐπειτα ἔκλεισαν καλῶς ἔνδοθεν τὸ κάτω παράθυρον, καὶ ἐξέτασαν ἂν ἦσαν στερεὰ τὰ σιδηρᾶ κλειθρα διὰ τῶν ὁποίων ἐκλείετο διὰ νυκτὸς ἡ θύρα τοῦ καπηλείου.

Τὸ φρούριον τοῦτο ἐφάνη κατὰ πάντα κατηρτισμένον ὡς περιτείχισμα μὲν εἶχε τὸ ὁδοφράγμα ὡς πύργον δὲ τὸ καπηλεῖον.

Διὰ τῶν ἐπιλοίπων πετρῶν ἐκλείσθη ἡ στενὴ πορεία τοῦ ὁδοφράγματος.

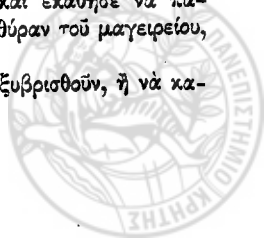
Ἐπειδὴ οἱ ἀμυνόμενοι ὀπισθεν τῶν ὁδοφραγμάτων εἶναι πάντοτε ἠναγκασμένοι νὰ φεῖδωνται τῶν πολεμοφοδίων των, καὶ οἱ ἐπιτιθέμενοι κατ' αὐτῶν γινώσκουσι τοῦτο, οἱ ἐπιτιθέμενοι, πράττουσι βραδέως ἔκτιθενται μὲν προῶρως εἰς τὸ πῦρ τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὸ φαινόμενον ἢ πραγματικῶς. Αἱ ἐτοιμασίαι τῆς ἐφόδου γίνονται πάντοτε μὲ μεθοδικὴν τινα βραδύτητα, φέρουσαν τοὺς ἀμυνόμενους εἰς ἀνυπομονησίαν καὶ ἀγανάκτησιν ἔπειτα ἀφίεται ὁ κεραυνός.

Χάρις εἰς τὴν ἀναβολὴν ταύτην, ὁ Ἐνζολωρᾶς ἠδυνήθη νὰ ἐπιθεωρήσῃ καὶ τελειοποιήσῃ τὰ πάντα. Ἡσθάνετο ὅτι, ἀφοῦ τοιοῦτοι ἄνδρες ἐμελλον ν' ἀποθάνωσιν, ἔπρεπε νὰ φανῇ ἀριστούργημα καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος.

— Ἄκουσε, λέγει πρὸς τὸν Μάριον εἴμεθα δύο ἀρχηγοί. Ἐγὼ μὲν ὑπάγω νὰ δώσω εἰς τοὺς ἐντὸς τοῦ καπηλείου τὰς τελευταίας διαταγὰς μου· σὺ δὲ μείνε ἔξω, καὶ παρατήρη.

Ὁ Μάριος ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ὁδοφράγματος, καὶ ἐκάθησε νὰ παρατηρῇ. Ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶπε καὶ ἐκάρφωσαν τὴν θύραν τοῦ μαγειρείου, ὅπου εὕρισχοντο οἱ τραυματίαι.

— Οἱ τραυματίαι, εἶπε, δὲν πρέπει νὰ ἐξυβρισθοῦν, ἢ νὰ καταπατηθοῦν.

Ἔδοσεν ἔπειτα εἰς τὰ κάτω τοῦ καπηλείου τὰς τελευταίας ὁδηγίας του, μὲ βραχείαν μὲν ἀλλὰ καὶ ἀτάραχον φωνήν· ὁ Φυλλίδης ἤκουε καὶ ἀπεκρίνετο ἐν ὀνόματι ὄλων.

— Εἰς τὰ ἐπάνω, ἔχετε ἐτοιμοὺς τοῦμ πελέκεις διὰ νὰ κόψωμεν τὴν κλίμακα. Εἶναι οἱ πελέκεις πρόχειροι;

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Φυλλίδης.

— Πόσους ἔχομεν;

— Δύο καὶ ἐν μέγα σφυρίον.

— Καλά. Εἴμεθα ὄλοι εἰκοσιᾶξ, ἱκανοὶ ἀκόμη νὰ πολεμήσωμεν. Πόσα τουφέκια εἶναι ὄλα;

— Τριάντα τέσσαρα.

— Ὅκτῳ περισσότερον. Αὐτὰ τὰ ὀκτῳ, καλὸν εἶναι νὰ γεμισθοῦν καθὼς τὰ ἄλλα, καὶ νὰ ῥῆναι πρόχειρα. Εἰς τὴν μέσθην νὰ ἔχουν ὄλοι τὰ ξίφη καὶ τὰ πιστόλια των. Εἴκοσι ἄνδρες νὰ μείνουν εἰς τὸ ὁδόφραγμα. Ἐξ νὰ κρυφθοῦν ὀπίσω ἀπὸ τὰ ἐπάνω παράθυρα τοῦ καπηλείου διὰ νὰ πυροβελοῦν κατὰ τῶν ἐφορμίωντων. Κάνεις νὰ μὴ μείνη ἐδῶ κάτω ἄεργος. Ἄμα τώρα, μετ' ὀλίγον, τὸ τύμπανον σημάνη τὴν ἐφοδον, νὰ τρέξουν εἰς τὸ ὁδόφραγμα οἱ εἴκοσι, διὰ νὰ τὸ ὑπερασπισθοῦν. Ὅσοι προφθάσουν ταχύτερα, θὰ εὔρουν καλητέρας θέσεις.

Ταῦτα οὕτω διατάξας, ἐστράφη πρὸς τὸν Ἰαβέρην, καὶ τὸν εἶπε·

— Δὲν σὲ λησμονῶ.

Καὶ ἀποθέσας ἐν πιστόλιον ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐπρόσθεσεν·

— Ὅστις ἀπὸ ὄλους ἐξέλθη ἀπ' ἐδῶ τελευταῖος, ἄς θραύσῃ αὐτοῦ τοῦ κατασκόπου τὸ κρανίον.

— Ἐδῶ, εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον μέρος; ἠρώτησε μία φωνή.

— Ὅχι, μὴ ἀναμιζώμεν τὸ πτώμα τοῦτο μὲ τὰ ἰδικά μας. Τὸ μικρὸν ὁδόφραγμα τῆς ὁδοῦ Μονδετούρου διασκελίζεται εὐκόλως ἔσσωθεν· ἔχει μόλις ὀκτῳ ποδῶν ὕψος. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι καλὰ δεμένος. Τὸν παίρνει ἐκεῖ ἓνας ἀπὸ σᾶς καὶ τὸν ἀποκτείνει.

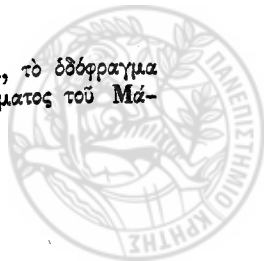
Ἐὰν ὑπῆρχέ τις ἐκεῖσε ἀπαθέστερος τοῦ Ἐνζολωρᾶ, οὗτος ἦτον ὁ Ἰαβέρης. Τότε παρουσιάσθη ὁ Ἀγιάννης, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἀνταρτῶν, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ἐνζολωρᾶν·

— Εἴθε ὁ ἀρχηγὸς ἐδῶ;

— Ναί.

— Πρὸ ὀλίγου μὲ εἶχετε εὐχαριστήσει.

— Ναί· ἐν ὀνόματι τῆς Δημοκρατίας. Τῶντι, τὸ ὁδόφραγμα τοῦτο θὰ φυλάξῃ δύο ὀνομάτων τὴν μνήμην· τοῦ ὀνόματος τοῦ Μάρκου Πομπηροῦ, καὶ τοῦ ἰδικοῦ σας.

— Στοχάζεσθε νὰ εἶμαι ἄξιος ἀνταμοιβῆς τινος;

— Βεβαιότατα.

— Σᾶς ζητῶ λοιπὸν μίαν ἀνταμοιβήν.

— Ποίαν;

— Νὰ θανατώσω ἐγὼ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον.

Ἐὖ Ἰαβέρης ἤγειρε τὴν κεφαλὴν; εἶδε τὸν Ἀγιάννην, καὶ εἶπε·

— Δίκαιον.

Περὶ δὲ τοῦ Ἐνζολωρᾶ, ἐξηκολούθησε νὰ γειμίξῃ τὴν καρὰμ-
πὶναν του. Στρέψας δ' ἔπειτα περὶ αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, — Ἄλλος
κάνεις δὲν ἔχει νὰ εἶπῃ τι; ἠρώτησε τοὺς περιίσταμένους.

Καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Ἀγιάννην, — Λάβε τὸν κατάσκοπον
αὐτὸν, ἐπρόσθεσε.

Ἐλαβε τότε ὁ Ἀγιάννης τὸν Ἰαβέρην ὑπὸ τὴν κατοχὴν του,
καθίσας εἰς τὴν ἄκραν τῆς τραπέζης. Ἐπειτα ἐξήγαγεν ἐκ τῆς
ζώνης του ἓν πιστόλιον, καὶ ἤκούσθη κτύπος τις, σημάνας ὅτι ἀνέ-
στησε τὸν λύκον τοῦ ὄπλου.

Σχεδὸν ταυτοχρόνως, ἤκούσθη σάλπισμα ἐκ τῶν στρατευ-
μάτων.

— Ἐτοιμασθῆτε! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος ἀνωθεν τοῦ ὀδοφράγ-
ματος.

Ἐὖ Ἰαβέρης τότε ἐγέλασε τὸν σιωπηλὸν ἐκεῖνον γέλωτα ὅστις
τὸν ᾔστον συνήθη, καὶ ἀτενίσας πρὸς τοὺς ἀντάρτας, εἶπε πρὸς αὐτοὺς·

— Ἡ θέσις σας δὲν εἶναι καλητέρα τῆς ἰδικῆς μου, καὶ μὴ
σᾶς μέλη.

— Ὅλοι ἔξω! ἀνέκραξεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

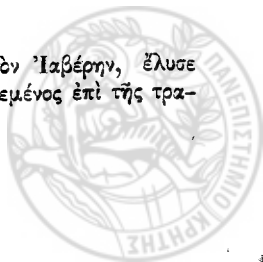
Οἱ ἀντάρται ἐξώρμησαν μὲ θόρυβον, καὶ ἐξερχόμενοι ἔλαβον
κατὰ τῶν νώτων τὸν ἐπόμενον τοῦ Ἰαβέρη λόγον·

— Τώρα λογαριαζόμεθα!

ΙΖ'.

Ἐὖ Ἀγιάννης ἐκδικεῖται.

Ὅταν ἔμεινεν ὁ Ἀγιάννης μόνος μὲ τὸν Ἰαβέρην, ἔλυσε
πρῶτον τὸ σχοινίον διὰ τοῦ ὁποίου οὗτος ᾔστο δεδεμένος ἐπὶ τῆς τρα-
πέζης, καὶ ἔπειτα τὸν ἔνευσε νὰ ἐγερθῇ.

Ὁ Ἰαβέρης ὑπήκουσεν, ἔχων ἐπὶ τῆς μορφῆς τὸ ἀπερίγραπτον ἐκεῖνο μεϊδίωμα ἀνθρώπου συναισθανομένου τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ δεσμευμένης ἐξουσίας.

Ὁ Ἀγιάννης ἔλαβε τὸν Ἰαβέρην ἐκ τοῦ ἄλλου σχοινίου, τὸ ὁποῖον τὸν ἐκράτει ἐκ τοῦ αὐχένος, καὶ τὸν ἔσυρε κατόπιν του, ὡς σύρει τις ζῶον φορτηγὸν ἀπὸ τοῦ χαλινουῦ· ἐξῆλθε δὲ ἐκ τοῦ καπηλείου βαδίζων βραδέως, διότι ὁ Ἰαβέρης δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ μεγάλα βήματα, δεδεμένους ἔχων καὶ τοὺς πόδας δι' ἄλλου σχοινίου βραχείος.

Ἐκράτει δὲ ἐνταυτῷ ὁ Ἀγιάννης διὰ τῆς ἄλλης χειρὸς του τὸ πιστόλιον.

Διέβησαν τοιουτοτρόπως, χωρὶς νὰ προσέξωσιν εἰς αὐτοὺς οἱ ἀντάρται, ὡς ἔχοντες ὄλην τὴν προσοχὴν των ἐστραυμένην πρὸς τὴν ἐγγιζούσαν ἐφοδὸν τῶν στρατευμάτων· μόνος ὁ Μάριος τοὺς εἶδε διαβαίνοντας.

Ὁ Ἀγιάννης διεσκέλισε τὸ μικρὸν ὁδόφραγμα τῆς ὁδοῦ Μονδετούρου κρατῶν πάντοτε τὸν Ἰαβέρην ἀπὸ τοῦ σχοινίου, καὶ βοηθῶν αὐτὸν νὰ ὑπερβῇ ὁμοίως τὸ ὁδόφραγμα τοῦτο.

Ἐκεῖ, ὀπισθεν τοῦ ὁδοφράγματος, εὐρέθησαν μόνοι· δὲν τοὺς ἔβλεπε κανεὶς. Ὁ ἀγκῶν τῶν οἰκιῶν τοὺς ἀπέκρυπτεν ἀπὸ τὰ δμματα τῶν ἀνταρτῶν. Ὅλιγον παρέκει, ἐσηματιζέτο φρικώδης σωρὸς ἐκ τῶν πτωμάτων τὰ ὁποῖα εἶχον ῥιφθῆ ἔξω τοῦ ὁδοφράγματος.

Μεταξὺ τῶν νεκρῶν ἐκείνων διεκρίνετο καὶ τις ἔχων κόμην μακρὰν καὶ στήθος γυναικῶς ἡμίγυμνον. Ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ τούτου ἦτον διατρυπημένη.

Ἦτον ἡ Ἐπονίη.

Ὁ Ἰαβέρης εἶδε πλαγίως τὴν νεκρὰν ταύτην γυναῖκα καὶ εἶπε, μὲ ἄκραν πάντοτε ἀταραξίαν, ἐντὸς τῶν χειλέων του·

— Μὲ φαίνεται ὡσὰν νὰ τὴν γνωρίζω αὐτήν.

Ἔπειτα δ' ἐστράφη πρὸς τὸν Ἀγιάννην.

Ὁ Ἀγιάννης ἔθεσε τὸ πιστόλιον ὑπὸ τὸν βραχίονά του καὶ προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ Ἰαβέρη βλέμμα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε χρεῖαν λέξεων διὰ νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτὸν, — Ἰαβέρη, ἐγὼ εἶμαι.

Ὁ Ἰαβέρης ἀπεκρίθη.

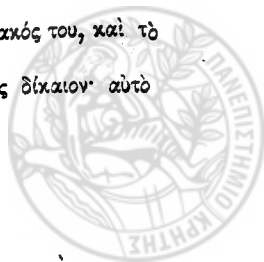
— Ἦλθε καὶ ἡ ἰδική σου ἡ σειρά. Κάμε.

Ὁ Ἀγιάννης ἐξῆξεν ἐν μαχαίριον ἐκ τοῦ θύλακός του, καὶ τὸ ἤνοιξε.

— Μὲ τὸν λάζον! εἶπεν ὁ Ἰαβέρης. Ἔχεις δίκαιον· αὐτὸ σὲ πρέπει καλῆτερα, κατὰ τὸ εἶδός σου.

NEW

MA

Ὁ Ἀγιάννης ἔκοψε τὸ σχοινίον τὸ ὁποῖον ἐκράτει τὸν Ἰαβέρην ἀπὸ τοῦ αὐχένος, ἔκοψεν ἔπειτα καὶ τὰ τῶν χειρῶν του καὶ τῶν ποδῶν ἄλλα σχοινία, καὶ ἀνεγερθεὶς εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Εἶσαι ἐλεύθερος· ἄμε, πάγαινε.

Ὁ Ἰαβέρης δὲν ἐθαύμαζεν εὐκόλως, καὶ ὁμως δὲν ἠδυνήθη εἰς τὴν περίστασιν ταύτην νὰ κρύψῃ τὴν συγκίνησίν του. Ἔμεινε κελῆνως καὶ ἀκίνητος.

Ὁ Ἀγιάννης εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Δὲν πιστεύω νὰ ἐξέλθω ἀπ' ἐδῶ ζωντανός, ἀλλ' ἂν ὁμως ἐτύχαινε νὰ ἐμπορέσω, ἔξευρε ὅτι κατοικῶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Θερσανέμη εἰς τὴν ὁδὸν Ἐνόπλου, ἀριθμὸν ἑπτά.

Ἡ μορφή τοῦ Ἰαβέρη ἐφάνη ὡς τίγρεως, ἥτις ὑπανοίγει μίαν ἄκραν τοῦ φοβεροῦ στόματός της.

— Πρόσεξε, εἶπε πρὸς τὸν Ἀγιάννην.

— Πάγαινε, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης.

— Εἶπες ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Θερσανέμη κατοικεῖς εἰς τὴν ὁδὸν Ἐνόπλου;

— Ναι, ἀριθμὸν ἑπτά.

Ὁ Ἰαβέρης ἐπανελάβεν· ἀριθμὸν ἑπτά.

Κομβώσας δὲ τὸ ἔνδυμά του ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ ἀναστulώσας τοὺς δύο του ὤμους, ὡς τοὺς ἀναστulόνουσιν οἱ στρατιωτικοὶ, ἔστρεψε τὰ νῶτα, ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας ἐπιστηρίξας τὴν σιαγόνα εἰς τὴν μίαν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἤρχησε νὰ βαδίζῃ κατευθυνόμενος πρὸς τὰς Ἀγοράς.

Ὁ Ἀγιάννης τὸν παρετήρει ἀπομακρυνόμενον.

Μετὰ τινα βήματα, στρέφεται ὁ Ἰαβέρης καὶ κράζει πρὸς τὸν Ἀγιάννην· — Μὴ μὲ ἐνοχλεῖς. Φόνευσέ με μίαν ὥραν ταχύτερα.

— Πάγαινε, σὲ εἶπα, πάγαινε, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης πρὸς αὐτόν.

Ὁ Ἰαβέρης ἐξηκολούθησε τότε ν' ἀναχωρῇ μὲ βῆμα βραδύ· μετὰ μίαν δὲ στιγμὴν ἀπεκρύβη ὑπὸ τῆς γωνίας τῆς πρώτης πλαγίας ὁδοῦ ἥτις παρουσιάσθη εἰς αὐτόν.

Ἀφοῦ δὲν ἐφαίνετο πλέον, ὁ Ἀγιάννης ἐπυροβόλησεν εἰς τὸν ἀέρα διὰ τοῦ πιστολίου του. Ἐπειτα δὲ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ὁδοφράγμα, καὶ εἶπεν· — Ἐτελείωσε.

Ἐν τούτοις, ἴδου τί συνέβη.

Ὁ Μάριος, ὡς μᾶλλον προσέχων εἰς τὰ ἔξω ἢ εἰς τὰ ἔσω τοῦ ὁδοφράγματος, δὲν εἶχε διακρίνει μέχρι τοῦδε τὴν μορφήν τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον οἱ συντάιροί του εἶχον δεδεμένον εἰς τὸ βάθος τῆς χαμηλῆς αἰθούσης τοῦ καπηλείου, καὶ μόλις τὸν ἀνεγνώρισεν

ἔτε τὸν εἶδεν ἀγόμενον εἰς θάνατον ὑπὸ τοῦ Ἀγιάννη πρὸς τὸ μικρὸν ἑδόφραγμα. Τότε μόλις ἐνθυμήθη τὸν ἀστυνομικὸν ὑπάλληλον ὅστις τὸν εἶχε δόσει τὰ δύο πιστόλια, τὰ ὅποια καὶ μετεχειρίσθη ὁ Μάριος ὑπερασπιζόμενος τὸ ἑδόφραγμα. Ὁχι δὲ μόνον τὸν ἄνθρωπον ἐνθυμήθη, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ἀλλ' εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην τοῦ πνευματός του, ὅλα ταῦτα ἐφάνησαν ἀμυδρὰ καὶ ἀμφίβολα.

Ἄν αὐτὸς ἦτον ὁ Ἰαβέρης, ἴσως ἀκόμη ἠδύνατο νὰ μεσιτεύσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ· ἀλλ' ἦτον ἄρα γε ὁ Ἰαβέρης;

Κράζει πρὸς τὸν Ἐνζολωρᾶν, ἰστάμενον ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἄκρου τοῦ ὁδοφράγματος.

— Ἐνζολωρᾶ!

— Τί εἶναι;

— Πῶς ὀνομάζεται ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος;

— Ποῖος;

— Ὁ ὑπάλληλος τῆς ἀστυνομίας. Γνωρίζεις τὸ ὄνομά του;

— Ναί, μᾶς τὸ εἶχεν εἰπεῖ.

— Πῶς ὀνομάζεται;

— Ἰαβέρης.

Ὁ Μάριος ἐκινήθη διὰ νὰ καταβῇ· ἀλλὰ κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμήν εἶχεν ἀκουσθῆ ἢ ἐκπυρσοκρότησις τοῦ πιστολίου.

Καὶ ὁ Ἀγιάννης εἶχε παρουσιασθῆ καὶ ἀνακράξει, — Ἐτελείωσε.

Ἐν ῥίγῳ διεπέρασε τοῦ Μαρίου τὴν καρδίαν.

ΙΗ'.

Ἵτι καὶ οἱ θανόντες ἔχουσι δίκαιον καὶ οἱ ζῶντες δὲν ἔχουσιν ἄδικον.

Ἦγγιζεν ἡ ἀγωνία τοῦ ὁδοφράγματος.

Τὰ πάντα συνέτεινον εἰς τὸ τραγικὸν μεγαλεῖον τῆς ἐσχάτης ἐκείνης στιγμῆς· μυριοὶ θόρυβοι μυστηριώδεις εἰς τὸν ἀέρα, ἡ πνοὴ τῶν ἐνόπλων στρατιωτικῶν σιφῶν τὰ ὅποια ἦσαν καθ' ὅλην τὴν πόλιν εἰς κίνησιν, ὁ ἀτελεύτητος τοῦ ἵππικοῦ καλπασμὸς, ὁ βαρὺς κρότος τοῦ πυροβολικοῦ κυλισμένου εἰς τὰ λιθόστρωτα, οἱ πυροβολισμοί, οἱ καπνοὶ τῆς μάχης οἱ ὑψούμενοι ὑπεράνω τῶν στεγῶν, οὐκ οἶδα τίνας ἀπώτεραι κραυγαὶ φοβεραὶ, ἀστραπαὶ ἀπειλῆς πανταχόσε, ὁ

κώδων τοῦ Ἁγίου Μέρρη σημαίνοντες ὡς νὰ ἔπνεε πλέον τὰ λοισθια, ἡ γλυκύτης τοῦ καιροῦ, ἡ λαμπρότης τοῦ οὐρανοῦ, πλήρους ἡλίου καὶ κροφελῶν, ἡ ὠραιότης τῆς ἡμέρας καὶ ἡ ἀπαισιος σιγῆ τῶν οἰκιῶν.

Διότι αἱ δύο σειραὶ τῶν οἰκιῶν τῆς ὁδοῦ Καναβίδος κατέστησαν ἀπὸ τῆς χθῆς ὡς δύο τοῖχοι βωβοὶ καὶ τυφλοὶ. Ὅλαι αἱ θύραι καὶ ὄλα τὰ παράθυρα ἔμενον κατάκλειστα.

Ὅταν τὰ πράγματα γίνονται πρὶν ἔτι ὠριμάσωσιν, ὅταν δὲν στέργεται ἡ ἐπανάστασις ὀριστικῶς ὑπὸ τῶν κατοίκων, ὅταν οἱ πολλοὶ ἀποδοκιμάζωσιν αὐτήν, οὐαὶ εἰς τοὺς ἀγωνιστάς! Ἡ πόλις μεταβάλλεται εἰς ἔρημον περὶ αὐτοὺς, αἱ ψυχαὶ παγώνουσιν ἐνώπιόν των, τὰ ἄσυλα φράττονται διὰ τοίχων, καὶ ἡ ὁδὸς βοηθεῖ τὸν στρατὸν πρὸς ἄλωσιν τοῦ ὁδοφράγματος.

Οἱ λαοὶ δὲν διεγείρονται ἐξ ἀπροόπτου, δὲν βάλλονται νὰ βαδίσωσι ταχύτερον παρ' ὅσον θέλουσιν. Οὐαὶ εἰς τοὺς ἀποπειρωμένους νὰ τὸν βιάσωσι! Τότε ἐγκαταλείπει ὁ λαὸς τὴν ἀνταρσίαν εἰς ἑαυτήν. Οἱ ἀντάρται καθίστανται ὡς μεμολυσμένοι ὑπὸ πανώλους. Πᾶσα οἰκία καθίσταται κρημνὸς, πᾶσα θύρα ἀπάρρησις, πᾶσα πρόσσωψις τοίχος. Ὁ τοίχος οὗτος βλέπει, ἀκούει, καὶ δὲν θέλει. Ἡδύνατο, ἂν ᾔθελε, νὰ ἀνοιχθῆ καὶ νὰ σὲ σώσῃ. Ὅχι, δὲν τὸ κάμνει. Ὁ τοίχος ἐκεῖνος εἶναι δικαστής. Σὲ βλέπει καὶ σὲ καταδικάζει. Ὅποια κατήφεια εἰς τὰς κεκλεισμένας ἐκεῖνας οἰκίας! Φαίνονται νεκραὶ, καὶ εἶναι ζῶσαι. Οὐδεὶς ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν ἀπὸ εἰκοσιτεσσάρων ἤδη ὥρων, ἀλλὰ δὲν λείπει οὐδεὶς. Ἐντὸς τοῦ βράχου τούτου περιφέρονται ζῶσαι ψυχαί, κοιμῶνται, ἐξεγείρονται· οἰκογένειαὶ τρώγουσι καὶ πίνουσι· φοβοῦνται, πρᾶγμα φρικτόν! Ὁ φόβος δικαιολογεῖ τὴν τρομερὰν ταύτην ἀφιλοξενίαν. Πολλοὶ μάλιστα τῶν μενόντων τοιουτοτρόπως εἰς τὰς οἰκίας των ὀργίζονται. — Τί θέλουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι; Ποτὲ δὲν εὐχαριστοῦνται. Ἐξ αἰτίας των κινδυνεύουν καὶ οἱ φιλήσυχοι πολῖται. Ὡς νὰ μὴ μᾶς ἔφθαναν πλέον αἱ ἐπαναστάσεις! Τί ἤλθαν ἐδῶ νὰ κάμουν τάχα; Ἄς σωθοῦν λοιπὸν ὅπως ἐμποροῦν. Τὰ ᾔθελαν μόνοι των καὶ τὰ ἔπαθαν. Μᾶς εἶναι ἀδιάφορον. Ἐφανίσθη ὁ δρόμος μας ὁ ταλαίπωρος ἀπὸ τὰ βλήματα τῶν πυροβόλων. Ἐνας σωρὸς μηδαμιοῦ ἐκεῖ. Προσέξτετε μὴν ἀνοίξετε εἰς κἀνένα.

Καὶ ἡ οἰκία τοιουτοτρόπως λαμβάνει ὄψιν μνήματος. Ψυχὸφραγεῖ πρὸ τῆς θύρας ἐκείνης ὁ ἀντάρτης· βλέπει ἐρχόμενα τὰ βλήματα τῶν πυροβόλων καὶ τὰ ξίφη γυμνὰ ἐναντίον του· ἂν φωνάξῃ, γινώσκει ὅτι τὸν ἀκούουσιν, ἀλλ' ὅτι δὲν θὰ ἔλθῃ νὰ τὸν σώσῃ κἀ-

νείς. Βλέπει ἐκεῖ τοίχους δυναμένους νὰ τὸν προφυλάξωσι, γινώσκει ὅτι ὅπισθεν αὐτῶν εἶναι ἄνθρωποι δυνάμενοι νὰ τὸν σώσωσιν· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἐκεῖνοι ἔχουσιν ὤτα ἐκ σαρκός, καὶ οἱ ἄνθρωποι σπλάγγχνα ἐκ λίθου.

Τίς πταίει κατὰ τοῦτο;

Οὐδεὶς καὶ πάντες.

Πταίουσιν οἱ ἀτελεῖς αἰῶνες καθ' οὓς ζῶμεν.

Πάντοτε ἡ οὐτοπία ἀναδέχεται ἐφ' ἑαυτῆς ὄλους τοὺς κινδύνους μεταμορφουμένη εἰς ἀνταρσίαν καὶ ἀπὸ φιλοσοφικῆς διαμαρτυρήσεως μεταβαλλομένη εἰς ἐνοπλον διαμαρτύρησιν, ἢ ἀπὸ Ἀθηναῶν εἰς Παλλὰδα. Ἡ οὐτοπία ἥτις ἀνυπομονοῦσα ἐγείρεται κατὰ τῶν καθέστώτων γινώσκει τί τὴν περιμένει· πάντοτε σχεδὸν καταβαίνει προῶρως εἰς τὸ στάδιον, κλίνει τὸν αὐχένα, καὶ δέχεται στωϊκῶς, ἀντὶ τοῦ θριάμβου, τὴν καταστροφὴν. Ὑπηρετεῖ ἀγογγύστως τοὺς ἀπαρνούμενους αὐτὴν, μάλιστα δὲ καὶ τοὺς ἀθῶνους, καὶ ὑπομένει μακροθύμως τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἐγκατάλειψιν. Εἶναι ἀκράδαντος κατὰ τῶν προσκομιμάτων καὶ ἠπία ἐνώπιον τῆς ἀχαριστίας.

Εἶναι ἄλλως τε ἀχαριστία τοῦτο;

Ναί, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὄλου.

Ὅχι, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἀτόμου μόνοῦ.

Ἡ γενικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὀνομάζεται Πρόδος· πρόδος ὀνομάζεται τὸ βῆμα τὸ ὅποιον κάμνει ὄλον ὄμου τὸ ἀνθρώπινον γένος πρὸς τὰ πρόσω. Ἡ πρόδος βαδίζει· κάμνει τὴν μεγάλην ἀνθρωπίνην καὶ γήϊνον ὀδοπορίαν πρὸς τὸ οὐράνιον καὶ θεῖον. Ἀναπαύεται δὲ καὶ αὕτη εἰς σταθμούς, ὅπου συνάγει τὰ βραδυπορήσαντα τῶν προβάτων τοῦ ποιμνίου. Ἐκεῖ δὲ, εἰς τοὺς σταθμούς της, μελετᾷ, ἀπέναντι Χαναάντινος λαμπρᾶς, τὴν ὅποιαν διακρίνει εἰς τὸν ὀρίζοντα. Ἐχει καὶ ἡ πρόδος τὰς νύκτας της, καὶ κοιμάται· καὶ εἶναι ἀληθῶς ἀλγεινότερον εἰς τὸν φιλόσοφον τὸ νὰ βλέπῃ τὴν σκιὰν ἐπικαθημένην ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καὶ νὰ ψηλαφῇ εἰς τὸ σκότος, χωρὶς νὰ ἐμπορῇ νὰ ἐξυπνίσῃ τὴν καθεύδουσαν πρόδον.

— Μὴ νὰ κέθῃ εὐν ὁ Θεός; ἡρώτησέ τις σοφὸς τὸν συγγραφέα τοῦ βιβλίου τούτου μίαν ἡμέραν, συγγέων τὴν πρόδον μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκλαμβάνων τὴν διακοπὴν τῆς κινήσεως ὡς θάνατον τοῦ ὄντος.

Οἱ ἀπελπιζόμενοι σφάλουσιν. Ἡ πρόδος ἐξυπνεῖ ἀφεύκτως, δύναται τις δὲ νὰ εἴπῃ καὶ ὅτι ἡ πρόδος περιπατεῖ καὶ καθεύδουσα, ἐπειδὴ αὐξάνει. Ὅταν ἀναφαίνεται ὀρθία, εἶναι μεγαλύτερα κατὰ τὸ

ανάστημα. Καθώς δὲν ἐξήρτηται ἐκ τοῦ ποταμοῦ τὸ νὰ διατελῇ εἰρηνικὸς, οὕτω καὶ περὶ τῆς προόδου· μὴ ἐγείρης ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ φραγὴν, μὴ ῥίψῃς ἐντὸς αὐτοῦ βράχον, διότι τὰ ρεῖθρα ἀφρίζουσι τότε, ὡς καὶ ἡ ἀνθρωπότης ἀναβράζει ἐκ τοῦ προσκόμματος.

Καὶ ἐντεῦθεν αἱ ταραχαί· ἀλλὰ μετὰ τὰς ταραχὰς ταύτας βλέπει ἕκαστος ὅτι ἐγίνε δρόμος ἐπὶ τὰ πρόσω. Μέχρις οὗ λοιπὸν ἡ τάξις, ἥτις δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ ἡ παγκόσμιος εἰρήνη, ἀποκατασταθῆ, μέχρις οὗ βασιλεύσωσιν ἡ ἁρμονία καὶ ἡ ἐνότης, ἡ πρόοδος θὰ ἔχῃ σταθμούς αὐτῆς τὰς ἐπαναστάσεις.

Τί λοιπὸν εἶναι ἡ πρόοδος; Εἶναι, ὡς προείπομεν, ἡ διηνεκὴς ζωὴ τῶν λαῶν.

Τούτου οὕτως ἔχοντος, συμβαίνει ἐνίοτε νὰ ἐπιπροσθῇ ἡ πρόσκαιρος ζωὴ τῶν ἀτόμων τῆς αἰωνίου ζωῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ἄνευ πικρίας, ὅτι ἕκαστον ἄτομον ἔχει τὸ ἴδιόν του συμφέρον, τὸ ὁποῖον καὶ ὑπερασπίζεται ἀκατακρίτως. Τὸ παρὸν ἔχει φιλαυτίαν, συγγνωστὴν ἄλλως τε· ἡ πρόσκαιρος ζωὴ ἔχει δικαιώματα· δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ θυσιάζῃ ἑαυτὴν ἀδιακόπως εἰς τὸ μέλλον. Ἡ ἀνθρωπίνη γενεὰ ἥτις τυγχάνει σήμερον διερχομένη ἐπὶ τῆς γῆς δὲν εἶναι βιασμένη νὰ βραχύνη τὴν διέλευσίν της ταύτην χάριν τῶν ἐπερχομένων, αἵτινες τέλος πάντων εἶναι ἴσαί της, καὶ θὰ παρέλθωσι καὶ αὐταὶ ἀκολούθως. — Ἐγὼ τώρα ὑπάρχω, λέγει τις ὅστις ὀνομάζεται Ὀλοι. Ἐγὼ εἶμαι νέος καὶ ἐρῶμαι, ἢ εἶμαι γέρον καὶ θέλω ν' ἀναπαυθῶ, ἢ εἶμαι οἰκογενειάρχης, ἐργάζομαι, εὐδαιμονῶ, αἱ ἐπιχειρήσεις μου προκόπτουν, ἔχω οἰκίας καὶ ἐνοικιάζω, ἔχω κεφάλαια εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ Κράτους, ἔχω γυναῖκα καὶ τέκνα, ἔχω πρὸς αὐτὰ στοργὴν καὶ ἀγάπην, ἐπιθυμῶ νὰ ζήσω, ἄφετέ με ἥσυχον. — Ἐκ τούτου προκύπτει κατὰ τινὰς ὥρας βαθύ τι ψῦχος ἐπὶ τῶν μεγαθύμων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐμπροσθοφυλάκων.

Ὁμολογητέον ὅτι ἡ οὐτοπία μαχομένη ἐνόπλοις χερσὶν ἐξέρχεται τῆς φαινῆς σφαίρας της. Ἡ οὐτοπία, ἥτις εἶναι ἡ ἀλήθεια τῆς αὐρίου, μετέρχεται τὰ ὄπλα, δηλαδὴ τὸ αὐτὸ μέσον, τὸ ὁποῖον μετῆλθε καὶ τὸ ψεῦδος τῆς χθές. Ἡ οὐτοπία, δηλαδὴ τὸ μέλλον, πράττει ὡς καὶ τὸ παρελθόν. Ἡ οὐτοπία, δηλαδὴ ἡ καθαρὰ ἰδέα, μετέρχεται τὴν βίαν, διὰ τὴν ὁποῖαν δικαίως εἶναι ὑπεύθυνος καὶ πρέπει νὰ δώσῃ λόγον. Πράττει ἐναντίον τῶν ἀρχῶν της, διὸ καὶ τιμωρεῖται. Καθισταμένη ἐπαναστάσις μάχεται ἔχουσα ἀναχειράς τὸν παλαιὸν στρατιωτικὸν κώδικα· τουφεκίζει καὶ αὐτὴ τοὺς κατασκόπους τῶν ἐναντίων, ἀποκτείνει τοὺς προδότας, καὶ πολλὰς ζώσας ψυχὰς

στέλλει· εἰς τὸν ἄδην. Πατάσσει καὶ αὐτὴ διὰ τῆς ῥομφαίας. Οὐδεμία δὲ ῥομφαία εἶναι ἀπλή, ἀλλ' ὅλοι ἔχουσι δύο στόματα· ὁ τραυματίζων διὰ τοῦ ἑνὸς τραυματίζει· ἑαυτὸν διὰ τοῦ ἐτέρου.

Μετὰ τὴν ὁμολογίαν ταύτην, ἀδύνατον μᾶς εἶναι νὰ μὴ θαυμάσωμεν τοὺς εὐκλείεις ἀγωνιστὰς τοῦ μέλλοντος, τοὺς ὁμολογητὰς τῆς οὐτοπίας, εἴτε ἐπιτύχωσιν, εἴτε ἀποτύχωσι. Ἔτι καὶ ναυαγοῦντες εἶναι· ἀξιοσέβαστοι οἱ ἄνδρες οὗτοι, καὶ ἰσως μάλιστα ἐν τῇ ἀποτυχίᾳ των εἶναι μεγαλειότεροι.

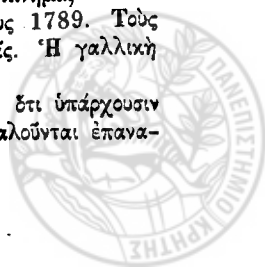
Ὁ κόσμος εἶναι ἀδικος πρὸς τοὺς μεγάλους τούτους ἐπιχειρηματίας τοῦ μέλλοντος, ὅπταν ναυαγήσωσι. Πρέπει νὰ ὑπάρχη καὶ ὑπὲρ τῶν ἠττωμένων συμπάθειά τις.

Κατηγοροῦσι τοὺς ἐπαναστατικούς ὅτι διασπείρουσι τὸν τρόμον. Διαβάλλουσι τὰς θεωρίας των, ὑποπτέουσιν τὸν σκοπὸν των, φοβοῦνται τοὺς ὑποκεκρυμμένους σκοπούς των, καταγγέλλουσι τὴν συνειδήσιν των. Τοὺς ἐλέγχουσιν ὡς συσσωρεύοντας καὶ ἀνεγείροντας κατὰ τῆς καθεστώσης κοινωνίας ὄρος ταλαιπωριῶν, ὀδυνῶν, ἀνομιῶν, ἀπελπισιῶν, καὶ ὅτι ἐκθάπτουσιν ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ σκότους ὕλην παχυλὴν ὀπισθεν τῆς ὁποίας πολεμοῦσι. — Ἐξάγετε τὰς πέτρας τῆς κολάσεως ἀνασκάπτοντες τὸ ἔδαφος αὐτῆς, κράζουσι πρὸς τοὺς ἐπαναστατικούς. — Ναί· δύνανται οὗτοι ν' ἀποκριθῶσιν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο τὸ ὁδὸφραγμὰ μας σύγκειται ἐξ ἀγαθῶν προθέσεων.

Ἀναμφιβόλως, τὸ καλλίτερον εἶναι ἡ εἰρηνικὴ λύσις· ἀλλ' ἀπόκειται εἰς τὴν κοινωνίαν νὰ σώσῃ ἑαυτήν. Ἄς πράξῃ λοιπὸν αὐτῇ. Οὐδενὸς φαρμάκου δραστικοῦ εἶναι χρεῖα. Ἄρκει νὰ ἐξετασθῇ τὸ κακὸν φιλικῶς, νὰ μαρτυρηθῇ, καὶ ἔπειτα νὰ ἰαθῇ. Εἰς τοῦτο ἡμεῖς τὴν προσκαλοῦμεν.

Ὅπωςδὴποτε, καὶ πεσόντες, καὶ μάλιστα δὲ πεπτωκότες, εἶναι σεβαστοὶ οἱ ἄνδρες οἵτινες παντοῦ τῆς ὑψηλίου ἀκάμπτως ἀγωνίζονται ὑπὲρ τοῦ μεγάλου ἔργου, πρὸς τὴν Γαλλίαν ἀτενίζοντες· δίδουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς προόδου· ἐκπληροῦσι τὴν βουλὴν τῆς θείας Προνοίας· τελοῦσι πράξιν θρησκευτικὴν· ἂν καὶ ἄνευ ἐλπίδος, δέχονται στωϊκῶς τὸν θάνατον διὰ νὰ φέρωσιν εἰς τὰς ὑψηλάς καὶ ἐξόχους συνεπείας αὐτοῦ τὸ μέγα τῆς ἀνθρωπότητος κίνημα, τοῦ ὁποίου ἤρξατο ἡ Γαλλία κατὰ μῆνα ἰούλιον τοῦ ἔτους 1789. Τοὺς στρατιώτας, τοὺς ἀγωνιστὰς τούτους ἐγὼ λέγω ἱερεῖς. Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις ἐκείνη εἶναι νεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Προεῖπομεν ἄλλως τε ἐν ἄλλῳ τινὶ κεφαλαίῳ, ὅτι ὑπάρχουσιν ἀνταρσῆαι τὰς ὁποίας ὅλοι ὀσπάζονται, καὶ αὗται καλοῦνται ἐπανα-

στάσεις· υπάρχουνι δὲ καὶ ἐπαναστάσεις ἀποδοκιμαζόμεναι, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται ἀνταρσίαι. Πᾶσα ἀνταρσία ἐκρηγνυομένη εἶναι ἰδέα ὑποβαλλομένη εἰς ἐξέτασιν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Ἐὰν ὁ λαὸς ῥίψη μέλαιναν ψῆφον, ἡ ἰδέα μένει καρπὸς ξηρὸς· ἡ ἀνταρσία μένει ἀκαταστασία.

Ἄς ἐπανεέλθωμεν εἰς τοὺς νέους ἐνθουσιαστὰς τῆς ὁδοῦ Καναβίδος. Τὸ κίνημα αὐτῶν δὲν ἦτον κίνημα προσωπικὸν κατὰ τοῦ Λοδοβίκου Φιλίππου· τὸὐναντίον, οἱ πλείστοι αὐτῶν ἐπῆγνον τὰς ἀρετὰς τοῦ βασιλέως τούτου, μέσου ὁδου μεταξὺ μοναρχίας καὶ ἐπαναστάσεως· οὐδεὶς ἐμίσει αὐτόν. Ἄλλ' ἐπολέμουν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὸν δευτερεύοντα κλάδον τοῦ θεοῦ δικαϊώματος, ὡς ἐπολέμησαν τὸν πρωτεύοντα κλάδον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ προκατόχου του Καρόλου Δεκάτου, ὅ,τι δὲ ἤθελον νὰ καταλύσωσι καταλύοντες τὴν βασιλείαν ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἦτον ὁ σφετερισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τοῦ προνομίου ἐπὶ τοῦ δικαϊώματος καθ' ὅλην τὴν γῆν. Διότι οἱ Παρίσιοι ἄνευ βασιλέως θὰ εἶχον συνέπειαν τὸν κόσμον ὅλον ἄνευ δεσποτῶν.

Οὕτως ἐσκέπτοντο οἱ νέοι οὔτοι. Καὶ ἦτον ὁ σκοπὸς αὐτῶν ἀπώτατος, ἀμύδρὸς ἴσως καὶ δυσεπίτευκτος, ἀλλὰ μέγας. Τίς οἶδεν; ἴσως ἐπετίγγανον, ἔλεγον οὔτοι κατὰ νοῦν. Ἦσαν ὀλίγιστοι· εἶχον ἐναντίον των ὅλον ἓνα στρατόν· ἀλλ' ἐμάχοντο ὑπὲρ τοῦ δικαϊώματος τῶν ἀνθρώπων, ὑπὲρ τοῦ φυσικοῦ νόμου, ὑπὲρ τῆς κυριότητος ἐνὸς ἐκάστου ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ, ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ τέλος ἂν ἀπέθνησκον, ἔπιπτον ὡς οἱ τριακόσιοι Σπαρτιάται. Δὲν εἶχον ὑπ' ὄψιν τὸν Δὸν Κιχώτην, ἀλλὰ τὸν Λεωνίδα.

Εἶχον ὑπ' ὄψιν τὴν Πρόοδον.

Ἡ Πρόοδος! ἡ λέξις αὕτη τὴν ὁποῖαν συνεχῶς ἐπαναλαμβάνομεν εἶναι ὅλη ἡ διάνοια ἡμῶν. Τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον ἔχει ὁ ἀναγνώστης ὑπ' ὄψιν ταύτην τὴν στιγμὴν, εἶναι ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν παρεμπίπτωσιν ἐξαιρέσεις ἢ διακοπαί, ἡ πορεία ἡ ἀπὸ τοῦ κακοῦ πρὸς τὸ καλόν, ἀπὸ τοῦ ἀδίκου πρὸς τὸ δίκαιον, ἀπὸ τοῦ ψευδοῦς πρὸς τὸ ἀληθὲς, ἀπὸ τῆς νυκτὸς πρὸς τὴν ἡμέραν, ἀπὸ τῆς ὀρέξεως πρὸς τὴν συνείδησιν, ἀπὸ τῆς σαπρότητος πρὸς τὴν ζωὴν, ἀπὸ τῆς κτηνωδίας πρὸς τὸ καθῆκον, ἀπὸ τοῦ ἄδου πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀπὸ τοῦ μηδενὸς πρὸς τὸν Θεόν.

Ἄφετηρία μὲν αὐτοῦ, ἡ ὕλη· τέρμα, ἡ ψυχὴ. Ἐν ἀρχῇ μὲν ὕδρα, ἐν τέλει δὲ ἄγγελος.

ΙΘ΄.

Οἱ Ἥρωες.

Ἐκεῖ, ἀκούεται τὸ τύμπανον σημαῖνον τὴν ἔφοδον.

Ἡ ἔφοδος ἦλθεν ὡς τυφών. Διὰ νυκτὸς εἶχον περιζώσει τὸ δόσφραγμα τὰ στρατεύματα ἐν σιωπῇ, ὡς ὁ ὄφις ἐκεῖνος ὁ μέγας, ὁ συσφιγκτὴρ βόας. Ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὸ φῶς με ὄρμην ἀκράτητον. Κραταιά τις στήλη πεζικοῦ τῆς γραμμῆς καὶ ἔθνοφυλάκων ὁμοῦ παρουσιάσθη αἰφνιδίως εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ με ὄρομαῖον βῆμα, προηγουμένων τυμπάνων καὶ σάλπιγγος καὶ σκαπανέων, καὶ παρ' οὐδὲν τιθεμένη ἡ στήλη αὕτη τὰ μολυβδόβολα τῶν ἀνταρτῶν, ἐπροχώρησε με τὰς λόγχας προτεταμένας κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ δόσφραγμα, ὡς κριὸς χαλκοῦς κατὰ τεύχους.

Τὸ τεῖχος ἀντέσχε καλῶς.

Οἱ ἀντάρται ἐπυροβόλουν βραχδαίως ἐκ τῶν ἐκπυρσοκροτήσεων τῶν ἐσχηματίσθη χαίτη ἀστραπῶν ἐπὶ τοῦ δόσφραγματος. Ἀλλὰ με τὴν μανίαν ἐπέπεσαν οἱ ἐφορμήσαντες, ὥστε εὐρέθησαν ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἀκαρεῖ. Καὶ ὅμως οἱ ἀντάρται ἀπέκρουσαν κατ' ἀρχὰς ὄλους ἐκείνους τοὺς στρατιώτας, ὡς ὁ λέων τοὺς κύνας· καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἐνεφανίσθη πάλιν τὸ δόσφραγμα μέλαν, τραχὺ καὶ φοβερόν, ὡς σκόπελος τῆς θαλάσσης, τὸν ὅποιον πρὸς στιγμὴν περιέχουσεν ὁ ἄφρός.

Ἀναγκασθεῖσα ἡ στήλη ἐκείνη νὰ ὀπισθοχωρήσῃ, ἔμεινε συμπεπικνωμένη ἐντὸς τῆς ὁδοῦ, ἀσκεπῆς, ἀλλὰ τρομερὰ, καὶ ἀπῆντησε κατὰ τοῦ ἔρκους ἐκεῖνου διὰ φρικώδους τουφεκισμοῦ.

Ἰση ἀμφοτέρωθεν ἡ καρτερία. Ἡ ὁδὸς ἐστρώθη ἀπὸ πτώματα.

Τὸ δόσφραγμα εἶχεν ἐκ μὲν τοῦ ἐνὸς ἄκρου του τὸν Ἐνζολωραν, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου τὸν Μάριον. Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἦτον καλῶς προφυλαγμένος ὀπισθεν πετρῶν τινων, τὰς ὁποίας εἶχε σχηματίσει ἐπιτηδείως ὡς ἔπαλξιν, τρεῖς δὲ στρατιῶται ἔπεσον ὑπὸ τὴν ἔπαλξιν του ταύτην, χωρὶς καὶ νὰ τὸν ἴδωσιν ὁ Μάριος ἐμάχετο ἀπροφύλακτος ὄλωσδιόλου. Τὸ ἥμισυ τοῦ σώματός του ἐξεῖχεν ἀπὸ τῆς χαίτης τοῦ δόσφραγματος. Δὲν ὑπάρχει ἄσωτος τόσον ἀχαλίνωτος, ὅσον ὁ φιλάργυρος ὅταν ἀφηνιάσῃ· καὶ δὲν ὑπάρχει ἀνήρ τόσον φοβερὸς εἰς τὸν ἀγῶνα, ὅσον ὁ βόσκωντὸν νοῦν εἰς ὄνειρώξεις. Ὁ Μάριος εὐρίσκετο εἰς

τὴν μάχην ὡς εἰς ὄνειρον. Ἐνόμιζέ τις βλέπων αὐτόν, ὅτι ἔβλεπε φάντασμα νὰ πυροβολῇ.

Τὰ φουσιέκια τῶν πολιορκουμένων ἤγγιζον εἰς τὸ τέλος των, ἀλλ' ὄχι καὶ οἱ σαρκασμοὶ των. Ἐντὸς τῆς καταχθονίου ἐκείνης καταιγίδος, ἐγέλων. Ὁ Κουρφειράκος ἦτον μὲ ἀσκεπῆ τὴν κεφαλὴν.

— Τί ἔκαμες τὸ καπέλλον σου; τὸν ἠρώτα ὁ Ἄετός.

Ὁ Κουρφειράκος ἀπεκρίνετο.

— Ἀδελφε, αἱ σφαῖραι τῶν κανονίων ἐπὶ τέλους μου τὸ ἐπῆραν ἀπὸ τὴν κεφαλὴν. Τί νὰ σὲ κάμη;

Ἡ ἔλεγον ὑπερήφανα ῥήματα.

— Εἶδες! ἔκραζε μετὰ πικρίας ὁ Φυλλίδης; αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, (καὶ ἀνέφερε τὰ ὀνόματα αὐτῶν, γνωστὰ ὀνόματα, μάλιστα δὲ ὀνόματα διασήμων ἀνθρώπων, καὶ τινῶν τοῦ ναπολεονταίου στρατοῦ) νὰ ὑποσχεθοῦν ὅτι θὰ ἔλθουν, νὰ δοκιμαθοῦν ὅτι θὰ μᾶς βοηθήσουν, νὰ δώσουν τὸν λόγον τῆς τιμῆς των, καὶ νὰ τοὺς θεωρῶμεν ὡς στρατηγούς ἡμῶν, καὶ νὰ μᾶς ἐγκαταλείψουν!

Καὶ ὁ Κομπεφέρρης ἀπεκρίνετο ὑπομειδιῶν.

— Τινὲς ἄνθρωποι τηροῦν τοὺς κανόνας τῆς τιμῆς καθὼς τηρεῖ τις τὰ ἄστρα, ἀπὸ πολύ μακρὰν.

Τὸ ἔνδον τοῦ ὀδοφράγματος ἦτον διεσπαρμένον ὑπὸ τόσων φουσιέκιων ἐσχισμένων, ὥστ' ἐνόμιζες ὅτι ἔπεσε χιὼν.

Οἱ στρατιῶται εἶχον ὑπὲρ αὐτῶν τὸ πλῆθος των· οἱ ἀντάρται τὴν θέσιν των· ἀλλ' εἰσῆρχοντο ἀδιακόπως εἰς τὴν ὁδὸν νέοι στρατιῶται, οἵτινες, ἂν καὶ ὑπὸ τὴν βροχὴν τῶν μολυβδοβόλων τῶν ἀνταρτῶν, συνέσφιγγον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸ ὀδόφραγμα.

Ἐφοδοὶ ἔγιναν ἀλλεπάλληλοι. Ἡ ὄψις τῶν πραγμάτων καθίστατο δεινότερα κατὰ πᾶσαν στιγμὴν.

Καὶ τότε συνήρθη ἐπὶ τῆς σωρείας ἐκείνης τῶν πετρῶν, εἰς τὴν ὁδὸν ταύτην τῆς Καναβίδος, πάλῃ ἀξία τρωϊκῶν τειχῶν. Οἱ κατηφρανισμένοι ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ κόπου, ἐκ τῆς ἀϋπνίας καὶ ἐκ τῆς ἀσιτίας ἄνδρες, οἱ μὲν ἔχοντες ἐφόδια διὰ τινὰς ἀκόμη τουφεκισμοὺς, τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν μάρτην ἐψηλάφουν εἰς τοὺς κόλπους των νὰ εὕρωσι κὰνὲν φουσιέκιον, ὅλοι σχεδὸν τραυματισμένοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον καὶ ἔχοντες τίς μὲν τὴν κεφαλὴν, τίς δὲ τὸν βραχίονα δεδεμένον διὰ ῥυπαροῦ τινος πανίου, τὰ δὲ φορέματα πλήρη τρυπῶν, ἀπὸ τῶν ὀπείων ἐξέρρεε τὸ αἷμα, μὲν ὀπλισμένοι δι' ἀχρείων τουφεκίων καὶ ἀπεστομωμένων ξιφῶν, κατέστησαν Τιτᾶνες. Δεκάκις ἐφώρμησαν

τὰ στρατεύματα κατὰ τοῦ ὁδοφράγματος, καὶ τὸ ἀνέβησαν, καὶ δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸ κυριεύσωσι.

Διὰ νὰ σχηματίσῃ τις ἰδέαν περὶ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου, ἄς φαντασθῇ ὅτι εἰς σωρείαν τρομερῶν καρτεροφυγιῶν ἐβλήθη πῦρ, καὶ ἄς ἐμβλέψῃ εἰς μίαν πυρκαϊάν τοιαύτην. Δὲν ἦτον ἐκεῖνος ἀγὼν, ἀλλὰ κάμινος· τὰ στόματα ἔπνεον φλόγα· τὰ πρόσωπα κατέστησαν ἀλλόκοτα. Ἀδύνατον ἐφαίνετο ἐπ' αὐτῶν τὸ ἀνθρώπινον εἶδος· οἱ μαχηταὶ ἀνεφλέγοντο· ἦτον φοβερὸν τὸ θέαμα νὰ βλέπῃ τις περιφερομένας ἐν τῷ κοκκίνου ἐκείνου καπνοῦ τὰς σαλαμάνδρας ταύτας.

Παραλείπομεν τὴν περιγραφὴν τῶν ἀλλεπαλλήλων σκηνῶν τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης ἀνθρωποκτονίας. Μόνη ἡ ἐποποιία ἔχει τὸ δικίωμα τοῦ νὰ πληροῖ δωδεκακισχιλίους στίχους ἐκ μιᾶς μάχης.

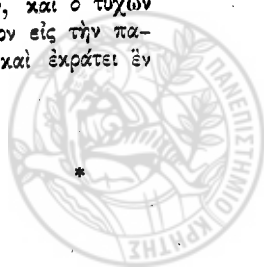
Ἐνόμιζέ τις ὅτι εἶχεν ἐνώπιόν του τὸν ἄδην τῶν Βραχμάνων, τὴν φρικωδεστέραν τῶν δεκαεπτὰ ἀβύσσων, ἣν τὸ βιβλίον Βέδα ἀποκαλεῖ Δάσος τῶν Σιφῶν.

Ἐμάχοντο ἐκ τοῦ συστάδην, στήθος πρὸς στήθος, μὲ πιστόλια, μὲ σπάθας, μὲ πυγμάς, ἄνωθεν, κάτωθεν, πανταχόθεν, ἀπὸ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν, ἀπὸ τῶν παραθύρων τοῦ καπηλείου, ἀπὸ τῶν φεγγιτῶν τοῦ ὑπογείου, ὅπου εἰσέδυσαν τινὲς τῶν ἀνταρτῶν.

Ἦσαν εἰς κατὰ ἐξήκοντα. Ἡ πρόσοψις τῆς Κορίνθου κατέστη εἰδεχθὲς ἐρείπιον. Τὸ παράθυρον, καταροτρωθὲν ἐκ τῶν σμυδραλλίων, ἔχασε καὶ ὕαλους καὶ χεῖλη· κατέστη ἀσχημὸς τις ὅπῃ πεφραγμένη ἀνωμάλως διὰ πετρῶν. Ὁ Ἄετος ἔπεσε νεκρὸς· ὁ Φυλλίδης νεκρὸς· ὁ Κουρφεϊράκος νεκρὸς· ὁ Εὐμορφίδης νεκρὸς· ὁ Κομπεφεῖρρος διετροπήθη εἰς τρία μέρη τοῦ στήθους διὰ λογχῶν, καθ' ἣν στιγμὴν ἀνῆγειρεν ἀπὸ χαμαὶ ἓνα στρατιώτην τραυματισθέντα· μόλις ἔλαβε καιρὸν νὰ στρέψῃ πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰ ὄμματά του, καὶ ἐξέπνευσε.

Ὁ Μάριος, μαχόμενος ἀδιακόπως, τόσα τραύματα εἶχε λάβει, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὥστε τὸ πρόσωπόν του δὲν ἐφαίνετο ἐκ τῶν αἱμάτων· ἐνόμιζες ὅτι εἶχε τὴν μορφήν του σκεπασμένην διὰ μανδηλίου κοκκίνου.

Μόνος ὁ Ἐνζολωρᾶς ἔμενον ἄτρωτος. Ὅσακις δὲν εἶχε πλέον ὄπλον, ἤπλωνε τὴν χεῖρά του δεξιόθεν ἢ ἀριστερόθεν, καὶ ὁ τυχῶν τῶν συνεταίρων ἐνέθετεν ὅποιονδήποτε πρόχειρον ὄπλον εἰς τὴν παλάμην του. Τέσσαρα ξίφη ἔλαβεν· ὅλα ἐθραύσθησαν, καὶ ἐκράτει ἐν τεμάχιον τοῦ τετάρτου.

Κ'.

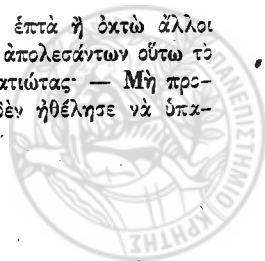
Βῆμα πρὸς βῆμα.

Ἄφου δὲν ἔμειναν πλέον μεταξύ τῶν ζώντων ἀρχηγοὶ ἄλλοι, εἰμὴ ὁ Ἐνζολωρᾶς καὶ ὁ Μάριος, ἰσχυμένοι εἰς τὰς δύο ἄκρας τοῦ ὁδοφράγματος, τὸ κέντρον αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τοσαύτην ὥραν ὑπερησπίσθησαν ὁ Κουρφειράκος, ὁ Εὐμορφίδης, ὁ Ἀετός, ὁ Φυλλίδης, καὶ ὁ Κομπεφέρρης, ἐλάμφθη. Τὰ κανόνια δὲν εἶχον μὲν ἀνοίξει χαλάστραν, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον ἐταπεινώσαν ὀλίγον τὴν χαίτην τοῦ ὁδοφράγματος, κρημνίσαντα αὐτὴν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὥστε ἐσχηματίσθησαν ἀμφοτέρωθεν δύο ἀνήφοροι εὐδιάβατοι.

Τὰ στρατεύματα ἐπειράθησαν τότε ἐσχάτην ἔφοδον, καὶ αὕτη ἐπέτυχε τέλος πάντων· οἱ ἀντάρται οἵτινες ὑπερησπίζοντο τὸ κέντρον τοῦ ὁδοφράγματος ὠπισθοχώρησαν ἐν ἀταξία ἐνώπιον τοῦ πλήθους ἐκείνου τῶν λογγῶν, αἵτινες ἤλθον κατ' αὐτῶν συμπεπυκνωμένοι μὲ γυμναστικὸν βῆμα.

Τότε ὁ σκοτεινὸς, ὁ μαῦρος ἔρωσ τῆς ζωῆς ἐξύπνησεν εἰς τὰς ψυχὰς τινῶν ἐκ τῶν ἀνταρτῶν. Σκοπευόμενοι ὑπὸ τοῦ δάσους ἐκείνου τῶν τουφεκιῶν, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν δὲν ἤθελον πλέον ν' ἀποθάνωσι. Εἶναι στιγμὴ τις καθ' ἣν τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρήσεως βάλλει ὠρυγμούς καὶ ἀναφαίνεται τὸ κτῆνος εἰς τὸν ἄνθρωπον. Συνήχθησαν ὅλοι πρὸς τὸ βάθος καὶ ἐστήριξαν τὰ νῶτα αὐτῶν εἰς τὸν τοῖχον τῆς ὑψηλῆς οἰκίας, τῆς ὁποίας εἶχε φονευθῆ ὁ θυρωρός. Αὕτη ἡ οἰκία ἠδύνατο νὰ τοὺς σώσῃ. Πρὶν ἢ προσθάσῃ ὁ στρατὸς νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸ ἐνδότερον, εἶχε τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν μία θύρα ν' ἀνοιχθῆ εἰς τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους καὶ πάλιν νὰ κλεισθῆ. Ὅπισθεν τῆς οἰκίας ταύτης ἦσαν ὁδοί, διὰ τῶν ὁποίων ἠδύναντο νὰ φύγωσι. Ἐκρουσαν, ἔκρουσαν τὴν θύραν ὡς ἀπηλπισμένοι· ἔκραξαν, καθικέτευσαν· δὲν ἤλθε ν' ἀνοίξῃ κανεὶς. Μόνον ἀπὸ τὸ παράθυρον τοῦ ὑπερίου τοὺς ἐβλεπεν ἡ νεκρὰ κεφαλὴ τοῦ θυρωροῦ.

Ἄλλ' ὁ Ἐνζολωρᾶς καὶ ὁ Μάριος, καὶ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἄλλοι ἄνδρες περὶ αὐτοὺς, ὤρμησαν εἰς βοήθειαν τῶν ἀπολεσάντων οὕτω τὸ θάρρος. Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἀνέκραξε πρὸς τοὺς στρατιώτας — Μὴ προχωρήσετε! καὶ ἐπειδὴ εἰς τῶν ἀξιωματικῶν δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ, ὁ Ἐνζολωρᾶς τὸν ἐθανάτωσε.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶχε τώρα τὰ νῶτα αὐτοῦ στηριγμένα εἰς τὸν τοῖχον τῆς Κορίνθου, κρατῶν διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς τὸ ξίφος, διὰ δὲ τῆς ἄλλης τὴν καρραμπίναν, οὕτω δὲ ἠμπόδιζε τοὺς ἐπιτιθεμένους νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ καπηλεῖον. Ἐκραξε δὲ πρὸς τοὺς ἀπελπιζόμενους· — Μία μόνη θύρα εἶναι ἀνοικτὴ. Αὕτη ἐδῶ. Καί, σκεπάζων αὐτοὺς διὰ τοῦ σώματός του, καὶ μόνος ἀντιτασσόμενος καθ' ἑνὸς ὀλοκλήρου τάγματός στρατιωτῶν, τοὺς ἔδωσε καιρὸν νὰ διαβῶσιν ὀπισθέν του. Ὁρμησαν ὅλοι ἐκεῖ. Μεταχειριζόμενος δὲ τώρα τὴν καρραμπίναν ὡς ῥάβδον, καὶ περιστρέφων αὐτὴν ἐπιτηδείως, κατέβαλλε τὰς λόγχας ὄλας τριγύρω του, καὶ εἰσῆλθε καὶ αὐτὸς τελευταῖος.

Τότε συνήφθη ἄλλη πάλη φοικτὴ, τῶν μὲν στρατιωτῶν προσπαθούτων νὰ εἰσέλθωσι, τῶν δὲ ἀνταρτῶν νὰ κλείσωσι τὴν θύραν. Μὲ τὴν δὲ ὄρμην τὴν ἔκλεισαν, ὥστε συλληφθέντες μεταξὺ αὐτῆς οἱ πέντε δάκτυλοι ἑνὸς τῶν στρατιωτῶν, ἔμεινον ἀποκεκομμένοι.

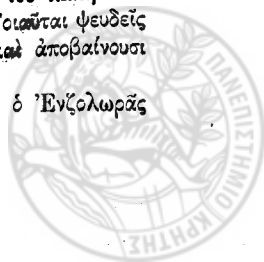
Ὁ Μάριος ἔμεινεν ἔξω. Ἐν μολυβδόβολον τοῦ εἶχε συντρίψει ἔν ὁστοῦν περὶ τὸν τράχηλον. Ἐπεσεν ἡμιθανής. Ἄλλ' ἑντὸς τῆς λειποθυμίας του ἠσθάνθη ὅτι ἔπεσεν ἐπ' αὐτοῦ βιαίως μία χεὶρ καὶ τὸν συνέλαβεν. Εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστούς· τὴν διάνοιαν ὄλην εἰς τὴν Τιτίκαν. Μὲ τὴν ἀνάμνησιν αὐτῆς χάνων τὰς αἰσθήσεις, εἶπε συγχρόνως κατὰ νοῦν· — Συνελήφθην αἰχμαλώτος. Θά τουφεκισθῶ.

Αὐτὸ τοῦτο ἐστοχάσθη καὶ ὁ Ἐνζολωρᾶς, ὅταν εἶδεν ὅτι ὁ Μάριος ἔμεινεν ἔξω τοῦ καπηλείου· ἀλλ' ἕκαστος εὐρίσκετο εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καθ' ἣν μόλις ἔχει καιρὸν νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἰδίας του ὑπάρξεως, ἢ μᾶλλον περὶ τοῦ ἰδιοῦ του θανάτου.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἐφρόντισε νὰ κλεισθῇ ἡ θύρα ἔνδοθεν στερεῶς, ἐνῶ ἔκρουον αὐτὴν ἔξωθεν μανιωδῶς οἱ στρατιῶται· μὲ τὰ ξύλα τῶν τουφεκίων των, καὶ οἱ σκαπανεῖς μὲ τοὺς πελέκεκ. Ὁλος ὁ στρατὸς συνήχθη πρὸ ταύτης τῆς θύρας. Τώρα ἤρχησεν ἡ πολιορκία τοῦ καπηλείου.

Οἱ στρατιῶται ἦσαν παρωργισμένοι, πρῶτον διὰ τὸν θάνατον τοῦ λοχίου τοῦ πυροβολικοῦ, καὶ δεύτερον, πρᾶγμα ὀλέθριον, ἐπειδὴ εἶχε διαδοθῆ μεταξὺ των ὅτι οἱ ἀντάρται ἠκρωτηρίαζον τοὺς αἰχμαλώτους ὅσοι περιέπιπτον εἰς τὰς χεῖράς των, καὶ ὅτι ἐντὸς τοῦ καπηλείου ὑπῆρχε τὸ πτώμα ἑνὸς στρατιώτου ἀποκεφαλισμένον. Τοιαῦται ψευδεῖς φῆμαι γεννῶνται συνήθως ἐπὶ ἐμφυλίων πολέμων καὶ ἀποβαίνουσι καταστρεπτικώταται.

Ἀφοῦ ἐκλεισθῇ καὶ ἐστυλώθῃ καλῶς ἡ θύρα, ὁ Ἐνζολωρᾶς εἶπε πρὸς τοὺς λοιπούς·

— Αΐ! τώρα πρέπει ὁ καθείς ἀπὸ ἡμᾶς νὰ πωλήσῃ τὴν ζωὴν του ὅσον δύναται ἀκριβώτερα.

Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐπλησίασεν εἰς τὴν τράπεζαν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειντο ὁ γέρον Βοϊδάς, καὶ ὁ Γαβριᾶς, τὸ παιδίον. Διεκρίνοντο ὑπὸ τὸν νεκρῶν πέπλον τὰ ἀναστήματά των καὶ αἱ μορφαί. Μία χεὶρ ἐξερχομένη τοῦ πέπλου ἐκρέματο πρὸς τὴν γῆν. Ἦτον ἡ τοῦ γέροντος.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἔκυψε καὶ ἠσπασθῆ τὴν σεβασμίαν ταύτην χεῖρα, καθὼς χθὲς εἶχεν ἀσπασθῆ τὸ μέτωπον.

Ταῦτα τὰ δύο φιλήματα ἦσαν τὰ μόνα τὰ ὁποῖα ἐπὶ ζωῆς του ὁ νέος οὗτος ἔδοσε.

Ἐν βραχυλογίᾳ, τὸ ὀδόφραγμα ἀντέστη ὡς ἄλλη τις πύλη τῶν Θηβῶν τὸ καπηλείον ἀντεπολέμησεν ὡς ἀντεπολέμει κατὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ Ναπολέοντος Α' ἐκάστη τῶν οἰκιῶν τῆς Σαββραγόσσης εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Αἱ τοιαῦτα ἀντιστάσεις εἶναι ἀνένδοτοι. Ἐκαστος δέχεται ἀσμένως τὸν θάνατον, ἀρκεῖ μόνον νὰ φονεύσῃ καὶ αὐτός. Ὅταν ὁ γάλλος στρατηγὸς Σδυχέτος λέγῃ ἐν Σαββραγόσση, — Παραδοθῆτε, — ὁ Ἰσπανὸς στρατηγὸς Παλαφῶξ ἀποκρίνεται, «Μετὰ τὰ κανόνια ἔχομεν μαχαίρια.»

Ἐπὶ τῆς ἐφόδου τῶν στρατιωτῶν κατὰ τοῦ καπηλείου τῆς κυρᾶς Ληκοῦς οὐδὲν ἡμέλησαν οἱ ἐντὸς αὐτοῦ ἀμυνόμενοι. Ἀπὸ τοῦ παραθύρου καὶ ἀπὸ τῆς στέγης ἔβριπτον βροχὴν πετρῶν κατατραυματίζουσαν τοὺς στρατιώτας καὶ διερεθίζουσαν τὴν ὀργὴν αὐτῶν. συγχρόνως δὲ ἔπιπτον πανταχόθεν τὰ μολυβδόβολα, βυλλόμενα ἀπὸ τῶν θυρίδων τοῦ ὑπογείου καὶ τοῦ ὑπερώου.

Ἡ κλίμαξ ἣτις ἦγεν ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω τοῦ καπηλείου ἦτον ἐλικοειδῆς· αὕτη, κοπέισα διὰ πλέκυκος, ἔκειτο χαμαὶ, εἰς τὴν κάτω αἴθουσαν, ὅπου καί τινες τῶν τραυματισθέντων ἀπέδιδον τὴν τελευταίαν ἀναπνοὴν των. Ὅσοι εἶχον εἰσέτι ζωὴν εὕρισκοντο εἰς τὴν ἐπάνω αἴθουσαν, ἐκεῖθεν δὲ, διὰ τῆς ὀπῆς τὴν ὁποίαν ἀφῆκεν ἡ καταπεσοῦσα κλίμαξ, ἐपुरοβόλουν ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν οἵτινες ἐπέπλησαν τὴν κάτω αἴθουσαν. Ἐपुरοβόλουν δαπανῶντες τὰ τελευτήσια τῶν φουσεκίων των.

Ἀφοῦ τὰ ἔκαυσαν καὶ αὐτὰ, καὶ οὔτε πυρῆτις ἔμενε πλέον εἰς τοὺς τρομεροὺς ἀγωνιστὰς ἐκείνους, οὔτε μολυβδόβολα, ἕκαστος αὐτῶν ἔλαβεν ἀναχειράς δύο φιάλας, ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας εἶχε φυλάξει ὁ Ἐνζολωρᾶς, καὶ ἤγειρεν αὐτὰς ὡς ῥόπαλα κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν πειωμένων ν' ἀναβῶσιν εἰς τὴν ἐπάνω αἴθουσαν. Αἱ φιάλαι αὗται περιεῖχον θεϊκὸν ὀξύ.

Ἄλλ' οἱ τουφεκισμοὶ τῶν πολιορκητῶν, καὶ τοὶ παρενοχλουμένων ἐκ τῶν ἀνταρτῶν οἵτινες ἐπυροβόλουν ἀνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ καπηλείου, ἀπέβαινον φοινικώτατοι. Τὰ χεῖλη τῆς ὀπῆς ἐκείνης, εἰς τὴν ὄροφῆν, περιεκυκλώθησαν ἐντὸς ὀλίγου ὑπὸ κεφαλῶν νεκρῶν, ἀπὸ τῶν ὀποιῶν ἔρρευν μακρὰ σταγόνες αἵματος πεπηγμένου καὶ καπνίζοντος. Ὁ πάταγος ἦτον ἀπερίγραπτος· ὁ καπνὸς δὲ ἐκ τῶν ἐκπυροστοκροτήσεων, ὡς κεκλεισμένος, ἐπέχεε τέλειον σκότος ἐπὶ τῆς πάλης ταύτης. Δὲν εὐρίσκονται λέξεις ἱκαναὶ νὰ περιγράψωσι τὴν φρίκην ὅταν προβῇ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν. Δὲν ἦσαν πλέον ἄνθρωποι ὅλοι· ἐκεῖνοι ἐκεῖ, δὲν ἦσαν οὔτε γίγαντες κατὰ κολοσσῶν· δαίμονες ἐφώρμων κατὰ φασμάτων ὑπερασπιζομένων ἑαυτά.

Ἡρωϊσμός, ἀλλ' ἠρωϊσμός· μέχρι τερατωδίας.

ΚΑ΄.

Ὁρέστης νήφων καὶ Πυλάδης οἰνοβαρής.

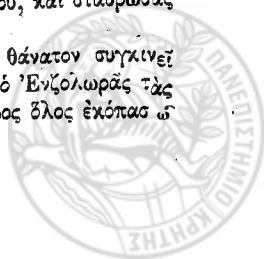
Κατώρθωσαν τέλος οἱ στρατιῶται μετὰ μόχθους πολλοὺς καὶ θυσίας ν' ἀναβῶσιν εἰς τὴν ἐπὶ νῆω αἴθουσαν. Ἐκεῖ ἓνα μόνον εὔρον ἔρθιον ἀκόμη, τὸν Ἐνζολωρᾶν, ἄνευ φουσεκίων καὶ ἄνευ ξίφους. Μόνον τὸν σιδηροῦν σωλῆνα τῆς καραμπίνας του ἐκράτει εἰσέτι ἀναχειρας, διότι τὸ ξύλον αὐτῆς εἶχε θραύσει ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στρατιωτῶν οἵτινες ἐπειρῶντο νὰ ἀναβῶσιν. Ἔθεσε τὸ σφαιριστήριον ὡς προπύργιον μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀναβάντων, ἀποσυρθεὶς εἰς μίαν γωνίαν τῆς αἰθούσης, ἐκεῖ δὲ ἰστάμενος εἶχε τὴν ὄψιν τόσον βλοσυρὰν εἰσέτι καὶ ἀπειλητικὴν, ὥστε δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἐπιπέσωσιν ἐπ' αὐτοῦ ἀμέσως.

— Αὐτος εἶναι ὁ ἀρχηγός· ἀνέκραξε μία φωνή. Αὐτὰς εἶναι ὅστις ἐφόνευσεν τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ πυροβολικοῦ. Καλὰ στέκεται ἐκεῖ ὅπου στέκεται. Ἐκεῖ καὶ νὰ τουφεκισθῇ.

— Τουφεκισατέ με, εἶπεν ὁ Ἐνζολωρᾶς.

Καὶ ἀπορρίψας τὸ τεμάχιον τῆς καραμπίνας του, καὶ σταύρωσας τὰς χεῖρας, ἐπαρουσίασε τὸ στήθος του.

Ἡ εὐτολμία τῶν ἀφηφούντων γενναίως τὸν θάνατον συγκινεῖ πάντοτε τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν. Ἀμα ἐσταύρωσεν ὁ Ἐνζολωρᾶς τὰς χεῖρας, δεχόμενος οὕτω τὸ τέλος τῆς ζωῆς, ὁ θόρυβος ὅλος ἐκόπασεν

καὶ διεδέχθη αὐτὸν νεκρώσιμὸς τις σιωπῆ. Ἐνόμιζέ τις ὅτι τοῦ ἀόπλου καὶ ἀκινήτου Ἐνζολωρᾶ τὸ ἀπειλητικὸν μεγαλεῖον ἐπεσκίασε τὸν θόρυβον τοῦτον, καὶ ὅτι μόνον διὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἡσυχου βλέμματός του, οὗτος ὁ νεανίας, ὁ μόνος οὐδὲν φέρων τραῦμα, ὁ ὑπερήφανος, καὶ καθημαγμένος, καὶ εὐειδῆς, καὶ ἀδιάφορος ὡς ἄτρωτος, ἠνάγκαζε τὸ ἀποτρόπαιον ἐκεῖνο πλῆθος νὰ τὸν θανατώσῃ μὲ εὐλάβειαν.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἡ καλλονή του, ὡς ἐπηῦξανε αὐτὴν καὶ ἡ ὑπερηφάνεια, ἐφαίνετο ὡς μαρμαρυγὴ μετὰ τὰς φρικτὰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τὰς ὁποίας διῆλθεν, ἦτον ἀκούραστος ὡς καὶ ἄτρωτος· ἡ ὄψις του ὑπῆρχε ῥοδινῆ. Τοῦτον ἴσως ἐννοεῖ μάρτυς τις, ὁ ὁποῖος κατέθεσεν ἀκολούθως ἐνώπιον τοῦ στρατοδικείου, ὅτι «μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν ὑπῆρχέ τις, τὸν ὁποῖον ἤκουσα νὰ ὀνομάζουσαν Ἀπόλλωνα.» Ἐθνοφύλαξ τις, σκοπεύων διὰ τοῦ τουφεκίου του κατὰ τοῦ Ἐνζολωρᾶ, κατεβίβασε τὸ δῦλον λέγων, «Μὲ φαίνεται ὡς νὰ πρόκειται νὰ τουφεκίσω ἄνθος καὶ ὄχι ἄνθρωπον.»

Δώδεκα ἄνδρες, συνελθόντες εἰς τὴν γωνίαν τὴν ἀπέναντι ἐκείνης ὅπου ἴστατο ὁ Ἐνζολωρᾶς, ἠτοίμασαν ἐν σιωπῇ τὰ τουφεκιά των.

Ἐπειτα εἰς λοχίας ἔβαλε φωνὴν πρὸς αὐτούς.

— Σκοπεῖτε!

— Περιμεῖνατε, ἐπρόσθεσεν ἀξιωματικὸς τις ἐπελθὼν.

Ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος, στραφεὶς τότε πρὸς τὸν Ἐνζολωρᾶν, —
Θέλεις, τὸν εἶπε, νὰ σοῦ δέσουν πρὶν τοὺς ὀφθαλμούς;

— Ὁχι.

— Σὺ εἶσαι ἐκεῖνος ὅστις ἐφόνευσε τὸν ὑπαξιωματικὸν τοῦ πυροβολικοῦ;

— Ναί.

Πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἐξυπνήσει τέλος πάντων ὁ Μέγαρος.

Ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ Μέγαρος ἐκοιμάτο ἀπὸ τῆς χθὲς εἰς τὴν ἐπάνω αἴθουσαν τοῦ καπηλείου, καθήμενος ἐπὶ καθέδρας, καὶ ἐσκυμμένος ἐφ' ἐνὸς τραπεζίου.

Ἐκεῖ ἔμενε μέχρι τοῦδε ὡς νεκρὸς ἐκ τῆς μέθης· ἀφέθη δὲ εἰς αὐτὸν τὸ τραπέζιον του ἐκεῖνο, ὡς μικρὸν καὶ ἄχρηστον εἰς τὸ ὁδόφραγμα. Ὅλην τὴν νύκτα καὶ μέχρι τοῦδε τῆς ἡμέρας δὲν εἶχε σαλεύσει. Πρηνῆς ὦν ἐπὶ τοῦ τραπεζίου, μὲ τὴν κεφαλὴν ἀφεμμένην ἐπὶ τῶν βραχιόνων του, καὶ περικυκλωμένην ὑπὸ ποτηρίων, λαγῆνων καὶ φιαλῶν κενῶν, ἐκοιμάτο τὸν βαρὺν ἐκεῖνον ὕπνον τῆς ἀρκτου, ἢ μᾶλλον τῆς βδέλλας ἥτις ἐκορέσθη αἵματος, καὶ οὐδ' οἱ τουφεκι-

σμοὶ τὸν ἐξύπνων, οὐδ' αἶ βρονταὶ τῶν πυροβόλων, οὐδὲ τὰ βλήματα αὐτῶν, εἰσερχόμενα διὰ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπου εὐρίσκετο. Μόνον ἀπεκρίνετο ἐνίοτε εἰς τὸ κανόνιον δι' ἐνὸς βροχασμοῦ. Ἔλεγες ὅτι ἐπερίμενον ἐκεῖ νὰ ἔλθῃ μολυβδόβολόν τι καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τοῦ κόπου τοῦ νὰ ἐξυπνήσῃ. Γύρω του ἔκειντο τόσα πτώματα μεταξὺ των ἐξελαμβάνετο ὡς πτώμα καὶ αὐτός.

Ὁ κρότος δὲν ἐξυπνεῖ τοὺς μεθύσους, ἢ σιωπὴ ὁμῶς τοὺς ἐξυπνεῖ. Πολλάκις παρετηρήθη τοῦτο· τὸ παράδοξον. Ἡ πτώσις πάντων περίξ αὐτοῦ ἠῤῥαξε τὸν ἐκμηδενισμόν τοῦ Μεγάλου· ὁ κρότος τῆς γενικῆς καταστροφῆς τὸν ἐνανούριζεν, ἐνῶ ἡ περὶ τὸν Ἐνζολωρᾶν γενομένη σιγὴ τὸν ἐτίναξεν ἐντὸς τοῦ ληθαργικοῦ του ὕπνου. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς κοιμωμένους ἐντὸς ὀχλήματος τρέχοντος μὲ ὀρμὴν· ὅταν τὸ ὄχημα σταθῇ διὰ μιᾶς, ἐξυπνοῦσιν οἱ κοιμώμενοι.

Ὁ Μέγαρος ἐτινάχθη ὄρθιος, ἤπλωσε τοὺς βραχίονας τανύων αὐτοῦ, ἔτριψε τοὺς ὀφθαλμούς του, εἶδε τὰ ἐν τῇ αἴθουσῃ, ἤνοιξε τὸ στόμα του χασμώμενος, καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Ἡ μέθη εἰς τὸ τέλος αὐτῆς ὁμοιάζει μὲ παραπέτασμα διαβρογνηγόμενον. Διὰ μιᾶς βλέπει ὁ μέθυσος ὅλα ὅσα ἀπεκρύπτοντο ὑπὸ τοῦ παραπετάσματος. Ὅλα ἔρχονται εἰς τὴν μνήμην του ἐν ἀκαρεῖ· οὐδὲν ἐγίνωσκε τῶν ὅσα συνέβησαν ἀπὸ εἰκοσιτεσσάρων ὥρων, ἀλλὰ μόλις ἤνοιξε τὰ ὀμματα του καὶ ἔγνω τὰ πάντα.

Οἱ στρατιῶται δὲν εἶχον διακρίνει τὸν Μέγαρον μέχρι τοῦδε, ἐπειδὴ πρῶτον μὲν ἦσαν ὅλως προσηλωμένοι εἰς τὸν Ἐνζολωρᾶν, ἔπειτα δὲ ὁ Μέγαρος ἐκρύπτετο σχεδὸν ὑπὸ τοῦ σφαιριστηρίου· μόλις ὅταν ὁ λοχίας ἐκινήθη νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ κέλευσμα « Σκοπεῖτε ! » ἤκουσαν αἰφνιδίως φωνὴν τινα τρυχεῖαν κράξασαν πλησίον των, — Ζήτη ἡ δημοκρατία ! Κ' ἐγὼ μ' αὐτήν.

Καὶ ἀνηγέρθη ὁ Μέγαρος.

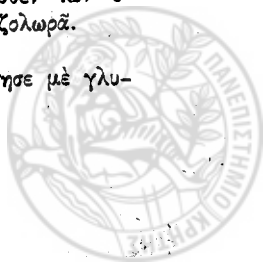
Ἡ αἴγλη ἡ μεγάλη ὄλου τοῦ ἀγῶνος εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἔλειψεν, ἐξέλαμψεν εἰς τὸ βλέμμα τοῦ μεταμορφωθέντος μεθύσου.

Ἐπανελάβε λοιπὸν, « Ζήτη ἡ δημοκρατία »· διήλθε τὴν αἴθουσαν μὲ στερεὸν βῆμα, καὶ πορευθεὶς ἐστάθη ἔμπροσθεν τῶν ἐτοίμων εἰς ἐκπυροσκόρτησιν τουφεκίων, πλησίον τοῦ Ἐνζολωρᾶ.

— Καὶ τοὺς δύο διὰ μιᾶς κτυπήσατε, εἶπε.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Ἐνζολωρᾶν, τὸν ἠρώτησε μὲ γλυκύτητα.

— Μὲ τὴν ἀδειάν σου ;

Ὁ Ἐνζολωρᾶς ἔλαβε τὴν χεῖρά του, καὶ τὴν ἔσφριξε μεϊδιάσας. Ἔτι δὲν εἶχε τελειώσει τὸ μεϊδιάμα τούτο, καὶ ἔγινεν ἡ ἐκ-
πυρσοκρότησις.

Ὁ Ἐνζολωρᾶς, διαπερασθεὶς ὑπὸ τῶν μολυβδοβόλων, ἔμεινεν
εἰς τὸν τοῖχον ὡς νὰ ἐκαρφώθη ἐπ' αὐτοῦ ὄρθιος. Μόνον ἔκλινε τὴν
κεφαλήν.

Ὁ Μέγαρος ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας του, κατακεραυνωθείς.

Μετά τινας στιγμὰς, οἱ στρατιῶται ἀπήγαγον καὶ τοὺς τελευ-
ταίους τῶν ἐπιζώντων ἀνταρτῶν, καταφυγόντας εἰς τὸ ὑπερῶν τῆς
οἰκίας, καὶ ἀντιστάντας ἐκεῖθεν ἐνόσω εἶχον εἰς τὰς χεῖρας, ὄπλον
τι. Τὰ πτώματα ἐρρίπτοντο ἀπὸ τῶν παραθύρων εἰς τὴν ὁδὸν ἐπι-
ἀσπαίροντα. Εἰς στρατιώτης καὶ εἰς τῶν ἀνταρτῶν, συμπλακέντες ἐπὶ
τῆς στέγης τοῦ καπηλείου, ἐκυλίσθησαν ὁμοῦ εἰς τὰ κεραμίδια, καὶ
ἐνῶ ἐπιπτον ἐκ τοῦ ὕψους ἐκεῖνου δὲν παρητοῦντο, ἀλλὰ συνεσφίγ-
γοντο θέλοντες νὰ καταβάλλῃ ὁ εἰς τὸν ἄλλον μὲ θηριώδη λύσαν.
Ὅμοια τούτων συνέβησαν καὶ ἐντὸς τοῦ ὑπογείου, εἰς τὸ σκότος.
Κραυγαί, ἐκπυρσοκροτήσεις, ἄγριαι συμπλοκαί, καὶ μετὰ ταῦτα σιγὴ
ἄκρα σιγῆ.

Τὸ δόφορραγμα ἐκυριεύθη.

Οἱ στρατιῶται ἐνησχολήθησαν τότε εἰς τὴν ἔρευναν τῶν πέ-
ριξ οἰκιῶν, μὴ που ἦσαν κεκρυμμένοι καὶ ἄλλοι ἀντάρται ὄραπε-
τεύσαντες.

KB'.

Αἰχμάλωτος.

Ὁ Μάριος ἦτον τῶντι αἰχμάλωτος. Αἰχμάλωτος τοῦ Γιάννη
'Αγιάννη.

Ἡ χεὶρ ἦτις τὸν εἶχεν ἀρπάσει ὀπισθεν πίπτοντα, καὶ τὴν
ὁποίαν ἠσθάνθη ἐνῶ ἔχανε τὰς αἰσθήσεις, ἦτον ἡ χεὶρ τοῦ 'Αγιάννη.

Ὁ 'Αγιάννης οὐδὲν ἄλλο μέρος ἔλαβεν εἰς τὸν ἀγῶνα, εἰμὴ
ὅτι ἐξέθεσεν ἑαυτὸν εἰς τοὺς κινδύνους του. Ἄνευ αὐτοῦ, οὐδεὶς θὰ
ἐλάμβανε φροντίδα διὰ τοὺς τραυματίας κατὰ τὰς δαινὰς ἐκεῖνας ἡρας.
Χάρις εἰς αὐτὸν, τὸν πανταχοῦ παρόντα ὡς ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, οἱ
πίπτοντες ἀνηγγείροντο, μετεκομίζοντο εἰς τὸ καπηλεῖον, καὶ ἐκεῖ ἐδέ-

νοντο τὰ τραύματα αὐτῶν. Ὅσακις δὲν εἶχε τοιαύτην ἐργασίαν, ἐπεσκεύαζε τὸ ὀδοφραγμῶν ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ δὲν προήλθε πώποτε ἐπιθεσίαις, καὶ οὔτε ἄμυνα πρὸς τὴν ἰδίαν του συντήρησιν. Ἐσιώπα καὶ μόνον ἐβοήθει τοὺς ἄλλους.

Ἐμεινε δὲ καὶ αὐτὸς ἄτρωτος, ἐκτὸς ἀσημάντων τινῶν ξεσμάτων εἰς τὴν ἐπιδερμίδα του. Τὰ μολυβδοβόλα τὸν ἐσεβάσθησαν, ἢ δὲν τὸν ἠθέλησαν. Ἐὰν ἐρχόμενος εἰς τὸ σφαγεῖον ἐκεῖνο ἐβουλήθη ν' αὐτοχειριασθῆ τοιουτοτρόπως, δὲν ἐπέτυχε τὸν σκοπὸν ἀμυβιλλομεν ὁμως ἂν ἦλθε μὲ καύτην τὴν πρόθεσιν, διότι ἦτον ἄνθρωπος θεοσεβῆς.

Ἐἰς τὴν ἐξέχῃν τοῦ ἀγῶνος, ὁ Ἀγιάννης δὲν ἐφάνη ἰδῶν τελείως τὸν Μάριον ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἀδιαλείπτως ἐπρόσσεχεν εἰς αὐτόν. Ὅταν εἶδεν ὅτι ὁ Μάριος ἔπεσε προσβληθεὶς ὑπὸ μολυβδοβόλου, ὤρμησεν ὁ Ἀγιάννης ὡς τίγρις καὶ τὸν ἀφήρησεν ὡς βορᾶν ἀπὸ χαμαί.

Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν στιγμὴν, τόσον ἦτον συγκεντρωμένη ἡ τῆς μάχης καταιγίς κατὰ τοῦ Ἐνζολωρᾶ καὶ κατὰ τῆς θύρας τοῦ καπηλείου, ὥστε οὐδεὶς παρετήρησε τὸν Ἀγιάννην φέροντα εἰς τὰς ἀγκυλάς αὐτοῦ τὸν Μάριον ἀνακίσθητον, καὶ φεύγοντα ὀπισθεν τῆς γωνίας τοῦ καπηλείου.

Ἡ γωνία αὕτη ἐπροφύλαττε τὴν ὀπισθεν αὐτῆς ὀλίγην γῆν κατὰ τῶν βλημάτων καὶ τῶν βλεμμάτων ἐναυτοῦ. Ὁμοίως ὀπισθεν ἀκρωτηρίου κατὰ τοῦ ὁποίου τὰ κύματα συντρίβονται μακινωδῶς, ὑπάρχει πολλάκις μικρὸς τις κόλπος ὀλωσδιόλου ἤσυχος. Εἰς τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο μέρος ἀπέδωσε καὶ ἡ Ἐπονίη τὴν τελευταίαν της πνοήν.

Φθάσας ἐκεῖ ὁ Ἀγιάννης, ἀπέθεσε κατὰ γῆς τὸν Μάριον, ἐστῆριξε τὰ νῦτα αὐτοῦ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ παρετήρησε γύρω του.

Ἡ θέσις ὑπῆρχε δεινή. Πρὸς τὸ παρὸν, καὶ ἐπὶ δύο ἢ τρία λεπτὰ εἰσέτι, ἡ γωνία ἐκείνη τοὺς ἐπροφύλαττεν, ἀλλὰ πῶς νὰ ἐξέλθωσιν ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνθρωποσφαγείου;

Ἐνθυμήθη τότε τὴν ἀγωνίαν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρέθη πρὸ ὀκτῶ ἐτῶν εἰς τὴν ὁδὸν Πολονσῶ, καὶ ἐνθυμήθη συγχρόνως τίνι τρόπῳ εἶχε διασωθῆ κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν τὸ πρᾶγμα τότε ἦτον δύσκολον, ἐνῶ σήμερον ἐφάνετο ἀδύνατον. Ἐνώπιόν του εἶχε τὴν κωφὴν ἐκείνην καὶ ἀνηλεῆ ὑψηλὴν οἰκίαν, ἥτις παρ' οὐδενὸς ἄλλου ἐφάνετο κατοικουμένη ἢ παρὰ τοῦ νεκροῦ ὅστις ἦτον ἐσκυμμένος ἐπὶ τοῦ παραθύρου τῆς δεξιόθεν του εἶχε τὸ ἐν τῶν μικρῶν ὀδοφραγμάτων εὐκόλως ἠδύνατο νὰ διασκελίσῃ τοῦτο, ἀλλ' ὀπισθεν αὐτοῦ διεκρίνοντο εἰς ἀπόστασιν τινα αἱ ἀγχιμαὶ στρατιωτικῶν λογιχῶν. Ἐὰν ἐπειράτο νὰ δρα-

πετεύση ἐκεῖθεν, ἀφεύκτως θὰ ἐπυροβολεῖτο. Ἀριστερόθεν ἤκουε τὴν συμπλοκὴν. Ὅπισθεν τῆς γωνίας τοῦ τοῖχου ἐκείνου ὁ θάνατος ὑπῆρχεν ἀναπόφευκτος.

Τί νὰ πράξῃ; Μόνον πτέρυγας ἂν εἶχεν ἡδύνατο νὰ πετάξῃ καὶ νὰ σωθῇ.

Καὶ ἔπρεπεν ὅσον τάχιστα ν' ἀποφασίσῃ, νὰ ἐπινοήσῃ τρόπον τινὰ σωτηρίας. Εὐτυχῶς, ὅλοι οἱ στρατιῶται εἰς ἓν μόνον μέρος ἔδιδον ὄλην τὴν προσοχὴν των, εἰς τὴν θύραν δηλαδὴ τοῦ καπηλείου· ἀλλ' ἐάν τις ἐξ αὐτῶν, εἰς μόνος, ἐστοχάζετο νὰ ἴδῃ ὀπισθεν τῆς γωνίας, ἢ νὰ προσβάλλῃ τὸν πλάγιον τοῖχον τοῦ καπηλείου, ὁ Ἀγιάννης ἤφραγγετο ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Ὁ Ἀγιάννης παρετήρησε τὴν ἀπέναντί του οἰκίαν, ἔπειτα ἔρριψε χαμαὶ τὸ βλέμμα του, ὡς νὰ ἤθελε ν' ἀνοίξῃ τρύπαν εἰς τὴν γῆν διὰ τῶν ὀμμάτων, ἐπὶ τῆς ἐσχάτης ἐκείνης ἀπελπισίας του.

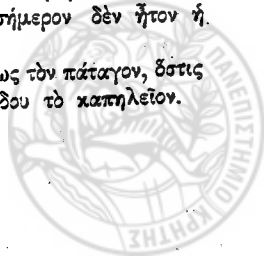
Βλέπων οὕτω χαμαὶ, διακρίνει εἰς μικράν τινα ἀπόστασιν μίαν σιδηρᾶν ἐσχάρην ἐγκεκλωαμμένην μεταξὺ τῶν πετρῶν τοῦ λιθοστρώτου. Ἡ ἐσχάρα αὕτη, τὸ ἥμισυ τῆς ὁποίας ἐσκέπαζον λίθοι συσσωρευμένοι ἐπ' αὐτῆς, ἐπροφύλαττε τὴν διόδον διὰ τῆς ὁποίας κατέβαινον χρείας τυχοῦσης οἱ καθαρίζοντες τοὺς ἀποπάτους τῆς πόλεως.

Ὁρμᾶ παρευθὺς ὁ Ἀγιάννης, ἀπορρίπτει τοὺς λίθους, ἀνοίγει τὴν διόδον ἀνασπᾶσας τὴν ἐσχάρην της, αἶρει ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν ὡς νεκρὸν ἀναίσθητον Μάριον, καταβαίνει μὲ τὸ φορτίον τοῦτο εἰς τὴν δυσώδη ἀμάρην, βοηθούμενος, ὡς ἄλλοτε ποτε, ὑπὸ τῶν ἀγκῶνων καὶ τῶν γονάτων του, καὶ φέρει πάλιν τὴν ἐσχάρην εἰς τὴν προτέραν θέσιν της ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του. Πίπτουσα δὲ ἡ ἐσχάρα ἔσεισε τοὺς περὶ αὐτὴν λίθους, οἵτινες καὶ κυλισθέντες ἐκ νέου τὴν ἐσκέπασαν.

Ταῦτα πάντα ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν. Ὁ Ἀγιάννης ἔπραξε μὲ ῥώμην γίγαντος καὶ τάχος ἀετοῦ, κατεπειγόμενος ὑπὸ τοῦ ἐσχάτου κινδύνου.

Εὐρέθη ἕως τρία μέτρα κάτωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ἐκεῖ, ἄκρα ἡσυχία, σιγὴ ἀπόλυτος, σκότος, νύξ. Ἐπανῆλθεν εἰς αὐτὸν ἡ ἐντύπωσις, τὴν ὁποίαν εἶχεν αἰσθανθῆ καὶ ὅταν ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὸ μοναστήριον. Ἀλλὰ τὸ φορτίον του σήμερον δὲν ἦτον ἡ Τιτίκα, ἦτον ὁ Μάριος· ἰδοὺ ἡ μόνη διαφορὰ.

Μόλις ἤκουεν ἐκεῖ κάτω συγκεχυμένως πως τὸν πάταγον, ὅστις ἐγένετο ἄνωθεν του ὑπὸ τῶν κυριευστάντων ἐξ ἐφόδου τοῦ καπηλείου.

BIBLION ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΤΟ ΕΝΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΛΕΒΙΑΘΑΝ.

Α'.

Ἔστι ἡ θάλασσα πτωχύνει τὴν γῆν.

Ἡ πόλις τῶν Παρισίων χύνει κατ' ἔτος εἰς τὰ ὕδατα εἰκοσιπέντε ἑκατομμύρια φράγκων. Τοῦτο λέγομεν ἄνευ μεταφορᾶς.

Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ χύνει τόσον θησαυρὸν εἰς τὰ νερά, τῆς Γαλλίας ἢ πρωτεύουσα; Πρὸς τίνα σκοπὸν;

Πρὸς κἀνένα σκοπὸν. Τί διανοουμένη;

Οὐδέν· οὔτε κἀν τὸ στοχάζεται.

Ῥίπτει λοιπὸν τόσα χρήματα, διατί;

Διὰ τίποτε.

Διὰ τίνος ὀργάνου τὰ ρίπτει;

Διὰ τοῦ ἐντέρου της.

Καὶ ποῖον εἶναι τὸ ἐντέρον της;

Τὸ ἐντέρον της εἶναι ὁ ὄχετός τῶν ἀκαθαρσιῶν, ἡ ἀμάρα δι' ἧς τὰ περιττώματά της χύνονται εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν.

Εἰκοσιπέντε ἑκατομμύρια φράγκων εἵπομεν τόσα ὡς ἔγγιστα ὑπολογίζονται ὑπὸ τῆς ἐιδικῆς ἐπιστήμης.

Ἡ ἐπιστήμη γινώσκει σήμερον, μετὰ πολυχρονίου ἐρεύνας, ὅτι οὐδὲν ἄλλο πιαίνει τόσον τὴν γῆν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο καθιστᾷ αὐτὴν τόσον γόνιμον, ὅσον τὸ ἀνθρώπινον περιττώμα. Εἶναι αἴσχος τοῦ πᾶ-

λιτισμού τῆς Εὐρώπης, ὅτι οἱ Σῆρες ἐγίνωσκον τοῦτο πρὸ ἡμῶν. Ὁ Ἐκκερος λέγει, ὅτι οὐδεὶς τῶν Κινέζων ἀγροτῶν ἔρχεται εἰς τὴν πόλιν, χωρὶς νὰ ἀποφέρει ἐξηρητημένους ἀπὸ τῶν ἄκρων τοῦ βαμβοκλάμου τοῦ δύο κάδους πλήρεις ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ἀποκαλοῦμεν περιττώμα.

Χάρις εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀκαθαρσίαν, ἡ γῆ τῆς Κίνας εἶναι ἀκόμη νέα ὡς εἰς τοὺς καιροὺς τοῦ Ἀβραάμ. Εἰς τὴν Κίναν, τῶντι, εἰς κόκκος σίτου ἀποφέρει ἑκατὸν εἴκοσι κόκκους. Οὐδεμία ἄλλη κοπρία παίει τόσον τὴν γῆν. Ὡστε εἴαν τὸ χρυσιὸν ἡμῶν ἦναι κοπρία, τὸ ἀνάκαλιν, ἡ κοπρία ἡμῶν εἶναι χρυσιόν.

Ἄλλ' ἐν τούτοις, τί κάμνουν τὸ χρυσιὸν τοῦτο; Τὸ σαρώνουσιν εἰς τὴν ἀπόλειαν.

Δαπανῶνται εἰς τὴν Εὐρώπην ἄπειρα χρήματα εἰς ἀποστολὴν πλοίων τὰ ὁποῖα, ἀπερχόμενα εἰς θαλασσοπορίας μακρὰς, εἰς τὸν πόλον, φορτώνονται μὲ γυάνην, ἣτοι μὲ περιττώματα τῶν πτηνῶν, σχηματίζοντα λόφους εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐνῶ χύνουσιν εἰς τὴν θάλασσαν τόσον θησαυρὸν, τὸν ὁποῖον ἔχουσι πρόχειρον. Ἐὰν ὄλαι αἱ τῶν ἀνθρώπων καὶ ζῶων ἀκαθαρταὶ διεσκορπίζοντο εἰς τὴν γῆν, ἀντὶ νὰ ῥίπνυνται εἰς τὸ ὕδωρ, θὰ ἤρκουν ὄλον τὸν κόσμον νὰ θρέψωσι.

Ὅλα ἐκεῖνα αἱ δυσώσεις καὶ βδελυραὶ ἀκαθαρταὶ, τὰς ὁποίας ἀπαντῶν ὁ ἀνθρωπος ἀποστρέφει ἀπ' αὐτῶν τὸ πρόσωπον, γινώσκετε τί εἶναι; Εἶναι λειμώνες ἀνθηροὶ, εἶναι χλόη ὠραία, εἶναι θύμος καὶ ὀρίγανος, εἶναι ὁ μυκηθμὸς τοῦ μεγάλου βου, ὅταν τὸ ἐσπέρας ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν φάτνην εὐχαριστιμένος ἐκ τῆς νομῆς του, εἶναι εὐώδης χόρτον καὶ ἄγυρον, εἶναι χρυσοῦς σίτος, εἶναι ἄρτος ἐπὶ τῆς τραπέζης σας, εἶναι αἷμα θερμὸν ἐντὸς τῶν φλεβῶν σας, εἶναι ὑγεία, εἶναι ἀγαλλίασις, εἶναι ζωὴ. Οὕτω θέλει ἡ μυστηριώδης κτίσις, ἡ ἀναπλάττουσα τὰ ἐπὶ γῆς καὶ μεταμορφοῦσα τὰ ἐν οὐρανοῖς.

Ἡ' εἶναι μῦθος ὅτι ἐκ τῆς θρέψεως τῶν φυτῶν προέρχεται ἡ τροφή τῶν ἀνθρώπων;

Εἶσθε κύριοι νὰ χάνετε τόσον πλοῦτον καὶ νὰ μὲ θεωρῆτε γελοῖον ταῦτα λέγοντα. Τότε κ' ἐγὼ θὰ ἀνέκραζον, ὡ τῆς ἀμαθείας σας!

Βλέπομεν ἐκ τῆς στατιστικῆς ὅτι ἡ Γαλλία μόνη χύνει κατ' ἔτος εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν διὰ τῶν ποταμῶν τῆς πεντακόσια ἑκατομμύρια φράγκων. Πεντακόσια ἑκατομμύρια εἶναι τὸ τέταρτον μέρος τῶν δημοσίων ἐξόδων τῆς. Ἴδετε τὸν προῦπολογισμὸν τοῦ Κράτους. Τόσον ἐπιτήδειος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὥστε προτιμᾷ νὰ ῥίπτῃ τὰ πεντακόσια ἑκατομμύρια ταῦτα εἰς τὸν ποταμὸν. Καὶ ἀντὶ τοσούτου κα-

λού, προέρχονται ἐκ τούτου δὺς κακά, σημειώσατε πτωχύνεται ἡ γῆ, καὶ μολύνεται τὸ ὕδωρ. Ὁ λιμὸς ἐκ τῆς χέρσου γῆς, καὶ ὁ λοιμὸς ἐκ τοῦ ποταμοῦ.

Εἶναι ἀποδεδειγμένον σήμερον ὅτι ὁ Τάμεσις, παραδείγματος χάριν, δηλητηριάζει τοὺς κατοίκους τοῦ Λονδίνου.

Ὅσον διὰ τοὺς Παρισίους, τὰ στόμια τῶν πλείστων ἀμαρῶν, κίτινες ἐχύνοντο εἰς τὸν Σηκουάναν πρὸ τῆς διελεύσεως τῶν ρείθρων διὰ τῆς πόλεως, ἐσχάτως μετηνέχθησαν κάτω, πέραν τῆς τελευταίας γεφύρας· ἀλλὰ δι' ἀπλουστάτης μηχανῆς τινος, οὔσης ἐν χρήσει εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀγγλίας, ἠδύνατο συγχρόνως νὰ διοχετεύωνται τὰ μὲν καθαρὰ ὕδατα τῶν ἀγρῶν εἰς τὰς πύλεις μας, τὰ δὲ πλούσια ὕδατα τῶν πόλεων εἰς τοὺς ἀγρούς μας, καὶ οὕτω νὰ ποτίζεται ἡ γῆ διὰ τῶν τελευταίων, καὶ νὰ κρατῶνται τὰ πεντακόσια ἑκατομμύρια ἄτινα ἀπορρίπτονται ἀνωφελῶς.

Ἄλλὰ περὶ παντὸς ἄλλου ἢ περὶ τούτου ἡ φροντίς ἐνῶ εἶναι τὰ προϊόντα τῆς γῆς ἐδεκαπλασιάζοντο, τὸ πρόβλημα πῶς νὰ μὴ ὑπάρχωσι πένητες, θὰ ἐλύετο κατὰ μέγα μέρος.

Ἐν τούτοις, ἡ πόλις τῶν Παρισίων ἔχει κάτωθεν αὐτῆς μίαν ἄλλην πόλιν τῶν Παρισίων· πόλιν ἀμαρῶν, πόλιν ἣτις ἔχει καὶ αὐτὴ τὰς ὁδοὺς τῆς, τὰς τριόδους τῆς, τὰς πλατείας, τὰς ἀδιεξόδους, καὶ τὴν κυκλοφορίαν τῆς. Κυκλοφορεῖ ἐντὸς αὐτῆς ὁ τῶν ἀνθρώπων βόρβρος, καὶ οἱ μῦς.

Σημειωτέον ὅτι σήμερον αἱ ἀμάραι τῶν Παρισίων ἐβελτιώθησαν μεγάλως· εἰσῆχθη καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη ἡ καθαριότης καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ. Τόσον, ὥστε ὀνομάζονται καὶ αὐταὶ στοαί, ὑπὸ τῶν φροντιζόντων περὶ τῆς διατηρήσεώς των. Ἐνα καιρὸν ἡ βροχὴ ἐρρύπαине τὰς ἀμάρας· σήμερον τὸναντίον καθαρίζει αὐτὰς ἡ βροχὸς. Μεταξὺ τῆς ἀμάρας τοῦ παλαιοῦ καιροῦ καὶ τῆς τοῦ παρόντος ὑπάρχει ἐπανάστασις. ¹⁾

¹⁾ Ὁ συγγραφεὺς περιγράφει ἐνταῦθα διὰ πολλῶν κεφαλαίων τὰς ἀμάρας τῆς μητροπόλεως ἐκείνης, παλαιὰς τε καὶ νέας, ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ἄς μᾶς συγχωρηθῆ νὰ παραλείψωμεν ταῦτα πάντα ὡς ὀλιγίστον ἐνδιαιφέροντα τὸ δημόσιον δι' ὃ ἡ παρούσα μετάφρασις. — Σημ. τοῦ Μεταφρ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΒΟΡΒΟΡΟΣ ΑΛΛΑ ΨΥΧΗ.

Α΄.

Αἱ ἐν ταῖς ἀμάραις συναντήσεις.

Ὁ Ἀγιάννης εὐρίσκετο εἰς τὰς ἀμάρας τῶν Παρισίων. Ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως, εὐρέθη ἀμέσως ἔξω τῆς πόλεως. Ἀπὸ τῆς σταθερᾶς μεσημβρίας μετέβη ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὸ σκότος τὸ ψηλαφητὸν ἀπὸ τοῦ κρότου εἰς τὴν σιγὴν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου κινδύνου εἰς τὴν τελειωτάτην ἀσφάλειαν.

Παράδοξον τῶντι! ἔξω, εἰς τὴν ὁδὸν, ἦτον ὁ θάνατος· ἐντὸς δ' ἐκείνου τοῦ τάφου, ὡς οὕτως εἶπεῖν, ἦτον ἡ ζωὴ.

Κατ' ἀρχὰς ἔμεινε διὰ τινὰς στιγμὰς ὡς ἐμβρόντητος· ἔμεινε ἀκρωμένως. Δυστυχῶς ὅμως ὁ τραυματίας νέος, τὸν ὁποῖον ἔφερε, δὲν ἐκινεῖτο πλαντελῶς, καὶ ὁ Ἀγιάννης ἠγγόνει ἐὰν νεκρὸν διέσωσεν ἢ ζῶντα.

Καθὼς μετέβη διὰ μιᾶς ἀπὸ τοῦ φωτός εἰς τὴν σιάν, οἱ ὀφθαλμοὶ του δὲν διέκρινον τίποτε· ὄχι δὲ μόνον τυφλὸς εἶχε μείνει, ἀλλὰ πρὸς στιγμὴν τὸν ἐφάνη ὅτι κατέστη καὶ κωφός. Δὲν ἤκουε πλέον τίποτε. Ἡσθάνετο μόνον ὅτι οἱ πόδες του ἐπάτουν εἰς στερεὸν μέρος.

Ἡπλώσε τὴν μίαν τῶν χειρῶν του, ἔπειτα τὴν ἄλλην, καὶ ἤψατο τοῦ τοίχου ἀμφοτέρωθεν· εἶδεν ὅτι τὸ μέρος ἦτ' ἐν στενόν. Ἐπειτα προέτεινε τὸν ἕνα τῶν ποδῶν του μὲ προφύλαξιν, φοβούμενος

λάκκον τινά ἢ χάσμα· ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ τόπος ἦτον ἐστρωμένος με πλάκας ὑγρὰς. Πινοή τις δυσαρέστου ὁμοιῆς τὸν εἰδοποίησε ποῦ εὕρισκετο.

Μετά τινας στιγμὰς ὁμοῦς ἤρχησαν οἱ ὀφθαλμοὶ του νὰ βλέπωσιν ὀλίγον. Ἀπὸ τῆς ὀπῆς διὰ τῆς ὀποίας κατέδυσεν ἤρχετο ἀσθενές τι φῶς. Εἶδεν ὅτι ὀπισθέν του ἦτον τοῖχος, ἀλλ' ἐμπροσθεν ἡ ἀμάρα ἐξετείνετο εἰς τὸ σκότος.

Νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ σκότος τοῦτο, ἦτον φρικῶδες, ἀλλὰ καὶ ἔπρεπε νὰ προβῆ, καὶ νὰ σπεύσῃ μάλιστα, διότι ἐὰν οἱ στρατιῶται παρετήρουν τὴν ἐσχάραν ἥτις ἐκλείει τὸ στόμιον τῆς ὀπῆς ἠδύνατο καὶ αὐτοὶ νὰ καταβῶσι νὰ ἐρευνησωσιν.

Ὁ Ἀγιάννης εἶχεν ἀποθέσει χαμαὶ τὸν Μάριον τὸν ἐπῆρε λοιπὸν πάλιν εἰς τὰς ἀγκάλας του, τὸν ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῶν ὤμων του, ἀναισθητοῦντα εἰσέτι, καὶ ἤρχησε νὰ προχωρῆ.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἦσαν ἀκόμη σεσωσμένοι, καθὼς ἐστοχάζετο ὁ Ἀγιάννης, ἀλλ' ἴσως τοὺς ἐπερίμενον ἄλλου εἶδους κίνδυνοι οὐχ ἦττον δεινοί. Περιέπεσον ἀφ' ἑνὸς ἄδου εἰς ἄλλον.

Μόλις εἶχε κάμει ὁ Ἀγιάννης πεντήκοντα βήματα καὶ ἐδέησε νὰ σταθῆ· διότι παρούσιάζθη τις εἰς αὐτὸν ἀπορία. Ἡ ἀμάρα ἐκεῖνη ἀπέληγεν εἰς ἄλλην, τὴν ὀποίαν ἀπῆντα ἐγκαρσίως· ἐκεῖ δὲ παρούσιάζοντο δύο δρόμοι· τίνα ἐκ τῶν δύο ν' ἀκολουθήσῃ; Νὰ στραφῆ δεξιόθεν ἢ ἀριστερόθεν; Καὶ πῶς νὰ καταλάβῃ ποῦ κατηυθύνετο εἰς ἐκεῖνον τὸν ἀκοτεινὸν λαβύρινθον; Ὁ λαβύρινθος οὗτος εἶχεν ἕνα μῖτον ἦτον κατηφορικός. Ν' ἀκολουθήσῃ λοιπὸν τὸν κατήφορον; ἀλλ' ἐγίνωσκεν ὅτι οὕτω θὰ κατέβαινεν εἰς τὸν ποταμὸν, θὰ κατέβαινεν ἐντὸς δεκαπέντε λεπτῶν εἰς τὸν Σηκουάνα, μεταξὺ τῆς Γεφύρας τῆς Συναλλαγῆς καὶ τῆς Νέας Γεφύρας, δηλαδὴ θὰ ἐξήρχετο ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ εἰς τὸ πολυανθρωπότερον μέρος τῶν Παρισίων. Προτιμότερον ἦτον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λαβύρινθον, νὰ ἐμπιστευθῆ ἑαυτὸν εἰς τὸ σκότος, ἀνατιθέμενος εἰς τὴν πρόνοιαν.

Ἀνέβη ἐκ νέου τὸν κατήφορον καὶ ἔλαβε τὸν δρόμον δεξιόθεν. Ἐκεῖ τὸ σκότος συνεπικνώθη. Εἶχε τοὺς δύο βραχιόνας τοῦ Μαρίου περι τὸν τράχηλόν του καὶ οἱ πόδες τοῦ νέου ἐκρέμαντο ὀπίσω του· ἐκράτει λοιπὸν τὰς χεῖράς του διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς, καὶ βῆλάφει τὸν τοῖχον διὰ τῆς ἄλλης. Ἡ παρεῖα τοῦ Μαρίου ἤγγιζε τὴν παρεῖάν του, καὶ ὡς καθημαγμένη, ἐκολλᾶτο ἐπ' αὐτῆς. Ἡσθάνετο δὲ ῥεῖον ἐπάνω του καὶ διερχόμενον ὑπὸ τὰ φορέματά του χλιαρὸν τινα κρουνὸν ἐκ τοῦ Μαρίου προερχόμενον. Ἀλλ' ἠσθάνετο ὁμοῦς συγχρόνως καὶ εἰς τὸ ὠτίον του, ἐπὶ τοῦ ὀπίου ἤγγιζε, τοῦ Μαρίου τὸ στήμα, θάλ-

πος τι ὑγρὸν, σημαῖνον ὅτι δὲν ἐξέλιπεν ἡ ἀναπνοὴ τοῦ νέου, καὶ ἔπομένως ἡ ζωὴ.

Ὁ ὄχητος ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐπεριπάτει τώρα ὁ Ἀγιάννης ἦτον πλατύτερος τοῦ πρώτου· ἀλλ' ἔρρεεν ὕδωρ ἐν τῷ μέσῳ, ὅθεν ἠναγκάσθητο νὰ βαδίξῃ συνεσφιγμένος ἐπὶ τοῦ τοίχου, διὰ νὰ μὴ πατώσιν οἱ πόδες του ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Οὕτω προχωρῶν ὠμοίαζε μὲ πλάσμα τῆς νυκτὸς ψηλαφῶν ἐντὸς τοῦ ἀοράτου, καὶ ἀποπλανηθὲν εἰς τὰς φλέβας τοῦ ἐξωτέρου σκοτοῦς.

Ἄλλ' ὅμως ὀλίγον κατ' ὀλίγον, εἴτε διότι ἀμυδρόν τι φέγγος εἰσέδουεν ἐξ ἀπωτέρων ὀπῶν, εἴτε διότι οἱ ὀφθαλμοὶ του συνεθίσαν εἰς τὸ σκότος ἐκεῖνο, ἤρχησε νὰ διακρίνῃ συγκεχυμένως πως, ὅτε μὲν τὸν τοῖχον τὸν ὁποῖον ἤγγιζεν, ὅτε δὲ τὸν θόλον ὑπὸ τὸν ὁποῖον διέβαινεν. Ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ διαστέλλεται ἐντὸς τοῦ σκοτοῦς, ἕως οὗ εὐρίσκει φῶς τι· καθὼς ἡ ψυχὴ διαστέλλεται ἐντὸς τῆς δυστυχίας, ἕως οὗ εὐρίσκει τὸν Θεὸν ἐντὸς αὐτῆς.

Ἡ ἀπορία ἦτον ποῖαν διεύθυνσιν νὰ λάβῃ.

Αἱ ἀμάραι τῆς πόλεως ἀκολουθοῦσι τὰς ὑπεράνω αὐτῶν ὁδοῦς. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἠριθμοῦντο ἐν Παρισίοις δύο χιλιάδες διακόσαιοι ὁδοί. Φαντάσθητε ὁποῖον λαβύρινθον σχηματίζουσιν ὑπ' αὐτὰς αἱ σκοτειναὶ ἐκεῖναι ἀμάραι, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὁ Ἀγιάννης προχωρῶν ἐχάνετο.

Ἐκ διαλειμμάτων τὸν ἐκυρίευσεν κρυερός τις φόβος. Ὁδεμεν ἐντὸς αἰνίγματος· εἰς ἕκαστον βῆμα ἐκινδύνευεν ἐντὸς τοῦ ἀγνώστου νὰ γνωρίσῃ ὅτι τὸ βῆμα τοῦτο ὑπῆρχε τὸ τελευταῖόν του. Πῶς νὰ ἐξέλθῃ; θὰ εὕρῃ ἄρα γε ἐξοδὸν τινα; καὶ θὰ τὴν εὕρῃ ἐν καιρῷ; Ἐντὸς τοιοῦτου κολοσσίου σπόγγου περιφερόμενος ὡς ἔντομον, καὶ ἔμελλε νὰ κατανήσῃ; Εἰς βόθρον τινα ὅπου ὁ μὲν Μάριος ἔμελλε νὰ ἐκπνεύσῃ ἐξ αἱμορραγίας, αὐτὸς δὲ ἐκ πείνης; Ἐμελλὸν ν' ἀπολεσθῶσιν ἐκεῖσε ἀμφότεροι, νὰ μείνωσι δύο σκελετοὶ εἰς μίαν γωνίαν τοῦ ζόφου τούτου; Ὁ Ἀγιάννης εἰς τὰ ἔγκατα ἐκεῖνα τῶν Παρισίων, εὐρίσκετο ὡς εἰς τὰ ἔγκατα τοῦ κήτους ὁ Ἰωνᾶς.

Μέχρι τοῦδε ἠσθάνετο ὅτι ἀνέβαινεν αἰφνης, ἐνῷ ἐξηκολούθει προχωρῶν κατ' εὐθείαν γραμμὴν, εἶδεν ὅτι ὁ ἀνήφορος ἔπαυσε, καὶ οἱ πόδες του ἐπάτησαν εἰς νερά. Ἐντεῦθεν ἡ ἀμάραι ἐκλινεν εἰς κατήφορον. Διατί; ἔμελλεν ἄρα γε νὰ εὐρεθῇ αἰφνιδίως, εἰς τὸν κοταμόν; Ὁ κίνδυνος οὗτος ὑπῆρχε μέγας, ἀλλ' ἐν πάλιν ὠπισθοδρόμει, ὁ κίνδυνος ἦτον μεγαλύτερος. Ἐξηκολούθησε νὰ προχωρῇ.

Δὲν κατηυθύνετο ὁμως πρὸς τὸν ποταμόν. Εἰς τὴν θέσιν θπου εὐρίσκετο, τὸ ἔδαφος τῆς πόλεως τῶν Παρισίων, δεξιόθεν τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ, σχηματίζει ῥάχιν, τῆς ὁποίας ἡ μὲν μία κλιτὺς ἐκτείνεται πρὸς τὸν εἰρημένον ποταμόν, ἡ δὲ ἄλλη πρὸς τὴν μεγάλην ἀμάραν, ἣτις εἶναι ἡ ἀρτηρία, ὡς οὕτως εἶπειν, τῶν ἄλλων ἀμαρῶν, αἰτινες χύνονται ἐκτὸς αὐτῆς. Ὁ Ἀγιάννης κατηυθύνετο πρὸς τὴν μεγάλην ἀρτηρίαν. Ὁ δρόμος του ἦτον καλὸς, ἀλλ' αὐτὸς ἤγνῳε τοῦτο.

Ὅσακις ἀπῆντα ἄλλην τινα ἀμάραν ἐψηλάφει τὰς γωνίας τῆς, καὶ ἂν ἐβλεπεν ὅτι ἦτον στενωτέρα ἐκείνης εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο, δὲν εἰσῆρχετο εἰς αὐτὴν, ἀλλ' ἐξηκολούθει τὸν δρόμον του κατ'εὐθείαν, ὀρθῶς σκεπτόμενος ὅτι πᾶσα στενωτέρα ἀμάρα ἐμελλε νὰ τὸν φέρῃ εἰς τόπον ἀδιέξοδον.

Ἐπεριπάτει ἡμίσειαν ἤδη ὥραν, καθὼς αὐτὸς τοῦλάχιστον ἐστοχάζετο, καὶ εἰτέτι δὲν ἀνεπαύθη οὔτε στιγμὴν. Μόνον δὲ ἤλλαξε τὴν χεῖρα διὰ τῆς ὁποίας ἐκράτει τὸν Μάριον.

Αἰφνιδίως, βλέπει ἐντὸς τοῦ σκότους ἐνώπιόν του τὴν ἰδίαν του σιάν, σχηματισθεῖσαν ἐξ ἀμυδροῦ τινος φωτὸς ὑπερύψω, φανέντος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, πρὸ τῶν ποδιῶν του, καὶ ἐπὶ τοῦ θόλου, ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς του. Στρέφεται μετὰ θαυμασμοῦ, καὶ διακρίνει ὀπίσω του, εἰς τὸ μέρος τῆς ἀμάρας τὸ ὅποιον διέτρεξεν, ἀλλ' ἐξ ἀποστάσεως ἦτις τὸν ἐφάνη ἀπέραντος, ὡς ἂν ἄστρον τι ἐρυθρὸν, ὡσαν ὀφθαλμόν τινα ἀπαίσιον, ἀτενίζοντα πρὸς αὐτόν.

Ἦτον τῆς ἀστυνομίας ὁ ὀφθαλμὸς ὁ ἀποτρόπαιος, καταβάς καὶ ἐντὸς τῆς ἀμάρας ἀστὴρ φοβερός, ἐπισθὲν τοῦ ὁποίου ἐκινουῖντο συγκεχυμένως πως ὀκτῶ ἢ δέκα σχήματα μέλανα, ἀμυδρά, τρομερώτατα.

Β'.

Ἐξήγησις.

Τὴν 6 ἰουνίου, ἡ ἐξουσία εἶχε διατάξει νὰ ἐρυσνηθῶσιν αἱ ἀμάραι τῆς πόλεως τῶν Παρισίων, μὴ που κατέφυγον ἀνάρταί ἐντὸς αὐτῶν.

Πλήθος λοιπὸν ἀνθρώπων τῆς ἀστυνομίας, ὀδηγούμενον ὑπὸ καθαριστῶν τῶν ἀποπάτων, κατέβησαν εἰς τὰς ἀμάρας τῆς πόλεως,

τάς ὁποίας ἐξηρεύων καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ὀπλισμένοι μὲ καρμπίνας, μὲ ρόπαλα, μὲ ξίφη καὶ μὲ ἐγγχειρίδια, καὶ μία σπεῖρα ἐξ αὐτῶν παρουσιάσθη μικρόθεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ἀγιάννη, καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος, εὐρῶν στενωτέραν πλαγίαν τινα ἀμάραν, ἐξηκολούθησε νὰ προχωρῇ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν πλατυτέραν.

Οἱ τῆς ἀστυνομίας ἄνθρωποι ἐνόμισαν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὅτι ἤκουσαν βήματα ἐνώπιόν των· ἀληθῶς, ἦσαν τοῦ Ἀγιάννη τὰ βήματα. Εἰς τῶν ἀνθρώπων τούτων ἀνύψωσε τὸ φανάριόν του, καὶ ὄλων τῶν ἄλλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἠτένισαν πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦτον ὁ Ἀγιάννης· ἀλλ' εὐτυχῶς, αὐτὸς μὲν ἔβλεπε καλῶς τὸ φανάριόν των, τὸ δὲ φανάριόν των ἔβλεπε κακῶς. Ἐκεῖνο μὲν ἦτον φῶς, αὐτὸς δὲ σκότος. Ἀπεῖχε δὲ καὶ πολύ. Ἀπεσύρθη πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἔμεινε ἀκίνητος μὲ σφοδροὺς παλμοὺς ἀγωνίας, ἂν καὶ δὲν κατελάμβανε τί ἦτον τὸ φῶς ἐκεῖνο καὶ αἱ ὀπισθεν αὐτοῦ σαλεύουσαι σκιαί.

Τὰς εἶδε σταθεῖσας εἰς κύκλον καὶ ὡς συνομιλοῦσας μὲ σιγαλέαν φωνήν. Ἐκαμμον συμβούλιον. Ὑπέλαβον ὅτι ἠπατήθησαν· ὅτι δὲν ἦτον κρότος βημάτων ἢ ταραχὴ τὴν ὁποίαν εἶχον ἀκούσει, καὶ ὅτι ἔκρεπε νὰ λάβωσιν ἄλλην διεύθυνσιν, ἀριστερόθεν, πρὸς τὸν ποταμὸν.

Ἐὰν ἐστοχάζοντο νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο σώματα, καὶ οἱ ἡμίσεις ἐξ αὐτῶν νὰ κατευθυνθῶσι πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἀγιάννη, βεβαίως θὰ τὸν συνελάμβανον. Ἀλλ' ἐφοβήθησαν ἰσῶς νὰ ἐλαττωθῶσιν, ὑποπτευόμενοι ὅτι ἦσαν κεκρυμμένοι εἰς τὰς ἀμάρας ἀντάρται πολλοί, ἱκανοὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς συμπλοκὴν μετ' αὐτῶν.

Ὁ Ἀγιάννης ἔχασεν ἀφινδῖως ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸ φανάριον. Ἡ σπεῖρα τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀστυνομίας ἀνεχώρησεν, ἀφίσασα τὸν Ἀγιάννην ὀπισθεν αὐτῆς. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀπέλθῃ, ἐξεκένωσε μίαν καρμπίναν πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦτον ὁ Ἀγιάννης· τοῦτο δὲ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, διὰ νὰ μὴν ἔχη κίνδυνόν βάρους εἰς τὴν συνείδησιν αὐτῆς.

Ἡ ἐκπυρσοκρότησις ἀνεκυλλίσθη ἀπὸ ἤχους εἰς ἤχῳ ἐντὸς τῆς κρύπτῆς, ὡς βορβορυγμὸς τοῦ τιτανικοῦ ἐκείνου ἐντέρου· ἔπεσε δὲ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀγιάννη ἐντὸς τῶν ὑδάτων ἐν τεμάχιον πηλοῦ ἐκ τοῦ θόλου τῆς ἀμάρας, εἰδοποιήσαν τὸν Ἀγιάννην ὅτι τὸ μολυβδόβολον τῆς καρμπίνας ἦλθεν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του.

Ἐξηκολούθησαν ἀκουόμενα εἰσέτι ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὰ βήματα τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀστυνομίας, ἀπομακρυνομένων, καὶ τέλος ἐπανῆλθε τὸ πρῶν βαθυτάτον σκότος καὶ ἡ τελεία σιγή. Ἀλλ' ὁ Ἀγιάννης δὲν ἐτόλμα εἰσέτι νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν δρόμον του, καὶ πολλὴν ὥραν

ἔμεινεν ἔχων τὰ νῶτα στηριγμένα εἰς τὸν τοῖχον, καὶ τὴν δρασιν καὶ ἀκοήν του ἐστραμμένας πρὸς τὸ μέρος, πρὸς τὸ ὁποῖον ἔγινεν ἄφαντος ὁ τῶν φαντασμάτων ἐκείνων περίτολος.

Γ'.

* Ἄλλη ἰχνηλασία.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν φροντίδων εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀτυνομία περιῆλθεν ἕνεκα τῆς ἀνταρσίας, δὲν ἔπαυεν ἀγρυπνοῦσα ἐπὶ τῶν κκκ-ποῶν τῆς πρωτευούσης.

Τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν, 6 ἰουνίου, μετὰ μεσημβρίαν, ἐπορεύοντο ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Σηκουάνα, ὀλίγον παρέκει τῆς γεφύρας τῶν Ἀπομάχων, δύο ἄνθρωποι, οἵτινες, ἂν καὶ ἐξ ἀποστάσεως ἰκανῆς, ἐφαίνοντο παραμονεῦμενοι μεταξύ των. Ὁ μὲν προπορευόμενος ἐπροσπάθει ν' ἀπομακρυνθῆ, ὁ δὲ ἐπερχόμενος κατόπιν ἐπροσπάθει νὰ πλησιάζῃ πρὸς ἐκεῖνον.

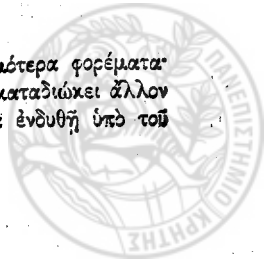
Ἐκαστος δὲ αὐτῶν δὲν ἤθελε νὰ δεῖξῃ ὅτι ἔσπευδε, καὶ διὰ τοῦτο ἀμφότεροι ἐβάδιζον βραδέως, ὡς νὰ ἐφοβεῖτο ἕκαστος αὐτῶν μήποτε, ἐὰν ἐβάδιζε ταχύτερον, θὰ ἐδιπλασίαζε καὶ ὁ ἐναντίος τὰ βήματα.

Ὁ προπορευόμενος ἦτον ἀνὴρ τις ἰσχνὸς καὶ μικρόσωμος, ἐνῶ ὁ κυνηγῶν αὐτὸ ἦτον ὑψηλὸς καὶ ῥωμαλέος. Ὁ πρῶτος, αἰσθανόμενος ὅτι ἦτον ἀδυνατώτερος, ἀπέφευγε τὸν δεύτερον ἄλλὰ τὸν ἀπέφευγε θυμωδῶς· εἶχεν ἐντὸς τῶν ὀμμάτων του τὴν βλοσυρὰν ἐκείνην ἐχθρότητα τῆς φυγῆς καὶ ὅλην τὴν ἀπειλὴν ἕση ἐνυπάρχει εἰς τὸν φόβον.

Ἡ ἔχθη ἦτον ἐρήμη· ἄλλοι διαβάται δὲν ἐφαίνοντο. Ἐὰν δ' ἀναγνώστης ἐβλεπε τοὺς ἀνθρώπους τούτους πλησιέστερον, θὰ τοὺς ἀνεγνώριζε βεβαίως. Ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν, ὁ ἀνήσυχος, ἐφόρει βλοῦζαν πεπαλατωμένην καὶ που μεταβεβλημένην εἰς ῥάκη· ὁ ἕτερος ἐφαίνετο ὡς ἄνθρωπος τῆς ἐξουσίας ἐκ τοῦ ἐπενδύτου του, τὸν ὁποῖον εἶχε κομβωμένον μέχρι τῆς σιαγόνας.

Τίς ἦτον ὁ σκοπὸς τοῦ τελευταίου;

Νὰ ἐνδύσῃ ὡς τὸν προπορευόμενον εἰς θερμότερα φορέματα· διότι ὡσάκις ἄνθρωπος ἐνδύομενος ὑπὸ τοῦ Κράτους καταδιώκει ἄλλον τινὰ ῥακενδύτην, ζητεῖ νὰ τὸν κάμῃ καὶ αὐτὸν νὰ ἐνδυθῆ ὑπὸ τοῦ

Κράτους. Μόνον εις τὸ χρώμα συνίσταται ἡ διαφορά· τὰ κυανὰ φορέματα περιποιούσι δόξαν, ἐνῶ τὰ ἐρυθρὰ εἶναι δυσάρεστα, ὡς φερόμενα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς κατέργοις.

Διότι ὑπάρχει καί τις πορφύρα διὰ τοὺς ἐσχάτους, καθὼς διὰ τοὺς πρώτους.

Βεβαίως λοιπὸν ὁ προπορευόμενος ἐπροσπάθει ν' ἀποφύγη τὴν πορφύραν ταύτην, ἣν ὁ ἀκολουθῶν αὐτὸν ἤθελε νὰ τὸν κάμη νὰ φερέσῃ. Ἴσως δὲ διὰ νὰ μὴ διαφύγη ἐπὶ τέλους ὁ πρῶτος ἀπὸ τῶν ὀνύχων τοῦ δευτέρου, οὗτος, ἀπαντήσας ἐν ὄχημα ἀγοραῖον καθ' ὅδον, ἐνευσεν εἰς τὸν ἀμαξηλάτην ν' ἀκολουθῇ.

Ἡ θέσις τοῦ καταδικωμένου καθίστατο κρίσιμος· τρόπος σωτηρίας δὲν τὸν ἔμενεν εἰμὴ ἂν ἐπιπτεν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ· ἀλλ' ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ θὰ συναμβάνετο ἂν καὶ βρεγμένος. Διὰ τοῦτο οὐδ' ἐπέρασε βεβαίως ἀπὸ τὸν νοῦν του τοιαύτη τις ἰδέα. Μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ δὲν προβαίνει ἡ ἀθωότης τῶν κλεπτῶν.

Εἰς μίαν τινὰ θέσιν τῆς ὄχθης ὑπῆρχον χυμένα χρώματα πολλὰ μὲ ἀκαθαρσίας τῆς πόλεως, σχηματίζοντα μικρὸν τινα λόφον. Ὁ παρακολουθούμενος ἐκρύβη ἐπισθεν τοῦ λόφου τούτου· ἔτρεξε δὲ τότε πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀνυποκρίτως ὁ ἄλλος, ὅστις τὸν κατεδίωκε, ἀλλ' ὅποιος ὑπῆρξεν ὁ θαυμασμός του ἔταν, ἀρχθεῖς εἰς τὰ ὄπισθεν τοῦ λόφου ἐκεῖνου, δὲν εἶδε πλέον τινά.

Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος κατέστη ἄφαντος· ὀλιγὴ ἔκλειψις!

Νὰ ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμὸν, ἢ νὰ ἀνέβῃ ἐκ νέου εἰς τὴν ὄχθην χωρὶς νὰ φανῇ, ἦτον ἀδύνατον. Τί ἔγινε λοιπὸν;

Ὁ ἰχνηλατήσας αὐτὸν μέχρι τοῦδε ἔμεινε πρὸς στιγμήν κερσκεπτος, μὲ τὰς χεῖρας ἐστακρωμένας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστακτικούς. Ἄλλ' ἔπειτα ἐπληξεν τὸ μέτωπόν του διὰ τῆς χειρὸς, παρατρῆσας ὅτι εἰς τὸ μέρος ἔπου ἡ γῆ ἀπέληγε καὶ ἤρχιζε τὸ νερὸν, ὑπῆρχε χαμηλὴ τις θύρα πλατεῖα μὲ κιγκλίδα σιδηρᾶν, κλειδωμένην, διὰ τῆς ὁποίας ἐκρέον ἐχύνετο εἰς τὸν ποταμὸν μέλαν τι ρυάκιον.

Ἐπειράθη τότε ὁ ἄνθρωπος οὗτος νὰ διατείσῃ εἰ δυνατόν τὴν κιγκλίδα, ἀλλ' εἶδεν ὅτι ἦτον σταρωτάτη. Ἐνδέχεται λοιπὸν ὅτι ὁ δρακπετέσας εἶχε κλειδίον, καὶ ἀφοῦ ἤνοιξε τὴν θύραν ταύτην πάλιν τὴν ἔκλεισε. Τὸ παράδοξον ὅμως ἦτον ὅτι ἡ κιγκλίς ἀνοσφραμένη καὶ κλειομένη δὲν ἔκαμε τὸν ἐλάχιστον τριγμὸν, ἐνῶ οἱ στροφεῖς αὐτῆς ἦσαν ὅλως ἐσκωριασμένοι ἐκ τῆς παλαιότητος καὶ ὄξυρας.

— Εἶδες! εἶδες! εἶδες! εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐξουσίας ἐμπλεως ἀγανακτήσεως· ἔχουν καὶ αὐτοὶ κλειδί, καθὼς ἔχει ἡ κυβέρνησις!

Τούτο δὲ εἰπὼν, καὶ ἀλλήλων τις οἶδε τί ἦ νὰ ἴδῃ τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον ἐξερχόμενον πάλιν, ἢ ἄλλους συνεταίρους του εἰσερχομένους καὶ τούτους, ἔμεινεν ἐκεῖ ὀπισθεν τοῦ λοφίσκου τῶν χωμάτων, ὡς κύων ἀπολέσας τὰ ἴχνη τοῦ λαγωῦ τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐνώπιον αὐτοῦ.

Ἐστάθη δ' ἐκεῖσε, ὀλίγον τι παράνω, καὶ τὸ ὄχημα· τούτου ὁ ἀμαξηλάτης, ἐννοήσας τί ἔτρεχε, καὶ ὅτι ἔμελλε νὰ παραταθῆ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἢ παραμονὴ αὐτῆ, ἔλαβε τὸν σάκκον μὲ τὸν βρόμον, καὶ τὸν ἐκρέμασεν εἰς τὸ στόμα τοῦ ἵππου του.

Δ.

Καὶ οὗτος αἶρει ὡσαύτως τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

Ὁ Ἀγιάννης ἐπανελάβε τὸν δρόμον του, καὶ πλέον δὲν ἐστάθη, ἀν καὶ ὁ δρόμος, οὗτος καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπίπικτος· διότι τὸ ὕψος τῶν θόλων τῆς ἀμάρας δὲν ἦτον παντοῦ τὸ αὐτό. Σύνηθως οἱ θόλοι ἐκεῖνοι ἔχουσιν ὕψος πέντε ποδῶν καὶ ἕξ δακτύλων, ἔσον δηλαδὴ ἀρκεῖ διὰ νὰ ἴσταται τις ὄρθιος ὑπ' αὐτούς· ὁ Ἀγιάννης ἠναγκάζετο νὰ κύπτῃ, διὰ νὰ μὴ κτυπήσῃ ἢ κεφαλὴ τοῦ Μαρίου εἰς τὸν θόλον· ἔπρεπε δὲ νὰ ψηλαφῆ συγχρόνως καὶ τοὺς τοίχους καὶ νὰ προσέχη ποῦ ἔθετε τὸν πόδα του.

Πολλαχοῦ ὁ ποὺς αὐτοῦ ὠλισθαίνει ἐπὶ τῶν ἀγῶν περιττωμάτων τῆς πόλεως. Οἱ φεγγίται ἀνωθεν αὐτοῦ ἦσαν σπάνιοι, καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὸ εἰσόδον δι' αὐτῶν ἦτον μέτριον ὡς τὸ τῆς σελήνης· περαιτέρω, τὰ πάντα σκιὰ, μίασμα, ἔρεβος.

Ὁ Ἀγιάννης ἐπέινα καὶ ἐδίψα· ἐδίψα μάλιστα, ἐνῶ εὐρίσκειτο εἰς τόπον πλήρη ὕδατος, ἀλλ' ὕδατος τὸ ὁποῖον, ὡς ἐπὶ τῆς θαλάσσης, δὲν ἐπίνετο. Ἡ δύναμις του, σπανία, ὡς εἶδε πολλάκις ὁ ἀναγνώστης, δύναμις, καὶ ἡ ὁποία πολὺ ὀλίγον ἠλαττώθη ἐκ τῆς ἡλικίας, χάρις εἰς τὸν σῶφρονα καὶ νηφάλιον βίον του, ἤρχισε νὰ κάμπτεται. Καθόσον τὸν ἐκυρίευσεν ὁ κόπος, ῥῦξανε τὸ βᾶρος τοῦ φορτίου του. Ὁ Μάριος, ὅστις ἴσως ἦτον καὶ νεκρὸς, ἐβάρυνε ὡς ὅλα τὰ ἄψυχα σώματα. Ὁ Ἀγιάννης τὸν ἐκράτει εἰς τρόπον ὥστε τὸ στήθος τοῦ νέου νὰ μὴ πιέζεται· καὶ νὰ διέρχεται ἢ ἀνακνοῖ, ἔσον τὸ δυνατόν ἀνετωτέρα. Ἡσθάνετο μεταξύ τῶν ποδῶν του τρέχοντας τοὺς ποτι-

κούς· εἰς ἐξ αὐτῶν περιεπλέχθη μεταξύ αὐτῶν τόσον, ὥστε τὸν ἐδάγκασεν. Ἐκ διαλειμμάτων ἤρχετο ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τῆς ἀμάρας ὀλίγος ἀήρ, ὁ ὁποῖος τὸν ἐδίε τινα ἀναψυχὴν.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν μεγάλην ἀμάραν, ὅπου ἔληγον ὄλαι αἱ ἄλλαι, ἠπόρησε κατ' ἀρχὰς διὰ τὴν εὐρύτητα αὐτῆς. Ἐκεῖ αἱ δύο τοῦ χεῖρες ἐξαπλούμεναι ἔνθεν καὶ ἔνθεν δὲν ἤγγιζον εἰς τοὺς τοίχους· καὶ ὁ θόλος δὲ ἦτον ὑψηλότερος. Ἡ ἀμάρα ἐκεῖνη ἔχει τῶνόντι πλάτος μὲν ὀκτὼ ποδῶν, ὕψος δὲ ἑπτὰ.

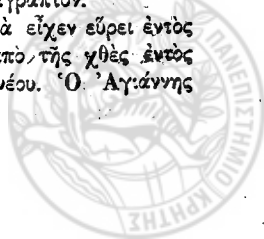
Ἡ ὥρα τότε ἦτον τρίτη περίπου μετὰ μεσημβρίαν.

Πάλιν εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν παρουσιάσθη εἰς τὸν Ἀγιάννην ἡ ἀπορία, τίνα δρόμον νὰ λάβῃ, τὸν ἀνηφορικὸν, ἢ τὸν κατηφορικὸν; Ἐσκέφθη ὅτι ἦτον κατεπιέγον νὰ καταβῆ πλέον πρὸς τὸν ποταμὸν. Ἐλαβε λοιπὸν τὸν κατηφορικὸν δρόμον, στραφείς πρὸς τ' ἀριστερὰ, καὶ καλῶς ἔπραξε, διότι ἂν ἐλάμβανε τὸν ἐναντίον δρόμον, θὰ ἀπήντα ἐνώπιόν του μετὰ μυρίου κόπους, ἐξηντημένος καὶ ἐκπνέων σχεδὸν, ἓνα τοῖχον ἀδιάβατον.

Ἄφου κάμποσον ἐπροχώρησε, ἐστάθη διὰ ν' ἀναπαυθῆ ὀλίγον ὑπὸ τινα φεγγίτην ἀρκετὰ εὐρύν· ἐκεῖ δὲ μὲ προσοχὴν ἀδελφοῦ πρὸς ἀδελφὸν τραυματίαν, ἀπέθεσε τὸν Μάριον εἰς μίαν πετρίνην βαθμίδα. Ἡ καθημαγμένη μορφή τοῦ Μαρίου ἀνεφάνη ὑπὸ τὸν φεγγίτην ἐκείνον ὡς εἰς τὸ βάθος μνήματος. Εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστοὺς, τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς κολλημένας ἐπὶ τῶν κροτάφων ὡς γραφίδας ξηρανθείσας ἐντὸς κοκκίνης βαφῆς, τὰς χεῖρας κρεμαμένας καὶ νεκράς, τὰ μέλη ψυχρὰ, εἰς τὰς γωνίας τῶν χειλέων αἶμα. Τὸν κόμβον τοῦ λαιμοδέτου τοῦ κατεκάλυψεν ἕρπον αἶμα πεπηγμένον ἐπ' αὐτοῦ· ὁ χιτῶν τοῦ εἰσῆρχετο εἰς τὰς πληγὰς· τὸ ὕφασμα τοῦ ἐνδύματός του ἔτριβε τὰ χαινόντα τῶν πληγῶν τούτων στόματα. Ὁ Ἀγιάννης ἤνοιξε μὲ προσοχὴν τὸ στήθος τοῦ Μαρίου, καὶ ἔθεσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν χεῖρά του· εἶδεν ὅτι ἡ καρδία ἔπαλλεν εἰσέτι.

Σχίζει τότε ὁ Ἀγιάννης τὸν χιτῶνά του καὶ δένει τὰς πληγὰς ὅσον ἠδύνατο καλῆτερον, διὰ νὰ παύσῃ τὸ αἷμα τοῦ νὰ ἐκρῆῃ ἐξ αὐτῶν· ἔπειτα δὲ, κύψας ἐπὶ τοῦ Μαρίου, τοῦ ἀείποτε ἀναισθητοῦ καὶ σχεδὸν ἀπνοοῦ, ἠτένισεν εἰς αὐτὸν μὲ μῖσος ἀπερίγραπτον.

Ἀνοίγων τὰ φορέματα τοῦ Μαρίου, δύο τινὰ εἶχεν εὑρεῖ ἐντὸς τῶν θυλάκων του, τὸ ψωμίον τὸ ὁποῖον ἔμεγαλ' ἀπὸ τῆς χθὲς ἐντὸς αὐτῶν λησμονημένον, καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ νέου. Ὁ Ἀγιάννης ἔφαγε τὸ ψωμίον καὶ ἤνοιξε τὸ χαρτοφυλάκιον.

Εἰς τὴν πρώτην σελίδα εὔρε τὸς δύο στίχους, τοὺς ὁποίους ὁ Μάριος εἶχε γράψει χθὲς· τοὺς ἐνθυμούμεθα.

« Ὀνομάζομαι Μάριος Ποιμερσὺ. Τὸ πτώμά μου ἄς μετακομισθῆ εἰς τοῦ πάππου μου, Κ. Γιλνορμάνδου, ὁδὸς Καλογραϊῶν, ἀριθμὸς 6. »

Ἀναγνώσας ὁ Ἀγιάννης τὰς λέξεις ταύτας, ἔμεινε περίσκηπτος διὰ τινὰς στιγμὰς, καὶ ἐπανέλαβεν ἐντὸς τῶν χειλέων του, « ὁδὸς Καλογραϊῶν, ἀριθμὸς ἔξ, εἰς τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου. »

Ἔδρασε δὲ τότε πάλιν τὸ χαρτοφυλάκιον εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μαρίου, ὡς ἦτον πρῖν.

Μὲ τὸ ὀλίγον φωμίον τὸ ὁποῖον ἔφαγεν, ἐπανῆλθεν ἡ δύναμις εἰς αὐτόν· ἀνέλαβε λοιπὸν τὸν Μάριον ἐπὶ τῶν νώτων του, ἔθεσεν ἐπιμελῶς τὴν κεφαλὴν τοῦ νέου ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου του, καὶ ἤρχισε πάλιν τὸν κατήφορον τῆς ἀμάρας.

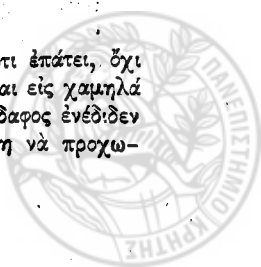
Ἡ μεγάλη ἀμάρα αὕτη ἔχει μῆκος σχεδὸν δύο λευγῶν· κατὰ μέγα δὲ μέρος εἶναι λιθόστρωτος. Ἐκαταλάμβανεν ὁ Ἀγιάννης ἐκ τῶν φεγγιτῶν τοὺς ὁποίους ἀπήντα ἐκ διαλειμμάτων, ἔτι ὁ ἥλιος ἔβαινε πρὸς τὴν δύσιν του· πρὸς τούτοις δὲ, ἐπειδὴ ὁ κρότος τῶν ἀμαξῶν ἄνωθεν αὐτοῦ καθίστατο ὀλίγον κατ' ὀλίγον σπανιώτερος, καὶ τέλος ἔπαυσεν ὀλωσδιόλου, ἐσυμπέραναν ὅτι δὲν εὕρισκετο πλέον ὑπὸ τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐπλησίαζεν εἰς μονήρη τιὰ συνοικίαν, πρὸς τὰ ἔσχατα αὐτῆς, πλησίον τοῦ ποταμοῦ. Ὅπου δὲ ὑπάρχουσιν ὀλιγώτεραι οἰκίαι καὶ ὀλιγώτεροι ὁδοί, ἡ ἀμάρα ἔχει ὀλιγωτέρους φεγγίτας. Συνεπυκνώθη λοιπὸν ἐκ νέου τὸ σκότος περὶ τὸν Ἀγιάννην, ἀλλ' οὐχ ἦττον αὐτὸς ἐπροχώρει εἰς τὸ σκότος ψηλαφῆτι.

Αἴφνης, τὸ σκότος τοῦτο κατέστη τρομερόν.

Ε΄.

Ἐντὸς τῆς παχυλῆς ἰλύος.

Ἡσθάνθη ὅτι εἰσῆρχετο εἰς τὰ ὕδατα, καὶ ὅτι ἐπάτει, ὅχι πλέον λιθόστρωτον, ἀλλὰ γλοιώδη ἰλὺν, ὅποια ἀπαντᾶται εἰς χαμηλά τινα γῆπεδα πλησίον τῆς θαλάσσης· ἠσθάνθη ὅτι, τὸ ἔδαφος ἐνέδιδεν εἰς τὸ βᾶρος τοῦ σώματός του· ἀλλ' ὅμως ἦτον ἀνάγκη νὰ προχω-

ρηση. Να επιστρέψῃ εἰς τὰ βήματα τοῦ ἦτον ἀδύνατον. Ὁ Μάριος θὰ ἐξέπνεεν, αὐτὸς δὲ θὰ ἐπικτεν ἐκ τοῦ κόπου. Καὶ τέλος, ἂν ἐπέστρεφε, ποῦ νὰ κατευθυνθῇ; Ἐπροχώρησε λοιπόν.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ ἰλὺς ἐφάνη ὀλίγη, ἀλλ' ὅσον προέβαινε, τόσοσιν οἱ πόδες τοῦ ἐχώνοντο βαθύτερον· ἤδη τὸ μὲν ὕδωρ ἀνέβαινε ἕως εἰς τὸ γόνυ τοῦ καὶ ὑπεράνω, ὃ δὲ βόρβορος ἐκεῖνος ἕως εἰς τὸ ἦμισυ τῆς κνήμης τοῦ. Ἐβράδιζεν ἀνυψῶν διὰ τῶν δύο τοῦ βραχιόνων τὸν Μάριον ὅσον ἠδύνατο ὑπεράνω τοῦ νεροῦ.

Ἄλλ' ἡ ἰλὺς ἐφθασεν ἕως εἰς τὰ γόνατά τοῦ, τὰ δὲ νερά ἕως εἰς τὴν μέσην τοῦ. Τώρα, καὶ ἂν ἤθελε νὰ στραφῇ ἔπισω, δὲν ἠδύνατο. Ἐβυθίζετο λοιπόν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, βασιτάζων τὸ σῶμα, τὸ πῶμα ἴσως τοῦ νέου ἐκεῖνου, καὶ ὡς ἐκ τοῦ βάρους αὐτοῦ βυθιζόμενος βαθύτερον ἢ ἂν ἦτον μόνος.

Ἦλθεν ἕως εἰς τὰς μασχάλας τοῦ τὸ νερόν· τώρα, μόλις ἠδύνατο νὰ κινήται ἐντὸς τοῦ βαθέως καὶ παχυλοῦ βορβόρου ὅπου εὐρίσκειτο. Ἀνήγειρεν ὁμοῦ ἀείποτε τὸν Μάριον ὑπεράνω τῶν ὑδάτων ἐκεῖνων, καὶ ἐπροχώρει μὲ κόπον καὶ ἀγῶνα ἀπερίγραπτον· ἀλλ' ἐβυθίζετο ὅσον ἐπροχώρει. Μόνον ἡ κεφαλή τοῦ ἔμεινε ἔξω τοῦ νεροῦ, καὶ οἱ δύο τοῦ βροχιόνες, ἀνυψοῦντες τὸν Μάριον. Εἰς τινα παλαιὰν εἰκόνα, παριστάσκει τὸν κατακλυσμὸν τοῦ Νῶε, οὕτω φαίνεται καὶ τις μήτηρ σώζουσα τὸ ἴδιον αὐτῆς τέκνον.

Ἐβυθίσθη περισσότερο, ἤγειρε τὴν κεφαλὴν τοῦ πρὸς τὰ ὀπίσω διὰ νὰ μὴ ἔμβωσιν εἰς τὸ στόμα τοῦ ἐκεῖνα τὰ νερά· ἂν τὸν ἐβλεπέ τις εἰς ἐκεῖνο τὸ σκότος, θὰ ἐνόμιζεν ὅτι προσωπεῖόν τι ἐπλεεν ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Ἀμυδρῶς πως διέμενε ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ κρεμάμενον τὸ πελιδνὸν τοῦ Μαρίου πρόσωπον. Πλήρης ἀπελπισίας, κατέβαλε τὴν τελευταίαν τοῦ δυνάμειν καὶ ὤθησε τὸν πόδα τοῦ πρὸς τὰ ἔμπρός.

Ἀτήνησεν εὐτυχῶς στερεόν τι πράγμα εἰς τὸ βάθος τοῦ βορβόρου· ἔρεισμα τὸ, ὅποιον δὲν ὑπεχώρει ὑπὸ τὸν πόδα τοῦ. Ἦτον πλέον καιρός.

Ἐπάτησε καλῆτερον ἐπὶ τοῦ στερεοῦ σώματος. Τὸν ἐφάνη ὡς ἡ πρώτη βαθμὶς κλιμακὸς τίνος πετρίνης ἀναβιβαζούσης εἰς τὴν ζωὴν.

Ἀνέβη ὁ Ἀγιάννης εἰς τὴν πρώτην βαθμίδα, ἔπειτα εἰς ἄλλην, καὶ εἰς ἄλλην. Ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ ὕδατος ἐπρόσκοπεν εἰς μίαν πέτραν, καὶ ἔπασε μὲ τὰ γόνατα. Εἶδεν ἔτι τοῦτο ἦτον δίκαιον· ἔμεινε πρὸς ὀλίγον εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν, βυθίσας τὴν ψυχὴν εἰς οὐκ οἶδα τίνα λόγον τοῦ ὑψίστου Θεοῦ.

Ἐπειτά δὲ ἀνηγέρθη, ῥιγῶν, παγωμένος, ὕζων, κεκυφῶς ὑπὸ τὸ ἡμιθανές σῶμα τὸ ὁποῖον ἦρεν ἐπὶ τῶν ὤμων του, ἀποστάζων βορβόρου, καὶ τὴν ψυχὴν ἔχων ἐμπλεων παραδόξου μαρμαρυγῆς.

ΣΤ'.

Τὸ τέρμα.

Ἐπανέλαβε τὸν δρόμον του.

Ἄλλ' ἂν καὶ δὲν ἀπώλεσε τὴν ζωὴν εἰς τὸν βόθρον ἐκεῖνον τῆς ἰλύος, ἐφάνη ὅτι ἀπώλεσε τὴν δύναμιν. Εἰς τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον ἐξησθένησεν ὀλωσδιόλου. Τόσον ἠσθάνετο κάματος, ὥστε ἠναγκάζετο, μόλις τρία ἢ τέσσαρα κάμων βήματα, νὰ ἴσταται διὰ ν' ἀνασαινή, στηριζόμενος εἰς τὸν τοῖχον. Ἀπαξ μάλιστα ἐκάθησε χαμαί. διὰ νὰ μεταβάλλῃ τὴν θέσιν τοῦ Μαρίου καὶ ἐνόμισεν ὅτι θὰ μείνῃ ἐκεῖ διὰ παντός. Ἄλλ' ἂν καὶ τὸ σθένος τοῦ σώματός του ἐξωντώθη, τὸ τῆς ψυχῆς του δμως ἐσώζετο ἀκμαῖον. Ἀνηγέρθη πάλιν.

Ἐπροχώρησεν ὡς ἀπληπισμένος, μὲ ταχὺ σχεδὸν βῆμα, ἔκαμιν ἕως ἑκατὸν βήματα χωρὶς νὰ ἐγείρῃ τὴν κεφαλὴν, ἀπνευστὶ ὡς οὕτως εἰπεῖν, καὶ αἰφνης προσέκρουσεν εἰς ἕνα τοῖχον. Εἶχε φθάσει εἰς μέρος τι, ὅπου ἡ ἀμάρα ἐσχημάτιζεν ἀγκῶνα. Τότε ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ εἰς τὴν ἄκρην τοῦ ὑπογείου, μακρὰν αὐτοῦ, πολὺ μακρὰν, διέκρινε φῶς, ὄχι φῶς ἐρυθρὸν, τρομερὸν φῶς, ὡς ἐκεῖνο τοῦ φαναρίου τῆς ἀστυνομίας, ἀλλὰ λευκὸν καὶ αἴσιον, φῶς τῆς ἡμέρας.

Ὁ Ἀγιάννης ἔβλεπε τὸ τέρμα τῆς ἀμάρας, καὶ ὅτι ἠσθάνθη κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν μόνος θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ εἰς ἡμᾶς ὁ εὐρεθεὶς ἐντὸς γεέννης πυρός, καὶ αἰφνιδίως διακρίνας τὴν ἐξ αὐτῆς ἔξοδον.

Ἀπέπη ἀμέσως ὄλος ὁ κάματος τοῦ Ἀγιάννη τὸ βάρος τοῦ Μαρίου κατέστη ἀνεπαίσθητον εἰς αὐτόν· ἐπανέλαβε τὰς χαλκᾶς του κνήμας, καὶ ἔτρεξε πρὸς ἐκεῖνο τὸ φῶς.

Καθόσον ἐπλησίαζε πρὸς αὐτὸ, διέκρινε χαμηλὴν τινα καὶ ἄνωθεν τοξοειδῆ θύραν, ὅπου καὶ τέλος πάντων ἐφθασε.

Ἐκεῖ ἐστάθη. Ἦτόν ἢ ἔξοδος τιόντι, ἀλλ' αὐτὸς νὰ ἐξέλθῃ δὲν ἠδύνατο, διότι ἡ θύρα αὕτη ἐφράττετο ὑπὸ κιγκλίδος σιδηρᾶς,

διατεθειμένης οὕτως, ὥστε ν' ἀνοίγεται καὶ νὰ κλείεται, διότι εἶχε στροφεῖς, ἀλλὰ καὶ κλειδωμένης. Ἦτον δὲ στερεωτάτη ἢ κλειδωνιά:

Ἐξω τῆς κιγκλίδος ταύτης, ἀπὸ ἐλεύθερος, ὁ ποταμὸς, ἡ ἡμέρα, τόπος ἐπὶ τῆς ἄχθης, στενὸς μὲν, ἀλλ' ἱκανὸς ὥστε νὰ βαδίση τις ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ φύγη, ἡ πόλις τῶν Παρισίων, αὕτη ἡ ἄβυσσος εἰς τὴν ὁποίαν δύναται τις εὐκολώτατα νὰ κρυβῆ, ὁ πλατὺς ὄριζων, ἡ ἐλευθερία. Δεξιόθεν, ἡ γέφυρα τῆς Ἰένης, ἀριστερόθεν, ἡ γέφυρα τῶν Ἀπομάχων· ὁ τόπος θὰ ἦτον ἀρμοδιώτατος διὰ νὰ περιμείνῃ ὁ Ἀγιάννης τὴν νύκτα, καὶ τότε νὰ δραπετεύσῃ. Τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦτον ἐρημικόν. Αἱ μυῖαι εἰσῆρχοντο καὶ ἐξῆρχοντο διὰ τῶν σιδηρῶν τῆς κιγκλίδος ῥάβδων.

Ἡ ὄρα ἦτον οὐδὴν περίπου τῆς ἑσπέρας. Ἐπλησίαζε τὸ λυχνικόν.

Ὁ Ἀγιάννης ἀπέθεσε τὸν Μάριον πλησίον τοῦ τοίχου εἰς τὸ στεγνότερον μέρος, ἔπειτα πλησίασας εἰς τὴν κιγκλίδα ἐπειράθη νὰ διασειῇ τὰς σιδηρὰς ῥάβδους τῆς. Τὰς ἔσεισε στιβαρῶς, ἀλλὰ ματαίως. Ἐδοκίμασε μίαν πρὸς μίαν, ἐλπίσας ὅτι ἴσως εὑρισκέτινα ἐξ αὐτῶν εὐκολωτέραν, ὥστε νὰ τὴν ἀποσπάσῃ, νὰ τὴν μεταχειρισθῆ ἔπειτα ὡς μοχλόν, καὶ οὕτως ἢ τὴν κιγκλίδα ὀλέκλῃον ν' ἀνατινάξῃ, ἢ νὰ θραύσῃ τὴν κλειδωνιάν. Ὅλαι αἱ ῥάβδοι ἦσαν στερεωτάται, ὅσον καὶ οἱ ὀδόντες τῆς τίγρεως ἐντὸς τῶν βοθρίων των. Ποῦ νὰ εὔρη μοχλόν! τὸ πρόσκομμα ὑπῆρχεν ἀνυπερβλήτον τρόπον δὲν ἦτον ν' ἀνασθῆ ἢ κιγκλίς.

Ἐκεῖ λοιπὸν νὰ μείνῃ ν' ἀναδώσῃ τὴν ἐσχάτην πνοήν; Τί νὰ κάμῃ; Νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω; νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν φρικώδη δρόμον τὸν ὁποῖον διήνυσεν οὔτε δύναμιν πλεόν εἶχεν ἱκανήν. Καί, τὸ χερίστον, πῶς νὰ διέλθῃ πάλιν τὸν βόθρον ἐκεῖνον τῆς ἰλύος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου διεσώθη ὡς ἐκ θαύματος; Ἀλλὰ καὶ τὸν βόθρον ἂν διέβαινε, ἡ ἀστυνομία περιεφέρετο εἰς τὰς ἀμάρας· βεβαίως δὲν θὰ διέφευγε τοὺς ὄνυχάς τῆς δευτέραν φοράν. Καὶ τέλος ποῦ νὰ κατευθυνθῆ; Καὶ ἄλλην ἐξοδὸν ἂν ἀνεκάλυπτε, κ' ἐκεῖνη θὰ εἶχε τὴν κιγκλίδα τῆς. Ἀναμφιβόλως ὅλαι αἱ ἐξοδοὶ τῶν ἀμαρῶν ἦσαν ὁμοίως προπεφυλαγμένοι. Τυχαίως εὑρέθη ἀκλειδωτος ἢ ἐσχάρα τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ἔταν κινεῖται, ἀλλὰ κατὰ πάσαν πιθανότητα ὅλαι αἱ ἄλλαι εἶχον τὴν κλειδωνιά των, ἢ ἦσαν πεπηγμένοι διὰ μαλὺβδου ἐντὸς τῶν πετρῶν.

Τετέλεσται· πᾶν ὅτι ἔπραξεν ὁ Ἀγιάννης ἀπέβη ἀνωφελές. Ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε.

Ὁ Ἀγιάννης ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὴν κιγκλίδα καὶ ἐκάθησε πλησίον τοῦ Μαρίου, ἀναισθητοῦντος αἰείποτε. Ἐμεινε μετὰ τὴν κεφαλὴν προσκλιτῆ μεταξὺ τῶν γονάτων του. Δὲν ὑπῆρχεν ἔξοδος Ἰδοῦ ἢ ἐσχάτη ἀπελπισία.

Ποῦ ἔστρεψεν ὁ Ἀγιάννης κατ' ἐκείνην τὴν δεινὴν στιγμὴν τὸν νοῦν;

Οὔτε εἰς ἑαυτὸν, οὔτε εἰς τὸν Μάριον. Μόνην τὴν Τιτίκαν διελογίζετο. Τί ἔμελλε νὰ γίνῃ ἡ Τιτίκα!

Z'

Τὸ τεμάχιον τοῦ σχισθέντος φορέματος.

Ἐνῶ ἦτον βυθισμένος εἰς τὸν διαλογισμὸν τούτον, ἐτέθη ἐπὶ τοῦ ὤμου του μία χεὶρ, καὶ φωνή τις σιγαλέα εἶπεν εἰς τὸ ὠτίον του.

— Μισὰ καὶ μισά.

Οὐδὲν ὁμοιάζει τόσον μετὰ τὸν ὄνειρον ὅσον ἡ ἀπελπισία· ὁ Ἀγιάννης ἐνόμισεν ὅτι ἐβλεπεν ὄνειρον. Βήματα δὲν εἶχεν ἀκούσει. Τίς ἦτον αὐτὸς ὅστις τὸν ἀπηύθυνε τὸν λόγον ἐντὸς ἐκείνης τῆς σκιᾶς; Ἦγειρε τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τ' ἄνω.

Ἰστατο ἐνώπιόν του ἀνθρωπὸς τις ἀνυπόδητος καὶ κρατῶν τὰς ἐμβάδας του διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, διὰ νὰ ἔλθῃ ἴσως μέχρι τοῦ Ἀγιάννη χωρὶς ν' ἀκουσθῶσι τὰ βήματά του.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτον εἰς τὸν Ἀγιάννην γνωστὸς, καὶ ὁ Ἀγιάννης τὸν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως, ὅσον ἀπροσδόκητος καὶ ἀν τὸν ἐφάνη ἡ παρουσίᾳ του. Ἦτον ὁ Θεναρδιέρος.

Ἐμεινε ὁ Ἀγιάννης εἰς τὴν θέσιν του σιωπηλὸς καὶ ἀτάραχος· ὁ δὲ Θεναρδιέρος ἔφερε τὴν δεξιάν του χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον, διὰ νὰ ἐπισκιάσῃ τοὺς ὀφθαλμούς του κατὰ τοῦ φωτός, καὶ μεσοκλείσας τὰ βλέφαρά του, ὡς πράττει τις συνήθως δταν ζητῆ ν' ἀναγνωρίσῃ ἄλλον, ἔκυψε πρὸς τὸ τοῦ Ἀγιάννη πρόσωπον καὶ τὸν παρετήρησεν ἐξεταστικῶς. Ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε, διότι ὁ Ἀγιάννης πρῶτον μὲν εἶχε τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τὸ φῶς, δεύτερον δὲ, τόσον ἠλλοιωμένη ἦτον ἡ ὄψις αὐτοῦ ἐκ τοῦ βορβόρου καὶ τῶν αἱμάτων, ὥστε καὶ ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ δὲν θὰ ἀνεγνώριζετο· ἐνῶ, τὸναντίον, εἰ

Θεναρδιέρος, φωτιζόμενος ἐκ τῆς κηκλίδος κατὰ πρόσωπον, ἐφαίνετο εὐκρινῶς.

Ὁ Ἀγιάννης ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι δὲν τὸν ἀνεγνώρισεν ὁ Θεναρδιέρος.

Πρῶτος ὁ Θεναρδιέρος ἔλυσε τὴν σιωπὴν, ἀφοῦ ἀμφότεροι παρητήρησαν ἀλλήλους ὡς νὰ ἤθελον νὰ μετρηθῶσι.

— Πως ἔχεις νὰ κάμης διὰ νὰ ἐβγῆς ἀπ' ἐδῶ μέσα ;

Ὁ Ἀγιάννης δὲν ἀπεκρίνετο.

Ὁ Θεναρδιέρος ἐξηκολούθησε.

— Τὰ κάγκελα, καθὼς βλέπεις, εἶναι γιερά· δὲν μετακινούνται. Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐβγῆς ἀπ' ἐδῶ μέσα.

— Βέβαια, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

— Λοιπὸν, μισὰ καὶ μισὰ.

— Τί ἐννοεῖς μισὰ καὶ μισὰ ;

— Μισὰ καὶ μισὰ ἐννοῶ· σὺ ἐσχότωσες τὸν ἄνθρωπο· πάγει καλά. Ἐγὼ πάλιν ἔχω τὸ κλειδί.

Ὁ Θεναρδιέρος ἐδεικνυε διὰ τοῦ δακτύλου τὸν Μάριον.

— Δὲν σὲ γνωρίζω, ἐξηκολούθησε λέγων, ἀλλὰ θέλω νὰ σὲ βοηθήσω. Θὰ εἶσαι ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας, βέβαια.

Ὁ Ἀγιάννης ἤρχησε νὰ ἐννοῇ. Ὁ Θεναρδιέρος τὸν ἐξελάμβανεν ὡς φονέα.

— Ἄκουσε, τὸν λέγει ὁ Θεναρδιέρος, σύντεκνε. Αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο τὸν ἐσχότωσες, ὄχι βέβαια χωρὶς νὰ σκαλίσης εἰς τοὺς κόλπους του. Μὲ δίδεις τὰ μισὰ, καὶ σὲ ἀνοίγω τὴν θύρα.

Καὶ ἐξάξας ὀλίγον ἐκ τοῦ κόλπου του μέγα τι κλειδίον, ἐπρόσθεσε· — Θέλει νὰ ἰδῆς πῶς εἶναι καμωμένο τὸ κλειδί ὅπου δίδει τὴν ἐλευθερία ; Κύτταξε.

Ὁ Ἀγιάννης ἔμεινεν ἐκπληκτος. Ἐβλεπε τὴν θεῖαν Πρόνοιαν ἐλθοῦσαν εἰς ἀντίληψιν αὐτοῦ, ἀν καὶ ὑπὸ σχῆμα φρικῶδες· ἐβλεπε τὸν ἄγγελόν του ἐξερχόμενον ἐκ τῆς γῆς ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Θεναρδιέρου.

Ὁ Θεναρδιέρος ἔχωσε τὴν χεῖρά του εἰς εὐρύν τινα θύλακα κεχυρμένον ὑπὸ τὴν βλουζάν του, καὶ ἐξήγαγεν ἓν σχοινίον, τὸ ὁποῖον καὶ προσέφερεν εἰς τὸν Ἀγιάννην.

— Ἰδοῦ, τὸν εἶπε· σὲ δίδω ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ σχοινί.

— Τί νὰ τὸ κάμω τὸ σχοινί ;

— Σεύρω σὲ χρειάζεται καὶ μία πέτρα, ἀλλὰ τὴν πέτρα τὴν εὐρίσκεις ἔξω. Ἐχει ἐκεῖ εἰς τὰ χῶματα.

— Καί τί νά τήν κάμω καί τήν πέτρα ;

— Χαμένε ! τί νά τήν κάμης μέ ἐρωτᾷς ; ἀφοῦ εἶναι χρεία νά ρίψης μέσα εἰς τόν ποταμό τόν σκοτωμένο σου, δέν καταλαβαίνεις ὅτι σέ χρειάζεται πέτρα καί σχοινί ; Ἀλλέως πῶς θά βουλήσῃ μέσα εἰς τὸ νερό τὸ πτώμα ;

Ἄγιάννης ἔλαβε τὸ σχοινίον μηχανικῶς.

— Ἀλλά δέν μέ λές, εἶπεν ὁ Θεναρδιέρος, πῶς ἔκαμες κ' ἐπέρασες μέσα ἀπ' ἐκείνη τήν βούρκα ; Ἐγώ, νά σέ εἰπῶ, δέν θά ἐτοίμοῦσα νά χωθῶ εἰς ἓνα λάκκον ὡσάν ἐκείνον. Πούφ ! πῶς βρωμᾷς ! Ἐκεῖ μέσα, πῶς δέν ἔρριπτες τόν σκοτωμένο σου ; Ἡ ἰδέα δέν θά ἦταν κακή.

Ἄγιάννης ἐσιώπα.

— Ἀγκαλά, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Θεναρδιέρος, ἴσως ἔκαμες καλά, ἐπειδὴ, ἀν ἤρχοντο οἱ ἐργάται νά διορθώσουν τόν λάκκο, θά εὔρισκαν τὸ πτώμα, καί ἀπο ἐξέτασιν εἰς ἐξέτασιν ἴσως θά ἀνεκάλυπταν τίποτε ἔχνη. Κάποιος ἐπέρασε ἀπὸ τὴν ἀμάρα. Ποῖος ; ἀπὸ ποῦ ἐβγήκε ! τὸν εἶδε κανεὶς νά ἐβγῆ ; Ἡ ἀστυνομία ἔχει πολὺ πνεῦμα. Ὁ ποταμός, ὁ ποταμός εἶναι τὸ καλῆτερο μνημα ὅπου γίνεται. Ὑπόθεσε καί ὅτι μετὰ ἓνα μῆνα ἀνακαλύπτεται τὸ πτώμα. Ποῖος ἐσκότωσεν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο ; Τὰ Παρίσια. Καλῆτερα, καλῆτερα ὅπου δέν τὸν ἔρριψες ἐδῶ μέσα.

Ἄγιάννης ἄφινε τὸν Θεναρδιέρον νά λέγῃ.

Ἄγιάννης τὸν ἔσεισεν ἐκ τοῦ ὤμου.

— Ἄκουσε τώρα ; φέρε νά τὰ μοιρασθοῦμεν. Τὸ κλειδί μου τὸ εἶδες ; δεῖξέ με τώρα καί σὺ τὸ ἀργύριόν σου.

Τὸ παραδοξότερον ἦτον, ὅτι ὁ Θεναρδιέρος ἐπρόσεχε νά ὀμιλῇ πολὺ σιγᾶ, ἐνῶ ἐκεῖ δέν ἠδύνατο νά τοὺς ἀκούῃ ἄλλος τις. Ὁ Ἄγιάννης ὑπωπτεύθη λοιπὸν ἐκ τούτου, ὅτι θά ἦσαν καὶ ἄλλοι, κακοῦργοι κεκρυμμένοι εἰς γωνίαν τινὰ τῆς ἀμάρας, ὅχι μακριὰν αὐτῶν, καί ὅτι ὁ Θεναρδιέρος ἠθελε νά μὴ δῶσῃ εἰς ἐκείνους μεριδίον.

— Αἶ, κάμε λοιπὸν, τελειώνει, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Θεναρδιέρος. Πόσα ἡῦρες ἐπάνω του ;

Ἄγιάννης ἠρεῦνησεν εἰς τὸν κόλπον του.

Γινώσκουμεν ὅτι ὁ Ἄγιάννης συνειθίζε νά κρατῇ πάντοτε χρήματα, ἕνεκα τῶν περιστάσεων εἰς τὰς ὁποίας ἦτον ἐκτεθειμένος κατὰ πάσαν στιγμήν. Ἐπρεπε γὰρ ἔχῃ πρόχειρον τὸ ἀριστον μέσον τῆς ἀπαλλαγῆς, χρείας τυχεύουσας ; ἀλλ' ὅμως ἔτυχε νά μὴν ἔχῃ αὐτὴν τὴν φοράν. Φορῶν χθὲς τὸ ἐσπέρας τὴν στολὴν τῆς ἐθνοφυλακῆς, εἶχε

λησμονήσει νὰ λάβῃ τὸ χαρτοφυλάκιόν του. Μόνον εἰς τὸ ἐσωκάρδιον του εὐρέθησαν ὀλίγα τινὰ νομίσματα. Ἀνέστρεψε λοιπὸν τὸ θυλάκιον τοῦ ἐσωκαρδίου του ἐνώπιον τοῦ Θεναρδιέρου, καὶ ἔδειξεν εἰς αὐτὸν ἓν χρυσοῦν εἰκοσάφραγκον, δύο ἀργυρᾶ πεντάφραγκα καὶ πέντε ἢ ἕξ ἄλλα νομίσματα χαλκᾶ.

— Διὰ τὸσον μικρὰ πράγματα τὸν ἐχανδάκωσες; εἶπεν ὁ Θεναρδιέρος, ἰδὼν τὰ ὀλίγα ταῦτα χρήματα.

Καὶ συγχρόνως ἤρχισε νὰ ἐρευνᾷ μὲ πᾶσαν οἰκειότητα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀγιάννη καὶ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Μαρίου. Ὁ Ἀγιάννης τὸν ἄφινε, προσέχων μόνον νὰ ἔχη τὰ νωτὰ του ἐστραμμένα πρὸς τὸ φῶς. Ἐνῶ ἐψηλάφει τὸ φόρεμα τοῦ Μαρίου, ὁ Θεναρδιέρος, ἐπιτήδειος ὡς οἱ ἕξ ἐπαγγέλματος ταχυδακτυλουργοί, εὔρε τρόπον, χωρὶς νὰ τὸν στοχασθῆ ὁ Ἀγιάννης, νὰ σχίσῃ ἕξ αὐτοῦ ἓν τεμάχιον καὶ νὰ τὸ κρύψῃ, στοχαζόμενος ἴσως ὅτι τὸ ῥάκος τοῦτο ἠδύνατο μίαν ἡμέραν νὰ τὸν χρησιμεύσῃ πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ φονευμένου ἐκείνου καὶ τοῦ φονέως του. Ἄλλα ὅμως χρήματα παρὰ τὰ τριάκοντα ἐκεῖνα φράγκα δὲν εὔρεν ἐπ' αὐτῶν.

— Τῶνόντι, εἶπεν ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν ἐρευνάν του, δὲν ἔχεις ἄλλα παρ' αὐτὰ.

Καὶ λησμονήσας τὸ « μισὰ καὶ μισὰ » ἔλαβε τὸ δλον. Ἐδίστασεν ὀλίγον παρατηρῶν τὰ χαλκᾶ νομίσματα, ἀλλ' ὠριμώτερον σκεφθεὶς, ἔλαβε καὶ αὐτὰ, ψιθυρίσας, — Πολὺ εὐθηνὰ τὸν ἐπῆρεν εἰς τὸν λαϊμὸ τοῦ ὀπισθόστοιτου.

Ἐπειτα δὲ, ἐξαγαθὼν πάλιν τὸ κλειδίον, — Τώρα, φίλε, εἶπεν εἰς τὸν Ἀγιάννην, εἶναι χρεῖα νὰ ἐβγῆς ἀπ' ἐδῶ μέσα. Εἶναι κ' ἐδῶ καθὼς εἰς τὰ πανηγύρια, ὅπου πληρῶνουν ὅταν ἐβγαίνουν. Ἐπλήρωσες, ἔβγα.

Ἄλλὰ διὰ νὰ σώσῃ ἄρά γε ἀπλῶς ἓνα φονέα ἦνοιγεν εἰς τὸν Ἀγιάννην τὴν θύραν τῆς φυγῆς; Ἐπιτρέπεται πᾶσα ἀμφιβολία περὶ τούτου.

Ὁ Θεναρδιέρος ἐβοήθησε τὸν Ἀγιάννην νὰ ἄρῃ πάλιν εἰς τοὺς ὤμους του τὸν Μάριον, ἔπειτα δὲ κατηθύνηθη πρὸς τὴν θύραν πατῶν ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῶν ποδῶν του καὶ νεύων εἰς τὸν Ἀγιάννην ν' ἀκολουθῆ. Εἶδε μὴν ἦτον ἕξω κἀνεὶς, ἔθεσεν ἐπὶ τῶν χειλέων του τὸν δάκτυλον, καὶ ἔμεινε πρὸς στιγμὴν παρατηρῶν ἕξω τῆς κίγκλιδος. Ἐθεσε τότε τὸ κλειδίον εἰς τὴν κλειδωνιά καὶ, στρέψας αὐτὸ, τὴν ἦνοιξε χωρὶς νὰ τριῆσθαι παντελῶς· ἕξ οὗ καὶ ἐφάνη ὅτι ἡ κλειδωνιά ἐκεῖνη, ὡς καὶ οἱ στροφεῖς τῆς κίγκλιδος, ἦσαν ἀλειμμένα ἐπιμελῶς

μέ ἔλαιον, καὶ ὅτι ἠνοίγοντο συχνότερα παρ' ὅσον ὑπετίθετο. Βεβαίως ἡ ἀμάρα αὕτη ὑπῆρχε καταφύγιον εἰς συμμορίαν τινὰ κακοποιῶν.

Ὁ Θεναρδιέρος ἠνοίξε τὴν θύραν τόσον μόνον, ὅσον ἐχρειάζετο διὰ νὰ διέλθῃ ὁ Ἀγιάννης δι' αὐτῆς, ἔπειτα δὲ τὴν ἔκλεισε πάλιν, ἔστρεψε δὲ τὸ κλειδίον εἰς τὴν κλειδωνιάν, καὶ ἔγινεν εἰς τὸ σκότος ἄφαντος, ἀθρόβως, ὡς πνοή. Ἐνόμιζες ὅτι οἱ πόδες του ἦσαν κάτῳ τριχωτοὶ καὶ ἀπαλοὶ ὡς οἱ τῆς τίγρεως.

Ὁ Ἀγιάννης εὐρέθη ἔξω.

Η'.

Ὁ Μάριος νεκρὸς τὸ φαινόμενον.

Ἀπέθεσε χαμαὶ τὸν Μάριον.

Ἦσαν ἔξω τέλος πάντων! Τὸ σκότος, ἡ φρίκη, τὰ μιάσματα ἔμειναν ὀπισθεν τοῦ Ἀγιάννη· ἀνέπνευσεν ἀέρα ἐλεύθερον, ὑγιᾶ, ζωογόνον. Πανταχοῦ περὶ αὐτὸν ἐπεκράτει σιγή, ἀλλ' ἡ τερψίθυμος σιγή ἐκείνη τοῦ ἡλίου δύσαντος εἰς οὐρανὸν σαφειρώδη. Ἦδη ἀνήπτοντο οἱ λύχνοι, ἐπῆρχετο δὲ ἡ νύξ, ἡ μεγάλη σῴτειρα, ἡ φίλη πάντων ὅσοι χρεῖαν ἔχουσι μανδύου σκιᾶς, διὰ νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ στενοχωρίαν τινά. Τὰ βεῖθρα τοῦ Σηκουάνα ἤρχοντο ἕως εἰς τοὺς πόδας του μὲ φλοῖσβον ὁποῖον ἀποτελοῦν χειλὴ ἀσπαζόμενα. Ἠκούετο δὲ ὁ ἐναέριος διάλογος τῶν φωλεῶν, αἵτινες ἐκαληνυκτίζοντο ἐντὸς τῶν πτελεῶν τοῦ περιπάτου τῶν Ἠλυσίων. Ἀνεφαίνοντο ἀστέρες τινὲς εἰς τὸ στερέωμα. Ἡ ἐσπέρα ἀνεπετάννυν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀγιάννη ἀπάσας τοῦ ἀπείρου τὰς ἠδύτητας.

Ἦτον ἡ ὥρα ἐκείνη ἡ ἀμφίβροπος καὶ τερπνὴ, ἡ οὔτε ὄχι λέγουσα, οὔτε ναί. Ὑπῆρχεν ἤδη νύξ ἱκανή, ὥστε νὰ μὴ διακρίνεταί τις ἐξ ἀποστάσεώς τινος, καὶ ἐνταῦτῳ ἡμέρα ἱκανή, ὥστε ν' ἀναγνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον ἄνθρωπος ἄνθρωπον.

Ἰκανὴν ὥραν ἔμεινεν ὁ Ἀγιάννης ὠρῶν τὸ μεγαλεῖον τῆς κτίσεως μὲ εὐφροσύνην· ἔλαβεν ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ σιγῇ ἐκείνῃ τοῦ αἰωνίου οὐρανοῦ λουτρὸν, ὡς οὕτως εἶπεῖν, ἐκστάσεως καὶ προσευχῆς.

Ἐπειτα δῆμος, ὡς ἐνθυμηθεὶς αἰφνιδίως ὅτι εἶχε χρέος τι κατεπεῖγον, τὸ ὁποῖον ἡμέλεισε μέχρι τοῦδε, ἔκυψεν ἐπὶ τοῦ Μαρίου, ἔλαβεν εἰς τὸ κοῖλον τῶν δύο χειρῶν του νερὸν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἔββάντισεν ἐλαφρῶς τὸ πρόσωπον τοῦ νέου.

Καὶ δὲν ἠνοιχθησαν μὲν τὰ βλέφαρα τοῦ Μαρίου, ἀλλὰ τὸ στόμα του ἦτον μισανοικτὸν καὶ ἀνέπνεε.

Ὁ Ἀγιάννης ἐστράφη ἐκ νέου πρὸς τὸν ποταμὸν διὰ νὰ λάβῃ πάλιν ἐξ αὐτοῦ ὕδωρ, ὅτε ἤσθάνθη αἰφνιδίως ἀνησυχίαν τινά, ὅποιαν συνήθως αἰσθανόμεθα, ὅταν εὐρίσκεται τις ὀπισθεν ἡμῶν, χωρὶς νὰ τὸν βλέπωμεν.

Στρέφεται, καὶ βλέπει ὅτι τῶντι ἀνθρωπὸς τις ἴστατο ὀπίσω του, ἀνθρωπὸς ὕψηλὸς μὲ μακρὸν ἐπενδύτην κομβωμένον μέχρι τῆς σιαγόνας, μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, καὶ μὲ ῥάβδον ἔχουσαν ἐπὶ κεφαλῆς μῆλον μολύβδινον.

Ὁ Ἀγιάννης ἀνεγνώρισε τὸν Ἰαβέρην.

Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ ἀναγνώστης εἶχεν ἤδη μαντεύσει, ὅτι καὶ ὁ ἰχνηλατῶν τὸν Θεναρδιέρον πρὸ μικροῦ ἦτον αὐτὸς οὗτος ὁ Ἰαβέρης.

Ὁ Ἰαβέρης μετὰ τὴν ἀνέλπιστον ἐξοδὸν τοῦ ὁδοφράγματος, κατηθύνθη εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἐξέθεσε τὰ πάντα λεπτομερῶς εἰς τὸν ἀρχιαστυνόμον, καὶ ἀμέσως ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του. Ὄφειλεν (ὡς ἐνθυμούμεθα ἐκ τῆς σημειώσεως τὴν ὅποιαν οἱ ἀντάρται εἶχον εὐρεῖ ἐπὶ αὐτοῦ) νὰ παραμονεύσῃ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, πρὸς τὰ Ἡλύσια, ἐπειδὴ τὸ μέρος ἐκεῖνο προσεῖλκεν ἀπὸ τινος ἤδη καιροῦ τὴν προσοχὴν τῆς ἀστυνομίας. Ἐκεῖ λοιπὸν παρατηρήσας τὸν Θεναρδιέρον, τὸν ἠκολούθησε. Τὰ περιπλέον εἶναι γνωστά.

Ὡσαύτως ἐννοεῖ ὁ ἀναγνώστης πῶθεν ὀρμώμενος ὁ Θεναρδιέρος ἠνοιξεν εἰς τὸν Ἀγιάννην τὴν θύραν τῆς ἀμάρας μὲ τόσῃ προθυμίαν. Ὁ Θεναρδιέρος ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ Ἰαβέρης εὐρίσκετο ἐξῶθεν· ἐγίνωσκε τοῦτο ἐκ τῆς συναισθήσεως, τὴν ὅποιαν ἀποκτᾷ πᾶς ὅστις ἰχνηλατεῖται· ἐχρειάζετο λοιπὸν νὰ ῥιφθῆ εἰς τὸν κυνηγετικὸν κύνα κόκκαλον τι· ἐρρίψεν εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἓνα φονέα ἀντὶ ἑαυτοῦ, διὰ νὰ τὴν ἀντιπερισπάσῃ, καὶ τοιοιουτρόπως νὰ λυτρωθῆ αὐτός.

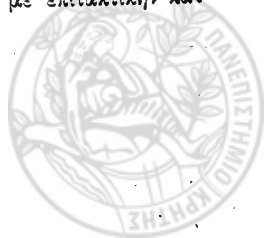
Ὡστε ὁ Ἀγιάννης μετέβη ἀφ' ἐνὸς σκοπέλου εἰς ἄλλον.

Ὁ Ἰαβέρης δὲν ἐγνώρισε κατ' ἀρχὰς τὸν Ἀγιάννην, ὅλων ἠλλοιωμένων ὄντα, καθὼς προείπομεν. Χωρὶς νὰ ἀνοίξῃ τὰς ἐσταυρωμένας χεῖράς του, ἔσφιγγε μόνον τὴν κεφαλὴν τῆς ῥάβδου του, διὰ νὰ βεβαιωθῆ περὶ τῆς στερεότητός της, καὶ εἶπε μὲ ἐπιτακτικὴν καὶ ἡσυχον φωνήν.

— Ποῖος εἶσαι σύ ;

— Εἶμαι ἐγώ.

— Ποῖος ;

— Ὁ Γιάννης Ἀγιάννης.

Ὁ Ἰαβέρης ἐκράτησε τὴν ράβδον διὰ τῶν ὀδόντων του, ἔκυψεν, ἔθεσε τὰς δύο στιβαράς του χεῖρας ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Ἀγιάννη τὸν παρετήρησε καλῶς, καὶ ἐβεβαιώθη ὅτι ἦτον αὐτὸς ἐκεῖνος. Τὸ βλέμμα τοῦ Ἰαβέρη ἦτον τρομερόν.

Ὁ Ἀγιάννης ἔμεινεν ἀκίνητος ὑπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ἰαβέρη, ὡς λέων ἀνεχόμενος τοὺς θύλακας λυγρὸς τινος ἐφ' ἑαυτοῦ.

— Ἰαβέρη, τὸν λέγει, σὺ τώρα μὲ κρατεῖς, καὶ οὔτε σὲ ἐναντιώνομαι. Ἐγὼ ἀπὸ σήμερον τὸ πρῶτ' θεωροῦμαι ὡς αἰχμάλωτός σου. Ἄν εἶχα σκοπὸν νὰ φύγω δὲν θὰ σ' ἔλεγα πού κατοικῶ. Ἐπαρέ με. Μόνον ἓνα πρᾶγμα σὲ ζητῶ.

Ὁ Ἰαβέρης ἐφαίνετο ὡς μὴ ἀκούων μόνον ἐκράτει τὸ ὄμμα του προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ Ἀγιάννη, ἀγρίως σκεπτόμενος. Τέλος, ἀφῆκε τὸν Ἀγιάννην, ἀνηγέρθη καθ' ὄλον του τὸ ἀνάστημα, ἐπανέλαβεν εἰς χεῖρας τὴν ράβδον του, καὶ ὡς ἐνυπνιαζόμενος, ἐψιθύρισε μᾶλλον ἢ ἐπρόφερε ταύτην τὴν ἐρώτησιν.

— Τί κάμνεις αὐτοῦ; τί ἄνθρωπος εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

Ὁ Ἀγιάννης ἀπεκρίθη, καὶ ἡ φωνή του ἐφάνη ὡς ἐξυπνίσασα τὸν Ἰαβέρην — Δι' αὐτὸν ἤθελα τώρα νὰ σὲ εἰπῶ. Ὅσον δι' ἐμὲ, ὅτι θέλεις κάμε με· ἀλλὰ προητέρα βοήθησέ με νὰ μεταφέρω αὐτὸν τὸν νέον εἰς τὸ σπίτι του. Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον τὸ ὁποῖον σὲ ζητῶ.

Ἡ μορφή τοῦ Ἰαβέρη ἐδυστρόπησε, καθὼς συνέβαινεν εἰς αὐτὸν ὁσάκις ἐβλεπεν ὅτι τὸν ἐπίστευον ἱκανὸν νὰ κάμῃ συγκατάβασιν τινα Ἄλλ' ὅμως δὲν εἶπεν ὄχι.

Ἐκυψεν ἐκ νέου, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ κόλπου του ἓν μανδῆλιον, τὸ ἔβρεξεν εἰς τὸ νερὸν, καὶ ἐσπόγγισε τὸ αἱματόβρεκτον πρόσωπον τοῦ Μαρίου.

— Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἦτον εἰς τὸ ὀδόφραγμα, εἶπε μὲ χαμηλὴν φωνὴν καὶ ὡς λαλῶν καθ' ἑαυτόν. Εἶναι αὐτὸς τὸν ὁποῖον ὠνόμαζαν Μάριον.

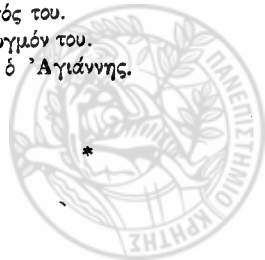
Κατάσκοπος πρώτης ποιότητος, ἐπρόσεξεν εἰς ὅλα καὶ ἤκουσεν ὅλα, καὶ περὶ ὄλων ἔλαβε σημειώσεις, ἐνῶ ἔβλεπε τὸν θάνατόν του ἐπιχειρῆμενον καὶ ἐκάθητο ἐπὶ τῆς πέτρας τοῦ μνήματός του.

Ἐλαβε τὴν χεῖρα τοῦ Μαρίου, ζητῶν τὸν σφυγμόν του.

— Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πληγωμένους, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

— Αὐτὸς εἶναι νεκρὸς, εἶπεν ὁ Ἰαβέρης.

— Ὅχι ἀκόμη, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης.

— Καὶ τὸν ἔφερες ἀπὸ τὸ ὁδόφραγμα ἕως ἐδῶ ; ἠρώτησεν ὁ Ἰαβέρης.

Τόσος δὲ ἦτον ὁ σκοτασμὸς τοῦ νοδὸς τοῦ Ἰαβέρη, ὥστε οὐδ' ἔστοχάστη νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Ἀγιάννην πῶς διέβη τὴν ἀμάραν.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Ἀγιάννης ἐφαίνετο βυθισμένος εἰς ἓνα καὶ μόνον διαλογισμὸν.

— Ξεύρεις ; λέγει πρὸς τὸν Ἰαβέρην, κατοικεῖ εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Καλογραϊῶν, εἰς τοῦ πάππου του . . . δὲν ἐνθυμούμαι πλέον πῶς τὸν λέγουν τὸν πάππον του.

Ἦρεύνθη δὲ τότε ὁ Ἀγιάννης εἰς τὸ φόρεμα τοῦ Μαρίου, καὶ ἐξαγαγὼν τὸ χαρτοφυλάκιόν του, τὸ ἤνοιξεν, εὔρε τὴν σελίδα ὅπου εἶχε σημειωμένην ὁ Μάριος τὴν διεύθυνσίν του, καὶ ἔδειξεν αὐτὴν εἰς τὸν Ἰαβέρην.

Ἐσώζετο ἱκανὸν εἰσέτι φῶς, ὥστε νὰ δυνηθῇ ὁ Ἰαβέρης ν' ἀναγνώσῃ, ἄλλως τε εἶχεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐντὸς τῶν παμπονήρων ὀφθαλμῶν του καὶ τι φωσφορῶδες, ὅποιον ἔχουσι τὰ πετεινὰ τῆς νυκτός. Ἀναγνώσας λοιπὸν τοὺς ὑπὸ τοῦ Μαρίου γεγραμμένους ὀλίγους στίχους, ἐπανελάβεν ἐντὸς τῶν ὀδόντων του, — Γίλνορμάνδος, ὁδὸς Καλογραϊῶν, ἀριθμὸς 6.

Ἐπειτα δὲ ἀνέκραξεν. — Ἀμαξᾶ !

Ἐνθυμούμεθα ὅτι ἠκολούθει τὸν Ἰαβέρην ἓν ὄχημα, τὸ ὅποιον καὶ τὸν ἐπερίμενε. Ὁ Ἰαβέρης ἐφύλαξε τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ Μαρίου.

Μετὰ μίαν στιγμὴν, ὁ Μάριος ἔκειτο εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀχήματος ἐξηπλωμένος, ὁ δὲ Ἰαβέρης καὶ ὁ Ἀγιάννης ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ, ἔχοντες τὰ νῦτα ἐστραμμένα πρὸς τὸν ἀμαξηλάτην.

Τὸ ὄχημα ἔλαβε τὸν δρόμον πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς ὁδοῦ τῶν Καλογραϊῶν.

Καθ' ὅλον τοῦτον τὸν δρόμον ἐπεκράτησεν ἐντὸς τοῦ ὀχήματος νεκρώσιμος σιωπή. Ὁ Μάριος ἀκίνητος, ἀναισθητός, εἰς τὸ βάθος, ἔχων τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ στήθους, τὰς χεῖρας ἐκκρεμείς, τὰ σκέλη ἀπεξυλωμένα· ἐνόμιζες ὅτι τὸ σῶμα ἐκεῖνο δὲν ἐπερίμενεν ἄλλο, εἰμὴ νεκροκράβατον· ὁ Ἀγιάννης ἐφαίνετο ὡς πλασμένος ἐκ σιᾶς, ὁ Ἰαβέρης ἐκ πέτρας.

Θ'.

Ἐπάνοδος τοῦ ἀσωτεύσαντος τὴν ἰδίαν ζωὴν υἱοῦ.

Εἰς ἕκαστον τιναγμὸν τοῦ ὀχήματος ἐπιπτε καὶ μία σταγὼν αἵματος ἐκ τῆς κόμης τοῦ Μαρίου.

Ἦτον ἤδη νῦξ ὅταν τὸ ὄχημα ἀφίχθη εἰς τὸν ἀριθμὸν 6 τῆς ὁδοῦ τῶν Καλογραιῶν.

Ὁ Ἰαβέρης ἐπέξευσε πρῶτος· παρετήρησεν ἂν ὁ ἀριθμὸς ἦτον ἐκεῖνος, ἄνωθεν τῆς θύρας, καὶ λαβὼν τὸ πλῆκτρον τῆς ἔκρουσεν αὐτὴν με δύναιμιν.

Ἦνοιχθη ὀλίγον ἡ θύρα, καὶ ὁ Ἰαβέρης τὴν ὤθησε με βίαν παρουσιάσθη δὲ ὁ θυρωρὸς χασμῶμενος, σχεδὸν κοιμῶμενος ἔτι, με λύχνον ἀνά χεῖρας.

Ὅλοι ἐκάθευδον εἰς τὴν οἰκίαν, διότι ὅλοι εἰς τὰς συνοικίας ἐκεῖνας τῶν Παρισίων κοιμῶνται ἐνωρίς, μάλιστα δὲ ὅταν ἦναι εἰς τὴν πόλιν ἀκαταστασία. Οἱ καλοὶ κάγαθοὶ ἄνθρωποι καταφεύγουσιν εἰς τὸν ὕπνον, καθὼς τὰ παιδιά, ὅταν ἀκούσωσιν ὅτι ἔξω εἶναι ὁ Καλικιάντζαρος, κρύπτουσιν ἀμέσως τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸ ἐπάπλωμα.

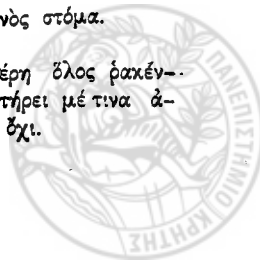
Ἐν τούτοις ὁ Ἀγιάννης καὶ ὁ ἀμαξηλάτης ἐξήγγον τὸν Μάριον ἐκ τοῦ ὀχήματος, τοῦ μὲν κρατοῦντος αὐτὸν ἐκ τῶν μασχαλῶν, τοῦ δὲ ἐκ τῶν γονάτων.

Συγχρόνως ἔφερον ὁ Ἀγιάννης τὴν χεῖρά του ὑπὸ τὰ φορέματα τοῦ Μαρίου, καὶ ψάσας τὸ στήθος τοῦ νέου ἐβεβαιώθη ὅτι ἀκόμη ἔπαλλεν· τώρα μάλιστα ἔπαλλεν ὀλίγον δυνατώτερα ἢ πρὶν, ὡς νὰ ἐπανεφέρην εἰς αὐτὸ ζωὴν ἢ τῆς ἀμάξης κινήσις.

Ὁ Ἰαβέρης ἐρωτᾷ τὸν θυρωρὸν με τόνον ἐπιταγῆς, ὁποῖος ἀρμόζει εἰς τὴν ἐξουσίαν ἔχουσαν ἐνώπιον αὐτῆς τὸν θυρωρὸν ἐνὸς ταραξίου τῶν καθεστῶτων.

- Κάποιος Γιλνορμάνδος ἐδῶ κατοικεῖ;
- Ἐδῶ. Τί τὸν θέλετε;
- Σύρε νὰ τὸν εἰπῆς, τὸν υἱὸν του ἔφεραν.
- Τὸν υἱὸν του; εἶπεν ὁ θυρωρὸς με κεχηνὸς στόμα.
- Ναί, εἶναι νεκρός.

Ὁ Ἀγιάννης, ὁσπὶς ἤρχετο ὀπισθεν τοῦ Ἰαβέρη ὄλος ῥακέν-δυτος καὶ ῥυπαρὸς, καὶ τὸν ὁποῖον ὁ θυρωρὸς παρετήρει με τινα ἀποτροφήν, ἔνευσε πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς κεφαλῆς ὅτι ὄχι.

Ὁ θυρωρὸς ἐφάνη ὡς μὴ ἐνοήσας, οὔτε τὸν λόγον τοῦ Ἰαβέρη, οὔτε τὸ νεῦμα τοῦ Ἀγιάννη.

Ὁ Ἰαβέρης ἐξηκολούθησε λέγων.

— Ἐπῆγεν εἰς τὸ ὁδόφραγμα, καὶ νά τον.

— Εἰς τὸ ὁδόφραγμα! ἀνέκραξεν ὁ θυρωρὸς.

— Ἐκεῖ ἐσκοτώθηκε. Πάγαινε νὰ ἐξυπνήσης τὸν πατέρα του.

Ὁ θυρωρὸς ἔμενε ἀκίνητος.

— Πάγαινε σὲ λέγω, δὲν ἀκοῦς! ἀνέκραξεν ὁ Ἰαβέρης.

Ὁ θυρωρὸς ἐπορεύθη τότε καὶ ἐξύπνησε τὸν Βάσκο. Ὁ Βάσκος ἐξύπνησε τὴν Σοφιά· ἡ Σοφιά ἐξύπνησε τὴν θεῖαν τοῦ Μαρίου. Περὶ δὲ τοῦ πάππου τὸν ἄφισάν νὰ κοιμᾶται, σκεπτόμενοι ὅτι οὐδὲν ἔβλαπτε καὶ ἂν ἐμάνθανε τὸ πρᾶγμα αὔριον τὸ πρωί.

Ἀνεβίβασαν τὸν Μάριον εἰς τὸ ἐπάνω κάτωμα, καὶ τὸν ἤπλωσαν ἐφ' ἐνὸς παλαιοῦ ἀνακλιντροῦ, εἰς τὸν ἀντιθάλαμον τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου· ἐνῷ δὲ ὁ Βάσκος ἀπῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν ἱατροῦ καὶ ἡ Σοφιά ἤνοιγε τὰς ἱματιοθήκας διὰ νὰ εὕρῃ ὀθόνια, ὁ Ἀγιάννης ἤσθάνθη τὸν Ἰαβέρην πλήξαντα τὸν ὤμόν του. Ἐμβῆκεν εὐθὺς εἰς τὸ νόημα καὶ κατέβη, ἔχων ὀπίσω του τὸ βῆμα τοῦ Ἰαβέρη, ἀκολουθοῦντος αὐτόν.

Ὁ θυρωρὸς τοὺς εἶδεν ἀναχωροῦντας ὡς τοὺς εἶχεν ἰδῆ ἐρχομένους, μὲ ὀφθαλμοὺς καταβεβαρυμένους ἐκ τοῦ ὕπνου.

Ὁ Ἀγιάννης καὶ ὁ Ἰαβέρης ἀνέβησαν ἐκ νέου εἰς τὸ ὄχημα, καὶ ὁ ἀμαξηλάτης ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου του.

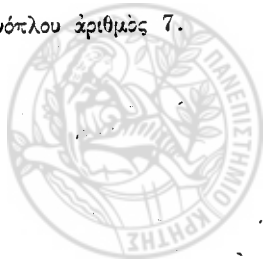
— Ἐν ἀκόμῃ πρᾶγμα θὰ σὲ παρακαλέσω, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης πρὸς τὸν Ἰαβέρην.

— Τί πρᾶγμα!

— Ἄφες με νὰ περάσω ἀπὸ τὸ σπίτι μου, μίαν στιγμὴν ν' ἀναβῶ ἐπάνω, καὶ ἔπειτα κάμε με ὅ,τι θέλῃς· εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου.

Ὁ Ἰαβέρης ἔμεινε ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σιωπηλὸς, ἔχων τὴν σιγῶνα χωρισμένην εἰς τὸ περιλαίμιον τοῦ ἐπενδύτου του, ἔπειτα δὲ κατεβίβασε τὸ πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀμαξηλάτου ὑάλινον θυρίδιον, καὶ ἔκραξε πρὸς αὐτόν.

— Ἄκουσε, ἀμαξᾶ! Σύρε εἰς τὴν ὁδὸν Ἐνόπλου ἀριθμὸς 7.

I.

Ἐκραδάνθη τὸ ἀκράδαντον ἐμαλάχθη τὸ ἀμείλικτον.

Καθ' ὄλην τὴν περαιτέρω πορείαν δὲν ἤνοιξε πλέον τὰ χεῖλη
ὁ Ἰαβέρης, καὶ οὐδ' ὁ Ἀγιάννης.

Τί ἤθελεν ὁ Ἀγιάννης; Ἦθελε νὰ τελειώσῃ ὅ,τι ἤρρησε· νὰ
δώσῃ εἰδήσιν εἰς τὴν Τιτίκαν νὰ τὴν εἴπῃ ποῦ ἦτον ὁ Μάριος, ἴσως
δὲ καὶ νὰ φανερώσῃ εἰς αὐτὴν μυστικόν τι, ἐκ τοῦ ὁποίου ἠδύνατο νὰ
ἐξασφαλισθῇ τὸ μέλλον τῆς· τέλος πάντων νὰ διατάξῃ τὰ πράγματά
του, ὡς νὰ ἔμελλε νὰ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου διὰ παντός.

Διότι περὶ ἑαυτοῦ, καθόσον ἀπέβλεπε δηλαδὴ προσωπικῶς αὐτὸν
τὸν ἴδιον, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν ὅτι πλέον τετέλεσται. Ὁ Ἰαβέρης
τὸν συνέλαβεν, οὐδ' ἀνθίστατο κατ' αὐτοῦ ὁ Ἀγιάννης. Ἄλλος τις εἰς
τὴν θέσιν του, ἴσως θὰ ἐσκέπτετο νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ σχοινίον τὸ
ὁποῖον ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεναρδιέρου καὶ εἰς τὴν σιδηρᾶν κιγκλίδα
τῆς πρώτης εἰρκτῆς εἰς ἣν ἔμελλε νὰ ριφθῇ· ἀλλ' ἀπὸ τῆς συνα-
τήσεως ἐκείνης μὲ τὸν ἐπίσκοπον, ἐγεννήθη εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀ-
γιάννη κατὰ πάσης ἀσεβοῦς ἀποπείρας, ἔστω καὶ ἐπὶ τῆς ἰδίας του
ζωῆς, βαθύς θρησκευτικὸς δισταγμὸς.

Ἡ αὐτοχειρία, τὴν ὁποίαν συνεπακολουθεῖ καὶ ὁ τῆς ψυχῆς
θάνατος, ἦτον εἰς τὸν Ἀγιάννην πράγμα ἀδύνατον.

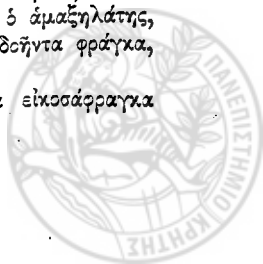
Εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἐνόπλου ἐστάθη τὸ ὄχημα, ἐ-
πειδὴ ὁ δρόμος εἶναι στενὸς διὰ τὰ ὄχηματα. Ὁ Ἰαβέρης καὶ ὁ
Ἀγιάννης ἐπέζευσαν.

Εἶπε δὲ τότε ὁ ἀμαξηλάτης ταπεινῶς πρὸς τὸν « κύριον ἀ-
στυνομικὸν ἐπιτηρητὴν » ὅτι τὸ βελουῶδον τοῦ ὁχήματός του κατεσι-
λώθη ἐκ τῶν αἱμάτων τοῦ φονευμένου ἀνθρώπου καὶ ἐκ τοῦ βορβόρου
τοῦ φονέως του. Οὕτως ἐνόησε τὰ πράγματα ὁ ἀμαξηλάτης. Ἐπρό-
σθεσε λοιπὸν, ὅτι δίκαιον τὸν ἐφαίνετο νὰ λάβῃ κάποιαν ἀποζημίωσιν.

— Πόσον ζητεῖς, ἠρώτησεν ὁ Ἰαβέρης, δι' ὅλα ὁμοῦ;

— Εἶναι ἑπτὰ ὥραις καὶ τέταρτον, ἀπεκρίθη ὁ ἀμαξηλάτης,
καὶ τὸ βελουῶδο τοῦ ἀμαξιτοῦ μου ἦτον ὀλοκένουργο. Ὁ γδοῆντα φράγκα,
κύριε ἐπιτηρητῆ.

Ὁ Ἰαβέρης ἐξῆξεν ἐκ τοῦ κόλπου του τέσσαρα εἰκοσάφραγκα
καὶ ἀπέλυσε τὸν ἀμαξηλάτην.

Ὁ Ἀγιάννης ἐστοχάσθη ὅτι ὁ Ἰαβέρης ἔμελλε νὰ τὸν ἀπαγάγῃ πεζῶς εἰς τὸν πλησιέστερον ἀστυνομικὸν σταθμὸν.

Εἰσῆλθον εἰς τὴν ὁδόν. Αὕτη ἦτον ἐρήμη, κατὰ τὸ σύνθηες.

Ὁ Ἰαβέρης ἠκολούθει τὸν Ἀγιάννην. Ἀφίχθη εἰς τὸν ἀριθμὸν 7.

Ὁ Ἀγιάννης ἔκρουσε τὴν θύραν, ἥτις καὶ ἠνοίχθη πάραυτα.

— Πάγει καλά, εἶπεν ὁ Ἰαβέρης. Ἐμπορεῖς ν' ἀναβῆς.

Καὶ ἐπρόσθεσε μὲ παράδοξόν τι ἦθος, ὡς νὰ κατέβαλλε κόπον μέγαν ἐνδομύχως προφέρων τὰ ἐξῆς·

— Ἐγὼ κάθημαι ἐδῶ, καὶ περιμένω.

Ἐστράφη ὁ Ἀγιάννης καὶ εἶδε τὸν Ἰαβέρην. Οὗτος ὁ τρόπος τοῦ φέρεσθαι ἦτον εἰς τὸν Ἰαβέρην ὄλως πρωτοφανής. Ἄλλ' ὁ Ἀγιάννης εἶπε κατὰ νοῦν, — Μὲ μεταχειρίζεται ὡς ὁ γάτος τὸ ποντίκιον. Εἶναι βέβαιος ὅτι μ' ἔχει εἰς τὸ χέρι, μὲ δίδει λοιπὸν μίαν κάποιαν ἐλευθερίαν, τὸ μᾶκρος τῆς ὁποίας εἶναι ὅσον καὶ τὸ μᾶκρος τῶν ὀνύχων του.

Ἀπόφασιν ἔχων ὁ Ἀγιάννης νὰ παραδοθῆ καὶ νὰ δώσῃ τέλος, δὲν ἠπόρησεν ἐκ τῆς συγκαταβάσεως ταύτης τοῦ Ἰαβέρη. Ὄθησε τὴν θύραν τῆς οἰκίας του, ἔκραξε πρὸς τὸν θυρωρὸν ὅστις ἐκοίτετο καὶ ἔσυρε τὸ σχοινίον τῆς θύρας ἐκ τῆς κλίνης του, — Ἐγὼ εἶμαι! καὶ ἀνέβη τὴν κλίμακα.

Ἀναβάς εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, ἐστάθη ὀλίγον. Πᾶσα ὁδὸς ὀδυνηρὰ ἔχει σταθμούς. Ἦτον ἀνοικτὸν τὸ παράθυρον τὸ πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἰκήματός του, παράθυρον στενὸν καὶ ἐπίμηκες, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσῆρχετο τὸ φῶς τοῦ ἀπέναντι φαναρίου τῆς ὁδοῦ.

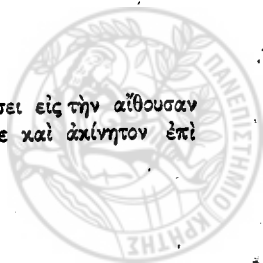
Εἶτε λοιπὸν διὰ ν' ἀναπνεύσῃ, εἶτε μηχανικῶς πως, ἔκυψεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἐκείνου καὶ εἶδεν εἰς τὴν ὁδόν. Ἡ θύρα του ἦτον κάτωθεν· τὸ φανάριον ἐφώτιζε καλῶς τὸν ὁδὸν, οὔσαν βραχεῖαν. Ἐθαύμασεν ὁ Ἀγιάννης μὴ ἰδὼν κανένα ἐντὸς τῆς ὁδοῦ.

Ὁ Ἰαβέρης ἀνεχώρησε.

ΙΑ'.

Ὁ πάππος.

Ὁ Βάσκος καὶ ὁ θυρωρὸς εἶχον μετακομίσει εἰς τὴν αἴθουσαν τὸν Μάριον καὶ τὸν ἀπέθεσαν ἀναισθητὸν ἀίσιπτε καὶ ἀκίνητον ἐπὶ

τοῦ ἀνακλίντρου. Μετ' ὀλίγον ἤλθε καὶ ὁ ἰατρός. Ἐξύπνησε δὲ καὶ ἡ θεία Γιλνορμάνδη καὶ ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης τῆς.

Ἡ θεία Γιλνορμάνδη περιήρχετο περίφοβος, συνάπτουσα τὰς χεῖρας, ἀνίκανος ἄλλο νὰ κάμη, παρὰ νὰ λέγη, — Θεέ μου! τί ἦταν πάλιν αὐτό!

Ἐκ διαλειμμάτων ἐπρόσθετεν·

— Ἐγέμισε ὁ κόσμος αἵματα!

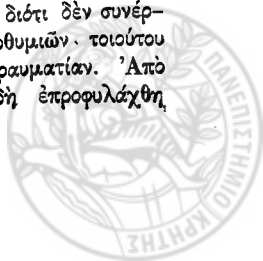
Ἀφοῦ ὅμως παρήλθεν ἡ πρώτη φρίκη τῆς, ἐφιλοσόφησεν ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν πραγμάτων, καὶ ἡ κρίσις αὐτῆς ἐξεφράσθη διὰ τοῦ ἄλλου τούτου ἐπιφωνήματος· — Βέβαια, αὐτὰ ὅλα τέτοιον τέλος λαβαίνουν πάντοτε! Δὲν εἶπεν ὅμως καὶ τὸ ἄλλο ἐκεῖνος, τὸ σὺνηθες εἰς τοιαύτας περιστάσεις. — Καλὰ ἐγὼ τὸ ἔλεγα!

Δὲν ἐπροχώρησεν ἕως ἐκεῖ.

Ὁ ἰατρός διέταξε καὶ ἔφερον πλησίον τοῦ ἀνακλίντρου μίαν κλίνην, ἀφοῦ δὲ ἐξετάσας τὸν Μάριον εἶδεν, ὅτι ὁ μὲν σφυγμὸς ἐξηκολούθει νὰ κτυπᾷ, δὲν εἶχε δὲ ὁ πάσχων εἰς τὸ στῆθος κάμμίαν πληγὴν προχωροῦσαν εἰς τὸ βάθος, καὶ ὅτι τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο εἰς τὰς γωνίας τῶν χειλέων του προήρχετο ἐκ τῶν ἀγγείων τῆς ῥινός, εἶπε καὶ τὸν ἠπλωσαν ἐπὶ τῆς κλίνης, ἀνευ προσκεφαλαίου, μάλιστα ἔθεσε τὴν κεφαλὴν χαμηλότερα τοῦ σώματος, καὶ ἐγύμνωσε τὸ στῆθος του ὅλον, διὰ νὰ διευκολυνθῆ ἡ ἀναπνοή.

Ἡ γεροντοκόρη, ἡ δεσποινὶς Γιλνορμάνδου, βλέπουσα ὅτι ἐξεγύμνωνον τὸν Μάριον, ἀπεμακρύνθη καὶ εἰσήλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά τῆς, ὅπου ἤρχησε νὰ προσεύχεται.

Οὐδὲν ἐκ τῶν τραυμάτων ἀπεδείχθη καίριον· ἐν μολυβδόβολον ἐμποδισθὲν ὑπὸ τοῦ χαρτοφυλακίου καὶ ἐκτραπὲν, ἤνοιξεν εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ Μαρίου πληγὴν ἐκτεταμένην μὲν ἀλλ' ἀβαθῆ, καὶ ἐπομένως ἀκίνδυνον. Ὡς ἐκ τοῦ μακροῦ δρόμου ὑπὸ τὰς ἀμάρας, τὸ συντετριμμένον ὄστυον τοῦ τραχήλου ἔπαθε δεινὸν καὶ σπουδαῖον ἐκτοπισμόν. Οἱ βραχίονες ἦσαν πολλαχοῦ τραυματισμένοι ἐκ σπαθισμῶν. Τὸ πρόσωπον δὲν εἶχε κάμμίαν πληγὴν, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ εἶχε πολ-
λάς. Ἦσαν αὐταὶ ἐπικίνδυναι; ἐπροχώρει κάμμία ἐξ αὐτῶν βαθύτερον ἐντὸς τοῦ κρανίου; Τοῦτο εἰσέτι ἠγνοεῖτο. Τὸ βαρὺ σύμπτωμα ἦτον, ὅτι ἡ λειποθυμία τοῦ Μαρίου προήρχετο ἐξ αὐτῶν, διότι δὲν συνέ-
ρχετα: πάντοτε εἰς ἑαυτὸν ὁ κατεχόμενος ὑπὸ λειποθυμιῶν τοιούτου εἶδους. Περιπλέον, ἡ αἱμορραγία ἐξήντηλσε τὸν τραυματίαν. Ἀπὸ τῆς μέσης καὶ κάτω, τὸ σῶμα ἦτον ἄτρωτον, ἐπειδὴ ἐπροφυλάχθη ὑπὸ τοῦ ὀδοφράγματος.

Ὁ Βάσκος καὶ ἡ Σοφία ἔσχιζον δόθνια καὶ ἠτοίμαζον ἐπιδέσμιους· ἡ Σοφία τοὺς ἔρραπτεν, ὁ Βάσκος τοὺς ἐτύλισσε. Ἐπειδὴ δὲν ἦτον ἔτοιμον ξαντὸν, ὁ ἰατρὸς ἐκράτησε τὸ αἷμα τῶν πληγῶν πρὸς τὸ παρὸν διὰ βαμβακίου. Πλησίον τῆς κλίνης ἤναπτον τρία κηρία ἐπὶ τραπέζης εἰς τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο ἡ θήκη τῶν χειρουργικῶν ἐργαλείων. Ὁ ἰατρὸς ἔπλυε τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κόμην τοῦ Μαρίου διὰ ψυχροῦ ὕδατος. Εἰς κάδος πλήρης ἐβάφη πάραυτα ἐρυθρός. Ὁ θυρωρὸς ἐφώτιζε φέρων ἀναχειράς τὸν λύχνον του.

Ὁ ἰατρὸς ἐφαίνετο κατεχόμενος ὑπὸ θλιβερῶν σκέψεων. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἀνένευε διὰ τῆς κεφαλῆς, ὡς ἀποκρινόμενος εἰς ἐρώτησίν τινα τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνεν αὐτὸς ἑαυτῷ σιωπηλῶς. Κακὸν σημεῖον διὰ τὸν ἀσθενῆ οἱ μυστηριώδεις οὗτοι διάλογοι τοῦ ἰατροῦ.

Ἐνῷ ὁ ἰατρὸς ἐσπόγγιζε τὴν ὄψιν τοῦ Μαρίου, καὶ ἤπτετο ἀκροθιγῶς διὰ τοῦ δακτύλου τῶν ἀείποτε κεκλεισμένων βλεφάρων, ἠνοιχθη εἰς τὸ βάθος τοῦ δώματος ἐκεῖνου μία θύρα, καὶ ἐνεφανίσθη μορφή τις ἐπιμήκης καὶ ὠχρά.

Ἦτον ὁ πάππος.

Ἀπὸ δύο ἤδη ἡμερῶν ἡ στάσις ἐκίνει τὸν Κ. Γιλνορμάνδον εἰς ἀγανακτήσεις καὶ καθίστα αὐτὸν περιφροντίν· δὲν ἠδυνήθη λοιπὸν νὰ κοιμηθῇ τὴν προλαβοῦσαν νύκτα, καὶ ὄλην τὴν ἡμέραν κατείχετο ὑπὸ πυρετοῦ. Τὸ ἑσπέρας κατεκλίνθη πολὺ ἐνωρίς, ἀφοῦ ἐσύστησε νὰ κλειδῶσῃ καλῶς ὅλας τὰς θύρας τῆς οἰκίας, καὶ ἀπεκοιμήθη ὀλίγον ὡς ἐκ τοῦ κόπου.

Ἄλλ' οἱ γέροντες ἔχρυσι τὸν ὕπνον εὐθραυστον· ὁ κοιτῶν τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου ἦτον προσεχῆς εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπου ἐτέθη ὁ Μάριος, καὶ μολονότι ἐπρόσεχον νὰ ὀμιλῶσι καὶ νὰ περιπατῶσιν ἀθουρῶβως, ὁ γέρον ἐξύπνησεν ἐκ τοῦ θορύβου. Ἰδὼν τὸ φῶς διὰ τῆς κλειδωνιάς τῆς θύρας του καὶ ἀπορήσας, ἠγέρθη τῆς κλίνης κα ἦλθεν εἰς τὴν θύραν ψηλαφητί.

Ἐστάθη λοιπὸν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, τὴν μίαν τῶν χειρῶν ἔχων τεθειμένῃ ἐπὶ τοῦ κλειθροῦ τῆς μεσανοιγείσης θύρας του, τὴν κεφαλὴν προκύπτουσαν καὶ τρέμουσαν, τὸ σῶμα περιτυλιγμένον ἐντὸς μακροῦ τινος νυκτικοῦ φορέματος, λευκοῦ ὡς σαβάνου, καὶ ἐφάνη τοιουτοτρόπως ὡς φάντασμα παρατηροῦν ἐντὸς μνήματος.

Διέκρινε τὴν κλίνην, καὶ ἐπὶ τῆς στρωμνῆς αὐτῆς τὸν αἱματόρρυτον ἐκεῖνον νέον, λευκὸν ὡς τὸ κηρίον, ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστοὺς, τὸ στόμα ἀνοιχτόν, τὰ χεῖλη ὠχρότατα, γυμνὸν μέχρι τῆς ὀσφύος, κατακεκομμένον ἐκ τῶν σπαθισμῶν, ἀκίνητον, ζωηρῶς

φωτιζόμενον ὑπὸ τῶν πλησίον αὐτοῦ λύχνων, καὶ ὁ γηραιὸς πάππος ἠσθάνθη ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ὄλην τὴν φρίκην δόσης εἶναι ἐπιδεικτικά μέλη τὰ ὅποια ἀπεστέωσε τὸ λίαν προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας. Τὰ ὄμματα του, τῶν ὁποίων τὸ λευκὸν κατέστη ὑποκίτρινον, καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ πολλοῦ γήρατος, ἐσκεπάσθησαν ὑπὸ ὑαλώδη τινα χιτῶνα, ὄλη του ἡ μορφή ἔλαβε διὰ μιᾶς τὴν χωματώδη ὄψιν καὶ τὰς γωνιώδεις καμπὰς κεφαλῆς σκελετοῦ, οἱ βραχίονές του ἔπεσον ἐκκρεμεῖς, ὡς νὰ συνετριβῆ τὸ ἐλατῆριον αὐτῶν, καὶ ἡ κατάπληξις του ἐχαρακτήρισθη διὰ τῆς διαστολῆς τῶν δακτύλων τῶν δύο γηραιῶν καὶ ὄλων τρεμουσῶν χειρῶν του, τὰ γόνατά του ἐκάμψθησαν πρὸς τὰ ἔμπροσ, ὥστε ἠνοιχθῆ τὸ νυκτικόν του φόρεμα καὶ ἐφάνησαν αἱ οἰκτραὶ του κνήμαι γυμναὶ καὶ πλήρεις λευκῶν τριχῶν, καὶ τὰ χεῖλη του ἐψιθύρισαν·

— Ὁ Μάριος.

— Αὐθέντη, εἶπεν ὁ Βάσκος, τώρα μᾶς τὸν ἔφεραν. Ἐπῆγεν εἰς τὰ ὄδοφράγματα, καὶ . . .

— Ἐθανατώθηκε! ἀνέκραξεν ὁ γέρον με τρομερὰν φωνήν. Ἄ! τὸν ληστήν! τὸν ληστήν τὸν θεοκατάρατον!

Καὶ μετ' ὅτι ἐπιφώνημα τοῦτο ἐνόμισέ τις ὅτι ὁ ὑπέρηγρος καὶ σοροδαίμων οὗτος ἀνὴρ μετεμορφώθη: ἀνωρθώθη εὐθυτενῆς ὡς νέος ἄνθρωπος.

— Κύριε, εἶπε, σεῖς εἴθε ὁ ἰατρός. Τοῦτο πρὸ πάντων εἰπῆτέ με. Εἶναι νεκρός;

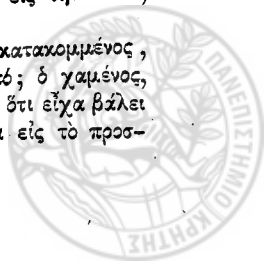
Ὁ ἰατρός ἐτήρησε σιωπὴν, καὶ αὐτὸς γενόμενος ἐκπληκτος.

Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος συνέκρουσε τὰς χεῖρας βαλὼν φρικώδη τινα γέλωτα.

— Ἀπέθανε! ἀπέθανε! Ἐπῆγε κ' ἐσκοτώθηκεν εἰς τὰ ὄδοφράγματα! ἀπὸ πάθος πρὸς ἐμέ· εἰς τὸ πείσμά μου! Ἄ! αἰμοβόρε! εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἐπιστρέφει εἰς ἐμέ! Ἄ! τὸ θηρίον, ἀπέθανε! εἶδες ἐκεῖ; ἀπέθανε!

Πορευθεὶς δὲ ὁ γέρον εἰς ἓν παράθυρον, τὸ ἠνοιξεν ὄλον, ὡς νὰ ἐπλακώθῃ ἡ καρδιά του καὶ νὰ ἤθελε ν' ἀνασάσῃ ἐλεύθερον ἀέρα· ἐκεῖ δὲ ὄρθιος ἐνώπιον τοῦ σκότους, ἤρχησε νὰ λαλή εἰς τὴν ὁδόν, πρὸς τὴν νύκτα ἀποτεϊνόμενος.

— Μαχαιρωμένος, σφαγμένος, ἀφανισμένος, κατακομμένος, κομμάτια καμωμένος, κομμάτια! Τὸ εἶδετε σεῖς αὐτό; ὁ χαμένος, ὁ παλλάνθρωπος! ἤξευρεν ὅτι τὸν ἐπερίμενα, ἤξευρεν ὅτι εἶχα βάλει νὰ τοῦ διορθώσουν τὴν κάμερή του, καὶ ὅτι εἶχα βάλει εἰς τὸ προσ-

κέφαλον τῆς κλίνης μου τὴν εἰκόνα του, ἦτις τὸν παραστήνει ὅταν ἦτον ἀκόμη παδὶ μικρὸ! Ἦξευρεν, ὁ οὐτιδανὸς, ὅτι ἔφθανε νὰ θελήσῃ νὰ ἔλθῃ, καὶ ὅτι ἐγὼ χρόνους τώρα τὸν ἔκραζα, καὶ ὅτι τὸ βράδυ ἐκάθουμου ὀλομόναχος εἰς τὴν φωτιὰ, μὲ τὰ χέρια μου ἐπάνω εἰς τὰ γόνατά μου, καὶ τί νὰ κάμω δὲν ἤξευρα, κ' ἐγίνουμου ὡσάν ξένον παραμῦθι! Τὸ ἤξευρες αὐτὸ πολὺ καλά, ὅτι ἔφθανε νὰ θελήσῃς πάλιν νὰ ἔλθῃς καὶ νὰ εἰπῆς, — Ἐγὼ εἶμαι, διὰ νὰ γίνῃς ἀμέσως ὁ κύριος τοῦ σπιτιοῦ, νὰ σὲ ὑπακούω κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος, νὰ κάμνῃς ὅ,τι ἤθελες τὸν γέρο παμπόγερο τὸν παπποῦ σου! Τὸ ἤξευρες πολὺ καλά, καὶ εἶπες, — Ὅχι, εἶναι βασιλόφρων, δὲν παγαίνω! Κ' ἐπῆγες εἰς τὰ ὀδοφράγματα, καὶ ἐπῆγες καὶ ἐξετέθης, νὰ σὲ θανατώσουν, ἀπὸ κακίαν σου! διὰ νὰ ἐκδικηθῆς ἐπειδὴ εἶπα ὅ,τι εἶπα διὰ τὸν Λοδοβίχον ΙΗ'! Ἐπονείδιστε! Ἐξαιπλώσου δὰ τώρα, κοιμοῦ ἤσυχα! Ἀπέθανε. Ἐκοιμούμου κ' ἐξύπνησα.

Ὁ ἰατρὸς ἤρχησε τώρα ν' ἀνησυχῆ, ὅχι μόνον διὰ τὸν ἔγγονον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν πάππον· ἀπῆκε λοιπὸν τὸν Μάριον πρὸς στιγμὴν, καὶ πορευθεὶς πρὸς τὸν Κ. Γιλνορμάνδον, τὸν ἔλαβεν ἐκ τοῦ βραχίονος. Ὁ γέρων ἐστράφη πρὸς αὐτὸν, τὸν εἶδε μὲ ὄμματα στρογγύλα καὶ αἱματώδη, καὶ τὸν εἶπεν ἡσύχως.

— Σὰς εὐχαριστῶ, κύριε. Εἶμαι ἡσυχος, εἶμαι ἀνὴρ, εἶδα τὸν θάνατον τοῦ Λοδοβίχου Δεκάτου Ἐκτου, ἀντέχω εἰς περιστάσεις δεινάς. Τοῦτο μόνον εἶναι τρομερώτατον, τὸ νὰ συλλογίζεταί τις ὅτι ὄλον τὸ κακὸν τὸ κάμνου αἱ ἐφημερίδες σας. Γραφιάδαις ὅσους θέλετε θὰ ἔχετε, λογάδαις, δικηγόρους, ῥήτορας, δημοκόπους, συζητήσεις, προόδους, φῶτα, δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, ἐλευθεροτυπίαν, καὶ ἰδοὺ πῶς θὰ σὰς φέρουν τὰ παιδία σας εἰς τὰ σπίτια σας! Ἄ! Μάριε! Μάριε! ἀσυνείδητε! Νὰ πᾶς νὰ μοῦ φονευθῆς! ν' ἀποθάνῃς ν' ἀποθάνῃς πρὶν ἐμοῦ! Ὀδοφράγματα! Ἄ! θεοκατάρτε! Νομίζω ἰατρὲ, κατοικεῖτε εἰς αὐτὴν τὴν συνοικίαν; Σὰς γνωρίζω πολὺ καλά. Βλέπω ἀπὸ τὸ παράθυρόν μου ὅταν περνᾶτε μὲ τὸ ὄχημά σας. Θέλω νὰ σὰς εἰπῶ. Μὴ νομίσετε ὅτι εἶμαι θυμωμένος. Τί νὰ θυμώσῃ κανεὶς ἐναντίον νεκροῦ; Θὰ ἦτον μωρία. Ἐγὼ αὐτὸν τὸν ἀνέστησα παιδιοῦθεν. Ἐγὼ ἤμην ἤδη γέρων, καὶ αὐτὸς ἀκόμη νήπιον. Ἐπαιζεν εἰς τὸν κῆπον τοῦ παλατιοῦ μὲ τὸ μικρὸ του φτυαράκι καὶ μὲ τὸ μικρὸ του καρεγλάκι, καὶ, διὰ νὰ μὴ μαλώσουν οἱ φύλακες, αὐτὸς ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἤνοιγε τρύπαις εἰς τὸ χῶμα μὲ τὸ φτυάρι του, καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὰς ἔφραττα μὲ τὸ ῥαβδί μου. Μίαν ἡμέραν φωνάζει ἐμπροσθὰ μου, — Κάτω ὁ Λοδοβίχος ΙΗ'! καὶ σηκώνεται

και φεύγει. Ποίος τὸν ἔπαισε; Τὸ ἐνθυμούμαι, ἦτον ἓνα παιδί ὡς τὸ ῥόδον, και κατάξανθον. Ἡ μητέρα του ἀπέθανε. Νὰ παρατηρήσετε ὅλα τὰ μικρὰ παιδιὰ εἶναι ξανθὰ. Πόθεν αὐτὸ ἀρά γε; Εἶναι και αὐτὸς υἱὸς ἐνὸς ἀπ' ἐκείνους τοὺς μαχαιροβγάλτας, τοὺς ληστὰς τοῦ Βουο-ναπάρτη, ἀλλὰ τὰ παιδιὰ εἶναι ἀθῶα. Τί πταίου ἀν οἱ γονεῖς των ἦναι κακοῦργοι; Αὐτὸν, τὸν ἐνθυμούμαι δταν δὲν ἦτον ἀκόμη ὑψη-λότερος ἀπὸ τόσος. Δὲν ἐμποροῦσε νὰ προφέρῃ ῥό. Ὁ ἔλεγε λό. Τόσον νόστιμα, τόσον γλυκὰ ὠμιλοῦσε! ἐθαρροῦσε πῶς ἤκουες ἓνα πουλί. Ἐστέκοντο οἱ ἄνθρωποι και τὸ ἔβλεπαν. Ὁλοι τὸ ἐκαμάρωναν ἦτον τόσον ὠραῖον αὐτὸ τὸ παιδί! Εἶχε μίαν κεφαλὴν ὡσάν ἐκείνας ὅπου βλέπει τις; ζωγραφημένας εἰς τὰς εἰκόνας. Τοῦ ἔβαλλα κάποτε τὴν φωνή, τοῦ ἔδειχνα τὸ ραβδί μου, ἀλλ' ἤξευρεν ἐκεῖνος πῶς ὅλα αὐτὰ ἦταν διὰ νὰ γελῶ. Τὸ πρῶτ, δταν ἔμβαιεν εἰς τὴν κάμερή μου, ἐνόμιζα ὅτι ἔμβαιεν ὁ ἥλιος μέσα εἰς τὸ δῶμά μου. Εἶναι ἡ ἀλήθεια ὅτι αὐτὸ τὸ παιδί ἦτον μία χαρὰ νὰ τὸ βλέπη τις. Τώρα, τί λέγετε μὲ τοὺς Λαφαγέτας σας, μὲ τοὺς Βενιαμὶν Κωνστατίνους σας, ὅπου μοῦ τὸν σκοτώνουν! Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐμπορεῖ νὰ πάγη ἐμπρὸς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὄχι, δὲν ἐμπορεῖ νὰ πάγη ἐμπρὸς.

Ἐπλησίασεν ἔπειτα εἰς τὸν Μάριον, τὸν αἰετοπετὸν ὠχρὸν και ἀκίνητον, πρὸς ὃν και ὁ ἰατρὸς εἶχεν ἐπανέλθει, και πάλιν ἤρρησε νὰ πληττή τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην χεῖρά του. Τὰ λευκὰ τοῦ γέροντος χεῖλη ἐκινουῦντο ὡς διὰ μηχανῆς, ἐξήρχοντο δ' ἐξ αὐτῶν, ὡς πνοαὶ ἀνθρώπου πνέοντος τὰ λοίσθια, λέξεις μόλις ἀκουόμεναι, ἀναρθροὶ λέξεις: — "Α! ἀσυνεῖδητε! ἀσπλαγχνε! "Α! ἐταιριστῆ! "Α! ἐπνεῖδιστε! "Α! σεπτεμβριανέ! — Ὁνειδισμοὶ προφερόμενοι χαμηλῆ τῆ φωνῆ ὑπὸ ψυχορῥαγοῦντος πρὸς πῶμα.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἐπειδὴ χρεῖα εἶναι πάντοτε νὰ εὔρη ἐκφράσεις ἢ σπαρασσομένη ψυχῆ, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν γέροντα ἢ τῶν λόγων ἀλληλουχία, ἀλλ' ἔλειπεν ἐξ αὐτοῦ ἐπὶ μᾶλλον ἢ τοῦ προφέρειν δύναμις· τόσον δὲ ὑπόκωφος και ἀσθενῆς κατέστη ἡ φωνή του, ὥστε ἐφαίνετο προερχομένη ἐκ τῆς ἄλλης ὄχθης ἀβύσσου τινός.

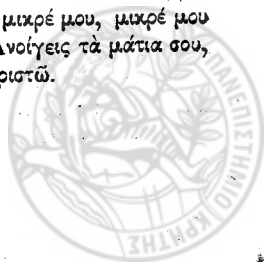
— Ἀδιάφορον γλίγωρα κ' ἐγὼ θ' ἀποθάνω. Ἀκούς νὰ μὴν εὔρεθῆ μέσα εἰς τὰ Παρίσια κάμμία διαβόλισσα, ἡ ὅποια νὰ σύρη αὐτὸν τὸν ἀθλιον εἰς τὸ δίκτυ της! Ὁ ἓνα παληάνθρωπον ὅστις, ἀντὶ νὰ διασκεδάξῃ χαϊρόμενος τὴν ζωὴν, ἐπήγε νὰ κτυπηθῆ, νὰ ἐκθέσῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὰ σμυδράλια ὡσάν ζῶον τετράποδον! Καὶ διὰ ποῖον, και διατί; Διὰ τὴν δημοκρατίαν! Ἀκούς, διὰ τὴν δημοκρατίαν! Ἀντὶ νὰ παγαίνῃ νὰ ζητῆ ποῦ εἶναι χορὸς, καθὼς πρέπει εἰς

κάθε νέον! Κρίμα εἰς τὰ εἴκοσί του ἔτη! Ἡ δημοκρατία εὐμορφη ἀνοησία! Ταλαίπωροι μητέρας κάμνετε εὐμορφα ἀγόρια, διὰ νὰ τὰ βλέπετε εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν! Τετέλεσται, ἀπέθανε. Αὐριον δύο λείψανα ἀπὸ τὸ σπιτί μου. Καλὸς τώρα μοῦ ἔγινε διὰ νὰ εὐχαριστήσης τὸν στρατηγόν σου τὸν Λαμάρκον! Τί καλὸν εἶχες ἀπὸ τὸν στρατηγόν σου τὸν Λαμάρκον; Ἔνα μυχαιροβγάλτην ἐκεῖ! Ἔνα μωρόλογον! Νὰ πάγη νὰ σκοτωθῇ δι' ἕνα νεκρόν! Ἄν δὲν ἦναι νὰ τρελλαθῇ κάνεις! νὰ πάρη τὰ βουνά! Καταλαμβάνετε; Εἴκοσι ἐτῶν ἕνας νέος! Καὶ χωρὶς κἀν νὰ συλλογισθῇ, νὰ ἰδῇ ὅπισω του μήπως ἀφίνει ἄλλον κάνένα! Ἄ! δυστυχία! ν' ἀναγκάζονται οἱ πτωχοὶ γέροντες τοῦ σπιτιοῦ ν' ἀποθαίνουν ὀλομόνχοι, ἔρημοι καὶ σκοτεινοί. Κάθου εἰς τὴν γωνιά σου, νὰ ψοφήσης ὡσὰν τὸ σκυλί! Ἄγχαλὰ, τόσον τὸ καλῆτερον ἔγινε καθὼς τὸ ἡλιζα· αὐτὸ τὸ πρᾶγμα θὰ μὲ σκοτώσῃ τέλος πάντων. Εἶμαι ὑπέργηρος, εἶμαι ἑκατὸν χρόνων ἄνθρωπος, χιλίων χρόνων ἄνθρωπος· πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχω τὸ δικαίωμα ν' ἀποθάνω κ' ἐγώ. Αὐτὸ τώρα μ' ἐτελείωσε. Λοιπὸν ἰδοὺ τὸ τέλος μου χαίρομαι! Τί τὸν διδετε διὰ ν' ἀναπνέη ἀμμωνιακὸν ἄλας; Τί σκόβαις; τί χρειάζονται αὐτὰ ὄλα τὰ πρᾶγματα; Ματαίως χάνεις τοὺς κόπους σου, ἰατρέ. Ἀνοησία. Εἶναι νεκρὸς, νεκρότατος. Ἐρωτᾶτε ἐμέ, ὅστις εἶμαι ὡσαύτως νεκρὸς. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔκαμεν αὐτὸς, τὸ ἔκαμε τέλειον, καὶ ὄχι ἡμισυ. Ὡ, ναί· οἱ καιροὶ οἱ παρόντες εἶναι καιροὶ ἐπονείδιστοι, ἐπονείδιστοι, ἐπονείδιστοι καιροί· εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόληψιν ἐγὼ ἔχω καὶ σᾶς, καὶ τὰς ἰδέας σας, καὶ τὰ συστήματά σας, καὶ τοὺς διδασκάλους σας, καὶ τοὺς χρησμούς σας, καὶ τοὺς δόκτοράς σας, καὶ τὰ χρήσιμα ἐκεῖνα ὑποκειμένα τοὺς συγγραφεῖς σας, καὶ τοὺς ψυροφιλοσόφους σας, καὶ ὄλας τὰς ἐπαναστάσεις αἱ ὁποῖαι τώρα ἐξῆντα χρόνους ξυπαζοῦν τοὺς κόρακας τοῦ παλατιοῦ! Καὶ θέλω νὰ σὲ εἰπῶ τὸ κάτω τῆς γραφῆς· ἀφοῦ μὲ τόσῃ ἀσπλαγχνίαν ἐπῆγες κ' ἐσκοτώθηκες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, νά! . . . οὔτε κἀν θέλω νὰ σὲ λυπηθῶ ὅτι ἀπέθανες, φονιά! σκύλε ἀπίστε!

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ὁ Μάριος ἤνοιξε βραδέως τὰ βλέφαρα, καὶ τὸ βλέμμα του, ἂν καὶ καλυπτόμενον ὑπὸ τοῦ ληθαργικοῦ εἰσέτι θάμβους, προσηλώθη ἐπὶ τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου.

— Μάριε! ἀνέκραξεν ὁ γέρων. Μάριε! μικρὲ μου, μικρὲ μου Μάριε! παιδί μου σύ! παιδί μου ἠγαπημένον! Ἄνοιγεις τὰ μάτια σου, μὲ βλέπεις, εἶσαι ἀκόμη ζωντανός· ὦ! σ' εὐχαριστῶ.

Καὶ λειποθυμήσας, ἔπεσε.

BIBAIION TETAPPON.

Ο ΙΑΒΕΡΗΣ ΕΙΣ ΤΑ ΣΤΕΝΑ.

Α'.

Ὁ Ἰαβέρης ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἐνόπλου μὲ βραδέα βήματα. Πρῶτον ἐπὶ ζωῆς του ἐβάδιζε μὲ κεκλιμένην τὴν κεφαλὴν, καὶ πρῶτον ἐπὶ ζωῆς τον μὲ τὰς χεῖρας ὄπισθεν. Διότι μέχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας εἶχε λάβει ἐκ τῶν δύο παραστημάτων τοῦ Ναπολέοντος τὸ χαρακτηρίζον ἀπόφασιν ἦτοι τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους ἐσταυρωμένας τὸ δ' ἄλλο, τὸ χαρακτηρίζον διαταγμὴν διὰ τῆς θέσεως τῶν χειρῶν εἰς τὰ ὀπίσω, ἦτον εἰς τὸν Ἰαβέρην ἄγνωστον. Τώρα ὁμοῦς ἐγένεν εἰς αὐτὸν μεταβολή. Ἐφαίνετο ὅλος τεταραγμένος ὁ μέχρι τοῦδε βραδύς καὶ φλεγματικὸς οὗτος ἀνὴρ.

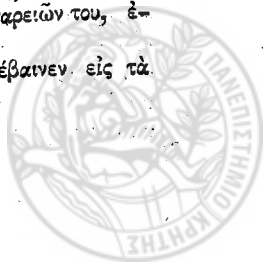
Προέβη εἰς τὰς σιωπηλὰς ὁδοὺς, κατευθυνόμενος πρὸς τὸν ποταμὸν Σηκουάναν, ἀκριβῶς δὲ πρὸς τὴν γέφυραν τὴν λεγομένην τῆς Παναγίας.

Ἐκεῖ τὸ ρεῦμα εἶναι ὀρμητικώτατον, καὶ ὅσοι πίπτουσιν ἐκεῖ δὲν ἀναδύουσιν. Οἱ καλῆτεροι κολυμβηταὶ πνίγονται.

Ὁ Ἰαβέρης ἐστήριξε τοὺς ἀγκῶνάς του ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς γεφύρας, ἐστήριξε τὴν σιαγόνα εἰς τὰς δύο του χεῖρας, καὶ ἐνῶ οἱ ὀνυχές του ἔξουν μηχανικῶς τὰ δασέα γένεια τῶν παρεῶν του, ἐβυθίσθη εἰς συλλογισμούς.

Νέον τι, μία ἐπανάστασις, μία καταστροφὴ συνέβαιnen εἰς τὰ μυχιαίτατα τῆς καρδίας του.

Τὸ ἠθικὸν τοῦ Ἰαβέρη ἔπασχε δεινότερα.

Ἐκ τινῶν ἤδη ὥρων εἶχε παύσει τοῦ νὰ ἦναι ἀπλοῦς. Αἱ ἰδέαι του ἐθολώθησαν· ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὁ τοσοῦτον διαυγής ἐν τῇ τυφλότητι του, ἔχασε τὸ διαφανές· ἐντὸς τοῦ κρυστάλλου εἰσεχώρησέ τι νέφος· Ὁ Ἰαβέρης ἠσθάνετο ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ ἐκτυλισσόμενον τὸ μέχρι τοῦδε συνεσφιγμένον ἐν αὐτῇ χρέος. Ὅταν ἀπήντησεν ἀπροσδοκῆτως τὸν Ἀγιάννην εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἔξοδον ἐκείνην, ἠσθάνθη ἐντὸς του καὶ τὸ τοῦ λύκου μὲν ἀναρπάζοντος τὴν βορὰν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ κυνὸς ἀνευρίσκοντος τὸν κύριον αὐτοῦ.

Ἐβλεπεν ἐνώπιόν του δύο δρόμους ἀμφοτέρους εὐθείς· ἀλλ' ἦσαν δύο· καὶ τοῦτο κατεπτόει τὸν ἀνθρώπον τούτον, ὅστις μίαν μόνην εὐθεῖαν γραμμὴν ἐγνώρισεν ἐπὶ ζωῆς. Τὸ δὲ ὀδυνηρότατον, οἱ δύο οὗτοι δρόμοι ἦσαν ἀντίθετοι. Ἡ μία τῶν δύο τούτων εὐθειῶν γραμμῶν ἀπέκλειε τὴν ἑτέραν. Τίς ἐκ τῶν δύο ἦτον ἡ ἀληθής;

Ὁ ἀγὼν τῆς ψυχῆς του ὑπῆρχεν ἀπερίγραφτος.

Νὰ χρεωστῇ τὴν ζωὴν του εἰς ἓνα κακοῦργον, νὰ δεχθῇ τὸ ὄφλημα τοῦτο καὶ νὰ τὸ ἀποτίσῃ· νὰ πληρώσῃ εἰς αὐτὸν μίαν ὑπηρεσίαν δι' ἄλλης ὑπηρεσίας· νὰ τὸ ἀνεχθῇ, ὅταν ἐκεῖνος τὸν εἶπε « Πήγαίνε » καὶ τώρα καὶ αὐτὸς νὰ εἶπῃ εἰς ἐκεῖνον « Ἔσο ἐλεύθερος »· νὰ θυσιάζῃ εἰς προσωπικὰς αἰτίας τὸ χρέος, τὴν γενικὴν ταύτην ὑποχρέωσιν, καὶ νὰ αἰσθάνεται ἐνυπάρχουσαν ἐντὸς τῶν προσωπικῶν αἰτιῶν τούτων ἄλλο τι πρᾶγμα, γενικὸν ἐπίσης, καὶ ἴσως μάλιστα ἀνώτερον· νὰ προδώσῃ τὴν κοινωνίαν διὰ νὰ μείνῃ πιστὸς εἰς τὴν συνειδήσιν του· νὰ λάβωσιν ὑπαρξιν πραγματικὴν δλαὶ αὐταὶ αἱ μωρίαί, καὶ νὰ συσσωρευθῶσιν εἰς τὰ ἐντὸς αὐτοῦ! Ἴδου τί τὸν κατεσπάραττε.

Ἦπόρει καὶ ἐξίστατο πῶς ἦτον δυνατόν ὁ Ἀγιάννης νὰ κάμῃ χάριν εἰς αὐτόν· ἔφριττε δὲ πῶς καὶ αὐτὸς, Ἰαβέρης, νὰ κάμῃ χάριν εἰς τὸν Ἀγιάννην.

Τὸν ἐφαίνετο· ὅτι ἔχασεν ἑαυτόν. — Ποῦ εἶμ' ἐγὼ, ὁ Ἰαβέρης; Ἐζήτει τὸν Ἰαβέρην, καὶ δὲν τὸν εὗρισκε.

Καὶ τώρα, τί ποιητέον; Νὰ παραδώσῃ τὸν Ἀγιάννην εἰς τὴν ἐξουσίαν, κακὸν· ν' ἀφίσῃ τὸν Ἀγιάννην ἐλεύθερον, κακὸν. Ἐὰν τὸ πρῶτον, ὁ ἀνθρώπος τῆς ἐξουσίας καθίστατο χείρων τοῦ ἀνθρώπου τῶν κατέργων· ἐὰν τὸ δεύτερον, ἰδοὺ εἰς κακοῦργος ὑψοῦτο ὑπεράνω τοῦ νόμου καὶ κατεπάτει τὸν νόμον. Οὕτως ἢ ἄλλως, ὁ Ἰαβέρης καθίστατο ἄτιμος. Πανταχόθεν πτώσις εἰς τὸ θνείδος. Ἡ τῶν ἀνθρώπων εἰμαρμένη ἔχει ἐσχατιάς τινὰς ἀποκρήμους πρὸς τὸ ἀδύνατον,

ἐσχατιὰς, πέραν τῶν ὁποίων εἶναι βάραθρον ἢ ζωὴ. Ὁ Ἰαβέρης εὐρέθη εἰς μίαν ἐκ τῶν ἐσχατιῶν αὐτῶν.

Μία τῶν στενοχωριῶν του, ἦτον ὅτι ἀκουσίως του ὁ νοῦς του ἐσκέπτετο ἀδιαλείπτως. Εἰς τοῦτο τὸν ἠνάγκαζεν ἡ σφοδρότης αὐτῆ τῶν ἀντιφατικῶν συγκινήσεών του. Τὸ σκέπτεσθαι τὸν ἦτον ὀδυνηρὸν, διότι ἐν τῇ σκέψει ὑφίσταται πάντοτε δόσις τις ἐσωτερικῆς ἀνταρσίας καὶ ὠργίζετο λοιπὸν ὅτι ἐβλεπε τοῦτο εἰς ἑαυτόν.

Ἡ σκέψις περὶ ὁποιοῦδήποτε πράγματος ἔξω τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς ὑπηρεσίας του, ἐφάνη εἰς αὐτὸν ἐν παντὶ καιρῷ ὡς ἀνωφελὴς κόπος· ἀλλ' ἡ σκέψις περὶ τῶν ὅσα τὸν συνέβησαν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὸν ἦτον κόλασις. Καὶ ὅμως ἐκὼν ἄκων ἔπρεπε νὰ ἐμβλέψῃ ἐν τῇ συνειδήσει του, μετὰ τοὺς καρδιακοὺς σεισμοὺς τοὺς ὁποίους ὑπέστη, καὶ νὰ δώσῃ λόγον περὶ ἑαυτοῦ εἰς ἑαυτόν.

Ἡ πράξις του τὸν ἐπροξένει φρίκην. Ἰαβέρης αὐτὸς, ν' ἀποφασίσῃ τὴν ἀπόλυσιν ἐνὸς κακοποιοῦ παρὰ πάντα κανόνα τῆς ἀστυνομίας, παρὰ πάντα διοργανισμὸν κοινωνικὸν καὶ δικαστικὸν, παρὰ πάντα κώδικα! Ἐπειδὴ τὸν ἐσύμφερε τοῦτο διὰ λόγους ἰδιαιτέρους! Καὶ τί πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἂν αὐτὸς εἶχε συμφέρον ἴδιον οὕτω νὰ πράξῃ; Ὑπῆρχεν ἀσυγχώρητος!

Ὅσακις ἠτένιζε κατὰ μέτωπον εἰς τὴν ἀκατονόμαστον πράξιν του, ἔτρεμεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Τέλος ἔπρεπε ν' ἀποφασίσῃ. Μία μόνη τὸν ἔμενε καταφυγὴ· νὰ ἐπιστρέψῃ ἐν τάχει εἰς τὴν ὁδὸν Ἐνόπλου, καὶ νὰ συλλάβῃ τὸν Ἀγιάννην. Ἦτον φανερὸν ὅτι τοῦτο ἔπρεπε νὰ κάμῃ.

Δὲν ἠδύνατο. Πράγματι ἤρχετο καὶ τοῦ ἔφραττε τὸν δρόμον πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος.

Πράγματι; Ἀλλὰ τί πρᾶγμα; Ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον πλὴν τῶν δικαστηρίων, καὶ πλὴν τῶν ἐκτελεστικῶν ἀποφάσεων, καὶ πλὴν τῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς ἐξουσίας ἄλλο τι; Ὁ Ἰαβέρης ἦτον νὰ τρελλαθῇ.

Νὰ μείνῃ ἀκαταδίωκτος εἰς κακοῦργος! καὶ τοῦτο ὡς ἐκ τοῦ Ἰαβέρη! Ἀνθρωπος τοῦ κατέργου νὰ θεωρῆται ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἱερόν τι πρόσωπον!

Πῶς ἦτον δυνατὸν αὐτὸ νὰ γίνῃ! Νὰ λάβωσι χώραν τοιαῦται τερατωδία, καὶ νὰ μὴ τιμωρηθῇ κανεὶς! Ὁ Γιάννης Ἀγιάννης, ἀνώτερος συμπάσης τῆς κοινωνικῆς τάξεως, νὰ μείνῃ ἐλεύθερος, καὶ αὐτὸς, ὁ Ἰαβέρης, νὰ ἐξακολουθῇ τρώγων τὸ ψωμί τῆς κυβερνήσεως!

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἢ φρίκη του καθίστατο κραταιότερα.

Εἶχε νὰ σκεφθῆ καὶ εἶχε νὰ ἐλέγξῃ τὴν συνείδησιν αὐτοῦ καὶ διὰ τὸν ἄλλον ἐκείνον, διὰ τὸν ἀνάρτην τὸν ὁποῖον ἐκόμισεν εἰς τὴν ἔδδν τῶν Καλογοραιῶν ἀλλὰ τὸ ἐλαφρότερον τοῦτο πταῖσμα ἐξηλείφετο ἐντὸς τοῦ βαρυτάτου. Ἐπειτα ὁ ἀνάρτης οὗτος ἦτον βεβαίως νεκρὸς, καὶ κατὰ νόμον, ὁ θάνατος παύει τὴν καταδίωξιν.

Ὁ Ἀγιάννης, ὁ Ἀγιάννης, ἦτον τὸ μέγα βάρος τῆς συνειδήσεώς του. Ὅλα τὰ ἀξιώματα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθη, ὅλη του ἡ ζωὴ ἐκρημνίζοντο ἐνώπιον τοῦ Ἀγιάννη. Ἡ γενναία πράξις τοῦ Ἀγιάννη πρὸς αὐτὸν, τὸν ἔφερον εἰς ἀπελπισίαν. Πολλὰ δὲ πράγματα, ἅτινα ἀνεπόλει, πράγματα τὰ ὁποῖα ἐθεώρει ἄλλοτὲ ποτε ὡς ψεῦδη καὶ ὡς ἀνοησίας, τώρα ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν ὡς ἀληθῆ. Ὁ Κ. Μαγδαληνῆς ἀνεφαίνετο ὅπισθεν τοῦ Ἀγιάννη, καὶ τὰ δύο ταῦτα πρόσωπα συμπαρίσταντο ὡς ἓν μόνον, καὶ τοῦτο σεβάσμιον.

Ὁ Ἰαβέρης ἠσθάνετο ὅτι ἀφόρητόν τι εἰσέδουεν εἰς τὴν ψυχὴν του, ὁ θαυμασμὸς πρὸς ἓνα ἄνθρωπον τῶν κατέργων. Εἶναι πρᾶγμα δυνατόν τὸ σέβας πρὸς κακοῦργον ἄνθρωπον; Ἐφριττε, καὶ ὁμως δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως πως. Ἦναγκάζετο νὰ ὁμολογήσῃ ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς τὴν ὑψηλὴν τοῦ ἀθλίου τούτου ἀρετὴν. Τοῦτο ἦτον ἀποτρόπαιον.

Κακοῦργος εὐεργετῶν! ἀλιτήριος ἐλεῶν, πρᾶος, ἐπιεικῆς, καλὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδίδων, συγχώρησιν ἀντὶ μίσους ἀποδίδων, τὴν εὐσπλαγχνίαν προτιμῶν τῆς ἐκδικήσεως, προκρίνων ν' ἀφανισθῆ αὐτὸς μᾶλλον ἢ ν' ἀφανίσῃ τὸν ἐχθρόν του, σώζων τὸν πατάξαντα αὐτὸν, γονυπετῶν, ἐπὶ τοῦ κατακορύφου τῆς ἀρετῆς, πλησιέστερος τοῦ ἀγγέλου ἢ τοῦ ἀνθρώπου!!

Ὁ Ἰαβέρης ἠναγκάζετο νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ὑπῆρχεν ἓν τέρας τοιοῦτον ἐπὶ τῆς γῆς.

Εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὸ τέρας τοῦτο, εἰς τὸν ἀπεχθῆ τοῦτον ἀγγέλον, εἰς τὸν μισαρὸν τοῦτον ἥρωα, ἄνευ ἀντιστάσεως. Πολλάκις, καθήμενος πλησίον του ἐντὸς τοῦ ὀχήματος, ὁ λυγρὸς τοῦ νόμου ἐβρυχήθη ἐνδομύχως. Πολλάκις τὸν ἤλθεν ὀρμὴ νὰ χυθῆ ἐπὶ τοῦ Ἀγιάννη, νὰ τὸν ἀρκάσῃ καὶ νὰ τὸν καταφάγῃ, δηλαδὴ νὰ τὸν κρατήσῃ. Τί ἀπλούστερον τῶντι τοῦ νὰ κράξῃ πρὸς τὸν πρῶτον ἀστυνομικὸν σταθμὸν ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου διέβαινε τὸ ὄχημα — Συλλάβετε αὐτόν! εἶναι δραπέτης τοῦ κατέργου! Ἠδύνατο δ' ἔπειτα, ἀφοῦ τὸν παρέδιδεν εἰς τοὺς χωροφύλακας, νὰ τὸν παραιτήσῃ ἐκεῖ, νὰ μὴ φροντίσῃ πλέον διὰ τὰ περαιτέρω, καὶ νὰ μὴ ἀναμιχθῆ εἰς τί-

ποτε. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος μένει αἰχμάλωτος τοῦ νόμου διὰ παντός· ἄς τὸν κάμῃ ὁ νόμος ὅτι ἂν θέλῃ. Τί δικαιότερον; Ὁ Ἰαβέρης ἔκαμιν ὄλας αὐτάς τὰς σκέψεις, ἀλλὰ καὶ τότε, ὡς τώρα, δὲν ἤδυνήθη. Ὅσακις ἡ χεὶρ του ἠγέρθη σπασμωδικῶς πρὸς τὸν τράχηλον τοῦ Ἀγιάννη, ἔπεσεν ὡς ὑπὸ βάρος μέγιστον, καὶ ἐν τῷ βάθει τῆς διανοίας του ἤκουσε φωνὴν, παράδοξον φωνὴν κράζουσαν πρὸς αὐτὸν, — Καλά. Παράδοσε τὸν σωτήρά σου. Εἶπε ἔπειτα νὰ σὲ φέρουν τὴν λεκάνην τοῦ Ποντίου Πιλάτου, καὶ πλύνε τοὺς δουχάς σου εἰς αὐτὴν.

Προσβλέπων ἔπειτα εἰς ἑαυτὸν, ἐθεώρει ἑαυτὸν, πλησίον τοῦ μεγαλυνθέντος Γιάννη Ἀγιάννη, μικρὸν καὶ ἐξουθενημένον.

Εὐεργέτης τοῦ ποῖος; εἰς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ κατέργου!

Διατί νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον νὰ τοῦ ἀφίσῃ τὴν ζωὴν; Εἶχε δικαίωμα νὰ θανατωθῇ ἐντὸς τοῦ ὁδοφράγματος. Ἐπρεπε νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τούτου. Ὅταν εἶδεν ὅτι ὁ Ἀγιάννης δὲν τὸν ἐφόνευεν, ᾤφειλε νὰ κράξῃ τοὺς ἄλλους ἀντάρτας εἰς βοήθειάν του, ὥστε, καὶ ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ Ἀγιάννη, νὰ τὸν τουφεκίσωσι. Τοῦτο θὰ ἦτον προτιμότερον.

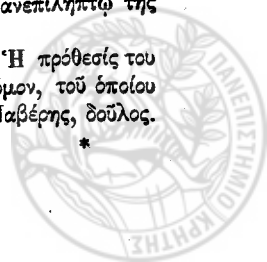
Μία ὄλη τάξις πραγμάτων ἀπροσδοκῆτων κατεκυρίευε τὴν διανοίαν του, ἐκλόνιζε τὰς πεποιθήσεις του. Ὁλος νέος τις κόσμος ἐνεφανίζετο εἰς τὴν ψυχὴν του· ἡ εὐεργεσία γινομένη δεκτὴ καὶ ἀποδομένη, ἡ ἀφοσίωσις, τὸ ἔλεος, ἡ συγκατάβασις, ἡ γενομένη παραβίασις τῆς εὐσπλαγχνίας πρὸς τὴν αὐστηρότητα, ἡ προσωποληψία, τὸ ἐνδεχόμενον δάκρυ εἰς τὸ ὄμμα τοῦ νόμου, οὐκ οἶδα τίς δικαιοσύνη κατὰ Θεὸν ἀντίθετος πρὸς τὴν δικαιοσύνην τὴν κατ' ἄνθρωπον. Ἐθεώρει εἰς τὰ σκότη τὴν φοβερὰν ἀνατολὴν ἠθικοῦ τινος ἡλίου ἀγνώστου, καὶ ἠσθάνετο δέος καὶ θάμβος ὁμοῦ ἐξ αὐτοῦ, ὡς γλαυῆ παραβιαζομένη εἰς ἀετοῦ βλέμματα.

Ἦναγκάζετο νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ ἀρετὴ ἦτον πρᾶγμα ὑπαρκτόν· ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῶν κατέργων ὑπῆρχεν ἀγαθὸς ἄνθρωπος· καὶ αὐτὸς δὲ ὡσαύτως, πρᾶγμα ἀνήκουστον, ἀγαθὸς ὁμοίως. Τοῦτο παρίστατο ἐνώπιόν του ὡς διαφθορὰ τοῦ χαρακτήρος του.

Ἐλογίζετο λοιπὸν ὡς ἀνανδρὸς, ὡς ἀξίος ἀποστροφῆς.

Ἐνώπιον τοῦ Ἰαβέρη ἡ ἀγαθότης δὲν ἐνέκειτο ἐν τῇ φιλανθρωπία, ἐν τῷ ὄψει τοῦ χαρακτήρος· ἀλλ' ἐν τῷ ἀνεπιλήπτῳ τῆς διαγωγῆς. Ἄρα ἔπαυσε τοῦ νὰ ἦναι ἀνεπιλήπτου.

Πῶς τὸν συνέβη τοῦτο; Ἠπόρει καὶ αὐτὸς. Ἡ πρόθεσις του πάντοτε ἦτον νὰ παραδώσῃ τὸν Ἀγιάννην εἰς τὸν νόμον, τοῦ ὁποίου ὁ μὲν Ἀγιάννης ὑπῆρχεν αἰχμάλωτος, αὐτὸς δὲ, ὁ Ἰαβέρης, δούλου.

Ἐνώ τὸν ἐκράτει, οὔτε στιγμήν δὲν τοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν νὰ τὸν ἀπολύσῃ. Ἄλλ' ὡς ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἠνοιχθῆ ἡ χεὶρ του καὶ τὸν ἀπέλυσε.

Πλήθος αἰνιγμάτων νέων ἀπεκαλύφθησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του · πλήθος ἐρωτήσεων εἰς τὰς ὁποίας ἀπεκρίνετο, καὶ αἱ ἀποκρίσεις του τὸν καθίστων ἔντρομον. Αὐτὸς ὁ κακοποιὸς, ἔλεγεν ὁ Ἰαβέρης κατὰ νοῦν, αὐτὸς ὁ ἀπηλπισμένος, τὸν ὅποιον ἐγὼ ἐκυνήγησα μέχρι καταδρομῆς, καὶ ὁ ὅποιος εὔρε περιστάσιν νὰ μὲ πατήσῃ, ἂν ἤθελεν, ὑπὸ τὴν πτέρναν του, αὐτὸς ὁ ὅποιος ἠδύνατο νὰ ἐκδικηθῆ, καὶ ὤφειλε νὰ ἐκδικηθῆ, ὄχι μόνον ἐκ μνησικακίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἰδίαν του ἀσφάλειαν, τί ἔπραξεν ἀφίσας μου τὴν ζωὴν, χάρισας μου τὴν ζωὴν; Τὸ χρέος του. Ὅχι · πλέον παρὰ τὸ χρέος του. Ἐγὼ δὲ, χαρισθεὶς πρὸς αὐτὸν ὁμοίως, τί ἔπραξα; Τὸ χρέος μου. Ὅχι, πλέον παρὰ τὸ χρέος μου. Ὑπάρχει λοιπὸν πρᾶγμα τι πλέον παρὰ τὸ χρέος;

Ἐνταῦθα αἱ ἰδέαι τοῦ Ἰαβέρη συνεχέοντο · ἡ τρυτάνη ἔχανε τὴν ἰσορροπίαν · ἡ μία πλαστικῆς αὐτῆς κατέβαινε εἰς τὰ καταχθόνια, ἡ ἄλλη ἀνέβαινε εἰς τὸν οὐρανόν · καὶ ὁ Ἰαβέρης καθίστατο ἐπίσης περίφοβος θεωρῶν καὶ τὴν εἰς τὸ ὕψος, καὶ τὴν εἰς τὸ βάθος. Ἐνώ οὔτε βολταιριστῆς ἦτον παντελῶς, οὔτε φιλόσοφος, οὔτε ἄπιστος περὶ τὰ θεῖα, τοῦναντίον μάλιστα εὐλαβῆς ἐξ ἐνοσίγματος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ταύτην ἐγίνωσκεν ὡς σεπτὸν τμήμα τοῦ κοινωνικοῦ ὄλου · τὸ δόγμα του ἦτον ἡ τάξις, καὶ τὸ δόγμα τοῦτο ἤρκει εἰς αὐτόν · ἀφότου ἦλθεν εἰς ἡλικίαν ἀνδρὸς καὶ δημοσίου ὑπαλλήλου, ἔθηκεν ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ σχεδὸν ὅλην τὴν θρησκείαν του, ὣν κατὰ σκοπὸς (καὶ τοῦτο λέγομεν σπουδαιότατα καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης εἰρωνίας), ὡς εἶναι ἱερεὺς ὁ ἱερεύς. Ἐνα εἶχεν ἀνώτερον, τὸν ἀρχιαστυνόμον μέχρι ταύτης τῆς ἡμέρας δὲν εἶχε συλλογισθῆ τὸν ἄλλον ἐκείνον ἀνώτερον, τὸν Θεόν.

Τοῦτον τὸν νέον ἀνώτερον, τὸν Θεόν, τὸν ἠσθάνετο ἀπροσδοκῆτως, καὶ ἐντεῦθεν αἱ στενοχωρίαι του.

Ἐχασε τὰ νερά του, κατὰ τὸν κοινὸν λόγον, ἐκ τῆς ἀπροσδοκῆτου παρουσίας ταύτης · ἠγνῶναι τι νὰ τὸν κάμῃ αὐτὸν τὸν ἄλλον ἀνώτερον, αὐτὸς ὅστις ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ κατώτερος εἶναι εἰς χρέος νὰ κλίνῃ πάντοτε τὴν κεφαλὴν, καὶ οὐδὲ νὰ παρακούῃ πώποτε, οὐδὲ νὰ μέμφεται, οὐδὲ νὰ διαφιλονεικῆ, ἀλλὰ, τὸ πολὺ νὰ καταφεύγῃ εἰς τὸ μόνον του καταφύγιον · νὰ δίδῃ τὴν παραίτησίν του.

Εἰς τὸν Θεόν ὅμως πῶς νὰ δώσῃ τὴν παραίτησίν του;

Ὅπως δῆποτε, καὶ ὁ νοῦς του ἐπανήρχετο εἰς τοῦτο πάντοτε, τὸ κύριον ἦτον ὅτι ἔπραξε φοβερὰν παράβασιν εἰς τὸ καθήκόν του.

Ἐκλείσει τοὺς ὀφθαλμούς του ἐνώπιον ἐνὸς καταδίκου δραπετεύσαντος ἐκ τῶν δεσμῶν. Ἀπέλυσε ἓνα ἄνθρωπον τοῦ κατέργου. Ἐκλεψε ἐκ τῶν νόμων ἄνθρωπον εἰς αὐτοὺς ἀνήκοντα. Ἐπραξε τὴν πράξιν αὐτήν. Δὲν κατελάμβανε πλέον τὸν ἑαυτόν του. Δὲν ἦτον βέβαιος ἐὰν αὐτὸς ἦτον αὐτός. Πάντως ἔπαθέ τινα ἀλλοίωσιν. Ἐπασχε τοὺς ἀπεριγράπτους πόνους συνειδήσεως ὑποστάσης αἰφνιδίως ἐγγχειρήσιν τινα, ὁμοίαν τῆς γινομένης εἰς ὀφθαλμὸν ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀφηρέθη ὁ κατάρρακτης. Ἐβλεπεν ὅτι τὸν ἦτον ἀπεχθὲς νὰ ἴδῃ. Ἡσθάνετο ἑαυτὸν κενόν, ἀνωφελῆ, ἀπόβλητον, ἀποκεκηρυγμένον ὑπὸ τοῦ παρελθόντος βίου του, ἐξηρθρωμένον, διαλελυμένον. Ἡ ἐξουσία ἐξέπνευσε ἐντὸς του. Ὁ Ἰαβέρης δὲν εἶχε πλέον λόγον τοῦ ὑπάρχειν.

Θέσις τρομερά! συνεκινήθη ἡ καρδιά του.

Καὶ δὲν ἦτον τῶνόντι τρομερά ἡ θέσις του ἐκεῖνη; Φαντάσθητε νὰ ἦναι γρανίτης, καὶ τώρα νὰ αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ δισταγμούς! νὰ ἦναι τὸ ἄγαλμα τῆς τιμωρίας, ἄγαλμα ὀλόκληρον, χυμένον ἐν τῇ μήτρᾳ τοῦ νόμου, καὶ αἰφνιδίως νὰ ἴδῃ ὑπὸ τὸν χάλκινόν του μαστὸν πράγμα τι μωρὸν καὶ ἀπειθὲς, ὁμοιάζον σχεδὸν μὲ καρδίαν! Νὰ διαφθαρῆ τόσο, ὥστε ν' ἀποδώσῃ καλὸν ἀντὶ καλοῦ, ἐνῶ μέχρι τοῦδε ἐβειώρησε τὸ καλὸν τοῦτο ὡς κακόν! Νὰ ἦναι μολοσσὸς φύλαξ, καὶ νὰ λείψῃ! Νὰ ἦναι πάγος, καὶ νὰ ἀναλυθῇ! Νὰ ἦναι σιδηρᾶ ἠλάγγρα καὶ νὰ καταστῇ χεῖρ! Νὰ αἰσθανθῇ εἰς ἑαυτὸν διὰ μιᾶς διακτύλους ἀνοιγομένους καὶ ἀπολύοντας! Πράγμα φοβερῶτατον!

Αὐτὸς, βλήμα τοῦ ἀστυνομικοῦ πυροβόλου, νὰ χάσῃ τὸν δρόμον του, καὶ νὰ ὀπισθοχωρήσῃ!

Ν' ἀναγκασθῇ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ ἀλάνθαστον λανθάνεται, ὅτι δύναται νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἐν τῷ δόγματι πλάνη, ὅτι ὅταν ὁ κώδικὲς λαλῇ ἐπιδέχεται ἀντίρρησιν, ὅτι δὲν εἶναι ἐντελής ἡ κοινωνία, ὅτι τὰ θεμέλια τῆς ἐξουσίας ἔχουσι τι σαθρὸν, ὅτι σαλεύονται καὶ τὰ ἀπαρασάλευτα, ὅτι εἶναι ἄνθρωποι καὶ οἱ δικασταί, ὅτι ὁ νόμος δύναται νὰ ἀπατάται, ὅτι τὰ δικαστήρια δύνανται νὰ σφάλωσι!

Ν' ἀναγκασθῇ νὰ ἴδῃ ὅτι εἰς τὴν ἀπέραντον κυανῆν ὕαλον τοῦ στερεώματος ὑπάρχει ῥάγισμά τι!

Μέχρι τοῦ νῦν, πᾶν ὅτι ἔβλεπεν ἄνωθεν αὐτοῦ ἦτον ἐπιφάνεια καθαρὰ, ἀπλῆ, διαυγής· ἐκεῖ οὐδὲν ἄγνωστον ἢ σκοτεινόν· οὐδὲν ἀόριστον, ἀσυνάρτητον, ἀπεριόριστον· ὅλα κεκανονισμένα· ὅλα προνοημένα· ἡ ἐξουσία πρᾶγμα ὁμαλόν· ἐν αὐτῇ οὐδεμία πτώσις, ἐνώπιον αὐτῆς οὐδεμία ζάλη. Ὁ Ἰαβέρης μόνον εἰς τὰ κάτω ἔβλεπε τὸ ἄγνωστον. Τὰ ἀνώμματα, τὰ ἀπρόοπτα, τὸ ἄμορφον στόμα τοῦ

χάους, τὸ πιθανὸν ὀλισθήμα εἰς βάραθρον, ταῦτα ἦσαν ἴδια τῶν κατωτέρων τάξεων, ἴδια τῶν ἀτάκτων, τῶν στασιαστῶν, τῶν πονηρῶν, τῶν ἀθλιῶν. Καὶ τώρα; Τώρα ἐβλεπεν ὁ Ἰαβέρης ὅτι καὶ εἰς τὰ ἄνω ὑπῆρχε βάραθρον· πράγμα ἀνήκουστον εἰς αὐτόν.

Ἡ θέσις τοῦ λοιποῦ ἦτον ἀφόρητος. Κατὰ δύο μόνον τρόπους ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ἐξ αὐτῆς. Ἐπρεπεν, ἢ νὰ τρέξῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀγιάννη καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὸν ἀνθρωπὸν τοῦ κατέργου εἰς τὴν εἰρκτὴν, ἢ . . . —

Ὁ Ἰαβέρης ἀφῆκε τὴν γέφυραν, καὶ ἐγείρας τὴν κεφαλὴν κατηθύνθη μὲ στερεὸν βῆμα πρὸς τὸν πλησιέστερον ἀστυνομικὸν σταθμόν.

Φθάσας εἰς αὐτόν, παρετήρησε διὰ τῆς ὕαλου τοῦ χαμηλοῦ παραθύρου τοῦ ἑνα χωροφύλακα, καὶ εἰσῆλθε. Μόνον ἐκ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὅποιον ὤθοῦσιν οἱ ἀνθρωποὶ τῆς ἀστυνομίας τὴν θύραν τοῦ σταθμοῦ γνωρίζονται μεταξύ των. Ὁ Ἰαβέρης εἶπε τὸ ὄνομά του, ἔδειξε τὸ ἐπίσημον ἀποδεικτικόν του εἰς τὸν χωροφύλακα, καὶ ἐκάθησε πλησίον τραπεζίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εὕρισκετο λύχνος, κάλαμος, μελανοδοχεῖον μολύβδινον καὶ χάρτης, πράγματα ἀναγκαῖα εἰς ὅλα τὰ τοιαῦτα καταστήματα, διότι ἐπὶ τοῦ τραπεζίου ἐκεῖνου γράφονται αἱ προανακρίσεις τῶν διὰ νυκτὸς συλλαμβανομένων ἐπ' ἐγκλήματι, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀρχεται ἡ φιλολογία τοῦ Κράτους.

Ὁ Ἰαβέρης ἔλαβε τὸν κάλαμον καὶ ἐν φύλλον χάρτου καὶ ἤρχησε νὰ γράφῃ. Ἰδοὺ τί ἔγραψε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ.

« Πρῶτον· παρακαλῶ τὸν κύριον ὑπουργὸν ἐπὶ τῆς ἀστυνομίας νὰ ρίψῃ τὸ βλέμμα του εἰς τὰ ἑξῆς.

» Δεύτερον. Ὅσοι τῶν ὑποδίκων ἔρχονται ἐκ τῆς ἀνακρίσεως, ἀφαιροῦσι τὰ ὑποδήματά των καὶ στέκουν μὲ γυμνοὺς πόδας ἐπάνω εἰς τὰς πλάκας ἐνῷ ἐρευνῶνται εἰς τὰ φορέματά των. Πολλοὶ ἔπειτα βήχουν ὅταν ἐπιστρέφουν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ τοῦτο γίνεται αἰτία ἐξόδων διὰ ἰατρικά.

» Τρίτον. Καθὼς ἔχει τὸ σύστημα τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀστυνομίας, ὄντων τοποθετημένων ἀπὸ διάστημα εἰς διάστημα, εἶναι καλόν· ἀλλ' εἰς περιστάσεις τινὰς σπουδαίας, χρειάζεται νὰ βλέπουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον· ὥστε ἐὰν δι' αἰτίαν τινὰ, ὅποιανδήποτε, εἰς ἐξ αὐτῶν ὀκνήσῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, νὰ τὸν ἐπιτηρῇ ὁ ἕτερος καὶ νὰ τὸν ἀντικαθιστᾷ χρειὰς τυχοῦσης.

» Τέταρτον. Διὰτι ἄρα γε ὁ κανονισμὸς τῆς φυλακῆς τῶν Μαγδαληνουλῶν ἰδίως ἀπαγορεύει εἰς τοὺς φυλακισμένους τὸ νὰ ἔχουν ἕν κάθισμα, οὐδ' ἂν τὸ πληρώσουν ἐξ ἰδίων των;

» Πέμπτον. Οἱ λεγόμενοι γαυγισταὶ, κατάδικοι εἰς τοὺς ὁποίους ἐπιτρέπεται νὰ κράζουν τοὺς ἄλλους φυλακισμένους, ὅταν ἔλθῃ τις νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ, λαμβάνουν παρὰ τῶν δεσμοτῶν δύο σολδία, δι' αὐτὴν τὴν ὑπηρεσίαν των. Τοῦτο εἶναι κλοπὴ.

» Ἑκτον. Εἰς τὸ ὑφαντεῖον τῆς φυλακῆς κρατοῦνται δέκα σολδία ἐκ τῆς καθημερινῆς ἐργασίας τῶν ὑφαινόντων δεσμοτῶν. Τοῦτο εἶναι μία κατάχρησις τοῦ ἐργολάβου, ἐπειδὴ τὸ ὕφασμα εἶναι ἐπίσης καλὸν καθὼς τὸ ἔξω τῆς φυλακῆς κατασκευαζόμενον.

» Ἑβδομον. Εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Φόρκης εἶναι ἄτοπον νὰ διέρχωνται οἱ ἐπισκεπτόμενοι τοὺς καταδίκους διὰ τῆς αὐλῆς τῶν παιδίων.

» Ὀγδοον. Εἶναι βέβαιοι ὅτι οἱ χωροφύλακες διηγούνται καθεκάστην εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἀτυνομίας τὰς ἀνακρίσεις αἰτινὲς γίνονται ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως. Εἶναι ἀτοπώτατον νὰ διαδίδεται ὑπὸ χωροφύλακος, προσώπου ὡς οὕτως εἰπεῖν ἱεροῦ, πᾶν ὅ,τι αὐτὸς ἀκούῃ εἰς τὸ δῶμα τῆς ἀνακρίσεως.

» Ἐννατον. Ἡ κυρὰ Θάνω εἶναι μία τιμία γυνὴ· φυλάττει πολλὴν καθαριότητα εἰς τὴν φυλακὴν, ἀλλὰ δὲν ἀρμόζει νὰ κρατῇ μία γυνὴ τὴν θυρίδα διὰ τῆς ὁποίας ἔρχονται καὶ ὀμιλοῦν οἱ κατάδικοι. »

Ὁ Ἰαβέρης ἔγραψε ταῦτα πάντα τρίζοντος τοῦ χαρτίου ὑπὸ τὸν κάλαμόν του, καὶ μὲ χεῖρα ἀτάραχον. Ἐπρόσεξε δὲ καὶ εἰς τὴν ὀρθογραφίαν, οὔτε κόμμα παραλείψας. Ἐπειτα δὲ ὑπέγραψεν ὑπὸ τὸν τελευταῖον στίχον,

« IABEPHΣ,

» Ἐπιτηρητῆς ἀ' τάξεως.

» 7 ἰουνίου 1832,

» περὶ ὕραν μίαν τῆς νυκτός. »

Ὁ Ἰαβέρης ἀφῆκε νὰ ξηρανθῇ ἡ μελάνη ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἐδίπλωσεν αὐτὸν ἐν εἶδει ἐπιστολῆς, τὸν ἐπεσφράγισε, καὶ ἐπέγραψε, « Σημείωσις ἀφορῶσα τὴν διαχείρησιν τῆς ἀτυνομίας. » Ἀφῆκε τὴν σημείωσιν ταύτην ἐπὶ τοῦ τραπέζιου καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδόν.

Ἐπροχώρησε πάλιν πρὸς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ὅπου ἦτον καὶ πρὶν καὶ ἐστήριξε τοὺς ἀγκῶνας εἰς τὸ χεῖλος τῆς γεφύρας.

Τὸ σκότος ἦτον ψηλαφητόν· τοὺς ἀστέρας ἀπέκρυπτον ἀπέ-
ρριπτα νέφη· ὁ οὐρανὸς εἶχεν ὄψιν ἀπαίσιον. Εἰς κἀνὲν παράθυρον
δὲν ἐφαίνετο φῶς· δὲν ἠκούετο κἀνεὶς διαβάτης· ἐρημία καθ' ὅλην
τὴν μεγαλόπολιν. Τὰ ρεῖθρα τοῦ ποταμοῦ ἦσαν ἠϋξημένα ὡς ἐκ τῶν
βροχῶν.

Τὸ χεῖλος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίζετο ὁ Ἰαβέρης ἔκειτο, ὡς
εἶπομεν, ἀκριβῶς ὑπεράνω τοῦ ὀρμητικωτέρου ρεύματος τοῦ ποταμοῦ.
Ὁ Ἰαβέρης ἔκυψεν ἄνωθεν τῆς γεφύρας καὶ παρετήρησε. Τὸ πᾶν
ἐφαίνετο μέλαν· δὲν διεκρίνετο τίποτε. ἠκούετο φλοῖσβος ἀφροῦ,
ἀλλ' ὁ ποταμὸς δὲν ἐφαίνετο. Ἐκ διαλειμμάτων διεκρίνετο ἀμυδρῶς
εἰς τὸ ζαλόεν ἐκεῖνο βάθος φέγγος τι ὀφιοειδές, ἐπειδὴ ἔχει τὸ ὕδωρ
ταύτην τὴν δύναμιν, νὰ λαμβάνῃ φῶς, ἀγνωστον πόθεν, ἐντὸς τῆς
βαθυτάτης νυκτὸς, καὶ νὰ τὸ μεταβάλλῃ εἰς ἔχιδναν. Ἐχάνετο δὲ
ἀμέσως πάλιν ἡ μαρμαρυγὴ αὕτη, καὶ τὸ πᾶν ἀποκαθίστατο ἀφανές.
Δὲν διεκρίνετο πλέον νερὸν ἐκεῖ κάτω, ἀλλὰ χάος, ἀλλ' ἄβυσσος.

Δὲν ἐφαίνετο τίποτε· μόνον ἠσθάνετό τις τὴν ἐχθρῶδη ψυχρό-
τητα τοῦ ὕδατος καὶ τὴν βαρεῖαν ὀσμὴν τῶν καθύπερθε πετρῶν. Ἄ-
γριόν τι πνεῦμα ἀνέβαινε ἐκ τῆς ἀβύσσου ταύτης. Ἡ μαντευομένη
μᾶλλον ἢ διακρινομένη πλημμύρα τοῦ ποταμοῦ, ὁ τραγικὸς ἐκεῖνος
ψιθυρισμὸς τῶν ὑδάτων, τὸ πένθιμον μεγαλεῖον τῶν τόξων τῆς γε-
φύρας, ἡ φανταζομένη πτώσις ἐντὸς τοῦ ζοφεροῦ ἐκείνου κενοῦ, ὅλη
αὕτη ἡ σκιά ἦτον μεστὴ φρίκης.

Ὁ Ἰαβέρης ἔμεινε ἐπὶ τινα λεπτὰ τῆς ὥρας ἀκίνητος, βλέ-
πων εἰς τὸ χάσμα τοῦτο· παρετήρει τὸ ἀόρατον μὲ προσήλωσιν ὁ-
μοίαν προσοχῆς. Τὰ ὕδατα ἀνέβραζον. Αἶφνης, ἀφαιρεῖ τὸν πῖλόν του
καὶ τὸν ἀποθέτει ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς γεφύρας, μετὰ μίαν δ' ἔτι
στιγμὴν, ὑψηλὸν τι καὶ μέλαν σχῆμα, τὸ ὁποῖον μακρόθεν ἠδύνατο
νὰ ἐκλάβῃ ὁ θεατὴς ὡς φάντασμα, ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς
γεφύρας ὄρθιον, ἔκυψε πρὸς τὸν Σηκουάνα, ἔπειτα ἀνωρθώθη πάλιν,
καὶ ἔπεσεν εἰς τὰ σκότη ὄρθιον.

Ἐπάφλασαν ὑποκώφως τὰ ὕδατα, καὶ μόνον τὸ σκότος εἶδε
μυστικῶς τὴν ἀγωνίαν τοῦ ὑπ' αὐτῶν καταπινομένου ἀμαυροῦ ἐκείνου
σχήματος.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ο ΕΓΓΟΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΠΠΟΣ.

Α'.

Ἐνθα ἀναφαίνεται τὸ δένδρον μὲ τὸν ἐκ πετάλου μεταλλικοῦ ἐπίδεσμον.

Ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὰ ἀνωτέρω συμβάντα, ὁ παλαιὸς μας γνώριμος κύρ Ξύστρης ἠσθάνθη συγκίνησιν τινα σφοδράν.

Ὁ κύρ Ξύστρης εἶναι ὁ τοῦ Μομφερμειλίου ὁδοποιὸς ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἀπηντήσαμεν εἰς τὰ σκαιότερα μέρη τοῦ παρόντος βιβλίου.

Ἐνθυμεῖται ἴσως ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ Ξύστρης ἦτον ἀνθρωπος ἀσχολούμενος πάντοτε εἰς παντοίων εἰδῶν θολερά ἔργα. Ἐνῶ ἐπιτηγέλλετο τὸν ὁδοποιὸν, καὶ ἔθραυε χάλικας πρὸς στρώσιν τῶν μεγάλων δρόμων, ἐξεγύμνωνεν ἐνταυτῷ τοὺς ὁδοιπόρους, ὅταν ἔβλεπεν τὸν καιρὸν ἀρμυδιῶν· ἀλλ' ἀμφοτέρα ταῦτα πράττων ἐν καὶ μόνον εἶχεν ὄνειρον· ἐπίστευεν ὅτι εἰς τὸ δάσος τοῦ Μομφερμειλίου ὑπῆρχεν ἀναμφιβόλως θησαυρὸς τις τεθαμμένος. Ἡλπίζε λοιπὸν πάντοτε νὰ εὔρη μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὴν γῆν κεχωσμένα χρήματα, παρὰ πόδας δένδρου τινός· ἀλλ' ἐν τούτοις ἐζήτηι αὐτὰ εἰς τοὺς κόλπους τῶν διαβατῶν.

Μὲ φρόνησιν ὁμοῦ πολλὴν ἐδίδοτο εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ἐπειδὴ μόλις εἶχε διασωθῆ ἐκ βαρυτάτης κατηγορίας. Ὡς εἶδομεν, εἶχεν εὔρεθῆ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ καταγώγιον τοῦ Ἰονδρέτου μὲ τοὺς ἄλλους ἀλιτηρίους, καὶ ἐνήχη ὡς συνένοχος αὐτῶν· ἀλλὰ τὸν ἔσωσεν ἡ

μέθῃ του· ἀπόδειξις ὅτι συμβαίνει καὶ ἐν ἐλάττωμα ν' ἀποβῆ ἐπωφελές. Ἡ ἀνάκρισις δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ πῶς ἔτυχεν εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ Ἰονδρέτου ὁ ἄνθρωπος οὗτος· ὡς κλέπτης, ἢ ὡς θῦμα τῶν κλεπτῶν καὶ αὐτός· ἀπεδείχθη μόνον καὶ ἐπιστοποιήθη ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν δὲν ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἐκ τῆς μέθης, καὶ ἐπομένως ἀπελύθη.

Ἄμα ἀπελευθερωθεὶς, ἔσπευσε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς ἀγροὺς, ἔπου ἐπανέλαβε τὴν παλαιάν του τέχνην, τὴν ὁδοποιίαν, ὑπομισθίος τοῦ δήμου, πολὺ περισσότερον τώρα περίσκεπτος, καὶ ὅσοοῦν ψυχρότερος πρὸς τὴν κλοπὴν, ἤτις παρ' ὀλίγον τὸν ἐξήλειφεν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀλλὰ συμπαθέστερος πρὸς τὸν οἶνον, εἰς τὸν ὁποῖον τώρα μάλιστα ἐχρεώσεται καὶ τὴν σωτηρίαν του.

Περὶ δὲ τῆς σφοδρᾶς συγκινήσεως, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του εἰς τὴν πενιχρὰν καλύβην ἔπου ἐκατοίκει, ἴδου αὐτή.

Μίαν πρωΐαν, ὁ Ξύστρης, ἐνῶ ἐπορεύετο κατὰ τὸ σῦνηθες εἰς τὴν ἐργασίαν του, καὶ ἴσως εἰς τὴν ἐνέδραν του, ὀλίγον πρὸ τοῦ ὄρθρου, παρατήρησε μεταξὺ τῶν κλαδίων ἀνθρωπὸν τινα, τοῦ ὁποίου τὰ νῶτα καὶ τὸ βᾶδισμα δὲν τὸν ἐφάνησαν ὡς διόλου ἀγνωστα, ἀν καὶ δὲν εἶδεν εἰμὴ τὰ ὀπίσθια αὐτοῦ. Ὁ Ξύστρης, καὶ τοι μέθυσοις, εἶχε καλὸν μνημονικόν· τὸ δὲ μνημονικὸν εἶναι ἔπλεον ἀνατόφευκτον πρὸς πάντα ὅστις εὐρίσκεται συνεχῶς εἰς διενέξεις μὲ τοὺς καθεστῶτας νόμους.

— Κάπου ἐγὼ εἶδα ἓνα τέτοιον ἄνθρωπον, εἶπεν ὁ Ξύστρης καθ' ἑαυτὸν.

Ἄλλὰ δὲν κατῴρθωνε νὰ ἐνθυμηθῆ ἀκριβῶς ποῦ εἶδεν ἄλλοτε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον· μόνον ἐσυμπέρανε ὅτι αὐτὸς δὲν ἦτον ἐντόπιος· ὅτι ἤλθεν ἀλλαχόθεν, καὶ ἤλθε πεζός, διότι, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν δὲν διέβαιναν ἐκ τοῦ Μομφερμειλίου κἀνὲν ταχυδρομικὸν ὄχημα. Φανερόν λοιπὸν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὠδοιπόρησεν ὄλην τὴν νύκτα. Πόθεν ἤρχετο; Ὅχι μακρόθεν, ἐπειδὴ οὔτε σάκκον ὁδοιπορικὸν ἔφερε κἀνένα, οὔτε δέμα τι. Ἄρα ἤρχετο ἐκ Παρισίων. Τί ἐζήτηι ἐντός τοῦ δάσους ἐκεῖνου; τί ἤλθε νὰ κάμῃ κατὰ τοιαύτην ὥραν;

Ὁ νοῦς τοῦ Ξύστρη ἔτρεξεν εἰς τὸν θησαυρόν. Ἀνερευνῶν εἰς τὴν μνήμην του ἐνθυμήθη ἀμυδρῶς ὅτι καὶ πρὸ τινῶν ἐτῶν ἄλλος τις ἄνθρωπος, ὅμοιος σχεδὸν μὲ τὸν σημερινόν, τὸν εἶχε βάλει εἰς τὴν αὐτὴν περιέργειαν.

Ταῦτα συλλογιζόμενος ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς σκέψεως, πρᾶγμα τοῦτο φυσικὸν μὲν, ἀλλ' ὄχι καὶ ἐπιτήδειον· διότι ὅταν ἀνήγειρεν αὐτὴν, καὶ εἶδε πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνθρώπου περὶ τοῦ ὁποίου ἐσκέπτετο, δὲν εἶδε πλέον κἀνένα. Ὁ ἄγνωστος εἶχε γίνεαι ἄφαντος ἐντὸς τοῦ δάσους καὶ τῆς πρωϊνῆς ὀμίχλης.

— Ὁ διάβολος νὰ πάρῃ, εἶπεν ὁ Ξύστρης, ἐγὼ αὐτὸν θὰ τὸν εὔρω ὅπου καὶ ἂν ἐχώσθηκε· θὰ εὔρω τὴν τρύπα του. Αὐτὸς ἐδῶ δὲν ἔρχεται ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε· θὰ μάθω τὴν αἰτία. Μέσα εἰς τὸ ἰδικό μου τὸ δάσος δὲν γίνεται πρᾶγμα μυστικόν, χωρὶς ἐγὼ νὰ εἶμαι εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Καὶ τότε, λαβὼν ὁ Ξύστρης τὴν δίκελλάν του, μίαν ὀξυτάτην δίκελλαν, — Μὲ τοῦτο, εἶπε, μὲ τοῦτο εἶμαι καλὸς καὶ τὴν γῆ νὰ κατασκάψω, καὶ ἀκόμη καὶ ἄνθρωπο.

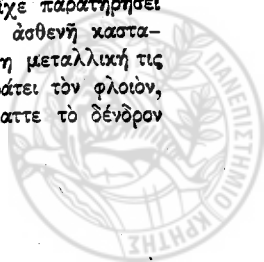
Κατηθύνθη δὲ συγχρόνως μὲ προφύλαξιν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἔγινεν ἀφανής.

Ἄφου ἔκαμεν ἕως ἐκτὸν βήματα, τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἐνδυναμωθὲν, τὸν ἐβοήθησεν. Ἰγνη βημάτων ἐπὶ τῆς ἄμμου, χόρτα πεπατημένα τῇ δε καίεισε, κλαδία συντετριμμένα, τὸν καθωδήγησαν κατ' ἀρχάς· ἔπειτα ὁμοῦς ἔχασε τὰ ἴγνη ταῦτα, καὶ ἡ ὥρα παρήρχετο.

Προέβη περαιτέρω εἰς τὸ δάσος, ἀνέβη εἰς ὑψιμά τι τῆς γῆς, καὶ ἐκεῖ ἐστάθη ἐκ νέου σκεπτόμενος. Ἄν καὶ γέρον, ἦτον εὐκίνητος. Πλησίον του ἠγείρετο μέγα τι δένδρον, μία φηγός, ἀξία τοῦ Τιτύρου καὶ τοῦ ἡμετέρου Ξύστρη. Ὁ Ξύστρης ἠτένισε πρὸς τὰ ὕψη τοῦ δένδρου, καὶ μετ' ὀλίγας στιγμὰς εὐρέθη ἐπ' αὐτοῦ. Ἀνέβη ὅσον ὑψηλότερα ἠδύνατο.

Ἡ ἰδέα ἦτον καλὴ. Παρατηρήσας πρὸς τὸ πυκνότερον μέρος τοῦ δάσους, διέκρινεν ἐκ νέου τὸν ἄνθρωπον μεταξὺ τῶν θάμνων· ματαίως ὁμοῦς, διότι μόλις τὸν διέκρινε, καὶ πάλιν τὸν ἔχασε.

Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εἶχε διατρέξει ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ πολὺ διάστημα, μέχρις οὗ εἶχε φθάσει εἰς μέρος τι τοῦ δάσους ἄδενδρον, μέρος ὑπαιθρον μὲν, κρυπτόμενον δὲ ὑπὸ τῶν κορμῶν μεγάλων δένδρων. Ὁ Ξύστρης ἐγνώριζε τὸ μέρος τοῦτο, διότι εἶχε παρατηρήσει αὐτόσε, πλησίον μεγάλου τινὸς σωροῦ πετρῶν, μίαν ἀσθενὴ καστανέα, ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τῆς ὁποίας εὐρίσκετο καρφωμένη μεταλλικὴ τις πλάξ, ἐν πέταλον ἐκ ψευδαργύρου, τὸ ὁποῖον ἐκράτει τὸν φλοιόν, ἀποσπώμενον ἀπὸ τοῦ στελέχους, καὶ οὕτως ἐπροφύλαττε τὸ δένδρον κατὰ τῆς ἀσθενείας του.

Ἄν καὶ παρήλθον ἔκτοτε τριάκοντα ἔτη, ἴσως ἀκόμη σώζεται ὁ σωρὸς ἐκεῖνος τῶν πετρῶν· συνεσωρεύθησαν διὰ τὸ νὰ χρησιμεύσωσι, τίς οἶδεν εἰς τί, καὶ πιστεύομεν ὅτι σώζονται ἀκόμη, διότι οὐδὲν ὑπάρχει τοσοῦτον μακρόβιον, ὅσον εἰς σωρὸς πετρῶν ἢ μία φραγὴ σάνιδων. Μὲ τὸν λόγον ὅτι κείνται ἐκεῖ προσωρινῶς, κείνται ἐκεῖ αἰωνίως.

Ὁ Εὐστρῆς, ὅλος χαρὰ, καταβαίνει ἐν τάχει ἐκ τοῦ δένδρου. Ἡ τρίγωνη τοῦ θηρίου του εὐρέθη· ἔμενε νὰ εὐρεθῆ καὶ τὸ θηρίον αὐτό. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ θησαυρὸς τῶν ὀνείρων του ἦτον κρυμμένος εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Ἦοφειλε λοιπὸν τώρα νὰ πορευθῆ ἐκεῖσε, πρᾶγμα ὄχι τόσον εὐκόλον, διότι ἡ λόχμη ἦτον πολὺ πυκνὴ καὶ ἀκανθώδης, καὶ ἐχρειάζετο δεκαπέντε λεπτὰ τῆς ὥρας διὰ τὸ νὰ τὴν διέλθῃ ἀκολουθῶν τὰς στενάς ἀτραποὺς αἰτίνες ἧγον εἰς αὐτὴν μετὰ μυρίους ἐλιγμούς· ἂν ἐπειρατο νὰ πορευθῆ ἀπ' εὐθείας, θὰ ἐχρειάζετο ἡμίσειαν ὥραν, συνεχόμενος ὑπὸ τῶν προσκομμάτων κατὰ πᾶσαν στιγμὴν. Δὲν ἐνόησεν ὁμοίως τοῦτο ὁ Εὐστρῆς, καὶ ἔλαβε τὴν εὐθεῖαν γραμμὴν ὡς ἐκ τῆς ἀνυπομονησίας του. Ἄνηρ ὅστις καθ' ἑλλην τὴν ζωὴν του ἠκολούθησε τὰς σχολιάς ὁδοὺς, αὐτὴν τὴν φορὰν ἔκαμε τὸ λάθος ν' ἀκολουθήσῃ τὴν εὐθεῖαν, ἧτις ἂν καὶ ὀρθή, πολλοὺς ὁμοίως ἀνθρώπους ἀπώλεσεν.

Ἔπεσε λοιπὸν ἐντὸς τῶν ἀκανθῶν καὶ τῶν τριβόλων καὶ κατεσχισχίζετο, μόλις καὶ μετὰ βίας προοδεύων. Καταβάς εἰς μίαν φάραγγα ἐχρειάσθη νὰ διέλθῃ τὸ νερὸν ὄχι ἀβρόχοις ποσὶ.

Τέλος, ἔφθασεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον, ἀλλὰ μόλις μετὰ παρέλευσιν τεσσαράκοντα λεπτῶν τῆς ὥρας, καὶ ἔφθασεν ἰδρωμένος, κάθυγρος, ἀσθμαίνων, κατεσχισμένος, ἀγριωπός.

Δὲν εὐρίσκει ψυχὴν.

Τρέχει πρὸς τὸν σωρὸν ἐκεῖνον τῶν πετρῶν· τὸν βλέπει καθὼς τὸν ἤξευρε· καμμία πέτρα δὲν ἦτον μετατοπισμένη.

Τί ἔγινεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος; Κατέστη ἀφαντοῦς ἐντὸς τοῦ δάσους. Πρὸς ποῖον μέρος κατηυθύνθη; εἰς ποῖαν λόχμην ἐκρύβη; Ἦτον ἀδύνατον νὰ μαντεύσῃ.

Καὶ τὸ πικρότερον πάντων, ὅπισθεν τοῦ σωροῦ τῶν πετρῶν, ἔμπροσθεν τοῦ δένδρου τὸ ὁποῖον εἶχε τὸν μεταλλικὸν ἐπίδησμον, βλέπει τὸ χῶμα ἀνεσκαμμένον πρὸ μικροῦ, βλέπει μίαν δίκελλαν λησμονηθεῖσαν ἐκεῖσε ἢ ἐγκαταλειφθεῖσαν, καὶ ἓνα λάκκον.

Ὁ λάκκος ἦτον κενός.

— Ἄχ! πρωτοκλέπτη! ἀνέκραξεν ὁ Εὐστρῆς δεῖξας τὸν γρόνον του εἰς τὸν ὀρίζοντα.

Β'.

Ὁ Μάριος μόλις ἐξεληθὼν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου παρασκευάζεται εἰς τὸν οἰκιακὸν πόλεμον.

Παρῆλθον ὦραι, καὶ ὁ Μάριος οὔτε νεκρὸς ἐφαίνετο, οὔτε ζῶν. Παρῆλθον ἑβδομάδες, κατείχετο ὑπὸ πυρετοῦ μετὰ σπουδαίων συμπτωμάτων φρενίτιδος, ὡς ἐκ τῶν πληγῶν τῆς κεφαλῆς του.

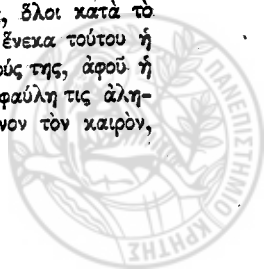
Πολλάκις τὴν νύκτα παραλαλῶν ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τῆς Τιτίκας. Τινὰ τῶν τραυμάτων του ἦσαν ἐπικίνδυνα διὰ τὸ πλάτος, ἀνδρι διὰ τὸ βάθος των· εἰς πᾶσαν μεταβολὴν τοῦ καιροῦ, ὁ ἰατρὸς ἀνησυχεῖ. — Προσέχετε, ἔλεγε, νὰ μὴ τὸν προξενῆται κάμμία ἡθικὴ συγκίνησις.

Οἱ ἐπίδεσμοι ἦσαν πολλοὶ καὶ δύσκολοι. Ἡ Σοφία κατηνάλωσεν εἰς ξαντὸν μίαν δλόκληρον σινδόνην. Ἡ γάγγραινα εὐτυχῶς προελήφθη· ἀλλ' ἐνόσω ἐφίστατο ὁ κίνδυνος, ὁ γέρον Γιλνορμάνδος, ἀεῖποτε εἰς τὸ προσκεφάλαιον τοῦ ἐγγόνου του καθημένος, ἐφαίνετο καὶ αὐτὸς ὡς ἐκ τοῦ φόβου ὡς ὁ Μάριος, νεκρὸς ἀμφίβολος ἢ ἀμφίβολος ζῶν.

Καθεκᾶστην, ἐνίστε δὲ καὶ δις τῆς ἡμέρας, κύριός τις μὲ πολλὰς τρήχας καὶ καλοενδυμένος, ὡς ἔλεγεν ὁ θυρωρὸς, ἤρχετο καὶ ἠρώτα πῶς διέκειτο ὁ ἀσθενής, ἔπειτα δὲ ἄφινεν ἐν δέμα μὲ ξαντὸν πολὺ, καὶ ἀνεχώρει.

Τέλος, τὴν 7 Σεπτεμβρίου, τέσσαρας μῆνας μετὰ τὴν λυπηρὰν νύκτα καθ' ἣν ἤγαγον τὸν Μάριον ἡμιθανῆ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πάππου του, ὁ ἰατρὸς ἐκήρυξεν ὅτι ἠγγυᾶτο διὰ τὴν ἀνάρρωσίν του. Ἐδέγησε μολοντοῦτο νὰ μείνῃ εἰσέτι ὁ Μάριος ἐπὶ δύο καὶ ἐπέκεινα μῆνας ἐξηπλωμένος εἰς μίαν καθέδραν ἐπιμήκη, ἕνεκα τοῦ ὄσπου τοῦ τραχήλου του.

Ἡ μακρὰ αὕτη ἀσθένεια καὶ ἀνάρρωσις τὸν ἔσωσαν ἀπὸ τῶν καταδιώξεων τῆς ἐξουσίας. Εἰς τὴν Γαλλίαν πᾶσα ὀργή, ἔστω καὶ δημοσία, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀποσβεσθῆ μετὰ παρέλευσιν ἕξ μηνῶν. Κατὰ τὴν παρούσαν κατάστασιν τῆς κοινωνίας, ὅλοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἐνέχονται εἰς τὰς στάσεις, καὶ ἕνεκα τούτου ἡ ἀρχὴ βλέπει τὴν ἀνάγκην νὰ κλείῃ τοὺς ὀφθαλμούς της, ἀφοῦ ἡ προτέρα τάξις ἀποκατασταθῆ. Προσθετόν δὲ ὅτι καὶ φαύλη τις ἀληθὴς διαταγὴ τοῦ ἀρχιαστυνόμου, ἐκδοθεῖσα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν,

ἐπιτάττουσα τοὺς ἰατροὺς νὰ καταγγέλλωσι τοὺς τραυματίας εἰς τὴν ἐξουσίαν, τόσον εἶχε κινήσει εἰς ἀγανάκτησιν τὸ δημόσιον, καὶ ὄχι μόνον τὸ δημόσιον, ἀλλὰ καὶ τὸν βασιλέα πρῶτον, ὥστε οἱ τραυματῖαι ἐπροστατεύθησαν ὑπὸ ταύτης τῆς ἀγανακτήσεως· κατὰ συνέπειαν, ἐκτὸς τῶν ὅσοι εἶχον ζυγρηθῆ μετὰ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας, τὰ στρατοδικεῖα δὲν ἐτόλμησαν κἀνένα ἄλλον νὰ ἀνησυχήσωσι.

Ἀφῆθη λοιπὸν καὶ ὁ Μάριος ἀκαταζήτητος.

Ὁ γέρον Γιλνορμάνδος μετὰ τοὺς δεινοὺς παλμοὺς, τοὺς ὁποίους ὑπέστη καθ' ἑλπὴν τὴν ἀσθένειαν τοῦ Μαρίου, ἠσθάνθη ὅλας τὰς γλυκύτητας τῶν φιλοστόργων γονέων, βλεπόντων τὴν ἀνάρρωσιν τοῦ προσφιλοῦς τέκνου των. Ἐχρειάσθη κόπος ὄχι μικρὸς διὰ νὰ τὸν καταπέσωσι νὰ παύσῃ τοῦ νὰ διάγῃ τὰς νύκτας πλησίον τοῦ ἀσθενοῦς· ἔφερε πλησίον τῆς κλίνης τοῦ Μαρίου μίαν ἀναπαυτικὴν καθέδραν, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὸν κοιτῶνά του· ἀπήτησε παρὰ τῆς θυγατρὸς του νὰ μεταχειρισθῆ τὰ καλῆτερα λινὰ των διὰ τοὺς ἐπιδέσμους τῶν τραυμάτων· ἀλλ' ἡ γεροντοκορῆ, ὡς φρόνιμος οἰκονόμος, εὔρε τρόπον νὰ φυλάξῃ μὲν τὰ καλὰ λινὰ νὰ πείσῃ δὲ τὸν γέροντα ὅτι ἔπραττε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του. Δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ ὁ γέρον Γιλνορμάνδος ὅτι καλῆτερον εἶναι τὸ ξαντὸν τῶν χονδρῶν καὶ μεταχειρισμένων λινῶν πανίων, παρὰ τὸ τῶν λεπτῶν καὶ ἀμεταχειριστων. Παρευρίσκετο δὲ καὶ ὅσακις ἠλλάσσοντο οἱ ἐπίδεσμοι, ἐνῶ ἡ δεσποινὶς Γιλνορμάνδου ἀνεχώρει ἐπὶ τῆς πράξεως ταύτης χάριν παρθεναϊκῆς αἰδοῦς. Ὅταν ὁ χειρουργὸς ἀπέκοπτε τὰ σαθρὰ μέρη τῶν τραυμάτων διὰ τοῦ ψαλιδίου του, ὁ γέρον πάμπρος ἔλεγεν, ἄοι! ἄοι! Ἦτον συγκινητικὸν τὸ θέαμα νὰ τὸν βλέπῃ τις τείνοντα μετὰ τὰς τρεμούσας τοῦ χεῖρας πρὸς τὸν ἀσθενῆ νέον τὴν κύμβην ἣτις περιεῖχε πτισάνην τινα. Ἀδιακόπως ἠρώτα τὸν ἰατρὸν, χωρὶς νὰ καταλαμβάνῃ ὅτι τὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις τὸν εἶχεν ἀπευθύνει καὶ πρὸ μικροῦ.

Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ ἰατρὸς τὸν εἶπεν ὅτι ὁ Μάριος εὐρίσκετο πλέον ἐκτὸς κινδύνου, ὁ ἀγαθὸς γέρον κατέστη ὡς παράφορος ὑπὸ τῆς χαρᾶς. Ἐδώρησε τρία χρυσᾶ εἰκοσάφραγκα εἰς τὸν θυρωρὸν του. Τὸ ἑσπέρας, εἰσελθὼν εἰς τὸν κοιτῶνά του ἤρχησε νὰ χορεύῃ, κροταλλίζων ἐνταυτῷ τοὺς δακτύλους του καὶ ἄδων παλαιὸν τι ἀσμάτιον, τοῦ καιροῦ του.

Ἐπειτα δ' ἐγονυπέτησε καὶ, καθὼς ἐβεβαίωεν ὁ Βάσκος, ὅστις τὸν παρετήρησε διὰ τῆς ἡμικλειστοῦ θύρας τοῦ κοιτῶνος, ἤρχησε νὰ προσεύχεται.

Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν εἶχε πιστεύσει εἰς τὸν Θεόν.

Εἰς πᾶσαν νέαν φάσιν τῆς ἀναρρώσεως, ὁσήμεραι προοδευούσης, ὁ γέρον πάππος ἔκαμνε νέας τρέλλας· ἀνέβαινε καὶ κατέβαινε τὰς κλίμακας τῆς οἰκίας μὴ γινώσκων διατί. Μία του γειτῶν, γυνὴ εὐειδῆς, ἔλαβε μίαν πρωτὰν ὠραίαν τινὰ ἀνθοδέσμην. Ἐθαύμασεν ἡ γυνὴ αὕτη πόθεν τὸ χαρίεν τοῦτο δῶρον. Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος τὸ εἶχε στείλει εἰς αὐτήν. Ὁ σύζυγός της ἐξήλευσε καὶ ἤλθε μετ' αὐτῆς εἰς λόγους. Ὁ γέρον Γιλνορμάνδος ἐπειρᾶτο νὰ βάλῃ τὴν Σοφίαν νὰ καθήσῃ εἰς τὰ γόνατά του. Ἀπεκάλει τὸν Μάριον κύριον βαρῶνα. Ἀνέκραζε, « Ζήτω ἡ δημοκρατία! »

Ἡρῶτα κατὰ πᾶσαν στιγμήν τὸν ἰατρόν· — Δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον κίνδυνος; Παρητήρει τὸν Μάριον μὲ βλέμματα μάμμης. Ὅταν ὁ Μάριος ἔτρωγεν, αὐτὸς τὸν ἔβλεπε μὲ φιλόστοργον προσήλωσιν. Ἐλησμόνησεν ὀλωσδιόλου τὸν ἑαυτόν του, δὲν ἐλογίζετο πλέον ὡς τίποτε ἐντὸς τῆς οἰκίας του, ὁ Μάριος ἦτον ὁ κύριος, καὶ εἰς τὴν ἤλθεν αὐταπάρνησιν ὡς ἐκ τῆς ἀγαλλιᾶσεώς του, ὥστε κατέστη ὁ ἔγγονος τοῦ ἐγγόνου του.

Φοβούμενος μὴ βαρύνῃ ἢ ἐνοχλήσῃ τὸν ἀσθενῆ, ὅταν ἤθελε νὰ μειδιάσῃ πρὸς αὐτὸν ἐκάθητο ὀπίσω του. Ἡ ἀγαλλιᾶσις του ὑπερέβαινε τὰ ὄρια. Κατέστη ἰλαρὸς πρὸς πάντα καὶ πάντας· ἀνεκαινίσθη ἡ νεότης του. Ἡ λευκὴ του κόμη ἐπρόσθετε γλυκεῖάν τινα μεταλοπρέπειαν εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἰλαρὸν φῶς. Ὅταν ἡ χάρις ἀναμίγνυται μὲ τὰς ρυτίδας ἀληθῶς γοητεύει. Εἰς τὸ προβεβηκὸς γῆρας ὑπάρχει οὐκ οἶδα τίς ἡώς.

Περὶ δὲ τοῦ Μαρίου, ἐνῶ ἄφινε νὰ ἀλλάσσωσι τοὺς ἐπιδέσμοις του καὶ νὰ τὸν ἐπιμελῶνται, μίαν εἶχεν ἰδέαν σταθεράν τὴν **Τιτίαν**.

Ἀφότου τὸν παρήτησεν ἡ θέρμη καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς παρεπρόσθη εἶχε παύσει τοῦ νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦτο, ὡς νὰ μὴ ἐσκέπτετο πλέον περὶ αὐτοῦ. Ἐσιώπα, ἀλλ' εἰσιώπα διότι ἡ ψυχὴ του ἦτον δεδομένη ὅλη εἰς αὐτό.

Ἡγνῶει τί ἀπέγινεν ἡ Τιτίαν· ὅλη ἡ ὑπόθεσις τῆς ὁδοῦ Καναβιδος ἦτον ὡς νέφος ἐντὸς τῆς μνήμης του· εἰς τὸ πνεῦμά του ἐκωματοῦντο σκιαὶ συγκεχυμέναι· ἡ Ἐπονίνη, ὁ Γαβριάς, ὁ γέρον Βοϊδᾶς, οἱ Θεναρδιέροι, ὅλοι οἱ φίλοι του ἀναμειγμένοι τραγικῶς μὲ τὸν καπνὸν τοῦ ὀδοφράγματος· ἡ παράδοξος διάβασις τοῦ Κ. Θεσσανέμη ἐντὸς τῶν αἱματηρῶν συμβάντων ἐκείνων παρίστατο εἰς τὴν φαντασίαν του ὡς αἰνίγμα ἐντὸς τρικυμίας· δὲν κατελάμβανε τίποτε ἐκ τῶν τῆς ἰδίας του ζωῆς, ἠγνῶει πῶς καὶ διὰ τίνος ἐσώθη, οὐδέ τις τῶν περὶ αὐτὸν ἐγίνωσκε τοῦτο· μόνον τὸ ὅποιον ἤξευρον νὰ τὸν

εἰπωσιν, ἦτον δι τὸν μετέφερον διὰ νυχτὸς ἐκ τῆς ὁδοῦ τῶν Καλο-
 γραιῶν παρελθὼν, παρὼν, μέλλον, τὰ πάντα ἦσαν ἐντὸς τοῦ νοός
 του ὁμίχλη καὶ σύγχυσις ἐν μόνον σταθερὸν καὶ ἀκίνητον σημεῖον
 ἐφαίνετο ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁμίχλης, ἐν μόνον πρᾶγμα ὡς ὁ γρανίτης
 στερεὸν, μία ἀπόφασις, μία θέλησις, τὸ νὰ ἐπανεύρη τὴν Τιτίκαν.
 Πρὸς αὐτὸν, ἡ ἰδέα τῆς ζωῆς ἦτον ἀχώριστος ἀπὸ τῆς ἰδέας τῆς
 Τιτίκας· ἐψήφισεν ἐντὸς τῆς καρδίας του νὰ μὴ δεχθῆ τὴν μίαν ἄ-
 νευ τῆς ἄλλης, καὶ εἶχεν ἀπόφασιν ἀκλόνητον καὶ ἀμετάτρεπτον ν'
 ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ θελήσαντος νὰ τὸν βιάσῃ εἰς τὴν ζωὴν, οἷοςδή-
 ποτε καὶ ἂν ἦτον αὐτὸς, ὁ πάππος του, ἡ τύχη ἢ ὁ ἄδης, τὴν ἀ-
 πόδοσιν τῆς Ἑδέμ τὴν ὁποῖαν ἀπώλεσε.

Ἐγίνωσκε καλῶς δλα τὰ ἐμπόδια. Σημειωτέον δι ὀλίγον τὸν
 εἴλκυσαν δλαι αἱ προθυμῖαι καὶ αἱ περιποιήσεις τοῦ πάππου του.
 Πρῶτον μὲν δὲν ἦτόν εἰς τὸ μυστικὸν δλων· δεύτερον δὲ, ἐντὸς τῶν
 ἀσθενικῶν ὄνειροπολησέων του, ἐδυσπίστει πρὸς τὰς περιποιήσεις ταύ-
 τας, θεωρῶν αὐτὰς ὡς πρᾶγμα νέον καὶ παράδοξον, σκοπὸν ἔχον νὰ
 τοῦ μετατρέψῃ τὴν ἀπόφασιν, νὰ τὸν τιθασσεύσῃ. Καὶ διέκειτο λοι-
 πὸν ψυχρὸς πρὸς αὐτάς. Εἰς μάτην ὁ πάππος ἐδαπάνη, ὁ ταλαίπω-
 ρος, τὸ γηραιὸν του μειδίαμα. Ὁ Μάριος ἔλεγε κατὰ νοῦν, δι τὸ
 μειδίαμα τοῦτο ἦτον ἀγαθὸν ἐνόσω αὐτὸς ἐσιώπα· ἀλλ' ὅτι ἅμα θὰ
 ἦνοιγε τὸ στόμα νὰ ὁμιλήσῃ, νὰ εἴπῃ περὶ τῆς Τιτίκας δι ἢ περὶ
 αὐτῆς πρόθεσις του ἦτον ἀμετάβλητος, θὰ ἐβλεπεν ἄλλο πρόσωπον,
 καὶ θὰ ἀπέβαλλεν ἀμέσως ὁ πάππος του τὸ προσωπεῖον. Καὶ τότε
 πάλιν τὰ πρᾶγματα θὰ ἐσκληρύνοντο· θὰ ἀνηρωτάτο περὶ τῆς οἰκο-
 γενείας τῆς ἐρασμίας του, θὰ ἐπανήρχετο ἡ σύγκρισις τῶν δύο θέ-
 σεων, θὰ ἐπανελαμβάνοντο δλοι οἱ σαρκασμοὶ, ὁ Θερανεμῆς, ὁ Κο-
 ψανεμῆς, ὁ πλοῦτος, ἡ πτωχεία, ἡ ἀθλιότης, ἡ πέτρα εἰς τὸν λαι-
 μὸν, τὸ μέλλον. Ἀντίστασις σφοδρὰ καὶ ἀκράδαντος, τὸ δὲ συμπέρα-
 σμα, ἄρνησις τελεία. Ὁ Μάριος, διαλογιζόμενος ταῦτα, ἐχαλέπαινε
 ἀπὸ τοῦδε.

Καὶ ἔπειτα, καθόσον ἀνελάμβανε ζωὴν, ἀνεφαίνοντο αἱ ἀρ-
 χαῖαι κατὰ τοῦ πάππου δυσἀρέσκαιά του, καὶ ἦνοιγοντο ἐκ νέου τὰ πα-
 λαῖα ἔλκη τῆς μνήμης του ἀνεπόλει τὰ παρελθόντα, ὁ συνταγμα-
 τάρχης Πομμεροῦ ἐτίθετο πάλιν μεταξὺ τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου καὶ
 αὐτοῦ· ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Μάριος δι οὐδεμίαν ἔπρεπε νὰ ἐλπίζῃ
 ἀληθῆ ἀγαθότητα ἐξ ἀνθρώπου ὅστις ὑπῆρξε τόσον ἄδικος καὶ σκλη-
 ρὸς πρὸς τὸν πατέρα του. Ὡστε συγχρόνως μὲ τὴν ὑγίαν ἐπανήρχετο
 εἰς τὸν νέον τραχὺ τι αἰσθημα κατὰ τοῦ πάππου του.

Ὁ γέρον ἔβλεπε τοῦτο καὶ ἔπασχεν ἐν σιωπῇ Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος, ἂν καὶ δὲν ἀπεδείκνυε τίποτε, παρετήρει ὅτι ὁ Μάριος, ἀφότου μετεκομίσθη εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἀνέλαβε τὰς αἰσθήσεις, οὐδ' ἄπαξ τὸν εἶπε « πατέρα μου. » Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι δὲν τὸν ἔλεγεν οὔτε « κύριε », ἀλλ' εὔρισκε τρόπον ν' ἀποφεύγῃ καὶ τὰ δύο ταῦτα, περιστρέφων τὰς φράσεις του.

Ἦτον προφανές ὅτι ἤγγιζε κρίσις.

Καθὼς συμβαίνει σχεδὸν πάντοτε εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ὁ Μάριος, χάριν δοκιμῆς ἠθέλησε πρὸ τῆς μάχης νὰ ἔλθῃ εἰς ἀκροβολισμόν τινα. Συνέβη μίαν πρώταν νὰ περιέλθῃ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου ἐφημερίς τις· ἐξ αὐτῆς δὲ λαβὼν ἀφορμὴν ἐξεφράσθη ἐλαφρῶς πως περὶ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1793, καὶ ἀφῆκεν ἐπιφώνημά τι ὄχι εὐχάριστον περὶ τοῦ Δαντῶνος, τοῦ Σαιντ' Ιούστου καὶ τοῦ Ῥοβεσπιέρου. — Οἱ ἄνδρες τοῦ 1793 ἦσαν γίγαντες, εἶπεν ὁ Μάριος σοβαρῶς. Ὁ γέρον ἐσιώπησε, καὶ καθ' ὄλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἤνοιξε πλέον τὸ στόμα του νὰ εἴπῃ λέξιν.

Ὁ Μάριος ὅστις εἶχε παρόντα πάντοτε εἰς τὸν νοῦν του τὸν ἀλαμπτον πάμπον τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἡλικίας του, ἐξήγησε τὴν σιωπὴν ταύτην ὡς βαθεῖαν συγκέντρωσιν ὀργῆς, τὴν ἐθεώρησεν ὡς οἰωνὸν πεισματώδους ἀντιστάσεως, καὶ μυστικῶς προητοιμάσθη εἰς πόλεμον.

Ἀπεφάσισε λοιπὸν, ἐὰν ἴδῃ ἄρησιν, ν' ἀποσπάσῃ τοὺς ἐπιδέσμους του ἀπὸ τῶν πληγῶν, νὰ ἐξαρθρώσῃ πάλιν τὸ μόλις συμπαγὲν ὄστοῦν τοῦ τραχήλου του, νὰ ἀναξέσῃ τὰς ἀπολειπομένας φληγάς καὶ ν' ἀποβάλλῃ πᾶσαν τροφήν. Τὰ τραύματά του ἦσαν τὰ πολεμεφόδιά του. Ἦ τὴν Τιτίκαν ἢ θάνατον.

Ἐπερίμενε τὴν ἀρμόδιαν στιγμήν ἐν σιωπῇ καὶ ἐν ὑπομονῇ.

Ἦ στιγμή αὕτη ἐσήμανε.

Γ'.

Ὁ Μάριος ἐπιτίθεται.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, ὁ Κ. Γιλνορμάνδος, ἐνῶ ἡ θυγάτηρ του ἐτακτοποιεῖ τὰς φιάλας καὶ τὰς κύμβας ἐπὶ τοῦ τραπεζίου τὸ ὅποιον

ἔκειτο πλησίον τῆς κλίνης τοῦ ἀσθενοῦς, κύπτων ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου του τὸν ἔλεγε μὲ πολλὴν τρυφερότητα.

— Παρατηρεῖς, μικρὲ μου Μάρτι, ἐγὼ ἀνῆμην εἰς τὴν θέσιν σου θὰ ἔτρωγα τώρα μᾶλλον κρέας παρὰ ψάρι. Δὲν λέγω ἢ γλώσσα ἢ τηγανητὴ εἶναι καλὴ διὰ τὴν ἀνάρρωσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ τιναχθῆ ἕνας ἀσθενὴς ἀπὸ τὴν κλίνην του, νὰ λακτίσῃ τὰ σενδόνια καὶ νὰ σταθῆ ὄρθιος, εἶναι χρεῖα μιᾶς καλῆς πριζόλας.

Ὁ Μάρτιος, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον ἐπανέλθει ὄλαι σχεδὸν αἱ δυνάμεις, συνῆψεν αὐτὰς, ἀνεκάθησεν, ἐστήριξε τὰς δύο του χεῖρας ἐπὶ τῶν σενδονίων, ἤτένισεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πάππου του, καὶ λαβὼν ἤθός τι ὄργιλον, εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Ξεύρετε; ἴσα διὰ τοῦτο ἤθελα κάτι νὰ σᾶς εἰπῶ.

— Τί;

— Ὅτι θέλω νὰ νυμφευθῶ.

— Αὐτὸ τὸ προεῖδαμεν, εἶπεν ὁ πάππος. Καὶ συγχρόνως ἐγέλασε καγχᾶζων.

— Πῶς τὸ προεῖδετε;

— Ναι, τὸ προεῖδαμεν. Θὰ τὴν λάβῃς, τὴν κορασίδα σου.

Ὁ Μάρτιος ἔμεινεν ἔκθαμβος ἤρχησε νὰ τρέμῃ ἐκ τῆς συγκινήσεως.

Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος ἐξηκολούθησε.

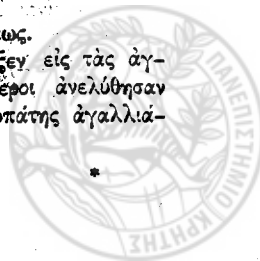
— Ναι, θὰ τὴν λάβῃς, τὴν ὡραίαν σου μικρὴν κορασίδα.

Αὐτὴ ἔρχεται καθεκάστην ὑπὸ τὸ σχῆμα ἑνὸς κυρίου γηραλέου καὶ ἐρωτᾷ πῶς περνᾷς. Ἀφότου ἐπληγώθης, ὄλας τὰς ἡμέρας τῆς τὰς περὰ κλαίουσα καὶ κάμουσα ξαντόν. Ἐζήτησα περὶ αὐτῆς πληροφορίας καὶ ἔλαβα. Κατοικεῖ εἰς τὴν ὁδὸν Ἐνόπλου ἢ οἰκία τῆς φέρει ἀριθμὸν ἑπτὰ. Ἄ! παρατηρεῖς, κύριε, ὁ πάππος σου τί ἄνθρωπος εἶναι; Ἄ! τὴν θέλεις τὴν νέαν ἐκείνην, αἶ; Θὰ τὴν λάβῃς λοιπόν, μόνον σιώπαινε. Κακόπαιδο! Τώρα τί ἔχεις νὰ μὲ εἰπῆς; Ἐγὼ σ' ἐκατάλαβα. Σὺ τώρα εἶπες κατὰ νοῦν — Θὰ τὸ εἰπῶ πλέον φανερὰ εἰς αὐτὸν τὸν γέρο παπποῦ, ὅστις καὶ αὐτὸς εἰς τὸν καιρὸν του καλὰ ἔπαιξε καὶ καλὰ ἐγέλασε μὲ τὰς ὡραίας, καὶ εἶχε καὶ αὐτὸς τὰς γριζίδας του καὶ τὰς Τιτίκας του. Δὲν πειράζει ἂν ἦναι σήμερον τὰ πτερά του κομμένα· θὰ ἐνθυμηθῆ τὰ παλαιὰ του· πρέπει νὰ τὰ ἐνθυμηθῆ. Αὐτὰ λοιπόν, κύριε. Ἐγὼ σὲ προσφέρω μίαν πριζόλαν, καὶ ἢ αὐθεντιά σου μὲ ἀποκρίνεσαι, «Θέλω νὰ νυμφευθῶ.» Πολὺ καλὰ· θέλω νὰ σὲ κάμω νὰ σκάσης. Σὺ ἐπερίμενες τώρα ἀντίστασιν, καὶ ἠτοιμάζεσο νὰ πολεμήσης. Δὲν ἤξευρες ὅτι ἔχεις νὰ

κάμης μ' ἓνα ἄνδρον· αὐτὸ δὲν τὸ ἐπερίμενες· πάγει εἰς τὰ χα-
μένα ἢ δημηγορία τὴν ὁποίαν εἶχες ἑτοίμη, κύριε δικηγόρε, αἶ;
Βλέπεις ἔξασνα ὅτι κάμνω τὸ θέλημά σου, καὶ μένεις ἄφωνος βέ-
βαια· τί ἔχεις νὰ εἰπῆς; Παληόπαιδο! Ἄκουσε. Ἐλαβα τὰς δεού-
σας πληροφορίας· εἶμαι κ' ἐγὼ πονηρὸς ὡσὰν ἐσέ, τί θαρρείς! Ἐ-
μαθα λοιπὸν ὅτι εἶναι εὐειδῆς αὐτὴ ἡ κόρη, ὅτι εἶναι φρόνιμη· τὰ
τοῦ λογγίτου δὲν ἦσαν ἀληθῆ· μᾶς ἔστειλεν ἓνα πλῆθος ζαντοῦ
εἶναι ἓνα μάλαγμα. Καὶ σὲ λατρεῖν ἂν ἀπέθαινες, θὰ ἦσαν τρία
τὰ λείψανα· θὰ ἐπαγαίναμεν καὶ οἱ τρεῖς. Μοῦ ἐπέραςεν ἐμένα ἀπὸ
τὸν νοῦν νὰ τὴν φέρω ἐδῶ, ἅμα ἔγινες καλῆτερα, καὶ νὰ σοῦ τὴν
καθίσω εἰς τὸ προσκέφαλόν σου· ἀλλ' ἔπειτα ἐστοχάσθη· ὅτι μόνον
εἰς τὰ μυθιστορήματα φέρονται αἱ κόραι· πλησίον τῆς κλίνης τῶν
ὠραίων ἐραστῶν των. Τί θὰ ἔλεγε δὲ καὶ ἡ θεία σου; διότι πρέπει
νὰ ζεύρης καὶ τοῦτο· τὰ τρία τέταρτα τοῦ καιροῦ ἐτίναζες, φίλε μου,
τὰ συνδόνιά σου καὶ ἤσουν ἐλάγμυρος. Ἐρώτησε τὴν Σοφίαν, ἡ ὁποία
δὲν ἔλειψεν οὔτε στιγμήν ἀπὸ σιμά σου, ἐὰν ἦτον τρόπος νὰ σταθῇ
ἐκεῖ πέρα μία γυνή. Καὶ ἔπειτα τί θὰ ἔλεγεν ὁ ἰατρός; Μία κόρη
εὐμορφή δὲν εἶναι πρᾶγμα νὰ ἰατρευθῇ τὴν θέρμην ἐνὸς ἀσθενοῦς
ἀνθρώπου. Τέλος πάντων, εἶπαμεν· πάγει καλά· ὑπόθεσε καὶ ὅτι εἶναι
τελειωμένον τὸ πρᾶγμα· ἔπαρέ τὴν, γλύττωνε. Νὰ καταλάβης τὴν
θηριώδιάν μου. Ἐγὼ ἅμα εἶδα ὅτι δὲν με ἀγαπᾶς, ἐστοχάσθηκα,
καὶ εἶπα μὲ τὸν νοῦν μου. Πῶς νὰ κάμω ἐγὼ τώρα νὰ με ἀγαπήσῃ
αὐτὸ τὸ παληόπαιδο; Ἐπειτα ἐνθυμήθηκα τὴν μικρὴν μου τὴν Τιτίκα,
καὶ εἶπα· εἶναι εἰς τὸ χέρι μου· ἂς τοῦ τὴν δώσω, καὶ ἂν καὶ τότε
δὲν με ἀγαπήσῃ, τοῦλάχιστον θὰ με εἰπῇ διατί; Ἄ! κύριε· σὺ ἐ-
νόμιζες ὅτι ὁ γέρωσ θὰ ἔφερον ἄνω κάτω τὸν κόσμον, ὅτι θὰ ἔβαλλεν
ἴσως εὐθύς τὰς μεγάλας φωνάς, θὰ ἔκραζεν ὄχι, θὰ ἐσήκωνε τὸ
βαθδί του νὰ τὸ καταβιάσῃ, νὰ πατάξῃ ὀλην αὐτὴν τὴν ὠραίαν
αὐγὴν. Τίποτε τοιοῦτον. Θέλεις τὴν Τιτίκα· νὰ τὴν πάρῃς τὴν Τι-
τίκα· θέλεις ἔρωτα πολὺ καλά, ἔρωτα, μὲ ἔλην μου τὴν εὐχή. Σὲ
παρακαλῶ μάλιστα, νὰ με κάμῃς τὴν χάριν· νὰ ὑπανδρευθῆς. Νὰ
ὑπανδρευθῆς, παιδί μου, νὰ ζήσης, νὰ σὲ ἰδῶ εὐτυχῆ· αὐτὴ μόνη ἡ
χαρὰ μ' ἔμεινεν, εἰς τὸ γῆρας μου.

Καὶ ὁ γέρων ἔληξεν εἰς κλαυθμούς κατανώξεως.

Ἐλαβε τὴν κεφαλὴν τοῦ Μαρίου, τὴν ἐσφιγξεν εἰς τὰς ἀγ-
κάλας του ἐπὶ τοῦ γηραιοῦ του στήθους, καὶ ἀμφοτέρω ἀνελύθησαν
εἰς θαλερὰ δάκρυα· διότι μία τῶν ἐκφράσεων τῆς ὑπάτης ἀγαλλιά-
σεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καὶ αὕτη.

— Πατέρα μου! ἔλεγεν ἐπανελημμένως ὁ Μάριος.

— Ἄ! μὲ ἀγαπᾶς λοιπόν! ἤρῳτα ὁ γέρων.

Ἡ στιγμὴ ἐκείνη δὲν περιγράφεται. Τὰ δαχρυα τοὺς ἔπνιγον ἡμπόδιζον τοὺς λόγους.

Τέλος, ὁ γέρων εἶπεν ὑποτραυλιζῶν·

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἤνοιξαν τὰ χεῖλη του. Μὲ εἶπε πατέρα.

Ὁ Μάριος ἀπήλλαξεν ἡσυχῶς τὴν κεφαλὴν του ἀπὸ τῶν ἀγκυλῶν τοῦ πάππου του, καὶ εἶπε μὲ ἠπιότητα.

— Ἀλλὰ, πατέρα μου, τώρα ὅτε εἶμαι καλῆτερα μὲ φαίνεται ὅτι ἡμπόρου νὰ τὴν ἰδῶ.

— Καὶ τοῦτο τὸ προεῖδαμεν· αὔριον θὰ τὴν ἰδῆς.

— Πατέρα μου!

— Τί θέλεις!

— Διατί ὄχι σήμερον;

— Αἶ· καλά! ἄς ᾔται καὶ σήμερον. Ἄς ἔλθῃ τέλος πάντων καὶ σήμερον. Τρεῖς φορές μὲ εἶπες «πατέρα μου»· αὐτός σου ὁ λόγος ἀξίζει νὰ γίνῃ καθὼς τὸ ἐπιθυμεῖς. Τώρα στέλλω καὶ τὴν κρίζου. Θὰ ἔλθῃ· θὰ τὴν ἰδῆς. Σὲ εἶπα ὅτι εἶδα τὰ προεῖδαμεν. Τὸ πράγμα εἶναι καὶ τεχνολογημένον. Εἶναι ἡ λύσις ἐνὸς ἐλεγείου τοῦ ποιητοῦ Σχενιέρου· στάσου νὰ ἰδῆς πῶς τὸ ἐπιγράφει. . . . Ὁ νεοσῶν νεανίας. Γνωρίζεις τὰ ποιήματα τοῦ Ἀνδρέου Σχενιέρου, τὸν ὁποῖον ἔσφαξαν καὶ αὐτὸν ἐκεῖνοι οἱ ἀλιτῆρ. . . — ἐκεῖνοι οἱ γίγαντες τοῦ 1793.

Ἐφάνη εἰς τὸν γέροντα Γιλνορμάνδον ὅτι ὁ Μάριος συνωφρῳῆθη ὀλίγον, ὡς δυσαρεστηθεὶς ἐκ τοῦ ἐπιθέτου τὸ ὁποῖον ὁ πάππος του ἠθέλησε κατ' ἀρχὰς νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἐπαναστάτας τοῦ 1793· ἀλλὰ τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι ὁ Μάριος, εἰς τὴν ἔκστασι τῆς χαρᾶς του, οὐδὲ ἤκουε πλέον τὸν γέροντα, καὶ ὅτι πολὺ μᾶλλον διελογίζετο τὴν Τίτιαν ἢ τὴν ἐπανάστασιν.

Ὁ πάππος ἐν τούτοις, φοβηθεὶς μήποτε ἀνέφερον ἀκαίρως τὸ ὄνομα τοῦ Ἀνδρέου Σχενιέρου, ἔσπευσε νὰ θεραπεύσῃ τὸ ἀτόπημα.

— Δηλαδή ἡ λέξις «τὸν ἔσφαξαν» δὲν εἶναι ἀκριβής. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ μεγάλοι ἐπαναστατικοὶ νέες ἐκεῖνοι, οἵτινες κακοὶ μὲν δὲν ἦσαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ἦσαν ἥρωες βέβαια, ὅταν εἶδαν ὅτι ὁ Σχενιέρος τοὺς ἠνώχλει· ὅπως οὖν, τὸν ἔστειλαν εἰς τὴν λαίμητόμ. . . Ἦγουν, δηλαδή, οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, παρεκάλεσαν τὸν Ἀνδρέαν Σχενιέρου νὰ τοὺς κάμῃ τὴν εὐχαρίστησιν, νὰ ἀπέλθῃ καὶ αὐτός. . .

Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος, πνιγόμενος ὑπὸ τῆς φράσεώς του, δὲν ἠδυνήθη νὰ προβῆ περαιτέρω μὴ δυνάμενος δὲ οὐδὲ νὰ τελειώσῃ, οὐδὲ ν' ἀποσύρῃ τὸν λόγον του, τί ἔκαμεν, ὁ δυστυχής; Ἐνῶ ἡ θυγάτηρ του διώρθωνεν ὀπισθεν τοῦ Μαρίου τὸ προσκεφάλαιον, ὄλος τεθορυβημένος ὁ γέρον ὑπὸ τῆς τοσαύτης του συγκινήσεως καὶ ἀμηχανίας, ὤρμησε μὲ ὕσον τάχος ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὸν τὸ λίαν προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας του ἔξω τοῦ κοιτώνος, ὤθησεν ὀπισθέν του τὴν θύραν διὰ νὰ κλεισθῇ ἐκ νέου, καὶ ἐρυθρὸς ὡς ἰνδικὸς ὄρνις, ἀφρισμένος, μὲ ἕμματα προέχοντα τοῦ μετώπου, εὐρέθη πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἐνώπιον τοῦ χρηστοῦ Βάσκου, τυχόντος κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἰς τὸν ἀντιθάλαμον, καὶ καταγινομένου νὰ καθαρίσῃ τὰ ὑποδήματα τοῦ κυρίου του. Ἀρπάζει τὸν Βάσκον ἀπὸ τοῦ τραχήλου, καὶ κράζει ἐντὸς τοῦ προσώπου του μὲ ὀργήν, — Μωρὲ, ἀνάθεμά με, τρισανάθεμά με, ἂν δὲν τὸν ἐφόνευσαν ἀδίκῃ τῶν ἀδίκων ἐκεῖνοι οἱ καταχθόνιοι!

— Ποῖον, αὐθέντη;

— Τὸν Ἀνδρέαν Σχεγιέρον, μωρὲ!

— Ναῖσχε, αὐθέντη, εἶπεν ὁ Βάσκος περίφοβος.

Δ'.

Ἡ δεσποινὶς Γιλνορμάνδου δὲν θεωρεῖ πλέον ὡς κακὸν τὸ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὁ Κ. Θερσανέμης εἰσήλθε φέρων ὑπὸ μάλῃς.

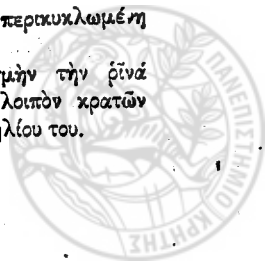
Ἡ Τιτίκα καὶ ὁ Μάριος ἐπανεῖδον ἀλλήλους.

Παραλείπομεν τὰ κατὰ τὴν συνάντησιν ταύτην. Εἶναι πράγματα τῶν ὁποίων δὲν πρέπει νὰ πειράται τις τὴν περιγραφὴν ἔν ἐξ αὐτῶν καὶ ὁ ἥλιος.

Ὁλη ἡ οἰκογένεια συμπεριλαμβανομένου τοῦ Βάσκου καὶ τῆς Σοφίας, ἔτυχε συνηθροισμένη εἰς τὸν θάλαμον τοῦ Μαρίου καθ' ἡν στιγμήν εἰσήλθεν ἡ Τιτίκα.

Ἐνεφανίσθη εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας ὡς περικυκλωμένη ὑπὸ ἀκτίνων φωτός.

Συνέβη νὰ ἔχῃ ὁ γέρον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν τὴν ῥίνα του εἰς τὸ μανδῆλιόν του, διὰ νὰ τὴν φουσήσῃ; ἔμεινε λοιπὸν κρατῶν τὴν ῥίνα καὶ βλέπων τὴν Τιτίκαν ὑπεράνω τοῦ μανδῆλιου του.

— Χαριτόβρυτος! εἶπε.

Ἐπειτα δ' ἐφόσησε μὲ κρότον τὴν ρινὰ του.

Ἡ Τιτίκα ἐφαίνετο πλήρης φόβου καὶ ὁμοῦ ἀγαλλιάσεως ἤ-
τον ὡς εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Τὸ ἔπακρον τῆς χαρᾶς ἐνεποίει εἰς αὐ-
τὴν δέος τι ἀνεξήγητον. Τώρα μὲν ὠχροτάτη, τώρα δὲ πορφυρᾶ, δὲν
ἠδύνατο νὰ προφέρῃ εὐκρινῶς τὰς λέξεις, ἀλλ' ὑπετραύλιζε τὴν ἤρ-
χето νὰ ῥιφθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μαρίου, καὶ δὲν ἐτόλμα. Ἐ-
συστέλλετο νὰ δεῖξῃ ἐνώπιον τῶν παρεστώτων ὅτι ἠγάπη. Ὁ κόσμος
εἶναι ἀνηλεὴς πρὸς τοὺς εὐδαίμονας ἐραστὰς· μένει ἐμπρός των, ἐνῶ
αὐτοὶ ἐπιποθοῦν νὰ εὐρεθῶσι κατάμονοι. Οἱ ἐρασταὶ οὐδόλως ἔχρουσι
χρεῖαν μαρτύρων.

Εὐθὺς κατόπιν τῆς Τιτίκας εἰσῆλθε καὶ πολὺς τις ἀνὴρ, ὅστις,
ἂν καὶ σοβαρὸς, ὑπεμειδία, μειδιάμα ὁμοῦ μελαγχολικόν, ἢ μᾶλ-
λον περιαλγές. Οὗτος ἦτον ὁ « κύριος Θερσανέμης »· ἦτον ὁ Ἀ-
γιάννης.

Ἀνθρωπος καλοενδυμένος τῶντι, ὡς εἶχεν εἰπεῖ ὁ θυ-
ρωρὸς, ἐφόρει μελανὰ ἐνδύματα ἄνωθεν ἕως κάτω, ὅλα καινουργῆ,
καὶ λευκὸν λαιμοδέτην.

Ὁ θυρωρὸς πόρρω ἀπέιχε τοῦ ν' ἀναγνωρίσῃ ὑπὸ τὸ σχῆμα
τοῦ κυρίου τούτου, ὅστις ἐφαίνετο μᾶλλον ὡς συμβολαιογράφος, τὸν
φρικώδη ἐκεῖνον ἄνθρωπον, ὅστις τὴν νύκτα τῆς 7 ἰουνίου ἦλθε βρ-
κένδυτος, κατεσπιλωμένος, ἀπαισιος, ἀποσταζῶν βορβόρου καὶ κίμκ-
τος, καὶ ἔφερε τὸν Μάριον ἡμιθανῆ εἰς τὰς ἀγκάλας του. Καὶ ὁμοῦ
οἱ θυρωροὶ ἔχουσι παράδοξον ὁσφρησιν πρὸς τοὺς εἰσερχομένους· τῶσον
εἶναι βέβαιον τοῦτο, ὥστε ὅταν ὁ Κ. Θερσανέμης εἰσῆλθε μὲ τὴν
Τιτίκαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου, ὁ θυρωρὸς, στραφεὶς
πρὸς τὴν γυναῖκά του, τὴν εἶπε κατ' ἰδίαν τὰ ἑξῆς: — Αὐτὸ τὸ
πρόσωπον δὲν ξεύρω πῶς μὲ φαίνεται ὡσαν νὰ τὸ εἶδα καὶ ἄλλοτε.

Εἰς τὸν θάλαμον τοῦ Μαρίου, ὁ Κ. Θερσανέμης ἔμενε κατὰ
μέρος πλησίον τῆς θύρας. Ἐφερε δὲ ὑπὸ τὴν μασχάλην του δέμα
τι, ὡς βιβλίον περιτεκαλυμμένον εἰς χαρτίον. Τὸ δὲ χαρτίον τοῦτο
ἦτον ὑποπράσινον καὶ ἐφαίνετο ὡς ὑπομείναν ὑγρασίαν.

— Τί βιβλίον κρατεῖ αὐτὸς ὁ κύριος καὶ ἦλθε μὲ αὐτό;
ἠρώτησε χαμηλῆ τῆ φωνῇ ἡ Σοφία, ἀποταθεῖσα πρὸς τὴν δεσποινίδα
Γιλνορμάνδου, ἧτις ἦτον ἐχθρὸς τῶν βιβλίων.

— Τί παράδοξον ἂν κρατεῖ βιβλίον ὁ ἄνθρωπος, ἀπεκρίθη ὁ
Κ. Γιλνορμάνδος ἀκούσας τὴν ἐρώτησιν τῆς Σοφίας· θὰ εἶχαι λόγιος
μὲ τοῦτο τί; Ἐγνώρισα πολλοὺς πεπαιδευμένους, οἱ ὅποιοι ποτὲ δὲν

ἐβγαίνουν ἀπὸ τὴν οἰκίαν των χωρὶς νὰ κρατοῦν βιβλίον τι, ἢ ὑπὸ τὴν μασχάλην, ἢ ἐπάνω εἰς τὸ στῆθος των.

Καί, χαιρετίσας τὸν κύριον περὶ οὗ ὁ λόγος·

— Εἴθε ὁ κύριος Κοψανέμης . . .

Δὲν εἶπε τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπιτήδης ὁ γέρον Γιλνορμάνδος, ἀλλ' ἢ πρὸς τὰ κύρια ὀνόματα ἀπροσεξία τὸν ἐφαίνετο τρόπος ἀριστοκρατικός.

— Κύριε Κοψανέμη, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σὰς ζητήσω διὰ τὸν ἔργονόν μου, κύριον βαρῶνα Μάριον Ποιμερσὺ, τὴν δεσποινίδα εἰς σύζυγον.

Ὁ κύριος Κοψανέμης ἔκλινε τὴν κεφαλὴν κατανευτικῶς.

— Ὁ λόγος ἐδόθη, εἶπεν ὁ πάππος.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Μάριον καὶ τὴν Τιτίκαν, καὶ ἀναπετάξας τὰς χεῖρας εἰς σχῆμα εὐλογίας, ἀνέκραξε πρὸς αὐτούς.

— Ἐχετε τὴν ἄδειαν νὰ λατρεύεσθε.

Ἀμέσως ἤρχισαν οἱ δύο ἑρασταί, τὰ δύο ταῦτα πτηνά, νὰ κελαδῶσι. Ὁ Μάριος ἐκάθητο εἰς μιᾶν ἀναπαυτικὴν καθέδραν, ἢ Τιτίκα ἴστατο πλησίον του. Ἐλάλουν μὲ χαμηλὴν φωνήν. — Σ' ἐπαναβλέπω λοιπόν! ἔλεγεν ἡ Τιτίκα, σ' ἐπαναβλέπω! Θεέ μου, Θεέ μου! εἶσαι σύ! εἶσαι τῶνόντι σύ! Τί ἦτον αὐτὸ, νὰ πᾶς νὰ ἐκτεθῆς μέσα εἰς ἐκείνην τὴν φωτιά! Διὰ τί νὰ τὸ κάμης; ὦ, τί φρίκη! Ἔώρα τέσσαρας μῆνας ποίαν ζωὴν νομίζεις ὅτι ἐπέρασα; Πόσον κακὸς ἦσους νὰ θελήσης καὶ σὺ νὰ πολεμήσης! Τί σ' ἐπταῖσα καὶ ἠθέλησες νὰ με παιδεύσης κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Σὲ συγχωρῶ, ἀλλὰ δὲν θὰ τὸ κάμης ἄλλοτε. Ὅταν πρὸ ὀλίγου ἦλθαν καὶ με εἶπαν νὰ ἔλθωμεν ἐδῶ, πάλιν ἐνόμισα ὅτι ἔμελλα ν' ἀποθάνω, ἀλλ' ἀπὸ χαρᾶν. Ἡμουν περίλυπος, δὲν ἐξεύρεις πόσον περίλυπος! Οὐδ' ἔλαβα καιρὸν νὰ ἐνδυθῶ θὰ εἶμαι ἐλεεινή. Τί θὰ λέγουν οἱ συγγενεῖς σου νὰ με βλέπουν τόσο ἀτημέλητον. Τοὺς ἐντρέπομαι. Ἀλλὰ λέγε με λέγε καὶ σὺ! Μὲ ἀφίνεις νὰ ὀμιλῶ μόνη. Ἡμεῖς πάντοτε κατοικοῦμεν εἰς τὴν ἑδὸν Ἐνόπλου. Φαίνεται ὅτι εἰς τὸν ὄμιον ἐπληγώθησιν πολὺ κακά. Με εἶπαν ὅτι τὸ τραῦμα αὐτὸ ἦτον τόσο μέγαλον, ὥστε ἐχώρει ὀλόκληρος ἓνας γρόνθος. Καὶ ἔπειτα, ἐχρειάσθη, ὡς φαίνεται, καὶ νὰ κόψουν με ψαλιδί τὰ τριγύρω κρέατα. ὦ φρίκη! ὦ πόσον θὰ ὑπόφερες! Ἐκλαυσα, ἔκλαυσα, παρ' ὀλίγον νὰ χάσω τὸ φῶς μου. Πῶς ἐμπερεῖ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀντέχει! Ὁ πάππος σου με φαίνεται πολὺ ἀγαθὸς ἄνθρωπος. Μὴ ταράττεσαι, μὴ μετακινεῖσαι· μείνε καθὼς κάθησαι θὰ πονέσης. ὦ πόσον εἶμαι εὐτυχῆς αὐτὴν

τὴν ὥραν! Εἶναι λοιπὸν ἀληθές ὅτι ἐπέρασαν ὅλα τὰ δεινά; Δὲν ξεύρεις, εἶμαι ὡσάν εὐήθης. Εἶχα τόσα νὰ σὲ εἰπῶ, τόσα πράγματα· ὅλα μοῦ ἔφυγαν ἀπὸ τὸν νοῦν. Μὲ ἀγαπᾶς πάντοτε καθὼς μὲ ἠγάπας; Κατοικοῦμεν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου. Ἐκεῖ δὲν ἔχομεν κήπον. Ὁλον αὐτὸν τὸν καιρὸν ἔκαμνα ξαντὸν νὰ παρατήρησε . . . βλέπεις αὐτὸν τὸν χόνδρον ὃ ὁποῖος ἐσχηματίσθη εἰς αὐτό μου τὸ δάκτυλον; Εἶναι ὄλον ἐξ αἰτίας σου, κύριε.

— Ἄγγελε! ἀπήντα ὁ Μάριος.

Ἄγγελε ἡ μόνη λέξις ἥτις ποτὲ δὲν φθείρεται, ποτὲ δὲν κατατρίβεται. Κάμμία ἄλλη λέξις δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διατηρηθῆ, νὰ ἀνθῆξῃ μετὰ τὴν τόσην χρῆσιν τὴν ὁποῖαν ἔκαμαν αὐτῆς οἱ ἔρασταί.

Ἐπειδὴ ἦσαν πολλοὶ περὶ αὐτοὺς παρόντες, ἐσιώπησαν ἢ τε Τίτικα καὶ ὁ Μάριος, καὶ μόνον ἐκρατοῦντο διὰ χειρὸς ἄρῳνοι.

Πάντων ἐμπειρότερος εἰς τὰ τοιαῦτα, ὁ γέρων Γίλνορμάνδος ἐστράφη πρὸς τοὺς περιστώτας καὶ ἀνέκραξεν·

— Αἴ! ὀμιλεῖτε σεῖς οἱ ἄλλοι δυνατά. Κρότον κάμετε, θόρυβον. Τί εὐχὴ Κυρίου! πρέπει νὰ ἐμπορέσουν αὐτὰ τὰ παιδιὰ νὰ εἰποῦν μεταξύ των ἀνενοχλήτως ὅσα ἔχουν νὰ εἰποῦν.

Καὶ πλησιάσας πρὸς τὸν Μάριον καὶ τὴν Τίτικαν, τοῖς εἶπε κρυφίως·

— Μή σας μέλη· λέγετε, λέγετε, ὅσας θέλετε τρυφερότητας.

Ἡ θεία Γίλνορμάνδη παρίστατο ἔκθαμβος ἐνώπιον τοῦ φωτός τὸ ὁποῖον διεχύθη αἰφνιδίως εἰς τὴν γεροντικὴν ἐκείνην μονὴν των· δὲν θέλομεν νὰ εἰπώμεν ὅτι ἐνιπῆρχεν εἰς τὸ βλέμμα της φθόνος τις, ὁποῖος εἰς τὸ βλέμμα γλαυκὸς παρατηρούσης ζεῦγος περιστερῶν, ἀλλὰ ζωῶδης τις ἔκφρασις, φυσικὴ εἰς μίαν δυστυχεῖ ἀθῶαν πεντήκοντα ἑπτὰ ἐτῶν· ἡ ἔκφρασις ζωῆς ματαίως ἐκμετρηθείσης καὶ θεωμένης τὸν θρίαμβον ἐκείνον, ἦτοι τὸν ἔρωτα.

— Αἴ, δεσποινίς Γίλνορμάνδου, τὴν ἔλεγεν ὁ πατήρ της, σὲ τὸ ἔλεγα, ὅτι ἐμελλεν αὐτὸ νὰ σὲ συμβῆ.

Σιωπήσας δὲ ὀλίγον, ἔπειτα ἐπρόσθεσε·

— Κύτταξε τώρα τῶν ἄλλων τὴν εὐτυχίαν.

Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐστράφη πρὸς τὴν Τίτικαν.

— Ἴδὲ τί εὐμορφὴ! Ἴδὲ, ἰδέ! σὲ φαίνεται ὡσάν μία ζωγραφία. Μωρὲ, μόνος σου αὐτὰ ὅλα τὰ κάλλη θὰ τὰ χαρῆς τώρα, μόνος σου! Ἄ, τὸν κατεργάρη! Ἔχε χάριν ὅτι ὑπερεγῆρασα. Ὡ! δεκαπέντε ἔτη ἂν εἶχα ὀλιγώτερον εἰς τὴν ῥάχιν μου, σὲ βεβαίῳ ὅτι θὰ ἠρχόμεθα εἰς τὰ μαχαίρια· θὰ ἐμονομαχοῦσαμεν, μὲ συμφωνίαν

νά τὴν νυμφευθῆ ὁ νικητής. Μ' ἑκατάλαβες, κόρη; ἤκουσες τί λέγω; ἤκουσες; Μ' ἔκαμες κ' ἐμένα ἐρωτόληπτον. Πράγμα ἀπλοῦστατον μὴ σὲ φαίνεται παραδόξον. Εἶσαι ἐντὸς τοῦ δικαίωμάτος σου ὅταν τρελαίνῃς τοὺς ὄσοι σὲ βλέπουν. Τί εὐμορφος γάμος θὰ γίνῃ! Τί εὐμορφον ζεῦγος θὰ παρουσιασθῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐνορίας μας! Μάθε, κόρη μου, ὅτι ἐγὼ εἶμαι μὲ τὸ μέρος σου· ἐγὼ θέλω νὰ νυμφεύωνται αἱ κόραι· αἱ κόραι εἶναι πλασμένοι δι' αὐτό. Δὲν σὲ λέγω· καὶ τὸ νὰ μείνῃ ἀνυμφος μία κόρη εἶναι ὠραῖον, ἀλλὰ ψυχρόν. Ἡ Ἁγία Γραφή λέγει « Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε. »

Ὁ κάππος ἔκαμε μίαν περιστροφὴν ἐπὶ τῶν πτερνῶν του, μ' ὄλα τὰ ἐνενήκοντά του ἔτη, καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Μάριον ἀμέσως·

— Ἄκουσε, τὸν εἶπε.

— Τί, πατέρα μου;

— Δὲν εἶχες, νομίζω, ἓνα στενὸν φίλον;

— Ναι, τὸν Κουρφειράκον.

— Τί ἔγινεν αὐτός;

— Ἐσχωτώθηκε.

— Ἄ, καλὸν τοῦτο.

Ἐκάθησε τότε πλησίον των, ἔφερε καὶ τὴν Τιτίαν νὰ καθήσῃ, καὶ ἔλαβε τὰς τέσσαρας χεῖρας των εἰς τὰς ἰδικὰς του, τὰς πλήρεις ρυτίδων ἐκ τοῦ ἐσχάτου γήρατος.

— Ξεύρεις ὅτι ἡ μικρὰ αὐτὴ εἶναι χαριεστάτη; εἶπε παρατηρῶν τὴν νεάνίδα. Δὲν μ' ἔλεγες ὅτι αὐτὴ σου ἡ Τιτίκα εἶναι ἕν ἀριστούργημα! Εἶναι συγχρόνως καὶ μικρὰ κόρη, καὶ μεγάλη δέσποινα. Τώρα θὰ γίνῃ βαρῶνῃ ἐνῶ ἐγεννήθη μαρκτησία· θὰ λάβῃ τίτλον ὑποδεέστερον ἐκείνου τὸν ὁποῖον τὴν ἔδωκεν ἡ φύσις. Ἴδὲ τί λαμπρὰς βλεφαρίδας τὰς ἔχει! Ἀκούσατε παιδιὰ μου· προσπαθήσετε νὰ χωρέσῃ καλὰ εἰς τὸν νοῦν σας ὅτι εὐρίσκεσθε ἐντὸς τοῦ ἀληθοῦς· ὅτι δὲν βλέπετε ὄνειρον. Ἀγαπάσθε καλὰ· ὅσον ἐμπορεῖτε καλὰ· Δοθῆτε εἰς τὸν ἔρωτα τυφλοῖς ὄμμασιν. Ὁ ἔρωσ εἶναι ἡ ἀνοησία τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μέγα πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Λατρεύεσθε λοιπὸν. Τί μόνον; ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον σκυθρωπάσας αἰφνιδίως· λυποῦμαι ὅτι τὸ ἥμισυ μέρος τῆς περιουσίας μου ἀνήκει εἰς ἐμὲ ἐνόσω ζῶ, καὶ ὅτι ἀφοῦ ἀποθάνω, μετὰ εἴκοσι ἔτη δηλαδὴ, ἅ! ταλαίπωρά μου τέκνα, δὲν θὰ δύνασθε νὰ ζῆτε ἀνέτως. Τότε, κυρία βαρῶνῃ μου, τότε φοβοῦμαι ὅτι θ' ἀναγκασθῆς νὰ βάλῃς εἰς χρῆσιν τὰς λευκάς σου αὐτὰς μικρὰς χεῖρας, καὶ ἀλλοίμονον!

Ἐνταῦθα ἠκούσθη σοβαρά τις καὶ ἤσυχος φωνὴ λέγουσα·

— Ἡ δεσποινὴς Εὐφροσύνη Θερσανέμη ἔχει ἑξακοσίας χιλιάδας φράγκων.

Ἦτον ἡ φωνὴ τοῦ Γιάννη Ἀγιάννη.

Μέχρι τοῦδε ἐσιώπη ὀλωσδιόλου, καὶ οὐδεὶς εἶχε προσέξει πλέον εἰς αὐτόν· ἴστατο δὲ ὄρθιος καὶ ἀκίνητος ὀπισθεν τῶν περιχαρῶν τούτων ἀνθρώπων.

— Περὶ τίνος λέγετε; ἠρώτησεν ὁ πάππος· ποία εἶναι ἡ δεσποινὴς Εὐφροσύνη αὐτῆ;

— Εἶμ' ἐγὼ, ἀπεκρίθη ἡ Τιτίκα.

— Καὶ ἔχει ἑξακοσίας χιλιάδας φράγκων! ἠρώτησεν ὁ γέρον Γιλνορμάνδος.

— Σχεδόν· ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης· θὰ λείπουν ἕως δεκατέσσαρες ἢ δεκαπέντε χιλιάδες, διὰ νὰ ἦναι πλήρες τὸ ποσόν.

Καὶ ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ δέμα τὸ ὁποῖον ἡ θεία Γιλνορμάνδου εἶχεν ἐκλάβει ὡς βιβλίον.

Ὁ Ἀγιάννης ἦνοιξε τὸ δέμα ἰδίαις χερσὶ· περιεῖχε δὲ αὐτὸ γραμμᾶτια τῆς Τραπέζης. Ἐνησχολήθησαν δὲ τότε νὰ τὰ μετρήσωσιν. Ἦσαν πεντακόσια ἐκ χιλίων φράγκων ἕκαστον καὶ ἑκατὸν ἑξήκοντα ὀκτὼ ἐκ πεντακοσίων. Τὸ ὅλον πεντακόσια ὀγδοήκοντα τέσσαρες χιλιάδες φράγκων.

— Αὐτὸ εἶναι ἕν καλὸν βιβλίον, εἶπαν ὁ Κ. Γιλνορμάνδος.

— Πεντακόσια ὀγδοήκοντα τέσσαρες χιλιάδες φράγκα! ἐψιθύρισεν ἡ γραῖα.

— Μὲ αὐτὰ τὰ χρήματα ἐμποροῦν νὰ διορθωθοῦν ἄπειρα πράγματα· δὲν εἶναι ἀληθές, κόρη πρεσβυτέρα; ἠρώτησεν ὁ γέρον τὴν θυγατέρα του. Πεντακόσια ὀγδοήκοντα ἑξ χιλιάδες εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἑξακόσια, πῶς!

Περὶ δὲ τοῦ Μαρίου καὶ τῆς Τιτίκας, οὗτοι ἔβλεπον ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ὁ εἰς τὸν ἄλλον, καὶ μόλις ἔδωσαν προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους τῶν περὶ αὐτοὺς.

Ε΄.

Κατάθετε τὰ χρήματά σου εἰς οἰονδήποτε δάσος μᾶλλον ἢ εἰς οἰονδήποτε συμβολαιογράφον.

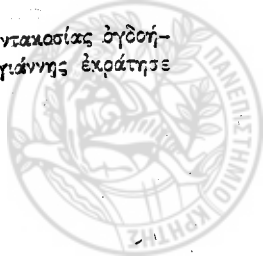
Πιστεύομεν ὅτι ὁ ἀναγνώστης ἤδη ἐτυμπέρανεν ὅτι ὁ Ἁγιάννης, μετὰ τὴν δίκην τοῦ Γιαστοῦρα, ἠδυνήθη, χάρις εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην ὀλιγοήμερον δραπέτευσίν του, νὰ ἔλθῃ εἰς Παρισίους, καὶ νὰ παραλάβῃ ἐγκαίρως ἐκ τοῦ τραπεζιτικοῦ καταστήματος τοῦ Λαφίττου τὰ χρήματα ἅτινα εἶχε κερδήσει, ὅτε εἰργάζετο εἰς τὴν πόλιν Μ. ἐπὶ Μ. κρυπτόμενος ὑπὸ τ' ὄνομα « κύριος Μαγδαληνῆς » φοβούμενος μὴ τὸν συλλάβῃ ἐκ νέου ἢ ἐξουσία, καθὼς καὶ τὸν συνέβη τῶντι μετὰ τινὰ καιρὸν, παρέχωνσε τὸν θησαυρὸν του τούτον εἰς τὸ δάσος τοῦ Μομφερμειλίου, ἐντὸς τῆς γῆς.

Τὸ ποσὸν ἑξακοσίων τριάκοντα χιλιάδων φράγκων εἰς γραμμᾶτια τῆς Τραπεζῆς, κατέχον τόπον ὀλίγον, περιείχετο ἐντὸς μιᾶς θήκης· διὰ νὰ προφυλαχθῇ δὲ ἡ θήκη αὕτη κατὰ τῆς ὑγρασίας, τὴν εἶχε τεθειμένην ἐντὸς μικροῦ κιβωτίου ἐκ ξύλου δρυὸς, πλήρους ἐκ ῥοκανιδίων καστανέας. Ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ κιβωτίου ἔθεσε καὶ τὸν ἄλλον θησαυρὸν του, τὰ ἀργυρὰ τοῦ ἐπισκόπου κηροπήγια· διότι, καθὼς ἐνθυμούμεθα, ἀναχωρῶν ἐκ τῆς πόλεως Μ. ἐπὶ Μ. εἶχε παραλάβῃ τὰ κηροπήγια ταῦτα.

Ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον εἶχεν ἰδῆ ἐν ἑσπέρας ὁ Ξύστρης, ἦτον ὁ Γιάννης Ἁγιάννης. Βραδύτερον, ὁσάκις ὁ Ἁγιάννης εἶχε χρεῖαν χρημάτων, ἤρχετο καὶ ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ δάσους τοῦ Μομφερμειλίου ἐκ τούτου δὲ καὶ αἱ ἀπουσίαι τοῦ Ἁγιάννη, περὶ ὧν ἀνεφέρομεν. Εἶχε κρυμμένην ἐντὸς τῶν θάμνων μίαν δίκελλαν, εἰς μέρος τὸ ὁποῖον ἐγνώριζε μόνον αὐτός. Ὅταν εἶδεν ὅτι ὁ Μάριος ἤρχετο εἰς ἀναρρώσιν, αἰσθανθεὶς ὅτι ἤγγικεν ἡ ὥρα καθ' ἣν ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ τὸ ἀργύριον ἐκεῖνο, ἀπῆλθε νὰ τὸ ζητήσῃ· καὶ ἦτον λοιπὸν αὐτὸς οὗτος ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ὁ Ξύστρης εἶχεν ἰδῆ ἐντὸς τοῦ δάσους, πρῶτ' αὐτὴν τὴν φορὰν καὶ ὄχι ἑσπέρας. Ὁ Ξύστρης ἐκληρονόμησε τὴν δίκελλαν.

Ἀκριβῶς, τὰ χρήματά του συνεποσούντο εἰς πεντακοσίας ὀγδοήκοντα τέσσαρας χιλιάδας πεντακόσια φράγκα. Ὁ Ἁγιάννης ἐκράτησε τὰ πεντακόσια δι' ἑαυτὸν.

— Βλέπομεν ἀργότερα, εἶπε καθ' ἑαυτὸν.

Ἡ διαφορὰ μεταξύ τοῦ ποσοῦ τούτου καὶ τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα χιλιάδων, τὰς ὁποίας εἶχεν ἀποσύρει ἐκ τῆς τραπέζης τοῦ Λαφίττου προήρχετο ἐκ τῶν ὅσα ἐξώδευσε κατὰ τὰ διατρέξαντα δέκα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1823 μέχρι τοῦ 1833. Κατὰ τὰ πέντε ἔτη ἅτινα διήλθεν ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου δὲν ἐδαπάνησε πλείονα τῶν πεντακισχιλίων φράγκων.

Ὁ Ἀγιάννης ἔθεσε τὰ δύο ἀργυρᾶ κηροπήγια ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ τῆς ἐστίας, ὅπου καὶ ἔλαμψαν ἐνώπιον τῶν ἐκθάμβων ὀφθαλμῶν τῆς Παναγιώτας.

Ἐγίνωσκεν ἄλλως τε ὁ Ἀγιάννης ὅτι ἀπηλλάχθη ἀπὸ τοῦ Ἰαβέρη. Ἔτυχε νὰ διηγῶνται ἐνώπιόν του, ἀνέγνωσε δ' ἔπειτα καὶ αὐτὸς ἐντὸς τῆς ἐπισήμου ἐφημερίδος τῆς κυβερνήσεως, καὶ ἐβεβαίωθη, ὅτι εἷς τῶν ἐπιτηρητῶν τῆς ἀστυνομίας Ἰαβέρης ὀνομαζόμενος, εὐρέθη πνιγμένος εἰς τὸν Σηκουάναν μεταξύ τῆς Γεφύρας τῆς Συναλλαγῆς καὶ τῆς Νέας Γεφύρας, καὶ ὅτι ἐξ ἐγγράφου τινὸς τοῦ δόποιον ἀφῆκεν ὁ ἄλλως τε ἀνεπίληπτος καὶ χαίρων πᾶσαν ὑπόληψιν παρὰ τῶν προΐσταμένων του ἀνὴρ οὗτος, εἰκάζεται ὅτι ἠτύχειρῶς κατὰ συνέπειαν φρενοβλαβείας.

— Τῶντι, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης κατὰ κοῦν, ἀφοῦ μὲ ἀπέλυσεν ἐλεύθερον ἐνῶ μὲ εἶχεν εἰς τὰς χεῖράς του, πρέπει νὰ ἦσαν ἤδη αἱ φρένες του βεβλαμμέναι.

ΣΤ'.

Οἱ δύο γέροντες προσπαθοῦν παντὶ σθένει, ἕκαστος κατὰ τὸ ἐνόν, ὅπως καταστήσωσιν εὐδαίμονα τὴν Τίτικαν.

Ἦτοιμάσθησαν τὰ πάντα διὰ τὸν γάμον. Ὁ ἰατρός, ἐρωτηθεὶς περὶ τούτου, εἶπεν ὅτι ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἡ ἱεροτελεστία τὸν φεβρουάριον. Ἦτον μὴν δεκέμβριος. Διήλθον λοιπὸν ἑβδομάδες τινὲς μεστὰὶ εὐφροσύνης.

Ὁ πάππος ὑπῆρχεν ὄχι ὀλιγώτερον τῶν μελλονόμενων εὐτυχῆς. Πολλάκις ἔμενε δέκα καὶ δεκαπέντε λεπτὰ τῆς ὥρας θεωρῶν ἐν ἐκστάσει τὴν Τίτικαν.

— Ἐξαισία κόρη! ἔλεγε καὶ ἐνταῦτῳ ἔχει τὸ ἦθος τὸσον γλυκῦ, τὸσον ἥπιον! Ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶδα ἐπὶ ζωῆς χαριεστέραν

αὐτῆς κόρην. Μ' ἓνα πλάσμα ὡσάν αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ζήσῃ τις εὐγενῶς. Μάριε, παιδί μου, σὺ εἶσαι βαρῶν, εἶσαι πλούσιος, μὴ κάμης τὸν δικηγόρον, σὲ παρακαλῶ. Ἀνάγκην δὲν ἔχεις νὰ κατέλθῃς εἰς αὐτὸ τὸ στάδιον.

Ἡ Τιτίκα καὶ ὁ Μάριος μετέβησαν διὰ μιᾶς ἀπὸ τοῦ τάφου εἰς τὸν παράδεισον.

— Ἐκατάλαβες τελείως πῶς ἔγινεν αὐτὸ τὸ θαῦμα; ἠρώτα ὁ Μάριος τὴν Τιτίκαν.

— Ὅχι, ἀπεκρίνετο ἡ Τιτίκα, ἀλλὰ μὲ φαίνεται ὅτι μᾶς ἐπιβλέπει ὁ πανάγαθος Θεός.

Ὁ Ἀγιάννης διεξήγαγε τὰ πάντα· τὰ πάντα ἐξωμάλυνε, τὰ πάντα συνδιήλλαξε, τὰ πάντα διηκούλυε. Ἔσπευδε πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Τιτίκας μὲ τόσῃν προθυμίαν, καὶ κατ' ἐπιφάνειαν, μὲ τόσῃν χαρὰν, μ' ὄσῃν καὶ αὐτὴ ἡ Τιτίκα.

Ἐπειδὴ ἐχρημάτισε δήμαρχος, ἠδυνήθη καὶ πρόβλημά τι νὰ λύσῃ δύσκολον, τοῦ ὁποίου τὸ μυστικὸν ἐγίνωσκεν αὐτὸς μόνος· τὸ περὶ τῶν γονέων τῆς Τιτίκας. Ἐφοβεῖτο νὰ φανερώσῃ τίνας ἦσαν, διότι, τίς οἶδεν; ἴσως ἠμποδίζετο καὶ ὁ γάμος. Ἐπλασε λοιπὸν μίαν οἰκογένειαν τῆς Τιτίκας ἐξ ὀνομάτων ἀνθρώπων μὴ ὑπαρχόντων πλέον εἰς τὴν ζωὴν. Παρέστησεν ὅτι ἡ Τιτίκα ἦτον ὁ τελευταῖος γόνος οἴκου τινὸς ἐκλείψαντος· ὅτι δὲν ἦτον θυγάτηρ του, ἀλλὰ θυγάτηρ ἑνὸς ἄλλου Θερσανέμη. Εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Πίκκου ὑπῆρξαν δύο κηπουροὶ Θερσανέμαι. Ὁ γραμματεὺς τοῦ δημάρχου ἐπορεύθη εἰς τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο διὰ νὰ πληροφορηθῇ, καὶ ἔλαβε πραγματικῶς ἐκεῖθεν τὰς ἀρίστας τῶν πληροφοριῶν. Αἱ ἀγαθαὶ μοναχαί, ἂν καὶ δὲν ἔμαθον ποτὲ τίνας ἐκ τῶν δύο Θερσανεμῶν θυγάτηρ ἦτον ἡ μικρὰ Τιτίκα, ὡς ὀλίγον φροντίζουσαι περὶ τῶν ζητημάτων τῆς πατρότητος, εἶπον ὅτι ταῖς παρηγγέλθη νὰ εἴπωσι, καὶ τὸ εἶπον μετὰ ζήλου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Τιτίκα ἐνεγράφη εἰς τὰς βίβλους τοῦ δημαρχείου ἐνώπιον τοῦ νόμου ὡς δεσποινίς Εὐφροσύνη Θερσανέμη. Ἐκηρύχθη ὀραφὴ ἐκ πατρὸς καὶ μητρός. Ὁ Ἀγιάννης ἐσημειώθη ὑπὸ τὸ ὄνομα Θερσανέμης ὡς κηδεμῶν τῆς Τιτίκας.

Περὶ δὲ τῶν πεντακοσίων ὀγδοήκοντα τεσσάρων χιλιάδων φράγκων, ταῦτα ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς κληροδότημα γενόμενον εἰς τὴν Τιτίκαν παρά τινος ὁστις ἀπεβίωσε, παραγγείλας νὰ μείνῃ τὸ ὄνομα του ἄγνωστον. Τὸ κληροδότημα συνεπορεύτο ἐκ πεντακοσίων ἐνενηήκοντα τεσσάρων χιλιάδων φράγκων, ἀλλ' ἔδαπανήθησαν δέκα χιλιάδες φράγκων διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῆς δεσποινίδος Εὐφροσύνης, ἐξ ὧν αἱ

πάντε ἐπληρώθησαν εἰς τὸ μοναστήριον. Τὸ κληροδότημα τοῦτο εὐρίσκειτο παρακατατεθειμένον εἰς τὰς χεῖρας τρίτου τινός, μὲ παραγγελίαν νὰ δοθῆ εἰς τὴν Τιτίκαν, ὅταν ἐμελλε νὰ γίνῃ ἐνήλιξ, ἢ νὰ νυμφευθῆ.

Καθὼς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, ταῦτα πάντα συνηρμολογήθησαν ἐπιτηδεῖως· ἂν δὲ καὶ ἀπελείποντο εἰσέτι ἀνεξήγητοι ἀπορίαί τινές, οὐδεὶς τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπρόσεξεν εἰς αὐτάς· διότι ὁ μὲν ἐξ αὐτῶν εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς δεδεμένους ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν ἐξακοσίων χιλιάδων φράγκων.

Ἔμαθε λοιπὸν ἡ Τιτίκα ὅτι δὲν ἦτον ἡ θυγάτηρ τοῦ γέροντος, τὸν ὅποιον ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀπεκάλει πατέρα. Ἔμαθεν ὅτι αὐτὸς μὲν ἦτον συγγενής, ἕτερος δὲ Θερσανέμης ὑπῆρχεν ὁ ἀληθὴς πατὴρ της. Εἰς πᾶσαν ἄλλην στιγμήν τοῦ βίου τοῦτο θὰ τὴν ἐπροξένει λύπην· ἀλλ' εἰς τὴν παρούσαν παρῆλθεν ἡ λυπηρὰ ἐντύπωσις της ὡς νέφος διαβατικόν. Εἶχε τὸν Μάριον. Ἀφίχθη ὁ νέος ὁ καλός, ἀπῆλθεν ὁ γέρον ὁ ἀγαθός· τοιαύτη εἶναι ἡ ζωὴ.

Καὶ ἔπειτα, ἡ Τιτίκα ἦτον πρὸ πολλῶν ἐτῶν συνεθισμένη, νὰ βλέπῃ αἰνίγματα περὶ αὐτὴν καὶ πᾶς ὅστις διέκρινε περὶ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν μυστήρια κλίνει εὐκόλως εἰς παραιτήσεις τινάς.

Ἐξηκολούθησε μολοντοῦτο ν' ἀποκαλῆ τὸν Ἀγιάννην πατέρα.

Ἡ Τιτίκα ἦτον εἰς τοὺς ἀγγέλους, κατενθουσιασμένη ὑπὲρ τοῦ Γίλνορμάνδου, ὅστις δὲν ἔπαυε πληρῶν αὐτὴν δῶρων καὶ ἐγκωμίων. Ἐνῶ ὁ Ἀγιάννης ἐφρόντιζε πῶς νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐντελέστερον τὴν περιουσίαν τῆς Τιτίκας, ὁ Κ. Γίλνορμάνδος κατεγίνετο νὰ σχηματίσῃ τὴν φερνὴν αὐτῆς. Εἶχεν ἐκ τῆς μάμμης του μίαν βαρύτεμον ἐσθῆτα ἀπὸ τρίχαπτα. — Οἱ συρμοί, ἔλεγεν, ἐπανέρχονται μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν· αἱ νέαι τῆς γεροντικῆς μου ἡλικίας ἐνδύονται καθὼς ἐνεδύοντο αἱ γραιαὶ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας.

Ἐκάθησε καὶ ἐξεκένωσε τὰς σεβασμίας διὰ τὴν ἀρχαιότητά των ἱματιοθήκας του ὄλας, ἱματιοθήκας ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κεκλεισμένας. — Ἄς ἴδωμεν, ἔλεγε, τί ἔχουν νὰ μᾶς δώσουν αὐταὶ αἱ γερόντισσαι. Ἐξῆγεν ἐξ αὐτῶν πλῆθος στολῶν, βσας εἶχε κάμει εἰς τὰς γυναῖκας ἢ εἰς τὰς ἐρωμένας του, καὶ βσας εἶχε κληρονομήσει ἐκ τῶν προμητόρων του. Στόφας παντοίων εἰδῶν, καὶ δαμασκινὰ ὑφάσματα βαρύτερα, καὶ μοαρέδας καὶ χρυσοῦφρανα τῶν Ἰνδιῶν, καὶ τιμαλφῆ πετράδια κατὰ παλαιὸν τρόπον δεδεμένα, καὶ τρίχαπτα πολυτελέστατα, καὶ θήκας σακχαρικῶν ἐξ ἐλεφαντοκοκκάλου, μὲ ἐξαι-

σίς ἐπ' αὐτῶν ζωγραφίας, παριστώσας μάγας μικροσκοπικάς ὅλα εἰς τὴν Τιτίαν, δλα.

Οὕτως ἡ Τιτίκα, ἐντὸς τοῦ θάμβους τῆς μεταξὺ τῶν ὠραίων πραγμάτων, ἐντὸς τοῦ ἀπείρου ἔρωτός τῆς πρὸς τὸν Μάριον καὶ τῆς ἀπείρου εὐγνωμοσύνης τῆς πρὸς τὸν Κ. Γιλνορμάνδον, ἔβλεπε τὸν μέλλοντα βίον τῆς ὡς ἀνέσπερον εὐδαιμονίαν, ἐνδεδυμένην με βελούδον καὶ ἀτλάζιον. Τὰ νυμφικά τῆς δῶρα τὴν ἐφαίνοντο ὡς αἰρόμενα ὑπὸ μικρῶν ἀγγέλων πτερωτῶν. Ἡ ψυχὴ τῆς ἴστατο εἰς τὸν κυανοῦν αἰθέρα με πτέρυγας ἐκ θανδέλλας.

Τὴν μέθην τῶν μελλονόμενων μας δὲν ἠδύνατό τις νὰ συγκρίνη, εἰμὴ με τὴν ἔκστασιν τοῦ πάππου. — Ὁ ἔρωσ, ἔλεγεν οὗτος, ὑπάγει καλὰ· ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἄλλο τι μαζῆ με αὐτὸν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου χρειάζεται καὶ τὸ ἀνωφελές. Ἡ εὐδαιμονία εἶναι τὸ ἀναγκαῖον, σύμφημι· ἀλλ' ἀρτύσατέ μου αὐτὴν καὶ με περριττὸν πολὺ, πολὺ. Ἔλεγε κάποιος ἐραστής, « Αὐτὴν, καὶ μίαν καλύβην » ἐγὼ λέγω, « Αὐτὴν καὶ ἓνα παλάτι. Αὐτὴν καὶ τὰ ἀνάκτορα. Αὐτὴν καὶ τὰς Βερσαλλίας. » Δότε με τὴν βοσκοπούλάν μου, τὴν θέλω προσπαθῆσετε ὅμως νὰ τὴν κάμωμεν δούκισσαν. Φέρετέ με τὴν Δάφνην στεφανωμένην με παπαρούνας, προσθέσετε ὅμως εἰς αὐτὴν καὶ ἑκατὸν χιλιάδας φράγκων ἐτήσιον εἰσόδημα. Ἀνοίξατέ με ἐν ἀπέραντον εἰδυλλίον ὑπὸ μίαν ἀγανῆ στοάν ἐκ μαρμαρίνων στηλῶν στέργω εἰς τὸ εἰδυλλίον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐκ μαρμάρου καὶ χρυσοῦ μαγικά μέλαθρα. Ἡ ξηρὰ εὐδαιμονία ὁμοιάζει με τὸ ξηρὸ ψωμί. Ἔχεις φαγητὸν, ἀλλὰ δὲν ἔχεις γεῦμα. Ἐγὼ θέλω περριττὸν, θέλω ἀνωφελές, θέλω ὑπέρμετρον, θέλω πράγματα ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια δὲν χρησιμεῖον εἰς τίποτε. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἰς τὸν ναὸν τῆς μητροπόλεως τοῦ Στρασβούργου εἶδα ἐν ὠρολόγιον ὑψηλὸν ἴσα με τριόροφον οἰκίαν, τὸ ὅποιον ἐδείκνυε τὴν ὥραν, εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ δεικνύη τὴν ὥραν, ἐνῶ ἐφαίνετο καμωμένον διὰ πᾶν ἄλλο μᾶλλον παρὰ δι' αὐτὸ, καὶ τὸ ὅποιον, ἀφοῦ ἐσήμαινε τὸ μεσημέρι ἢ τὰ μεσάνυκτα, τὸ μεσημέρι, τὴν ὥραν τοῦ ἡλίου, τὰ μεσάνυκτα, τὴν ὥραν τοῦ ἔρωτος, ἢ ὅποιαδήποτε ἄλλην ὥραν ἐπιθυμεῖτε, σὰς ἐδίδε τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, τὰ πετεινὰ καὶ τοὺς ἰχθύας, τὸν Φοῖβον καὶ τὴν Φοῖβην, κ' ἓνα σωρὸν πραγμάτων τὰ ὅποια ἔβγαιναν ὀπισθεν ἐνὸς παραπετάσματος, καὶ τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους, καὶ τὸν αὐτοκράτορα Κάρλον Πέμπτον, καὶ πλῆθος ἄλλων ἀνθρωπαρίων χρυσωμένων, τὰ ὅποια ἔπαιζαν αὐλοῦς, σάλπιγγας, καὶ λοιπά. Ἐκτὸς μυρίων ὠραίων μουσουργιῶν, τὰς

ἰστίαι σου διέχυνε κατὰ πᾶσαν στιγμὴν, χωρὶς νὰ ξεύρης διατί. Ἴσα τώρα θὰ τὸ βάλετε αὐτὸ τὸ ὠρολόγι μ' ἕν ἄλλο, τὸ ὅποιον σὲ δεικνύει μόνον τὴν ὥραν; Ἐγὼ, νὰ σὲ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, προτιμῶ τὸ μέγα ὠρολόγιον τοῦ Στρασβούργου, παρὰ τὰ ἀπλᾶ ἐκεῖνα, τὰ μ' ἓνα μόνον κούκον, ὅστις προβαίνει καθ' ἑκάστην ὥραν καὶ σὲ κράζει κού! κού!

Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος παρελογίζετο ὅταν μάλιστα ἐσύγκρινε τὰ ἔθιμα τοῦ παρόντος αἰῶνος μὲ τὰ τοῦ δεκάτου ὀγδόου.

— Μάταιον, ἔλεγε τὴν σήμερον ἓνας γάμος εἶναι ἓνα πρᾶγμα ἄνοστον καὶ ἀνάλατον. Κρῖμα εἰς τὸν δέκατον ἔννατον αἰῶνά σας! Στερεῖται ὑπερβολῆς. Ἄγνοεῖ τί ἐστὶ πλούσιον, ἄγνοεῖ τί ἐστὶ εὐγενές. Εἰς ὄλα του τὰ πρᾶγματα τὸν βλέπεις κουρευμένον σὺρρίζα. Ἡ μεσαία σας τάξις, τῶν ἀσπῶν, εἶναι ἄχρους καὶ ἀσπασμας ὀλωδιόλου. Τόπον! τόπον! ὁ κύριος Καντζουρίδης νυμφεύεται τὴν δεσποινίδα Σουρλουριάδου. Εἶδες ἐκεῖ λαμπρότητα! εἶδες μεγαλοπρέπειαν! Ἐκόλλησαν εἰς τὴν λαμπάδα τῆς Παναγίας ἓνα φλουρί! Ἴδου ὁ παρῶν καιρός. Ἄ! ἐγὼ ἀπὸ τὰ 1787 τὸ ἐπροφήτευσα ἔκτοτε εἶπα, ἔταν εἶδα μερικὰ πρᾶγματα, ἓνα δούκα τοῦ Ῥοάν, παραδείγματος χάριν, δούκα τοῦ Ῥοάν, πρίγκηπα Δέ Λειδόν, δούκα Σιαβότου, δούκα Μομβαζῶνος, μαρκήσιον Σουβίσης, ἀντικόμητα Θουάρσου, πατρίκιον τῆς Γαλλίας, νὰ παγαίη ὡς ἀπλοῦς ἰδιώτης! Ἐκεῖνα ὄλα ἔφεραν τοὺς καρπούς των. Εἰς τὸν σημερινὸν αἰῶνα φροντίζουν ὄλοι διὰ δουλείαις. Δουλειά. δουλειά! παίζουν ἐπὶ τῶν χρεωγράφων εἰς τὸ Χρηματιστήριον, κερδοσκοποῦν, ἐπιμελοῦνται καὶ βερνικῶνουν τὴν ἐπιφάνειαν, καρφίδας ἐδῶ, καρφίδας ἐκεῖ, κυττάζουν νὰ ἦναι πλυμένοι καλὰ, σαπωνισμένοι καλὰ, ξυρισμένοι, κτενισμένοι, λιστρωμένοι, καθαρισμένοι ἔξωθεν, ἀνεπίληπτοι, ἐχέμυθοι, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔχουν εἰς τὸ βάθος τῆς συνειδήσεως ὄσσην θέλησιν ἀκαθαρσίαν καὶ ῥυπαρότητα. Ἐγὼ χαρακτηρίζω τοὺς παρόντας καιροὺς μὲ δύο λέξεις: Καθαριότης ῥυπαρά. Μή σε ἀκοφαινεται, Μάρτε, ἄφες με νὰ ὀμιλήσω μὲ τὴν ἀδεία σου δὲν λέγω τίποτε κατὰ τοῦ λαοῦ σου, καθὼς παρατηρεῖς; ἀν καὶ ἔχω τὸ στόμα μου γεμάτον καὶ περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἄφες με νὰ ξεθυμᾶνω ὀλίγον κατὰ τῆς ἀστυκῆς τάξεως. Ὅποιος ἀγαπᾷ καλὰ, μαστιγώνει καὶ καλὰ. Σὲ λέγω λοιπὸν ὅτι καὶ σήμερον οἱ ἄνθρωποι νυμφεύονται, ἀλλὰ δὲν ἐξεύρουν νὰ νυμφευθοῦν. Ποῦ εἶν' ἐκεῖνη ἡ εὐπρέπεια τῶν παλαιῶν ἡθῶν! Ἐκεῖνη ἡ κοσμιότης, ὁ ἱπποτικὸς χαρακτήρ, οἱ χαρίεντες καὶ ἐράσμοι τρόποι! Ἐγίνετό ποτε γάμος χωρὶς μουσικὴν! Μελωδία: ἐπάνω, τύμπανα κάτω, χοροί,

συμπόσια μὲ πρόσωπα φαειρὰ, χαριεντισμοί, ἄσματα, πυροτεχνήματα, γέλωτες ἀκράτητοι, πανηγύρεις, λαμπάδες, χρυσαὶ τραί. Ἀκόμη εἶχε καὶ κνημιδοδέτας τότε ἢ νόμφη. Τώρα ἔλειψαν καὶ οἱ κνημιδοδέται μὲ τὰ παντελόνια τὰ ὁποῖα ἐφόρεσαν καὶ αἱ γυναῖκες. Ὁ κνημιδοδέτης μιᾶς νόμφης εἶναι πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ κροτοῦ τῆς Ἀφροδίτης. Εἰς τί περιστρέφεται ὁ πόλεμος τῆς Τριώδος; Ἄν καλὰ τὸ στοχασθῆς, περιστρέφεται εἰς τὸν κνημιδοδέτην τῆς Ἑλένης. Διὰ τί ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ἔκτωρ πιάνονται ἀπὸ τὰ μαλλιά; Διότι ἡ Ἑλένη ἄφησε τὸν Πάριν νὰ λάβῃ τὸν κνημιδοδέτην τῆς. Μὲ τὸν κνημιδοδέτην τῆς Τιτίκας, ὁ Ὅμηρος θὰ ἔκαμνε μίαν Ἰλιάδα. Καὶ νὰ ἰδῆς ὅτι θὰ παρέχωνε μέσα εἰς τὸ ποίημά του καὶ ἓνα γέροντα λάλον ὡσάν ἐμὲ, καὶ θὰ τὸν ὠνόμαζε Νέστορα. Ναι, ἓνα καιρὸν, φίλοι μου, οἱ γάμοι ἐγίνοντο μὲ γυνῶσιν καὶ μὲ σοφίαν ἐκάθηντο πρῶτον αἱ ἄνθρωποι καὶ ἔκαμναν ἓνα καλὸν προῖκοςύμφωνον, καὶ ἔπειτα εὐθυμίαν ὅσῃ ἤθελες· διότι καὶ ὁ στόμαχος εἶναι εἶδος ζώου, τὸ ὁποῖον σὲ ζητεῖ τὰ ὀφειλόμενον καὶ εἰς αὐτόν θέλει καὶ αὐτὸς τὸν γάμον του. Εἶχες ἔπειτα πλησίον σου, εἰς τὴν τράπεζαν, μίαν ὠραιάν μὲ τὰ στήθη σχεδὸν ὀρθάνοικτα! Ὡ, καὶ ποῦ νὰ σὲ λέγω τὰ γελῶντα πλατεῖα ἐκεῖνα στόματα! Ἄ! ἐκείνου τοῦ καιροῦ οἱ ἄνθρωποι ἦσαν πολὺ εὐθυμοὶ! Ἡ νεολαία ἦτον μία ἀνθοδέσμη. Ἐκαστος τῶν ἀνθρώπων τῆς μεσαιᾶς τάξεως ἦτον ἐνὰ λουλοῦδι, ἕκαστος μαρκέσιος σ' ἐφαίνετο μὴ διαμαντόπετρα. Τότε δὲν ὑπῆρχαν ὑποδήματα, οὔτε ὑποπόδια· ἐβλεπες τὴν περικνημιδα καὶ ἦτον ὡσάν κολλημένη ἐπάνω εἰς τὴν κνήμην καλὰ τεντωμένη, εὐμορφή, φιλάρεσκος, δὲν λέγω τὸ ἐναντίον· ἀλλὰ δὲν ἐμπόδιζε τὸ νὰ ἔχῃς ζωσμένον εἰς τὸ πλευρόν σου ἓνα σπαθί. Θὰ μὲ εἰπῆς, πῶς! Ἀλλὰ μήπως καὶ τὸ πτηνὸν τοῦ παραδείσου δὲν ἔχει βράμπος καὶ ὄνυχας; Τώρα, ὁ κόσμος εἶναι φιλάργυρος, ψευδόσεμνος. Δὲν πᾶτε νὰ μοῦ βράξεσθε μὲ τὸν αἰῶνά σας! Μὰ τὴν ζωὴν μου, εἰσθε ἱκανοὶ ν' ἀποδιώξετε τὰς Χάριτας, ξοῦ! ξοῦ! ἐπειδὴ ἡ ἐσθῆς των εἶναι παρὰ πολὺ ἀνοικτὴ περὶ τὰ στήθη. Φεῦ! κάθονται καὶ κρύπτουν τὴν καλλονὴν ὡς ἀσχημίαν. Ἄν ἤκούσθη ποτὲ τὸ τοιοῦτον! Ὑστερον ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν, ὅλοι πλέον ἐφόρεσαν πανταλόνια ἕως κάτω ἀκόμη καὶ τοῦ θεάτρου αἱ χορεύτρια. Μία ἀνεμῶν ἔκει, πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὴ σοβαρότητα. Καταντοῦν νὰ χώνουν τὴν σιαγόνα μέσα εἰς τὸν κνημιδοδέτην των. Ἐνα παλιόπαιδο ἔκει εἰκοσαετῆς σοῦ νομφεύεται, καὶ ἡ φιλοτιμία του εἶναι νὰ ἔχῃ τὸ ἦθος πολιτικοῦ ἀνδρός. Ὁ νομίζει μεγαλεῖον, καὶ εἶναι αὐτόχρομα μικρότης· καὶ οὐκίτροτης. Αἱ, φίλοι

μου! ἡ χαρὰ, ἡ χαρὰ δὲν εἶναι μόνον φαῖδρά, εἶναι καὶ μεγαλοπρεπής. Ὑπομονή, πλέον εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἐκεῖ ἐννοῶ τὴν σοβαρότητα, ἀλλ' εὐθὺς ἔπειτα, μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἱερέως, ἰλαρύνετε τὰ πρόσωπα, τί διάβολον, πρόκειται περὶ γάμου· ἀναβήτε εἰς τὸν Ὀλυμπον ἐκείνην τὴν ἡμέραν τοῦλάχιστον. Γίνετε θεοί! πετάξτε, πετάξτε μὲ τοὺς κύκλους καὶ μὲ τοὺς ἀετοὺς, καὶ τὴν ἐπιούσαν, ἔστω, ξαναπέσετε ὡς βάτραχοι. Μὴ κάμνετε οἰκονομίαν ἐπὶ τοῦ ὑμεναίου, μὴ ψαλιδίζετε τὰς λαμπρότητάς του· τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀκτινοβολεῖτε μὴ κάθεσθε καὶ παζαρεύετε. Ὁ γάμος δὲν εἶναι ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία. Ἐπειτα τὰ κυττάζετε αὐτά. ὦ! ἂν ἔκαμνα κατὰ τὴν φαντασίαν μου, νὰ ἰδῆς τί θὰ σοῦ ἔφθιανα! μέσα εἰς τὰ δένδρα, θὰ σοῦ ἔβαλλα βιολιά. Ὅλα γαλάζια καὶ ἀργυρά. Θὰ ἀνακάτωνα τὰς νύμφας τῶν ἀγρῶν, θὰ εὐσυγαλοῦσα τὰς δρυάδας καὶ τὰς νηρηίδας. Τοὺς γάμους τῆς Ἀμφιτρίτης, μίαν νεφέλην ῥοδόχορον, νύμφας καλὰ κτενισμένας καὶ δλογύμνους, ἓνα σοφὸν ἀπὸ τὴν ἀκαθμίαν προσφέροντα στίχους ἐπιθαλαμίους εἰς τὴν θεάν, ἓνα δίφρον συρόμενον ἀπὸ θαλάσσια τέρατα. Ἴδου τὸ πρόγραμμά μου. Γάμος, γάμος, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γίνεται ἓνας γάμος!

Ἐνῶ ὁ πάππος, ὄλος λυρικὴ ποίησις, ἤκουεν αὐτὸς ἑαυτὸν, ἡ Τιτίκα καὶ ὁ Μάριος διετελοῦν ὑπὸ τὴν γοητείαν τῆς θεᾶς ἀλλήλων.

Ἡ δὲ θεία Γιλνορμάνδου ἐθεώρει ταῦτα πάντα μὲ τὴν φυσικὴν τῆς ἀταραξίαν. Ἡ ψυχὴ τῆς ἔπαθεν ἱκανὰς συγκινήσεις· εἰς τὸ διάστημα τῶν τελευταίων πέντε ἢ ἕξ μηνῶν ὁ Μάριος ἐπέστρεψε· ὁ Μάριος ἐκομίσθη βουτημένος εἰς τὰ αἵματα, ὁ Μάριος ἀπέθνησκεν, ὁ Μάριος ἐπανήλθεν εἰς τὴν ζωὴν, ὁ Μάριος ἠῤῥαβωνίζετο μίαν πτωχήν, ὁ Μάριος ἐνυμφεύετο μίαν μυριόπλουτον. Ἡ τελευταία τῆς ἐκπληξίς ἦσαν αἱ ἑξακόσαι χιλιάδες φράγκων. Μετὰ τὴν ἐκπληξίν ταύτην ἐπανήλθεν εἰς τὴν προτέραν ἀδιαφορίαν τῆς. Ἐπορεύετο τακτικώτατα εἰς τὸν ἑσπερινόν τῆς καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς, ἐκράτει ἀδιαλείπτως τὸ κομβολόγιόν τῆς, ἀνεγίνωσκε τὸ εὐχολόγιον, ἐψιθύριζεν εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τῆς οἰκίας τὸ « Θεστόχε παρθένε », ἐνῶ εἰς τὴν ἄλλην ἐψιθύριζον μυρία « Σὲ ἀγαπῶ », καὶ ἔβλεπεν ἀμυδρῶς πὺς τὸν Μάριον καὶ τὴν Τιτίκαν ὡς δύο σκιάς. Ἐνῶ αὐτὴ ἦτον σκιά.

Ἐπάρχει κατάστασις τις ἀσκητισμοῦ, ἀδράνειά τις ἠθικὴ, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ, οὐδετέρᾳ πρὸς ὅλα τὰ περὶ αὐτὴν ὡς ἐκ τῆς αἰμωδιάσεώς τῆς, ξένη πρὸς τὰ πράγματα τῆς ζωῆς, δὲν ἀντιλαμβάνεται, ἐξαιρουμένων τῶν σεισμῶν τῆς γῆς καὶ τῶν κατακλυσμῶν, οὐδεμίαν

τῶν ἀνθρωπίνων ἐντυπώσεις, εἴτε εὐάρεστον, εἴτε δυσάρεστον. « Αὐτῆ σου ἡ εὐλάβεια, ἔλεγεν ὁ γέρον Γιλνορμάνδος πρὸς τὴν θυγατέρα του, ἐμειάζει μὲ κατάρβουν, ἀφοῦ δὲν γνωρίζεις τίποτε ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς ζωῆς. Κακὴν ὁσμὴν ἔχει, ἀλλ' οὔτε καλὴν. »

* Ἄλλως τε, αἱ ἑξακόσαι χιλιάδες φράγκων ἐξήλειψαν τοὺς δισταγμοὺς τῆς γεροντοκόρης. Ὁ πατήρ της ἔλαβε τὴν ἔξιν νὰ φροντίξῃ, τόσον ὀλίγον περὶ τῆς κρίσεώς της, ὥστε οὐδὲ κἀν τὴν ἡρώτησεν ἂν συγκατετίθετο καὶ αὐτὴ εἰς τὸν γάμον τοῦ Μαρίου. Τοῦτο τὴν ἐπείραξεν ὅπως οὐκ, ἀλλ' ἀπαθῆς κατ' ἐπιφάνειαν, εἶπε καθ' ἑαυτήν. « Ὁ πατήρ μου ἀπεφάσισε τὸ περὶ γάμου ζήτημα χωρὶς νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν γνώμην μου· μένει καὶ εἰς ἐμὲ ν' ἀποφασίσω τὸ ζήτημα τὸ περὶ κληρονομίας, χωρὶς νὰ ζητήσω τὴν ἰδικήν του γνώμην. »

Ἦτον τῶντι πλουσία, ἐνῶ ὁ πατήρ της δὲν ἦτον ὄθεν ἐπεσυλαξε τὴν περὶ μελλούσης διαθέσεως τῆς περιουσίας της ἀπόφασιν. Ἐὰν τὸ συνοικέσιον ὑπῆρχε πτωχόν, πολὺ πιθανόν ὅτι θὰ τὸ ἀφινε πτωχόν. « Ἄς τὰ συλλογισθῆ ὁ κύριος Μάριος! Καλὰ νὰ πάθῃ. Ὑπῆγε νὰ νυμφευθῆ μίαν, ἡ ὁποία δὲν ἔχει εἰς τὸν ἥλιο μοῖρα ἄς κάθῃται λοιπὸν καὶ ἄς ζῖνεται. » Ἀλλὰ τὸ ἡμισυ ἑκατομμύριον τῆς Τιτίκας ἤρρεσεν εἰς τὴν θείαν, καὶ μετέβαλε τὴν διάθεσίν της ὡς πρὸς τοὺς μελλονύμους μας. Ἐξακόσαι χιλιάδες φράγκων ἦσαν αὐταί· εἰς τοιοῦτο ποσὸν ὀφείλεται τις εὐλάβεια· δὲν ἠδύνατο λοιπὸν ἡ γεροντοκόρη νὰ πράξῃ ἄλλως πως, εἰμὴ ν' ἀφίση εἰς τοὺς νέους τοῦτους τὴν περιουσίαν της, ἀφοῦ εἶδεν ὅτι δὲν εἶχον χρεῖαν αὐτῆς.

Ἐσυμφωνήθη, νὰ κατοικήσῃ τὸ ζεῦγος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ παπποῦ. Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος ἠθέλησεν ἀνυπερθέτως νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτοὺς τὸν θάλαμόν του, ὡς ὠραιότερον τῶν τῆς οἰκίας. — « Θὰ νομίσω μὲ τοῦτο ὅτι ἐξ ἀ ν ἄ ν ι ω σ α, ἔλεγε. Αὐτὸ τὸ σχέδιον πρὸ πολλοῦ τὸ εἶχα κατὰ νοῦν· δὲν εἶναι νέον. Ἐγὼ πάντοτε ἐσχεδιάζα νὰ γίνῃ ὁ γάμος ἐντὸς τοῦ θαλάμου μου. »

Κατεκόσμησε λοιπὸν τὸν θάλαμον ἐκεῖνον μὲ μυρία πράγματα κομψά. Ἔβαλε καὶ τὸν ἔβαψαν, ἔφερε ζωγράφους, ἔστῃσε τῆ δεκάκεϊσε ἀγαλμάτια. Παρεχώρησε δὲ καὶ τὴν βιβλιοθήκην του, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σπουδαστήριον εἰς τὸν Μάριον, δικηγόρον ὄντα.

Z'.

Ἀμυδραὶ ἀναμνήσεις ἐν τῇ ἀγαλλιάσει.

Οἱ μελλόνουμοι ἐβλέποντο καθεκάστην. Ἡ Τιτίκα ἤρχετο συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Κ. Θερσανέμη. — Ἐξανάστροφα τὰ σακκιά εἰς τὸν μῦλον » ἔλεγεν ἡ θεία Γιλνορμάνδη ἀντὶ νὰ παγαίνη ὁ ἄνδρας νὰ εὐρίσκη τὴν γυναῖκα εἰς τὴν κατοικίαν τῆς, ἔρχεται ἡ γυναῖκα εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἀνδρός. » Ἄλλ' ἡ ἀνάρθρωσις τοῦ Μάριου ἔφερε τὴν ἔξιν ταύτην, καὶ αἱ εὐρεῖαι καὶ ἀναπαυτικαὶ καθέδραι τῆς ὁδοῦ τῶν Καλογραϊῶν, ἀρμοδιώτεραι οὗσαι πρὸς τὰς κατὰ μόνας συνδιαλέξεις τῶν μελλονύμων παρὰ τὰς ψαθίνας καθέδρας τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἐνόπλου, τὴν ἐρρίζωσαν. Ὁ Μάριος καὶ ὁ Θερσανέμης ἐβλέποντο, ἀλλὰ δὲν συνώμιλουν, ὡς νὰ ἦσαν περὶ τούτου συνηνημένοι. Μόνη δὲν ἠδύνατο ἡ Τιτίκα νὰ ἔρχεται εἶχε χρεῖαν τῆς συνοδίας τινός. Ἄλλον δὲν εἶχε παρὰ τὸν Κ. Θερσανέμη. Ὁ Μάριος κατενόει τὴν ἀνάγκην ταύτην, καὶ τὴν ἐδικαίωνε. Ὅσάκις ἐγένετο λόγος περὶ πολιτικῆς, καθόσον ἀφορᾷ τὴν γενικὴν βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν πολιτῶν, κατωρθοῦτο νὰ λέγωσι πλέον τι ἢ ἐν ναὶ ἢ ὄχι. Μίαν ἡμέραν, ἦλθε λόγος περὶ ἐκπαιδεύσεως, καὶ ὁ Μάριος ἠθελεν αὐτὴν νὰ γίνεται δωρεάν καὶ ὑποχρεωτικῶς, νὰ δαφιλεύεται πρὸς ἅπαντας ἀνεξαιρέτως καθὼς δὲ Θεὸς δαφιλεύει εἰς ὅλους ἐν γένει τὸν ἄερα καὶ τὸν ἥλιον· εὐρέθησαν λοιπὸν κατὰ τοῦτο συμφωνώτατοι, καὶ σχεδὸν ἦλθον εἰς συνδιάλεξιν. Ὁ Μάριος παρετήρησε κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ὅτι ὁ Κ. Θερσανέμης ἐλάλει καλῶς, μάλιστα δὲ καὶ μὲ ἱκανὸν ὕψος λόγου. Ἄλλ' ὁμοῦς ἐφαίνετο πάντοτε ἔλλειψίς τις εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Κ. Θερσανέμης εἶχε τι ὀλιγώτερον ἀνθρώπου τοῦ καλοῦ κόσμου, καὶ ἀφ' ἐτέρου εἶχε τι περισσώτερον.

Εἰς τὸ βάθος τῆς διανοίας του ἠπόρει πολλάκις ὁ Μάριος βλέπων τὸν Κ. Θερσανέμη, διότι τὸν ἐφαίνετο ὅτι εἶχεν ἰδῆ τὸν ἄνθρωπον τούτον καὶ ἐσχάτως, μεταξὺ τῶν περιπετειῶν τοῦ ὁδοφράγματος· ἀλλ' εἰς τὸ μνημονικὸν τοῦ Μάριου ὑπῆρχέ τις ὀπή, σκοτεινὸν τι χάσμα, ἄβυσσος σκαφεῖσα ὑπὸ τῆς τετραμήνου ἀσθενείας του. Πολλὰ πράγματα ἐβυθίσθησαν ἐντὸς ταύτης τῆς ἀβύσσου καὶ ἐχάθησαν. Δὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶδε πραγματικῶς τὸν Κ. Θερσανέμη, τοιοῦτον ἄνθρωπον ἡσυχον καὶ σοβαρὸν, ἐντὸς ἐκείνου τοῦ φοβεροῦ θορύβου.

Καὶ ἡ ἀπορία αὕτη δὲν ἦτον ἡ μόνη. Δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ πνεῦμά του ἀπηλλάγη ὀλωσδιόλου τῶν ἀναμνήσεων αἰτινες ἀναγκάζουσι, καὶ εὐτυχῆ καὶ ἀναπαυμένον ἤδη τὸν ἄνθρωπον, νὰ ρίπτῃ πρὸς τὰ παρεληλυθότα βλέμμα τι μελαγχολικόν. Κεφαλὴ μὴ στρεφομένη πρὸς τοὺς ὄριζοντας οἵτινες ἐξηλείφθησαν ἐκ τῆς ἀποστάσεως οὔτε νοῦν περιέχει, οὔτε ἔρωτα. Ὁ Μάριος ἐλάμβανεν ἐνίοτε τὸ πρόσωπόν του μεταξύ τῶν δύο του χειρῶν, καὶ τότε τὸ θορυβῶδες καὶ συγκεχυμένον παρελθὸν διήρχετο τὴν σκιάν ἧτις ὑπῆρχεν ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου του. Ἐπανέβλεπε τὸν Κ. Βοϊδᾶν πίπτοντα νεκρὸν, ἤκουε τὸν Γαβριᾶν ἄδοντα ὑπὸ τὰ σμυδράλλια, ἠσθάνετο ὑπὸ τὰ χεῖλή του τὸ ψυχρὸν μέτωπον τῆς Ἐκονίνης· ὁ Ἐνζολωρᾶς, ὁ Κουρφεράκος, ὁ Ἰωάννης Προυβαίριος, ὁ Κομπεφερόρης, ὁ Ἀετός, ὁ Μέγαρος, ὄλοι του οἱ φίλοι, ἀνωρθοῦντο ἐνώπιόν του, ἔπειτα ἐξητιμίζοντο. "Ὅλα ταῦτα τὰ ὄντα, τὰ λυπηρά, ἡ ἀνδρεία ἡ χαρίεντα, ἡ τραγικὰ, ἦσαν ἄρα γε ὄνειρα; ἡ ὑπῆρξαν πραγματικῶς; Ἡ στάσις τὰ ἐκύλισεν ὄλα εἰς τὸν καπνὸν τῆς. Καὶ τώρα ποῦ ἦσαν; Ἄληθῶς ὄλα ἔκειντο νεκρά; Τὸν ἐφαίνετο ὅτι ὄλα ἔγιναν ἄφαντα, ὡς ἔπισθεν θεατρικοῦ καταπετάσματος. "Ἐχει καὶ ἡ ζωὴ καταπετάσματα τοιαῦτα. Ὁ Θεὸς μεταβαίνει εἰς ἄλλην πράξιν τοῦ δράματος.

Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος, ἦτον ἄρα γε ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος; Πτωχὸς πρὶν, νῦν πλούσιος· πρὶν ἐγκαταλελειμμένος, νῦν ἔχων οἰκογένειαν· πρὶν ἀπηλπισμένος, νῦν ἐνυμφεύετο τὴν Τιτίκαν. Τὸν ἐφαίνετο ὡς νὰ διῆλθεν ἐνδοθεν τάφου εἰς τὸν ὁποῖον εἰσῆλθε μέλας καὶ ἐξῆλθε λευκός. Οἱ ἄλλοι ὄλοι ἔμειναν ἐντὸς τοῦ τάφου. Εἰς τινὰς στιγμὰς, ὄλα ἐκεῖνα τὰ παρελθόντα πρόσωπα ἐσχημάτιζον περὶ αὐτὸν κύκλον καὶ τὸν καθίστων σκυθρωπὸν· τότε διελογίζετο ἀμέσως τὴν Τιτίκαν, καὶ ἱλαρύνετο· ἀλλὰ διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν καταστροφὴν ταύτην εἶχε χρεῖαν τῆς εὐδαιμονίας ταύτης· ἄλλως θὰ ἦτον ἀδύνατον.

Ὁ Κ. Θερσανέμης σχεδὸν εἶχε θέσιν μετξὺ τῶν ἐξηφανισμένων ἐκεῖνων προσώπων. Ὁ Μάριος ἐδίσταζε νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ Θερσανέμης τοῦ ὀδοφράγματος ἦτον αὐτὸς οὗτος ὁ μὲ σάρκα καὶ μὲ ὄστα Θερσανέμης, ὅστις ἐκάθητο πλησίον τῆς Τιτίκας μὲ τόσην σοβαρότητα. Ἐθεώρει τὸν πρῶτον ὡς ἓν ἐκ τῶν φαντασμάτων τὰ ὁποῖα ἔβλεπεν εἰς τὰς ὥρας καθ' ἃς παρεφρόνει, κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ.

Ἄλλὰ πῶς δὲν ἠρώτα τὸν παρόντα Θερσανέμην, διὰ νὰ λύσῃ τέλος πάντων τὴν ἀπορίαν του; Δύο ἄνθρωποι κοινόν τι ἔχοντες μυ-

στικόν, καὶ οὐδεμίαν ἀνταλλάσσοιτες περὶ αὐτοῦ λέξις, ὡς ἐκ σιωπηλῆς συνεννοήσεως, τοῦτο δὲν εἶναι τόσον σπάνιον ὅσον θεωρεῖται.

Ἄπαξ μόνον ὁ Μάριος ἀπεπειράθη μίαν δοκιμήν. Ἄνεφερε μεταξὺ λόγων τὴν ὁδὸν Κανναβίδος, καὶ τότε στραφεὶς πρὸς τὸν Κ. Θερσανέμη, τὸν εἶπε :

— Γνωρίζετε αὐτὴν τὴν ὁδόν ;

— Ποίαν ὁδόν ;

— Τῆς Κανναβίδος.

— Δὲν ἔχω καμμίαν ἰδέαν περὶ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς τῆς ὁδοῦ, ἀπεκρίθη ὁ Κ. Θερσανέμης μὲ πολλὴν ἀπλότητα.

Δὲν ἐπρόσεξεν ὁ Μάριος ὅτι ὁ Κ. Θερσανέμης δὲν ἠρνήθη ἔτι ἐγίνωσκε τὴν ὁδὸν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ὀνόματός της.

— Βεβαίως εἶναι τῆς φαντασίας μου, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Μάριος. Κάποιον θὰ εἶδα ὁ ὁποῖος τὸν ὠμοίαζε. Δὲν ἦτον ὁ Κ. Θερσανέμης.

Η'.

Δύο τινὲς μήπω ἀνευρισκόμενοι.

Ὅση καὶ ἂν ἦτον ἡ γοητεία ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὁ Μάριος διέτελει, δὲν ἐξήλειφεν ἀπὸ τοῦ νοός του ἄλλας τινὰς μερίμνας ὑπὸ τῶν ὁποίων κατέχετο.

Ἐνῶ ἠτοιμάζοντο οἱ γάμοι, καὶ μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ προσδιωρισμένη δι' αὐτοὺς ἐποχὴ, ἠρεῦνα διὰ τῶν περὶ αὐτὸν ποῦ εὐρίσκοντο ἄτομά τινα πρὸς τὰ ὁποῖα ἐχρεώσται εὐγνωμοσύνην διὰ τε τὸν πατέρα του καὶ δι' ἑαυτὸν.

Ἔφειλε ν' ἀνακαλύψῃ τὸν Θεναρδιέρον · ὤφειλε ν' ἀνακαλύψῃ καὶ τὸν ἄγνωστον ὅστις τὸν μετέφερον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου.

Ὁ Μάριος ἤθελεν ἀνυπερθέτως νὰ εὔρῃ τοὺς δύο τούτους ἀνθρώπους, μὴ ἐννοῶν νὰ νυμφευθῇ, νὰ ὑπάρχῃ εὐδαίμων, καὶ νὰ τυχῆ χάσιν ἐπιλήσιμων αὐτῶν · ἐφοβεῖτο μήποτε, ἐὰν τὰ χρεῖα ταῦτα τοῦ καθήκοντος δὲν ἐξετελοῦντο, ἐπεσχιάζετο ὁ ἀπὸ τοῦδε φαινὸς βίος του. Τὸν ἦτον ἀδύνατον ν' ἀφίση ὀπισθὲν τοῦ ἀνεπλήρωτα τὰ ὀφεί-

λήματα ταῦτα, καὶ πρὶν ἢ εἰσελθῆ περιχαρῶς εἰς τὸ μέλλον ἤθελε νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ παρελθόν.

Ἐὰν ὁ Θεναρδιέρος ἦτον ἄνθρωπος μοχθηρὸς, καὶ τοιοῦτος ὡν ἔσωσε τὸν συνταγματάρχην Ποιμερσὺ· ἡ πράξις αὕτη εἶχε γίνεαι οὐχ ἦττον ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ Θεναρδιέρος ὑπῆρχεν ἀλιτήριος πρὸς ὄλον τὸν κόσμον, ἐξαιρουμένου τοῦ Μαρίου.

Ἐπειδὴ ὁ Μάριος ἠγνόει τὴν ἀληθῆ σκηνὴν τοῦ πεδίου τῆς ἐν Βατερλώ μάχης, οὐδεμίαν εἶχεν εἶδῃσιν ὅτι ὁ πατήρ του ὤφειλε μὲν εἰς τὸν Θεναρδιέρον τὴν ζωὴν, ὄχι ὅμως καὶ εὐγνωμοσύνην τινά.

Ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους μετεχειρίσθη ὁ Μάριος οὐδεὶς κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ τὰ ἴχνη τοῦ Θεναρδιέρου. Ὁλητοῦ ἡ γενεὰ εἶχε χαθῆ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Ἡ σύζυγός του ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως. Ὁ Θεναρδιέρος καὶ ἡ θυγάτηρ του Ἀζέλμα, τὰ δύο μόνα ἐπιζῶντα μέλη τῆς οἰκτρᾶς ταύτης οἰκογενείας, ἀπεκρύβθησαν ἐκ νέου εἰς τὴν ἀχλύν. Τὸ βράθρον τοῦ κοινωνικοῦ Ἄγνωστου ἐκλείσθη σιωπηλῶς ἐπὶ τῶν ὄντων τούτων· οὐδ' ἐφαίνετο εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐκεῖνη τοῦλάχιστον ἡ διακύμανσις, ἐκεῖνοι οἱ δὲ μόκεντροι κύκλοι ἐξ ὧν ἀγγέλλεται ὅτι πράγμα τι ἐβυθίσθη αὐτόσε, καὶ ὅτι δύναται τις νὰ τὸ ἀνασπάσῃ, ἀν μεταχειρισθῆ τὸν καθετήρα.

Ἀφοῦ ἡ μὲν γυνὴ τοῦ Θεναρδιέρου ἀπέθανεν· ὁ δὲ Εὐστρῆς ἀπελύθη ὡς ἄθῳς, ὁ δὲ Μαγκοπαρadiaς κατέστη ἄφαντος, οἱ δὲ ἐνοχώτεροι τῶν κατηγορουμένων ἐδραπέτευσαν ἐκ τῆς φυλακῆς, ἡ δίκη τῶν κακούργων τούτων εἶχε σχεδὸν ναυαγήσει. Ἐμεινεν ἡ ὑπόθεσις ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς σκιάς. Τὸ κακουργιοδικεῖον ἠναγκάσθη νὰ περιορισθῆ εἰς τοὺς δύο ὑποδεεστέρους ὑποδίκους, τὸν Παχαοῦδαν ἐπιλεγόμενον Λουλοῦδαν, προσεπιλεγόμενον Πιγρεναλλιᾶν, καὶ τὸν Δουλαίνην, τὸν ἐπιλεγόμενον Διλλιούνην, τοὺς ὁποίους καὶ κατεδικάσεν εἰς τὸ κάτεργον ἐπὶ δεκαετίαν. Οἱ δραπετεύσαντες συνένοχοι αὐτῶν κατεδικάσθησαν ἐρήμην εἰς δεσμὰ διὰ βίου· ὁ Θεναρδιέρος, ὡς ἀρχηγὸς καὶ πρωταίτιος, κατεδικάσθη, ἐρήμην καὶ αὐτὸς, εἰς θάνατον. Αὕτη ἡ καταδίκη ἦτον τὸ μόνον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἀπελείπετο περὶ τοῦ Θεναρδιέρου, ῥίπτον ἐπὶ τοῦ τεθλαμένου τούτου ὀνόματος ἀποτρόπαιον αἴγλην, ὡς φανάριον πλησίον νεκροκραββάτου.

Περὶ δὲ τοῦ ἐτέρου, ἤτοι περὶ τοῦ ἀγνωστου ἀνθρώπου ὅστις ἔσωσε τὸν Μάριον, κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ ἐρευνήσαντες περὶ αὐτοῦ ἐνόμισαν ὅτι ἀνεκάλυψαν ἴχνος τι, ἔπειτα ὅμως ἀπηλίπισθησαν. Εἶχον κατορθώσει νὰ ἐπανεύρωσι τὸ ἀγοραῖον ἐκεῖνο ὄχημα ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ὁ Μάριος μετεκομίσθη τὸ ἑσπέρας τῆς 6 ἰουνίου εἰς τὴν ὁδὸν τῶν

Καλογραιῶν. Ὁ ἀμαξηλάτης εἶπεν, ὅτι τὴν 6 ἰουνίου, κατὰ διαταγὴν ἐνὸς ἀνθρώπου τῆς ἀστυνομίας ἔμεινε περιμένων ἀπὸ τῆς τρίτης ὥρας μετὰ μεσημβρίας μέχρι νυκτὸς εἰς τὴν ὄχθην τὴν πλησίον τῶν Ἡλυσίων, ἀνω τῆς ἐξόδου τῆς μεγάλης ἀμάρας· ὅτι περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν τῆς νυκτὸς ἐκεῖνης ἠνοιχθῆ ἡ κιγκλις τῆς ἀμάρας καὶ ἐξήλθεν ἐξ αὐτῆς ἀνθρωπὸς τις φέρων ἐπὶ τοῦ ὤμου του ἄλλον ἀνθρωπον, ἡμίθανῆ, φαινόμενον μάλιστα ὡς νεκρόν· ὅτι ὁ ἀνθρωπος τῆς ἀστυνομίας, ὅστις ἴστατο ἐκεῖ παραμονεύων, συνέλαβε τὸν ζωντανὸν ἀνθρωπον καὶ ἐπῆρε τὸν νεκρόν· ὅτι, κατὰ διαταγὴν τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἀστυνομίας, ὁ ἀμαξηλάτης μετεκόμισεν ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ ὄχημάτος του· καὶ πρῶτον μὲν ἐπορεύθη εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Καλογραιῶν, ὅπου ἀφῆθη ὁ νεκρὸς, ὅστις ἦτον ὁ Κ. Μάριος, τὸν ὁποῖον καὶ ἀνεγνώρισεν ὁ ἀμαξηλάτης, ἀν καὶ «ζωντανὸν σήμερον» ἔπειτα δὲ ἐμβῆκε πάλιν ὁ ἀνθρωπος τῆς ἀστυνομίας ὁμοῦ μὲ τὸν ἄλλον ἀνθρωπον εἰς τὸ ὄχημά του, αὐτὸς δὲ, ὁ ἀμαξηλάτης, ἐμάστισε τοὺς ἵππους του, καὶ ἐπροχώρησεν, ἀλλὰ πλησίον τῆς θύρας τῶν Ἀρχείων ἔκραξαν πρὸς αὐτὸν νὰ σταθῆ, ἐκεῖ δὲ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, τὸν ἐπλήρωσαν καὶ τὸν ἀφισαν, ὁ δὲ ἀνθρωπος τῆς ἀστυνομίας ἐπῆρε τὸν ἄλλον ἀνθρωπον. Ἄλλο παρὰ τοῦτο δὲν ἤξευρε. Ἡ νύξ ἦτον πολὺ σκοτεινῆ.

Ὡς εἶπομεν, ὁ Μάριος, οὐδὲν ἐκ τούτων ὄλων ἐνθυμεῖτο· μόνον τὸ ὅποῖον ἔμεινεν εἰς τὴν μνήμην του ἦτον, ὅτι καθ' ἣν στιγμήν ἐπιπτεν ὑπτίος ἐντὸς τοῦ ὁδοφράγματος, τὸν εἶχεν ἀρπάσει ἔπισθεν μία στιβαρὰ χεὶρ· οὐδὲν ἄλλο· εἶχε χάσει ὀλωσδιόλου τὰς αἰσθήσεις, καὶ μάλιστα ἀνέλαβεν αὐτὰς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου.

Ἐχάνετο εἰς μυρίας εἰκασίας.

Περὶ τῆς ἰδίας του ταυτότητος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀμφιβάλῃ. Ἄλλὰ πῶς, ἐνῷ ἔπεσεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Κανναβίδος, εὐρέθη ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἀστυνομίας εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, πλησίον τῆς γεφύρας τῶν Ἀπομάχων; Βεβαίως ἀνθρωπὸς τις τὸν μετεκόμισεν ἀπὸ τῆς συνοικίας τῶν Ἀγορῶν εἰς τὰ Ἡλύσια. Καὶ πῶς; Διὰ τῆς ἀμάρας. Ἀνήκουστες ἀφοσίωσις!

Ἀνθρωπὸς τις; ποῖος;

Τὸν ἀνθρωπον τοῦτον ἀνεζήτηι ὁ Μάριος.

Περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὅστις τὸν ἔσωσεν, οὐδὲν ἔχνος δὲν ἐφαίνετο.

Ὁ Μάριος, ἀν καὶ δὲν ἐσύμφερεν εἰς τὴν ἀσφάλειαν του γὰρ πλησιάζη πολὺ εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἕνεκα τῆς συνενοχῆς του μὲ τοὺς

ἀντάρτας, ἐπροχώρησε μολοντοῦτο μέχρις αὐτῆς ἐρευνῶν· ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖ ἠδυνήθη νὰ λάβῃ πληροφορίαν τινὰ ἰκανὴν νὰ διαφωτίσῃ τὰς ἐρεῦνας του. Ἡ ἀστυνομία ἐγίνωσκεν ὀλιγώτερα τῶν τοῦ ἀμαξηλάτου. Ἡ ἀστυνομία ἠγύθει ὅτι τὴν 6 Ἰουνίου συνελήφθη ὑπὸ τῶν πρακτῶρων τῆς ἀνθρωπὸς τις εἰς τὴν ἐξοδὸν τῆς μεγάλης ἀμάρας· οὐδεμίαν τοιαύτην ἔκθεσιν εἶχε γίνῃ εἰς αὐτήν, καὶ ἐπομένως ἐθεώρει τὸ ἱστορικὸν τοῦτο ὡς μῦθον, τὸν ὁποῖον ἐπενόησεν ἴσως ὁ ἀμαξηλάτης. Ὅταν ἀμαξηλάτης τις θέλῃ νὰ πῆρῃ κἀνὲν ποτήριον οἴνου, σὲ λέγει ὅ,τι θέλης ἐκ τῆς φαντασίας του, διὰ νὰ τὸν δώσῃς τὰ τοῦ κεράσματος. Καὶ ὅμως τὸ πρᾶγμα ἦτον βέβαιον· ὁ Μάριος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀμφιβάλλῃ, ἐκτὸς ἂν ἀμφεβαλλε περὶ τῆς ἰδίας του ὑπάρξεως.

Ἔοικε τὰ τοῦ παραδόξου αἰνίγματος τούτου ἦσαν ἀνεξήγητα.

Ὁ μυστηριώδης οὗτος ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ὁ ἀμαξηλάτης εἶδεν ἐξερχόμενον ἐκ τῆς ἀμάρας φέροντα τὸν Μάριον ἡμιθανῆ ἐπὶ τῶν ὤμων του, τί ἀπέγινεν ἀφοῦ συνελήφθη ὑπὸ τοῦ παραμονεύοντος αὐτὸν πράκτορος τῆς ἀστυνομίας, ὡς ἔνοχος ὅτι ἔσωξεν ἓνα ἀντάρτην; Καὶ ὁ πράκτωρ δὲ ἐκεῖνος τῆς ἀστυνομίας, τί ἀπέγινε καὶ αὐτός; Διατί ἐτῆρει σιωπὴν; Μήπως κατώρθωσε ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος νὰ φύγῃ; Μήπως διέφθειρε διὰ χρημάτων τὸν πράκτορα; Διατί ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν ἔδωσε τὸ ἐλάχιστον σημεῖον ζωῆς εἰς τὸν Μάριον ὅστις ἐχρεώσεται τὸ πᾶν εἰς αὐτόν; Μεγάλη ἢ ἀφοσίωσις του, ἀλλ' οὐχ ἦττον μεγάλη καὶ ἡ ἀφιλοκέρδεια. Διατί δὲν ἀνεφαίνετο; ἴσως ἦτον ἀνώτερος τῆς ἀνταμοιβῆς, ἀλλ' οὐδεὶς ἀνώτερος τῆς εὐγνωμοσύνης. Μήπως ἀπέθανε; τί ἄνθρωπος ἦτον; ποίαν μορφήν εἶχεν; Οὐδεὶς ἐγίνωσκεν. Ὁ ἀμαξηλάτης ἀπεκρίνετο· « Ἡ νύκτα ἦτον πολὺ σκοτεινὴ. » Ὁ Βάσκος καὶ ἡ Σοφία δὲν εἶχον προσέξει εἰς αὐτόν, διότι ὅλη των ἡ προσοχὴ ἐστράφη πρὸς τὸν αἱματοσταγῆ Μάριον. Ὁ θυρωρὸς, τοῦ ὁποίου ὁ λύχνος εἶχε φωτίσει τὴν τραγικὴν ἀριζὴν τοῦ Μαρίου, αὐτὸς μόνος εἶχε παρατηρήσει τὸν ἄνθρωπον περὶ οὗ ὁ λόγος, καὶ ἰδοὺ τί μόνον ἤξευρε νὰ εἴπῃ περὶ αὐτοῦ· « Ἦτον ἓνας ἄνθρωπος, ὅπου σοῦ ἔκαμνε φρίκην νὰ τὸν βλέπῃς. »

Ὁ Μάριος ἐφύλαξε τὰ αἱματόβρεκτα φορέματα μὲ τὰ ὅποια τὸν εἶχον φέρει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πάππου του, ἐλπίζων ὅτι ἴσως ἐξ αὐτῶν θὰ ἀνεκάλυπτε τι μίαν ἡμέραν. Παρατηρῶν μετὰ προσοχῆς τὸ ἔνδυμά του, εἶδεν ὅτι ἦτον ἀποκεκομμένον ἐξ αὐτοῦ παραδόξως πῶς ἐν τεμάχιον.

Ἐν ἑσπέρας, ἀνέφερον ὁ Μάριος ἐνώπιον τῆς Τιτίκας καὶ τοῦ Ἀγιάννη περὶ τοῦ ἀνεξηγήτου αἰνίγματος τούτου, περὶ τῶν ἀπειρῶν

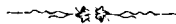
πληροφοριῶν τὰς ὁποίας ἐζήτησε, καὶ περὶ τῆς ματαιότητος ὄλων τῶν προσπαθειῶν του· βλέπων δὲ τὴν ἀδιαφορίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἤκουε ταῦτα ὁ « κύριος Θερασάνεμης » ἠδημόνησε, καὶ ἀνέκραξε σχεδὸν θυμωδῶς·

— Ναι, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς, ὅποιοςδήποτε καὶ ἀν ᾗται, ὑπῆρξε μέγας. Ἐξεύρετε, κύριε, τί ἐπραξεν; Ὅτι πράττει ὁ ἀρχάγγελος. Ἐδέησε βέβαια νὰ χυθῆ εἰς τὸ μέσον τῆς μάχης, νὰ μὲ ὑποκλέψῃ, ν' ἀνοίξῃ τὴν ἀμάραν, νὰ μὲ σύρῃ ἐντὸς αὐτῆς, φέρων με ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους του! Ἐδέησε νὰ περιπατήσῃ εἰς τὸ διάστημα μιᾶς καὶ ἡμισείας λεύγης ἐντὸς τῶν φοβερῶν ἐκείνων ὑπογείων στοῶν, κύπτων, μέσα εἰς τὸ σκότος τὸ ψηλαφητὸν, μέσα εἰς τὸν βόρβορον, ὑπὲρ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν λεύγαν, κύριε, ὑπὲρ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν λεύγαν, μ' ἐν πτώμα ἐπάνω εἰς τὴν ῥάχιν! Καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν; Μόνον διὰ νὰ σώσῃ αὐτὸ τὸ πτώμα. Καὶ τὸ πτώμα τοῦτο ἦμην ἐγώ. Εἶπε καθ' ἑαυτὸν « Ἴσως σώζεται ἀκόμη σπινθὴρ ζωῆς· θὰ διακινδυνεύσω τὴν ἰδίαν μου ζωὴν διὰ τὸν ἄθλιον τοῦτον σπινθῆρα! Καὶ δὲν διεκινδύνευσε μόνον ἅπαξ τὴν ζωὴν του, ἀλλ' εἰκοσάκις! Εἰς πᾶν βῆμά του καὶ κίνδυνος. Τοῦτο καθίσταται προφανὲς ἐκ τοῦ ὅτι τὸν συνέλαβον ἐξερχόμενον ἐκ τῆς ἀμάρας. Καταλαμβάνετε, κύριε, ὅτι αὐτὰ ὄλα τὰ ἔκαμεν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; Καὶ χωρὶς νὰ περιμένῃ κάμμίαν ἀνταμοιβήν. Ἐγὼ τί ἦμην; Εἷς ἀνάρτητος. Τί ἦμην; εἰς ἠττημένους. ὦ! ἐὰν αἱ ἐξακόσιοι χιλιάδες φράγκων τῆς Τιτίκας ἦσαν ἰδικά μου χρήματα . . .

— Εἶναι ἰδικά σας, εἶπεν ὁ Ἀγιάνης διακόψας τὸν Μάριον.

— Ἄν ἦσαν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Μάριος, θὰ τὰ ἐδίδα διὰ νὰ εὔρω αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον!

Ὁ Ἀγιάνης ἔμεινε σιωπηλός.

BIBLION EKTON.

Η ΝΥΞ ΤΗΣ ΑΓΡΥΠΝΙΑΣ.

Α΄.

Ἡ 16' φεβρουαρίου 1833.

Ἡ νύξ τῆς 16 πρὸς τὴν 17 φεβρουαρίου 1833 ὑπῆρξεν εὐλογημένη. Ὑπεράνω τῆς σκιάς αὐτῆς ἠνοιχθήσαν οἱ οὐρανοί. Κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι τοῦ Μαρίου μετὰ τῆς Τιτίκας.

Ἡ ἡμέρα ἢ πρὸ αὐτῆς διήλθε πανευφρόσυνος.

Δὲν ἔλαβε μὲν χώραν ὁ κρότος τὸν ὁποῖον ὠνειροπόλοι οἱ γέρον πάππος, οὐδὲ ὑμέναιοι ἐψάλησαν, οὐδὲ σμῆνος περωτῶν ἐρώτων κατέβη εἰς τὸν παστὸν τῶν νεονύμφων, ἀλλὰ τὰ πάντα διεξήχθησαν μὲ γαλήνην καὶ ἀγαλλίασιν.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἱ γάμοι ἐτελοῦντο εἰς τὴν Γαλλίαν ἄλλως ἢ ὡς σήμερον. Τότε ἡ Γαλλία δὲν εἶχε μιμηθῆ εἰσέτι ἐκ τῆς Ἀγγλίας τὴν περὶ τὰ ἦθη θαυμαστὴν λεπτότητα τοῦ ν' ἀρπάξῃ ὁ ἀνὴρ τὴν ἰδίαν του γυναῖκα ἅμα ἐξερχόμενος τῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ φεύγῃ μετ' αὐτῆς, διὰ νὰ κρυβῆ, ὡς αἰσχυρόμενος διὰ τὴν εὐτυχίαν του, ἢ ὡς χρεωκόπος ἀποφεύγων τοὺς καταδιώκοντας αὐτὸν δανειστάς. Τότε ἀκόμη δὲν εἶχον ἐννοήσει οἱ Γάλλοι πόσον εἶναι σεμνὸν καὶ κόσμιον τὸ νὰ συνταράττῃ τις τὸν παράδεισόν του ἐντὸς ἐνὸς ταχυδρομικοῦ ὀχήματος, νὰ διακόπητῃ τὸ μυστήριόν του διὰ τοῦ κυλισματος τῶν τροχῶν, νὰ λαμβάνῃ ὡς νυμφικὴν κλίνην τὴν κλίνην τοῦ τυχόντος ξενοδοχείου, καὶ ν' ἀφίγῃ ὀπίσω του, εἰς ἓνα παστὸν ἀ-

γοραῖον, πληρωθέντα πρὸς τόσον τὴν νύκτα, τὴν ἱερωτέραν τῶν τῆς ζωῆς ἀναμνήσεων, ἀνάμικτον μὲ τὰς αὐτοψίας τοῦ ἀμαξηλάτου καὶ τῆς θεραπαίνης τοῦ ξενοδοχείου.

Ὅτε παρῆλθε τὸ ἡμισυ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος τούτου, ὁ δήμαρχος καὶ ὁ ἱερεὺς, ὁ νόμος καὶ ὁ Θεὸς, δὲν ἀρκοῦσιν εἰς ἡμᾶς· εἶναι χρεῖα νὰ συμπληρώσῃ αὐτοὺς ὁ ἀμαξηλάτης· ἀλλὰ μέχρι τοῦ 1833 ὁ γάμος ἐωρτάζετο ἄλλως πῶς.

Τῶνόντι, μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πρᾶγμα παράδοξον, ὁ κόσμος ἐνόμιζεν ὅτι ὁ γάμος ἦτον ἑορτὴ κοινωνικὴ ὅτι ἐν συμπόσιον πατριαρχικὸν δὲν ἔβλαπτε τὴν εὐπρέπειαν γινόμενον μεταξὺ συγγενῶν καὶ φίλων, εἰς τιμὴν τῶν συμπαρακαθημένων νεφύμφων· ὅτι αἱ ἐπὶ τούτω χαραὶ, καὶ ὑπερβολικαὶ ἂν ἦσαν, δὲν παρηνώχλουν τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν, τηρούμεναι ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς εὐσχημοσύνης καὶ κοσμιότητος, καὶ ὅτι, τέλος πάντων, εἶναι καλὸν καὶ σεβάσμιον νὰ γίνεταί ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ ἀρχῇ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο τυχῶν, ἐνώσεως ἐξ ἧς μέλλει νὰ προκύψῃ νέα οἰκογένεια.

Καὶ διὰ τοῦτο εἶχον τὴν ἀναισχυντίαν νὰ νυμφεύωνται οἵ-καδε.

Ὁ γάμος λοιπὸν ἐγένετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου κατὰ τὸν παλαιὸν ἐκείνρον τρόπον.

Ὅσον καὶ ἂν ἦναι πρᾶγμα φυσικὸν καὶ σὺνηθες ἢ τελετὴ ἐνός γάμου, προαπαιτοῦνται ὅμως διάφοροι διατυπώσεις καὶ ἐτοιμασίαι, ἕνεκα τῶν ὁποίων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συναφθῶσιν οἱ μελλόνουμοι πρὸ τῆς 16 φεβρουαρίου.

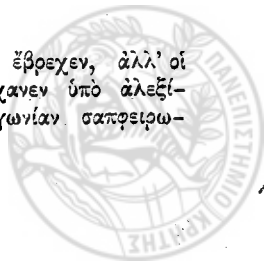
Συνέπεσε δὲ νὰ ἦναι κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος ἡ 16 φεβρουαρίου ἡμέρα τρίτη, ἢ τελευταία τῶν ἡμερῶν τῆς ἀποκρέω, κατὰ λατίνους. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ θεία Γιλνορμάνδη ἐθεώρει τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς ἀκατάλληλον.

— Διατί! ἀνέκραξεν ὁ πάππος· τόσον τὸ καλῆτερον μάλιστα. Εἶναι μία παροιμία ἢ ὁποία λέγει, ὅτι τὰ τέκνα τὰ γεννώμενα ἀπὸ γάμον τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς ἀποκρέω δὲν εἶναι ἀχάριστα πρὸς τοὺς γονεῖς. Ἥθελες, Μάριε, νὰ ἀναβληθῇ ὁ γάμος σου;

— Ὅχι· βέβαια! ἀπεκρίθη ὁ νεανίας.

— Λοιπὸν στεφανωνόμεθα.

Οὕτω καὶ ἐγένετο. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔβρεχεν, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἐραστῶν, καὶ ἂν ὄλη ἢ κτίσις ἐτύγγανεν ὑπὸ ἀλεξιβροχον, διακρίνουσιν εἰς τὸν οὐρανὸν μικρὰν τινα γωνίαν σαφειρωμένην πρὸς χαρὰν αὐτῶν.

Τὴν προτεραίαν, ὁ Ἀγιάννης ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Μάριον, παρόντος τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου, τὰς πεντακοσίας ὀγδοήκοντα τέσσαρας χιλιάδας φράγκων.

Ἡ Παναγιώτα ἦτον τοῦ λοιποῦ ἀνωφελῆς εἰς τὸν Ἀγιάννην ἢ Τιτίκα κληρονομήσασα αὐτὴν, τὴν προσβίβασεν εἰς βαθμὴν θαλαμηπόδου.

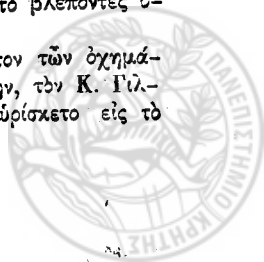
Περὶ δὲ τοῦ Ἀγιάννη, ὑπῆρχεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος Γιλνορμάνδου ὠραϊὸς τις θάλαμος, ἐπίτηδες εὐτρεπισθεὶς δι' αὐτὸν, καὶ ἡ Τιτίκα μὲ τὴν ἔνοστασιν τὸν εἶχεν εἰπεῖ, « Πατέρα, σὰς παρακαλῶ, » ὥστε σχεδὸν τὴν ὑπεσχέθη νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ κατοικήσῃ εἰς αὐτὸν τὸν θάλαμον.

Ὅλιγας ἡμέρας πρὸ τοῦ γάμου, συνέβη εἰς τὸν Ἀγιάννην ἀπευκταῖόν τι ἔπαθε σύνθλιψίν τινα εἰς τὸν ἀντίχειρα τῆς δεξιᾶς τοῦ χειρός. Τὸ κακὸν δὲν εἶχε κἀνένα χαρακτήρα ἐπίφοβον· οὐδ' ἠθέλησε μάλιστα νὰ δεῖξῃ τὸν δάκτυλόν του εἰς κἀνένα, καὶ οὐδ' εἰς αὐτὴν τὴν Τιτίκαν· ἀλλ' ὅμως ἠναγκάσθη νὰ κρεμάσῃ τὴν χεῖρά του εἰς μανδήλιον, καὶ τοῦτο τὸν ἠμπόδισε τοῦ νὰ προσθέσῃ τὴν ὑπογραφὴν του εἰς τὰ νυμφικὰ συμβόλαια. Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος ὑπέγραψεν εἰς τόπον αὐτοῦ, ὡς δεύτερος κηδεμὼν τῆς Τιτίκας.

Δὲν μεταφέρομεν τὸν ἀναγνώστην οὐδ' εἰς τὸ δημαρχεῖον κατόπιν τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης, οὐδ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν περιοριζόμεθα σημειοῦντες μόνον περιστατικόν τι τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ δὲν ἐπρόσεξαν ποσῶς εἰς αὐτὸ οἱ μελλόνυμφοι καὶ ἡ ἀκολουθία των, συνέβη εἰς τὸν δρόμον ἐπὶ τῆς μεταβάσεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῶν Καλογραιῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐπειδὴ ἡ εὐθεῖα ὁδὸς διωρθοῦτο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν καὶ δὲν ἠδύναντο τὰ ὄχηματά νὰ διαβῶσι δι' αὐτῆς, ἡ νυμφικὴ συνοδία ἠναγκάσθη νὰ κάμῃ περιστροφὴν τινα διὰ τοῦ βουλευβάρτου. Εἰς τῶν προσκελλημένων ἀνέφερον ὅτι, ἐπειδὴ ἦτον ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς ἀποκρέω, ἐμελλον νὰ ἀπαντήσωσιν εἰς τὸ βουλευβάρτον κόσμον πολὺν καὶ ὄχηματά. — Διατί; ἠρώτησεν ὁ Κ. Γιλνορμάνδος. — Ἐνεκα τῶν κωδωνάτων. — Ἴσα δι' αὐτὸ, εἶπεν ὁ πάππος, ἄς περάσωμεν ἀπ' ἐκεῖ. Αὐτοὶ οἱ νέοι νυμφεύονται· αὐτοὶ τώρα θὰ ἔμβουν εἰς τὸ σπουδαῖον μέρος τῆς ζωῆς· ἄς προετοιμασθοῦν δι' αὐτὸ βλέποντες ὀλίγον γελοῖον μέρος τῆς.

Κατηρθύνθησαν διὰ τοῦ βουλευβάρτου. Τὸ πρῶτον τῶν ὀχημάτων περιεῖχε τὴν Τιτίκαν καὶ τὴν θείαν Γιλνορμάνδην, τὸν Κ. Γιλνορμάνδον καὶ τὸν Γιάννην Ἀγιάννην. Ὁ Μάριος εὗρίσκετο εἰς τὸ

ἀκόλουθον ὄχημα. Ἄμα ἐξεληθοῦσα ἡ νυμφικὴ συνοδία ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῶν Καλογραϊῶν, ἠκολούθησε τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν ὄχημάτων, σχηματιζόντων ἀπέραντον ἄλυσιν ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Μαγδαληνῆς μέχρι τῆς Βασιλίας, καὶ ἀπὸ τῆς Βασιλλίας μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Μαγδαληνῆς.

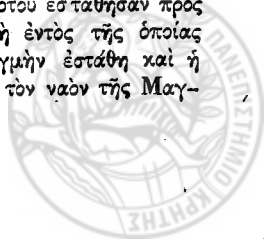
Τὸ βουλευβάρτον ἔβριθε κωδωνάτων, ἀν καὶ ἐκ διαλειμμάτων ἐπιπτε βροχὴ. Κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1833 οἱ Παρίσιοι μετεμορφώθησαν εἰς Βενετιανῶν. Ὁλος ὁ κόσμος ἦτον εὐθυμος. Δὲν γίνονται πλέον σήμερον ἀποκρέω ὡσάν ἐκεῖνας. Ἐπειδὴ ἡ καθημερινὴ ζωὴ κατέστη ἀποκρέω, ἔπαυσαν αἱ ἀποκρέαι τοῦ λοιποῦ.

Αἱ ὁδοὶ λοιπὸν ἦσαν μεστὰι διαβατῶν, καὶ τὰ παράθυρα πλήρη περιέργων. Αἱ στέγαι τῶν περιστυλίων τῶν θεάτρων ἔγεμον θεατῶν. Ἐπιπτοι χωροφύλακες ἐπηγρύπνουν νὰ φυλάττωσι τὴν σειρὰν τῶν ὄχημάτων, τῶν ὁποίων οἱ δύο στίχοι, ὁ μὲν κινούμενος πρὸς τὰ ἄνω, ὁ δὲ ἐρχόμενος πρὸς τὰ κάτω, ἦσαν ἀπέραντοι. Μόνον τῶν πατρικίων καὶ τῶν πρέσβειων οἱ δίφροι ἐκυκλοφόρουν ἐλευθέρως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δρόμου· τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο προνόμιον ἔχαιρον καὶ τινες συνοδαὶ κωδωνάτων πολυτελεῖς καὶ ὠραῖαι, μάλιστα δὲ ἡ περιφέρουσα τὸν Σιτευτὸν Βοῦν τῆς ἀποκρέω. Ἐντὸς τῆς εὐθυμίας ταύτης τῶν Παρισιανῶν ἡ Ἀγγλία ἐκροτάλιζε τὴν μάστιγά της· ἡ ταχυδρομικὴ ἄμαξα τοῦ λόρδου Σεϋμούρου διέβαινε μὲ κρότον μέγαν.

Εἰς τὸν διπλοῦν ἐκεῖνον στίχον, κατὰ τὸ μῆκος τοῦ ὁποίου ἐκάλπαζον οἱ χωροφύλακες ὡς κύνες ποιμενικοὶ, πολλὰ οἰκισκὰ ὀχρήματα, ἔμπλεα γραιῶν, θειῶν καὶ προμητόρων, ἀνεδείκνυσον ἐκ τῶν θυρῶν τῶν πλειάδας μικρῶν παιδίων μετημφισμένων, χαριέντων πλασματῶν, αἰσθανομένων ὅτι συνετέλουν καὶ αὐτὰ ἐπισήμως τὸ ἐκ μέρους τῶν εἰς τὴν κοινὴν φαιδρότητα, καὶ τηρουμένων σοβαρῶν, ὡς ἄλλων λειτουργῶν δημοσίων.

Συνέβαινε ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν νὰ προκύπη πρόσκομμά τι εἰς τὴν πορείαν τῶν ἀμαξῶν· ἡ μία ἐκ τῶν δύο γραμμῶν ἴστατο ἕως νὰ λυθῇ ὁ κόμβος· ἐν ἐκ τῶν ὄχημάτων ἀν ἠμποδίζετο, παρελύετο ὁλος ὁ στίχος αὐτῶν. Ἐπειτα πάλιν ἤρχίζον νὰ προχωρῶσι.

Τὰ ὄχηματα τοῦ γάμου συνεπορεύοντο μετὰ τῶν ἀπερχομένων πρὸς τὴν Βασιλλίαν· εἰς ἓν μέρος τοῦ βουλευβάρτου ἐστάθησαν πρὸς ὀλίγον, περιμένοντα νὰ κινηθῇ ἐκ νέου ἡ γραμμὴ ἐντὸς τῆς ὁποίας εὗρίσκοντο. Σχεδὸν κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην στιγμὴν ἐστάθη καὶ ἡ ἄλλη γραμμὴ, ἡ προχωροῦσα παραλλήλως πρὸς τὸν ναὸν τῆς Μαγ-

δαληνῆς· ἐντὸς δὲ τῆς γραμμῆς ἐκείνης ἔτυχεν ὄχημά τι φέρον κωδωνάτους.

Γινώσκουσιν οἱ Παρισιανοὶ τὰς τοιαύτας κωδωνατικὰς συμμορίας· εἴαν ποτε ἔλειπον αὐταὶ ἐκ τῶν ὁδῶν τῆν τελευταίαν ἡμέραν μιᾶς ἀποκρέω, θὰ ἐλέγετο ὅτι «κάτι τρέχει εἰς τὰ Παρίσια· κάτι ὑποκρύπτεται. Ἴσως ἀλλαγὴ ὑπουργείου.» Βλέπεις λοιπὸν σωροὺς Κασσανδρῶν ἀναμίκτων μὲ Ἀρλεκίνους, πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐπινοηθῆ ἡγελοιδέστερον, ἀπὸ τοῦ τούρκου μέχρι τοῦ ἀγρίου· Ἡρακλεῖς αἶροντας ἐπὶ τῶν ὤμων των μαρκεσίας· ἰχθυοσιώλιδας προφερούσας λόγους πρὸ τῶν ὁπίων φράττει τὰς ἀκοάς του ὁ διαβάτης, καθὼς ἐταπεινώνει ὁ Ἀριστοφάνης τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἐνώπιον τῶν Μαινάδων· φενάκας ἐκ στουππίου, σπάργανα ῥοδόχροα, πῖλους ὀξείς, διόπτρας μορφαζούσας, τρίκωχα, θέσεις αὐθαδεῖς, ὤμους γυμνοὺς, ὄψεις μὲ προσωπεῖα, ἀναιδείας ἀσκεπεῖς, χάος ἀναισχυντίας περιφερόμενον ὑπὸ ἀμαξηλατῶν ἀνθοστεφῶν. Ἐντὸς ἀμάξης χωρούσης μόνον ἕξ, βλέπεις εἴκοσι· τοὺς μὲν ὀρθίους, τοὺς δὲ κοιτωμένους, τοὺς δὲ καθημένους μὲ τοὺς πόδας κρεμαστοὺς ἔξωθεν. Αἱ γυναῖκες κάθηνται ἐπὶ τὰ γόνατα τῶν ἀνδρῶν. Αἱ ἀμαξαι αὐταὶ σχηματίζουσι πυραμίδας εὐθυμίας μαινομένης ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους· τὰς βλέπεις μακρόθεν ἀνυψουμένας ὑπεράνω τῆς θαλάσσης τῶν κεφαλῶν, ὡς νήσους. Ἀπὸ τοῦ ὕψους αὐτῶν ἀποπτύονται πρὸς τοὺς διαβάτας τὰ ἕξ ἀμάξης, ὡς ἄλλοτε ποτε. Ἀκούεις ἀλαλαγμοὺς, κραυγὰς, ὄρυγμα, γέλωτας ἀχαλινώτους· ἢ φαιδρότης ἐπ' αὐτῶν ἐρυθρία, ὁ σαρκασμὸς ἀναφλέγεται· δύο δὲ ἵπποι· κάτισχοι σύρουσιν ἔλον τοῦτον τὸν θρίαμβον τῆς ἀναισχυντίας καὶ τοῦ κυνισμοῦ, γινόμενον διὰ νὰ μάθωσιν οἱ Παρίσιοι ὅτι εἶναι ἀποκρέαι.

Αἱ ἀμαξαι αὐταὶ, τὰς ὁποίας βλέπων ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὸ σκότος ὑπὸ τοῦ ὁποίου εἶναι μεσταί, παρέχουσιν ἀφορμὴν σκέψεων εἰς τὸν φιλόσοφον. Ἐνέχεται ἡ πολιτεία εἰς αὐτά· θεωρεῖται ἐπ' αὐτῶν ὡς μυστικὴ τις συνάφεια μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν τῶν δημοσίων καὶ τῶν δημοσίων γυναικῶν.

Εἶναι τῶνόντι θλιβερόν ὅτι παρέχονται τοιαῦται κακοήθεις ψυχαγωγίαι εἰς τὸν λαόν, ὅτι ἡ κατασκοπεῖα, χρησιμεύουσα ὡς ὑπόβαθρον εἰς τὴν πορνείαν, τέρπει τὰ πλήθη ἐξυβρίζουσα αὐτά· ὅτι ὁ ἔχλος ἀγαπᾷ νὰ βλέπῃ διερχόμενον ἐπὶ τῶν τεσσάρων τροχῶν μιᾶς ἀμάξης τὸν τερατώδη ἐκείνον ζῶντα σωρὸν, ῥάκη ἀνάμικτα μὲ χρυσᾶς τράς, τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ βδελυγμίαν εἰς τὸ φῶς· ὑλακτοῦσαν καὶ ἄδουσαν· ὅτι ἡ ἐκ πάσης ἀισχύροτος συνταχθεὶς ἀμαξία χει-

ροκροτεῖται· ὅτι δὲν γίνεται ἑορτὴ διὰ τὸν λαὸν χωρὶς νὰ περιφέρῃ ἡ ἀστυνομία ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς τὰς πολυκεφάλους ταύτας ὕδρας.

Ὁ δημόσιος γέλως ὑβρίζει καὶ ἀμνηστεύει τὰ βορβορώδη καὶ ἀνθοστόλιστα φορεῖα ταῦτα. Ὁ γέλως ὄλων γίνεται συναίτιος τῆς κοινῆς ἐξαχρειώσεως. Νοσηραὶ τινες πανηγύρεις, διαφθείρουσαι τὸν λαόν, τὸν μεταβάλλουσιν ἀληθῶς εἰς ἔγχοι. Καθὼς δὲ οἱ τύραννοι, οὕτω καὶ οἱ ἔγχοι ἔχουσι χρεῖαν γελωτοποιῶν. Ὅσακις οἱ Παρίσιοι δὲν εἶναι ἡ μεγάλη πόλις τῶν ἐξόχων ἰδεῶν καὶ πράξεων, εἶναι ἡ μεγάλη πόλις τῆς παραφροσῆς. Ὁμολογητέον ὅτι τοῦτο καὶ μόνον ζητεῖ παρὰ τῶν δεσποτῶν αὐτῆς, — ὅσακις διατελεῖ ὑπὸ δεσποτίας· — νὰ βάλλωσιν εἰς τὸν πηλὸν αὐτῆς ψιμμύθιον. Ἡ Ῥώμη τὴν ὠμοίαζε κατὰ τοῦτο. Ἠγάπα τὸν Νέρωνα.

Ὡς εἶπομεν, συνέπεσε νὰ σταθῇ ἀριστερόθεν τοῦ βουλευάρτου εἰς ἕξ αὐτῶν τῶν μοχθηρῶν βοτρώων, τῶν συγκειμένων ἐκ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν προσωπίδοφόρων, καθ' ἣν στιγμὴν καὶ ἡ συνοδία τοῦ γάμου εἶχε σταθῇ δεξιόθεν, καὶ ἡ ἀμαξα ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκάθητο οἱ κωδωνάτοι παρετήρησεν εἰς τὴν ἀπέναντι πλευρὰν τὸ ὄχημα τῆς νύμφης.

— Κύτταξε, κύτταξε! εἶπεν εἰς τῶν κωδωνάτων, γάμος περνᾷ.

— Γάμος, ψεύτικη χαρὰ, εἶπεν ἕτερος ἐξ αὐτῶν. Ἡ ἰδικὴ μας ἡ χαρὰ εἶναι ἀληθινή.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπόστασις ἦτον πολλή, οἱ δύο κωδωνάτοι ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἀλλαγόσε, καὶ δὲν ἀπήρθονον σκῶμμά τι πρὸς τοὺς νυμφίους· ἐφοβήθησαν μὴ τοὺς ἀκούσωσιν οἱ χωροφύλακες καὶ τοὺς ἐπιπλήξωσι.

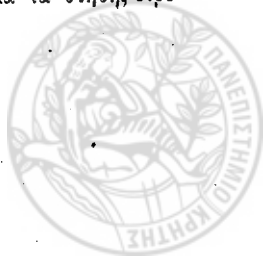
Ἀλλὰ δύο ἕτεροι κωδωνάτοι τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἀμάξης, εἰς Ἰσπανὸς μὲ ὑπέρογκον μύτην καὶ φοβεροὺς μέλανας μύστακας, καὶ μία ἰχθυοπῶλις ἰσχνὴ καὶ νεωτάτη μὲ προσωπέον παριστὸν βύγχος λόκου, εἶχον παρατηρήσει τὸν γάμον καὶ αὐτοὶ, καὶ ἐνῶ οἱ συνέταιροί των ἀντήλλασσον μὲ τὸν συρφετὸν τῆς ὁδοῦ μυρίας βωμολοχίας, ἤρχοντο νὰ συνδιαλέγωνται μὲ χαμηλὴν φωνήν.

Ἡ βροχὴ εἶχεν ὑγράνει τὰ ἐντὸς τῆς ἀμάξης, ἀνοικτῆς οὐσης· ὁ ἀῆρ τοῦ φεβρουαρίου δὲν εἶναι θερμὸς· ἀποκρινομένη πρὸς τὸν Ἰσπανὸν ἡ ἰχθυοπῶλις, ἥτις εἶχεν ἀνοικτὰ ὄλα τὰ στήθη, ἔτρεμεν, ἐγέλα καὶ ἔβηχεν ἐνταῦθα.

Ἴδου ὁ διάλογος·

— Ἀκουσε.

— Τί τρέχει;

- Κύτταξε τὸν γέρον ἐκεῖνον ἐκεῖ κάτω τὸν παρατηρεῖς ;
- Ποῖο γέρο ;
- Ἐκεῖνον ἐκεῖ, μέσα εἰς τὸ πρῶτον ἀμάξι τοῦ γάμου· ἐκεῖνον ὅπου κάθεται ἀπὸ τὸ μέρος τὸ ἰδικό μας.
- Ἐκεῖνον ὅπου ἔχει τὸ χέρι του κρεμασμένον ἀπὸ ἓνα μαῦρο μανδύλι μεταξωτό ;
- Ναί.
- Αἶ, τί ;
- Ἐγὼ αὐτὸν τὸν γνωρίζω· εἶμαι βέβαιος.
- Πῶς τὸν γνωρίζεις ;
- Βάλλω στοίχημα τὴν κεφαλή μου, ὅτι θέλῃς στοίχημα, πῶς τὸν γνωρίζω.
- Αἶ, τί σημαίνει καὶ ἂν τὸν γνωρίζῃς ;
- Τί ξεύρεις ! Κάποτε !
- Νὰ τοὺς βράσω ἐγὼ τοὺς γέρους σου.
- Σὲ λέγω, τὸν γνωρίζω, τὸν γνωρίζω !
- Γνώρίζε τον ὅσο νὰ βαρεθῇς.
- Πῶς διάβολο εὐρίσκεται αὐτὸς εἰς τὸν γάμο !
- Πῶς καὶ ἡμεῖς εὐρισκόμεθα ἐδῶ ;
- Αὐτὸς ὁ γάμος ἀπὸ ποῦ νὰ ἔρχεται ;
- Ἀπὸ ὅπου θέλῃ ἄς ἔρχεται.
- Ἄκουσε νὰ σὲ πῶ.
- Τί ;
- Εἶσαι καλὴ νὰ μοῦ κάμῃς μία δουλειά ;
- Τί δουλειά ;
- Νὰ καταβῆς ἀπ' ἐδῶ, καὶ νὰ πάρῃς τὸ κατόπι τους.
- Διατί ;
- Διὰ νὰ μᾶθῃς ποῦ πᾶν, καὶ ποῖοι εἶναι. Κάμε, κάμε, καυμένη, γλίγωρα· κατέβα, σὺ ὅπου εἶσαι νέα καὶ ἠμπορεῖς νὰ περικατῆς γλίγωρα.
- Δὲν ἠμπορῶ νὰ κατέβω εἰς τὸν δρόμο.
- Διατί ;
- Ἐχω τὴν αἰτία μου.
- Τί αἰτία ἔχεις ;
- Δὲν ξεύρεις πῶς σήμερα μ' ἔχει ἡ ἀστυνομία ἀγορασμένη ;
- Διάβολε ! ἔχεις δίκαιο.
- Νὰ καταβῶ ἀπὸ τὸ ἀμάξι ἀμέσως θὰ μὲ πιάσῃ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τῆς ἀστυνομίας ὅπου μὲ ἀπαντήσῃ. Τὸ ξεύρεις πολὺ καλά.

— Ναι, ξεύρω.

— Τὸ λοιπὸν!

— Ἀλλὰ πῶς νὰ κάμω ἐγὼ, νὰ μάθω δι' αὐτὸν τὸν γέρο.

Κάθεται μέσα εἰς τὸ πρῶτο ὄχημα.

— Αἶ, καὶ τί μέ τοῦτο;

— Μέσα εἰς τὸ ὄχημα ὅπου κάθεται καὶ ἡ νύμφη.

— Αἶ, καὶ τί σημαίνει;

— Τὸ λοιπὸν εἶναι ὁ πατέρας της.

— Καὶ τί μέ μέλει καὶ ἀν ἦναι ὁ πατέρας της;

— Σὲ λέγω πῶς εἶναι ὁ πατέρας αὐτός.

— Τὸ γουδὶ τὸ γουδοχέρι.

— Ἄκουσε, μωρή· μωρ' ἄκουσε.

— Λέγε, κ' ἐβαρέθηκα.

— Ἐγὼ δὲν ἐμπορῶ νὰ κατέβω χωρὶς τὸ προσωπεῖο. Ἐδῶ μέσα, κἀνεὶς δὲν γνωρίζει ποῖος εἶμαι. Αὐριον ὅμως δὲν θὰ ἔχη κουδουνάτους. Εἶναι πρώτη ἡμέρα τῆς σαρακοστῆς. Εἶναι κίνδυνος νὰ πιασθῶ. Θέλωντας μὴ θέλωντας πρέπει νὰ γυρίσω εἰς τὴν τρύπα μου. Σὺ ὅμως εἶσαι ἐλεύθερη.

— Ὅχι τόσο.

— Ὅπως καὶ ἀν ἦναι, εἶσαι περισσότερο παρ' ὅτι ἐγώ.

— Αἶ, καὶ ὕστερα;

— Εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθης ποῦ παγαίνει αὐτὸς ὁ γάμος.

— Ποῦ παγαίνει;

— Ναι.

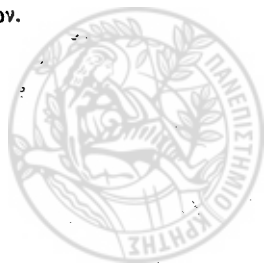
— Ὅπου θέλει ἄς παγαίνῃ.

— Σὲ λέγω, πρέπει αὐτὸ νὰ τὸ μάθω ἐξ αἰτίας ἐκεῖνου ἐκεῖ τοῦ γέρου, καὶ ἔπειτα νὰ ἰδῆς καὶ ποῦ κατοικεῖ.

— Ναι, τώρα θὰ κάθουμαι νὰ σοῦ κυνηγῶ φύλλους εἰς τ' ἄχυρα.

— Σὲ παρακαλῶ, Ἀζέλημα, κάμε με τὴν χάρι νὰ ἐξετάσης καὶ νὰ μοῦ εἰπῆς.

Αἶ δύο σειραὶ τῶν ὀχημάτων ἐν τούτοις ἐκινήθησαν ἐκ νέου κατὰ τὰς ἐναντίας διευθύνσεις των, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἡ ἄμαξα τῶν κωδωνάτων δὲν ἐβλεπε πλέον τὴν τῶν νυμφίων.

Β'.

Ὁ Ἀγιάννης φέρει πάντοτε τὸν βραχίονά του ἐξηρητη-
μένον ἐκ τοῦ μανδουλίου.

Εἰς τίνα δίδεται ἡ πραγματοποίησις τῶν ὀνείρων του ; Εἰς τὸν οὐρανὸν ὑπάρχουσιν ἴσως ἐπὶ τούτῳ ἐκλογαί· ἴσως ἐκεῖ ἐπάνω εἴμεθα ὅλοι ὑποψήφιοι ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν· οἱ ἄγγελοι βάλλουσι ψήφους. Ἡ Τιτίκα καὶ ὁ Μάριος ὑπῆρξαν ἐκλεκτοὶ αὐτῶν.

Εἰς τε τὸ δημαρχεῖον καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἡ Τιτίκα ἐφάνη περιλαμπής καὶ θελκτικὴ. Τὴν εἶχε στολίσει ἡ Παναγιώτα, βοηθη-
μένη ὑπὸ τῆς Σοφιάς.

Ἡ Τιτίκα ἐφόρει λευκὴν ἐσθῆτα ἐκ ταφφετᾶ μὲ λευκὰ τρί-
χαπτα, περιδέλαιον ἐκ μαργαριτῶν, στέφανον ἐξ ἀνθῶν πορτογαλ-
λέας, τὰ πάντα λευκὰ, καὶ ἐντὸς τῆς λευκότητος ταύτης ἤχτινοβό-
λει· ἡ σεμνότης αὐτῆς εἶχε φῶς. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔβλεπε παρθένον
μεταμορφουμένην εἰς θεάν.

Τοῦ δὲ Μαρίου ἡ ὠραία κόμη ἔστιλβεν ἐκ τῶν μύρων· τῇ δὲ
κάκεῖσε διεκρίνοντο ὑπὸ τοὺς ἰούλους αὐτῆς ὑπόλευκοι γραμμαῖ, προ-
ερχόμενα ἐκ τῆς συνουλώσεως τῶν τραυμάτων του.

Ὁ γέρον πάππος, ὕψων τὴν κεφαλὴν ὑπερηφάνως ἤγε τὴν
Τιτίκαν διὰ τοῦ βραχίονός του. Ὁ Ἀγιάννης ἔπρεπε νὰ ὀδηγῇ τὴν
νύμφην, ἀλλ' ὁ Ἀγιάννης εἶχε τὴν χεῖρά του ἐξηρητημένην ἐκ τοῦ
μανδουλίου, καὶ ἔνεκα τούτου τὸν ἀντικατέστησεν ὁ Κ. Γιλνορμάνδος.

Παρηκολούθει αὐτοὺς ὁ Ἀγιάννης, μελανὰ ἐνδεδυμένος ἱμάτια
καὶ μειδιῶν.

— Ἡ σημερινὴ ἡμέρα, κύριε Θεοσανέμη, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ
πάππος, εἶναι μία ἡμέρα λαμπρά. Δίδω ψῆφον νὰ ἦναι αὐτὸ τὸ τέ-
λος τῶν στενοχωριῶν καὶ τῶν θλίψεων. Εἰς τὸ εἶξῆς, ἀπέδρα ἀφ'
ἡμῶν πᾶσα ὀδύνη καὶ στεναγμός. Ἀδελφέ, ἡ λύπη δὲν ἔχει τὸ δι-
καίωμα νὰ ὑπάρχη. Διὰ τοῦτο λέγω, ὅτι δίδω τὴν ψῆφόν μου νὰ καταρ-
γῆθῃ. Κάμνει ἐντροπὴν εἰς τὸν σάπφειρον τοῦ οὐρανοῦ τὸ νὰ ὑπάρ-
χωσιν ἄνθρωποι δυστυχεῖς εἰς τὸν κόσμον. Τὸ κακὸν δὲν προέρχεται
ἐκ τοῦ ἀνθρώπου· ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλὸς κατὰ βάθος. Ὅλοι αἱ
ἀνθρώπινοι ἀθλιότητες ἔχουσι πρωτεύουσιν αὐτῶν καὶ κεντρικὴν κυ-
βέρνησιν τῶν τῶν ἄδην, ὅστις εἶναι τὸ ἀνάκτορον τοῦ διαβόλου· ὁ
Κεραμεὶδὸς τοῦ διαβόλου. Ἰδοὺ τώρα ὀμιλῶ καὶ ὡσάν δημαγωγός!

Τὸ κατ' ἐμέ, δὲν ἔχω πλέον πολιτικὴν γνώμην· μόνον πρᾶγμα εἰς τὸ ὁποῖον περιορίζομαι, εἶναι τὸ νὰ γίνωσιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὄλβιοι, δηλαδὴ εὐθυμοὶ, περιχαρεῖς.

Ὅταν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν εὐχῶν τοῦ γάμου καὶ ἐκπλήρωσιν ὄλων τῶν διατυπώσεων τοῦ τε δημαρχείου καὶ τῆς ἐκκλησίας, ἐξῆλθον οἱ νεόνυμφοι ἐκ τοῦ ναοῦ διὰ ν' ἀναβῶσιν ἀμφοτέρω εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὄχημα, ἡ Τιτίκα δὲν ἠδύνατο εἰσεῖτι νὰ πιστεύσῃ ταῦτα πάντα ὡς πραγματικά. Ἠτένιζε πρὸς τὸν Μάριον, ἠτένιζε πρὸς τὸ πλῆθος τὸ περικυκλῶσαν αὐτοὺς ἐξῶθεν τῆς ἐκκλησίας, ἠτένιζε πρὸς τὸν οὐρανόν· ἐνόμιζέ τις ὅτι ἡ νύμφη ἐφοβεῖτο μήπως ἐξυπνήσῃ καὶ χάσῃ τὸ ὄνειρον· τὸ δὲ περιθαμβῆς τοῦτο καὶ ἀνήσυχον ἦθός της προσέθετεν εἰς τὴν καλλονὴν της οὐκ οἶδά τι γοητευτικόν.

Ὁ Μάριος καὶ ἡ Τιτίκα ἐκάθησαν ἐντὸς τοῦ ὄχηματος ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου· ὁ Κ. Γιλνορμάνδος καὶ ὁ Γιάννης Ἀγιάννης ἐκάθησαν ἀπέναντί των. Ἡ θεία Γιλνορμάνδη ἔλαβε δευτέραν θέσιν· ἀνέβη εἰς τὸ δεύτερον ὄχημα.

— Αἱ! τώρα, παιδιά μου, ἔλεγεν ὁ πάππος, ἰδοὺ ἐγίνετε ὁ Κύριος βαρὼν καὶ ἡ Κυρία βαρόνη μὲ τριάντα χιλιάδων φράγκων πρόσοδον.

Ἡ δὲ Τιτίκα, κύφασα τότε ἐπὶ τοῦ Μαρίου, ἐθώπευσε τὸ ὠτίον του διὰ τοῦ ἐπομένου ἀγγελικοῦ ψιθουρισμοῦ·

— Λοιπὸν εἶναι ἀληθές; Ὀνομάζομαι Μάριος; Εἶμαι ἡ κυρία Σύ;

Τὰ δύο ταῦτα πλάσματα ἠκτινοβόλουν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ὡς συγκατεῖχον ὄλην τὴν νεότητά καὶ ὄλην τὴν χαράν. Ἐπραγματοποιοῦν τὸν στίχον ἐκείνου τοῦ Ἰωάννου Προυβερίου· τὰ ἔτη τῆς ἡλικίας των, ἐπιπρόσθετα, ἦσαν κάτω τῶν τεσσαράκοντα τριῶν. Ἦσαν δύο κρίνα. Δὲν ἐβλέποντο, ἐθεῶντο ἀλλήλους. Ἡ Τιτίκα διέκρινε τὸν Μάριον ὡς ἐντὸς δόξης, καὶ ὁ Μάριος διέκρινε τὴν Τιτίκαν ὡς εἰς τέμενος. Ἐπὶ δὲ τοῦ τεμένου καὶ ἐντὸς τῆς δόξης ταύτης, αἱ δύο ἀποθεώσεις, οὐκ οἶδα πῶς ἀναμειγνύμεναι, πρὸς μὲν τὴν Τιτίκαν ὀπισθεν ἑνὸς νέφους, πρὸς δὲ τὸν Μάριον ἐντὸς μιᾶς ἀναφλέξεως, ἐνέφαινον ἰδανικά τε καὶ πραγματικά, τὸν παστὸν τοῦ φιλήματος καὶ τοῦ ἐνυπνίου, τὸ νυμφικὸν προσκεφάλαιον.

Ὅλα τὰ δεινὰ ὅσα ὑπέστησαν ἐπέστρεφον εἰς αὐτοὺς ὡς ἀγαλλιάσεις· τοὺς ἐφαίνετο ὅτι αἱ θλίψεις, αἱ αὐπνίαι, τὰ δάκρυα, οἱ σπαραγμοὶ, οἱ φόβοι, αἱ ἀπελπίσαι, μεταβαλλόμεναι εἰς θωπείας καὶ ἀκτῖνας, καθίστων ἔτι μᾶλλον γλυκεῖαν τὴν προσεγγίζουσαν εὐφρό-

συνον στιγμὴν· τοὺς ἐφαίνετο ὅτι αἱ λύκαι ἦσαν θεράπαινοι καλλω-
πιζουσαι τὴν χαρὰν. Πόσον γλυκὺ τὸ ἀναμιμνησθεσθαι τῶν παθημάτων!
Τὰ παρελθόντα δυστυχήματα τῶν δύο νυμφίων μετεβάλλοντο εἰς ἀκ-
τίνας περὶ τὴν παρούσαν εὐδαιμονίαν των· ἡ μακρὰ ἀγωνία τοῦ ἔ-
ρωτος αὐτῶν ἔληγεν εἰς μίαν ἀνάληψιν.

Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ψυχὰς ταύτας ὑπῆρχεν ἡ αὐτὴ γοητεία,
μέ τινα μικρὰν διαφορὰν χροιάς· ἡ τοῦ Μαρίου περιελάμβανε πόθον,
ἡ τῆς Τιτίκας αἰδῶ. Ἔλεγον καθ' ἑαυτούς· θὰ ὑπάγωμεν νὰ ἐπα-
νιδώμεν εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου τὸ μικρὸν μας κηπάριον.

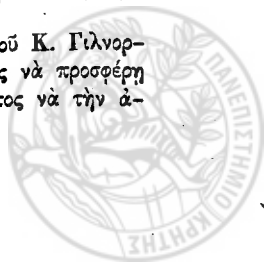
Καὶ αἱ πτυχαὶ τῆς ἐσθῆτος τῆς Τιτίκας ἐπιπτον ἐπὶ τοῦ
Μαρίου.

Μία τοιαύτη ἡμέρα εἶναι ἀρρήτον κράμα ὀνείρου καὶ βεβαί-
οτης. Ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος κρατεῖ, φαντάζεται ὅτι κρατεῖ. Ἔχει ἀκόμη
ἐνώπιόν του καιρὸν διὰ νὰ μαντεύσῃ. Ἡ τῆς ἡμέρας ἐκείνης συγκί-
νησις εἶναι ἀνεκλάλητος· εὐρίσκεισαι ἐν τῇ μεσημβρίᾳ καὶ φαντάζεσαι
τὸ μεσονύκτιον. Αἱ ἀγαλλιᾶσεις τῶν δύο τούτων καρδιῶν ἠγάζον
ἐπὶ τοῦ πλήθους τῶν περιστώτων καὶ ἠλάρυνον τοὺς διαβάτας τῆς
ὁδοῦ. Οἱ ἄνθρωποι ἴσταντο ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἔβλεπον διὰ
τῶν ὑάλων τοῦ ὀχήματος τὸν ἐξ ἀνθέων πορτογαλλέας ἐπὶ τῆς κε-
φαλῆς τῆς Τιτίκας τρέμοντα στέφανον.

Ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν των οἱ νεόνυμφοι, εἰς τὴν ὁδὸν τῶν
Καλογραιῶν. Ὁ Μάριος, ἔχων τὴν Τιτίκαν εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ,
ἀνέβη ἀκτινοβολῶν καὶ ὡς ἐν θριάμβῳ τὴν κλίμακα διὰ τῆς ὁποίας
τὸν εἶχον ἀναβιάσει πνέοντα τὰ λοίσθια. Ἡ οἰκία ἦτον κατακεκο-
σμημένη ἐξ ἀνθέων. Ἡ οἰκία ἐμοσχοβόλει οὐχ ἦττον τῆς ἐκκλησίας
μετὰ τὸ θυμίαμα, τὰ ρόδα. Ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἀχανές τοῦ οὐρανοῦ
ἦκουσιν ἄσματα· εἶχον τὸν Θεὸν ἐντὸς τῆς καρδίας· ἡ μοῖρα τοῖς
παρίστατο ὡς ἀστερόεσσα ὀροφή· ἔβλεπον ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς των
φῶς ἡλίου ἀνατέλλοντος.

Αἶφνης, ἐσήμανε τὸ ὠρολόγιον. Ὁ Μάριος ἠτένισεν εἰς τὸν
περικαλλῆ γυμνὸν βραχιόνα τῆς Τιτίκας καὶ εἰς τὰ ροδόχροα ἐκεῖνα
πράγματα, ἅτινα διεκρίνοντο ἀμυδρῶς διὰ τῶν τριχάπτων ἅτινα ἐ-
σκέπαζον τὸ στῆθός της, ἡ δὲ Τιτίκα, ἰδοῦσα τοῦ Μαρίου τὸ βλέμ-
μα, ἠρρυθρίασε.

Ἰκανοὶ τῶν παλαιῶν φίλων τῆς οἰκογενείας τοῦ Κ. Γιλνορ-
μάνδου εἶχον προσκληθῆ· ἠμιλλῶντο οὗτοι τίς πρῶτος νὰ προσφέρῃ
εἰς τὴν Τιτίκαν τὰς προσαγορεύσεις του, καὶ τίς πρῶτος νὰ τὴν ἀ-
ποκαλέσῃ κυρίαν βαρόνην.

Καὶ ὁ ἀξιωματικὸς Θεόδουλος Γιλνορμάνδος, ἕτις προεβιβάσθη εἰς βαθμὸν λοχαγοῦ, ἤλθεν ἐκ τῆς πόλεως ὅπου ἐφρούρει, διὰ τὰ παρευρεθῆ εἰς τὸν γάμον τοῦ ἐξαδέλφου του Μαρίας Ποιμμερσού. Ἡ Τιτίκα δὲν τὸν ἐγνώρισε.

Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς, συνειθισμένος ὦν νὰ τὸν θεωρῶσιν εὐειδῆ αἱ γυναῖκες, εἶχε λησμονήσει τὴν Τιτίκαν, ὡς ἐλησμόνει καὶ πᾶσαν ἄλλην.

— Καλὰ ἐγὼ δὲν ἠθέλησα ποτὲ νὰ πιστεύσω τὸ ἱστορικὸν ἐκεῖνο τοῦ λογιχοῦ, ἔλεγεν ὁ γέρον Γιλνορμάνδος καθ' ἑαυτὸν.

Ποτὲ ἡ Τιτίκα δὲν ἔδειξε πρὸς τὸν Ἀγιάννην τόσον φίλτρον, ὅσον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν· ἐνῶ ὁ γέρον Γιλνορμάνδος ὠρίζε τὴν χαρὰν διὰ γνωμικῶν καὶ ἀποφθεγμάτων, ἡ Τιτίκα ἀνέδιδε τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἀγαθότητα ὡς ἀνθοσμῖαν. Ἡ εὐδαιμονία ἀπαιτεῖ ὅλους εὐτυχεῖς καὶ χαίροντας.

Ἀπευθύνουσα τὸν λόγον πρὸς τὸν Ἀγιάννην, ἔδιδεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς τροπᾶς, ὁποίας ἡ φωνὴ τῆς εἶχεν ὅταν αὐτὴ ἦτον μικρὸν κοράσιον. Ἐθώπευεν αὐτὸν διὰ τοῦ μειδιάματός της.

Εἰς τὸ ἐστιατόριον ἦτον ἡτοιμασμένον συμπόσιον.

Ἐκεῖ φῶτα ἄσθονα· τὰ πολλὰ φῶτα ἄρτυμα οὐδ' οὐκ ἄνευ εἰς τὰς μεγάλας χαρᾶς. Οἱ εὐδαιμονοῦντες δὲν ἀνέχονται μέτριον φῶς. Νύκτα, καί· σκιάν, ὄχι.

Τὸ ἐστιατόριον ἐφαίνετο ὡς κάμινος φαιδρῶν πραγμάτων. Εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ ἐκρέματο ἀπὸ τῆς ὀροφῆς, ἄνω τῆς λευκοτάτης καὶ καθαρωτάτης τραπέζης, κρυστάλλινος πολυέλαιος τῆς Βενετικῆς μὲ πλατέα ἐλάσματα καὶ παντοειδῆ πτηνὰ κυανᾶ, ἰώδη, ἐρυθρὰ, πράσινα, καθήμενα μεταξὺ τῶν κηρίων· ἐπὶ τῶν τοίχων καθρέπται μὲ τριπλᾶ καὶ πενταπλᾶ κηροπήγια εἰς σχῆμα κλάδων πρὸ αὐτῶν· κάτοπτρα, κρυστάλλοι, σκεύη ὑάλινα, ἀργιλόπλαστα, ἀργυρᾶ, ἔλα ἡκτινοβόλουν καὶ ἐφαιδρουν τὴν ὄρασιν. Τὰ μεταξὺ τῶν κηροπηγίων κενὰ διαστήματα ἦσαν πλήρη ἀνθοδεσμῶν, ὥστε ἔπου δὲν εἶχε φῶς, εἶχεν ἄνθος.

Εἰς τὸν ἀντιθάλαμον τρία βιολία καὶ εἷς πλαγιάουλος ἔπαιζον ἐκλεκτὰς ἁρμονίας.

Ὁ Ἀγιάννης ἐκάθητο εἰς μίαν καθέδραν ὀπισθεν τῆς θύρας τῆς αἰθούσης, καὶ σχεδὸν τὸν ἔκρυπτε τὸ τῆς θύρας πτερόν. Ὀλίγας στιγμὰς πρὶν νὰ καθήσῃ εἰς τὴν τραπέεζαν, ἤλθε πρὸς αὐτὸν ἡ Τιτίκα, καὶ χαριεντισμοῦ ἕνεκα λαβοῦσα δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὴν ἐσθῆτά της, καὶ ἐκτείνασα αὐτὴν ἐνώπιόν του, ὡς θέλουσα νὰ

ἐπιδείξει τὸν νυμφικὸν τῆς στολισμὸν, τὸν ἠρώτησε, φιλαρέσκως πως καὶ τρυφερῶς πρὸς αὐτὸν ἀτενίσασα·

— Πατέρα, εἶσαι εὐθυμος;

— Ναι, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης, εἶμαι εὐθυμος.

— Γέλασε λοιπὸν, νὰ σὲ ἰδῶ.

Ἄλλο Ἀγιάννης ἐγέλασε.

Μετά τινας στιγμὰς, ἦλθεν ὁ Βάσκος καὶ ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ γεῦμα ἦτον ἐτοιμὸν.

Ἄπαντες τότε οἱ προσκεκλημένοι, προηγουμένου τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου, φέροντος τὴν νύμφην ἀπὸ τοῦ βραχιονόσ του, εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐστιατόριον, καὶ διεσκορπίσθησαν περίξ τῆς τραπέζης κατὰ τὴν ἀπαιτηθεῖσαν τάξιν.

Δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς νύμφης ἦσαν δύο θρονίδες, ἡ μὲν διὰ τὸν κύριον Γιλνορμάνδου, ἡ δὲ διὰ τὸν Ἀγιάννην. Ὁ Κ. Γιλνορμάνδος ἐκάθησεν. Ἡ ἄλλη θρονὶς ἔμεινε κενή.

Ἄλλοι τὰ βλέμματα ἀναζήτησαν τὸν « κύριον Θερσανέμη. » Ὑπῆρχεν ἀπῶν.

Κράζει ὁ Κ. Γιλνορμάνδος τὸν Βάσκο, καὶ τὸν ἐρωτᾷ·

— Ποῦ εἶναι ὁ κύριος Θερσανέμης;

— Ὁ κύριος Θερσανέμης, αὐθέντη, ἀποκρίνεται ὁ Βάσκος, μὲ εἶπε νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι ἐπάσχειν ὀλίγον τὸ χέρι του, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ καθῆσθαι εἰς τὸ γεῦμα μὲ τὸν κύριον βαρῶνα καὶ τὴν κυρίαν βαρῶνην· ἀλλὰ παρακαλεῖ νὰ τὸν συγχωρήσωσι, καὶ κύριον πρῶτ' ἢ εἰθῆ. Τώρα, πρὸ ὀλίγου, ἀνεχώρησε.

Ἡ κενὴ ἐκείνη θρονὶς ἐψύχρανε πρὸς στιγμὴν τὴν εὐθυμίαν τοῦ νυμφικοῦ συμποσίου. Ἀλλὰ καὶ ἀπόντος τοῦ Κ. Θερσανέμη ἦτον παρῶν ὁ Κ. Γιλνορμάνδος, καὶ ὁ γέρον' πάππος ἤκτινοβόλει διὰ δύο. Ἀπεφάνθη ὅτι ὁ Κ. Θερσανέμης ἔκαμνε καλὰ νὰ κοιμηθῆ ἔνωρίς, ἀφοῦ ἐπάσχειν, ἀλλ' ὅτι ἦτον « ἓνας λαπάς. »

Ἡ φράσις αὕτη ἤρκεσεν εἰς τοὺς περιστώτας. Τί σημαίνει ἄλλως τε μικρὸν τι σημεῖον μέλαν ἐντὸς τσσαύτης ἀγαλλιᾶσεως; Ἡ Τιτίκα καὶ ὁ Μάριος διετέλουν εἰς μίαν ἐξ ἐκείνων τῶν μεστῶν φιλαυτίας εὐλογημένων στιγμῶν, καθ' ἃς ὁ ὀφθαλμὸς ἀμβλυοῦται πρὸς ὄλα, ὄλος εἰς τὴν ἰδίαν ἀγαλλιᾶσιν προσηλούμενος. Ἐπειτα δὲ ἦλθε καὶ καλὴ τις ἰδέα εἰς τὸν νουν τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου.

— Ἄκουσε, Μάριε, εἶπε πρὸς τὸν ἑγγονόν του· ἰδοὺ αὕτη ἡ θρονὶς μένει κενή. Ἐλα καθῆσθαι. Ἡ θεῖα σου ἔχει δικαίωμα ἐπ' αὐτῆς, ἀλλὰ θὰ σὲ τὸ συγχωρήσῃ. Ἡ θρονὶς αὕτη ἀρμόζει εἰς σέ. Καὶ

ὁ νόμος τὸ θέλει, καὶ εὐχάριστον πρᾶγμα εἶναι. Ὁ Εὐτύχιος πλησίον τῆς Εὐτυχίας.

Ἐχειροκρότησεν ὅλη ἡ τράπεζα. Ὁ Μάριος ἔλαβε πλησίον τῆς Τιτίκας τὴν θέσιν τοῦ Ἀγιάννη· καὶ τόσον καλῶς διωρθώθησαν τὰ πάντα, ὥστε ἡ Τιτίκα, ἥτις κατ' ἀρχὰς ἐθλίβη ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ Ἀγιάννη, ἐπὶ τέλους ἠὺχαριστήθη μάλιστα. Ἀφοῦ ὁ ἀντικαταστήσας ἦτον ὁ Μάριος, ἡ Τιτίκα δὲν θὰ ἐθλίβετο οὔτε δι' ἓνα ἄγγελον.

Πληρωθεῖσης τῆς κενῆς θρονίδος, ἐφάνη ὡς νὰ μὴν ὑπῆρχεν ὁ Κ. Θερανεμένης· ὥστε, μετὰ πέντε λεπτά, ἡ τράπεζα ὅλη, ἀπὸ τῆς μιᾶς ἕως εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν, ἐγέλα μὲ τῆς λήθης τὴν παντελῆ ἀδιαφορίαν.

Ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα τῶν τραγημάτων, ὁ Κ. Γιλνορμάνδος, ὀρθίος καὶ κρατῶν ποτήριον καμπανίτου οἴνου, ὄχι πλήρους, διὰ νὰ μὴ χύσῃ αὐτὸ ἡ τρέμουσα χεὶρ τῶν ἐνενηήκοντα δύο ἐτῶν του, προέπιεν εἰς ὑγείαν τῶν νεονύμφων.

— Ἦλθεν ἡ ὥρα καὶ τῆς ἰδικῆς μου τῆς διδαχῆς, ἀνέκραξε πρὸς αὐτοὺς· θὰ λέγετε ὅτι ἠκούσατε σήμερον δύο· τὴν μίαν τὸ πρῶτῷ, εἰς τὴν ἐκκλησίαν, παρὰ τοῦ ἱερέως, τὴν ἄλλην τὸ ἑσπέρας, παρὰ τοῦ παπποῦ. Προσέξτε· ἔχω νὰ σᾶς δώσω μίαν συμβουλήν· ὄχι νὰ ἀγαπᾶσθε· νὰ λατρεύεσθε. Ἐγὼ δὲν ἐξεύρω περιφράσεις, ἀλλὰ τρέχω κατ' εὐθεΐαν εἰς τὸν σκοπὸν· ἀπολαύετε, ἀπολαύετε. Εἰς ὅλην τὴν κτίσιν δὲν ὑπάρχουν ὄντα φρονιμώτερα τῶν τρυγόνων. Οἱ φιλόσοφοι λέγουν· Μετριάζετε τὰς ἀπολαύσεις σας. Ἐγὼ λέγω· ἀφίνετε τὰς ἀπολαύσεις σας ἀχαλινώτους. Ἐκδίδεσθε εἰς αὐτὰς διαβολικῶς, λυσσωδῶς. Οἱ φιλόσοφοι δὲν ξεύρουν τί λέγουν. Ἄν τοὺς εἶχα ὄλους εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, θὰ τοὺς ἐκρέμαζα. Ἐμπορεῖ κανεὶς νὰ εἶπῃ περὶ τῆς εὐωδίας ἐνὸς ἄνθους ὅτι εἶναι λίαν πολλή, ἢ ὅτι λίαν πολλὰ ῥόδα ἦνοιξαν, ἢ ὅτι λίαν πολλαὶ ἀηδόνες κελαδοῦν, ἢ ὅτι λίαν πολλὰ φύλλα εἶναι πράσινα, ἢ ὅτι λίαν πολλὴ ἡὼς ὑπάρχει εἰς τοῦ ἀνθρώπου τὴν ζωὴν; Ἐμπορεῖ κανεὶς νὰ εἶπῃ ὅτι ἀγαπᾶ ἡ ἀγαπάται λίαν πολὺ; Ὅσον καὶ ἂν ἀρέσκη ὁ εἷς εἰς τὸν ἄλλον, ἔμπορεῖ ποτὲ νὰ εἶπῃ τις ὅτι ἀρέσκει ὑπὲρ τὸ μέτρον; Πρόσεξε, Ἀμαρυλλίς, εἶσαι λίαν πολὺ εὐειδής! Πρόσεξε, Ἀλκιβιάδη, εἶσαι λίαν πολὺ ὠραῖος! Ἀκούεις ἐκεῖ ἀνοησίαν! Πῶς δύναται νὰ ἦναι τις λίαν πολὺ ζωντανὸς ἄνθρωπος; ἢ λίαν πολὺ εὐδαίμων; Μετριάζετε τὰς ἀπολαύσεις σας. Κολοκύνθια μὲ ῥίγανη! Κάτω οἱ φιλόσοφοι! Σοφία εἶναι ἡ εὐφροσύνη. Εὐφραίνεσθε, τέρπεσθε. Μήπως ὅταν εἴμεθα

φρόνιμοι εἴμεθα εὐτυχεῖς ; Ἐγὼ πρεσβεύω ὅτι ὅταν εἴμεθα εὐτυχεῖς εἴμεθα φρόνιμοι. Ἐχετε τυφλὴν ὑπακοὴν εἰς τὸν ἥλιον. Τί εἶναι ὁ ἥλιος ; Εἶναι ἡ ἀγάπη. Ὁ λέγων ἀγάπην, λέγει γυναῖκα. Καὶ ὅταν ἀκούετε περὶ παντοδυναμίας, μία μεγάλη παντοδυναμία εἶναι ἡ γυνή. Ἐρωτήσατε τὸν δημαγωγὸν αὐτὸν, τὸν Μάριον, ἂν δὲν ᾔναι δούλος τῆς μικρᾶς αὐτῆς τυράννου, τῆς Τιτίκας. Καὶ δούλος μὲ δλην του τὴν εὐχαριστήσιν, ὁ ἀνάνδρος ! Ἡ γυνή ! Δὲν ὑπάρχει Ῥοβεσπιέρρος ὅστις ν' ἀνθέξῃ ἐναντίον τῆς ἡ γυνὴ βασίλευει. Τοῦ λοιποῦ δὲν εἶμαι θιασώτης ἄλλης βασιλείας παρ' αὐτὴν. Τί εἶναι ὁ Ἀδάμ ; Εἶναι τὸ βασιλεῖον τῆς Εὐᾶς. Κατὰ τῆς Εὐᾶς δὲν ὑπάρχει ἐπαναστάσις. Εἴχομεν τὸ βασιλικὸν σκῆπτρον, μὲ κρίνον ἀνωθεν αὐτοῦ· τὸ αὐτοκρατορικὸν μὲ σφαῖραν· τὸ τοῦ Καρόλου Μάγνου, σιδηροῦν· τὸ τοῦ Μεγάλου Λοδοβίκου, χρυσοῦν· ὅλα ἡ ἐπαναστάσις τὰ συνέτριψεν ὡς κάρφος ἀχύρου μεταξὺ τοῦ λιχανοῦ δακτύλου τῆς καὶ τοῦ ἀντίχειρος· ἐτελείωσεν, ἐθραύσθησαν, ἔπεσαν χαμαί· οὐδὲν πλέον σκῆπτρον· ἀλλὰ δοκιμάσετε, σὰς παρακαλῶ, νὰ κάμετε ἐπαναστάσεις κατὰ τοῦ μικροῦ τούτου κεντητοῦ μανδουλίου τὸ ὅποιον ἀποπνεεὶ εὐώδη ὄσμη· δοκιμάσετε ! Ἥθελα νὰ σὰς ἰδῶ νὰ δοκιμάσετε. Διὰ τί εἶναι στερεόν ; διότι εἶναι κουρέλι. Καυχᾶσθε ὅτι εἴσθε ἄνθρωποι τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ! Αἶ, καὶ μὲ τοῦτο τί ; Εἴμεθα καὶ ἡμεῖς τοῦ δεκάτου ὀγδόου. Ἐφάνημεν κτήνη ὡς σὰς· ἀπαράλλακτα· κάμμία διαφορὰ. Φαντάζεσθε τάχα ὅτι μέγα τι μετεβάλατε τοῦ παντός, ἐπειδὴ ἠλλάξατέ τινα πράγματα ; Κατὰ βάθος εἴσθε ἠναγκασμένοι καὶ σεῖς ν' ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας. Ἄν ἐμπορῆτε, κάμετε διαφορετικά. Αἱ διαβόλισσαι εἶναι πάντοτε οἱ ἄγγελοι μας. Ναι, κύριοι, ὁ ἔρω, ἡ γυνή, τὸ φίλημα, εἶναι κύκλος ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐξέλθετε ἂν εἴσθε ἄξιοι. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἐπεθύμουν μάλιστα νὰ εἰσρηχόμεν εἰς αὐτὸν ἐκ νέου. Ποῖος ἀπὸ σὰς εἶδε τὸ ἄστρον τῆς Ἀφροδίτης, αὐτὴν τὴν μεγάλην ἔρωτρόπον κόρην τῆς ἀβύσσου, ὅταν ἀνατέλλῃ εἰς τὸ ἀχανές, πῶς κατευνάζει ὑπ' αὐτὴν τὰ πάντα ; Εἶναι ἡ ἔρωμένη τοῦ Ὀκεανοῦ. Ὁ Ὀκεανὸς θυμόνει, εὐρίσκειται εἰς τὰς κακίας του, αἴφνης παρουσιάζεται ἡ Ἀφροδίτη, ὁ Ὀκεανὸς θέλει καὶ δὲν θέλει μειδιά. Κλίνει τὸν αὐχένα τὸ θηρίον. Ὅλοι εἴμεθα τοιοῦτοι. Ὀργή, κατάρρα, συμφορὰ, κεραυνοί, ἀφροὶ ἕως εἰς τὴν ὄροφν. Εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν μία γυνή, ἀνατέλλει ἐν ἄστρον· ὄλοι πέσετε καὶ προσκυνήσατε ! Ὁ Μάριος πρὸ ἑξῆς μηνῶν ἐμάχετο· σήμερον ἔγινε γαμβρός. Νυμφεύεται. Κάμνει πολὺ καλά. Ναι, Μάριέ μου, ναι, Τιτίκα μου, ἔχετε δίκαιον, παιδιά μου. Ζῆτε τολμηρὰ ὁ εἰς διὰ τὸν ἄλλον, ἀγαπάσθε ὅσον ἐμ-

πορείτε, ἔσον εἶναι δυνατόν· κάμνετέ μας νὰ σκοῦμεν ἀπὸ τὸ κακὸ
 μας, πῶς δὲν ἐμποροῦμεν νὰ κάμωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ λα-
 τρεῦσθε. Λαβετε μὲ τὰ ῥάμφη σας ὅσα ὑπάρχουν ἐπὶ τῆς γῆς μικρὰ
 κάρφη εὐδαιμονίας, καὶ μὲ αὐτὰ κατασκευάσατε φωλεὰν διὰ τὴν ζωὴν.
 Τάχα τί; θαῦμα τάχα εἶναι τὸ ν' ἀγαπᾷ ἓνας ἄνθρωπος καὶ ν' ἀν-
 ταγαπαῖται, ὅταν ἦναι νέος; Ἡ στοχάζεσθε ὅτι αὐτὸ τὸ ἐφήρτε
 σεῖς! Κ' ἐγὼ ὡσαύτως, κύριοι, κ' ἐγὼ ὡσαύτως ὠνειρεύθην, καὶ ἐ-
 πόθησα καὶ ἀνεστέναξ· κ' ἐγὼ ὡσαύτως ἠσθάνθην τὸ φῶς τῆς σε-
 λήνης ἐντὸς τῆς ψυχῆς. Ὁ ἔρωσ εἶναι παιδί ἡλικίας ἑξακισχιλίων
 ἐτῶν. Ὁ ἔρωσ ἔχει κάθε δίκαιον νὰ ἔγῃ μίαν μακρὰν γενειάδα
 λευκὴν. Ὁ Μαθουσάλας; ὁ Μαθουσάλας εἶναι πλησίον τοῦ Ἑρωτος
 παιδάριον. Πρὸ ἑξήντα αἰώνων, ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ τελειοῦν τὰς
 διενέξεις των ἀγαπώμενοι. Ὁ διάβολος, ὡς πονηρὸς, τὰ ἔβαλε μὲ
 τὸν ἄνδρα, νὰ τὸν μισῇ· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ πάλιν, πονηρότερος, τὰ ἔβαλε
 μὲ τὴν γυναῖκα, νὰ τὴν ἀγαπᾷ. Ὅστε ἔκαμε τοῦ ἑαυτοῦ του περισ-
 σότερον καλὸν, παρ' ὅσον κακὸν ἠθέλησε νὰ τοῦ κάμῃ ὁ διάβολος.
 Αὐτὰ χρονολογοῦνται ἀπὸ κτίσεως τοῦ παραδείσου. Ἡ ἐφεύρεσις λοι-
 πόν, φίλοι μου, εἶναι παλαιὰ, ἀλλ' εἶναι πάντοτε νεωτάτη. Ἐπιφε-
 ληθῆτε αὐτήν. Κάμετε τρόπον, ὅταν εἴθε ὁμοῦ καὶ οἱ δύο, νὰ μὴ
 σὰς λείπῃ τίποτε· ἢ Τιτίκα νὰ ἦναι εἰς τὸν Μάριον ὁ ἥλιος, καὶ
 ὁ Μάριος νὰ ἦναι εἰς τὴν Τιτίκαν τὸ πᾶν. Τιτίκα, κύτταξ· ἢ εὐδία
 νὰ ἦναι τὸ μεϊδιάμα τοῦ ἀνδρός σου· καὶ σὺ, Μάριε, κύτταξ· ἢ
 βροχὴ νὰ ἦναι τὰ δάκρυα τῆς γυναικός σου. Καὶ νὰ μὴ γίνῃ ποτὲ
 βροχὴ ἐντὸς τῆς οἰκίας σας. Νὰ σὰς ἰδῶ· λατρεύεσθε, καὶ ἔσον δι'
 ὅλα τὰ ἄλλα, ἀδιαφορεῖτε ἐντελῶς. Πιστεῦσατε εἰς ὅτι ἐγὼ σὰς
 λέγω. Εἶναι λόγιοι πρόνιοι. Ἔστε ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον ὡς μίᾳ
 θρησκείᾳ. Ἐκαστος ἔχει ἴδιον τρόπον τοῦ νὰ λατρεύῃ τὸν Θεόν·
 πιστεῦσατε ὅτι ὁ ἀριστος τρόπος τοῦ νὰ λατρεύῃ τις τὸν Θεόν, εἶναι
 νὰ ἀγαπᾷ τὴν γυναῖκά του. Σὲ ἀγαπῶ! ἰδοὺ ἡ καθήχησίς μου. Ὅστις
 ἀγαπᾷ εἶναι ὀρθόδοξος. Φίλοι μου, ζήτω ἡ γυνὴ! Λέγουν ὅτι ἐγὼ
 εἶμαι γέρων· παράδοξον πόσον αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸν μου ὀργῶντα
 πρὸς τὴν νεότητα. Ἐγὼ, ἐὰν ἐτύχαινε νὰ θελήσουν, δὲν θὰ τὸ εἶχα
 τίποτε νὰ νυμφευθῶ ἀκόμη καὶ σήμερον. Εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντα-
 σθῶ, ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἔπλασε δι' ἄλλο παρ' αὐτὸ· νὰ ἀγαπῶμεν, νὰ
 λατρεύωμεν, νὰ εἴμεθα περιστεραι, νὰ εἴμεθα πετεινοί, νὰ βλέπωμεν
 ἑαυτοὺς εἰς τὸ πρόσωπον τῆς μικρᾶς μας γυναικός, ὡς εἰς κάτοπτρον,
 ἰδοὺ ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς· καὶ ἰδοὺ, μὴ πρὸς βᾶρος σας, κύριοί μου,
 πῶς ἐσκεπτόμεθα ἡμεῖς εἰς τὸν καιρὸν μας, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ὁ-

ποίου ἡμεθα ἢ νεολαία. Ἄ! τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐνθυμούμαι τὰς γυναϊκάς· πόσον εὐεδαεῖς ἦσαν καὶ ἐκείναι, καὶ τί καλά, καὶ τί εὐαίσθητοι! Ἐκαμα θραῦσιν εἰς αὐτάς, θραῦσιν! Λοιπὸν, ἀγαπάτε ἀλλήλους. Ἄν δὲν ὑπῆρχεν ἔρωσ, δὲν βλέπω, τῇ ἀληθείᾳ, εἰς τί θὰ ἐχρησίμευε νὰ ὑπάρχη ἔαρ· τὸ κατ' ἐμὲ, θὰ παρεκάλουν τὸν πανάγαθον Θεὸν νὰ διπλώσῃ ὅλα τὰ ὠρτὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα μᾶς δεικνύει, καὶ νὰ τὰ πάρῃ ὀπίσω· καὶ νὰ ἐξαναβάλλῃ μέσα εἰς τὴν θήκην του τὰ ἄνθη, τὰ πτηνὰ τὰ καλλικέλαδα καὶ ποικιλόπτερα, καὶ τὰς κόρας τὰς ἐρατεινάς. Ἔχετε, τέκνα μου, τὰς εὐλογίας τοῦ πτωχοῦ ἐμοῦ γέροντος.

Ἡ ἐσπέρα διήλθεν ἐν ζωηρότητι καὶ φαιδρότητι. Ἡ ὑπάτη εὐθυμία τοῦ γηραιοῦ πάππου ἐπενήργησε θαυμασίως ἐπὶ τῆς διαθέσεως ὄλων τῶν προσκεκλημένων. Καὶ ἐχόρευσαν μὲν ὀλίγον, ἐγέλασαν δὲ πολὺ. Ἔγινεν ἱκανὸς θόρυβος· ἔπειτα σιωπὴ τελεία.

Οἱ νεόνυμφοι ἔγιναν ἄφαντοι.

Ὅλιγον μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἡ οἰκία Γιλνορμάνδου κατέστη νάος.

Σιωπῶμεν ἐνταῦθα. Εἰς τὸ κατώφλιον τῶν νυκτῶν τοῦ ἡμεναίου ἵσταται ὄρθιος ἄγγελος, ὅστις ἔχει τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ μειδιᾷ.

Ἡ ψυχὴ ἔρχεται εἰς ἕκστασιν ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ ὅπου τελεῖται ἡ λειτουργία τοῦ ἔρωτος.

Πάντως, ὑπεράνω τῆς στέγης τῶν οἰκιῶν ὅπου τελεῖται γάμος ἀναδίδονται λαμπηδόνες. Πάντως ἡ χαρὰ τὴν ὁποῖαν αἱ οἰκίαι αὗται περικλείουσι πρέπει νὰ ἐξέρχεται διὰ τῶν πετρῶν τῶν τοίχων καὶ νὰ διαχύνη εἰς τὸ σκότος φέγγη ἀμυδρά. Ἡ ἱερὰ καὶ μοιραία ἐορτὴ αὕτη εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναπέμψῃ αὐρανίαν αἴγλην εἰς τὸ ἄπειρον. Ὁ ἔρωσ εἶναι ἡ θεία χάρις ἐντὸς τῆς ὁποίας γίνεται ἡ συγχώρευσις τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς· ἐξ αὐτῆς ἐξέρχεται ἡ τριάς ἢ ἀνθρωπίνη, τὸ ἐν ὄν, τὸ τριπλοῦν ὄν, τὸ τελικὸν ὄν. Αὕτη ἡ γέννησις δύο ψυχῶν εἰς μίαν, πάντως θ' ἀποτελῇ εἰς τὴν σκιὰν συγκίνησιν. Ὁ ἐραστὴς εἶναι ἱερεύς· ἡ παρθένος ἔχεται ὑπὸ φόβου καὶ ἐκστάσεως. Τῆς ἀγαλλιάσεως ταύτης μέρος ἀπέρχεται πρὸς τὸν Θεόν. Ἐνθα τελεῖται ἀληθὴς γάμος, δηλαδὴ ἐνθα ὑπάρχει ἔρωσ, ἐνέχεται τὸ ἰδανικόν. Εἰς τὸ σκότος, ἡ νυμφικὴ κλίνη ἀναδίδει αἴγλην. Ἐάν ἦτον δεδομένον εἰς τὸν γήινον ὀφθαλμὸν νὰ διακρίνῃ τὰς φοβερὰς καὶ γλυκεῖας ὀπτασίας τῆς ἀνω ζωῆς, θὰ ἐβλέπομεν ἴσως τὰ σχήματα τῆς νυκτὸς, τοὺς πτερωτοὺς ἐκείνους ἀγνώστους, τοὺς κυανοὺς

παροδίτας τοῦ ἀοράτου, νὰ κύπτωσι, σμῆνος κεφαλῶν σκιωδῶν, γύρω τῆς φωτεινῆς οἰκίας, χαίρουσαι, εὐλογοῦσαι, δεικνύουσαι πρὸς ἀλλήλους τὴν σεμνὴν νύμφην σύζυγον, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία θὰ ἐφαίνετο ἀντικατωπτρισμαμένη εἰς τὰ θεῖά των πρόσωπα. Ἐὰν κατὰ τὴν ὑψηλὴν στιγμὴν ἐκείνην, οἱ ὑπὸ τῆς ἀπολαύσεως τεθαμβωμένοι, καὶ νομιζόμενοι ὡς μόνοι, σύζυγοι ἠκροῶντο, θὰ ἤκουον εἰς τὸν θάλαμον των θόρυβον συγκεχυμένον πεπερῶν. Ὁ μικρὸς ἐκεῖνος σκιερὸς παστὸς ἔχει τὸν οὐρανὸν ὄλον στέγην. Ὅταν δύο στόματα, ὑπὸ τοῦ ἔρωτος καθιερωθέντα, πλησιασθῶσιν ἵνα πλάσωσιν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ γίνεται ὑπεράνω τοῦ ἀνεκλαλήτου ἀσπασμοῦ ἐκείνου σκίρτημά τι εἰς τῶν ἀστέρων τὸ ἄπειρον μυστήριον.

Αὗται αἱ ἀγαλλιασεῖς εἶναι αἱ ἀληθεῖς. Δὲν ὑπάρχει τέρψις ἄλλή τῶν τέρψεων τούτων. Ὁ ἔρωσ εἶναι ἡ μόνη ἔκστασις. Τὰ λοιπὰ ὄλα κλαίουσι.

Ἄρκει νὰ ἠγάπησέ τις ἢ νὰ ἠγαπήθη. Ἄλλο μετὰ τοῦτο μὴ ζητεῖς. Εἰς τὰς σκοτεινὰς πτυχὰς τῆς ζωῆς, ἄλλος παρὰ τοῦτον μαργαρίτης δὲν εὐρίσκεται. Τὸ ἀγαπᾶν εἶναι πλήρωσις.

Γ'.

Ὁ ἀχώριστος.

Τί δὲ ἀπέγινεν ὁ Ἀγιάννης;

Ἄφου ἐγέλασε κατὰ τὴν χαρίεσσαν παρακίνησην τῆς Τιτίκας ὁ Ἀγιάννης, πρὸς τὸν ὁποῖον δὲν ἐπρόσεχε κἀνεὶς, ἠγέρθη καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἀντιθάλαμον ἀπαρατήρητος. Ὁ θάλαμος οὗτος ἦτον αὐτὸς ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον πρὸ ὀκτώ μηνῶν εἶχεν εἰσελθεῖ, ὄλος ἡμαυρωμένος ἐκ τοῦ βορβόρου καὶ τοῦ αἵματος, φέρων τὸν ἔγγονον εἰς τὸν πάππον. Οἱ τοῖχοι ἦσαν στολισμένοι διὰ στεφάνων ἐκ φύλλων καὶ ἀνθέων· οἱ μουσικοὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τοῦ σοφᾶ εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀποτεθῆ ὁ Μάριος. Ὁ Βάσκος, φορῶν ἔνδυμα μέλαν, περισκελίδας βραχείας καὶ δεδεμένας εἰς τὰ γόνατα, περικνημίδας λευκάς καὶ χειρίδας λευκάς, ἔθετε περὶ ἕκαστον πινάκιον περιέχον φαγητὰ στεφάνους ἐκ ῥόδων. Ὁ Ἀγιάννης ἔδειξεν εἰς αὐτὸν τὴν χεῖρά του, ἐξηρημαμένην οὔσαν ἀπὸ τοῦ μανδηλίου τὸ ὁποῖον εἶχε περὶ τὸν τράχηλόν του, τὸν εἶπε νὰ ἐξηγήσῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπουσίας του καὶ ἐξῆλθε.

Τὰ παράθυρα τοῦ ἐστιατορίου ἠνοίγοντο πρὸς τὴν ὁδόν. Ὁ Ἀγιάννης ἐστάθη ὀλίγας στιγμὰς ὄρθιος καὶ ἀκίνητος εἰς τὸ σκότος ὑπὸ τὰ φωτοβόλα παράθυρα. Ἔδωκεν ἀχρόασιν. Ὁ θόρυβος τοῦ συμποσίου ἤρχετο συγκεχυμένος μέχρις αὐτοῦ. Ἦκουε τὸν ὑψηλὸν καὶ δικτατορικὸν λόγον τοῦ πάππου, τὰ μουσικὰ ὄργανα, τὴν κλαγγὴν τῶν τριβλίων καὶ τῶν ποτηρίων, τοὺς γέλωτας, καὶ μεταξύ τοῦ παιδρῶ ἀλαλαγμοῦ διέκρινε τὴν γλυκεῖαν καὶ περιχαρῆ τῆς Τιτίκας φωνήν.

Ἀφῆκε τὴν ὁδὸν τῶν Καλογραϊῶν καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὴν ὁδὸν Ἐνόπλου, ὄχι ἀπ' εὐθείας, ἀλλὰ διὰ περιστροφῆς, διότι ταύτην τὴν περιστροφήν ἔκαμνε καὶ μετὰ τὴν Τιτίκαν ὁσάκις ἤρχετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Γιλνορμάνδου, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς πολυανθρωπίας καὶ τῆς λάσπης, ἥτις εὕρισκετο εἰς τὴν κατ' εὐθείαν ὁδόν.

Ὁ Ἀγιάννης εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του· ἔλαβεν ἓν κηρίον παρὰ τῆς θυρωροῦ ἀναμμένον καὶ ἀνέβη. Ἡ κατοικία ἦτον κενή. Ἐλείπε καὶ ἡ Παναγιώτα αὐτῆ. Τὸ βῆμα τοῦ Ἀγιάννη ἔκαμνε ἐντὸς τῶν θαλάμων κρότον πλειότερον τοῦ συνήθους. Ὅλα τὰ ἐρμάρια ἦσαν ἀνοικτά. Εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον τῆς Τιτίκας. Δὲν ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς κλίνης σινδόναι. Τὸ ἐκ λινοῦ χονδροπάνου προσκεφάλαιον, ἔκειτο ἄνευ τοῦ περικαλύμματός του ἐπὶ τῶν ἐπακλωμάτων, τὰ ὁποῖα εὕρισκοντα διπλωμένα εἰς τοὺς πόδας τοῦ στρώματος. Ἐφαίνετο δὲ ἄνευ σινδόνος τὸ στρώμα τοῦτο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οὐδεὶς πλέον ἔμελλε νὰ κατακλιθῆ. Τὰ μικρὰ ἐκεῖνα γυναικείας χρήσεως πράγματα τῆς Τιτίκας, ὅλα ἔλειπον, μετακομισθέντα εἰς τὴν ἄλλην οἰκίαν ἔμμενον δὲ μόνον τὰ μεγάλα ἔπιπλα καὶ οἱ τοῖχοι οἱ τέσσαρες. Καὶ τῆς Παναγιώτας ἡ κλίνη ἦτον ἀνεσκευασμένη. Μία μόνη κλίνη ὑπῆρχεν ἐστρωμένη, καὶ ἐφαίνετο περιμένουσα τινὰ ἢ τοῦ Ἀγιάννη.

Ὁ Ἀγιάννης παρετήρησε τοὺς τοίχους, ἔκλεισε θύρας τινὰς ἐρμαρίων, μετέβη ἀπὸ τοῦ ἐνὸς θαλάμου εἰς τὸν ἄλλον τέλος ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ἰδικόν του, καὶ ἀπέθεσε ἐφ' ἐνὸς τραπέζιου τὸ κηρίον του.

Ἐξῆξε τὴν δεξιὰν χεῖρά του ἐκ τοῦ μανδηλίου καὶ μετεχειρίζετο αὐτὴν ὡς νὰ μὴν ἔπασχε τελείως.

Ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην του, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐστήθησαν, τυχαίως ἢ ἐκ προαιρέσεως, ἐπὶ τοῦ ἀχωρίστου ἐκεῖνου, τὸν ὁποῖον ἐξήλεγε ποτὲ ἡ Τιτίκα, ἐπὶ τοῦ μικροῦ ὁδοπορικοῦ σάκκου ὅστις δὲν ἔλειπέ ποτε ἀπὸ πλησίον του. Τὴν 4 ἰουνίου, ἔλθων εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἐνόπλου, εἶχεν ἀποθέσει τὸν σάκκον τούτον ἐπὶ τραπέζιου τινὸς πλησίον τοῦ προσκεφαλαίου του. Ἐπορεύθη πρὸς

τὸ τραπέζιον σχεδὸν κατασπυσμένως, ἔλαβεν ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ ἐν κλειδίον καὶ ἤνοιξε τὸν σάκκον.

Καὶ πρῶτον ἐξέφερον ἐξ αὐτοῦ βραδέως τὰ φορέματα μὲ τὰ ὁποῖα ἡ Τιτίκα εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τοῦ Μομφερμειλίου πρὸ δέκα ἐτῶν· μίαν μικρὰν ἐσθῆτα μέλαιναν, ἔπειτα ἐν πῆριώμιον μέλαν καὶ τοῦτο, ἔπειτα τὰ καλά ἐκεῖνα γονδρὰ πέδιλα, τὰ παιδικά, τὰ ὁποῖα καὶ σήμερον ἀκόμη ἠδύνατο ἡ Τιτίκα νὰ φορέσῃ, τόσον μικρὸν εἶχε τὸν πόδα, τὸ μεσοφούστανόν της, τὴν ποδιάν μὲ τὰ θυλάκια, τέλος τὰς μαλλίνας περικνημίδας. Αἱ περικνημίδες αὗται, ὅπου ἐφαίνετο εἰσέτι χαριέντως σημειωμένον τὸ σχῆμα μικρᾶς τιнос κνήμης, δὲν ἦσαν μακρότεραι τῆς χειρὸς τοῦ Ἀγιάννη. Ὅλα ταῦτα μέλανα. Αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶχε φέρει τὰ ἐνδύματα ταῦτα δια τὴν Τιτίκαν εἰς τὸ Μομφερμειλίον. Ἐξάγων αὐτὰ ἐν πρὸς ἐν ἐκ τοῦ σάκκου, τὰ ἀπέθετεν ἐπὶ τῆς κλίνης. Ἐσκέπτετο. Ἀνεπόλει τὸ παρελθὸν ἐκεῖνο. Ἦτον χειμῶν, μὴν δεκέμβριος ψυχρότατος, ἡ Τιτίκα ἔτρεμεν εἰς τὰ βράκη αὐτῆς ἡμίγυμος· εἶχε τοὺς πτωχοὺς πόδας της κοκκίνοὺς ἐκ τοῦ ψύχους ἐντὸς ἐμβάδων ξυλίνων. Αὐτὸς τὴν εἶχε ἐνδύσει εἰς τὴν πένθιμον ταύτην στολὴν, ἀφαίρεσας ἀπ' αὐτῆς ἐκεῖνα τὰ βράκη. Ἡ μήτηρ της θὰ ἠσθάνθη εὐχαρίστησιν ἐντὸς τοῦ τάφου της, ἰδοῦσα τὴν θυγατέρα της φέρουσαν τὸ μητρικὸν πένθος, μάλιστα δὲ ἰδοῦσα αὐτὴν ἐνδεδυμένην μὲ φορέματα ζεστά. Ἐνθυμείτο τὸ δάσος ἐκεῖνο τοῦ Μομφερμειλίου· τὸ διήλθεν ὁμοῦ μὲ αὐτὴν, μὲ τὴν Τιτίκαν· διανοεῖτο τὴν δριμύτητα τοῦ καιροῦ, τὰ δένδρα τὰ ἄνευ φύλλων, τὰ δάση τὰ ἄνευ πτηνῶν, τὸν οὐρανὸν τὸν ἄνευ ἡλίου· καὶ ὅμως ἔστω ὅλα ἐκεῖνα ἦσαν τερπνά.

Ἦπλωσε κατὰ σειρὰν ἐπὶ τῆς κλίνης ὅλα τὰ μικρὰ ταῦτα φορέματα, τὰς περικνημίδας πλησίον τῶν πεδῆλων, τὴν ποδιάν πλησίον τῆς ἐσθῆτος, καὶ τὰ παρατήρησεν ἐν πρὸς ἐν μετὰ προσοχῆς. Ἦτον τόση ἡ Τιτίκα· ὄχι μεγαλητέρου ἀναστήματος· εἶχε τὸ μέγα ἐκεῖνο νινίον, καὶ τὸ ἐκράτει εἰς τὰς ἀγκάλας της· εἰς ταύτης τῆς ποδίας τὸ θυλάκιον εἶχε βάλει τὸ χρυσοῦν της εἰκοσάφραγκον ἐγγελα· ἐβάδιζον ἀμφότεροι κρατούμενοι ἀπὸ τῆς χειρὸς· εἶχε μόνον αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον.

Τότε ἡ σεβασμία πολὺα κεφαλὴ τοῦ ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης· ἡ στωϊκὴ αὐτῆ γηραιὰ καρδιά ἤλθεν εἰς συντριβήν. Ἐχώσε τὸ πρόσωπόν του εἰς τὰ φορέματα ἐκεῖνα τῆς Τιτίκας, καὶ ἂν τις κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην κατέβαινε ἢ ἀνέβαινε τὴν κλίμακα, θὰ ἤκουε σπαραξικαρδίους λυγμούς.

Δ'.

Ἡ Ἀθάνατον μαρτύριον.

Ἦρχθησεν ἐκ νέου ἡ παλαιὰ ἐκείνη καὶ φοβερὰ ἐνδόμυχος πάλῃ, τῆς ὁποίας τὰς διαφόρους φάσεις εἶδομεν.

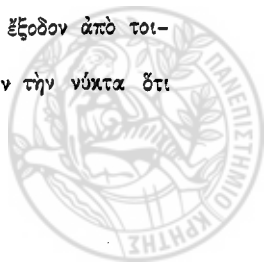
Ὁ Ἰακώβ ἐπάλαισε μετὰ τοῦ ἀγγέλου μίαν μόνον νύκτα. Φεῦ! ποσάκις εἶδομεν τὸν Ἀγιάννην ἐλθόντα εἰς συμπλοκὴν μὲ τὴν συνείδησίν του ἐντὸς τοῦ σκότους, ἀντικαταλιόντα ἀγωνιωδῶς κατ' αὐτῆς!

Ἀγὼν ἀνήκουστος, καθ' ὃν ὅτε μὲν ὀλισθαίνει ὁ ποῦς, ὅτε δὲ κρημνίζεται τὸ ἔδαφος! Ποσάκις ἡ συνείδησις αὐτῆ, μαινομένη ὑπὲρ τοῦ καλοῦ, τὸν συνέσφιγγε καὶ τὸν κατεπλάκωσε! Ποσάκις ἡ ἀλήθεια, ἀπηνῆς καὶ ἀμελικτος, ἔθεσε τὸ γόνυ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ στήθους του! Ποσάκις, κατεπληγμένος ἐκ τοῦ φωτός, ἀνεβόησε ζητῶν παρ' αὐτοῦ ἔλεος! Ποσάκις τὸ ἀδυσώπητον φῶς τοῦτο, τὸ ἐντὸς αὐτοῦ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀναφθὲν παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, τὸν κατεθάμβωσε βιαίως, εὐχόμενον νὰ ὑπῆρχε μᾶλλον τυφλός! Ποσάκις ἀνωρθώθη ἐντὸς τῆς πάλῃς, κρατούμενος ἀπὸ τοῦ βράχου, στηρίζων τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ σοφισματος, κυλιόμενος ἐντὸς τοῦ κονιορτοῦ, καὶ ὅτε μὲν καταβάλλων τὴν συνείδησίν του, ὅτε δὲ καταβαλλόμενος ὑπ' αὐτῆς! Ποσάκις, μετὰ ἀμφίβελόν τινα κρίσιν, μετὰ τινα λόγον ἀμφιῶρεπῆ καὶ ἐπιβουλον τῆς περιφλαυτίας, ἤκουσε τὴν συνείδησίν του νὰ κράζῃ εἰς τὰς ἀκοάς του παρωργισμένη σόφισμα! ἄθλιε, σόφισμα! Ποσάκις ἐσπαράχθη ἡ ψυχὴ του ὑπὸ τὸν ὄνυχα τοῦ χρέους, τοῦ καθήκοντος! Κατὰ Θεοῦ ἀντίστασις! Ὅποιος ἰδρῶς ἀιματώδης! Ὅποια μυστικαὶ πληγαί; τὰς ὁποίας μόνος αὐτὸς ἠσθάνετο ἀίμασσούσας! Ποσάκις πάλιν ἀνηγέρθη αἰμοσταγής; μυρίους φέρων μύλωπας, ἠφανισμένος, πεφωτισμένος, ἔχων ἐντὸς μὲν τῆς καρδίας τὴν ἀπελπισίαν, ἐντὸς δὲ τῆς ψυχῆς τὴν γαλήνην! καὶ, ἠττώμενος, ἠσθάνετο ἑαυτὸν νικητὴν! καὶ ἡ συνείδησις του, ἀφοῦ τὸν κατεσύντριβε καὶ τὸν ἐστρέβλωνεν, ὀρθία ἄνωθεν αὐτοῦ, δεινῆ, φοβερὰ, φαεινῆ, ἤσυχος, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, — Τώρα, ὕπαγε ἐν εἰρήνῃ.

Ἄλλὰ, φεῦ! ὅποια τραγικὴ εἰρήνη μετὰ τὴν ἔξοδον ἀπὸ τοιούτου ἀγῶνος ζοφεροῦ!

Ἐν τούτοις, ὁ Ἀγιάννης ἠσθάνθη κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ὅτι ἤλθε πλέον εἰς τὴν τελευταίαν μάχην του.

Ἐν ζήτημα παρουσιάζετο ὀδυνηρόν.

“Ὀλων τῶν ἀνθρώπων ὁ προορισμὸς δὲν εἶναι εὐθύς· δὲν ἀναπτύσσεται μὲ ὁμαλότητα· ἔχει ἀδιέξοδα μέρη, βόθρους, λαβυρινθούς σκοτεινοὺς, τριόδους φερούσας εἰς ἀπορίαν, διότι παρουσιάζονται δρόμοι πολλοὶ καὶ διάφοροι. Ὁ Ἀγιάννης εὐρίσκειτο κατ’ ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς μίαν τῶν τριόδων τούτων, καὶ ταύτην κινδυνωδεστάτην πασῶν.

Ἦλθεν εἰς τὴν ἐσχάτην διασταύρωσιν τοῦ καλοῦ μὲ τὸ κακόν. Καὶ τώρα, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας τοῦ βίου του περιπετείας, παρουσιάζοντο εἰς αὐτὸν δύο δρόμοι διάφοροι· ὁ μὲν ἐπαγωγὸς, ὁ δὲ φρικώδης. Τίνα ἐκ τῶν δύο νὰ ἐκλέξῃ;

Ὁ μὲν φρικώδης κατεδεικνύετο εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ μυστηριώδους δακτύλου, τὸν ὁποῖον βλέπομεν ὁσάκις προσηλοῦμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν εἰς τὸ σκότος.

Ὁ Ἀγιάννης εὐρέθη ἐκ νέου εἰς τὸ δίλλημα· τί νὰ ἐκλέξῃ; ἰὸν τρομερὸν λιμένα, ἢ τὴν δελεαστικὴν ἐνέδραν;

Εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς τούτο; ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ ἐπιδέχεται ἰατρείαν, ἢ δὲ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου οὐδαμῶς; Φρικτὸν πρᾶγμα εἰμαρμένη ἀνιάτος!

Ἡ ἀπορία τοῦ Ἀγιάννη σήμερον ἦτον ἡ ἐξῆς·

Πῶς νὰ προσενεχθῇ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Τιτίκας καὶ τοῦ Μαρίου; Ταύτην τὴν εὐδαιμονίαν αὐτὸς τὴν ἠθέλησε καὶ αὐτὸς τὴν κατειργάσθη· καὶ πάλιν αὐτὸς τὴν ἐνέπηξεν· εἰς τὰ ἐντόσθιά του ὡς μάχαιραν· ὥστε βλέπων αὐτὴν ἠδύνατο νὰ αισθάνεται ὁποῖαν εὐχαρίστησιν καὶ μαχαιροποιὸς τις, παρατηρῶν τὸ σημεῖον τοῦ ἰδίου του ἐργοστασίου ἐπὶ ἐγγχειριδίου τὸ ὁποῖον ἀπέσπασαν ἐκ τοῦ στήθους του ἀχνίζον ἐκ τοῦ αἱματός του.

Ἡ Τιτίκα εἶχε τὸν Μάριον καὶ ὁ Μάριος τὴν Τιτίκαν. Εἶχον τὰ πάντα, ἦσαν δὲ καὶ πλοῦσοι. Καὶ ταῦτα ἦσαν ἔργον αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην, τώρα ὅτε αὕτη ἦτον ὑπαρκτή, πῶς ἐμέλλε νὰ τὴν μεταχειρισθῇ ὁ Ἀγιάννης; Νὰ ἐπιβάλῃ ἐπ’ αὐτῆς τὸν ἑαυτὸν του; Νὰ μετέρχεται αὐτὴν ὡς νὰ ἀνῆκεν εἰς αὐτόν; Ἡ Τιτίκα ἀνῆκε βεβαίως εἰς ἄλλον· ἀλλὰ νὰ κρατήσῃ ὁ Ἀγιάννης ἐκ τῆς Τιτίκας πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ ἐξ αὐτῆς, καὶ τοι εἰς ἄλλον ἀνηκούσης; Νὰ μείνῃ εἰς αὐτὴν ὁποῖος ἦτον μέχρι τοῦδε, δηλαδὴ εἶδος πατρὸς ἀμφιβόλου ἀλλὰ σεβαστοῦ; Νὰ εἰσαχθῇ ἡσύχως εἰς τὸν οἶκον τῆς Τιτίκας; Νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὸν οἶκον τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον του χωρὶς νὰ εἴπῃ τίποτε; Νὰ παρουσιασθῇ ἐκεῖ ὡς δικαιοματικῶς, καὶ νὰ παρακαθῆσθαι κεκαλυμμένους ὑπὸ

πέπλον, εἰς τὴν φωτεινὴν ἐστίαν ταύτην ; Νὰ λαμβάνῃ εἰς τὰς τραγικὰς τοῦ χεῖρας τὰς χεῖρας τῶν ἀθῶων τούτων, μειδιῶν πρὸς αὐτούς ; Νὰ ἀναπαύσῃ ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς ἐστίας τοῦ γέροντος Γιλνορμάνδου τοὺς πόδας του, πόδας οἵτινες παρέσυρον ὀπίσω των τὴν ἀτίμωσιν ἣν ὁ νόμος ἐπέβαλεν εἰς αὐτόν ; Νὰ καταστήσῃ ἑαυτὸν κοινωνὸν τῶν τυχῶν τῆς Τιτίκας καὶ τοῦ Μαρίου ; Νὰ συμπυκνώσῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου του τὴν σκιάν καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου των τὴν ἀχλύν ; Νὰ εἰσάξῃ τὴν καταστροφὴν τοῦ μέτοχον ἐκ τρίτου εἰς τὰς δύο εὐμοιρίας των ; Νὰ ἐξακολουθήσῃ σιωπῶν ; Ἐνὶ λόγῳ, νὰ κἀθηται πλησίον τῶν δύο τούτων εὐδαιμόνων ὄντων ὡς ἀπαίσιος τῆς εἰρμαρμένης δαίμων ἄλλος ;

Διὰ τὰς τολμᾶς τις ν' ἀνεγείρῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δασάκις ἐμφανίζονται εἰς αὐτὸν ζητήματά τινα ἐν ὄλῃ τῇ φρικτῇ γυμνότητι των, πρέπει νὰ ἦναι συνειθισμένος εἰς τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης. Τὸ καλὸν ἢ τὸ κακὸν ἴστανται ὀπισθεν τῆς σοβαρᾶς ταύτης ἐρωτήσεως τῆς Σφιγγός. — Τώρα δὲ τί θὰ πράξῃς ;

Ὁ Ἀγιάννης εἶχε τὴν ἔξιν ταύτην, ὡς πολλάκις δοκιμασθεῖς. Ἦτένισε λοιπὸν ἀσκαρδαμυκτὴ πρὸς τὴν Σφίγγα.

Ἐξέτασε τὸ δεινὸν καὶ ἀδυσώπητον πρόβλημα καθ' ὅλας τὰς φάσεις του.

Ἡ Τιτίκα, αὕτη ἡ χαρίεσσα ὑπαρξίς, ἦτον ἡ σχεδία τοῦ ναυαγίου του. Τὴν νὰ κάμῃ ; Νὰ κρατηθῇ ἀπ' αὐτῆς, ἢ νὰ τὴν ἀφίσῃ ;

Ἐὰν ἐκρατεῖτο ἀπ' αὐτῆς, θὰ ἐξήρχετο ἐκ τῆς ἀβύσσου τῆς συμφορᾶς, θὰ ἀνέβαινεν ἐκ νέου εἰς τὸν ἥλιον, θὰ ἄφινε νὰ καταβρέυσῃ ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῆς κόμης του τὸ πικρὸν ὕδωρ, θὰ ἐσώζετο, θὰ ἔζη.

Νὰ τὴν ἀφίσῃ ;

Τότε λοιπὸν ἡ ἄβυσσος.

Οὕτω συνεβουλεύετο τὴν ἰδίαν του διάνοιαν ὀδυνηρῶς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐπάλαιεν εἰς τὰ ἐντὸς του, χυνόμενος μανιωδῶς τὴν μὲν κατὰ τῆς ἰδίας του θελήσεως, τὴν δὲ κατὰ τῆς ἰδίας του πεποιθήσεως.

Εὐτυχῶς ἠδυνήθη νὰ κλαύσῃ, καὶ τὰ δάκρυα τὸν ἀνεκούφισαν, ἴσως δὲ καὶ τὸν ἐφώτισαν. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ ὑπῆρξεν ἀγρία. Ἐξεβράγη ἐντὸς αὐτοῦ τρικυμία μανιωδεστέρα ἐκείνης ἧτις ἄλλοτε ποτε τὸν εἶχεν ὠθήσει πρὸς τὸ Ἀρρᾶσον. Τὸ παρελθὸν ἐπανήρχετο εἰς τὸ πνεῦμά του ἀντικρὺ τοῦ παρόντος· συνέκρινεν ὁ δυστυχὴς καὶ ἐθρήνηεν πικρῶς.

Δυστυχία! ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ἔρχεται εἰς πέρας μὲ τὴν ἰδίαν του συνείδησιν. Ἡ συνείδησις δὲν ἔχει πυθμένα, ἐπειδὴ ἡ συνείδησις εἶναι ὁ Θεός. Ῥίπτει ὁ ἄνθρωπος εἰς τοῦτο τὸ φρέαρ τὴν ἐργασίαν ὅλης του τῆς ζωῆς, ῥίπτει εἰς αὐτὸ τὴν περιουσίαν του, ῥίπτει τὰ πλούτη του, ῥίπτει πᾶσαν ἐπιτυχίαν του, ῥίπτει τὴν ἐλευθερίαν του ἢ τὴν πατρίδα, ῥίπτει τὴν εὐημερίαν του, τὴν ἀνάπαυσίν του, τὴν χαράν του. Ῥίπτει, ἀκόμη ῥίπτει, ἀκόμη! Κενώσατε τὸν ἀμφορέα! κλίνετε τὸν κρατῆρα! Εἶναι χρεῖα νὰ ῥίψῃ καὶ τὴν καρδίαν του ἐντὸς αὐτοῦ.

Δὲν εἶναι λοιπὸν συγγνωστὸς ἐὰν ἐπὶ τέλους ἀνανεύσῃ; Μὴ δύναται τὸ ἀνεξάντλητον νὰ ἔχῃ τι δικαίωμα; ἢ μὴ τὰ ἀτελεύτητα δεσμὰ δὲν εἶναι ἀνώτερα τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως; Τίς ἄρα θὰ ἐμέμφετο τὸν Σίσυφον καὶ τὸν Ἀγιάνην λέγοντας, — Ἄρκεϊ!

Δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ὑπακοὴν τῆς ψυχῆς ὄριον; Ἐὰν ἡ ἀένναος κίνησις εἶναι πρᾶγμα ἀδύνατον, πῶς δύναται ν' ἀπαιτηθῇ ἡ ἀένναος ἀφοσίωσις;

Τὸ πρῶτον βῆμα τίποτε δὲν εἶναι τὸ τελευταῖον εἶναι δύσκολον. Τί εἶναι ἡ ὑπόθεσις ἐκείνη τοῦ Γιαστούρα παραβαλλομένη πρὸς τὸν γάμον τῆς Τιτίκας καὶ τὰς συνεπειὰς τοῦ γάμου τούτου; Τὸ «Εἴσελθε πάλιν εἰς τὸ κάτεργον» τί εἶναι παραβαλλόμενον πρὸς τὸ «Εἴσελθε πάλιν εἰς τὸ μηδέν»; »

Ῥ πρώτη βαθμὶς πρὸς τὴν κάθοδον, πόσον εἶσαι σκοτεινὴ!
Ῥ δευτέρα βαθμὶς, πόσον εἶσαι ζοφερά!

Πῶς νὰ μὴ ἀποστρέψῃ τὸ πρόσωπόν του αὐτὴν τὴν φορὰν;
Τὸ μαρτύριον εἶναι στρέβλωσις ἀγιάζουσα. Στέργει ὁ ἄνθρωπος κατ' ἀρχάς· κἀθῆται ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ ἐκ σιδήρου πεπυρακτωμένου, θέτει ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ τὸ ἐκ σιδήρου πεπυρακτωμένον διάδημα, δέχεται τὴν ἐκ σιδήρου πεπυρακτωμένον σφαῖραν ἐπὶ τῶν γονάτων, λαμβάνει τὸ ἐκ σιδήρου πεπυρακτωμένον σκήπτρον, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἐνδυσθῇ καὶ τὸν μανδύαν τὸν πύρινον· δὲν ἔρχεται στιγμὴ καθ' ἣν ἡ σὰρξ ἢ ἄθλια ἐπαναστατεῖ, καὶ ὁ ἄνθρωπος παρατεῖται τῆς στρεβλώσεως;

Τέλος, ὁ Ἀγιάνης μετέβη εἰς τὴν γαλήνην τῆς ἐσχάτης ἀθυμίας.

Ἐστάθμισεν, ἐσκέφθη, παρετήρησε τὰς παραλλαγὰς τῆς μυστηριώδους στάθμης τοῦ σκότους καὶ τοῦ φωτός.

Νὰ ἐπιβάλλῃ τὰ κάτεργά του εἰς τὰ δύο φωτεινὰ ταῦτα παιδιὰ, ἢ νὰ συμπληρώσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν ἀνίατον ἀπώλειάν του; Εἶχεν

ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν θυσίαν τῆς Τιτίκας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν θυσίαν ἑαυτοῦ.

Τί ἐκ τῶν δύο ;

Τέλος πάντων, ποίαν ἀπόφασιν ἔλαβε ; Ποίαν ἔδοσεν ἀπόκρισιν ὀριστικὴν εἰς τὰ ἐντὸς του πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τῆς ἀδιαφθόρου καὶ ὀλεθρίας μοίρας του ; Ποίαν θύραν ἀπεφάσισε νὰ ἀνοίξῃ ; Ποῖον μέρος τοῦ βίου του ἀπεφάσισε νὰ κλείσῃ καὶ νὰ καταδικάσῃ ; Ποῖον ἐκ τῶν κρημνῶν οὔτινες τὸν περιεκύκλουν ἠθέλησε νὰ ἐκλέξῃ ; Πρὸς ποῖον ἐκ τῶν βραθρῶν τούτων κατένευσε διὰ τῆς κεφαλῆς ;

Ἡ ζαλόεσσα σκέψις του διήρκεσεν ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα.

Ἐξημέρωσε, καὶ αὐτὸς ἐκάθητο εἰσέτι εἰς τὴν αὐτὴν ἐκείνην θέσιν, κεκυφὼς ἐπὶ τῆς κλίνης, πλακωμένος ὑπὸ τὸ ἀπειρον ἄχθος τῆς τύχης, μὲ τὰς χεῖρας συνεσφιγμένας καὶ τοὺς βραχίονας τεταμένους ἐπὶ τῆς στρωμνῆς, ὡς ἐσταυρωμένος τὸν ὁποῖον ἀποκαθηλώσαντες ἔρριψαν ἐπὶ τῆς γῆς πρηγῆ. Ἐμεινεν ἐκεῖ δώδεκα ὥρας, τὰς δώδεκα ὥρας μακρᾶς νυκτὸς χειμερινῆς, παγωμένος, χωρὶς ποσῶς ν' ἀνεγείρῃ τὴν κεφαλὴν του ἢ νὰ προσφέρῃ λέξιν. Καὶ αὐτὸς μὲν ἔκειτο ὡς πτώμα, ἀκίνητος, ἢ δὲ διάνοιά του ἐκυλίετο χαμαὶ ἢ ἀνεπτεροῦτο, τώρα μὲν ὡς ἡ ὕδρα, τώρα δὲ ὡς ὁ ἀετός. Τὸν ἔβλεπέ τις ἐκεῖσε, ἀκίνητον, καὶ τὸν ἐξελάμβανεν ὡς νεκρὸν· αἴφνης ὁμως ἐταράττετο σπασμωδικῶς, καὶ τὸ στόμα του, ὄν προσκεκολλημένον ἐπὶ τῶν φρεματίων τῆς Τιτίκας, κατεφίλει αὐτά. Τότε ἔβλεπέ τις ὅτι ἔζη οὗτος ὁ ἄνθρωπος.

Τίς τὸν ἔβλεπε ; τίς ἦτον νὰ τὸν βλέπῃ, ἀφοῦ ὁ Ἀγιάννης ἦτον μόνος, καὶ οὐδεὶς εὕρισκετο παρῶν ;

Τὸν ἔβλεπεν ἐκαίνοσ ὅστις καὶ ἐν τῷ σκότει· πάρεστι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΤΑΓΩΝ ΤΟΥ ΠΟΤΗΡΙΟΥ.

Α΄.

Ἡ ἑβδόμη Ζώνη καὶ ὁ ὄγδος Οὐρανός.

Ἡ ἐπιούσα τῶν γάμων εἶναι πάντοτε σιωπηλὴ καὶ μονήρης. Οἱ φίλοι καὶ οἱ σχετικοὶ τῶν νεονύμφων σέβονται τὴν ἡσυχίαν των, πρὸς δὲ καὶ τὸν παρατεταμένον ὕπνον αὐτῶν. Ὁ θόρυβος τῶν ἐπισκέψεων καὶ τῶν συγχαριτηρίων ἐπέρχεται βραδύτερον. Τὴν ἡμέραν 17 φεβρουαρίου, εἶχε παρέλθει ἤδη ἡ μεσημβρία, καὶ ὁ Βάσκος, φέρων ὑπὸ μάλης χειρόμακτρον καὶ κόρυθρον, διηυθέτει τὰ τοῦ ἀντιθαλάμου, ποῦ μὲν τινάσων τὸν κονιορτὸν, ποῦ δὲ φυσῶν, ποῦ δὲ σαρώων, ὅτε ἤκουσε κρουομένην ἐλαφρῶς τὴν θύραν. Ἀνοίγει ὁ Βάσκος, καὶ βλέπει ἐνώπιόν του τὸν κύριον Θερσανέμην.

Τὸν εἰσάγει ἀμέσως εἰς τὴν αἴθουσαν, οὗσαν ἀκόμῃ ἐν ἀκαταστασίᾳ ἐκ τῆς χθεσινῆς εὐωχίας, ὡς πεδίον μάχης τὴν ἐπιούσαν, καὶ ζητεῖ συγγνώμην παρ' αὐτοῦ. — Ἐξυπνήσαμεν, ξεύρετε, ἀργά.

— Ἐξύπνησεν ὁ κύριός σου; ἠρώτησεν ὁ Ἀγιάννης.

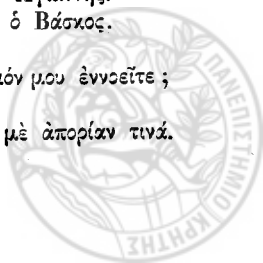
— Πῶς εἶναι τὸ χέρι σας; ἀνηρώτησεν ὁ Βάσκος.

— Καλῆτερα. Ἐξύπνησεν ὁ κύριός σου;

— Ποῖος; τὸν παλαιὸν, ἢ τὸν νέον κύριόν μου ἐννοεῖτε;

— Τὸν κύριον Πομμερσύ.

— Τὸν κύριον βαρῶνα; εἶπεν ὁ Βάσκος μὲ ἀπορίαν τινά.

Ἐνώπιον τοῦ Βάσκου, ὁ Κ. Θερσανέμης ἔσφαλε μὴ ἀποκαλέσας τὸν κύριόν του βαρῶνα ἀλλ' ἀπλῶς κύριον. Οἱ τιτλοφοροῦντες τιτλοφοροῦσι πρὸ πάντων διὰ τοὺς θεράποντας αὐτῶν· μέρος τι τοῦ τίτλου προσκολλᾶται καὶ εἰς αὐτούς· ἔχουσι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φιλόσοφος τις θὰ ἀπεκάλει προπηλακισμόν τοῦ τίτλου, καὶ τοῦτο τοὺς κολακεύει. Ὁ Μάριος, ἂν καὶ δημοκράτης ἀποδεδειγμένος, ἦτον σήμερον βαρῶν ἀκουσίως του. Συνέβη δ' ἐπὶ τούτου μικρά τις ἐπανάστασις ἐντὸς τῆς οἰκογενείας, διότι ὁ Κ. Γιλνορμάνδος ἤθελε τώρα τὸν τίτλον τοῦτον, ἐνῶ ὁ Μάριος τὸν ἀπεποιεῖτο. Ἀλλ' ὅμως ὁ συνταγματάρχης Πομιμερσὺ εἶχε γράψει· « Ὁ υἱός μου ὀφείλει νὰ φέρῃ τὸν τίτλον μου. » καὶ ὁ Μάριος ὑπήκουσε. Καὶ ἔπειτα πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ Τιτίκα, ὡς πᾶσα γυνή, εὐηρεστεῖτο νὰ τὴν ἀποκαλῶσι βαρῶνην.

— Τὸν κύριον βαρῶνα; ἐπανελάβεν ὁ Βάσκος. Πάγω νὰ ἰδῶ. Πάγω νὰ τὸν εἰπῶ ὅτι ὁ Κ. Θερσανέμης εἶναι ἔξω.

— Ὅχι. Μὴ τὸν εἰπῆς ὅτι εἶμαι ἐγώ. Εἰπέ τον ὅτι κάποιος ζητεῖ νὰ τὸν ὀμιλήσῃ ἰδιαιτέρως, χωρὶς νὰ τὸν ἀναφέρῃς ὄνομα.

— Πῶς! εἶπεν ὁ Βάσκος.

— Θέλω αἰφνιδίως νὰ παρουσιασθῶ. Ἐχω κάτι νὰ τὸν εἰπῶ αἰφνιδίον.

— Ἄ! εἶπεν ὁ Βάσκος, θεωρήσας ὡς φυσικὴν τὴν ἐξηγήσιν. Καὶ ἀπῆλθε.

Ὁ Ἀγιάννης ἔμεινε μόνος.

Ὡς εἴπομεν πρὶν, ἡ αἴθουσα ἦτον εἰσέτι ἐν ἀκαταστασίᾳ. Ἐνόμιζέ τις ὅτι, ἐὰν ἔδιδεν ἀκρόασιν, θὰ ἤκουεν εἰσέτι τὸν θόρυβον τοῦ γάμου ἀμυδρῶς. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἔκειντο εἰσέτι ἄνθη παντοῖα πεσόντα ἐκ τῶν ἀνοδοεσμῶν καὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς τῶν γυναικῶν. Τὰ κηρία, ὄντα κεκαυμένα μέχρι τῆς ρίζης των, ἐπρόσθετον εἰς τὰ κρύσταλλα τῶν πολυελαίων σταλακτίτας ἐκ τῶν δακρῶν των. Οὐδὲν τῶν ἐπίπλων εὐρίσκετο εἰς τὴν θέσιν του. Εἷς τινὰς ἄκρας, τρεῖς ἢ τέσσαρες θρονίδες, κυκλοειδῶς τεθειμέναι καὶ ἐγγὺς ἢ μία τῆς ἄλλης, ἐφαίνοντο ὡς ἐξακολουθοῦσαι συνομιλίαν. Τὸ δλον ὑπῆρχε χαροποιόν. Σώζεται τις χάρις καὶ εἰς νεκρὰν ἑορτήν. Βεβαίως οἱ μεθέξαντες εἰς αὐτὴν καλῶς ἠθύθησαν. Ὁ ἥλιος εἶχε διαδεχθῆ τὸν πολυελαίον, καὶ εἰσέδυν εἰς τὴν αἴθουσαν περιχαρῶς.

Διέτρεξαν ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας. Ὁ Ἀγιάννης ἴστατο ἀκίνητος εἰς τὸν τόπον ὅπου ὁ Βάσκος τὸν εἶχεν ἀφίσει. Ἦτον ὠχρότατος. Βεβαρυμένοι οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐκ τῆς ἀϋπνίας, ἦσαν χλωσμένοι εἰς τὴν

κοιλότητα αὐτῶν. Τὸ μέλαν ἔνδυμά του εἶχε τὰς πτυχὰς φορέματος διανυκτερεύσαντος ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ. Οἱ ἀγκῶνες ἦσαν λευκασμένοι ἐκ τοῦ χνοῦ ὅστις προσκολλᾶται εἰς τὸ ἐριούχον ὕφασμα, ὅταν αὐτὸ προστριβῆ εἰς θόβνια. Ὁ Ἀγιάννης παρετήρει πρὸ τῶν ποδῶν του τὸ παραθύρον, σχεδιαζόμενον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Ἀκούσας τὸν τριγμὸν τῆς θύρας, ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμούς.

Βλέπει τὸν Μάριον εἰσερχόμενον.

Ὁ Μάριος εἰσῆλθε περιχαρῆς, ἰλαρός· τὰ ὄμματά του περιέχον θρίαμβον. Καὶ αὐτὸς δὲν εἶχε κοιμηθῆ.

— Ἄ! ὁ πατέρας! ἀνέκραξεν ἅμα ἰδὼν τὸν Ἀγιάννην· τί ἀνόητος αὐτὸς ὁ Βάσκος μὲ τὸν μυστηριώδη τρόπον του! Πῶς τόσον ἐνωρίς; Εἶναι μόλις ἡμίσεια ὥρα μετὰ τὸ μεσημέρι. Ἡ Τιτίκα κοιμᾶται.

Ἡ λέξις, « ὁ Πατέρας » λαχθεῖσα παρὰ τοῦ Μαρίου πρὸς τὸν Κ. Θερσανέμην ἐσήμαινε, « Ὑπάτη εὐδαιμονία. » Εἶναι γνωστὸν ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ἐφάνη πάντοτε ἀπόστασις τις, ψυχρότης, ἀποφυγὴ· πάγος ὅστις ὤφειλε νὰ συντριβῆ ἢ νὰ ἀναλυθῆ. Ὁ Μάριος εὐρίσκειτο εἰς στιγμὴν θυμηδίας, στιγμὴν ἐξ ἐκείνων καθ' ἃς ἡ ψυχρότης ἐκλείπει, καθ' ἃς ὁ πάγος ἀναλύεται, καὶ ὁ Κ. Θερσανέμης ἐτύγχανε πρὸς αὐτὸν ὅποιος καὶ πρὸς τὴν Τιτίκαν· πατήρ.

Ὁ Μάριος ἐξηκολούθησε λαλῶν· οἱ λόγοι ἀνέβαινον εἰς τὰ χεῖλη του ἄφθονοι, ἴδιον εἰς τοὺς θείους παροξυσμούς τῆς χαρᾶς.

— Μὲ πόσῃν χαρὰν σὰς βλέπω! Χθὲς, δὲν ἐξεύρετε πόσον ἠσθανόμεθα τὴν ἀπουσίαν σας. Καλημέρα, πατέρα. Πῶς εἶναι τὸ χέρι σας; Καλῆτερα, πῶς;

Καὶ ἠὺχαριστημένος ἐκ τῆς ἀπαντήσεως τὴν ὁποίαν ἔδωκεν αὐτὸς ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἐρώτησίν του, ἐξηκολούθησε·

— Εἶπομεν πολλὰ διὰ σὰς καὶ οἱ δύο. Ἡ Τιτίκα πολὺ σὰς ἀγαπᾷ! Μὴ λησμονεῖτε ὅτι ἔχετε ἐδῶ τὸν κοιτῶνά σας εἰς τὸ ἐξῆς. Ἐκείνην τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου δὲν τὴν θέλομεν πλέον. Κατ' οὐδένα τρόπον δὲν τὴν θέλομεν. Πῶς ἠμπορέσετε νὰ κατοικήσετε εἰς μίαν ὁδὸν ὡσὰν ἐκείνην, μίαν ὁδὸν νοσῶδη, μ α λ ὡ τ ρ ι α ν, ἄσχημην, ψυχρὰν, στενὴν. ὅπου μόλις χωρεῖ ὁ ἄνθρωπος; Σήμερον, ἀμέσως, νὰ μεταφέρετε ἐδῶ τὰ ἐπιπλά σας, ἢ σὰς προειδοποιῶ ὅτι θὰ τὰ ἔχετε κακὰ μὲ τὴν Τιτίκαν. Ἡ Τιτίκα ἐννοεῖ νὰ μᾶς σύρῃ ὅλους ἀπὸ τὴν μύτην. Προσέξτε. Εἶδετε τὸν θάλαμόν σας, εἶναι πλησίον τοῦ ἰδικοῦ μας· βλέπουν εἰς τοὺς κήπους τὰ παράθυρα. Ἐβαλαν καὶ διώρθωσαν τὴν κλειδωνιάν, ἡ κλίνη εἶναι στρωμένη, ἑτοιμη, ἕλα ἐν τάξει· σείς

μόνον περιμένεσθε. Ἡ Τιτίκα ἔθεσε πλησίον τῆς κλίνης σας μίαν μεγάλην θρονίδα, τὴν ὅποιαν εἶχομεν, μὲ βελουδὸν τῆς Οὐτρέχτης, καὶ εἶπεν εἰς αὐτὴν· « Ἄνοιξέ του τὰς ἀγκάλας σου καὶ δέξου τον. » Τὴν ἀνοιξιν, εἰς τὰς ἀκακίας αἱ ὅσσαι κείνται ἀπέναντι τῶν παραθύρων σας, ἔρχεται μία ἀηδών. Ἀκόμη δύο μῆνας, καὶ τὴν ἔχετε. Θὰ ἔχετε δεξιόθεν σας τὴν φωλεάν της καὶ ἀριστερόθεν τὴν ἰδικὴν μας. Αὐτὴ θὰ κελᾷ τὴν νύκτα, καὶ ἡ Τιτίκα θὰ ὀμιλῇ τὴν ἡμέραν. Ὁ θαλαμὸς σας κεῖται πρὸς μεσημβρίαν. Ἡ Τιτίκα θὰ βάλῃ ἐκεῖ εἰς τάξιν τὰ βιβλία σας, τὴν περιοδεῖαν τοῦ πλοιάρχου Κούκ, καὶ τὴν ἄλλην, τοῦ Βαγκουῦβερ, ὅλα ὅσα ἀγαπᾶτε νὰ ἀναγινώσχετε. Ἐχετε, νομίζω, ἓνα μικρὸν ὁδοιπορικὸν σάκκον, τὸν ὅποιον εὐνοεῖτε· ἤρα δι' αὐτὸν ἓνα τόπον τιμῆς, ὅπου ἐμπορεῖ νὰ σταθῇ ἐξαίρετα. Κατεκτήσατε ἔλῃν τὴν ἀγάπην τοῦ πάππου μου· τὸν ἀρέσκετε. Θὰ ζῶμεν ὁμοῦ ὅλοι. Γνωρίζετε βίσι; ὁ πάππος θὰ ὑπερχαρῆ, ἂν παίζετε τὸ βίστι. Ὁσάκις θὰ λείπω εἰς τὸ δικαστήριον, σεῖς θὰ παγαίνετε τὴν Τιτίκαν εἰς τὸν περίπατον, εἰς τὸ Λουξεμβούργον, ἐνθυμείσθε; ὡς ἓνα καιρὸν. Ἀπόφασις· θὰ ζήσωμεν εὐδαιμόνως. Ἀλλὰ μὲ σᾶς· δὲν πρέπει νὰ μᾶς λείψετε· ἀκούετε, πατέρα; Τότε τί ἐκαταλάβσαμεν; Ἐν τοσοῦτω, σήμερον θὰ προγευματίσετε μαζὴ μας.

— Κύριε, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης, ἔχω κᾶτι νὰ σᾶς εἰπῶ. Ὑπῆρξά ποτε κατάδικος εἰς τὰ κάτεργα.

Ὑπάρχει ὄριον, τὸ ὅποιον ὅταν ὑπερβῶσιν οἱ ὀξεῖς ἤχοι δὲν δύναται πλέον νὰ συλλάβῃ αὐτοὺς ἡ ἀκοή· ὅμοιον τι ὄριον ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ λέξεις, « Ὑπῆρξά ποτε κατάδικος εἰς τὰ κάτεργα, » ἐξεληθῆσαι ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Κ. Θερασνέμη καὶ εἰσελθῆσαι εἰς τοῦ Μαρίου τὴν ἀκοήν, ὑπερέβαινον τὸ δυνατόν μέτρον. Ὁ Μάριος δὲν ἤκουσε. Τὸν ἐφάνη μὲν ὅτι ἐλέχθη τι εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ δὲν ἐνόησέ τι. Ἐμεινε κεχηγνῶς.

Τότε δὲ παρετήρησεν, ὅτι ὁ ἀνθρώπος ὅστις ὠμίλει πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἀπαίσιόν τι εἰς τὴν ὕψιν. Μέχρι ταύτης τῆς στιγμῆς δὲν εἶχε προσέξει εἰς τὴν φοβερὰν τοῦ Ἀγιάννη ὠχρότητα.

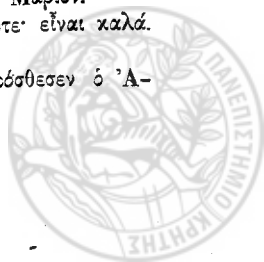
Ὁ Ἀγιάννης ἔλυσε τὸν μέλανα λαιμοδέτην ἀπὸ τοῦ ὀποίου ἦτον ἡ χεὶρ του ἐξηρητημένη, ἐξετύλιξε λευκόν τι πανίον ἐντὸς τοῦ ὀποίου εἶχε τὴν χεῖρά του, καὶ ἔδειξεν αὐτὴν εἰς τὸν Μάριον.

— Κυττάξτε, εἶπε· δὲν ἔχει τὸ χέρι μου τίποτε· εἶναι καλά.

Ὁ Μάριος εἶδε τὴν χεῖρα τοῦ Ἀγιάννη.

— Οὔτε εἶχε πάθει τίποτε τὸ χέρι μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἀ-

γιάννης.

Καὶ ἀληθῶς, ἡ χεὶρ του ἐφαίνετο ὑγιεστάτη.

— Ἐπρεπεν, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἀγιάννης, νὰ μὴ παρευρεθῶ εἰς τὸν γάμον. Ὅσον περισσότερον ἡμπόρεσα, δὲν παρευρέθην εἰς αὐτόν. Ἐπετηδεύθην ὅτι ἔπασχε τὸ χέρι μου, διὰ νὰ μὴ πραχθῇ τι πλαστόν· διὰ νὰ μὴ εἰσαχθῇ εἰς τὰ προικοσύμφωνα μία ματαία ὑπογραφή· μία ὑπογραφή ὀλωσδιόλου κενή.

— Τί θέλετε νὰ εἰπῆτε μὲ τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ Μάριος ὑποτραυλίζων.

— Θέλω νὰ εἰπῶ, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης, ὅτι ἤμην ποτὲ εἰς τὰ κάτεργα.

— Μὴ μου πάρετε τὸν νοῦν! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος περίφοβος.

— Κύριε Ποιμερσὺ, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης, ἐγὼ δεκαεννέα ἔτη ἤμην εἰς τὰ κάτεργα κατὰδικος. Διὰ κλοπῆν. Ἐπειτα κατεδικάσθην εἰς αὐτὰ διὰ βίου. Διὰ νέαν κλοπῆν. Καὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶμαι δραπέτης ἀπὸ τὸ κάτεργον.

Ὁ Μάριος ἠναγκάσθη νὰ ἴδῃ ὅτι δὲν ὠνειρεύετο. Ἦρχησε νὰ ἐνοῆ· καὶ καθὼς συμβαίνει πάντοτε εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἐφαντάσθη πράγματα χείρονα τοῦ δέοντος. Ἠσθάνθη τὸ ῥίγος μυσσαρᾶς ἀστραπῆς ἐσωτερικῆς· ἤρχησε νὰ τρέμῃ ὑπὸ τὴν κατοχὴν ἰδέας ἧτις διεπέρασε τὸ πνευμά του ὡς ῥομφαία. Διέκρινεν ἐν τῷ μέλλοντί του τύχην ἀποτρόπαιον.

— Εἰπῆτε, ὅλα εἰπῆτέ τα! ἀνέκραξεν. Εἶσθε ὁ πατὴρ τῆς Τιτίκας!

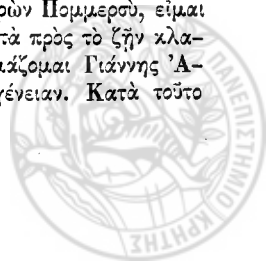
Καὶ ἔχαμε δύο βήματα πρὸς τὰ ὀπίσω μὲ ἀπερίγραπτον φρίκην.

Ὁ Ἀγιάννης ἀνέτεινε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μὲ τόσον μεγαλεῖον, ὥστε ἐφάνη ὡς νὰ ἀνυψώθη ἕως εἰς τὴν ὄροσφν.

— Εἶναι ἀνάγκη, κύριε, ἐδῶ νὰ μὲ πιστεῦσετε· μοιλονότι ὁ ἰδικός μας ὁ ὄρκος δὲν εἶναι δεκτός ἐνώπιον τοῦ νόμου . . .

Ἐσιώπησεν· ἔπειτα δ' ἐπρόσθεσε, λαλῶν μὲ τόνον τινὰ ἡγεμονικὸν καὶ ἐνταυτῷ πένθιμον, βραδέως καὶ δίδων βαρῦτητα εἰς ἐκαστὴν συλλαβήν.

— . . . Θὰ μὲ πιστεῦσετε. Πατὴρ ἐγὼ τῆς Τιτίκας! ἐνώπιον Θεοῦ, ὄχι, δὲν εἶμαι πατήρ της. Ἐγὼ, κύριε βαρὼν Ποιμερσὺ, εἶμαι ἕνας χωρικός ἀπο τὰς Φαβερόλλας. Ἐκέρδαινα τὰ πρὸς τὸ ζῆν κλαδεύων δένδρα. Δὲν ὀνομάζομαι Θερσανέμης, ὀνομάζομαι Γιάννης Ἀγιάννης. Μὲ τὴν Τιτίκαν δὲν ἔχω κάμμίαν συγγένειαν. Κατὰ τοῦτο ἡσυχάσετε.

— Και ποῖος με βεβαιώνει ; . . . εἶπεν ὁ Μάριος ὑποτραυ-
λίζων.

— Ἐγὼ ἀφοῦ τὸ λέγω ἐγώ.

Ὁ Μάριος παρετήρησε τὸν ἄνθρωπον τοῦτον. Ἦτον σκυθρω-
πὸς καὶ ἥσυχος. Ἐκ τοιαύτης γαλήνης δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ψευ-
δος. Ἠσθάνετό τις τὴν ἀλήθειαν ἐντὸς ἐκείνης τῆς νεκρικῆς ψυ-
χρότητος.

— Σὰς πιστεύω, εἶπεν ὁ Μάριος.

Ὁ Ἀγιάννης ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ὡς λαβὼν σημείωσιν τοῦ
λόγου τούτου, καὶ ἐξηκολούθησε λέγων.

— Ἐγὼ ποῖος εἶμαι πρὸς τὴν Τιτίκαν ; ἕνας ἀπλοῦς διαβάτης.
Πρὸ δέκα ἐτῶν δὲν ἐγνώριζα ἂν ὑπῆρχε. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὴν ἀ-
γαπῶ. Ἐνα παιδί, τὸ ὁποῖον εἶδε κάνεις ἐνῶ ἀκόμη ἦτον μικρὸν,
ἐνῶ αὐτὸς ἦτον ἤδη γέρων, τὸ ἀγαπᾷ. Γέρων ὅταν ἦναι κάνεις, αἰ-
σθάνεται εἰς τὸν ἑαυτὸν του ὡς νὰ ἦναι πάππος πρὸς ὅλα τὰ μικρὰ
παιδιά. Δύνασθε, νομίζω, νὰ πιστεύσετε ὅτι ἔχω κ' ἐγὼ ἐντὸς μου
πρᾶγμα τι ὁμοιάζον με καρδίαν. Ἡ Τιτίκα ἦτον ὄρφανή. Ἄνευ πα-
τρὸς, ἄνευ μητρός. Εἶχε χρεῖαν ἐμοῦ. Ἴδου διατὶ ἐδόθην ὄλος εἰς
τὴν ἀγάπην της. Εἶναι τόσοσ ἀσθενῆ πράγματα τὰ παιδιά, ὥστε ὁ
τυχῶν, ἀκόμη καὶ ἕνας ἄνθρωπος ὡσὰν ἐμέ, ἐμπορεῖ νὰ γίνῃ προσ-
τάτης των. Ἐκαμα αὐτὸ τὸ χρέος πρὸς τὴν Τιτίκαν. Δὲν με φαίνεται
ὅτι ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ ἀγαθοεργία μία πράξις τόσοσ μικρὰ καὶ
ἀσήμαντος, ἀλλ' ἂν αὐτὸ ἦναι ἀγαθοεργία, ἔστω, εἰπῆτε ὅτι τὸ ἔ-
καμα. Σημειώσατε αὐτὴν τὴν περίστασιν ὡς ἐλαφρύνουσαν κατὰ τι
τὰ κακουργήματά μου. Σήμερον, ἰδὸν ἡ Τιτίκα παραιτεῖ τὸν βίον μου·
οἱ δύο δρόμοι μας χωρίζονται ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. Ἀπὸ τώρα
καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν δύναμαι πλέον δι' αὐτὴν τίποτε. Εἶναι κυρία
Πομμερσού. Ἡ εἰμαρμένη της ἠλλάξε, καὶ ἠλλάξεν ἐπὶ τὸ βέλτιον
τῆς Τιτίκας. Ὅλα ἐγιναν πολὺ καλά. Ὅσον διὰ τὰς ἐξακοσίας χι-
λιάδας φράγκων, δὲν με ἀνεφέρατε τίποτε περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ προ-
λαμβάνω τοὺς συλλογισμοὺς σας. Αὐτὰ τὰ χρήματα εἶναι μία παρακα-
ταθήκη. Πῶς ἔτυχεν ἡ παρακαταθήκη αὕτη εἰς τὰς χεῖράς μου ; Τί
σημαίνει τοῦτο ; Ἴδου ἀποδίδω τὴν παρακαταθήκην. Δὲν μένει πλέον
τίποτε ἄλλο νὰ ζητηθῇ ἐξ ἐμοῦ. Συμπληρῶ τὴν ἀπόδοσιν ταύτην
φανερῶν τὸ ἀληθές μου ὄνομα. Εἶναι καὶ τοῦτο πράγμα τὸ ὁποῖον
ἀφορᾷ ἐμὲ μόνον Ἡθελα πρὸ πάντων νὰ ἐξεύρετε ποῖος εἶμαι.

Καὶ ὁ Ἀγιάννης ἐσιώπησε προσηλώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς του
ἐπὶ τοῦ Μαρίου, ὡς περιμένων τὸ ἀποτέλεσμα τῶν φανερώσεών του.

Ὁ Μάριος ἴστατο ἔκπληκτος ἐν τῷ μέσῳ τῶν μυρίων συγκεχυμένων ἰδεῶν τοῦ νοός του. Πνοαί τινες αἰφνίδιοι τοῦ ἀνέμου τῆς τύχης διεγειροῦσιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τοιαῦτα κύματα.

Ὅλοι περιήλθομεν εἰς στιγμὰς ταραχῆς τοιαύτας, καθ' ἃς τὰ πάντα ἐν ἡμῖν διασκορπίζονται· λέγομεν ὅτι, ἂν μᾶς ἔλθῃ εἰς τὰ χεῖλη, πράγματα τὰ ὅποια δὲν εἶναι πάντοτε ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ εἴπωμεν. Ὑπάρχουσιν αἰφνίδιοι φανερώσεις τὰς ὁποίας δὲν δύναται ὁ ἀνθρώπος νὰ ὑποφέρῃ· αὐταὶ μεθύσκουσιν ὡς οἶνος δηλητηριώδης. Τόσον κατεπλάγη ὁ Μάριος ἐκ τῆς νέας θέσεως ἣτις ἠνοίχθη ἐνώπιόν του, ὥστε ἐλάλησε πρὸς τὸν ἀνθρώπον τοῦτον σχεδὸν μὲ ἀγανάκτησιν.

— Ἀλλὰ τέλος πάντων, ἀνεκράξε, διατί μὲ τὰ λέγετε ὅλ' αὐτά; Ποῖος σᾶς βιάζει εἰς τοῦτο; Ἡδύνασθε νὰ φυλάξετε τὸ μυστικὸν τὸ ὅποιον ἠθελήσατε νὰ μὲ διακοινώσετε. Οὔτε σᾶς κατεμήνυε κανεὶς, οὔτε σᾶς κατεδίωκεν, οὔτε σᾶς ἐστενοχώρει. Θὰ ἔχετε κάποιον λόγον, διὰ τὸν ὅποιον ἤλθετε αὐτὴν τὴν ὥραν νὰ μὲ τὰ εἰπῆτε. Τελειώσετε λοιπόν. Εἶναι καὶ ἄλλο; Διὰ ποίαν αἰτίαν κάμνετε αὐτὴν τὴν φανέρωσιν;

— Διὰ ποίαν αἰτίαν; ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης μὲ φωνὴν βαρεῖαν καὶ ὑπόκωφον τοιαύτην, ὥστε ἐνόμιξέ τις ὅτι ἐλάλει μᾶλλον πρὸς ἑαυτὸν ἢ πρὸς τὸν Μάριον. Τῶντι, διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς τῶν κατέργων ἔρχεται καὶ λέγει, « Εἶμαι τῶν κατέργων ἀνθρώπος; » Ἡ αἰτία εἶναι ἀληθῶς παράδοξος. Ἔρχομαι ὀρμώμενος ἀπὸ τιμιότητα. Τὸ μέγα μου δυστύχημα εἶναι, ὅτι ἔχω ἐδῶ, εἰς τὴν καρδίαν, ἓν νῆμα τὸ ὅποιον μὲ κρατεῖ δεσμευμένον. Πρὸ πάντων ὅταν κανεὶς γηράσῃ, τὰ τοιαῦτα νήματα εἶναι στερεά. Ὁλὴ ἡ ζωὴ ἀποσυντίθεται περίξ· αὐτὰ ἀντέχουσιν. Ἄν ἡμποροῦν ν' ἀποσπάσω αὐτὸ τὸ νῆμα, νὰ τὸ κόψω ἢ νὰ λύσω τὸν κόμβον, ν' ἀναχωρήσω μακρὰν, θὰ ἐσωζόμην· δὲν εἶχα ἄλλο νὰ κάμω, παρὰ ν' ἀναχωρήσω. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἠδυνάμην· εἰσθε τώρα εὐτυχεῖς, ἀνεχώρου. Ἐδοκίμασα νὰ κόψω αὐτὸ τὸ νῆμα, τὸ ἔσυρα, ἀλλ' ἀντέσχε καλῶς· δὲν ἐκόπη· ἀπεσπάτο μὲ αὐτὸ καὶ ἡ καρδία μου. Τότε εἶπα· « Δὲν ἐμπορῶ νὰ ὑπάγω ἄλλοῦ νὰ ζήσω. Ἀνάγκη νὰ μείνω. » Ἀλλὰ θὰ μὲ εἰπῆτε, — Διατί λοιπόν δὲν ἔμενες χωρὶς αὐτὰ τὰ ἄλλα; Ἐχετε δίκαιον νὰ μὲ θεωρῆτε ὡς ἓνα ἀνόητον. Πραγματικῶς, μὲ προσφέρετε εἰς τὴν οἰκίαν ἓνα θάλαμον, ἡ κυρία Ποιμερσοῦ μὲ ἀγαπᾷ· « Ἄνοιξέ τον τὰς ἀρχάλας σου, » εἶπεν εἰς τὴν θρονίδα· ὁ πάππος μ' ἐπιθυμεῖ πλησίον του· τὸν ἀρέσκω· θὰ ἐκατοικοῦμεν ὅλοι ὁμοῦ.

τράπεζαν κοινήν· θά ὠδήγουν εἰς τὸν περίπατον τὴν Τιτίκαν . . .
— τὴν κυρίαν Ποιμερσού, μὲ συγχωρεῖτε διὰ τὴν ἕξιν τὴν ὁποίαν ἔλαβα· — θά εἶχομεν μίαν μόνην στέγην, μίαν τράπεζαν, μίαν ἐστίαν, μίαν θερμάστραν ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἓνα περίπατον τὸ καλοκαίρι, αὐτὰ ἔλα θά ἦσαν χαρὰ, εὐδαιμονία, τὸ πᾶν. Θά ἐζῶμεν οἰκογενειακῶς. Οἰκογενειακῶς!

Εἰς τὴν λέξιν ταύτην, ἡ μορφή τοῦ Ἀγιάννη ἐξηγηρίωθη.

Ἐσταύρωσε τὰς χεῖράς του, προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὸ ἔδαφος ἐπὶ τῶν ποδῶν του, ὡς ἂν ἤθελε νὰ σκάψῃ ἄβυσσον ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἔβαλε διὰ μιᾶς γεγωνυῖαν φωνήν.

— Οἰκογενειακῶς! ὄχι. Ἐγὼ δὲν ἀνήκω εἰς κάμμίαν οἰκογένειαν. Δὲν εἶμαι μέλος τῆς ἰδικῆς σας. Δὲν εἶμαι μέλος τῆς οἰκογενείας τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὰς οἰκίας ὅπου εἶναι μεταξύ των οἱ οἰκεῖοι, ἐγὼ εἶμαι περιττός. Ὑπάρχουν οἰκογένειαι, ἀλλ' ὄχι δι' ἐμέ. Εἶμαι ὁ δυστυχῆς, εἶμαι ἔξω αὐτῶν. Εἶχα ἐγὼ πατέρα ἢ μητέρα; σχεδὸν ἀμφιβάλλω. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐνούμφευσά τὴν κόρην ταύτην, τετέλεσται τὴν εἶδα εὐτυχῆ, τὴν εἶδα μὲ τὸν ἄνδρα τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ, τὴν εἶδα πλησίον ἐνὸς ἀγαθοῦ γέροντος, εἶδα συνεζευγμένους δύο ἀγγέλους, εἶδα ἐντὸς τῆς οἰκίας ταύτης πᾶσαν ἀγαλλίασιν, εἶπα κατ' ἐμαυτὸν, « Σὺ, μὴ εἰσέρχου. » Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡδυνάμην νὰ ψευθῶ, νὰ σᾶς ἀπατήσω, νὰ μείνω ὁ κύριος Θερασανέμης. Ἐνόσω ἐπρόκειτο περὶ τοῦ συμφερόντος τῆς μ' ἦτον συγχωρημένον τὸ ψεῦδος· τώρα ὁμως, ἂν ἐψευδῶμην, θά ἐψευδῶμην διὰ τὸν ἑαυτόν μου· ὄχι δὲν πρέπει διὰ τὸν ἑαυτόν μου νὰ ψευθῶ ὡποτε. Ἐφθάνει ὁμως νὰ σιωπῶ· ναι, τῶνόντι, ἂν ἐσιώπων τὰ πάντα θά ἐξηκολούθουν ἀταράχως. Θά μ' ἐρωτήσετε, διατὶ λοιπὸν δὲν ἐσιώπων, καὶ τί μὲ βιάζει σήμερον νὰ ἐξηγηθῶ; Μὲ βιάζει παράδοξόν τι· ἡ συνειδήσίς μου. Νὰ σιωπήσω, ἦτον μ' ὄλον τοῦτο εὐκολόν. Ἐπέρασα ὄλην αὐτὴν τὴν νύκτα προσπαθῶν νὰ πείσω τὸν ἑαυτόν μου περὶ τούτου. Σαῖς τώρα μ' ἐξομολογεῖτε· ὅσα εἶπα μέχρι τοῦδε εἶναι τόσοσ παράδοξα, ὥστε δίκαιον ἔχετε νὰ τεθῆτε ὡς ἐξεταστής μου. Σᾶς λέγω λοιπὸν ὅτι ναι, ἐπέρασα ὄλην αὐτὴν τὴν νύκτα διανοοῦμενος, ἐξετάζων πάντα λόγον· ἦλθα δὲ ἐπὶ τέλος εἰς τοὺς ὀρθοτάτους τῶν συμπερασμῶν· βεβαιωθῆτε ὅτι ἔκαμα πᾶν ὅ,τι ἠμπόρεσα. Ἀλλὰ δύο τινὰ δὲν ἡδυνήθην νὰ κατορθώσω· δὲν ἡδυνήθην οὔτε τὸ νῆμα νὰ συντρίψω, τὸ νῆμα τὸ ὁποῖον μὲ κρατεῖ ἐδῶ δεσμευμένον ἐκ τῆς καρδίας, οὔτε νὰ κατασιγάσω τινὰ ὄφτις μὲ λαλεῖ σιγά, ὅταν εἶμαι μόνος μου. Διὰ τοῦτο ἦλθα σήμερον τὸ πρῶτὸ νὰ σᾶς ὁμολογήσω τὰ

πάντα. Τὰ πάντα, ἢ σχεδὸν τὰ πάντα· διότι εἶναι καὶ ἄπραγματά τινα, τὰ ὅποια θὰ ἦτον ἀνωφελές ἂν σὰς ἔλεγα· δὲν ἀποβλέπουν ἐμὲ τὸν ἴδιον· λοιπὸν τὰ φυλάττω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. Το οὐσιῶδες, τὸ γνωρίζετε. Τὸ ἴδιόν μου μυστικὸν σὰς τὸ ἔφερα, καὶ ἤνοιξα τὰ σπλάγγνα του ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς σας. Δὲν ἦτον εὐκόλος αὐτῆ μου ἢ ἀπόφασις. Ὁλὴν τὴν νύκτα ἐβασανίστην. Νομίζετε δὲν ἐσκέφτην, ὅτι ἢ παροῦσα περίστασις δὲν ἦτον ὡς ἢ τοῦ Γιαστοῦρα, ὅτι κρύπτων τὸ ὄνομά μου δὲν ἔκαμνα κἀνεὸς κακόν· ὅτι τὸ ὄνομα Θερσανέμη μ' ἐδόθη παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Θερσανέμη εἰς ἀνταμοιβὴν μιᾶς ὑπηρεσίας μου· ὅτι ἠδυνάμην νὰ τὸ ἔχω, ὅτι θὰ ἤμην εὐτυχῆς εἰς τὸν θάλαμον τὸν ὅποιον μὲ προσφέρετε, ὅτι κἀνεὸν δὲν θὰ ἐβλαπτα, ὅτι θὰ ἐκαθήμην εἰς τὴν μικρὰν μου γωνίαν, καὶ ὅτι ἐνῶ σεῖς θὰ ἔχετε τὴν Τιτίκαν, ἐγὼ θὰ εἶχα τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ εὐρίσκωμην εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ὅπου καὶ αὐτῆ; Ὁ καθεὶς θὰ εἶχε τοιοῦτοτρόπως τὴν ἀνάλογον ἀγαλλίασίν του. Ὅλα θὰ οἰκονομοῦντο ἐξαίρετα, ἐὰν ἐξηκολούθουν νὰ εἶμαι ὁ κύριος Θερσανέμη· καὶ, ὅλα, ἐκτὸς τῆς ψυχῆς μου. Ὅλα θὰ ἦσαν εὐφρόσυνα περὶ ἐμὲ, ἀλλὰ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου θὰ ἔμενε σκοτεινόν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἦναι τις εὐτυχῆς, πρέπει νὰ ἦναι καὶ ἠγαρητιστημένος. Θὰ ἔμενα λοιπὸν κύριος Θερσανέμη, καὶ θὰ ἔκρυπτα τὸ ἀληθές μου πρόσωπον, καὶ ἐνώπιον τῆς ἰλαρότητός σας θὰ παρίστανα ἐν αἰνίγμα, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς σταθερᾶς ἡμέρας σας, θὰ ἐπροξένουν σκοτασμὸν. Χωρὶς νὰ κράζω, « Προσέξετε, φυλαχθῆτε, » θὰ εἰσήγαγον εἰς τὴν ἐστίαν σας τὸ κάτεργον, θὰ ἐκαθήμην εἰς τὴν τράπεζάν σας μὲ τὸν λογισμὸν ὅτι, ἐὰν ἤξεύρετε τίς ἤμην, θὰ μὲ ἀπεβάλλετε· θὰ ἀνεχόμεν νὰ μὲ ὑπηρετῶσι θεράποντες οἱ ὅποιοι, ἂν ἤξευραν, θὰ ἔλεγον, « ὦ, φρίκη! » Θὰ σὰς ἤγγιξα μὲ τὸν ἀγκῶνά μου, τὸν ὅποιον ἔχετε πᾶν δίκαιον ν' ἀποποιηθῆτε, καὶ θὰ ἔκλεπτα τὰς προσφάσεις τῆς χειρός σας ὁσάκις θὰ μὲ τὴν ἐπροσφέρετε! Ἐντὸς τῆς οἰκίας σας τὸ σέβας θὰ εὐρίσκετο διανεμημένον μεταξὺ λευκῶν τριχῶν σεβασμίων, καὶ λευκῶν τριχῶν στιγματισμένων· εἰς δὲ τὰς ὥρας καθ' ἃς θὰ εὐρίσκωμεθα καὶ οἱ τέσσαρες ὁμοῦ, ὁ πάππος σας, οἱ δύο σεῖς, καὶ ἐγὼ, εἰς τὰς ὥρας καθ' ἃς ὅλαι αἱ καρδίαι θὰ ἐνομίζοντο ἀνοικταὶ μέχρι τοῦ βάθους των, θὰ ὑπῆρχεν ἐκεῖ, μεταξὺ σας, εἷς ἄγνωστος! Θὰ ἤμην εἰς τὸ πλευρόν σας, ἐγγὺς ὑμῶν, προσέχων πάντοτε μὴ μετατοπισθῆ τὸ σκέπασμα τοῦ τρομεροῦ μου φρέατος. Ἐγὼ, νεκρὸς θὰ ἐπέβαλλα τοιοῦτοτρόπως τὸν ἑαυτὸν μου εἰς σὰς, τοὺς ζῶντας. Θὰ κατεδίκαζα τὴν Τιτίκαν διὰ βίου εἰς ἐμέ. Σεῖς, ἢ Τιτίκα καὶ ἐγὼ, θὰ

ἤμεθα τρεῖς κεφαλαὶ ἐντὸς τοῦ πρασίνου σκούφου τῶν κατέργων! Καὶ δὲν φρουάττετε; Εἶμαι ὁ ἀθλιέστερος τῶν ἀνθρώπων θὰ ἤμην ὁ τερατωδέστερος αὐτῶν. Καὶ τὸ κακούργημα τοῦτο θὰ τὸ ἐπραττα καθ-
εκάστην! Καὶ τὴν ὄψιν αὐτὴν τὴν σκοτεινὴν, θὰ τὴν εἶχα ἐπὶ τοῦ
προσώπου μου καθεκάστην! Καὶ θὰ σᾶς μετέδιδά μέρος τοῦ στίγμα-
τός μου καθεκάστην! καθεκάστην! πρὸς σᾶς τοὺς ἠγαπημένους μου,
πρὸς σᾶς τὰ τέκνα μου, πρὸς σᾶς τὰ ἀθῶά μου! Τίποτε τὸ ἔχετε
τὸ νὰ σιωπᾶ τις; Τὸ νὰ τηρῆ σιγὴν εἶναι ἄρα γε εὐκολον πράγμα;
Εἶναι πράγμα ἀπλοῦν; "Ὅχι, δὲν εἶναι ἀπλοῦν. Ὑπάρχει μία σιωπὴ
ἥτις ψεύδεται. Καὶ τὸ ψεῦδος μου, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν μου, καὶ τὸ δ-
νειδὸς μου, καὶ τὴν ἀνανδρίαν μου, καὶ τὴν προδοσίαν μου, καὶ τὸ ἐγ-
κλημά μου, ὄλα, ὄλα θὰ τὰ ἔπινα σταλαγμὸν πρὸς σταλαγμὸν, καὶ
ἔπειτα θὰ τὰ ἀπέπτυστα, καὶ θὰ τὰ κατέπινα πάλιν, καὶ θὰ ἐτε-
λειῶνα τὸ μεσονύκτιον καὶ θὰ ἐπανελάμβανα τὸ αὐτὸ ἐπὶ μεσημβρίαν,
καὶ τὸ καλημέρα μου θὰ ἐψεύδετο, καὶ τὸ καλησπέρα μου θὰ
ἐψεύδετο, καὶ θὰ ἐκοιμώμην ἐπ' αὐτῶν, καὶ θὰ ἔτρωγα αὐτὰ μὲ τὸ
ψωμί μου, καὶ θὰ ἠτένιζα πρὸς τὴν Τιτίκαν κατὰ πρόσωπον, καὶ θὰ
ἀπεκρινόμην εἰς τὸ μειδίωμα τοῦ ἀγγέλου διὰ τοῦ μειδιάματος τῶν
καταδεδικασμένων εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν, καὶ θὰ ἤμην εἰς οὐτι-
δανὸς ὑποκριτῆς! Διατί; διὰ νὰ εἶμαι εὐτυχῆς. Ἐγὼ νὰ εἶμαι εὐ-
τυχῆς! Ἐχω ἐγὼ τὸ δικαίωμα νὰ εἶμαι εὐτυχῆς; Ἐγὼ, κύριε,
εἶμαι ἔξω τῆς ζωῆς.

Ἄγιάννης ἐσιώπησεν. Ὁ Μάριος ἤκουε· διότι δὲν δύνανται
νὰ διακοπῶσι τοιοῦτου εἶδους ἀλληλουχίαι ἰδεῶν καὶ σπαραγμῶν καρ-
δίας. Ὁ Ἄγιάννης ἐχαμήλωσε πάλιν τὴν φωνὴν του τὴν κατέστησεν
ὄχι πλέον ὑπόκωφον, ἀλλ' ἀπαισίαν.

— Μὲ εἶπετε διατί νὰ φανερῶσω αὐτὰ τὰ ὅποια ἐφανερώσα,
ἐνῶ οὔτε μὲ καταδιώκει κἀνεὶς, οὔτε μὲ καταγγέλλει, οὔτε μὲ στε-
νοχωρεῖ. ὦ! ναί, καταδιώκομαι! ὦ, ναί! καταγγέλλομαι! ὦ, ναί!
στενοχωροῦμαι! Ἄπο ποῖον; ἀπο τὸν ἑαυτὸν μου τὸν ἴδιον. Ἐγὼ
αὐτὸς φράττω τὴν πορείαν εἰς τὸν ἑαυτὸν μου· ἐγὼ αὐτὸς ἄγομαι,
ἐγὼ αὐτὸς ὠθοῦμαι, ἐγὼ αὐτὸς συλλαμβάνομαι, ἐγὼ αὐτὸς καταδι-
κάζομαι, καὶ ὅστις κρατεῖ ἑαυτὸν, κρατεῖται σφικτότατα.

Συλλαβὼν δὲ τὸ ἴδιόν του ἔνδυμα καὶ σύρας αὐτὸ πρὸς τὸν
Μάριον·

— Παρατηρήσετε, εἶπε· βλέπετε ἂν αὕτη ἡ χεὶρ κρατεῖ ἢ
δὲν κρατεῖ σφικτά. Σᾶς φαίνεται ὅτι δύνανται ν' ἀποσπασθῆ εὐκολα
ἀπ' αὐτὸ τὸ περιλαίμιον; Βεβαιωθῆτε ὅτι πολὺ σφικτότερα κρατεῖ μία

τις ἄλλη χεὶρ ἢ χεὶρ τῆς συνειδήσεως! Κύριε, κύριε! ὅστις θέλει νὰ ᾔηται εὐδαίμων, δὲν πρέπει νὰ ἐννοήσῃ ποτὲ τὸ χρέος· διότι ἅμα τὸ ἐννοήσῃ, εἶναι ἀδυσώπητον. Νομίζεις ὅτι σὲ τιμωρεῖ ἐπειδὴ τὸ ἐννόησες· ἀλλ' ὄχι· σὲ ἀνταμείβει· διότι βάλλει τὸν ἄνθρωπον εἰς μίαν κόλασιν, ἐντὸς τῆς ὁποίας αἰσθάνεται πλησίον του τὸν Θεόν. Μόλις αἰσθάνεσαι τὰ σπλάγχνα σου σπαραττόμενα, καὶ εἰρηνεύεις μὲ τὸν ἑαυτὸν σου.

Καὶ μὲ τόνον φωνῆς ἀνέκφραστον, ἐπρόσθεσε·

— Κύριε Πομπηροῦ, εἶμαι ἄνθρωπος τίμιος. Ταπεινούμενος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀνυψοῦμαι εἰς τοὺς ἰδικούς μου ὀφθαλμούς. Ὅμοιον τι μὲ συνέβη καὶ ἄλλοτε, ἀλλ' ἐκεῖνο ἦτον ὀλιγώτερον ὀδυνηρόν· δὲν ἦτον τίποτε. Ναί, εἶμαι ἄνθρωπος τίμιος· δὲν θὰ ἤμην δὲ τοιοῦτος, ἐὰν ἐξ ἑλλειψέως μου, ἐξηκολουθεῖτε νὰ μὲ ὑπολήπτεσθε· τώρα ὅτε μὲ καταφρονεῖτε, εἶμαι τίμιος. Ἐπειδὴ δὲν ἐμπορῶ νὰ ἔχω ὑπόληψιν, εἰμὴ ἂν κλέψω αὐτήν, ἢ πικρά μου εἰμαρμένη θέλει ὥστε ἡ ὑπόληψις αὐτὴ νὰ μὲ ἐξουθενώῃ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ τότε μόνον νὰ σέβωμαι ἑμαυτὸν, ὅταν βλέπω τοὺς ἀνθρώπους καταφρονούντάς με. Τότε ἀνορθῶν τὸ μέτωπόν μου. Γινώσκω ὅτι τοῦτο φαίνεται ἀπίστευτον, ἀλλὰ πῶς νὰ κάμω; εἶναι πραγματικόν. Ἀνέλαβα χρέη πρὸς ἑμαυτὸν ἐκπληρῶ τὰ χρέη ταῦτα. Εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ὑπάρχουν συναπαντήματα τὰ ὁποῖα δένουν τὸν ἄνθρωπον, τῆχαι αἱ ὁποῖαι μᾶς παρασύρουν εἰς χρέη. Καταλαμβάνετε, κύριε Πομπηροῦ, ὅτι εἰς τὴν ζωὴν μου μὲ συνέβησαν περιστάσεις.

Ὁ Ἁγιάνης ἐσιώπησεν. ἐκ νέου· κατέπτε δὲ τὸν σιαλόν του μετὰ κόπου, ὡς ἂν ἄφινον οἱ λόγοι οὗτοι πικρίαν εἰς τὸ στόμα του· ἔπειτα δ' ἐπρόσθεσε·

— Ὅταν αἰσθάνεται τις τὴν φρίκην πρὸς ἑαυτὸν, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ κάμῃ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους νὰ τὴν συμμερίζωνται ἐν ἀγνοίᾳ των· δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ μεταδίδῃ τὴν πανώλην του εἰς αὐτοὺς, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς τὸ ὀλισθηρὸν χειλὸς τοῦ βαράθρου του χωρὶς νὰ τὸ παρατηρῶσι, δὲν ἔχει δικαίωμα ν' ἀφίητῃ τὴν κοκκίνην καζάκαν του συρομένην ἐπ' αὐτῶν, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ κατακλύξῃ ἐπιβούλως διὰ τῆς ἀθλιότητός του τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ πλησίον του. Εἶναι βδελυρία τὸ νὰ πλησιάζῃ τις τοὺς ὑγιεῖς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς ἐγγίξῃ εἰς τὸ σκότος μὲ τὸ ἀόρατον ἔλκος του. Ὁ Θερασνέμης μ' ἐδάκνισε τὸ ὄνομά του, εἶναι ἀληθές, ἀλλὰ δὲν ἔχω δικαίωμα νὰ τὸ μεταχειρίζομαι· ἐκεῖνος ἠδύνατο νὰ μὲ τὸ δώσῃ, ἐγὼ ὅμως δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸ λάβω. Ἐν δ-

νομα, εἶναι ἐν ἐγώ. Παρατηρεῖτε, κύριε, ὅτι ἀνέγνωσα κ' ἐγὼ ὀλίγον καὶ ἐσοκέφθην ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου ὀπωσοῦν, ἀν καὶ εἶμαι χωρικός ἄνθρωπος· καὶ, ὡς βλέπετε, ἐκφράζω ἀρκετὰ τοὺς στοχασμούς μου. Εἶμαι αὐτομαθής. Ὡς τοιοῦτος λοιπὸν σὰς λέγω, ὅτι δὲν εἶναι ἐντιμον τὸ νὰ ὑπεξαιρῆ τις ἐν ξένον ὄνομα καὶ νὰ κρύπτεται ὑπ' αὐτό. Ὅπως εἶναι τὸ νὰ κλέψῃ τις ἐν βαλάντιον ἢ ἐν ὠρολόγιον, τὸ αὐτὸ καὶ διὰ γράμματά τινα τοῦ ἀλφαβήτου. Ἐγὼ, νὰ εἶμαι μία ὑπογραφή πλαστὴ με σάρκα καὶ ὀστά, νὰ εἶμαι ζωντανὸν ἀντικλείδιον, νὰ ἐμβαίω εἰς τὴν οἰκίαν τιμίων ἀνθρώπων ὑποκλέπτων τὴν κλειδωνιάν των, ἔσωθεν νὰ ὑπάρχω ἄτιμος, ὄχι! ὄχι! μὴ γένοιτο! μὴ γένοιτο! ποτὲ μὴ γένοιτο! Κάλλιον ἔχω νὰ πάσχω, νὰ θρηνώ καὶ νὰ ὀδύρωμαι, νὰ σχίζω τὰς σάρκας μου με τοὺς θυγάς μου, νὰ ξενυκτῶ σπαραττόμενος, κατατηκόμενος. Ἴδου διατὶ ἤλθα καὶ σὰς διηγήθην ὅλα αὐτά.

Καὶ ἀναπνεύσας μετὰ πόνου, εἶπε τὸ τελευταῖον τοῦτο·

— Ἄλλοτε ποτε, διὰ νὰ ζήσω, ἐκλειψα ἓνα ψωμί· σήμερον, διὰ νὰ ζήσω, δὲν θέλω νὰ κλέψω ἓνα ὄνομα.

— Διὰ νὰ ζήσετε! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος. Δὲν ἔχετε ἀνάγκην τοῦ ὀνόματος τούτου διὰ νὰ ζήσετε.

— Ἄ! ξεύρω τί λέγω, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης, κινῶν βραδέως καὶ ἐπανειλημμένως τὴν κεφαλὴν.

Ἐπῆλθε νέα σιωπὴ. Ἀμφότεροι ἐβυθίσθησαν εἰς χάος σκέψων. Ὁ Μάριος ἐκάθητο πλησίον ἐνὸς τραπέζιου καὶ ἐστήριζε τὴν γωνίαν τῶν χειλέων εἰς ἓνα τῶν δακτύλων του. Ὁ Ἀγιάννης ἐπεριπάτει. Ἐστάθη ἔμπροσθεν ἐνὸς καθρέπτου καὶ ἔμεινεν ἀκίνητος. Ἐπειτα δὲ, ὡς ἀποκρινόμενος εἰς ἐνδόμυχον λόγον, εἶπε παρατηρῶν τὸν καθρέπτην ἐκεῖνον χωρὶς νὰ βλέπῃ ἐντὸς αὐτοῦ τὴν μορφήν του.

— Ἐνῶ τώρα αἰσθάνομαι εἰς τὴν ψυχὴν μου ἀνακούφισιν!

Ἦρξης δὲ πάλιν νὰ περιπατῆ, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς αἰθούσης. Ἐπιστρέψας παρετήρησεν ὅτι ὁ Μάριος τὸν ἐθεώρει περιπατοῦντα. Λέγει τότε πρὸς αὐτὸν με ἀνέκφραστον τόνον φωνῆς.

— Σύρω ὀλίγον τὸν πόδα μου δταν περιπατῶ. Καταλαμβάνετε τώρα τὴν αἰτίαν.

Ἐπειτα δ' ἐξηκολούθησε λέγων πρὸς τὸν Μάριον·

— Φαντασθῆτε τώρα, κύριε. Δὲν σὰς εἶπα τίποτε, ἔμεινα ὁ κύριος Θερασάνης, ἔλαβα τὴν θέσιν μου εἰς τὴν οἰκίαν σας, εἶμαι ἐκ τῶν ὑμετέρων, εὐρίσκομαι εἰς τὸν θάλαμόν μου, ἔρχομαι τὸ πρῶτ

μέ τας συρτάς μου μου ἐμβάδας καὶ προγευματίζομεν, τὸ ἐσπέρας παγαίνομεν εἰς τὸ θέατρον καὶ οἱ τρεῖς, συνοδεύω τὴν κυρίαν Ποιμερσὺ εἰς τὸν Κεραμεικὸν καὶ εἰς τὴν Βασιλικὴν Πλατείαν, εἴμεθα ὁμοῦ, με θεωρεῖτε ὁμοίον σας. Μίαν ἡμέραν, ἐνῶ καθήμεθα ἢ περιπατοῦμεν συνδιαλεγόμενοι καὶ γελῶντες, ἀκούετε μίαν φωνὴν κράζουσαν, « Ὁ Ἀγιάννης! » καὶ ἰδοὺ ἡ φοβερὰ ἐκείνη χεῖρ, ἡ ἀστυνομία, ἐξέρχεται ἐκ τῆς σκιάς καὶ ἀρπάζει ἀπὸ τῆς μορφῆς μου τὸ προσωπεῖόν μου!

Ἐσιώπησε πάλιν ὁ Μάριος ἀνηγέρθη με ῥίγος φρίκης.

Ὁ Ἀγιάννης τὸν ἐρωτᾷ — Αἴ; τί λέγετε;

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὁ Μάριος ἀπεκρίθη διὰ σιγῆς.

Ὁ Ἀγιάννης ἐξηκολούθησε λέγων.

— Βλέπετε ὅτι ἔχω δίκαιον νὰ μὴ σιωπῶ. Ἄλλ' ἔστε σεῖς εὐδαίμων, ἔστε εἰς τὸν οὐρανὸν, ἔστε ὁ ἄγγελος ἐνὸς ἀγγέλου, ἔστε εἰς τὸν ἥλιον, ἔστε ἠὺχαριστημένος, καὶ μὴ φροντίζετε πῶς ἕνας δυστυχῆς σπαράττει τὸ στήθος του πράττων τὸ χρέος του. ὦ! ἔχετε, κύριέ μου, ἐμπρὸς σας ἕνα ἄνθρωπον πολὺ ἄθλιον!

Ὁ Μάριος διῆλθε βραδέως τὸν θάλαμον, καὶ ὅταν ἐπλησίασε πρὸς τὸν Ἀγιάννην ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς αὐτόν.

Ἄλλ' ἠναγκάσθη νὰ ἔλθῃ πλησιέστερον διὰ νὰ λάβῃ ταύτην τὴν χεῖρα, ἐπειδὴ ὁ Ἀγιάννης δὲν ἠθέλε νὰ τείνῃ αὐτήν. Τὴν ἔλαβε λοιπὸν, ἀφίσαντος τοῦ Ἀγιάννη. Ἦτον ψυχρὰ ὡς ἐκ μαρμαρίου.

— Ὁ πάππος μου ἔχει φίλους, εἶπεν ὁ Μάριος· με τὸ μέσον των ἀποκτώμεν τὴν χάριν σας, καὶ τότε δὲν ἔχετε πλέον φόβον ἐκ μέρους τῆς ἐξουσίας.

— Εἶναι ἀνωφελές, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης. Ἀρκεῖ ὅτι νομίζομαι ὡς νεκρός. Οἱ νεκροὶ δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ἀστυνομίας. Θεωροῦνται ὡς σηπόμενοι ἐν εἰρήνῃ. Ὁ θάνατος καὶ ἡ χάρις εἶναι ἕν καὶ τὸ αὐτό.

Καὶ σύρας τὴν χεῖρά του ἀπὸ τῆς τοῦ Μαρίου, ἐπρόσθεσεν ἄξιοπρεπῶς·

— Ὁ μόνος φίλος εἰς τὸν ὅποιον καταφεύγω εἶναι τὸ χρέος μου, ἡ πράξις τοῦ χρέους μου, οὐδ' ἔχω χρεῖαν ἄλλης χάριτος, πλήν τῆς χάριτος τῆς συνειδήσεώς μου.

Κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἠνοιχθὴ ἡσύχως ἡ θύρα εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ θαλάμου, καὶ ἐνεφανίσθη ἡ κεφαλὴ τῆς Τιτίκας, κυψάσης διὰ νὰ ἴδῃ τίνες ἦσαν ἐντός. Ἡ Τιτίκα εἶχεν ἀσκεπῆ τὴν θαυμασίαν κόμην τῆς· τὰ ὄμματά τῆς ἐφαίνοντο προισπόμενα ἐκ τοῦ

ὑπνου· ἔπραξεν ἔν κίνημα ὡσάν πτηνοῦ, τὸ ὁποῖον προβάλλει τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τῆς φωλεᾶς του, παρετήρησε πρῶτον τὸν ἄνδρα της, ἔπειτα τὸν Ἀγιάννην, καὶ ἔκραξε πρὸς αὐτοὺς γελῶσα· ἐνόμιζες ὅτι ἔβλεπες μειδιάμα εἰς τὴν καρδίαν ἐνὸς ῥόδου·

— Βάλλω στοιχίμα ὅτι ὀμιλεῖτε περὶ πολιτικῶν. Τί κρίμα, ἀντὶ νὰ εἴσθε μαζῆ μου!

Ὁ Ἀγιάννης ἐρῥήγησε.

— Τίτικα, εἶπε ψελλίζων ὁ Μάριος . . . — Καὶ ἐσιώπησε. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔβλεπε δύο ἐνόχους.

Ἡ Τίτικα ἐξηκολούθει νὰ τοὺς βλέπη περιχαρῶς. Ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της ἀνεδίδετο παράδεισος.

— Σᾶς συνέλαβα ἐπ' αὐτοφώρῳ καὶ τοὺς δύο, εἶπεν ἡ Τίτικα. Ἦκουσα διὰ τῆς θύρας τὸν πατέρα Θερσανέμην, καὶ ἔλεγεν· Ἦ συνειδησίς μου . . . ἡ πράξις τοῦ χρέους μου . . . — Αὐτὰ εἶναι πολιτικά. Δὲν θέλω πολιτικὴν. Ἡ πολιτικὴ ἔπρεπε ν' ἀφεθῆ κατὰ μέρος τὴν ἐπαύριον. Δὲν εἶναι διόλου δίκαιον.

— Ἄλλ' ἔχεις λάθος, Τίτικα, εἶπεν ὁ Μάριος. Ἡμεῖς συνομιλοῦμεν περὶ ὑποθέσεων. Σκεπτόμεθα ποῦ εἶναι ἀσφαλέστερον καὶ ὁμοῦ ὠφελιμώτερον νὰ καταθέσωμεν τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας φράγκα σου . . .

— Δὲν εἶναι τοῦτο μόνον, ἀπήντησεν ἡ Τίτικα. Ὅπωςδῆποτε, ἦλθα. Τώρα, μὲ θέλετε ἐδῶ, ἢ δὲν μὲ θέλετε;

Καὶ διελθοῦσα τὴν θύραν, ἐμβῆκεν εἰς τὸν θάλαμον ἀποφασιστικῶς. Ἐφόρει μίαν νυκτικὴν ἐσθῆτα λευκὴν, μακρὰν καὶ πολύπτυχον μὲ μεγάλας χειρίδας, πίπτουσαν ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν της. Παρατηρήσασα ἑαυτὴν εἰς ἓνα μέγαν καθρέπτην ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, ἀνέκραξε μὲ ἀνέκραστον ἔκστασιν·

— Μίαν φορὰν ἦτον ἓνας βασιλεὺς καὶ μία βασίλισσα. ὦ! πόσῃ εὐχαρίστησιν αἰσθάνομαι!

Τοῦτο δ' εἰπούσα ἔκαμέ τινα ὑπόκλισιν· πρὸς τὸν Μάριον καὶ πρὸς τὸν Ἀγιάννην.

— Ἴδου, εἶπε, θὰ καθήσω ἐδῶ, εἰς αὐτὴν τὴν θρονίδα, πλησίον σας· τὸ πρόγευμα θέλει ἀκόμη ἡμίσειαν ὥραν· ἐξακολουθήσετε τὴν ὀμιλίαν σας· δὲν σᾶς ἐμποδίζω· λέγετε ὅτι ἀγαπᾶτε· ξερώ ὅτι οἱ ἄνδρες ἔχουν νὰ συνομιλοῦν περὶ διαφόρων ὑποθέσεων· ἐγὼ θὰ καθήσω φρόνιμα· δὲν σᾶς πειράζω.

Ὁ Μάριος ἔλαβεν αὐτὴν ἐκ τοῦ βραχίονος, καὶ τὴν εἶπεν ἐρωπαθῶς·

— Ὀμιλοῦμεν περὶ ὑποθέσεων.

— Ἀληθινά, ἀπεκρίθη ἡ Τιτίκα, σήμερον ἀνοίγουσα τὸ παράθυρον εἶδα εἰς τὸν κήπον ἕνα πλήθος πτηνὰ, ἀπὸ τὰ λευκὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν ξεῖρω πῶς ὀνομάζονται· τὰ παρετήρησες;

— Σὲ λέγω ὅτι ὀμιλοῦμεν περὶ ὑποθέσεων, πάγαينه μικρά μου Τιτίκα, ἄφες μας μίαν στιγμὴν. Τί θὰ καταλάβης ν' ἀκούης ἕνα σωρὸν ἀριθμούς; θὰ πλήξῃς.

— Σήμερον ἐφόρεσες ἕνα ὠραῖον λαιμοδέτην. Ἄρχοντά μου, εἴσθε πολὺ ἐράσμιος. Ὅχι· δὲν θὰ πλήξω· θὰ μείνω πλησίον σας. Μάριε, ἐγὼ θὰ μείνω πλησίον σου.

— Σὲ βεβαιῶ, ὅτι θὰ πλήξῃς.

— Ὅχι, ἀφοῦ εἶσαι καὶ σὺ ἐδῶ. Δὲν θὰ καταλαμβάνω τί λέγετε, ἀλλὰ θ' ἀκούω. Ὅταν κάνεις ἀκοὴ τὰς φωνὰς τὰς ὁποίας ἀγαπᾷ, δὲν ἔχει χρεῖαν νὰ καταλαμβάνῃ τὰς λέξεις των. Ἐγὼ, μόνον τὸ ὁποῖον θέλω εἶναι νὰ εὐρίσκωμαι μαζὶ σας. Θὰ μείνω μαζὶ σας, πᾶ!

— Φιλτάτη μου Τιτίκα! ἀδύνατον.

— Ἀδύνατον!

— Ναί.

— Καλὰ, εἶπεν ἡ Τιτίκα. Θὰ σᾶς ἔλεγα τόσα νέα. Θὰ σᾶς ἔλεγα ὅτι ὁ πάππος κοιμάται ἀκόμη, ὅτι ἡ θεία εἶναι εἰς τὴν λειτουργίαν, ὅτι ἡ ἐστία τοῦ πατρὸς Θεοσανέμη καπνίζει, ὅτι ἡ Σοφία ἐκράξεν ἕνα καμινοκαθαριστήν, ὅτι ἡ Παναγιώτα καὶ ἡ Σοφία ἐπιᾶσθησαν ἀπὸ τώρα, ὅτι ἡ Σοφία περιπατίζει τὴν ὀμιλίαν τῆς Παναγιώτας, ἡ ὁποία τραυλίζει. Ἄλλ' ὅμως δὲν σᾶς λέγω κ' ἐγὼ τίποτε. Ἀκούεις, ἀδύνατον! Πολὺ καλὰ, κύριε· θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά μου νὰ σᾶς εἰπῶ κ' ἐγὼ, ἀδύνατον· καὶ θὰ ἰδοῦμεν τότε ποῖος θὰ εὐρεθῇ μετανοημένος. Σὲ παρακαλῶ, μικρὲ μου Μάριε, ἄφες με ἐδῶ μὲ τοὺς δύο σας.

— Σὲ ὀρκίζομαι ὅτι εἶναι χρεῖα νὰ εἴμεθα μόνοι.

— Καὶ μήπως ἐγὼ εἶμαι ὡς νὰ ἦτον ἐδῶ κάνεις;

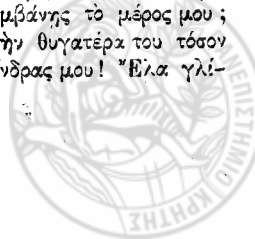
Ὁ Ἀγιάννης ἔμενε σιωπηλός.

Ἡ Τιτίκα ἐστράφη πρὸς αὐτόν.

— Πρῶτον ἀπ' ἔλα, πατέρα, θέλω νὰ ἔλθῃς, νὰ μὲ ἀσπασθῇς.

Τί κάμνεις, πατέρα, καὶ σιωπᾷς, ἀντὶ νὰ λαμβάνῃς τὸ μέρος μου; Εἶδες ποῖον πατέρα τὸν ἔχω! Ἐνῶ βλέπει τὴν θυγατέρα του τόσον δυστυχῆ πλησίον τοῦ ἀνδρός της! Μὲ δέρει ὁ ἄνδρας μου! Ἐἶλα γλιγῶρα νὰ μὲ ἀσπασθῇς.

Ὁ Ἀγιάννης ἐπλησίασε πρὸς αὐτήν.

Ἡ Τιτίκα ἐστράφη πρὸς τὸν Μάριον.

— Σοῦ ἡμάνισα κ' ἐγώ.

Ἔπειτα δ' ἔτεινε τὸ μέτωπόν της πρὸς τὸν Ἀγιάννην.

Ἄσπασθη ἔκαμεν ἐν βῆμα πρὸς αὐτήν.

Ἡ Τιτίκα ὠπισθοχώρησε.

— Πατέρα, εἶσαι ὠχρὸς. Τὸ χέρι σου μήπως σέ πονεῖ;

— Τὸ χέρι μου, ἰατρεύθη, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

— Μήπως ἀπόψε δὲν ἐκοιμήθης καλά;

— Ὁχι.

— Ἐχεις κάμμίαν λήπην;

— Ὁχι.

— Λοιπὸν φίλησέ με. Ἐὰν εἶσαι καλά, ἐὰν κοιμάσαι καλά, ἐὰν εἶσαι εὐθυμος, δὲν ἔχω νὰ σέ μαλώσω διὰ τίποτε.

Καὶ ἔτεινεν ἐκ νέου τὸ μέτωπόν της πρὸς αὐτὸν.

Ἄσπασθη τότε ἡσπασθη τὸ μέτωπον τοῦτο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀντηνακλᾶτο οὐράνιος μαρμαρυγή.

— Γέλασε.

Ἄσπασθη ἐμειδίασεν, ὑπακούσας. Ἐμειδίασε μεϊδιάμα φαντάσματος.

— Τώρα, ὑπερασπίσου με, καλέ μου πατέρα, κατὰ τοῦ ἀνδρός μου.

— Τιτίκα! . . . εἶπεν ὁ Μάριος.

— Κάμε, πατέρα, ὅτι δυσαρσεῖσαι. Εἶπέ τον ὅτι πρέπει νὰ μείνω. Δὲν πειράζει ἂν ἐγὼ εἶμαι παρούσα. Τόσον ἀνόητον λοιπὸν μὲ ἔχετε! Τί ὑποθέσεις, τέλος πάντων, εἶναι αὐτὰ!, περὶ τῶν ὁποίων ἔχετε νὰ ὁμιλήσετε! Εἶδες ἐκεῖ τὰ μεγάλα πράγματα! κάμποσα χρήματα πρόκειται νὰ κατατεθοῦν εἰς μίαν τράπεζαν· μὲ τοῦτο, τί; Οἱ ἄνδρες τὸ τίποτε τὸ κάμουν μέγα μυστήριον. Θὰ μείνω. Σήμερον εἶμαι πολὺ εὐειδής· παρατήρησε, Μάριε, ἰδέ με.

Καὶ ἠτένισε πρὸς τὸν Μάριον μὲ ἀνέκφραστον τινα ἐρωτοτροπίαν. Ἀστραπή δὲ ἐξέλαμψε μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὄντων. Ὀλίγων ἐφρόντισαν ἂν ἦτον ἄλλος τις παρών.

— Σὲ ἀγαπῶ! εἶπεν ὁ Μάριος.

— Σὲ λατρεύω! εἶπεν ἡ Τιτίκα.

Καὶ περιπτυξάμενοι ἀλλήλους κατησπᾶσθησαν.

— Τώρα, εἶπεν ἡ Τιτίκα θριαμβευτικῶς, διορθοῦσα μίαν πτυχὴν τῆς νυκτικῆς ἐσθῆτός της, θὰ μείνω.

— "Α, όχι! ἀπήντησεν ἰκετικῶς ὁ Μάριος. Κάτι ἔχομεν νὰ τελειώσωμεν.

— Πάλιν όχι;

Ἄλλο Μάριος εἶπε μὲ σοβαρότητα·

— Σὲ βεβαιῶ, Τιτίκα, ὅτι εἶναι ἀδύνατον.

— "Α! κύριε, μεταχειρίζεσθε τὴν ἀνδρικήν σας φωνήν. Καλά. Παγαίνω. Πατέρα, θὰ ἔχω παράπονον ὅτι δὲν μὲ ὑπεστηρίζετε. Κύριε σύζυγέ μου, κύριε πατέρα, εἶσθε ὅμως τύρανοι. Θὰ τὰ εἰπῶ εἰς τὸν πάππον. Τώρα, νὰ ἐξυπνήσῃ, καὶ βλέπετε. Ἐὰν νομίζετε ὅτι θὰ ἐπιστρέψω νὰ σᾶς παρακαλῶ, ἀπατάσθε. Εἶμαι ἀρκετὰ ὑπερήφανος. Θὰ ἔλθῃ τώρα καὶ ἡ σειρά σας νὰ μὲ παρακαλῆτε. Θὰ ἴδῃτε ὅτι θὰ πληξέτε χωρὶς ἐμέ. Παγαίνω, ἐτελείωσε.

Καὶ ἡ Τιτίκα ἀνεχώρησε.

Ἄλλὰ μετὰ μίαν στιγμὴν, ἡ θύρα ἠνοίχθη ἐκ νέου, τὸ ζωηρὸν καὶ γλυκὺ πρόσωπόν της παρουσιάσθη πάλιν μεταξὺ τῶν δύο τῆς θύρας πτερῶν, καὶ ἡ νέα ἔβαλε φωνήν·

— Εἶμαι καταθυμωμένη.

Πάλιν δ' ἐκλείσθη ἡ θύρα καὶ ἐπανῆλθεν ἡ προτέρα ζοφερά σκιά εἰς τὸν θάλαμον· διότι ἡ παρουσία τῆς Τιτίκας εἶχεν ἀποτελέσει ὅτι ἀποτελεῖ μία αἰφνίδιος ἀκτίς.

Ἄλλο Μάριος ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ θύρα ἦτον καλῶς κεκλεισμένη.

— Ἡ πτωγὴ ἡ Τιτίκα! εἶπεν ἡσύχως ὁ Μάριος, ὅταν μάθῃ...

Εἰς τὸν λόγον τοῦτον, τρόμος κατέλαβε τὸν Ἀγιάννην ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Προσηλώσας ἐπὶ τοῦ Μαρίου βλέμμα ἀήσυχον·

— Ἡ Τιτίκα! εἶπεν· ὦ, ναί· εἶναι ἀληθές, θὰ τὰ εἰπῆτε κτὰ εἰς τὴν Τιτίκαν. Εἶναι δίκαιον. Αὐτὸ δὲν τὸ ἐσυλλογίσθη. Ὁ ἄνθρωπος δι' ἓν πρᾶγμα ἔχει δύναμιν, καὶ δι' ἄλλο δὲν ἔχει. Κύριε, σᾶς ἐξορκίζω, σᾶς καθικετεύω, δότε με τὸν λόγον σας, τὸν ἱερώτερον λόγον σας, ὅτι δὲν θὰ τὰ εἰπῆτε εἰς τὴν Τιτίκαν. Ἀρκεῖ νὰ τὰ γνωρίζετε σεῖς· εἰς σᾶς ἦλθα καὶ τὰ εἶπα αὐθορμητῶς, χωρὶς κάνεις νὰ μὲ βιάσῃ· θὰ τὰ ἔλεγα εἰς τὴν οἰκουμένην ὅλην, εἰς τὸν κόσμον ὅλον, μὲ εἶναι ἀδιάφορον. Ἄλλ' ἡ Τιτίκα, ἡ Τιτίκα δὲν γνωρίζει τί εἶναι τοῦτο· θὰ κατετρόμαζεν. Ἄνθρωπος τοῦ κατέργου! θὰ ἠναγκάζοντο νὰ τὴν ἐξηγήσωσι τὸ πρᾶγμα. Ἐτυχε μίαν ἡμέραν νὰ ἴδῃ μετακομιζομένους καταδίκους τῶν κατέργων. Ὁ Θεέ!

Καὶ καθήσας ἐπὶ μιᾶς θρονίδος ἐκρυψε τὸ πρόσωπον εἰς τὰς δύο χεῖράς του. Δὲν ἤκούετο, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀνατινάγγμων τῶν ὤμων

του, εφαινετο κλαίων. Δάκρυα σιωπηλά, δάκρυα τρομερά ταῦτα πνί-
γουσι τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ Ἀγιάννης κατελήφθη ὡς ὑπὸ σπασμῶν· ἔπεσεν ὑπτίως ἐπὶ
τῆς βράχειος τῆς θρονίδος ὡς θέλων ν' ἀναπνεύσῃ, ἐφάνη δὲ τότε τὸ
πρόσωπόν του κάθυγρον ἐκ τῶν δακρύων, καὶ ὁ Μάριος ἤκουσεν αὐτὸν
ψιθυρίζοντα σπαραξικαρδίως, — "ὦ! ἀς ἀπέθνησκα!

— Μείνετε ἤσυχος, εἶπεν ὁ Μάριος, τὸ μυστικόν σας θὰ το
φυλαξῶ μόνον δι' ἑμαυτόν.

Ἄλλ' ἐφάνη ὅτι δὲν ἐμαλάχθη ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου ὅσον ὤ-
φειλε· διότι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ὁ ἄνθρωπος τῶν κατέργων ὀλί-
γον κατ' ὀλίγον ἀπέκρυψε τὸν Κ. Θερσανέμην. Κατὰ συνέπειαν τῆς
ἐντυπώσεως ταύτης, τί στρέφεται καὶ λέγει ὁ Μάριος πρὸς αὐτόν;

— Δὲν ἐμπορῶ ἐν τούτοις νὰ σιωπήσω ὀλωσδιόλου περὶ τῆς
χρηματικῆς παρακαταθήκης, τὴν ὁποίαν ἀπεδόσατε μὲ τὴν τιμιό-
τητα καὶ πίστιν. Αὐτὸ εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις τῆς χρηστότητός σας,
καὶ σὰς χρεωστεῖται δι' αὐτὸ μία ἀνταμοιβή. Ἀφίνω σὰς τὸν ἴδιον νὰ
προσδιορίσετε τὸ ποσόν, καὶ θὰ σὰς πληρωθῇ ἀμέσως. Μὴ φοβηθῆτε
ὅτι, ὅσον καὶ ἂν εἶπῆτε, θὰ εἶπῆτε πολὺ.

— Εὐχαριστῶ, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης μετὰ πραότητος.

Ἔμεινε πρὸς στιγμὴν τινα σύννοος, τρίβων μηχανικῶς τὸ ἄκρον
τοῦ λιχανοῦ δακτύλου του ἐπὶ τοῦ ὄνυχος τοῦ ἀντίχειρος, ἔπειτα δὲ
ὑψώσας τὴν φωνήν·

— Ἴδού σὰς εἶπα σχεδὸν ὅλα· μὲ μένει ἀκόμη ἐν ἄλλο, τὸ
τελευταῖον . . .

— Τί πράγμα;

Ὁ Ἀγιάννης ἐφάνη δισταζών· μόλις δὲ μετὰ φωνῆς ἐκλιπού-
σης, ἐψέλλισε μᾶλλον ἢ εἶπε τὰ ἑξῆς·

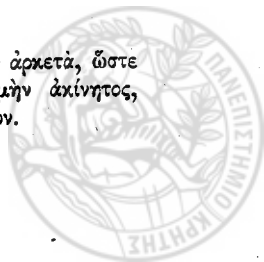
— Τώρα ὅτε εἴσθε ἐν γνώσει στοχαζέσθε, σεῖς ὅστις εἴσθε
ὁ κύριος, ὅτι δὲν χρεωστῶ πλέον νὰ ἰδῶ τὴν Τιτίκαν;

— Στοχαζομαι ὅτι αὐτὸ θὰ ἦτον καλῆτερον ἀπεκρίθη ὁ Μά-
ριος ψυχρῶς.

— Πολὺ καλὰ· πλέον δὲν θὰ τὴν ἰδῶ, ἐπιθύρῃσεν ὁ Ἀ-
γιάννης.

Καὶ κατηθύνθη πρὸς τὴν θύραν.

Ἔθεσε τὴν χειρά του ἐπὶ τῆς κλειδωνιάς, ἤνοιξεν ἀρκετὰ, ὥστε
νὰ δύναται νὰ ἐξέλθῃ, ἀλλ' ἔμεινεν ἐκεῖ πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος,
ἔκλεισε πάλιν τὴν θύραν, καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν Μάριον.

Δὲν ἦτον δὲ τῶρα πλέον ὤχρὸς, ἀλλὰ πελιδνός. Δὲν εἶχε πλέον δάκρυα ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν του, ἀλλ' εἶδος τραγικῆς φλογός. Ἡ φωνή του εἶχε πάλιν καταστηθῆ παραδόξως πῶς γαλήνιος.

— Ἀκούσατε, κύριε, εἶπεν· ἄς ἔρχωμαι, ἂν θέλετε, νὰ τὴν βλέπω. Σᾶς βεβαίῳ ὅτι αὐτὸ πολὺ τὸ ἐπιθυμῶ. Ἄν δὲν ἐπεθύμουν πολὺ νὰ βλέπω τὴν Τιτίκαν, δὲν θὰ σᾶς ἔκαμνα τὴν ὁμολογίαν, τὴν ὁποίαν ἔκαμα· θὰ ἀνεχώρουν· ἀλλὰ θέλω νὰ διαμένω ὅπου καὶ ἡ Τιτίκα, καὶ νὰ ἐξακολουθῶ βλέπων αὐτὴν, σᾶς ἐφανέρωσα εἰλικρινῶς τὰ πάντα. Καὶ τὸν λόγον, τὸν ἐννοεῖτε· δὲν εἶναι ἀληθές; Βλέπετε, εἶναι ἐννέα ἔτη καὶ περισσότερον ἀφ' ὅτου τὴν ἔχω πλησίον μου. Πρῶτον ἐκατοικήσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην τοῦ βουλευβάρτου, ἔπειτα εἰς τὸ μοναστήριον, ἔπειτα πλησίον τοῦ Λουξεμβούργου, ὅπου καὶ τὴν εἶδετε πρώτῃν φοράν. Ἐνθυμεῖσθε τὸ καπελλινόν της ἐκεῖνο, τὸ κυανοῦν. Ἀκολουθῶς μετέβημεν εἰς τὴν συνοικίαν τῶν Ἀπομάχων, ὅπου ὑπῆρχεν ὁ κῆπος μὲ τὰ σιδηρᾶ καὶ κέκελα· εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου. Ἐκατοίκουν εἰς τὸ ὀπισθεν μέρος· ἦτον ἐν τῷ μεταξῷ μία μικρὰ αὐλή. Ἦκουα ἐκεῖθεν τὸ κλειδοκύμβαλόν της. Ἴδου ἡ ζωὴ μου. Ἦμεθα ἀχώριστοι. Αὐτὸ διήρκεσεν ἐννέα ἔτη καὶ μῆνας. Ἦμην ὡσάν πατέρας της, καὶ αὐτὴ ἦτον τὸ παιδί μου. Δὲν ἐξέβρω, κύριε Πομμερσὺ, ἐὰν μ' ἐννοεῖτε, ἀλλὰ τῶρα νὰ φύγω, νὰ τὴν ἀφίσω, νὰ μὴ τὴν βλέπω πλέον, νὰ μὴ τὴν ὀμιλῶ, νὰ μὴν ἔχω πλέον τίποτε, θὰ ἦτον δύσκολον. Ἐὰν δὲν σᾶς φαίνεται κακόν, θὰ ἔρχωμαι νὰ βλέπω τὴν Τιτίκαν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν. Σᾶς ὑπόσχομαι· νὰ μὴν ἔρχωμαι συχνά· οὔτε θὰ μένω πολλὴν ὥραν. Διατάττετε καὶ μὲ δέχονται εἰς τὰ κάτω τῆς οἰκίας, ὅπου ἔχετε τὴν μικρὰν αἴθουσαν. Ἐμβαίνω, ἂν ἀγαπᾶτε, ἀπὸ τὴν ἐπισθίαν θύραν, ἥτις εἶναι διὰ τοὺς ὑπηρέτας· ἀλλ' ἴσως αὐτὸ θὰ κινήσῃ ἀπορίαν. Κάλλιον, νομίζω, νὰ ἐμβαίνω ἀπὸ τὴν θύραν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐμβαίνουν καὶ οἱ ἄλλοι ὄλοι. Ὡ! ναί, κύριε· θέλω νὰ βλέπω ἀκόμη διὰ κάμποσον καιρὸν τὴν Τιτίκαν· ὅσον θέλετε σπανιώτερον, ἀλλὰ νὰ τὴν βλέπω. Βάλετε τὸν ἑαυτὸν σας εἰς τὴν θέσιν μου· δὲν μ' ἔμεινεν εἰς τὸν κόσμον ἄλλο παρ' αὐτό. Καὶ ἔπειτα, λάβετε ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦτο· ἐὰν δὲν ἤρχομένη πλέον τελείως, τοῦτο θὰ ἐθεωρεῖτο παράδοξον· δὲν θὰ εἶχε καλὸν ἀποτέλεσμα. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐμπορῶ νὰ κάμω, εἶναι, παραδείγματος χάριν, νὰ ἔρχωμαι τὸ ἑσπέρας, ὅταν ἀρχίζῃ νὰ νυκτώνῃ.

— Νὰ ἔρχεσθε καθεσπέραν, εἶπεν ὁ Μάριος, καὶ ἡ Τιτίκα θὰ σᾶς περιμένῃ.

— Εὐχαριστῶ, κύριε, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης· εἶσθε πολὺ ἀγαθός.

Ὁ Μάριος ἐχαιρέτισε τὸν Ἀγιάννην ἡ εὐδαιμονία προέπεμψε μέχρι τῆς θύρας τὴν ἀπελπισίαν, καὶ οἱ δύο οὗτοι ἄνθρωποι ἀπεχωρίσθησαν.

Β'.

Ὅποίων ἀποριῶν ἐπιδεκτικὴ εἶναι ἡ φανέρωσις.

Ὁ Μάριος ἔμεινε τεθρομβημένος.

Τώρα ἐνόησε τὴν ἀνεξήγητον ἀποστροφὴν, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη πάντοτε πρὸς τὸν ἄνθρωπον πλησίον τοῦ ὁποίου ἐβλεπε τὴν Τιτίκαν.

Διέκρινέ τι αἰνιγματώδες εἰς αὐτὸν, καὶ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ δὲν ἠδύνατο. Τὸ αἰνίγμα τοῦτο ἦτον ἡ μισαροτέρα πάσης αἰσχύνης, τὸ κατέργον. Οὗτος ὁ λεγόμενος Κ. Θερσανέμης ἦτον ὁ κατάδικος τῶν κατέργων Γιάννης Ἀγιάννης.

Ἡ αἰφνίδιος εὐρεσις τοιούτου μυστηρίου ἐν μέσῳ βίου εὐδαιμονος, ὁμοιάζει μὲ τὴν ἀνακάλυψιν σκορπίου ἐντὸς φωλεᾶς τρυγῶνων.

Ἄλλ' ἦτον ἄρα γε ἡ εὐδαιμονία τοῦ Μαρίου καὶ τῆς Τιτίκας καταδεδικασμένη τοῦ λοιποῦ εἰς ταύτην τὴν προσπέλασιν; Δὲν ἐγένετο ἄλλως; Ἡ ἀποδοχὴ τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἀπετέλει ἄρα γε μέρος τοῦ ὕμεναιου; Ὁ Μάριος συνενυμφεῦθη ἄρα γε καὶ τὸν κατάδικον;

Ὁ Μάριος ἐσκέπτετο ἤδη ὅτι λίαν πολὺ ἔσπευσε εἰς τοῦτο τὸ συνοικέσιον. Ὁφείλει νὰ ἐξετάσῃ πρότερον περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἀνθρώπων μὲ τοὺς ὁποίους ἔμελλε νὰ συγγενεύσῃ. Ἐνθυμείτο ὅτι, ἐντὸς τῆς ἐκστάσεως τοῦ ἔρωτός του εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου, οὔτε κἂν ἀνέφερεν εἰς τὴν Τιτίκαν περὶ τοῦ δράματος τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κόρακα, ἔνθα ὁ Ἀγιάννης, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τὰς χεῖρας τουούτων ληστῶν, παραδόξως πῶς ἐσιώπα, ἀνεχόμενος τοὺς αἰκισμούς των. Διατί τότε νὰ μὴ ἀναφέρῃ τι περὶ τούτου εἰς τὴν Τιτίκαν, ἐνῶ τὸ πρᾶγμα ἦτον τόσο φρικῶδες καὶ τόσο ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ἠγγίξε; Πῶς κἂν νὰ μὴ τὴν εἴπῃ τι περὶ τῶν Θεναρδιέρων, μάλιστα δὲ καθ' ἣν ἡμέραν εἶχε συναπαντηθῆ μὲ τὴν Ἐπονίνην; Ἡ σιωπὴ του ἐκείνη σήμερον τὸν ἐφαίνετο ἀνεξήγητος καὶ ἀδικαιολόγητος. Τὴν ἀπέδιδεν ὁμως εἰς τὴν ἐρωτικὴν μέθην ὑπὸ τῆς ὁποίας κατείχετο κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, κατὰ τι δὲ καὶ εἰς

τὴν ἀποστροφὴν τοῦ πρὸς τὸ ἀποτρόπαιον ἐκεῖνο συμβῶν, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ διηγηθῆ καὶ νὰ μαρτυρήσῃ, χωρὶς νὰ παραστήσῃ ἐν-
ταυτῷ καὶ κατηγοροῦ πρόσωπον.

Ἄλλως τε, αἱ ἕξ ἢ ἑπτὰ ἐκεῖναι ἐβδομάδες εἶχον διέλθει ὡς ἀ-
στραπὴ δὲν ἔλαβον οἱ δύο ἐρασταὶ καιρὸν, εἰμὴ νὰ ἐκφράσωσι τὸν
ἀμοιβαῖον ἔρωτα. Τέλος, ἀφοῦ ἐστάθμισεν ὁ δλος τοὺς λόγους, καὶ
ἐξέτασε τὸ ζήτημα ὑπὸ ὄλας τὰς φάσεις αὐτοῦ, ἐσκέφθη πάλιν· Δε-
δόσθω ὅτι διηγῆτο εἰς τὴν Τιτίαν τὴν ἐνέδραν τὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ
Κόρακα· δεδόσθω ὅτι ἀνέφερεν εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα τῶν Θεναρδιέρων· ἴσως
θὰ ἀνεκάλυπτεν ὅτι ὁ Ἁγιάννης ἐχρημάτισε κατάδικος εἰς τὰ κάτεργα·
ἀλλὰ τοῦτο θὰ μετεβάλλεν αὐτὸν ἢ τὴν Τιτίαν; Θὰ ἀπεσύρετο ἀπ’
αὐτῆς; Θὰ ἔπαυε ποσῶς τοῦ νὰ τὴν ἀγαπᾷ; Θὰ ἀπεφάσιζε νὰ μὴ
τὴν νυμφευθῆ; Ὅχι. Θὰ μετεβάλλετο τι ἐκ τῶν ὄσα ἔπραξεν; Ὅχι.
Λοιπὸν δὲν εἶχε νὰ λυπηθῆ, ἢ νὰ ἐλέγξῃ ἑαυτὸν διὰ τὴν σιωπὴν
του. Τὸ πᾶν ἔγινε καλῶς, ὡς ἔγινεν. Ὑπάρχει Θεὸς τις καὶ διὰ τοὺς
μεθύσους τοὺς καλουμένους ἐραστάς. Ὁ Μάριος, ἂν καὶ τυφλὸς, ἠ-
κολούθησε τότε τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἣν θὰ ἠκολούθει βλέπων. Ὁ ἔρωσ
τοῦ εἶχε δέσει τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ νὰ τὸν καθοδηγήσῃ, ποῦ; Εἰς
τὸν παράδεισον.

Ἄλλ’ ὁ παράδεισος οὗτος εἶχε τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν μίαν του
πλευρὰν τὸν ἄδην.

Σήμερον, ἡ ἀποστροφὴ τοῦ Μαρίου πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον,
πρὸς τὸν Θερανεμένην τοῦτον, τὸν μεταβληθέντα εἰς Γιάννην Ἀγιάν-
νην, ἦτον ἀναμεμιγμένη μετὰ φρίκης.

Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι ἐντὸς τῆς φρίκης ταύτης ὑπῆρχε καὶ
τις οἴκτος, πρὸς δὲ καὶ τις θαυμασμός.

Κλέπτης οὗτος, καὶ κλέπτης φωραθεὶς καὶ δευτέραν φορὰν,
ἀπέδωσε μίαν χρηματικὴν παρακαταθήκην καὶ τοιαύτην μάλιστα!
Ἐξακοσίας χιλιάδας φράγκων! Ἐνῶ δὲν ὑπῆρχε μαρτυρία κάμμια
περὶ τῆς παρακαταθήκης ταύτης! Ἐνῶ ἠδύνατο ὄλα νὰ τὰ κρατήσῃ,
ὄλα τὰ ἀπέδωσε!

Περιπλέον δὲ, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐφάνερωσε τὴν θέσιν του αὐ-
θορμητῆτος, οἰκειοθελῶς, χωρὶς κἀνεὶς νὰ τὸν ἀναγκάσῃ εἰς τοῦτο. Ἐὰν
ἐγινώσκετο σήμερον τίς ἦτον, ἐγινώσκετο ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ἡ ἐ-
ξομολόγησις του ἐφάνερωνεν ἀπαραδειγματίστον ἀνοχὴν ὄχι μόνον τα-
πεινώσεως, ἀλλὰ καὶ κινδύνου. Πρὸς ἓνα κατάδικον, τὸ προσωπεῖον
δὲν εἶναι προσωπεῖον, ἀλλὰ σκέπη. Ὁ Ἀγιάννης, παρήτησε τὴν
σκέπην ταύτην· τὸ ψευδώνυμον εἰς τοιοῦτους ἀνθρώπους εἶναι ἀσφά-

λεια· ὁ Ἀγιάννης ἀπέρριψε τὸ ψευδώνυμον. Ἡδύνατο, ἂν καὶ κατάδικος τῶν κατέργων, νὰ κρυβῆ διὰ παντός ἐν τῷ μέσῳ μιᾶς ἐντίμου οἰκογενείας· ἀλλ' ἀντέστη εἰς τοῦτον τὸν πειρασμόν. Καὶ διατί; διότι ἡ συνειδησίς του δὲν τὸ ἀνείχετο. Τὸ ἐξέφρασεν ὁ ἴδιος μὲ τὸν ἀναντίρρητον τόνον τῆς ἀληθείας. Ἐν συντόμῳ, ὁτιζήποτε καὶ ἂν ὑπῆρξεν ὁ Γιάννης Ἀγιάννης οὗτος, ἦτον ἀναμφίβολον ὅτι ἡ συνειδησίς του ἀνθρώπου ἀνένηφει· πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἴδιον βαναύσου φύσεως. Ἀνάνηψις συνειδότος, εἶναι μεγαλεῖον ψυχῆς.

Ὁ Ἀγιάννης ὑπῆρχεν εἰλικρινής. Ὡς ἐκ τῆς εἰλικρινείας ταύτης, τῆς ὁρατῆς, ψηλαφητῆς, προφανεστατῆς, ἀναμφιλέκτου, τρανώς μαρτυρουμένης καὶ ἐκ τῆς ὀδύνης, ἣν ἐπροξένει εἰς αὐτὸν, ἀπέβαινον περιτταί· πλεόν αἱ πληροφοροῖαι, καὶ παρείχετο πᾶν κύρος εἰς πᾶν ὅ,τι ἔλεγεν οὗτος ὁ ἄνθρωπος. Παράδοξον τῇ ἀληθείᾳ! Τί προέκυπτεν ἐκ τοῦ Κ. Θερσανέμη; δυσπιστία. Τί δὲ ἐκ τοῦ Γιάννη Ἀγιάννη! ἐμπιστοσύνη.

Εἰς τὸν μυστηριώδη ἰσολογισμόν τοῦ Γιάννη Ἀγιάννη τούτου, ἰσολογισμόν τὸν ὁποῖον κατέστρωνεν ὁ Μάριος ἐν τῇ σκέψει του, ἔβλεπεν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ ἐνεργητικόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ παθητικόν, καὶ ἐπροσπάθει νὰ φέρῃ τὰ δύο εἰς ἰσορροπίαν.

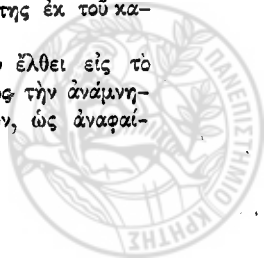
Ἄλλ' ὅλα ταῦτα μόλις διεκρίνοντο ὡς ἐντὸς θυέλλης. Ὁ Μάριος προσπαθῶν νὰ σχηματίσῃ σαφῆ τινα περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἰδέαν, καὶ κυνηγῶν, ὡς οὕτως εἶπεῖν, τὸν Ἀγιάννην εἰς τὸ βάθος τῆς διανοίας του, ὅτε μὲν τὸν ἔχανεν, ὅτε δὲ πάλιν τὸν ἔβλεπεν ἐντὸς ἀπαισίας ὀμίχλης τινός.

Ἡ ἐντίμως ἀποδοθεῖσα παρακαταθήκη εἶχε καλῶς, ἢ χρηστότης τῆς ὁμολογίας εἶχε καλῶς. Ταῦτα ἠραίωνον τὴν νεφέλην· ἀλλ' ἡ νεφέλη καθίστατο πάλιν ἔπειτα πυκνὴ καὶ ζοφερά.

Ὅσον συγκεχυμέναι καὶ ἂν ἦσαν αἱ ἀναμνήσεις τοῦ Μαρίου, δὲν ἐλάλουν ὑπὲρ τοῦ Ἀγιάννη, ἀλλὰ μάλλον κατ' αὐτοῦ.

Τέλος πάντων, ἐκεῖνο τὸ συμβάν τοῦ θαλάμου τοῦ Ἰονδρέτου τί ἦτον; Διατί, ὅταν εἶχον παρουσιασθῆ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀστυνομίας, ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἀντὶ ν' ἀπευθύνῃ πρὸς αὐτοὺς τὰ κατὰ τῶν κατοικοῶν ἰερείων αἰτιάματά του, ἐδραπέτευσε; Εἰς τοῦτο ὁ Μάριος εὗρισκε τὴν ἀπόκρισιν. Διότι ὁ Ἀγιάννης ἦτον δραπέτης ἐκ τοῦ κατέργου, καὶ δὲν τὸν ἐσύμφερε νὰ ἀνακαλυφθῇ.

Ἐτέρα ἀπορία. Διατί ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχεν ἔλθει εἰς τὸ δόδοφραγμα; Ὁ Μάριος ἐπανέβλεπεν σήμερον εὐκρινῶς τὴν ἀνάμνησιν ταύτην, ἀναφανείσαν ἐντὸς τῶν συγχινήσεων τούτων, ὡς ἀναφαί-

νονται πλησίον τοῦ πυρός τὰ διὰ συμπαθητικῆς μελάνης γράμματα. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον εἰς τὸ δόξοφραγμα· ἀλλὰ δὲν ἐπολέμησε τελείως. Τί λοιπὸν ἦλθεν ἐκεῖ νὰ κάμη;

Ἀπέναντι τῆς ἐρωτήσεως ταύτης ἀνωρθοῦτο φάντασμα τι καὶ ἀπεκρίνετο. — Τὸν Ἰαβέρην. Ὁ Μάριος ἐνθυμεῖτο καλῶς τὴν τραγικὴν ὄπτασίαν ἐκείνην τοῦ Γιάννη Ἀγιάννη, ἄγοντος ἔξω τοῦ δόξοφράγματος τὸν Ἰαβέρην δεσμευμένον, καὶ ἤκουεν εἰσέτι ὀπισθεν τῆς μικρᾶς ὁδοῦ Μονδετούρου τὴν ἀπαισίον ἐκπυρσοκρότησιν τοῦ πιστολίου. Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, ὑπῆρχε μῖσος μεταξὺ τοῦ κατασκόπου ἐκείνου καὶ τοῦ δραπετεύσαντος καταδίκου. Ἡ παρουσία τοῦ ἐνὸς ἠκόχλει τὸν ἕτερον. Ὁ Ἀγιάννης ἐπορεύθη εἰς τὸ δόξοφραγμα χάριν ἐκδικήσεως. Εἶχεν ἔλθει ἀργά· ἴσως ὅταν ἔμαθεν ὅτι ὁ Ἰαβέρης ἐκρατεῖτο ἐντὸς αὐτοῦ. Ὁ Ἀγιάννης ἐφόνευσε τὸν Ἰαβέρην. Τοῦτο τοῦλάχιστον ὑπῆρχε προφανές.

Τελευταία ἀπορία· ἀλλ' εἰς αὐτὴν οὐδεμίαν λύσιν· εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην οὐδεμίαν ἀπάντησις. Ὁ Μάριος ἠσθάνετο τὴν ἐρώτησιν ταύτην νὰ τὸν κρατῇ ὡς ἡλόγγρα. Πῶς ἢ ὑπαρξίς τοῦ Ἀγιάννη ἔτυχε τόσον καιρὸν συνδεδεμένη μὲ τὴν τῆς Τιτίκας; Πῶς τὸ παιδίον τοῦτο εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; Δύναται νὰ συμβιώσῃσι τὸ ἔγκλημα καὶ ἡ ἀθωότης; Εἰς τὴν διέξοδον ταύτην τῶν καταδίκων, ἧτις καλεῖται εἰμαρμένη ἀνθρώπινος, δύναται νὰ διαβῶσι δύο μέτωπα, τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου, τὸ μὲν ἀφελές, τὸ δὲ δεινόν, τὸ μὲν αὐγάζον ἐκ τοῦ θείου φωτός, τὸ δὲ πεπυρακτωμένον ἐκ τῆς καμίνου τῆς κολάσεως; Ὡς ἐκ τίνος θαύματος κατέστη κοινὸς ὁ βίος μεταξὺ τῆς οὐρανίου μικρᾶς ταύτης καὶ τοῦ γέροντος κολασμένου τούτου; Τίς ἔδωσε τὸ ἀρνίον εἰς τὸν λύκον, ἢ, τὸ παραδοξότερον, τὸν λύκον εἰς τὸ ἀρνίον; Διότι ὁ λύκος ἠγάπα τὸ ἀρνίον τὸ ἀνήμερον ἐλάτρευε τὸ ἡμερον· εἰς τὸ διάστημα ἐννέα ἐτῶν ὁ ἄγγελος ἐπανεπαύετο ἐπὶ τέρατος. Ἡ παιδικὴ καὶ ἡ πρόσηβος ἡλικία τῆς Τιτίκας, ἢ εἰς τὴν ζωὴν ἔλευσίς της, ἢ παρθενικὴ ἀνάπτυξις της πρὸς τὸ φῶς, ἐστεγάσθησαν ὑπὸ τῆς τερατώδους ταύτης ἀφοσιώσεως.

Αἰνίγματα ἀναρίθμητα, ἄβυσσοι ἀνοιγόμεναι εἰς τὸ βάθος τῶν ἀβύσσων. Ὁ Μάριος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ κύψῃ ἐπὶ τοῦ Ἀγιάννη χωρὶς νὰ αισθανθῇ ζάλην. Τί λοιπὸν ἦτον ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὁ αὐτόχροημα χάος καὶ βάραθρον;

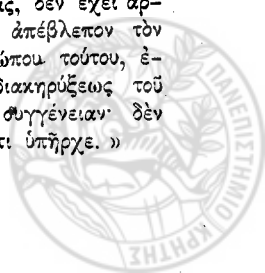
Τὰ παλαιὰ γενεσιακὰ σύμβολα εἶναι ἀτίδια· εἰς τὴν ἀνθρωπίνῃ κοινωνίαν ὅποια ὑπάρχει σήμερον, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν

μέλλει νὰ μεταβάλῃ αὐτὴν φῶς περισσότερον, ὑφίστανται αἰείποτε ἄνθρωποι δύο· ὁ μὲν αἰθέριος, ὁ δὲ καταχθόνιος· καὶ ὁ μὲν κατὰ τὸ καλὸν, εἶναι ὁ Ἄβελ· ὁ δὲ κατὰ τὸ κακὸν, εἶναι ὁ Κάιν. Ἀλλὰ τίς οὗτος ὁ εὐαίσθητος Κάιν; Τίς οὗτος ὁ μοχθηρὸς ὅστις ἐξεδόθη καὶ ἀφωσιώθη εἰς τὴν θρησκευτικὴν, ὡς οὕτως εἰπεῖν, λατρείαν μιᾶς παρθένου, ὁ ἐπαγρυπνῶν ἐπ' αὐτῆς, καὶ σκέπων αὐτὴν, καὶ φρουρῶν αὐτὴν, καὶ πληρῶν αὐτὴν καθαρότητος, καὶ τοι αὐτὸς ἀκάθαρτος; Τίς οὗτος ὁ βόρβορος ὁ σεβασθεὶς ταύτην τὴν ἀθωότητα, καὶ τὸσον σεβασθεὶς αὐτὴν, ὥστε δὲν ἀφήκεν ἐπ' αὐτῆς ἐλαχίστην κηλίδα; Τίς οὗτος ὁ Γιάννης Ἀγιάννης, ὁ ἰθὺνας τὴν ἠθικὴν τῆς Τιτίκας; Τίς αὐτὴ ἡ σκοτεινὴ μορφή, ἡ μόνην φροντίδα ἔχουσα νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ πάσης σκιάς καὶ πάσης νεφέλης τὴν ἀνατολὴν ἐνὸς ἀστρου;

Ἀλλὰ τὸ μυστήριον τοῦτο ἦτον τοῦ Ἀγιάννη τὸ μυστήριον· μόνος αὐτὸς τὸ ἐγίνωσκε, καὶ ὁ Θεός.

Ὁ Θεὸς ἔχει τὰ ὄργανα αὐτοῦ, ὄργανα πολλὰ καὶ διάφορα· ποιεῖ δὲ χρῆσιν ἐκείνου τὸ ὅποιον ἐκεῖνος θέλει. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου ὑπεύθυνος. Γινώσκωμεν ἡμεῖς τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ; Ὁ Ἀγιάννης εἰργάσθη ἐπὶ τῆς Τιτίκας. Ἐμῶρφωσεν ἐν μέρει ταύτην τὴν ψυχὴν. Ὁ Μάριος ἐθεώρει τοῦτο ὡς ἀναμφισβήτητον. Ἐπειτα; Ὁ ἐργάτης ἦτον φρικώδης, ἀλλὰ τὸ ἔργον θαυμαστόν. Ὁ Θεὸς ποιεῖ τὰ θαυμάσιά του καθ' ὃν τρόπον· βούλεται. Ἐπλασε τὴν χαρίεστάτην ταύτην Τιτίκαν, καὶ μετεχειρίσθη πρὸς τοῦτο τὸν Ἀγιάννην. Οὕτως ἤρρεσεν εἰς αὐτόν. Τοῦτον τὸν παράδοξον συνεργάτην τὸν ἤρρεσε νὰ ἐκλέξῃ. Εἰς ποῖον ἐξ ἡμῶν ἔχει χρεῖαν ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ λόγον; Μήπως τώρα πρῶτον ἡ κοπρία συνεβοήθησε τὸ ξαρ εἰς τὴν τοῦ ῥόδου προαγωγὴν;

Τοιαύτας λύσεις ἐδίδεν ὁ Μάριος εἰς τὰς ἀπορίας του, καὶ τὰς ἐθεώρει ὡς ὄχι ἐσφαλμένας. Δὲν ἐτόλμα δὲ νὰ ἐρωτήσῃ περὶ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀγιάννην. Ὁ Μάριος ἠγάπα τὴν Τιτίκαν μέχρι λατρείας, τὴν εἶχε σύζυγον ἢ Τιτίκα ἦτον ἀγνωστάτη. Τοῦτο ἤρκει εἰς τὸν Μάριον. Τίνος διασαφήσεως εἶχε χρεῖαν; ἢ Τιτίκα ἦτον φῶς. Τὸ φῶς ἔχει χρεῖαν διασαφήσεως; Ὁ Μάριος εἶχε, τὰ πάντα τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ; Τὰ πάντα ὅταν ἔχη τις, δὲν ἔχει ἀρκετά; Αἱ προσωπικαὶ ὑποθέσεις τοῦ Ἀγιάννη δὲν ἀπέβλεπον τὸν Μάριον. Κύπτων ἐπὶ τῆς θλιβερᾶς σκιάς τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ἐκρατεῖτο ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης καὶ πανδήμου διακηρύξεως τοῦ ἀθλοῦ « Ἐγὼ μὲ τὴν Τιτίκαν δὲν ἔχω καμίαν συγγένειαν· δὲν τῆς εἶμαι τίποτε. Πρὸ δέκα ἐτῶν κἀν δὲν ἤξευρα ὅτι ὑπῆρχε. »

Ὁ Γιάννης Ἀγιάνης ἦτον εἰς ἀπλοῦς διαβάτης, ὡς εἶπε καὶ ὁ ἴδιος. Λοιπὸν, ὡς διαβάτης, διέβη ὅ,τι καὶ ἂν ἦτον, ὅ,τι εἶχε νὰ πράξῃ τὸ ἔπραξε. Ἡ θεία Πρόνοια ἔφερεν ἐν τῷ μέσῳ τὸν Μάριον, πλησίον τῆς Τιτίκας, διὰ νὰ πληρώσῃ αὐτὸς τοῦ λοιποῦ ὅ,τι ἤρχησεν ὁ Ἀγιάνης. Ἡ Τιτίκα ἦλθε καὶ ἐπανεῦρεν εἰς τὸν κυανοῦ αἰθέρα τὸν ὁμοίον τῆς, τὸν ἐραστὴν τῆς, τὸν σύζυγον, τὸν οὐράνιον τῆς ἄρρενα. Ἀπεπέταξε τώρα ἡ Τιτίκα, μεταμορφωμένη καὶ πτερωτή, καὶ παρήτησεν ὀπίσω τῆς, εἰς τὴν γῆν, κενὴν καὶ δυσειδή, τὴν χρυσάλλιδα τῆς, τὸν Γιάννην Ἀγιάνην.

Εἰς ὅποιονδήποτε κύκλον ἰδεῶν καὶ ἂν περιστρέφετο ὁ Μάριος, ἐπανήρχετο πάντοτε αἰσθανόμενος πρὸς τὸν Ἀγιάνην φρίκην τινά. Φρίκην ἱερὰν ἴσως, ἐπειδὴ, ὡς ἐξηγήσαμεν ἀνωτέρω, ἔβλεπεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ θεῖόν τι ὄργανον. Ἄλλ' ἔτι καὶ ἂν ἔπραττε τις, ὅσον καὶ ἂν ἤθελε νὰ φανῇ συγκαταβατικός, ἔπρεπε πάντοτε νὰ ἐπαναπέσῃ εἰς τοῦτο· « ὁ Ἀγιάνης οὗτος ἦτον ἄνθρωπος τοῦ κατέργου » δηλαδὴ ἦτον ἐκ τῶν ὄντων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα, εἰς τὴν κοινωνικὴν κλίμακα δὲν ἔχουσιν οὔτε κἂν θέσιν, κείμενα κατωτέρω καὶ τῆς ἐσχάτης βαθμίδος τῆς. Μετὰ τὸν ἔσχατον τῶν ἀνθρώπων, ἔρχεται ὁ ἐν κατέργῳ καταδικασθεὶς. Οὗτος δὲν εἶναι πλέον ὁμοιος, ὡς οὕτως εἶπεν, μὲ τοὺς ζῶντας· ὁ νόμος ἀφῆρεσεν ἀπ' αὐτοῦ ὅλον τὸ ποσοῦν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅσον δύναται ν' ἀφαιρέσῃ παρὰ ἀνθρώπου.

Καὶ λοιπὸν ὁ Ἀγιάνης ἐφαίνετο εἰς τὸν Μάριον ἀποτρόπαιος· ὅσον εὐμενῶς καὶ ἂν τὸν ἐξέταζεν, εἰς τὸ τέλος δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἀποστρέψῃ τὸ πρόσωπόν του. Ἰ π α γ ε ὀ π ἰ σ ω μ ο υ !

Ὁ Μάριος δὲν ἠθέλησε νὰ ἐξετάσῃ περισσότερον τὸν Ἀγιάνην καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον. Ἐφοβεῖτο ἐκ τῆς τελειότερας ἐξομολογήσεώς του. Συνέβη εἰς ὄλους ἡμᾶς νὰ κάμωμεν ἐρωτήσιν τινα, καὶ ἔπειτα νὰ κλείσωμεν τὰ ὦτα, διὰ νὰ μὴ ἀκούσωμεν μίαν ἀπόκρισιν, τὴν ὁποίαν προαισθανόμενοι φρίττομεν. Εἶναι περιστάσεις τινὲς ἀπαίσιαι, καθ' ἃς δὲν εἶναι φρόνιμον νὰ προβαίνωμεν εἰς τὰς ἐρωτήσεις, μάλιστα δὲ ὅταν συνδέεται μετ' αὐτῶν ἐναίσίμως μέρος τῆς ἰδέας ἡμῶν ζωῆς. Τίς εἶδε ποῖον φῶς δεινὸν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῶν ἀπηλπισμένων τοῦ Ἀγιάνη ἐξηγήσεων, φῶς μοχθηρὸν, μέλλον νὰ ἐπεκταθῇ ἴσως καὶ μέχρι τῆς Τιτίκας; Τίς οἶδεν ἂν καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ ἀγγέλου τούτου δὲν ἔμενέ τις καταχθόνιος αἴγλη; Αἱ ἀγνώτεραι μορφαὶ ἐνδέχονται νὰ διατηρήσωσι διὰ παντός τὴν ἀντανάκλασιν μουσαροῦ τινος γείτονός των. Δικαίως ἢ ἀδίκως, ὁ Μάριος ἐφοβήθη. Ἦδη ἔμαθεν ἱκανά· πλείονα τῶν δεόντων. Ἦθελε δὲ νὰ

τὰ λησμονήσῃ μᾶλλον, ἢ νὰ φωτισθῇ περισσότερον. Ἐντὸς τῆς ζάλης τοῦ νοός του, ἀπῆγε τὴν Τιτίκαν εἰς τὰς ἀγκάλας του κλείων τὰ ὄμματα τοῦ ἐπὶ τοῦ Ἀγιάννη.

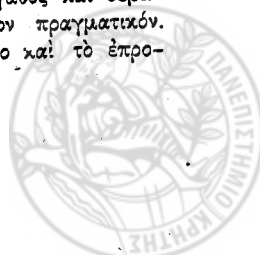
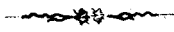
Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον νύξ, ζῶσα καὶ τρομερὰ νύξ. Πῶς νὰ τολμήσῃ ὁ Μάριος νὰ ἐρευνήσῃ τὸ βάθος αὐτῆς; Εἶναι φοβερὸν τὸ νὰ ἐρωτᾷ τις τὴν σκιάν. Τίς οἶδε ποίαν ἀπόκρισιν θὰ δώσῃ ἡ σκιά; Ἐνεδέχετο νὰ ἀμείνωσθῇ διὰ παντός ἡ ἡὼς ἐκ ταύτης τῆς ἀποκρίσεως.

Ταῦτα διανοούμενος ὁ Μάριος, κατεθλίβετο βλέπων ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐμελλε νὰ εὕρισκεται τοῦ λοιποῦ εἰς συνάφειαν μὲ τὴν Τιτίκαν, καὶ μετενόει ὅτι ἔλαβεν οἶκτον πρὸς αὐτὸν καὶ δὲν τὸν ἀπέβαλεν ἅπασι διὰ πάντός. Καθὼς ἐπὶ πυρκαϊᾶς εἶναι ἀνάγκη νὰ κατεδαφίζονται οἰκίαι τινὲς πρὸς σωτηρίαν τῶν λοιπῶν, οὕτως ὤφειλε καὶ ὁ Μάριος νὰ θυσιάσῃ τὸν Ἀγιάννη, διὰ ν' ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτοῦ τὴν οἰκίαν του.

Τώρα, τί ποιητέον; Αἱ ἐπισκέψεις τοῦ Ἀγιάννη τὸν ἦσαν ἀφόρητοι. Πρὸς τί ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰς τὴν οἰκίαν του; Τί ἤρχετο νὰ κάμῃ; Ὁ Μάριος ὑπεσχέθη ὁ Ἀγιάννης εἶχε τὴν ὑπόσχεσίν του ἡ ὑπόσχεσις ἑνὸς τιμίου ἀνθρώπου εἶναι πρᾶγμα ἱερόν· αὕτη ὀφείλει νὰ τηρῆται, ἔστω καὶ δεδομένη εἰς ἓνα ἄνθρωπον τῶν κατέργων· μάλιστα δὲ εἰς ἓνα ἄνθρωπον τοιοῦτον διδομένη πρέπει νὰ τηρῆται περισσότερον. Καὶ ὅμως, τὸ πρῶτιστον τῶν χρεῶν του ἦτον τὸ πρὸς τὴν Τιτίκαν.

Ὁ Μάριος ἀνεκύλιεν ὅλας τὰς ιδέας ταύτας συγκεχυμένας εἰς τὸ πνεῦμά του, μεταβαίνων ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην, καὶ θορυβούμενος ὑπὸ πασῶν. Δὲν ἦτον εὐκόλον νὰ κρύπτῃ τὴν ταραχὴν του ταύτην ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Τιτίκας, ἀλλ' ὁ ἔρωσ εἶναι πολύτροπος, καὶ ὁ Μάριος τὸ κατώρθωνε.

Ἀπηύθυνε μολοντούτο πρὸς τὴν Τιτίκαν πλαγίως τινὰς ἐρωτήσεις ἢ Τιτίκα, ἄσπιλος, ὡς εἶναι ἡ περισσότερὰ λευκὴ, δὲν εἶχεν ἐλαχίστην εἴδησιν ἐξετάζων αὐτὴν περὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας της καὶ τῆς νεανικῆς, ἔβλεπεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ ἐπέθετο ὅτι ὁ Ἀγιάννης ὑπῆρξε πρὸς αὐτὴν πατὴρ ὅσον δίδεται ἀγαθὸς καὶ σεβάσμιος. Πᾶν ὅτι ὁ Μάριος διέγνω καὶ ὑπέθεσεν ἦτον πραγματικόν. Ἡ ἀπαισία ἀκαλήφῃ αὕτη ἠγάπησε τὸ κρίνον τοῦτο καὶ τὸ ἐπροστάτευσε.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

ΠΕΡΙ ΔΥΣΙΝ ΗΛΙΟΥ.

Α'.

Τὸ κάτω δωμάτιον.

Τὴν ἐπαύριον, περὶ λύχνων ἀφὰς, ὁ Γιάννης Ἀγιάννης ἔκρουε τὴν θύραν τῆς οἰκίας Γιλνορμάνδου· ὄχι τὴν κυρίαν θύραν, ἀλλὰ τὴν διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆρχοντο τὰ ὄχηματα· ταύτην δὲ ἤνοιξεν εἰς αὐτὸν ὁ Βάσκος, εὐρεθεὶς εἰς τὴν αὐλὴν ὡς ἐκ παραγγελίας τοῦ κυρίου του.

Ὁ Βάσκος οὐδὲ κἂν ἐπερίμενε νὰ τὸν ἀπευθύνῃ ὁ Ἀγιάννης τὸν λόγον, ἀλλ' ἅμα τὸν ἤνοιξεν εἶπεν εἰς αὐτόν·

— Ὁ κύριος βαρῶν μ' ἐπρόσταξε νὰ σὰς ἐρωτήσω ἂν ἐπιθυμεῖτε ν' ἀναβῆτε ἐπάνω, ἢ νὰ μείνετε κάτω;

— Νὰ μείνω κάτω, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης.

Ὁ Βάσκος, μὲ σέβας ἄλλως τε, ἤνοιξε τὴν θύραν τῆς κάτω αἰθούσης, καὶ εἶπε·

— Πάγω νὰ δώσω εἶδησιν εἰς τὴν κυρίαν.

Τὸ δῶμα εἰς τὸ ὁποῖον εἰσῆλθεν ὁ Ἀγιάννης ἦτον θολοσκέπαστον καὶ ὑγρὸν, χρησιμεῦον γρεῖας τυχούσης καὶ ὡς κελλάριον· εἶχε δὲ ἓν παράθυρον πρὸς τὸν δρόμον, παράθυρον μὲ σιδηρὰ κάγκελα. Τὸ ἔδαφός του ἦτον ἐστρωμένον μὲ κοκκίνας ὀπτὰς πλίνθους.

Τὸ δῶμα τοῦτο δὲν ἦτον ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα παρενοχλοῦνται συνεχῶς ὑπὸ τοῦ σαυῶθρου. Ὁ κονιορτὸς ἐπεκάθητο ἡσυχος, καὶ ὁ κατὰ τῶν ἀραχνῶν διωγμὸς δὲν ἐφαίνετο αὐστηρὸς. Εἰς ὠραῖος ἰστός, ἠπλωμένος κατὰ πᾶν εὖρος, κεκοσμημένος διὰ νεκρῶν μυιῶν, παρίστατο ὡς τροχὸς ἐπὶ μιᾶς τῶν ὑάλων τοῦ παραθύρου. Ἡ αἶθουσα ὑπῆρχε στενὴ καὶ χαμηλὴ, καὶ εἶχεν ὡς ἐπιπλα σωρὸν κενῶν βαυκάλεων ἠθροισμένων εἰς μίαν γωνίαν τῆς. Τὸ χρίσμα τῶν τοίχων ἦτον κίτρινον καὶ πολλαχοῦ δεσβῆγγιμένον ἢ ἐφθαρμένον. Εἰς τὸ βάθος ἦτον μία ἐστία ἀναμμένη· σημεῖον ὅτι ἡ ἀπόκρισις τοῦ Ἀγιάνη, « θὰ μείνω κάτω » προὔπετιθετο.

Εἰς τὰς δύο ἄκρας τῆς ἐστίας ἔκειντο δύο θρονίδες. Μεταξὺ τῶν θρονίδων τάπης, παλαιὸς καὶ τετριμμένος τις τάπης, τοῦ ὁποίου ἐφαίνοντο τὰ σχοινία, καὶ ὄχι πλέον τὸ μαλλίον.

Τὸ δῶμα τοῦτο ἐφωτίζετο ἐκ τοῦ πυρὸς τῆς ἐστίας καὶ ἐκ τοῦ ἐσπερινοῦ φωτὸς τὸ ὁποῖον εἰσῆρχετο διὰ τοῦ παραθύρου.

Ὁ Ἀγιάνης ἐφαίνετο κεκμηκῶς. Ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἡμερῶν δὲν ἔρωγεν οὐδ' ἐκοιμάτο. Ἐκάθησεν εἰς μίαν τῶν θρονίδων πεσὼν ἐπ' αὐτῆς.

Ὁ Βάσκος ἐπανῆλθεν, ἔθεσεν ἐπὶ τῆς ἐστίας ἔν κηρίον ἀναμμένον, καὶ ἀνεχώρησεν. Ἀλλ' ὁ Ἀγιάνης, ἔχων τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην καὶ τὴν σιαγόνα ἐπὶ τοῦ στήθους, δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὸν Βάσκον, καὶ οὔτε εἰς τὸ κηρίον.

Αἴφνης, ἐτινάχθη εἰς τοὺς πόδας του. Ἡ Τιτίκα ἦτον ὀπισθεν του.

Δὲν τὴν εἶχεν ἰδῆ εἰσερχομένην, ἀλλ' ἠσθάνθη ὅτι εἰσῆρχετο.

Ἐστράφη καὶ τὴν παρετήρησεν. Ἦτον θαυμασίως ὠραία καὶ ἐρατεινὴ· ἀλλ' ὅτι ὁ Ἀγιάνης ἐβλέπεν εἰς αὐτὴν διὰ τοῦ βαθέος βλέμματός του, ἦτον ἡ ψυχὴ τῆς, καὶ ὄχι τὸ κάλλος τῆς.

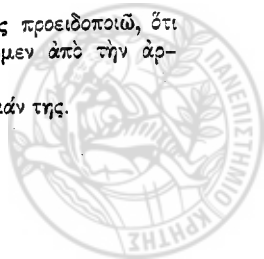
— Πατέρα! ἀνέκραξεν ἡ Τιτίκα, σὰς βεβαιῶ, ἕως τώρα σὰς ἤξευρα ἰδιότροπον εἰς πολλὰ πράγματα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θὰ ἐπίστευα καὶ αὐτὸ, τὸ ὁποῖον βλέπω. Τί ἰδέα πάλιν ἦτον αὐτῆ! Ὁ Μάριος μὲ λέγει ὅτι σεῖς θέλετε νὰ σὰς δέχωμαι εἰς αὐτὸ τὸ κατώγιον.

— Ναι, ἐγὼ τὸ ἠθέλησα.

— Καὶ ἀκόμη τὸ λέγετε! Πολὺ καλά· σὰς προειδοποιῶ, ὅτι θὰ σὰς παίξω μίαν σκηνήν. Θὰ ἰδῆτε. Ἄς ἀρχήσωμεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν. Πατέρα, ἀσπασθῆτέ με.

Καὶ ἡ Τιτίκα ἔστρεψε πρὸς αὐτὸν τὴν παρεῖάν τῆς.

Ὁ Ἀγιάνης ἔμεινεν ἀκίνητος.

— Μένετε ακίνητος. Καλά· αὐτὸ εἶναι μέγα πταῖσμα, ἀλλ' ἀδιάφορον, ἐγὼ σὰς συγχωρῶ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν. Ἐὰν ῥαπισθῆς εἰς τὸν ἕνα κρόταφον, στρέψε τὸν ἄλλον. Ἴδου ὁ ἄλλος.

Καὶ ἡ Τιτίκα ἔστρεψε τὴν ἐτέραν τῶν καρειῶν τῆς.

Ὁ Ἀγιάννης πάλιν ἔμεινεν ακίνητος. Ἐφαίνετο ὡς ἔχων τοὺς πόδας του καρφωμένους εἰς τὸ ἔδαφος.

— "Α! τὸ πρᾶγμα καταντᾷ σπουδαῖον, εἶπεν ἡ Τιτίκα. Τί σὰς ἔκαμα; "Α! λοιπὸν κ' ἐγὼ σὰς ἐμάνισα. Νὰ ἰδοῦμεν τώρα πῶς θὰ μ' ἐξιλεώσετε. Μὲ χρεωστεῖτε ἱκανοποιήσιν. Σήμερον θὰ δειπνήσωμεν μαζῇ.

— Ἐγὼ ἐδείπνησα.

— Ὅχι, αὐτὸ δὲν εἶναι ἀληθές. Θὰ βάλω τὸν Κ. Γιλνορμάνδον νὰ σὰς μαλώσῃ. Οἱ πάπποι εἶναι καμωμένοι διὰ νὰ τὰς βρέχουν εἰς τοὺς πατέρας. Ἐλᾶτε. Ἀναβαίνομεν μαζῇ. Ἀμέσως, ἀμέσως.

— Ἀδύνατον, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

Ἐδῶ ἡ Τιτίκα ἠσθάνθη τὸ θάρρος τῆς ἑλαττωθέν. Ἐπαυσε τὸν προσταχτικὸν τῆς τρόπον, καὶ ἐδέησε νὰ μετέλθῃ τὰς ἐρωτήσεις.

— Ἀλλὰ διατί, πατέρα; καὶ θέλων νὰ μὲ ἰδῆτε, ἐκλέγετε τοιοῦτοτρόπως τὸ χειρότερον δῶμα τῆς οἰκίας μας; Ἐδῶ μέσα εἶναι φρίκη.

— Ξεύρεις, Τιτίκα

Ὁ Ἀγιάννης διεκόπη.

— Ξεύρετε, κυρία, ὅτι εἶμαι ἐνίοτε παράδοξος· ἔχω τὰς ἰδιοτροπίας μου.

Ἡ Τιτίκα ἔκρουσε τὰς μικρὰς τῆς χεῖρας, τὴν μίαν μὲ τὴν ἄλλην.

— Νὰ, καὶ κυρία! . . . Ξεύρετε! . . . αὐτὸ τὸ ΤΕ εἶναι ἐπίσης νέον. Ποῦ τὸ ἤυρετε; Εἰπῆτέ με, αὐτὸ τί δηλοῖ; Αἶ, πατέρα, αὐτὸ τί δηλοῖ;

Ὁ Ἀγιάννης προσήλωσεν ἐπ' αὐτῆς τὸ σπαραξικάρδιον ἐκεῖνο μεϊδιάμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατέφευγεν ἐνίοτε.

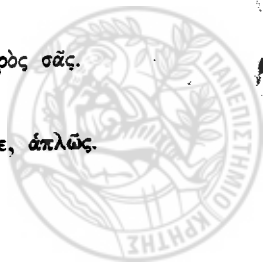
— Ἦθελήσετε νὰ γίνετε κυρία· ἰδοὺ εἶσθε.

— Ὅχι ὁμως πρὸς σὰς, πατέρα μου, ὄχι πρὸς σὰς.

— Μή με ἀποκαλεῖτε πλέον πατέρα.

— Πῶς; πῶς θέλετε νὰ σὰς ἀποκαλῶ;

— Κύριον Ἰωάννην· ἢ Ἰωάννην, ἂν θέλετε, ἀπλῶς.

— Καὶ δὲν εἶσθε πλέον πατήρ ; δὲν εἶμαι πλέον ἢ Τιτίκα ; κύριον Ἰωάννην νὰ σᾶς ἀποκαλῶ ; Αὐτὸ τί δηλοῖ ; ὦ ! αὐτὸ ἐγὼ τὸ λέγω ἐπανάστασιν. Σᾶς παρακαλῶ, τί ἀκολουθεῖ ; Ἰδῆτέ με ὀλίγον εἰς τὸ πρόσωπον. Καὶ δὲν θέλετε νὰ μείνετε πλησίον μας ; Καὶ δὲν θέλετε τὸν θάλαμον τὸν ἰδικόν μου ! Τί κακὸν εἶδετε ἀπ' ἐμέ ; τί σᾶς ἔκαμα ; Τρέχει τίποτε τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζω ;

— Τίποτε.

— Τότε λοιπόν ;

— Τίποτε · ὅλα ἔχουν καθὼς εἶχαν πάντοτε.

— Διατί ἀλλάσσετε ὄνομα ;

— Ἠλλάξετε καὶ σεῖς.

Ἐδῶ πάλιν ὁ Ἀγιάννης ἐμειδιάσε τὸ αὐτὸ μειδιάμα, προσθέσας·

— Καθὼς σεῖς εἶσθε τώρα κυρία Πομμερσὺ, ἐμπορῶ κ' ἐγὼ νὰ γίνω κύριος Ἰωάννης.

— Τίποτε δὲν ἐννοῶ ἀπ' αὐτὰ ὅλα. Θὰ ζητήσω ἀπὸ τὸν ἄνδρα μου τὴν ἄδειαν νὰ εἶσθε κύριος Ἰωάννης. Ἐλπίζω ἐκεῖνος νὰ μὴ στέρξῃ εἰς αὐτό. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι μὲ λυπεῖτε πολὺ. Ἐχει κάνειῖς ἰδιοτροπίας, ἀλλὰ δὲν προξενεῖ θλίψιν εἰς τὴν μικρὴν του Τιτίκαν. Αὐτὸ δὲν εἶναι καλόν. Δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ εἶσθε κακὸς, σεῖς ὅστις εἶσθε καλός.

Ὁ Ἀγιάννης δὲν ἀπεκρίθη.

Ἡ Τιτίκα ἤρπασε τὰς δύο χεῖράς του, καὶ ἀνυψώσασα αὐτὰς ἀκαταμαχῆτως πρὸς τὸ πρόσωπόν της, τὰς ἐσφιγγεν ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ της ὑπὸ τὴν σιαγόνα, εἰς ἔνδειξιν βαθυτάτης στοργῆς.

— ὦ ! τὸν εἶπεν, ἔστε καλός !

Ἐπειτα δ' ἐπρόσθεσεν·

— Ἴδου πῶς σᾶς ἐννοῶ καλόν· νὰ μὴν ἐναντιοῦσθε· νὰ ἔλθετε νὰ κατοικήσετε ἐδῶ· ἔχει κ' ἐδῶ πτηνὰ, καθὼς εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου· νὰ ζῆτε μὲ ἡμᾶς, ν' ἀφίσετε ἐκείνην τὴν τρύπαν· τῆς ὁδοῦ Ἐνόπλου· νὰ μὴ μᾶς δίδετε αἰνίγματα νὰ μαντεύωμεν· νὰ εἶσθε ὡς ὅλοι· νὰ προγευματίζωμεν ὁμοῦ· ὁμοῦ νὰ γευματίζωμεν καὶ νὰ δειπνῶμεν· νὰ εἶσθε ὁ πατήρ μου.

Ὁ Ἀγιάννης ἀπέσπασε τὰς χεῖράς του.

— Δὲν ἔχετε πλέον χρεῖαν πατρός· τώρα ἔχετε σύζυγον.

Ἡ Τιτίκα ὠργίσθη.

— Δὲν ἔχω πλέον χρεῖαν πατρός ! Αὐτὰ δὰ εἶναι τὰ ἀκατανόητα. Τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἐξεύρω τί νὰ εἰπῶ !

— Ἐὰν ἦτον ἐδῶ ἡ Παναγιώτα, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης, ὡς ἄνθρωπος ὅστις, ζητῶν μαρτυρίας, ἀρπάζει δι.τι ἂν τύχη πρόχειρον, θά ὠμολόγει δι.τι τῶντι ἔγω ἰδιοτροπίας. Εἶναι λοιπὸν καὶ τοῦτο μία ἐκ τῶν ἰδιοτροπιῶν μου. Οὐδὲν παράδοξον, οὔτε νέον. Ξεῦρετε δι.τι ἡγάπησα πάντοτε τὴν γωνίαν μου τὴν σκοτεινὴν.

— Ἄλλ' ἐδῶ κάμνει κρῦον. Ἐδῶ δὲν ἐμβαίνει ἀρκετὸν φῶς. Εἶναι οἰκτρὸν αὐτὸ, τὸ νὰ θέλετε νὰ εἴσθε κύριος Ἰωάννης. Δὲν θέλω ἐγὼ νὰ με ὀμιλῆτε εἰς τὸν πληθυντικόν.

— Πρὸ ὀλίγου ἐρχόμενος ἐδῶ, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης, εἶδα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἀγίου Λοδοβίκου ἐν ἐπιπλον ὠραῖον ἐπιπλον. Ἦτον ἐκτεθειμένον πρὸς πώλησιν. Ἄν ἤμην εὐμορφη γυνή, αὐτὸ τὸ ἐπιπλον θά τὸ ἀποκτοῦσα. Ἐνας καθρέπτης ἐπάνω εἰς ἓνα τραπέζι, ἐξαίρετα ἐπεξεργασμένον· καθὼς τώρα τὰ κάμνουν. Ἀπὸ ξύλον, νομίζω, τὸ ὁποῖον . . . ῥοδωνιὰν τὸ ὀνομάζετε; πῶς τὸ ὀνομάζετε; Μὲ συρτάρια. Εὐμορφον, πολὺ εὐμορφον! •

— Οὐφ! ἄνιστα λόγια! δὲν ἔμπορῶ πλέον ν' ἀκούω! ἀνέκραξεν ἡ Τιτίκα.

Καὶ συσφίγξασα τοὺς ὀδόντας, καὶ διαστείλασα χαριέντως τὰ χεῖλη, ἐφύσησε θυμωδῶς κατὰ πρόσωπον τοῦ Ἀγιάννη. Ἐνόμιζες δι.τι ἔβλεπες Χάριτα ν' ἀπομιμῆται γαλῆν.

— Θυμῶν, θυμῶν φρικτά! Ἀπὸ χθὲς με κάμνετε νὰ σκῶ. Νομίζει τις δι.τι τὸ κάμνετε ἐπίτηδες. Δὲν ἔμπορῶ νὰ σᾶς καταλάβω. Ἐναντίον τοῦ Μαρίου δὲν με ὑπερασπίζεσθε· ἐναντίον σας δὲν με ὑποστηρίζει ὁ Μάριος· μένω πάντοτε μόνη. Σᾶς διορθῶν ἓνα θάλαμον ὠραῖα. Ἄν ἡμπόρουν νὰ βάλω μέσα τὸν Θεὸν νὰ κατοικήσῃ, θά τὸν ἔβαλλα. Ἀφίνου τὸν θάλαμόν μου εἰς τὴν ῥάχιν μου, ἄχρηστον. Ὁ ἐνοικιάτωρᾶς του μου χρεωκοπεῖ. Διορίζω τὴν Σοφία νὰ κάμῃ ἓνα καλὸν μικρὸν γεῦμα. Κυρία, διὰ τὸ γεῦμά σας, σᾶς εὐχαριστοῦν δὲν τὸ θέλου. Ὁ πατέρας μου Θερασάνης θέλει νὰ τὸν ὀνομάζω κύριον Ἰωάννην, καὶ νὰ τὸν δέχωμαι εἰς ἓνα παλαιὸν κατῶγι, οἰκτρότατον, σεσαθρωμένον ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν, τοῦ ὁποίου οἱ τοῖχοι κατήνησαν νὰ ἔχουν γένεια, ὅπου ἀντὶ κρυστάλλων ἔχει ἓνα σωρὸν μπουκάλια εὐκαιρα, καὶ ἀντὶ παραπετασμάτων, ἀράχνας, μίαν πλημμονήν! Εἴσθε ἰδιότροπος· πολὺ καλὰ· συγκατανεύω· εἶναι αὐτὸ τὸ εἶδός σας· ἀλλὰ δίδεται μία κάποια προθεσμία εἰς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι νυμφεύονται. Δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπαναλάβετε τὰς ἰδιοτροπίας σας εὐθὺς, εὐθὺς. Τόσον εὐχαριστημένος εἴσθε ἀπὸ τὴν ἀφόρητον ἐκείνην ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου; Θά ἐνθυμοῦμαι τὴν πληξίν, τὴν ὁποίαν ὑπέ-

φερα ἐκεῖ! Τί ἔχετε ἐναντίον μου; Πολὺν κόπον μὲ κάμνετε, σὰς βεβαιῶ!

Καί, διὰ μιᾶς σοβαρευθεῖσα, ἠτένισε πρὸς τὸν Ἀγιάννην ἀσκαρ-
δαμυκτί, καὶ ἐπρόσθεσε·

— Διότι εἶμαι σήμερον εὐτυχῆς μὲ ἀποστρέφεσθε;

Ἡ ἀφέλεια τραυματίζει ἐνίοτε καιρίως, ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς. Ἡ ἐρώτησις αὕτη, ἡ τόσον ἀπλῆ διὰ τὴν Τιτίκαν, διὰ τὸν Ἀγιάννην ὑπῆρχε βαθεῖα. Ἡ Τιτίκα ἤθελε μόνον νὰ ξέσῃ, καὶ κατεξέσχισε.

Ὁ Ἀγιάννης ἔγινε κάτωχρος. Ἐμεινεν ἀναπολόγητος πρὸς στιγμήν, ἀλλ' ἔπειτα, ὡς ὀμιλῶν καθ' ἑαυτὸν, εἶπε μὲ ἀνέκραστον φωνῆς τόνον·

— Ἡ εὐτυχία της, ἦτον ὁ σκοπὸς τοῦ βίου μου. Σήμερον, ὁ Θεὸς δύναται νὰ σημάνη τὸ τέλος μου. Τιτίκα, εἶσαι εὐτυχῆς· ἐπλη-
ρώθη λοιπὸν ὁ καιρὸς μου.

— Ἄ; μὲ ὀμιλήσατε ἐνικῶς! ἀνέκραξεν ἡ Τιτίκα.

Καὶ ὤρμησεν εἰς τὸν τράχηλόν του.

Ὁ Ἀγιάννης, ἄλλος ἐξ ἄλλου, τὴν ἔσφιγξεν ἐπὶ τοῦ στήθους του. Τὸν ἐφάνη σχεδὸν ὡς πάλιν νὰ τὴν ἀπέκτησε.

— Εὐχαριστῶ, πατέρα! τὸν εἶπεν ἡ Τιτίκα.

Ἡ κατάνυξις ἀπέβαινεν ὀδυνηρὰ πρὸς τὸν Ἀγιάννην. Ἀπηλ-
λάχθη ἡσύχως ἀπὸ τῆς ἀγκάλης τῆς Τιτίκας, καὶ ἔλαβε τὸν πῖ-
λόν του.

— Πάλιν ἀναχωρεῖτε; ἠρώτησεν ἡ Τιτίκα.

Ὁ Ἀγιάννης ἀπεκρίθη·

— Σὰς περιμένουν, κυρία· ἀναχωρῶ.

Καὶ σταθεὶς εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας, ἐπρόσθεσε·

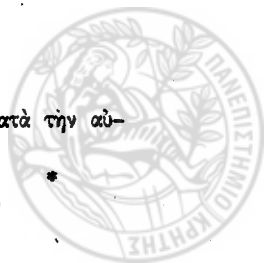
— Σὰς ἀπῆθυνα τὸν λόγον ἐνικῶς. Εἰπῆτε εἰς τὸν σύζυγόν
σας, ὅτι τοῦτο δὲν θὰ μὲ συμβῆ πλέον ἄλλοτε. Σύγγνωτε.

Ὁ Ἀγιάννης ἐξῆλθεν, ἀφίσας τὴν Τιτίκαν ἐκπληκτον διὰ τὸν
αἰνιγματώδη τοῦτον ἀποχαιρετισμόν.

Β'.

Ἔτερα βήματα πρὸς τὰ ὀπίσω.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ὁ Ἀγιάννης ἐπανῆλθε κατὰ τὴν αὐ-
τὴν ὥραν.

Ἡ Τιτίκα δὲν ἀπηύθυνεν ἐρωτήσεις πρὸς αὐτόν· δὲν ἠπόρησε πλέον, δὲν εἶπε πλέον ὅτι ἠσθάνετο ψῦχος, δὲν ἀνέφερε περὶ τοῦ θαλάμου ἐκεῖνου τίποτε· ἀπέφυγε νὰ τὸν ἀποκαλέσῃ πατέρα ἢ κύριον Ἰωάννην. Ἀφῆκε τὸν Ἀγιάννην νὰ τὴν λαλήῃ εἰς τὸν πληθυντικὸν, καὶ νὰ τὴν λέγῃ κυρίαν. Ἀλλ' ἡ χαρὰ αὐτῆς ἐφαίνετο κατὰ τι ἐλαττωθεῖσα. Θὰ ἦτον κατηφής, ἐὰν ἦτον πρᾶγμα δυνατὸν εἰς τὴν Τιτίκαν ἢ κατῆφεια.

Ἐφαίνετο ὅτι εἶχεν ἔλθει εἰς συνομιλίαν μὲ τὸν Μάριον, συνομιλίαν ἐξ ἐκεῖνων καθ' ἃς ὁ φιλούμενος ἀνὴρ λέγει ὅτι ἀν' θέλῃ, οὐδὲν ἐξηγεῖ, καὶ εὐχαριστεῖ τὴν φιλουμένην γυναῖκα. Ἡ περιέργεια τῶν ἐρωμένων δὲν προβαίνει πολὺ ἐπέκεινα τοῦ ἔρωτος αὐτῶν.

Ὁ κάτω θάλαμος εὐρέθῃ ὀλίγον τι πλέον ἠῤῥεπισμένος. Ὁ Βάσκος ἐπῆρεν ἐκεῖθεν τὰς βαυκάλεις, καὶ ἡ Σοφιά τὰς ἀράχνας.

Ἐκτοτε καθεκάστην ἡμέραν ἤρχετο ὁ Ἀγιάννης κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν. Ὁ Μάριος κατῶρθωνε νὰ ἦναι πάντοτε ἀπὸν καθ' ἣν ὥραν εὐρίσκετο ὁ Ἀγιάννης εἰς τὴν οἰκίαν του. Οἱ οἰκίοι συνείθισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὰς ἔξεις τοῦ Κ. Θερσανέμη. Ἡ Παναγιώτα συνέτεινε εἰς τοῦτο, ἐπαναλαμβάνουσα· «ὁ αὐθέντης τέτοιος ἦτον πάντοτε.» Ὁ πάππος ἐκήρυξε τὸν Κ. Θερσανέμη ὡς ἀνθρώπον ἰδιότροπον, καὶ οὕτως ἐξέλιπε πᾶσα ἀπορία. Ἄλλως τε, εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν ἐνενηκοντα ἐτῶν ἡ οἰκειότης ἢ στενὴ ἀποβαίνει ἀδύνατος· πᾶσα νέα σχέσηις φαίνεται ἐπιπρόσθετος, καὶ ἐνοχλεῖ. Δὲν μένει πλέον θέσις· ὄλαι αἱ ἔξεις ἐλήφθησαν. Ὁ γέρον Γιλνορμάνδος δὲν ἠσθάνθη κόπον τινὰ στερηθεὶς τοῦ κυρίου Θερσανέμη ἢ Κοφανέμη τούτου. Μάλιστα δὲ εἶπεν· — Ἐγνώρισα τοιοῦτους ἰδιοτρόπους πολλοὺς εἰς τὴν ζωὴν μου. Τοὺς εἶδα νὰ κάμουν ἐν πλῆθος ἄλλοκότων πραγμάτων, χωρὶς κάμμιαν ἀφορμὴν. Κάποιος μαρκήσιος Κανάπλης ἦτον ἀκόμη χειρότερος. Ἠγόρασεν ἓνα παλάτι διὰ νὰ κατοικήσῃ εἰς τὸν σταῦλόν του. Ἐκαστος κατὰ τὴν φαντασίαν του.

Οὐδεὶς τῶν οἰκειῶν τοῦ Μαρρίου διέκρινε τι ἀπαίσιον ὑπῆρχεν ὑπὸ τὴν διαγωγὴν ταύτην τοῦ Ἀγιάννη. Ἄλλως τε, τίς ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ; Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχουσι βάλτοι τινὲς τοιοῦτου εἶδους· τὰ ὕδατά των κυμαίνονται ἢ φρίσσου ἀνεξηγήτως πῶς, χωρὶς νὰ πνέῃ ἐλάχιστος ἀήρ. Ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἀνθρώπου θεωρεῖ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοὺς ἀναβρασμοὺς ἐκεῖνους, χωρὶς νὰ ἐνοσῇ τὴν αἰτίαν των· δὲν βλέπει τὴν ὕδραν ἣτις ἔρπει εἰς τὸν πυθμένα.

Καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν ὁμοίως μυστικὸν τι τέρας, δεινὸν τι ἄλλος ὑποτροφόμενον, δράκοντα καταβιβρώσκοντα αὐτοῦς,

ἀπελπισίαν τινὰ ἐνοικουῶσαν ἐν τῇ νυκτί των. Βλέπει τις ἕνα ἄνθρωπον, καθ' ὅλα ὅμοιον μὲ τοὺς ἄλλους, περιφερόμενον ὡς καὶ οἱ λοιποί. Οὐδεὶς γινώσκει ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἀθλίου ἐμφωλευεῖ θηριώδης ὀδύνη παράσιτος, μυρίους ἔχουσα ὀδόντας, καὶ ἦτις τὸν φέρει εἰς τὸν τάφον. Οὐδεὶς γινώσκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι βάραθρον· ὅτι λιμνάζει, ἀλλ' ἔχει βάθος μέγα. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν φαίνεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἀνεξήγητός τις ταραχὴ. Μυστηριώδης τις ῥυτίς ἐμφανίζεται καὶ χάνεται πάλιν, καὶ ἔπειτα ἐπανέρχεται· μία πομφόλυξ ἀναβαίνει καὶ διαρρήγγυται. Εἶναι πρᾶγμα μικρὸν, καὶ εἶναι τρομερόν. Εἶναι ἡ ἀναπνοὴ τοῦ ἀγνώστου θηρίου.

Παράδοξοί τινες ἔξεις, τὸ νὰ ἔρχεται τις καθ' ἣν ὥραν ὅλοι ἀναχωροῦσι, νὰ κρύπτεται ὅτε ὅλοι ἐπιδεικνύουσι τὴν παρουσίαν αὐτῶν, νὰ φορῆ κατὰ πᾶσαν περίστασιν ὅτι ἠδύνατό τις ν' ἀποκαλέσῃ μανδύαν ἔχοντα τὸ χρῶμα τοῦ τοίχου, διὰ νὰ μὴ διακρίνεται, νὰ ζητῇ τὴν ἐρημοτέραν τῶν δενδροστοιχιῶν, νὰ προτιμᾷ τὴν μονηροτέρα τῶν ὀδῶν, νὰ μὴ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς συνομιλίαις, νὰ ἀποφεύγῃ τὰ πλήθη καὶ τὰς πανηγύρεις, νὰ φαίνεται εὐπορῶν καὶ νὰ ζῆ πενιχρῶς, νὰ ἔχη, καὶ τοὶ πλοῦσιος, τὸ κλειδίον τῆς οἰκίας του εἰς τὸν κόλπον του, νὰ εἰσέρχεται διὰ τῆς μικρᾶς θύρας, ν' ἀναβαίνει διὰ τῆς στενῆς κλίμακος, ὅλα ταῦτα τὰ παράδοξα, ἂν καὶ ἀσήμαντα, ῥυτίδες, πομφόλυγες, πτυχαὶ παροδικαὶ τῆς ἐπιφανείας, πολλάκις ἔρχονται ἐκ φοβεροῦ βυθοῦ.

Ἰκαναὶ ἑβδομάδες παρῆλθον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ Τιτίκα ἐσυνείθισεν εἰς νέον βίον αἱ συνεπιεῖα τοῦ συνοικεσίου σχέσεις, αἱ ἐπισκέψεις, ἡ τῆς οἰκίας μέριμνα, αἱ διασκεδάσεις, ἰδοὺ τὰ μεγάλα ἔργα της. Αἱ σκέψεις τῆς Τιτίκας δὲν ἦσαν δαπανηραὶ· συνίσταντο εἰς μίαν καὶ μόνην· τὸ νὰ ἦναι μὲ τὸν Μάριον. Ἡ εὐδωδεστέρα ἐνασχόλησίς της ἦτον τὸ νὰ ἐξέρχεται μετ' αὐτοῦ, καὶ νὰ μένῃ εἰς τὴν οἰκίαν μετ' αὐτοῦ. Πρὸς αὐτοὺς ἦτον χαρὰ νέα πάντοτε τὸ νὰ ἐξέρχονται κρατούμενοι ἀπὸ τοῦ βραχίονος, εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, ἐνώπιον ἔλου τοῦ κόσμου, χωρὶς νὰ κρύπτωνται, ἀμφοτέροι καὶ μόνοι. Μίαν μόνην δυσαρέσκειαν ἔλαβεν ἡ Τιτίκα. Ἡ Παναγιώτα δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὰ συμβιβάσῃ μὲ τὴν Σοφίαν, ἐπειδὴ ἦτον ἀδύνατον τοῦτο μεταξὺ δύο γεροντοκορῶν, καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς οἰκίας. Ὁ πάππος εἶχε καλῶς κατὰ τὴν ὑγίαν· ὁ Μάριος εἶχεν ὀλίγους τινὰς πελάτας· ἡ θεία Γιλνορμάνδη διῆγεν εἰρηνικῶς πλησίον τοῦ νέου συνοικεσίου τὸν πλάγιον βίον ὅστις ἐπήρκει εἰς αὐτὴν· ὁ Ἀγιάννης ἤρχετο καθεκάστην.

Ἐκλείψαντος τοῦ ἐνικοῦ σὺ, τὸ σεῖς, τὸ κυρία, τὸ κύριε Ἰωάννη, ὄλα ταῦτα καθίστων αὐτὸν πρὸς τὴν Τιτίκαν ἄλλον. Ἡ προσπάθεια τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος κατέβαλε διὰ νὰ τὴν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του, ἐπετύγχανεν. Ἡ Τιτίκα καθίστατο ὀσημέραι φαιδρότερα, μετριώτερα εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν θυγατρικὴν τρυφερότητά της. Ἀλλὰ τὸν ἡγάπα πάντοτε, καὶ ὁ Ἀγιάννης τὸ ἠσθάνετο. Μίαν τῶν ἡμερῶν τὸν λέγει αἰφνιδίως. — Πρὶν ἦσθε πατήρ μου, τώρα δὲν εἶσθε πλέον πατήρ μου· πρὶν ἦσθε θεῖός μου, τώρα δὲν εἶσθε πλέον θεῖός μου· πρὶν ἦσθε ὁ κύριος Θερσανέμης, τώρα εἶσθε Ἰωάννης. Τίς λοιπὸν εἶσθε; δὲν ἀγαπᾷ αὐτὰ ὄλα. Ἄν δὲν σᾶς ἤξευρα τόσον καλὸν, θὰ σᾶς ἐφοβούμην.

Ἐκατοῖκει πάντοτε εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου, μὴ θέλων, μὴ δυνάμενος, νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τῆς συνοικίας ὅπου ἐκατοῖκει ἡ Τιτίκα.

Κατ' ἀρχὰς ἔμενε πλησίον της ὀλίγα μόνον λεπτὰ, καὶ ἀνεχώρει.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔλαβε τὴν ἔξιν νὰ παρατείνῃ τὰς ἐπισκέψεις του. Καθὸσον ἐμεγαλύνοντο αἱ ἡμέραι ἐπωφελεῖτο τὰς ὥρας τῶν ἤρχετο ταχύτερον καὶ ἀνεχώρει βραδύτερον.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἡ Τιτίκα, ἐξ ἀπροσεξίας, τὸν εἶπε, Πατέρα. Ἐκλαμψις χαρᾶς ἰλάρυνε τὴν κατηφῆ τοῦ Ἀγιάννη γηραιὰν μορφήν.

— Ἰωάννην θέλετε νὰ, μὲ εἰπῆτε.

— Ἄ! ναί, ἀπεκρίθη ἡ Τιτίκα βαλοῦσα γέλωτα, κύριε Ἰωάννη.

— Καλὰ, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

Καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον, διὰ νὰ μὴ τὸν ἴδῃ σπογγίζοντα τοὺς ὀφθαλμούς του.

Γ'.

Ἐνθυμοῦνται τὸν κῆπον τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου.

Αὕτη ἦτον ἡ τελευταία φορά. Ἀπὸ τῆς τελευταίας ταύτης ἐκλάμψεως ἐξωντώθη κατὰ κράτος ἅπασα ἡ ἀρχαία οἰκειότης. Ποτὲ πλέον κ α λ η μ ε ρ α μετὰ φιλήματος, ποτὲ πλέον ἡ γλυκυτάτη λέξις, π α τ ε ρ α μου! Ὁ Ἀγιάννης, κατ' αἴτησίν του καὶ ἐξ ἰδίας του αἰτίας, ἀπεβλήθη ἀλληλοδιαδόχως ἐξ ὄλων τῶν ἀγαλλιάσεων τοῦ

βίου του· και εἶχε τοῦτο τὸ δυστύχημα, ὅτι ἀφοῦ ἀπώλεσεν ὅλην τὴν Τιτίκαν ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας, ἐδέησε νὰ τὴν ἀνακτήσῃ ἔπειτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον.

Ὁ ὀφθαλμὸς συνειθίζει ἐπὶ τέλους εἰς τὸ φῶς τοῦ ὑπογείου. Ἐπῆρκει εἰς τὸν Ἀγιάννην τὸ νὰ βλέπῃ τὴν Τιτίκαν ἅπαξ τῆς ἡμέρας. Ὁλη του ἡ ζωὴ συνεκεντροῦτο εἰς ἐκείνην τὴν ὥραν. Ἐκάθητο πλησίον τῆς, τὴν παρατήρει ἐν σιωπῇ, ἢ τὴν ὠμίλει περὶ τῶν προτέρων ἐτῶν, περὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας τῆς, περὶ τοῦ μοναστηρίου, περὶ τῶν κορασιῶν τῶν τότε συμμαθητριῶν καὶ φίλων τῆς.

Ἐν ἀπόγευμα, — κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἀπριλίου, ὁ ἥλιος εἶχε τὸ γλυκὺ θάλπος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οὔτε καίει, οὔτε ἀφίνει εἰς τὸ ῥίγος δύναμιν, οἱ δὲ κῆποι οἱ περὶ τὰ παράθυρα τοῦ Μαρίου καὶ τῆς Τιτίκας εἶχον τὴν συγκίνησιν τῆς ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξεγέρσεως· ἄνθη τινὰ πρῶϊμα ἔπαιρνον ἤδη τοὺς τοίχους, ἢ προέκυπτον ἀναμέσον τῶν πετρῶν, καὶ ἀνεδίδοντο ἀπὸ τῆς ζωηρᾶς χλόης τὰ λευκὰ καὶ κίτρινα ἐκεῖνα ἄγρια ἄνθη τοῦ ἔαρος, καὶ αἱ λευκαὶ μηλολόμβαι ἤρχιζον ἤδη νὰ ἀφίνωνται εἰς τὰς πνοὰς τοῦ ζεφύρου. Ὁ Μάριος εἶπεν εἰς τὴν Τιτίκαν.

— Εἴπομεν ὅτι θὰ ὑπάγωμεν νὰ ἐπανίδωμεν τὸν κῆπόν μας εἰς τὴν ὁδὸν Πλουμέτου. Παγαίνομεν; Δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα ἀχάριστοι.

Ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον, ὁ Μάριος καὶ ἡ Τιτίκα ἐπέταξαν ὡς δύο χελιδόνες πρὸς τὸ ἔαρ.

Εἰς τὸ πνευμά των, ὁ κῆπος οὗτος τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου ἀφῆκεν ἐντύπωσιν ἠοῦς. Εἶχον ἤδη ὀπίσω των, εἰς τὴν ζωὴν, πράγμα τι, τὸ ὁποῖον ἦτον ὡς τὸ ἔαρ τοῦ ἔρωτός των. Ἡ οἰκία τῆς ὁδοῦ Πλουμέτου ἀνῆκεν εἰσέτι εἰς τὴν Τιτίκαν, ἐπειδὴ δὲν εἶχε λήξει ἡ προθεσμία τοῦ ἐνοικίου. Ἀπῆλθον λοιπὸν εἰς τὸν κῆπον τοῦτον καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην, ὅπου ἐπανεῦρον ἑαυτοὺς καὶ ἐλησμόνησαν ἑαυτοὺς.

Τὸ ἑσπέρας, ὁ Ἀγιάννης ἦλθε κατὰ τὴν συνήθη ὥραν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Καλογραϊῶν.

— Ἡ κυρία ἐπῆγεν ἔξω μαζῇ μὲ τὸν κύριον, καὶ ἀκόμη δὲν ἐπέστρεψαν, τὸν λέγει ὁ Βάσκος.

Ὁ Ἀγιάννης ἐκάθησεν ἐν σιωπῇ, καὶ ἐπερίμεινε μίαν ὥραν, ἀλλ' εἰς μάτην. Ἡ Τιτίκα δὲν ἐπέστρεψεν. Ὁ Ἀγιάννης ἀνεχώρησε κεκυφώς.

Ἡ Τιτίκα τόσοσ ἐμαγεύθη ἐκ τοῦ περιπάτου εἰς τὸν « κῆπόν των », καὶ τόσοσ ηὐφράνθη ὅτι « μίαν ἡμέραν ἔζησεν ἐν τῷ παρελ-

θόντι αὐτῆς », ὥστε τὴν ἐπιούσαν, δι' ἄλλο τι δὲν ἔκαμε λόγον, εἰμὴ δι' αὐτό. Οὐτε ἐπρόσεξεν ὅτι δὲν εἶχεν ἰδῆ τὸν Ἀγιάννην κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

— Πῶς ἐπήγετε ἐκεῖ ; τὴν ἠρώτησεν ὁ Ἀγιάννης.

— Πεζοί.

— Καὶ πῶς ἐπεστρέψετε ;

— Μὲ ἕν ἀγοραῖον ὄχημα.

Ἐὸ Ἀγιάννης παρεθῆρει ἀπό τινος ἤδη καιροῦ ὅτι τὸ νέον ζεύγος διῆγε βίον πολὺ περιωρισμένον καὶ ἐν οἰκονομίᾳ στενῇ. Αὐτὴ ἡ οἰκονομία ἐπρόξενει εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν. Ἐτόλμησε λοιπὸν νὰ ἐρωτήσῃ.

— Καὶ διατί δὲν ἔχετε ἐν ὄχημα ἰδικόν σας ; Δι' ἐν ὄχημα κομψὸν ἀρκετὰ δὲν θὰ ἐδαπανᾶτε πλείοτερα τῶν πεντακοσίων φράγκων κατὰ μῆνα. Σεῖς σήμερον εἴσθε πλούσιοι.

— Δὲν ἐξεύρω, ἀπεκρίθη ἡ Τιτίκα.

— Τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τὴν Παναγιώταν, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἀγιάννης. Ἐφυγε, καὶ δὲν τὴν ἀντικατεστήσατε δι' ἄλλης ὑπηρετίας. Διατί ;

— Ἡ Σοφία ἀρκεῖ.

— Πολὺ καλὰ, ἀλλ' ἐχρειάζετο καὶ μία θαλαμηπόλος.

— Δὲν ἔχω τώρα τὸν Μάριον ;

— Ἐπρεπε νὰ ἔχετε ἰδιαν οἰκίαν, ἰδίους ὑπηρετάς, ὄχημα, θεωρεῖον εἰς τὸ θέατρον. Διατί νὰ μὴν ἀπολαμβάνετε ὅλα τὰ καλὰ, ἀφοῦ εἴσθε πλούσιοι ; Ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι ἡ εὐδαιμονία, ἀλλὰ συντείνει εἰς τὴν εὐδαιμονίαν πρέπει νὰ συντείνῃ ἄλλῶς, εἰς τί χρησιμεύει ; Χρήματα ; θὰ εἰπῆ μετὰ χειρὶς ματα.

Ἡ Τιτίκα δὲν ἀπεκρίθη τίποτε.

Αἱ ἐπισκέψεις τοῦ Ἀγιάννη δὲν διήρουν ὀλιγωτέρας ὥρας τοῦναντίον ὅταν ἡ καρδία ὀλισθήσῃ, δὲν κρατεῖται εἰς τὸν κατήφορον.

Ὅταν ὁ Ἀγιάννης ἤθελε νὰ παρατείνῃ τὴν ἐπίσκεψίν του καὶ νὰ κάμῃ τὴν Τιτίκαν νὰ λησμονήσῃ τὴν ὥραν, ἤρχιζε νὰ ἐπαινῇ τὸν Μάριον τὸν ἐθεώρει ὠραῖον, εὐγενῆ, ἀνδρεῖον, εὐφύεστατον, εὐγλωττον, καλόν. Ἡ Τιτίκα ἐπρόσθετε περισσότερα. Ὁ Ἀγιάννης ἐπανήρχετο εἰς τὰ αὐτά. Δὲν εἶχον τέλος. Ὁ Μάριος, ἡ λέξις αὐτὴ ἦτον ἀνεξάντλητος τῶμοι δλόκληροι περιείχοντο εἰς τὰ ἕξ ταῦτα στοιχεῖα. Τοιοῦτοτρόπως δὲ κατῶρθωνεν ὁ Ἀγιάννης νὰ μὲνῃ ὥρας πολλὰς. Τὸν ἦτον τόσον γλυκὺ τὸ νὰ βλέπῃ τὴν Τιτίκαν καὶ νὰ λησμονῇ πλησίον της ! Ἡσθάνετο ὡς νὰ ἠλλάσσοντο οἱ ἐπίδεσμοι τῆς

πληγῆς του. Πολλάκις δὲ συνέβη νὰ ἔλθῃ ὁ Βάσκος ἐπανελημμένως, καὶ νὰ εἶπῃ, — Ὁ κύριος Γίλνορμάνδος μ' ἔστειλε νὰ ἐνθυμίσω εἰς τὴν κυρίαν βαρώνην ὅτι ἔφεραν εἰς τὸ τραπέζι τὸ φαγί.

Κατ' ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας, ὁ Ἀγιάννης ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του λίαν περίσκεπτος.

Ἐπὶ τῆς λοιπῆς ἀληθῆς ἐν τῇ σκέψει ἐκεῖνη τοῦ Μαρίου, παρομοιάσαντος τὸν Ἀγιάννην μὲ χρυσαλλίδα; Ἦτον τῶντι ὁ Ἀγιάννης χρυσαλλίς, ἐπιμένουσα νὰ ἔρχεται εἰς ἐπίσκεψιν τῆς μηλόλονης τῆς;

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἔμεινε πλησίον τῆς Τιτίκας πλειότερον παρὰ τὸ σὺνηθες. Τὴν ἐπιούσαν, παρετήρησεν ὅτι εἰς τὴν ἐστίαν δὲν ὑπῆρχε πῦρ.

— Κότταξε! εἶπε καθ' ἑαυτόν. Δὲν ἔχει φωτιά.

Ἄλλ' ἔπειτα ἐστοχάσθη ὅτι τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν φανῇ παράδοξον. Ἦτον ἤδη ἀπρίλιος μῆν, καὶ τὸ ψῦχος ἔπαυσε.

— Ὡ θεέ μου! τί κρῦο κάμνει ἐδῶ μέσα! ἀνέκραξεν ἡ Τιτίκα εἰσερχομένη.

— Κρῦο; δὲν μὲ φαίνεται, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

— Σεῖς λοιπὸν εἶπετε εἰς τὸν Βάσκον νὰ μὴν ἀνάψῃ φωτιά;

— Ναί. Σχεδὸν ἔχομεν μαῖον.

— Τί σημαίνει! εἰς τοὺς Παρισίους ἀνάπτουν φωτιά ἀκόμη καὶ τὸν ἰούνιον. Εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ ὑπόγειον, ἐμπορεῖ κανεὶς ν' ἀνάπτῃ καθ' ὅλον τὸ ἔτος.

— Μ' ἐφάνη ὅτι ἡ φωτιά ἦτον περιττή.

— Καὶ αὐτὸ μία ἀπὸ τὰς ιδέας σας! ἀπήντησεν ἡ Τιτίκα.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὑπῆρχε πῦρ εἰς τὴν ἐστίαν. Ἄλλ' αἱ δύο θρονίδες ἦσαν τεθειμέναι εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς αἰθούσης, πλησίον τῆς θύρας.

— Τί σημαίνει τοῦτο ἄρά γε; εἶπεν ὁ Ἀγιάννης κατὰ νοῦν.

Καὶ πορευθεὶς πρὸς τὰς θρονίδας, καὶ λαβὼν αὐτάς, τὰς ἔθεσε πλησίον τῆς ἐστίας, εἰς τὴν συνήθη των θέσιν.

Κατ' ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν, ἐνθαῤῥυθθεὶς ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ πυρὸς, παρέτεινε τὴν συνδιάλεξιν πάλιν ὑπὲρ τὸ σὺνηθες. Καθ' ἣν στιγμὴν ἠγείρετο διὰ ν' ἀναχωρήσῃ, λέγει ἡ Τιτίκα πρὸς αὐτόν

— Χθὲς μὲ εἶπεν ὁ σύζυγός μου κάτι παράδοξον.

— Τί πράγμα;

— Τιτίκα, μὲ λέγει, ἄκουσε· ἔχομεν ἐν εἰσόδῃμα ἐκ τριάντα χιλιάδων φράγκων· εἰκοσιεπτὰ ἰδικὰς σου, καὶ τρεῖς ἐκ τοῦ πάππου

μου. Ναι, τὸν ἀπεκρίθη, ὄλαι ἁμοῦ τριάντα. Θὰ εἶχες, μὲ λέγει, τὴν καρτερίαν νὰ ζήσωμεν μὲ μόνας τὰς τρεῖς χιλιάδας; Ναι, ἀπεκρίθη, καὶ μὲ τίποτε· ἀρκεῖ νὰ εἶμαι μαζῇ σου. Τὸν ἠρώτησα ἔπειτα· Διατί μὲ τὸ λέγεις αὐτό; Διὰ νὰ ξεύρω, μὲ ἀπεκρίθη.

Ὁ Ἀγιάννης δὲν εὔρε λόγον νὰ ἐπιφέρῃ. Ἡ Τιτίκα ἐπερίμενεν ἴσως ἐξήγησίν τινα παρ' αὐτοῦ· ἀλλὰ τὴν ἤκουσε μὲ βαθεῖαν καὶ κατηφῆ σιωπὴν.

Ἐπέστρεψε δ' ἔπειτα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου, καὶ τόσον βυθισμένον εἶχε τὸν νοῦν, ὥστε εἰσῆλθεν εἰς ξένην θύραν, εἰς τὴν θύραν τῆς γειτονικῆς οἰκίας, καὶ μόλις ἔταν ἀνέβη εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα ἐνόησε τὴν ἀπάτην του καὶ κατέβη πάλιν τὰς κλίμακας.

Μυριοὶ τὸν περιεπόλουν συμπερασμοί. Ἦτον προφανές ὅτι ὁ Μάριος εἶχεν ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ἑξακοσίων τούτων χιλιάδων φράγκων· ὅτι ἐφοβεῖτο μὴ προήρχοντο ἐκ θολερᾶς πηγῆς, τίς οἶδεν; ἴσως μάλιστα καὶ ἀνεκάλυψεν ὅτι τὰ χρήματα ταῦτα ἦσαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, τοῦ Ἀγιάννη δηλαδὴ, καὶ ἐδίσταζεν ἀπέναντι τῆς ὑπόπτου περιουσίας ταύτης, δυσανασχετῶν νὰ τὴν λάβῃ ὡς ἰδικήν του, καὶ μᾶλλον προτιμῶν νὰ μείνωσιν, αὐτὸς τε καὶ ἡ Τιτίκα, πτωχοί, παρὰ νὰ ἦναι κάτοχοι ἐνὸς πλοῦτου ἀμφιβόλου.

Περιπλέον, ὁ Ἀγιάννης ἤρχισε νὰ ὑποπτεῖται ἀμυδρῶς καὶ ὅτι ἤθελον μὲ εὐμορφον τρόπον νὰ τὸν ἀποβάλωσιν ὀλωσοδίουλου.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τὸν ἤλθε σπασμωδικόν τι ῥίγος ἔταν, εἰσελθὼν εἰς τὴν κάτω αἴθουσαν, εἶδεν ὅτι ἔλειπον αἱ δύο θρονίδες. Δὲν ἐφαίνετο δὲ οὐδὲ ἀπλῆ τις καθέδρα ἀντ' αὐτῶν.

— Πά! ἀνέκραξεν ἡ Τιτίκα ἅμα εἰσελθοῦσα, αἱ θρονίδες τι ἔγιναν; Τὰς ἐπῆραν ἀπ' ἐδῶ! πῶς γίνεται!

— Τὰς ἐπῆραν, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

— Αὐτὸ πάλιν ἦτον ἀπὸ τ' ἄγραφα!

— Ἐγὼ εἶπα εἰς τὸν Βάσκον νὰ τὰς πάρῃ, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης ὑποτραυλίζων.

— Καὶ διατί;

— Διότι σήμερον θὰ μείνω ὀλίγα μόνον λεπτά.

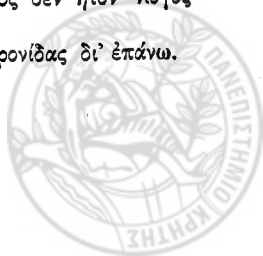
— Καλά· καὶ ἂν θὰ μείνετε ὀλίγον, αὐτὸς δὲν ἦτον λόγος διὰ νὰ στεκώμεθα ὄρθιοι.

— Νομίζω ὅτι ὁ Βάσκος ἐχρειάσθη τὰς θρονίδας δι' ἐπάνω.

— Διατί;

— Ἴσως θὰ ἔχετε ἀπόψε κόσμον.

— Κάνένα δὲν περιμένομεν.

‘Ο Ἀγιάννης δὲν ἠδυνήθη νὰ εἶπῃ ἄλλην λέξιν.

‘Η Τιτίκα ἀνέστειλε τοὺς ὤμους.

— Ἀκούεις, νὰ εἰπῇ νὰ πάρουν τὰς θρονίδας! Οὕτω καὶ προχθὲς εἶχετε εἰπεῖ νὰ σβύσουν τὴν φωτιά. Πόσον εἴσθε παράδοξος!

— Χαίρετε, ἐψιθύρισεν ὁ Ἀγιάννης.

Δὲν εἶπε, «χαῖρε, Τιτίκα.» ἀλλ’ οὔτε πάλιν ἔλαβε τὴν δύναμιν νὰ εἶπῃ «χαίρετε, κυρία.»

Ἀνεχώρησε περιλυτός.

Αὐτὴν τὴν φορὰν ἐμβῆκεν εἰς τὸ νόημα.

Τὴν ἐπιούσαν δὲν ἦλθε. Ἡ Τιτίκα μόλις ἐπρόσεξεν εἰς τοῦτο ὅταν ἐνύκτωσε.

— Πά! εἶπεν, ὁ κύριος Ἰωάννης δὲν ἦλθε σήμερον.

Ἡσθάνθη μικράν τινα θλίψιν, ἀλλὰ καὶ ταύτην διαβατικὴν ἐν φιλημα τοῦ Μαρίου ἐντελῶς τὴν διεσκέδασε.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν δὲν ἦλθε.

‘Η Τιτίκα οὐδ’ ἐπρόσεξε κἀν’ ἐπέραςε τὴν ἐσπέραν τῆς καὶ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα τῆς, κατὰ τὸ σῆμα, καὶ μόλις ὅταν ἐξύπνησε τὸν ἐνθυμήθη. Ἦτον τόσον εὐδαίμων! Ἔστειλεν ἀμέσως τὴν Σοφίαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου Ἰωάννου, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ ἂν ἦτον ἀσθενής, καὶ διατί δὲν ἦλθε χθὲς τὸ ἐσπέρας. Ἡ Σοφία ἐπέστρεψε μὲ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ κυρίου Ἰωάννου. Δὲν ἦτον ἀσθενής, ἀλλὰ τὸν ἔτυχε κἀπὸ αἰα δουλεια. Ἔμελλε νὰ ἔλθῃ θὰ ἔλθῃ ὅσον ταχύτερον ἐμπορέσῃ. Ἦτοιμάζετο δι’ ἓνα μικρὸν ταξεῖδι. Ἐνθυμεῖται ἡ κυρία ὅτι πάντοτε ἐσυνείθιζε νὰ κάμνῃ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μικρὰ ταξεῖδια. Νὰ μὴ ἔχη ἡ κυρία κάμμειαν ἀνησυχίαν. Νὰ μὴ φροντίζῃ τελείως περὶ αὐτοῦ.

Ἡ Σοφία, ὅταν εἶχε παρουσιασθῆ εἰς τὸν κύριον Ἰωάννην, τὸν εἶπε μίαν πρὸς μίαν τὰς ἰδίας λέξεις τῆς κυρίας τῆς. Ὅτι ἡ κυρία ἔστειλε νὰ μάθῃ « διατί ὁ κύριος Ἰωάννης δὲν ἦλθε χθὲς τὸ ἐσπέρας. »

— Ἔχω δύο ἡμέρας νὰ ἔλθω, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης μὲ πραότητα.

Ἀλλ’ ἡ παρατήρησις αὕτη ἐξωλίσθη ἐπὶ τῆς Σοφίας, καὶ ἡ ὑπηρετρία οὐδὲν ἀνέφερον αὐτὴν εἰς τὴν δέσποινάν τῆς.

Δ'.

Ἐλξίς καὶ χάλασις.

Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ ἔαρος καὶ τοὺς πρώτους τοῦ θέρους τοῦ 1833, οἱ διαβάται, οἱ ἐργαστηριοῦχοι, καὶ οἱ ὀκνηροί, οἱ ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῶν θυρῶν ἱστάμενοι, παρετήρουν γέροντά τινα καθαρῶς ἐνδεδυμένον ἱμάτια μέλανα, ὅστις καθεκάστην, περὶ τὴν αὐτὴν ὥραν, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀνεχώρει ἐκ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἐνόπλου καὶ διερχόμενος τὰς παρακειμένας ἄλλας ὁδοὺς κατηυθύνετο πρὸς τὴν τῶν Καλογοραιῶν.

Ἄμα ἔφθανεν εἰς τὴν πρὸ αὐτῆς ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Λοδοβίκου, ἐβράδυνε τὰ βήματά του, καὶ τείνων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἔμπροσ, καὶ οὐδὲν τῶν ὅσα ἦσαν περὶ αὐτὸν βλέπων ἢ ἀκούων, προσήλωνε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ἓν καὶ μόνον σημεῖον, πάντοτε τὸ αὐτό· ἦτον δὲ τὸ σημεῖον τοῦτο ἡ γωνία τῆς ὁδοῦ τῶν Καλογοραιῶν. Καὶ ὅσον πλέον ἐπλησίαζε πρὸς τὴν γωνίαν ταύτην, τόσον οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐφαίνοντο ζωηρότεροι· χαρὰ τις ἔλαμπεν εἰς τὰς κόρας τῶν ὀμμάτων του, ὡς ἡὺς ἐσωτερικὴ, τὰ χεῖλη του ἐκινούοντο ὡς νὰ ἐλάλει πρὸς τινα τὸν ὁποῖον δὲν ἔβλεπεν, ἐμειδία δὲ συμπαθῶς, καὶ ἐπροχώρει ὅσον βραδύτερον ἠδύνατο. Ἐνόμιζε τις ὅτι, καὶ τοι ἐπιθυμῶν νὰ φθάσῃ, ἐφοβεῖτο τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔμελλε νὰ εὐρεθῇ ἐκεῖ πλησίον. Ὅταν ὀλίγοι μόνον οἰκίαι ἀπελείποντο μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς ἣν εἰλκύνετο, τόσον ἐβραδυπόρει, ὥστε ἦσαν στιγμαὶ καθ' ἃς ἐφαίνετο ὡς μὴ βαδίζων πλέον, ἀλλ' ἱστάμενος. Ἡ σπασμωδικὴ κίνησις τῆς κεφαλῆς του καὶ ἡ προσήλωσις τοῦ ὀμμάτος του ἐνεθύμιζον τὴν μαγνητικὴν βελόνην ζητοῦσαν τὸν πόλον.

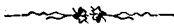
Ὅσον ὁμως καὶ ἂν ἐβράδυνε τὴν ἄφιξιν, ἔπρεπε πάντοτε ν' ἀφίχθῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον ἔφθανε λοιπὸν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Καλογοραιῶν· ἐκεῖ δὲ τότε ἴστατο, ἔτρεμε, προέτεινε τὴν κεφαλὴν του δεξιῶς πῶς ἀπὸ τῆς γωνίας τῆς τελευταίας οἰκίας, καὶ ἔβλεπεν ἐντὸς τῆς ὁδοῦ ταύτης· εἰς τοῦτο δὲ τὸ τραγικόν του βλέμμα εἶχε τι παρεμφερὲς μὲ θάμβος, ὁποῖον καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον ἐνώπιον πράγματος ἀδυνάτου, καὶ μὲ ἀπελπισίαν, ὁποῖαν θὰ ἤσθάνετο τις βλέπων ἀπέναντί του κλεισθέντα τὸν παράδεισον. Ἐν δάκρυ δὲ ἔπειτα, δάκρυ ἀναβλύζον ὀλίγον καθ' ὀλίγον εἰς τὴν γωνίαν τῶν βλεφάρων του, ἐκυλίετο ἐπὶ τῆς παρειᾶς του ὅταν καθίστατο ἀρκετὰ

βαρὺ, καὶ ἐνίοτε ἔμβαινεν εἰς τὸ στόμα του. Ὁ γέρων ἀπεγέυετο τὴν πικρίαν τοῦ σακρούου τούτου. Ἔμενε δὲ εἰς τὴν αὐτὴν ἐκείνην θέσιν ἐπ' ὀλίγα λεπτά, ὡς νὰ ἦτον ἀπὸ πέτραν, καὶ ἔπειτα ἐπέστρεφε διὰ τοῦ αὐτοῦ δρόμου καὶ μὲ τὸ αὐτὸ βῆμα, καὶ καθόσον ἀπεμακρύνετο, ἀπεσβύνετο τὸ βλέμμα του.

Ὁλίγον κατ' ὀλίγον, ὁ γέρων οὗτος ἔπαυσε τοῦ νὰ προχωρῇ μέχρι τῆς γωνίας τῆς ὁδοῦ τῶν Καλογραιῶν· ἴστατο εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ δρόμου, εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Λοδοβίκου· ἴστατο εἰς τὸ ἥμισυ ἀπωτέρω, ποτὲ δὲ ὀλίγον πλησιέστερον. Μίαν ἡμέραν ἐστάθη ὅταν εἶδε μακρόθεν μόνον τὴν ὁδὸν τῶν Καλογραιῶν. Ἐπειτα ἐκίνησε σιωπηλῶς τὴν κεφαλὴν του δεξιόθεν πρὸς τ' ἀριστερά, ὡς ἀρνούμενος τι εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἐπέστρεψεν ὀπίσω.

Τὰς ἀκολούθους ἡμέρας δὲν ἤρχετο πλέον οὐδὲ μέχρι τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἁγίου Λοδοβίκου, καὶ ἐπέστρεφε σείων τὸ μέτωπόν. Ἐξήρχετο μὲν ἐκ τῆς οἰκίας του καθεκάστην κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, καὶ ἐλάμβανε τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀλλ' ὁσημέραι περιωρίζετο εἰς ὀλιγώτερα βήματα. χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνεται. Ἡ μορφή του ἐξέφραζε ταύτην μόνην τὴν ἰδέαν — « Τί ὄφελος ; » Ἡ κόρη τῶν ὀμμάτων του ἐσβύνετο βαθμηδὸν καὶ τὸ δάκρυ δὲ αὐτὸ ἐστείρευσε· δὲν συνήγετο πλέον εἰς τὴν γωνίαν τῶν βλεφάρων· τὸ περισκεπτὸν ὄμμα τοῦτο ἐφαίνετο ξηρόν. Ἡ κεφαλὴ τοῦ γέροντος ἔτεινε πάντοτε πρὸς τὰ ἔμπροσ, ἢ σιαγῶν ἐκινεῖτο σπασμωδικῶς ἐκ διαλειμμάτων· αἱ ῥυτίδες τοῦ ἰσχυοῦ λαιμοῦ του ἐπροξένουν οἶκτον.

Ἐνίοτε, ὅταν ὁ καιρὸς ἦτον κακὸς, ἔφερεν ὑπὸ τὴν μασχάλην του ἀλεξιβρόχιον, τὸ ὁποῖον ὅμως ποτὲ δὲν ἤνοιγε. Τὰ γράδια τῆς συνοικίας ἔλεγον· εἶναι ἀγαθός. Τὰ παιδιά τὸν ἠκολούθουν γελῶντα.

BIBΛION ENNATON.

ΥΨΙΣΤΗ ΣΚΙΑ, ΥΨΙΣΤΗ ΠΩΣ.

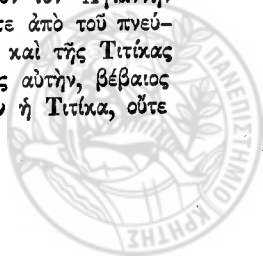
Α΄.

Οἶκτον πρὸς τοὺς δυστυχεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς
εὐτυχεῖς συγκατάβασιν.

Τρομερὸν τὸ νὰ ἦναί τις εὐτυχής! Πῶς εὐχαριστεῖται μὲ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος! Πῶς τὸ θεωρεῖ ἐπαρκές! Πῶς, κατέχων τὸν ψευδῆ τοῦ βίου σκοπὸν, τὴν εὐτυχίαν, λησμονεῖ τὸν ἀληθῆ, τὸ χρέος.

Σπεύδομεν ὁμῶς νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἀδίκως θὰ κατηγορεῖ τις κατὰ τοῦτο τὸν Μάριον.

Ὁ Μάριος, ὡς ἐξηγήσαμεν ἀνωτέρω, δὲν ἀπηύθυνεν ἐρωτήσεις εἰς τὸν Κ. Θερασάνεμην πρὸ τοῦ γάμου του, ἐφοβήθη δὲ ν' ἀπευθύνῃ τοιαύτας μετὰ τὸν γάμον του πρὸς τὸν Γιάννην Ἀγιάννην. Ὁ Μάριος μετενόησε διὰ τὴν ὑπόσχεσιν τὴν ὁποίαν εἶχε δώσει. Πολλάκις ἐμέμφθη ἑαυτὸν ὅτι ἔκαμε ταύτην τὴν παραχώρησιν εἰς τὴν ἀπελπισίαν. Περιωρίσθη ν' ἀπομακρύνῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν Ἀγιάννην ἀπὸ τῆς οἰκίας του καὶ νὰ τὸν ἐξαλείψῃ ὅσον οἶόν τε ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῆς Τιτίκας. Ἐλαβε μεταξὺ τοῦ Ἀγιάννη καὶ τῆς Τιτίκας τοιαύτην τινὰ θέσιν, ὥστε νὰ ἐπιπροσθῆ πάντοτε εἰς αὐτὴν, βέβαιος ὢν ὅτι, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μὴ βλέπουσα αὐτὸν ἡ Τιτίκα, οὔτε θὰ τὸν ἐσυλλογίζετο πλέον.

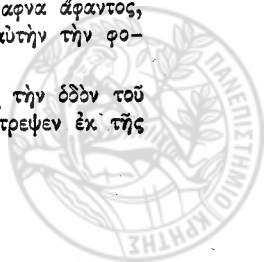
Ὁ Μάριος ἔπραττεν ὅ,τι ἐνόμιζεν ἀναγκαῖον καὶ δίκαιον. Ἐφρόνει ὅτι εἶχε λόγους σπουδαίους, τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους εἶδομεν ἤδη καὶ ἄλλους ἀκόμη, τοὺς ὁποίους θὰ ἴδωμεν περαιτέρω, διὰ τὸν ἀποβάλλη, ὅχι μὲν ἀποτόμως, ἀλλ' οὔτε ἀσθενῶς. Ἐτυχε δὲ καὶ ἐκ περιστάσεως νὰ γνωρισθῆ εἰς τινα δίκην τὴν ὁποίαν ὑπερασπίσθη, μὲ ἕνα ἀρχαῖον ὑπάλληλον τοῦ τραπεζίτου Λαφίττου, καὶ παρ' αὐτοῦ ἔλαβε, χωρὶς αὐτὸς νὰ ζητήσῃ, μυστηριώδεις τινὰς πληροφορίας, τὰς ὁποίας ὁμως δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξερευνήσῃ κατὰ βάθος, εἴτε σεβόμενος τὸ μυστικὸν ὃ ὑπεσχέθη νὰ φυλάξῃ, εἴτε φειδόμενος τοῦ κινδύνου εἰς ὃν ὁ Ἀγιάννης ἠδύνατο νὰ ἐκτεθῆ. Ἐνόμιζεν ὁ Μάριος ὅτι μέγα καὶ βαρὺ χρέος ἐβάρυνεν ἐπὶ τοῦ τραχήλου του· ὅτι ὤφειλε ν' ἀποδώσῃ τὰς ἐξακοσίας χιλιάδας φράγκων· ἀλλ' εἰς τίνα; Τοῦτον ἀνεζήτησε μὲ πᾶσαν δυνατὴν προφύλαξιν. Ἐν τούτοις δὲ ἀπέειχε τοῦ νὰ ἐγγίσῃ ταῦτα τὰ χρήματα.

Περὶ δὲ τῆς Τιτίκας, αὕτη οὐδὲν ἐγίνωσκεν ἐκ τῶν μυστικῶν τούτων· ἀλλ' ὅ,τι ὁ Μάριος ἐπεθύμει, ἔπραττεν αὐτὸ ἢ Τιτίκα ὡς ἐξ ἐνστίγματος καὶ σχεδὸν μηχανικῶς. Ὑπῆρχεν εἶδος μαγνητισμοῦ ἐκ τοῦ Μαρίου πρὸς αὐτήν. Αἰσθανομένη θέλησιν τοῦ Μαρίου ὡς πρὸς τὸν « κύριον Ἰωάννην » συνεμορφοῦτο μὲ ταύτην τὴν θέλησιν. Ὁ σύζυγός της δὲν τὴν ἐξέφρασε τίποτε, ἀλλ' αὐτὴ ὑπέεικεν εἰς τὰς σιωπηλάς της διαθέσεις τυφλοῖς ὄμμασι. Καὶ τοῦτο ἐκουσίως καὶ ἄνευ κόπου. Ἡ ψυχὴ της τόσον συνεταυτίσθη μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνδρός της, ὥστε ὅ,τι ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Μαρίου ἐκαλύπτετο ὑπὸ σκιάς, εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐσκοτίζετο.

Ἄλλ' ὁμως, τοῦτο μέχρι τινὸς βαθμοῦ· ἢ λήθη της ὡς πρὸς τὸν Ἀγιάννην ἦτον ἐπιπόλαιος. Μᾶλλον κατείχετο ὑπὸ περισπασμοῦ τοῦ νοός ἢ ὑπὸ λήθης. Ἡ Τιτίκα, κατὰ βάθος, ἠγάπα τὸν ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον ἐπὶ τοσοῦτον ἤδη χρόνον ἀπεκάλει πατέρα της. Ἄλλ' ἠγάπα ἔτι πλέον τὸν σύζυγόν της.

Συνέβαιναν ἐνίοτε νὰ ἀναφέρῃ ἢ Τιτίκα τὸν Ἀγιάννην καὶ ν' ἀπορῆ. Τότε ὁ Μάριος τὴν καθυσύχαιε λέγων· — Νομίζω ὅτι ταξιδεύει. Δὲν εἶχεν εἰπεῖ ὅτι θὰ ταξιδεύσῃ; — Τῶνόντι, ἔλεγεν ἢ Τιτίκα κατὰ νοῦν. Ἐκεῖνος ἐσυνείθιζε νὰ γίνεται ἔξαφνα ἄφαντος, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, διὰ ἀμποσασαὶς ἡμέραις. Ἄλλ' αὐτὴν τὴν φορὰν πλὴν ἤργησε νὰ ἐπιστρέψῃ.

Δὲς ἢ τρεῖς ἔστειλεν ἢ Τιτίκα τὴν Σοφίαν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου, διὰ νὰ μάθῃ ἐὰν ὁ κύριος Ἰωάννης ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς

ἀποδημίας του. Ὁ Ἀγιάννης παρήγγειλε ν' ἀποκρίνωνται ὅτι δὲν ἐπέστρεψε.

Ἡ Τιτίκα δὲν ἔστειλε πλέον νὰ ἐρωτήσωσι, μίαν μόνην ἔχουσα χρεῖαν, τὸν Μάριον.

Σημειωτέον ὅτι καὶ αὐτοὶ, ἡ Τιτίκα καὶ ὁ Μάριος, ἀνεχώρησαν πρὸς καιρὸν ἐκ Παρισίων. Ἀπῆλθον εἰς Βερνόνην. Ὁ Μάριος ἔφερε τὴν Τιτίκαν εἰς τὸν τάφον τοῦ πατρὸς του.

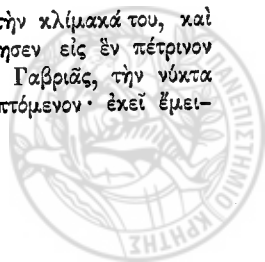
Οὕτως, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὁ Μάριος ἀπέσπασε τὴν Τιτίκαν ἀπὸ τοῦ Ἀγιάννη ὀλοτελεῶς. Οὔτε ἀπήντησε δυσκολίαν τινὰ ἐκ τῆς Τιτίκας.

Μεμφόμεθα συνήθως τὰ τέκνα ὡς ἀχάριστα πρὸς τοὺς γονεῖς· ἀλλ' εἰς τινὰς περιστάσεις ἡ ἀχαριστία αὕτη δὲν εἶναι τόσο ἀξιόμειπτος ὅσον νομίζεται. Ἡ ἀχαριστία αὕτη ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει. Ἡ φύσις βλέπει τὰ πρόσω. Ἡ φύσις διαιρεῖ τὰ ζῶντα εἰς ἐρχόμενα καὶ παρερχόμενα. Τὰ παρερχόμενα εἶναι ἐστραμμένα πρὸς τὸ σκότος, τὰ ἐρχόμενα, πρὸς τὸ φῶς. Ἐκ τούτου προέρχεται ἀλλοῖα τίς διεύθυνσις, ἀπομακρυνσίς τις, ἡ ὁποία πρὸς μὲν τοὺς γέροντας εἶναι ὀλεθρία, πρὸς δὲ τοὺς νέους, ἀκούσιος. Ἡ ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως ταύτης διάστασις, ἀνεπαίσθητος οὔσα κατ' ἀρχάς, αὐξάνει ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὡς πᾶς διαχωρισμὸς κλάδων. Οἱ κλάδοι ἀπομακρύνονται ἀπὸ τοῦ στελέχους, ἀν καὶ δὲν ἀποσπῶνται ἀπ' αὐτοῦ. Τί πταίουσιν οἱ κλάδοι ἀν ἀπομακρύνονται; Ἡ νεότης πορεύεται ὅπου χαρὰ, ὅπου ἑορτὴ, ὅπου φῶς, ὅπου ἔρωσ. Τὸ γῆρας πορεύεται ὅπου τὸ πέρασ. Καὶ δὲν χάνουσι μὲν τὸ ἐν τὸ ἄλλο ἀπὸ τῆς ὕψεώς των, ἀλλὰ δὲν συμπεριπίπτουσιν. Οἱ νέοι αἰσθάνονται τὸ ψῦχος τῆς ζωῆς· οἱ γέροντες τὸ τοῦ τάφου. Μὴ μεμφόμεθα τὰ ταλαίπωρα τέκνα ὡς ἀχάριστα.

Β'.

Τελευταῖαι ἀναπάσεις τοῦ ἀνελαίου λύχνου.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, ὁ Ἀγιάννης κατέβη τὴν κλίμακά του, καὶ προχωρήσας τρία βήματα εἰς τὴν ὁδὸν, ἐκάθησεν εἰς ἓν πέτρινον ἐδῶλιον· εἰς τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ἐδῶλιον, ὅπου ὁ Γαβριάς, τὴν νύκτα τῆς 5 πρὸς τὴν 6 ἰουνίου, τὸν εἶχεν εὖρει σκεπτόμενον· ἐκεῖ ἔμεινεν ὀλίγα τινὰ λεπτά, καὶ ἔπειτα ἀνέβη.

Τὴν ἐπιούσαν δὲν ἐξῆλθεν ἐκ τῆς οἰκίας του.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, δὲν κατέβη ἐκ τῆς κλίνης του.

Ἡ θυρωρὸς τῆς οἰκίας του, ἥτις ἐμαγειρεύει τὴν λιτὴν του τροφήν, ὀλίγα λάχανα ἢ ὀλίγα γεώμηλα μὲ χοιρίσιον λίπος, ἰδοῦσα τὰ ἐν-
τὸς τοῦ πενιχοῦ πινακίου του, ἀνέκραξε·

— Βλέπω, δὲν ἐφάγετε τὸ χθεσινὸ σας φαγητό;

— Ἐφαγα, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης.

— Καλὰ τὸ πινάκι σας εἶναι γεμάτο, καθὼς ἦταν.

— Παρατήρησε τὸ νερό· ὄλον τὸ ἔπια.

— Αὐτὸ θὰ εἶπῃ πῶς ἐπίετε· αὐτὸ δὲν θὰ εἶπῃ πῶς ἐφάγετε.

— Πολὺ καλὰ, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης καὶ ἂν δὲν ἐπέινασα παρά
νερόν μόνον;

— Αὐτὸ θὰ εἶπῃ πῶς ἐδιψάσετε, καὶ ὅταν ἕνας ἄνθρωπος
δὲν τρώγῃ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, αὐτὸ θὰ εἶπῃ πῶς ἔχει θέρημ.

— Καλὰ, τρώγω αὔριον.

— Αὔριον! ἔγουν τὸν μῆνα τοῦ δὲν ἔχει σάββατον. Διατί
ὄχι σήμερον; Λέγει ποτὲ ἕνας ἄνθρωπος, «Αὔριον τρώγω!» εἶδες,
νὰ μοῦ ἀφίση τὸ φαγί του, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίξῃ καθόλου! Τὸ εἶχα
τόσον καλὰ μαγειρευμένο!

Ὁ Ἀγιάννης ἔλαβε τὴν γραίαν ἐκ τῆς χειρὸς·

— Σὲ ὑπόσχομαι νὰ τὸ φάγω, τὴν εἶπε μὲ ἀγαθότητα.

— Ἄ! δὲν εἶμαι εὐχαριστημένη ἀπὸ σας τελείως, ἀπεκρίθη
ἡ θυρωρὸς.

Ὁ Ἀγιάννης δὲν ἔβλεπε τοῦ λοιποῦ ἄλλον παρά τὴν ἀγαθὴν
ταύτην γυναῖκα. Εἰς τοὺς Παρισίους ὑπάρχουσιν ὁδοὶ ὁπόθεν οὐδεὶς
διαβαίνει, καὶ οἰκίαι ὅπου οὐδεὶς ἔρχεται. Ὁ Ἀγιάννης εὗρισκετο εἰς
μίαν τῶν ὁδῶν καὶ εἰς μίαν τῶν οἰκιῶν τούτων.

Τὰς ἡμέρας καθ' ἃς ἐξήρχετο εἰσέτι, εἶχεν ἀγοράσει ἐξ ἑνὸς
χαλκείου, ἀντὶ ὀλίγων τινῶν σολθίων, ἕνα μικρὸν ἐσταυρωμένον χάλ-
κινον, τὸν ὁποῖον καὶ ἐκρέμασεν ἀπέναντι τῆς κλίνης του, ἀφ' ἑνὸς
καρφίου.

Παρήλθε μία ἐβδομάς χωρὶς νὰ κάμῃ ὁ Ἀγιάννης οὔτε ἓν
βῆμα ἐντὸς τοῦ θαλάμου του. Ἐκρίτετο πάντοτε εἰς τὴν κλίνην του.
Ἡ θυρωρὸς του ἔλεγεν εἰς τὸν σύζυγόν της· — Αὐτὸς ὁ καλὸς ἄν-
θρωπος ὅπου εἶν' ἐπάνω, οὔτε σηκώνεται πλέον ἀπὸ τὸ κρεβάτι του,
οὔτε τρώγει· θαρρῶ πῶς εἶναι ὀλίγα τὰ ψωμῖα του. Αὐτὸς πρέπει νὰ
ἐπῆρε κάμμία μεγάλη λύπη. Στοιχηματίζω πῶς ἡ κόρη του πῶς θὰ
κακόπεσε μ' αὐτὸν τοῦ τῆς ἔδωσε.

‘Ο θυρωρός ἀπεκρίθη μὲ ὄλον του τὸ ἡγεμονικόν·

— Ἄν ᾦναι πλούσιος, ἄς κράξῃ ἓνα ἱατρὸν. Ἄν δὲν ᾦναι πλούσιος, ἄς μὴν κράξῃ. Ἄν δὲν κράξῃ ἓνα ἱατρὸν νὰ τὸν κυττάξῃ, θ’ ἀποθάνῃ.

— Καὶ ἂν κράξῃ ἱατρὸν;

— Πάλιν θ’ ἀποθάνῃ, εἶπεν ὁ θυρωρός.

Ἡ γυνὴ τοῦ θυρωροῦ, πάλαιόν τι μαχαίριον κρατοῦσα κατ’ ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἔξεε δι’ αὐτοῦ τὰ χόρτα, ἅτινα ἦσαν φυτρωμένα μεταξὺ τῶν πετρῶν τοῦ λιθοστρώτου τῆς θύρας τῆς· εἰς τοῦτο λοιπὸν ἐνασχολουμένη, — Κρίμα! ἔλεγε· κρίμα ἔς τὸν ἄνθρωπο! Καὶ τί καστρικὸ γεροντάκι! Ὁ κακόμειρος, ἄσπρος καθάριος ὡς τὸ πουλί.

Ἐκεῖ, παρετήρησεν εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ διαβαίοντα τὸν ἱατρὸν τῆς συνοικίας. Ἀναλαβοῦσα εἰς ἑαυτὴν τὴν εὐθύνην, ἔτρεξεν ἢ ἀγαθὴ γυνὴ καὶ τὸν παρεκάλεσε ν’ ἀναβῆ ἑμίαν στιγμὴν.

— Εἶναι εἰς τὸ δεῦτερον πάτωμα, τὸν εἶπε. Δὲν ἔχετε ν’ ἀναβῆτε πολλαῖς σκάλας. Σπρώχνετε τὴν θύρα, κ’ ἐμβαίνετε. Εἶναι κατάκοιτος.

‘Ο ἱατρὸς εἶδε τὸν Ἀγιάννην καὶ τὸν ὠμίλησε.

Καταβαίοντα, τὸν ἐκράτησε καὶ τὸν ἠρώτησεν ἢ θυρωρός.

— Αἱ, πῶς τὸν ἤυρετε, ἱατρέ;

— Ὁ ἄρρώστος σας εἶναι πολὺ ἄρρώστος.

— Καὶ τί ἔχει;

— Ὅλα τὰ ἔχει καὶ δὲν ἔχει τίποτε. Καθ’ ὅλα τὰ φαινόμενα αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔχασε κάποιον τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ πολὺ. Ἀποθαίνει καὶ ἀπ’ αὐτὸ ἓνας ἄνθρωπος.

— Τί σᾶς εἶπε, τί σᾶς εἶπε;

— Μὲ εἶπεν ὅτι εἶναι καλὰ· ὅτι δὲν ἔχει τίποτε.

— Καὶ θὰ ξαναέλθετε, ἱατρεῖ, νὰ τὸν ἰδῆτε;

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ ἱατρὸς· ὅμως ἐχρειάζετο νὰ ἔλθῃ ἄλλος παρ’ ἐμὲ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον.

Γ’.

‘Ο κάλαμος κατέστη βαρὺς εἰς τὸν ἀνεγείραντα τὸ ὄχημα τοῦ Θερσανέμη.

Ἐν ἑσπέρας, ὁ Ἀγιάννης μόλις καὶ μετὰ βίας κατώρθωσε νὰ στηριχθῆ εἰς τὸν ἀγκῶνά του· ἐξετάσας τὸν σφυγμὸν του δὲν ἠσθά-

νετο τὰ κτυπήματα · ἡ ἀναπνοή του ἦτον βραχεῖα καὶ διεκόπτετο ἐκ διαλειμμάτων. Εἶδεν ὅτι ἡ ἀδυναμία τοῦ σώματός του ἦτον περισσοτέρα παρὰ ποτέ. Τότε, καταβαλὼν πᾶν σθένος ἀπολειπόμενος εἰς αὐτὸν, ἀνεκάθησε καὶ ἐνεδύθη. Ἐφόρεσε τὴν ἐργατικὴν ἐνδυμασίαν του. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔπαυσε τοῦ νὰ ἐξέρχεται τοῦ οἴκου, ἐπανέλαβεν αὐτὴν, καὶ τὴν ἐπροτίμα. Ἐνδυόμενος, πολλάκις διεκόπη ἀποκάμνων· τὸ μέτωπόν του ἐνεπλήσθη ἰδρώτος, ὅταν ἠθέλησε νὰ περάσῃ τὰς χειρίδας του.

Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνεχώρησεν ἡ Τιτίκας, ὁ Ἀγιάννης εἶχε μεταφέρει τὴν κλίνην του εἰς τὸν ἀντιθάλαμον, διὰ νὰ μὴ διαβαίνῃ τοὺς διαφόρους θαλάμους καὶ βλέπῃ τὴν ἐρήμωσίν των.

Ἦνοιξε τὸν ὀδοιπορικὸν σάκκον καὶ ἐξήγαγε τὰ φορέματα τῆς Τιτίκας. Τὰ ἠπλωσεν ὄλα ἐπὶ τῆς κλίνης του.

Τὰ κηροπήγια τοῦ ἐπισκόπου ἴσταντο εἰς τὴν θέσιν των, ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τῆς ἐστίας. Ἐλαβεν ἀφ' ἐνὸς συρταρίου δύο κηρία καὶ τὰ ἐνέπηξεν εἰς τὰ κηροπήγια. Ἐπειτα, ἂν καὶ ἦτον ἀκόμη ἡμέρα, ὡς ἐν ὥρᾳ θέρους, τὰ ἤναψεν ἀμφοτέρα. Ὁμοίως βλέπει τις ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ ἀναμμένα φῶτα εἰς τοὺς θαλάμους ὅπου εὐρίσκεται ἡ νεκρός.

Μεταβαίνων ἀφ' ἐνὸς ἐπίπλου εἰς ἄλλο ἠσθάνετο ἐκπιπτούσας τὰς δυνάμεις του εἰς πᾶν βῆμα, καὶ ἠναγκάζετο νὰ κάθηται. Ὁ κόπος του δὲν ἦτον κόπος συνήθης, κόπος καταναλίσκων τὴν δύναμιν διὰ ν' ἀνανεώσῃ αὐτὴν, ἀλλὰ τὸ λείψανον τῶν ἐφικτῶν κινήσεων ἦτον ἡ ἐξηγνητὴ ζωὴ ἀποσταλάζουσα.

Μία τῶν καθεδρῶν ἐπὶ τῶν ὀπίων ἔπεσε καθήμενος ἔκειτο ἐνώπιον τοῦ καθρέπτου, αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ καθρέπτου, τοῦ πρὸς αὐτὸν μὲν τοσοῦτον ὀλεθρίου, πρὸς δὲ τὸν Μάριον τοσοῦτον κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν εὐθέτου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀναγνώσει τὴν ἀντανάκλωμένην ἐπιστολὴν τῆς Τιτίκας. Εἶδεν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ καθρέπτου τὴν μορφήν του, καὶ δὲν τὴν ἀνεγνώρισεν. Ἦτον ὀγδοηκοντούτης· πρὸ τοῦ γάμου τοῦ Μαρῖου ἐφαίνετο μόλις πεντηκοντούτης· τὸ ἔτος τοῦτο ἀπετέλεσεν ὅσον τριάκοντα. Εἰς τὸ μέτωπόν του ὑπῆρχεν, ὄχι πλέον ἢ ῥυτίτις τῆς ἡλικίας, ἀλλ' ἡ μυστηριώδης τοῦ θανάτου σφραγίς. Ἐβλεπέ τις ἐπ' αὐτοῦ ὀφθαλμοφανῶς τὴν ἀνασασφὴν τοῦ ἀνηλεοῦς θυχοῦ. Αἱ παρειαὶ του ἐκρέμαντο πλαδαραὶ· ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ προσώπου του εἶχε τὸ χρῶμα ἐκεῖνο τὸ παρεμπερές μὲ τὸ χῶμα τῆς γῆς· αἱ δύο γωνίαι τοῦ στόματός του κατέβαινον ὡς εἰς τὸ προσωπεῖον τὸ ὁποῖον οἱ ἀρχαῖοι κατεσκευάζον γλυπτὸν ἐπὶ τῶν μαρμαρί-

νων μνημείων· ἐθεώρει τὸ κενὸν μὲ ἦθος ἐπιτιμήσεως· ἐνόμιζε τις ὅτι ἔβλεπεν εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἔν ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων τραγικῶν ὄντων, τῶν αἰτιωμένων τι κατὰ τινος.

Εὐρίσκετο εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην, ἥτις εἶναι ἡ τελευταία φάσις τῶν ἀποκαμνόντων, καθ' ἣν ἡ λύπη πλέον δὲν ῥέει, ὡς οὕτως εἰπεῖν, ἀλλὰ παγοῦται· διότι καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρχουσι θρόμβοι συμπυκνύμενοι.

Ἐπῆλθεν ἡ νύξ. Ὁ Ἀγιάννης ἔσυρε μὲ κόπον πολὺν ἔν τραπέζιον καὶ μίαν θρονίδα παλαιὰν πλησίον τῆς ἐστίας, καὶ ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ τραπέζιου κάλαμον, μελάνην καὶ χάρτην.

Τούτου γενομένου ἐλειποθύμησε. Συνελθὼν ἐκ τῆς λειποθυμίας ἐδίψα. Μὴ δυνάμενος νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ἐμπότην, ἔκλινεν αὐτὸν πρὸς τὸ στόμα του, καὶ ἔπιεν ἔν ῥόφημα.

Ἐπειτα ἐστράφη πρὸς τὴν κλίνην, καὶ καθήμενος πάντοτε, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ σταθῇ ὄρθιος, ἐθεώρησε τὴν μικρὰν μέλαιναν ἐσθῆτα καὶ ἔλα τὰ ἄλλα προσφιλῆ ἐκείνα πράγματα.

Αἱ τοιαῦται θεωρίαι διαρκοῦσιν ὥρας, φαινομένας ὡς λεπτά. Αἰφνιδίως ἠσθάνθη ῥίγος· ἐνόησεν ὅτι τὸν ἤρχετο τὸ ψῦχος τοῦ θανάτου· ἐστήριξε τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τοῦ τραπέζιου, φωτιζομένου ὑπὸ τῶν λαμπάδων τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ἔλαβε τὸν κάλαμον.

Ἐπειδὴ ὁ κάλαμος ἐκείνος καὶ ἡ μελάνη πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχον χρησιμεύσει, καὶ τοῦ μὲν καλάμου τὰ σκέλη ἦσαν ἐξημβλυμένα, ἡ δὲ μελάνη ξηρὰ, ἐδέησε νὰ ἐγερθῇ ὁ Ἀγιάννης καὶ νὰ χύσῃ ἐντὸς τοῦ μελανοδοχείου σταλαγμούς τινας ὕδατος· ἔργον τὸ ὅποιον δὲν ἠδυνήθη νὰ κάμῃ χωρὶς νὰ διακρηθῇ καὶ νὰ καθήσῃ δις καὶ τρίς· ἠναγκάσθη δὲ νὰ γράψῃ μὲ τὴν ῥάχιν τοῦ καλάμου. Ἐκ διαλειμμάτων ἐσπόγγιζε τὸν ἰδρῶτα τοῦ μετώπου του.

Ἡ χεὶρ του ἔτρεμεν. Ἐγράψε δὲ βραδέως τὰ ἐπόμενα·

« Τιτίκα, ἔχε τὴν εὐχὴν μου. Ἐρχομαι νὰ σ' ἐξηγήσω. Ὁ σύζυγός σου εἶχε δίκαιον νὰ μὲ δώσῃ νὰ καταλάβω ὅτι ἐχρεώστουν ν' ἀπέλθω ἐκ τῆς οἰκίας σας· εἶναι μὲν κατὰ τι ἠπατημένος εἰς τὸ συμπέρασμαί σου, ἀλλ' ἔχει δίκαιον. Εἶναι ἐξαιρετος νέος. Ἀγάπα τον πολὺ καὶ μετὰ θάνατόν μου. Κύριε Πομμερσῦ, ἀγκάπτε πάντοτε τὴν προσφιλῆ μου κόρην. Τιτίκα, παιδί μου, αὐτὸ τὸ χαρτί θὰ εὐρεθῇ εἰς τὸν κοιτωνά μου· τοῦτο θέλω νὰ σὲ εἰπῶ· νὰ σὲ σημειώσω τὰ διάφορα ποσὰ, ἂν ἐμπορέσω νὰ τὰ ἐνθυμηθῶ ἔλα. Ἀκουσε· νὰ μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι εἶναι ἰδικά σου αὐτὰ τὰ χρήματα. Ἴδου πῶς ἔγινυν. Οἱ γαγάται λίθοι, οἱ λευκοί, ἔρχονται ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν, οἱ μαῦροι

γαγάται ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, οἱ ὑαλίται οἱ μαῦροι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Γερμανίαν. Ὁ γαγάτης, νὰ παρατηρήσης, εἶναι ἐλαφρότερος, πολυτιμότερος· εἶναι καὶ ἀκριβώτερος. Αὐτὸν ἐμποροῦν καὶ τὸν ἀπομιμοῦνται εἰς τὴν Γαλλίαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν. Χρειαίεται ἕνας μικρὸς ἄκμων, ἕως δύο τετραγωνικῶν δακτύλων, καὶ ἕνας λύχνος μὲ οἰνόπνευμα ἀντὶ ἐλαίου, διὰ νὰ λύη τὸ κηρί. Αὐτὸ τὸ κηρί τὸ ἔκαμναν ἄλλοτε μὲ ρητίνην καὶ καπνίαν, καὶ ἐτιμάτο τέσσαρα φράγκα ἢ λίτρα. Ἐστοχάσθην νὰ τὸ κάμνω ἀπὸ κόμμι λάκκας καὶ ἀπὸ τερεβινθίνην· καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἢ δαπάνῃ εἶναι μόνον ἕνα καὶ ἡμισυ φράγκον, ἐνῶ τὸ μίγμα γίνεται πολὺ καλῆτερον. Τὰ ἐνώτια γίνονται μ' ἕνα ὑαλί ἰόχρσον, τὸ ὁποῖον ἐπικολλάται διὰ τοῦ μίγματος τούτου ἐπὶ λεπτοῦ φύλλου ἀπὸ σίδηρον. Πρέπει τὸ ὑαλί νὰ ἦναι ἰόχρσον διὰ τὰ σιδηρᾶ κοσμηήματα, καὶ μαῦρον διὰ τὰ χρυσᾶ. Ἡ Ἰσπανία ἀγοράζει πολλὰ ἀπ' αὐτά. Εἶναι ὁ τόπος ὅπου ὁ γαγάτης . . . »

Ἐδῶ διεκόπη ἔπεσεν ὁ κάλαμος ἐκ τῶν δακτύλων τοῦ τὸν ἤλθεν εἰς ἐκ τῶν λυγμῶν τοῦ θανάτου, αἵτινες ἐκ διαλειμμάτων ἀνεδίδοντο ἐκ τῶν ἐνδομύχων τοῦ. Ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἔλαβε τὴν κεφαλὴν τοῦ εἰς τὰς δύο τοῦ χεῖρας, καὶ ἐσκέφθη.

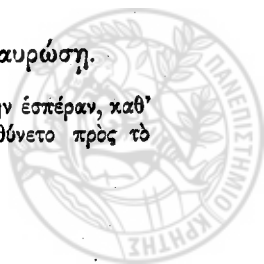
— Ὡ! εἶπεν ἐντὸς τῆς διανοίας τοῦ, (κραυγαὶ θρηνώδεις, ἀκουόμεναι παρὰ μόνου τοῦ Θεοῦ), τετέλεσται! Πλέον δὲν θὰ τὴν ἰδῶ. Ἦτον μειδίωμα τὸ ὁποῖον ἐπέρασεν ἀπ' ἐπάνω μου. Ἴδου ἐμβαίνω ἐντὸς τῆς νυκτὸς χωρὶς πλέον νὰ τὴν ἰδῶ. Ὡ! ἕνα μόνον λεπτόν, μίαν στιγμὴν, ἄς ἤκουα τὴν φωνὴν της, ἄς ἤγγιζα τὴν ἐσθῆτά της, ἄς τὴν ἐβλεπα, αὐτὸν τὸν ἄγγελον, καὶ ἔπειτα ἄς ἀπέθνησκα. Τὸ ν' ἀποθάνῃ τις δὲν εἶναι τίποτε· τὸ φρικτὸν εἶναι, ν' ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ τὴν ἰδῇ. Θὰ μ' ἐμειδία, θὰ μ' ἔλεγε μία λέξιν. Θὰ ἐβλάπτeto κἀνεὶς μὲ αὐτό; Ὁχι, τετέλεσται, ποτέ. Ἴδου ἐγὼ κατόμιος! Θεέ μου! Θεέ μου! πλέον δὲν θὰ τὴν ἰδῶ!

Κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκρούσθη ἡ θύρα τοῦ.

Δ'.

Φιάλη μελάνης λευκαίνουσα ἀντὶ ν' ἀμαυρώσῃ.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἢ μᾶλλον τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἐσπέραν, καθ' ἡν ὥραν ὁ Μάριος ἐξερχόμενος τῆς τραπέζης κατηθύνετο πρὸς τὸ

σπουδαστήριόν του διά νά μελετήσῃ δικόγραφά τινα, ὁ Βάσκος τὸν ἐνεχειρίσει μίαν ἐπιστολὴν εἰπὼν εἰς αὐτόν, — Αὐτὸς ὁστις ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν εἶναι ἔξω, εἰς τὸν ἀντιθάλαμον.

Ἡ Τιτίκα, λαβοῦσα τὸν γέροντα πάππον ἀπὸ τοῦ βραχίονος, περιεφέρετο εἰς τὸν κῆπον.

Καθὼς ὁ ἄνθρωπος, οὕτω καὶ μία ἐπιστολὴ ἔχει τὴν φυσιογνωμίαν τῆς, καλὴν ἢ κακὴν. Χάρτης χονδρὸς, δίπλωσις σκαιά, ταῦτα εἰς μίαν ἐπιστολὴν ἀπαρέσκει καὶ μόνον βλεπόμενα. Ἡ ἐπιστολὴ τὴν ὅποιαν εἶχε φέρει ὁ Βάσκος ἦτον ἐξ αὐτοῦ τοῦ εἶδους.

Ὁ Μάριος τὴν ἔλαβε, καὶ ἠσθάνθη ἐξ αὐτῆς ἀποφορὰν καπνοῦ. Δὲν εἶναι πρᾶγμα τὸ ὅποιον νά ἐπαναφέρῃ ἀνάμνησίν τινα ὄσον μία ὄσμη. Ὁ Μάριος ἀνεγνώρισε τὸν καπνὸν τούτου. Ῥίπτει τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς « Πρὸς τὸν Κύριον, κύριον βαρῶνα Ποιμερσού. Οἴκαδε. » Ἀναγνωρίσας τὸν καπνὸν ἀναγνωρίζει τὸν γραφικὸν χαρακτήρα. Ἀληθῶς δύναται τις νά εἶπῃ ὅτι ὁ θαυμασμὸς ἔχει ἀστραπάς. Ὁ Μάριος ὡσανεὶ ἐφωτίσθη ἐκ μιᾶς τῶν ἀστραπῶν τούτων.

Ἡ ὄσφρησις, ὁ μυστηριώδης οὗτος μνήμων, τὸν ἔκαμε ν' ἀναπολήσῃ ἓνα κόσμον ὀλόκληρον. Αὐτὸς ὁ χάρτης, αὐτὸς ὁ τρόπος τοῦ διπλώνειν, αὐτὸ τὸ κιτρινωπὸν τῆς μελάνης! . . . ἦτον αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ γνωστὸς γραφικὸς χαρακτήρ, μάλιστα δὲ ὁ καπνός. Ταῦτα πάντα ἐπανέφερον εἰς τὴν φαντασίαν του τὸ καταγώγιον τοῦ Ἰουδρέτου.

Παράδοξος σύμπτωσις! εἰς ἐξ ἐκείνων τῶν ὁποίων τὰ ἴχνη ἀνεζήτησε τοσοῦτον, εἰς ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἤθελε ν' ἀνακαλύψῃ καὶ κατέβαλε τόσας προσπάθειας, ἐσχάτως ἔτι, χωρὶς νά τὸ κατορθώσῃ ποσῶς, ἤρχετο ἀφ' ἑαυτοῦ νά τὸν εὕρῃ, ἐνῶ ὁ Μάριος τὸν ἐνόμιζεν ἀπολωλότα διὰ παντός.

Ἦνοιξεν ἀνυπομόνας τὴν ἐπιστολὴν, καὶ ἀνέγνωσε·

« Κύριε βαρῶν,

» Ἐὰν τὸ Ὑπέρτατον Ὄν μ' εἶδε τὴν ἀπαιτουμένην σοφίαν ἢ θά ἤμην ἴσως ὁ βαρῶν Θεοἶκος, μέλος τῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἐκεῖνος. Φέρω μόνον τὸ αὐτὸ ὄνομα μ' ἐκεῖνον, εὐτυχῆς ἐὰν αὕτη ἡ ἀνάμνησις μὲ σύστησῃ εἰς τὴν ἐξαίρετον καλωσύνην σας. Ἡ εὐεργεσία, διὰ τῆς ὁποίας θὰ μὲ τιμῆσετε, θὰ εἶναι ἀμοιβαία. Εἶμαι κάτοχος ἐνὸς σπουδαίου μυστικοῦ, τὸ ὅποιον ἀφορᾷ κάποιον ἄτομον. Τὸ ἄτομον τοῦτο ἀφορᾷ τὴν εὐγενίαν σας. Ἐχω λοιπὸν ἔτοιμον εἰς τοὺς ὄρισμούς σας αὐτὸ τὸ μυστικόν, ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ νά σας σταθῶ χρήσιμος. Ἐχω νά σας παρῆξω τὸ ἀπλού-

στατον μέσον τῷ ν' ἀποβάλετε ἀπὸ τὴν ἔντιμον οἰκογένειάν σας αὐτὸ τὸ ἄτιμον, τὸ ὁποῖον κακῶς προσεκολλήθη εἰς αὐτήν, αὐτὸ ἔχει κἀνὲν δικαίωμα τοιοῦτον, ἐπειδὴ ἡ κυρία βαρῶνη κατατάσσεται ἐξ εὐγενῶν. Τὸ ἱερὸν τέμενος τῆς ἀρετῆς δὲν δύναται νὰ συγκατοικήσῃ περισσότερον καιρὸν μὲ τὴν κακουργίαν, χωρὶς ν' ἀποσυμβαλλήσῃ αὐτήν.

» Περιμένω εἰς τὸν ἀντιθάλαμον τὰς διαταγὰς τοῦ κυρίου βαρῶνος.

» Μὲ ὄλον τὸ σέβας.»

Ἡ ἐπιστολὴ ἔφερον ὑπογραφήν, « ΘΕΝΑΡΔΟΣ. »

Ἡ ὑπογραφή αὕτη δὲν ἦτον πλαστή, ἀλλὰ μόνον συντετμημένη τὸ αἰνιγματικῶδες ὅμως τῶν λόγων καὶ τὸ ὀρθογραφικὸν μέρος συνεπλήρωσαν τὴν φανέρωσιν. Τὸ πιστοποιητικὸν ὑπῆρχεν ἐντελές. Ἀμφιβολία δὲν ἔμενε.

Ὁ Μάριος ἠσθάνθη βαθυτάτην συγκίνησιν. Τὴν ἀπορίαν του διεδέχθη χαρὰ τίς. Ἄν τώρα ἀνεκάλυπτε καὶ τὸν ἄλλον ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἀνεζήτηι, ἐκεῖνον ὅστις τοῦ ἔσωσε τὴν ζωὴν, ἄλλο πλεόν δὲν θὰ τὸν ἔμενε νὰ ἐπιθυμῇ.

Ἀνοίγει ἐν τῶν συρταρίων τοῦ γραφείου του, λαμβάνει ἐξ αὐτοῦ τραπεζιτικὰ τινα γραμματίαι, τὰ βάλλει εἰς τὸν θύλακά του, κλείει πάλιν τὸ συρτάριον, καὶ σημαίνει τὸν κῶδωνα. Ὁ Βάσκος παρουσιάζεται εἰς τὴν θύραν.

— Εἶσαξε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, εἶπεν ὁ Μάριος.

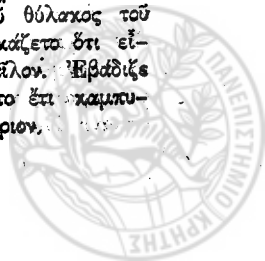
Ὁ Βάσκος ἀνήγγειλε τὸν ξένον, εἰπὼν·

— Ὁ κύριος Θεναρδος.

Εἰσῆλθεν εἰς τὸ σκουδαστήριον τοῦ Μαρῖου ἄνθρωπος τίς.

Νέα ἀπορία κατέλαβε τὸν Μάριον. Ὁ εἰσελθὼν τὸν ἦτον δ-
λως ἄγνωστος.

Ὁ εἰσελθὼν, ἀνὴρ γέρων ἄλλως τε, εἶχε τὴν ρίνα ὀγκώδη, τὴν σιαγόνα ἐντὸς τοῦ λαυμοδέτου, ὀμματουάλια πράσινα μὲ πράσινον ὕφασμα περίξ, τὴν κόμην ὀμαλήν, λιστρωτὴν καὶ πλακωτὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου, καταβαίνουσαν οὕτω μέχρι τῶν ὀφρύων ἐν εἶδει φενάκης. Ἡ κόμη αὕτη ἦτον φαῖα. Ἐφόρει ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν μέλανα ἱμάτια, τετριμμένα μὲν, ἀλλὰ καθάρια ἀπὸ τοῦ θύλακος τοῦ ἐσωκαρδίου του ἐξήρητο πλῆθος κροταλίων, ἐξ ὧν εἰκάξεται ὅτι εἶ-
χεν ὠρολόγιον. Ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας ἓνα παλαιὸν πῖλον. Ἐβράδιζε δὲ κεκυφώς, καὶ ἡ καμπύλη τῆς βράχως του καθίστατο ἐπὶ καμπυ-
λωτέρα ἐκ τῆς βαθείας του ὑποκλίσεως πρὸς τὸν Μάριον.

Τούτο δ' ἐπροξένει εἰθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐντύπωσιν εἰς τὸν θεατὴν, ὅτι τὸ ἔνδυμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἦτον πολὺ εὐρύχωρον, καὶ δὲν ἐφαίνετο κετεσκευασμένον δι' αὐτὸν, ἀν καὶ ἐπιμελῶς κομβωμένον. Ἀνομομοαία δὲ εἶναι ἐνταῦθα βραχεῖά τις ἐπὶ τούτου παρέχβασις.

Ἰπῆρχε κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς Παρισίους καλαῖόν τι καὶ ἄθλιον ἐργαστήριον, πλησίον τοῦ Ὀπλοστασίου, κρατούμενον ὑφ' ἐνὸς Ἑβραίου, ἀνθρώπου πολυμηχάνου· οὗτος ἐπηγγέλλετο νὰ μεταμορφώνη τοὺς φαυλοβίους εἰς ἀνθρώπους ἐντίμους κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα. Τούτο δὲ ὄχι ἐπὶ πολὺν καιρὸν, διότι θὰ ἀπέβαιεν ὀχληρὸν εἰς τοὺς μεταμορφουμένους, ἀλλ' ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας, ἀντὶ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως φράγκου τὴν ἡμέραν. Ὁ φίλος οὗτος ἐπωνομάζετο Ἄλλακτής· οἱ μοχθηροὶ τῶν Παρισίων τὸν εἶχον ὀσοει τοῦτο τὸ ἐπίθετον, ἄλλο μὴ γνωρίζοντες. Εἶχε λοιπὸν οὗτος τελείας στολάς, ὀσλάς σχεδὸν πιθανάς, καὶ τὰς εἶχε τεταγμένας ὑπὸ διαφόρους κατηγορίας· εἰς ἕκαστον καρφίον τοῦ ἐργαστηρίου του ἐκρέματο, τετριμμένον καὶ πεκαλαιωμένον, ἔν ἐπάγγελμα· ἐδῶ μὲν τὸ σχῆμα δικαστοῦ, ἐκεῖ δὲ, ἱερέως, παρέχει δὲ, τραπεζίτου, εἰς μίαν γωνίαν, παρέκει, στρατιωτικῶ ὑπὸ σύνταξιν, ἄλλου, ἀνδρὸς λογίου, ἀπωτέρω ἀνδρὸς πολιτικοῦ. Τὸ ὑποκείμενον τοῦτο ἦτον ὁ ἐνδύων τὰ πρόσωπα τοῦ ἀπειροῦ δράματος τὸ ὁποῖον παίζει ἐν Παρισίοις ἡ πονηρία καὶ ἡ φαυλοβιώτης. Τὸ καταγώγιον αὐτοῦ ἦτον τὰ παρασκῆνια, ἐκ τῶν ὀποίων ἐξήρχετο εἰς τὸ μέσον τοῦ θεάτρου τοῦ κόσμου ἡ κλοπή, καὶ εἰς τὰ ὀποῖα ἐπιστρέφουσα ἐκρύπτετο ἡ λωποδυσία. Ἦρχετο εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦτο μοχθηρὸς τις ῥακένδυτος, ἄφινε ἐν καὶ ἡμισυ φράγκον, καὶ ἔκαμνεν ἐκλογὴν κατὰ τὸ πρόσωπον ὃ ἤθελε νὰ διαδραματίση, τὴν ἐνδυμασίαν ἣν ἐχρειάζετο· ἐξερχόμενος ἀπὸ τοῦ ἐργαστηρίου περὶ οὗ ὁ λόγος ὁ μοχθηρὸς ἀνὴρ ἐκεῖνος εἰς τὴν ὀδὸν ἐφαίνετο ὡς ἕνας κάποιος ἀνθρωπος. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐπεστρέφοντο πιστῶς τὰ φορέματα, καὶ ὁ Ἄλλακτής, τὰ πάντα εἰς τοὺς κλέπτας ἐμπιστευόμενος, οὐδέποτε ἐκλέπτετο ὑπ' αὐτῶν. Τὰ φορέματα ταῦτα εἶχον τὸ κακὸν ὅτι ποτὲ δὲν «ἔστεκαν ἐντελῶς καλά» ὡς μὴ κατεσκευασμένα διὰ τοὺς φοροῦντας αὐτά, εἰς τοῦτον μὲν ἐπεκολλῶντο ὡς στενά, εἰς ἐκεῖνον δὲ ἔκυματόντο ὡς εὐρύχωρα. Ἐπρεπε νὰ ἦναι μέτριον τὸ σῶμα τοῦ φοροῦντος αὐτά, οὔτε μεγαλύτερον τελείως, οὔτε μικρότερον, καὶ οὔτε παχύτερον, οὔτε ισχνοτέρων ἄλλως, ἔπρεπε νὰ οἰκονομῶνται οἱ χρεῖαν ἔχοντες τοῦ Ἄλλακτοῦ ὡς ἡδύναντο. Παραδειγματος χάριν, ἡ ἐνδυμασία ἡ κατάλληλος διὰ πολιτικὸν ἀνδρα, μελανὴ ἀνωθεν ἔως κάτω, διὸ μὲν τὸν Πίττ θὰ ἦτον πολὺ εὐρύ-

χωρος, διὰ δὲ τὸν Καστελικάλαν πολὺ στενῆ. Ἡ ἐνδυμασία τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρὸς ἦτον σημειωμένη εἰς τὸν κατάλογον τοῦ Ἀλλακτοῦ ὡς ἐπομένως ἀντιγράφομεν. « Βελάδα, μαύρη τόχα, παντῶν μαῦρο, μάλλινο, σωκάρδι μεταξωτὸ, ὑποδήματα καὶ ἀσπρόρρουχα. » Εἰς τὸ περιθώριον ἀνεγινώσκοντο τὰ ἑξῆς. « Διὰ πρώην πρέσβυν. » ἀπαντᾷτο δὲ παρέκει καὶ ἡ ἐπομένη σημείωσις, τὴν ὁποίαν ἀντιγράφομεν ἐπίσης. « Μέσα εἰς ἓνα χωριστὸ κουτί, μία περρόουκα μὲ κατζαρά μαλλιά, ματογαλία πράσινα, κροτάλια τοῦ ὠρολογιοῦ, καὶ δύο μικραῖς πέναϊς τυλιγμέναις μέσα εἰς τὸ βαμβάκι. » Ὅλη αὕτη ἡ ἐνδυμασία ἦτον, ὡς οὕτως εἰπεῖν, ἀποκαμωμένη· αἱ ῥαφαὶ ὑπόλευκοι, εἰς ἓνα τῶν βραχιόνων ὑψηνοίγετο μία κομβιοδόχη, ἄχρηστος εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ ἔλειπεν ἓν κομβίον τῆς βελάδας ἐπὶ τοῦ στήθους· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔβλαπτε τίποτε, ἐπειδὴ ἡ χεὶρ τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρὸς πρέπει νὰ ἦναι πάντοτε χωσμένη εἰς τὸ ἔνδυμα, πρὸς τὴν καρδίαν, καὶ οὕτω δὲν ἐφαίνετο ἡ ἀπουσία τοῦ κομβίου.

Ἐὰν ὁ Μάριος εἶχε τινα οἰκειότητα μὲ τὰ ἀπόκρυφα ἐπαγγέλματα τῶν Παρισίων, θ' ἀνεγνώριζεν ἀμέσως τὴν καταγωγὴν τῆς ἐνδυμασίας τοῦ ἀνθρώπου τὸν ὁποῖον ὁ Βάσκος εἰσήξεν· ἀλλ' ἰδὼν τὸν ἀνθρώπον τοῦτον ἐνδεδυμένον ἄλλως πως παρ' ὅ,τι ἐπερίμενε δυσηρεστήθη, καὶ ἡ δυσἀρέσκειά του ἐτρέπη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς δυσμένειαν κατ' αὐτοῦ. Τὸν παρετήρησεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, ἐνῶ ἐκεῖνος κατεγίνετο νὰ κάμη τὴν ὑπέρμετρον ὑπόκλισίν του, καὶ τὸν ἠρώτησεν ἀποτόμως·

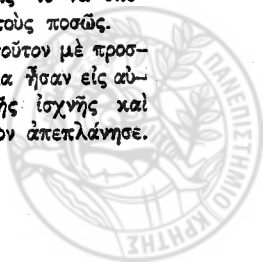
— Τί θέλετε;

Ὁ ξένος ἀπεκρίθη μειδιῶν κροκοδειλου μεϊδιάμα, πλήρες θωπείας καὶ ὑπουλότητος·

— Μὲ φαίνεται ἀδύνατον νὰ μὴν ἔλαβα ἤδη καὶ ἄλλοτε τὴν τιμὴν νὰ ἰδῶ τὸν κύριον βαρῶνα εἰς τὰς συναναστροφάς. Νομίζω νὰ σᾶς ἀπήνητσα, κύριέ μου, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας προγκηπέσσας Βαγρατιώνας καὶ εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ ἀντικλήματος Δαμβραῖ, πατρικίου τῆς Γαλλίας.

Εἶναι πάντοτε ἐπιτήδειον παρὰ τοῖς αἰσχροβλοῖς τὸ νὰ ὑποκρίνονται ὅτι ἀναγνωρίζουσι τοὺς μὴ γινώσκοντας αὐτοὺς ποσῶς.

Ὁ Μάριος παρετήρει καὶ ἤκουε τὸν ἀνθρώπον τοῦτον μὲ προσοχὴν· παρεμόνευε τὴν φωνὴν καὶ τὰ σχήματά του· ὅλα ἦσαν εἰς αὐτὸν πρωτοφανῆ· ἡ προφορὰ ἔβριος, ὅπως διάφορος τῆς ἰσχυρῆς καὶ ξηρᾶς φωνῆς τὴν ὁποίαν ἐπερίμενε ν' ἀκούσῃ. Τοῦτο τὸν ἀπεκλάνησε.

— Δὲν γνωρίζω, ἀπεκρίθη, οὔτε τὴν κυρίαν Βαγρατίωνος, οὔτε τὸν κύριον Δαμβραί. Δὲν παρουσιάσθη ποτὲ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν.

Ὁ Μάριος ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας ὀργίλως πως· ἀλλ' ὁ ξένος μολοντοῦτο ἐξηκολούθησεν ὁμιλῶν πρὸς αὐτὸν χαριέντως ὡς πρίν.

— Λοιπὸν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σατοβριάνδου θὰ εἶδα βέβαια τὸν κύριον! Ἔχω πολλὴν σχέσιν μὲ τὸν Σατοβριάνδον. Εὐπροσθήγορος ἄνθρωπος. Πολλάκις μὲ λέγει· Θενάρδε, φίλε μου, . . . δὲν πίνεις ἓνα ποτῆρι μαζῆ μου;

Τὸ μέτωπον τοῦ Μαρίου κατέστη ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σκυθρωπὸν.

— Δὲν ἔλαβα ποτὲ τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σατοβριάνδου. Ἐν συντόμῳ, κύριε, τί ἀγαπάτε;

Ὁ ξένος, ἀπέναντι τῆς ἐτι μᾶλλον ἀποτόμου ἐρωτήσεως, ἐχαιρέτισεν ὑποκλινέστερον.

— Εὐαρεστηθῆτε, κύριε βαρῶν, νὰ μὲ ἀκούσετε. Εἶναι εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἓνας τόπος, πρὸς τὸ μέρος τῆς Πανάμας, ὅπου εὐρίσκεται ἓν χωρίον, ὀνομαζόμενον Ἰόγια. Τὸ χωρίον τοῦτο συνίσταται εἰς μίαν καὶ μόνην οἰκίαν. Μίαν μεγάλην οἰκίαν τετράγωνον, μὲ τρία πατώματα, κτισμένην ἀπὸ πλίνθους ψημένας εἰς τὸν ἥλιον. Ἐκάστη πλευρὰ τοῦ τετραγώνου ἔχει μῆκος πεντακοσίων ποδῶν, καὶ ἕκαστον πάτωμα ἐγείρεται ἕως δώδεκα πῶδας ἐνδοτέρῳ τοῦ κατωτέρου πατώματος, ὥστε νὰ μὲνῃ περὶ αὐτὸ ἓνας ἠλιακὸς, ὁ ὁποῖος περιτριγυρίζει τὸ κτίριον. Εἰς τὸ κέντρον ὑπάρχει ἐσωτερικὴ αὐλὴ, ὅπου τίθενται τὰ τρόφιμα καὶ τὰ πολεμφοδία· κἀνὲν παράθυρον, ἀλλὰ μόνον πολεμίστραι· κἀμμία θύρα, ἀλλὰ κλίμακες ἀπὸ σχοινί, διὰ τῶν ὁποίων κλιμάκων ἀναβαίνουν οἱ ἐργάταικοι ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν πρῶτον ἠλιακὸν, καὶ ἀπὸ τὸν πρῶτον ἠλιακὸν εἰς τὸν δεῦτερον, καὶ ἀπὸ τὸν δεῦτερον εἰς τὸν τρίτον· καὶ πάλιν μὲ κλίμακας ἀπὸ σχοινί κατασκευασμένας καταβαίνουν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐλήν· κἀμμία θύρα εἰς τοὺς θαλάμους, ἀλλὰ μόνον καταπακταί, ἐπάνω εἰς τὴν ὀροφήν των, καὶ κλίμακες ἀπὸ σχοινί, διὰ τοὺς ὅσοι θέλουσιν ν' ἀναβοῦν ἢ καταβοῦν· τὸ βράδυ κλείονται αἱ καταπακταί, ἀνασύρονται αἱ κλίμακες, καὶ στήνονται εἰς τὰς πολεμίστρας τρομπόνια καὶ παραμπίναι. Νὰ ἔμβῃ κἀνεὶς ἀπ' ἔξω, ἀδύνατον τὴν ἡμέραν οἰκία, τὴν νύκτα ἀπὸ ὀπολις· κάτοικοι ὀκτακόσιοι· ἰδοὺ τὸ χωρίον. Τώρα θὰ μ' ἐρωτήσετε, καὶ διατὶ αἱ τόσαι προφυλάξεις; Διότι ὁ τόπος εἶναι ἐπικίνδυν-

νος· είναι πλήρης ἀπὸ ἀνθρωποφάγους. Καὶ διατὶ λοιπὸν παγαίνουσι καὶ κατοικοῦν εἰς αὐτόν; Διότι ὁ τόπος αὐτὸς εἶναι θαυμασίως προ-
ἀγει χρυσόν.

— Τί θέλετε νὰ μὲ εἰπῆτε μὲ αὐτὸ τὸ προοίμιον; ἠρώτησεν ὁ Μάριος, τοῦ ὁποίου ἡ δυσαρέσκεια ἐτρέπη εἰς ἀνυπομονησίαν.

— Θέλω νὰ σᾶς εἰπῶ τοῦτο, κύριε βαρῶν. Εἶμαι ἀρχαῖος διπλωμάτης, βαρυνθεὶς εἰς αὐτὸ τὸ στάδιον. Ὁ παλαιὸς πολιτισμὸς μὲ ἄφισε γυμνόν. Θέλω νὰ δοκιμάσω ἀγρίους ἀνθρώπους· ἐκείνους νὰ πολιτίσω.

— Αἴ, καὶ ἔπειτα;

— Κύριε βαρῶν, ἡ φιλαυτία εἶναι γενικὸς τοῦ κόσμου κανὼν. Ὁ χωρικός ὅστις δουλεύει μὲ τὸ ἡμερομίσθιον, ἐὰν τύχη νὰ περάσῃ ὄχημα, στρέφεται καὶ τὸ βλέπει ἀφίνων τὴν ἐργασίαν του, ἀλλ' ὁ χωρικός ὅστις δουλεύει εἰς τὸ ἰδικόν του τὸ χωράφι, δὲν σηκώνει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του. Ὁ σκύλος τοῦ πτωχοῦ γαυγίζει κατόπιν τοῦ πλουσίου, ὁ σκύλος τοῦ πλουσίου γαυγίζει κατόπιν τοῦ πτωχοῦ. Ὁ καθεὶς διὰ τὸν ἑαυτόν του. Τὸ συμφέρον εἶναι ὁ σκοπὸς τῶν ἀνθρώπων ὄλων ἐν γένει. Τὸ χρυσίον εἶναι ὁ μαγνήτης ὄλων.

— Αἴ, ἔπειτα; Ἔλθετε εἰς τὸ συμπέρασμα.

— Ἰδοὺ τὸ συμπέρασμα· ἐπιθυμῶ νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Ἰόγιαν νὰ ἀποκατασταθῶ. Εἶμεθα τρεῖς. Ἔχω τὴν γυναῖκά μου καὶ τὴν κόρη μου· μίαν κόρην πολὺ ὠραίαν. Τὸ ταξεῖδι εἶναι μακρὸν καὶ πολυδάπανον. Ἔχω χρεῖαν ὀλίγων χρημάτων.

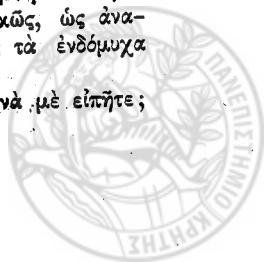
— Καὶ τί πρὸς ἐμέ; ἠρώτησεν ὁ Μάριος.

Ὁ ἄγνωστος ἔτεινε τὸν λαιμόν του ἔξω τοῦ λαιμοδέτου του, ὡς γύψ, καὶ εἶπε διπλασιάσας τὸ μείδιμά του.

— Δὲν ἀνέγνωσεν ὁ κύριος βαρῶν τὴν ἐπιστολὴν μου;

Ὅτι ὁ Μάριος δὲν ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἦτον σχεδὸν ἀληθές. Ὁ Μάριος εἶχεν ἐπιστήσει ὄλην τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν γραφικὸν τῆς ἐπιστολῆς χαρακτῆρα καὶ ὄχι εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, τὸ ὁποῖον καὶ ἐνθυμεῖτο μόλις. Ἀπὸ τινων ἤδη στιγμῶν, καὶ ἄλλο τι τὸν ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν· αἱ λέξεις, ἔχω τὴν γυναῖκά μου καὶ τὴν κόρη μου. Παρετῆρει τὸν ἄγνωστον ἐξεσταστικῶς, ὡς ἀνακριτῆς τοῦ ὁποίου τὸ βλέμμα ζητεῖ νὰ ἐμβατεύσῃ εἰς τὰ ἐνδόμυχα αὐτὰ τοῦ κατηγορουμένου.

— Προχωρεῖτε· λέγετε· ἐπὶ τέλους τί θέλετε νὰ μὲ εἰπῆτε; λέγει πρὸς τὸν ἄγνωστον.

Οὗτος ἔχωσε τὰς δύο του χεῖρας εἰς τοὺς θύλακας τοῦ πανταλονίου, ἀνήγγειρε τὴν κεφαλὴν, χωρὶς ποσῶς ν' ἀνορθώσῃ τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς ῥάχιδός του, καὶ προσήλωσε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ Μαρίου ἐταστικὸν βλέμμα διὰ τῶν πρασίνων ὀμματουαλίων του.

— Ἐπὶ τέλους, κύριε βαρῶν, ἰδοὺ τί ἔχω νὰ σᾶς εἰπῶ. Ἐχὼ ἓνα μυστικὸν νὰ σᾶς πωλήσω.

— Ἐνα μυστικόν!

— Μάλιστα, ἓνα μυστικόν.

— Μυστικὸν τὸ ὁποῖον μὲ ἀφορᾷ;

— Ὀλίγον τί.

— Τί μυστικὸν εἶναι αὐτό;

Ὁ Μάριος παρετήρησε μετὰ πλειοτέρας περιεργίας τὸν ἄνθρωπον τοῦτον.

— Ἀρχίζω δωρεάν, εἶπεν ὁ ἄγνωστος. Θὰ ἰδῆτε ὅτι πολὺ θὰ σᾶς ἐνδιαφέρῃ ἢ φανέρωσίς μου.

— Ν' ἀκούσω.

— Κύριε βαρῶν, εἰς τὴν οἰκίαν σας μέσα ἔχετε ἓνα κλέπτην καὶ ἓνα φονέα.

Ὁ Μάριος ἠσθάνθη ῥίγος φρίκης.

— Μέσα εἰς τὴν οἰκίαν μου; ὄχι, εἶπε.

Ὁ ἄγνωστος, ἀτάραχος, ἐλίτρωσε τὸν πῖλόν του διὰ τοῦ ἀγκῶνος, καὶ ἐξηκολούθησε λέγων.

— Ἐνα φονέα καὶ ἓνα κλέπτην. Σημειώσατε, κύριε βαρῶν, ὅτι ἐδῶ δὲν σᾶς λέγω πράγματα παλαιὰ, ἀπηρχαιωμένα, πράγματα τὰ ὁποῖα ἐνώπιον τοῦ νόμου ἐμπορεῖ νὰ ἐξαλείψῃ ἢ παραγραφῇ, καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἢ μετάνοια. Σᾶς λέγω πράγματα πρόσφατα, παρόντα, πράγματα τὰ ὁποῖα ἀγνοεῖ ἀκόμη τὸ δικαστήριον μέχρι ταύτης τῆς ὥρας. Ἐξακολουθῶ. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, δὲν ἐξεύρω πῶς εἰσεχώρησεν εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην σας, καὶ σχεδὸν εἰς τὴν οἰκογένειάν σας, ὑπὸ ψευδὲς ὄνομα. Τὸ ἀληθές του ὄνομα τῶρα θὰ σᾶς τὸ εἰπῶ. Καὶ θὰ σᾶς τὸ εἰπῶ διὰ τίποτε.

— Ἀκούω.

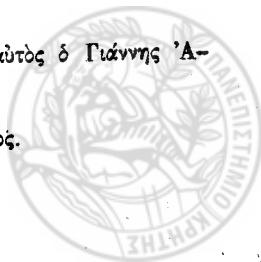
— Ὀνομάζεται Γιάννης Ἀγιάννης.

— Τὸ ξεύρω.

— Τῶρα νὰ σᾶς εἰπῶ καὶ ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης Ἀγιάννης· καὶ τοῦτο θὰ σᾶς τὸ εἰπῶ διὰ τίποτε.

— Λέγετε.

— Αὐτὸς ἦτον εἰς τὰ κάτεργα, κατάδικος.

— Το ξεύρω.

— Το ξεύρετε άφότου έλαβα την τιμήν νά σάς τó ειπώ.

— *Όχι. Τό ήξευρα και πριν.

‘Ο ψυχρός τόνος του Μαρίου, ή επανάληψις, « τó ξεύρω », ó λακωνισμός αúτου ó αποκλείων τόν διάλογον, διήγειραν είς την ψυχήν του άγνωστου ύπόκωφον όργήν. Έξετόξευσε κατά του* Μαρίου λαθραίως θυμώδες βλέμμα, τó όποίον, άν και έσπευσε νά μεταβάλη πάραυτα, επρόφθασεν όμως και τó συνήρπασε του Μαρίου ó όφθαλμός, και τó ανεγνώρισε. Άναφλέξεις τινές δέν δύνανται ν’ αναδοθώσιν είμή από είδους τινός ψυχών τó όμμα, ó φεγγίτης οúτος από του όποίου δέχεται άέρα και αναπνέει ή διάνοια, φλογίζεται τά όμματούαλια δέν κρύπτουν τίποτε· δίδει φράξε τόν άδην με ύαλον έποίησες οúδέν.

‘Ο άγνωστος ύπολαβών, είπε μετά μειδιάματος·

— Δέν τολμώ νά ειπώ όχι είς τόν κύριον βαρώνα· αλλά με άρκει νά καταλάβετε ότι είμαι δι’ όλα πληροφορημένος καλά. Τούτο όμως, τó όποίον τώρα θά σάς φανερώσω είναι μόνον είς έμέ γνωστόν. Και σάς ενδιαφέρει πολύ, έπειδή άφορά την περιουσίαν της κυρίας βαρώνης. Είναι ένα μυστικόν σημαντικώτατον. Και... ξεύρω κ’ έγώ;... τά τοιαύτα φανερώνονται με κάποιαν άνταμοιβήν. Μέλλων νά τó πωλήσω, νομίζω χρέος μου νά άποταθώ πρώτον προς την εύγενίαν σας. Σάς τó δίδω εύθηνά. Είκοσι χιλιάδας φράγκα.

— Ξεύρω και αúτó τó μυστικόν, καθώς ξεύρω και όλα τά άλλα, είπεν ó Μάριος.

‘Ο άγνωστος ήσθάνήθη την ανάγκην νά ταπεινώσῃ όλίγον την τιμήν του.

— Κύριε βαρόν, δόσετε δέκα χιλιάδας φράγκα, και νά σάς τó ειπώ.

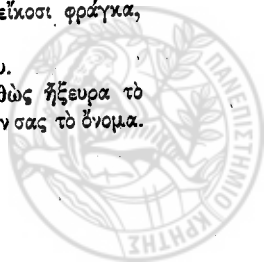
— Σάς επαναλαμβάνω ότι δέν έχετε νά με είπητε τίποτε νέον. Ξεύρω τί θέλετε νά με είπητε.

Νέα άστραπή εξέλαμψεν είς τó όμμα του άγνωστου.

— Και όμως, άνεκραξε, και όμως έμένα με χροιάζεται σήμερον νά φάγω. Σάς λέγω, είναι ένα σημαντικώτατον μυστικόν. Έγώ, κύριε βαρόν, σάς τó λέγω, θά σάς τó ειπώ. Δότε με είκοσι φράγκα, και σάς τó λέγω.

‘Ο Μάριος προσήλωσεν επ’ αúτου τó βλέμμα του.

— Ξεύρω τó σημαντικώτατον μυστικόν σας, καθώς ήξευρα τó όνομα του Γιάννη Άγιάννη, και καθώς ξεύρω και τó ιδικόν σας τó όνομα.

— Το ἰδικόν μου τὸ ὄνομα ;
— Ναι, πολὺ καλὰ.
— Μὲ συγχωρεῖτε νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι διόλου δύσκολον, ἀφοῦ ἔλαβα τὴν τιμὴν νὰ σᾶς γράψω καὶ νὰ ὑποσημειωθῶ. Θεναρδός.

— Διέρος.
— Πῶς εἶπετε ;
— Θεναρδιέρος.
— Τί θὰ εἰπῆ Θεναρδιέρος ;

Ὁ ἀκανθόχοιρος, ὅταν εὐρίσκεται ἐντὸς κινδύνου, ἀνατείνει τὰς ἀκάνθας του· ὁ κἀνθαρος ὑποκρίνεται τὸν νεκρὸν, ἡ παλαιὰ αὐτοκρατορικὴ φρουρὰ σχηματίζεται εἰς τετράγωνον· ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, ἤρχησε νὰ γελά.

Ἐπειτα δὲ ἐτίναξε διὰ τοῦ θνυχός του μὀριόν τι κονιορτοῦ ἐπὶ τῆς χειρίδος τοῦ ἐνδύματός του εὐρισκόμενον.

Ὁ Μάριος ἐξηκολούθησε λέγων.

— Τί θὰ εἰπῆ Θεναρδιέρος ; θὰ εἰπῆ ὅτι σὺ ὁ ἴδιος εἶσαι καὶ ὁ πτωχὸς ἐκεῖνος ἐργάτης, ὁ Ἰονδρέτης, καὶ ὁ ἠθοποιὸς Λαμαρίνος, καὶ ὁ ποιητὴς Καλλιπηίδης, καὶ ὁ Ἰσπανὸς Δὸν Ἀλβάρης, καὶ ἡ Μαριγὼ Βαλιζαίνα.

— Τί Μαριγὼ ; τί Μαριγὼ ;
— Καὶ εἶσαι σὺ ὅστις εἶχες τὸ κατηλεῖον εἰς τὸ Μομφερμεῖλιον.

— Κατηλεῖον ! ἐγὼ ; ποτέ.
— Ναι, ναί· καὶ σὲ λέγω ὅτι ὁ Θεναρδιέρος εἶσαι σὺ.
— Λανθάνεσθε.
— Καὶ ὅτι εἶσαι ἓνας οὐτιδανός. Ἴδου, λάβε.

Καὶ ὁ Μάριος, ἐξάξας ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ ἓν τραπεζιτικὸν γραμματίον, ἔρριψεν αὐτὸ κατὰ τοῦ προσώπου του.

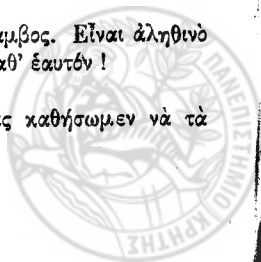
— Εὐχαριστῶ ! σᾶς ζητῶ συγγνώμην ! πενταχόσια φράγκα ! κύριε βαρόν !

Καὶ ὄλος τεθορυβημένος ὁ ἄνθρωπος, καὶ προσκυνῶν ταπεινῶς, ἔλαβε τὸ γραμματίον καὶ τὸ παρετήρησε.

— Πενταχόσια φράγκα ! ἐπανελάβεν ἑκθαμβος. Εἶναι ἀληθινὸ τὸ χαρτί. Κύριε, πλήθυνε τὸν θυμόν σου ! εἶπε καθ' ἑαυτόν !

Ἐπειτα δὲ, ἀναλαβὼν τὸ φλέγμα του·

— Ἄς ᾄῃαι· λοιπὸν, ἐπρόσθεσε· τῶρα ἂς καθήσωμεν νὰ τὰ εἰποῦμεν μὲ τὴν ἀνεσίμ μας.

Με τάχος δὲ πιθήκου ρίψας τὴν κόμην του εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἀποσπᾶσας τὰ ὀμματοῦαλιά του, καὶ ἀποσύρας ἀπὸ τῆς ρίνος του λαθραίως τοὺς δύο καλάμους περὶ τῶν ὀπείων ἔγινε λόγος καὶ εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος βιβλίου, ἦρε τὴν μορφήν του ὡς αἶρει τις τὸν πῖλόν του.

Τὸ ὄμμα του ἀνεφλέχθη· τὸ ἄνισον καὶ ἠρωτριωμένον, καὶ ἐνιαχοῦ ὕβόν του μέτωπον, τοῦ ὁποίου τὸ ἄνω μέρος ἦτον ἐρρίτιδω- μένον φρικωδῶς, ἀπεκαλύφθη ὄλον· ἡ ρὶν ἀπεκατέστη ὀξεία ὡς ράμφος πτηνοῦ· ἀνεφάνη πλήρης ὁ θηριώδης καὶ καμπόνηρος χρακτῆρ τοῦ ἀρπαγος.

— Ὁ κύριος βαρῶν εἶναι ἀλάνθαστος, εἶπε μὲ φωνὴν καθα- ράν, ὄχι πλέον ἔρρινον, εἶμαι ὁ Θεναρδιέρος.

Καὶ ἀνῶρθωσε τὴν καμπύλην ῥάχιν του.

Ὁ Θεναρδιέρος, διότι ἦτον αὐτὸς τῆροντι, ἔμεινεν ἐκστατικὸς. Ἐὰν αὐτὸς ὁ ἀνθρωπος ὑπῆρχεν ἐπιδεικτικὸς ἀμηχανίας, θὰ ἔμενεν ἐκεῖ ἀμηχανῶν.

Ἐνῷ ἐβλεπε κατὰ πρώτην ἦδη φοράν τὸν βαρῶνα Ποιμερσῦ, ὁ βαρῶν Ποιμερσῦ οὗτος τὸν ἀνεγνώριξε, καὶ μάλιστα κατὰ βάθος. Ὅχι δὲ μόνον ὁ βαρῶν οὗτος ἐγίνωσκε τὰ κατὰ τὸν Θεναρδιέρον, ἀλλ' ἐφαίνετο γινώσκων καὶ τὰ κατὰ τὸν Γιάννην Ἀγιάννην. Τίς λοιπὸν ἦτον ὁ σχεδὸν ἀγένειος οὗτος νέος, ὁ τοσοῦτον ψυχρὸς καὶ τοσοῦτον γενναῖος, ὁ γνωρίζων τὰ ὀνόματα τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου, ἐλα των μάλιστα τὰ ὀνόματα, καὶ ἀνοίγων τὸ βαλάντιόν του εἰς αὐ- τοῦς, καὶ ἐπιτιμῶν τοὺς κακοποιούς ὡς δικαστῆς, καὶ ἐνταῦτῳ πλη- ρῶν αὐτοὺς ὡς ἔρμαιόν των;

Ὡς ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ὁ Θεναρδιέρος, ἂν καὶ γείτων τοῦ Μαρίου, ποτὲ δὲν ἔτυχε νὰ τὸν ἴδῃ, πράγμα τὸ ὁποῖον συμβαίνει εἰς Παρισίους συνεχῶς· εἶχε μὲν ἀκούσει ποτὲ ἀμυδρῶς πως τὰς θυγατέρας του συνομιλοῦσας περὶ νέου τινὸς πτωχοτάτου, Μαρίου ὀνομαζομένου, ὅτι ἐκατοίκει καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἰδίαν ἐκείνην οἰκίαν, καὶ εἶχε γράψει πρὸς αὐτὸν τὴν γνωστὴν ἐκείνην ἐπιστολήν, ἀλλ' ἔγραψεν αὐτὴν χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζῃ. Ἦτον λοιπὸν ἀδύνατον νὰ ὑποθέσῃ ὅτι μεταξὺ τοῦ Μαρίου ἐκείνου καὶ τοῦ κυρίου βαρῶνος Ποιμερσῦ ὑπῆρχε ταυτότης τις.

Ἄλλ' ὅμως ἐκ τῆς θυγατρὸς του Ἀζέλμας, τὴν ὁποίαν ἔβαλεν εἰς τὰ ἔγχη τῶν νεονύμφων τὴν ἡμέραν τῆς 16 φεβρουαρίου, καὶ ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἔρευνῶν, κατώρθωσε νὰ μάθῃ πολλὰ πράγματα, καὶ ἠδυνήθη ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ του ἀντροῦ νὰ συλλάβῃ ἱκανὰ μυστηριώδη

νήματα. Ἐφθασε νὰ μαντεύσῃ διὰ τῆς πολυπραγμοσύνης του, ἢ τοῦλάχιστον ἐκ τῶν καταχθονίων του κατασκοπιῶν, τίς ἦτον ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν ὁποῖον μίαν ἡμέραν εἶχε συναντηθῆ ἐντὸς τῆς μεγάλης ἀμάρας τῆς πόλεως. Μαντεύσας τὸν ἄνθρωπον ἔμαθε καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ κυρία βαρῶνη Πομμεροῦ ἦτον ἡ Τιτίκα. Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο εἶχε σκοπὸν νὰ τηρήσῃ σιωπὴν· διότι ποία ἦτον ἡ Τιτίκα; Τοῦτο οὐδ' αὐτὸς ἀκριβῶς τὸ ἐγίνωσκεν. Ἐσυμπέρανε μὲν τὴν ὑπαρξίν νοθείας τινός, διότι ἡ ἱστορία τῆς Φαντίνης τὸν ἐφάνη πάντοτε ὑποπτος, ἀλλὰ πρὸς τί ὄφελος νὰ ἀναφέρῃ αὐτό; διὰ νὰ πληρωθῆ ἀντὶ τῆς σιωπῆς του; Εἶχεν, ἢ ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε νὰ πωλῆσῃ ἄλλο παρὰ τοῦτο καλῆτερον. Καθ' ὅλα δὲ τὰ φαινόμενα, ἐὰν ἤρχετο, χωρὶς ἀποδείξεις νὰ εἶπῃ εἰς τὸν βαρῶνα Πομμεροῦ, « Ἡ σύζυγός σας εἶναι μία νόθος, » ἄλλο δὲν θὰ κατῴρωνεν, εἰμὴ νὰ διεγείρῃ κατὰ τῶν πλευρῶν του τὴν πέτρναν τοῦ συζύγου.

Ἐντὸς τῆς διανοίας τοῦ Θεναρδιέρου, ἡ συνομιλία του μὲ τὸν Μάριον εὐρίσκετο ἀκόμη εἰς τὸ προοίμιον αὐτῆς. Ἐδέησε νὰ ὀπισθοπορήσῃ, νὰ τροποποιήσῃ τὸ στρατήγημά του, νὰ λάβῃ ἄλλην θέσιν, ν' ἀλλάξῃ μέτωπον· ἀλλ' ἀκόμη δὲν ἐξετέθη εἰς κίνδυνον, καὶ εἶχεν εἰς τὸν κόλπον του πεντακόσια φράγκα. Περιπλέον δὲ εἶχε νὰ εἶπῃ τί ὀριστικόν· ὥστε καὶ ἀπέναντι τοῦ βαρῶνος Πομμεροῦ τούτου, ἂν καὶ τὸσον καλῶς πληροφορημένου καὶ τεθωρακισμένου, ἦσθάνετο ἑαυτὸν ἰσχυρόν.

Πρὸς ἀνθρώπους ὁποῖος ὁ Θεναρδιέρος, πᾶς διάλογος εἶναι μάχη· τίς ἦτον ἡ θέσις του εἰς τὸν διάλογον ὅστις ἤγγιζεν; Ἠγνόει πρὸς ποῖον ὠμίλει, ἀλλ' ἐγίνωσκε περὶ τίνος ὠμίλει. Ἐκαμεν ἀμέσως τὴν ἐσωτερικὴν ταύτην ἐπιθεώρησιν τῶν δυνάμεών του, καὶ ἀφοῦ εἶπεν, « Εἶμαι ὁ Θεναρδιέρος, » ἐπερίμεινε ν' ἀκούσῃ τί ἐμελλε νὰ τὸν εἶπῃ ὁ βαρῶν.

Ὁ Μάριος εἶχε μείνει περισκεπτος. Ἐκράτει λοιπὸν τέλος πάντων τὸν Θεναρδιέρον εἰς τὰς χεῖράς του. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, τὸν ὁποῖον τὸσον εἶχεν ἐπιθυμήσει νὰ ἐπανεύρῃ, ἦτον ἐκεῖ, ἐνώπιόν του. Ἡδύνατο ἄρα νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν, νὰ τιμήσῃ τὴν σύστασιν τοῦ συνταγματάρχου Πομμεροῦ. Καὶ ἦσθάνετο μὲν ταπεινώσιν ὅτι ὁ ἥρωας ἐκεῖνος ὤφειλέ τι πρὸς τοῦτον τὸν ἀλιτήριον, καὶ ὅτι ἡ συναλλαγματικὴ τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ του ἐξέδωκεν ἔνδοθεν τοῦ τάφου εἰς βάρος αὐτοῦ, τοῦ Μαρίου δηλαδὴ, ἔμενε μέχρι τῆς σήμερον ὑπὸ διαμαρτύρησιν· τὸν ἐφαίνετο δὲ πρὸς τούτοις, ἐντὸς τῆς περιπλόκου θέσεως εἰς ἣν εὐρίσκετο ἐνώπιον τοῦ Θεναρδιέρου, ὅτι ἰδοὺ περίστασις νὰ

ἐλδικήσῃ τὸν συνταγματάρχην διὰ τὸ δυστύχημα τὸ ὁποῖον ἔπαθε σωθεὶς ὑπὸ τοιοῦτου μογθροῦ ὄντος, ἀλλ' ὅπωςδῆποτε ἦτον καὶ γυ-
χαριστημένως, ὅτι ἔμελλε τέλος πάντων νὰ λυτρώσῃ τὴν σκιὰν τοῦ
συνταγματάρχου ἀπὸ τοῦ ἀναξίου τούτου δανειστοῦ, καὶ τὸν ἐφαίνετο
ὡς ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἐξάξῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρός του ἐκ τῆς φυ-
λακῆς ὅπου καθερίζονται οἱ διὰ χρέη φυλακίζόμενοι.

Παρὰ τὸ καθήκον δὲ τοῦτο εἶχε καὶ ἄλλο· νὰ ἐξιγνιάσῃ, ἂν
ἤδύνατο, πῶθεν ἐπήγαγεν ἡ περιουσία τῆς Τιτίκας. Ἡ παρουσιασθεῖσα
εὐκαιρία ἦτον ἴσως ἡ μόνη. Ὁ Θεναρδιέρος ἴσως ἐγίνωσκέ τι πλέον
παρ' ὅσον αὐτός.

Ὁ Θεναρδιέρος εἶχε κρύψει εἰς τὸν κόλπον του τὸ τραπεζιτικὸν
γραμματίον, καὶ παρετήρει τὸν Μάριον μὲ γλυκύτητα σχεδὸν συμ-
παθῆ.

Ὁ Μάριος διέκοψε τὴν σιωπὴν.

— Θεναρδιέρε, σὲ εἶπα τὸ ὄνομά σου. Θέλεις τώρα νὰ σὲ
εἰπῶ καὶ τὸ μυστικόν, τὸ ὁποῖον ἤλθες νὰ μὲ φανερώσῃς; Ἔχω καὶ
ἐγὼ τὰς πληροφορίας μου. Θὰ ἰδῆς ὅτι ξεύρω περισσότερα παρ' ὅσα
σύ. Ὁ Γιάννης Ἀγιάννης εἶναι, καθὼς εἶπες, ἕνας φονεὺς καὶ ἕνας
κλέπτης. Εἶναι κλέπτης, ἐπειδὴ ἔκλεψεν ἕνα πλοῦσιον ἐργοστασιάρ-
χην, τὸν ὁποῖον καὶ ἠφάνισεν ἔκτοτε, τὸν Κ. Μαγδαληνῆν. Εἶναι
φονεὺς, ἐπειδὴ ἐφόνευσε κάποιον Ἰαβέρην, ἄνθρωπον τῆς ἀστυνομίας.

Δὲν σὰς καταλαμβάνω, κύριε βαρὸν, εἶπεν ὁ Θεναρδιέρος.

— Τώρα θὰ μὲ καταλάβῃς. Ἄκουσε. Εἰς μίαν τῶν βορείων
ἐπαρχιῶν τῆς Γαλλίας, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Καλαίσου, ἔζη κατὰ
τὰ 1822 ἄνθρωπός τις, τὸν ὁποῖον ἡ ἐξουσία κατέδωκε διὰ πταίσμα
τι παλαιόν. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος μεταμεληθεὶς καὶ ἀλλάξας βίον, καὶ
ὄλος τραπεὺς πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἀποκατέστη μεταξὺ τῆς κοινωνίας
τῶν τιμιῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τὸ ὄνομα « κύριος Μαγδαληνῆς. » Ὁ Κ.
Μαγδαληνῆς ἐφάνη καθ' ὅλην τὴν δύναμιν τῆς λέξεως δίκαιος.
Μὲ μίαν βιομηχανίαν, τὴν κατασκευὴν μαύρων ὑαλιτῶν, εἶχε κατα-
πλουτίσει τὴν πόλιν. Ὅσον διὰ τὴν ἰδίαν του περιουσίαν, τὴν ἀπέκτη-
σεν ἐκ τῆς αὐτῆς βιομηχανίας, ἀλλὰ παρέργως πως, καὶ, ὡς οὕτως
εἶπειν, τυχαίως. Κυρίως εἶχε τὸ ἐργοστάσιον πρὸς πορισμὸν τῶν
πτωχῶν· κατέστη ὁ τροφὸς των, ὁ πατήρ των. Ἦγειρε νοσοκομεῖα,
ἴδρυε σχολεῖα, ἐπετεκπέτετο τοὺς νοσοῦντας, ἐπροίκιζε τὰς κόρας, ἐστή-
ριζε τὰς χήρας, εὐσθέτει τὰ ὄρφανά· ἦτον ὡς κηδεμῶν τοῦ τόπου.
Ἀπεποιήθη τὸ παράσημον τοῦ Λεγεῶνος, τὸν ἐψήφισαν δήμαρχον.
Κατάδικός τις, ἐκ τοῦ κατέργου ἀπολελυμένος, ἐγνώριζε μυστικῶς ὅτι

οὗτος ὁ κύριος Μαγδαληνῆς λεγόμενος ἀνεζητεῖτο ὑπὸ τῆς ἐξουσίας τὸν καταμηνύει, ἢ ἐξουσία τὸν συλλαμβάνει, καὶ τὸν φυλακίζει. Ἐποφελούμενος τότε τὴν φυλάκισιν τοῦ Μαγδαληνῆ ὁ κατεργάτης ἐκείνος ὅστις τὸν ἐπρόδωσε, μετέβη εἰς Παρισίους, καὶ διὰ πλαστοῦς ὑπογραφῆς κατώρθωσε νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ τραπεζίτου Λαφίττου, — αὐτὰ ὅλα τὰ γνωρίζω ἐκ τοῦ ἰδίου ταμῖα του, — ὑπὲρ τὸ ἡμῖσι ἑκατομμύριον φράγκων, τὰ ὁποῖα ἀνήκον εἰς τὸν Κ. Μαγδαληνῆν. Τώρα, ὁ κατεργάτης αὐτός, ὅστις ἔκλεψε τὸν Κ. Μαγδαληνῆν, εἶναι ὁ Γιάννης Ἀγιάννης. Περὶ δὲ τοῦ φόνου, τὸν ὁποῖον ἔπραξεν, οὐδὲ περὶ τούτου ἔχεις τι νέον νὰ μὲ εἰπῆς. Ὁ Γιάννης Ἀγιάννης ἐφόνευσε τὸν ἀστυνομικὸν ὑπάλληλον Ἰαβέρην· τὸν ἐφόνευσε μὲ πιστόλαν. Ἥμην παρῶν, ὑπῆρξα αὐτόπτης ἐγὼ ὁ ἴδιος.

Ὁ Θεναρδιέρος ἐρρίψεν ἐπὶ τοῦ Μαρίου τὸ ἡγεμονικὸν βλέμμα ἀνθρώπου ὅστις, ἀφοῦ ἐπατάχθη, ἐπανέκτησε τὴν νίκην, καὶ ἀνέλαβεν ἐντὸς μιᾶς στιγμῆς πᾶν ὅ,τι ἀπώλεσε. Ἄλλ' ὅμως ἐμετρίασεν ἀμέσως τὸ ἦθος τοῦτο διὰ μειδιάματος· διότι ὁ θρίαμβος τῶν κατωτέρων ἐνώπιον τῶν ἀνωτέρων τὴν ὀφείλει νὰ ἔχῃ τι θωπευτικόν. Τούτου ἕνεκα, ὁ Θεναρδιέρος περιωρίσθη νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν Μάριον.

— Κύριε βαρὸν, βλέπω ὅτι ἔχομεν κάποιον λάθος.

Καὶ ἐπέτεινε τὸν λόγον τοῦτον δόσας εἰς τὰ κροτάλια τοῦ ὑποθετικοῦ ὥρολογίου του κίνησιν τινα στροφικῆν.

— Πῶς! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος, δὲν σὲ φαίνονται βέβαια αὐτὰ ὅλα; Εἶναι πραγματικά.

— Εἶναι ὅλα χίμαιραι, κύριε βαρὸν· ὅλα χίμαιραι. Ἀκούσατε, σᾶς παρακαλῶ. Βλέπων τὴν ἐμπιστοσύνην διὰ τῆς ὁποίας μὲ τιμᾶτε, κρίνω χρέος μου νὰ μὴ σᾶς κρύψω τίποτε. Πρὸ πάντων τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Δὲν ἀγαπῶ νὰ βλέπω τοὺς ἀνθρώπους κατηγορουμένους ἀδίκως. Κύριε βαρὸν, ὁ Γιάννης Ἀγιάννης δὲν ἔκλεψε διόλου τὸν Κ. Μαγδαληνῆν, οὔτε εἶναι αὐτὸς ὅστις ἐφόνευσε τὸν Ἰαβέρην.

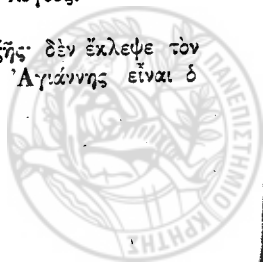
— Αὐτὸ πάλιν εἶναι τῶντι ἀπορίας ἄξιον! Πῶς δὲν εἶναι αὐτός;

— Δὲν εἶναι αὐτός, κύριε βαρὸν, διὰ δύο λόγους.

— Διὰ ποίους λόγους; λέγε με.

— Ὁ πρῶτος καὶ κύριος λόγος εἶναι ὁ ἐξῆς· δὲν ἔκλεψε τὸν Κ. Μαγδαληνῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Γιάννης Ἀγιάννης εἶναι ὁ Κ. Μαγδαληνῆς.

— Τί κάθησαι καὶ μὲ λέγεις;

— Ὁ δεύτερος λόγος εἶναι, ὅτι δὲν ἐφόνευσε τὸν Ἰαβέρην, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὅστις ἐφόνευσε τὸν Ἰαβέρην, εἶναι ὁ Ἰαβέρης.

— Δὲν σὲ ἐννοῶ. Τί θέλεις νὰ εἰπῆς;

— Θέλω νὰ εἰπῶ, ὅτι ὁ Ἰαβέρης αὐτοχειριῶσθη.

— Ἀποδείξε το! ἀποδείξε το! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος ἐκτὸς ἑαυτοῦ.

Ὁ Θεναρδιέρος ἐπανέλαβε τονίζων τὰς συλλαβὰς τῶν λέξεων τοῦ μίαν πρὸς μίαν·

— Ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος Ἰαβέρης εὐρέθη πνιγμένος εἰς τὸν ποταμὸν, πλησίον τῆς Γεφύρας τῆς Συναλλαγῆς.

— Ἀλλὰ φέρε ἀποδείξεις! χρειάζονται ἀποδείξεις!

Ὁ Θεναρδιέρος ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ στήθους τοῦ μέγαν φάκελλον χαρτίων δεδιπλωμένων εἰς διάφορα μεγέθη καὶ περικλείστων ἐντὸς στυπποχάρτου.

— Ἐγὼ τὰ δικόγραφα μου ἐν τάξει, εἶπε μὲ γαλήνιον φωνήν.

Ἐπειτα δ' ἐπρόσθεσε.

— Κύριε βαρόν· ἐγὼ, πρὸς τὸ συμφέρον σας πάλιν, ἠθέλησα νὰ μάθω κατὰ βάθος, αὐτὸς ὁ Γιάννης Ἀγιάννης ποίου μέρους λόγου ἐστὶ. Ἐγὼ σὰς λέγω ὅτι ὁ Γιάννης Ἀγιάννης καὶ ὁ Μαγδαληνῆς εἶναι ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος, καὶ σὰς λέγω ὅτι τὸν Ἰαβέρην δὲν τὸν ἐφόνευσεν ἄλλος, παρὰ ὁ Ἰαβέρης, καὶ ὅταν ἐγὼ σὰς λέγω, θὰ εἰπῆ ὅτι ἔχω τὰς ἀποδείξεις μου. Ὅχι ἀποδείξεις χειρογράφους, τὸ χειρόγραφον εἶναι ὑποπτον, ἐμποροῦν νὰ τὸ ἀπομιμηθῶν, ἀλλ' ἀποδείξεις τυπωμένας.

Καὶ ταῦτα λέγων, ὁ Θεναρδιέρος ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ περικαλύμματος δύο φύλλα ἐφημερίδος, κίτρινα, τετριμμένα καὶ ἀποπνέοντα δυνατὴν ὀσμὴν καπνοῦ. Ἡ μία τῶν δύο τούτων ἐφημερίδων, ἦτον καταφαγωμένη εἰς τὰς διπλάς της, καὶ σχεδὸν ἐπιπτεν εἰς τετράγωνον ῥάκη. Αὕτη ἐφαίνετο πολὺ ἀρχαιότερα τῆς ἄλλης.

— Αὐτὰ ἐδῶ εἶναι πράγματα· εἶναι δύο ἀποδείξεις, εἶπεν, ὁ Θεναρδιέρος.

Καὶ ἔτεινε πρὸς τὸν Μάριον τὰς δύο ἐφημερίδας ἀνοικτάς.

Ἡ μία τῶν ἐφημερίδων τούτων ἦτον ἐν φύλλον τῆς Λευκῆς Σημαίας, φέρον χρονολογίαν 25 ἰουλίου 1823, καὶ μαρτυροῦν ὅτι ὁ Κ. Μαγδαληνῆς καὶ ὁ Γιάννης Ἀγιάννης ἦσαν εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος. Ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἶχε γίνεαι μνεῖα περὶ αὐτοῦ εἰς τὰς ἐφημερίδας.

Ἡ ἑτέρα ἐφημερίς, ἦτον ἐν φύλλον τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος, τοῦ Μηνύτορος, φέρον χρονολογίαν 15 ἰουνίου 1832, καὶ

μαρτυροῦν τὴν αὐτοχειρίαν τοῦ Ἰαβέρη, μετὰ προσθήκης ὅτι, κατὰ τινὰ ἔχθεσιν τοῦ Ἰαβέρη πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῆς ἀστυνομίας, ὁ ἀστυνομικὸς οὗτος ὑπάλληλος, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν ἐντὸς τοῦ ὁδοφράγματος τῆς ὁδοῦ Κανναβίδος, ἐχρεώσται τὴν ζωὴν του εἰς τὴν γενναιότητα ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, ὅστις, ἐνῶ τὸν ἐκράτει ὑπὸ τὸ πιστόλιόν του, ἀντὶ νὰ πυροβολήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, ἐπυροβόλησεν εἰς τὸν ἀέρα.

Ὁ Μάριος ἔλαβε καὶ ἀνέγνωσε. Τὸ πρᾶγμα ἦτον προφανές, ἀναντιρρήτον· αἱ δύο αὐταὶ ἐφημερίδες δὲν ἠδύναντο νὰ τυπωθῶσιν ἐπίτηδες, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐπιβεβαιώσωσι τοὺς λόγους τοῦ Θεναρδιέρου· ὅσα διελάμβανεν ὁ Μηνύτωρ ἐδόθησαν εἰς αὐτὸν ἐπιστήμως ἐκ τῆς ἀστυνομίας πρὸς δημοσίευσιν. Ὅστε δὲν ἀπελείπετο εἰς τὸν Μάριον ἀμφιβολία τις. Αἱ πληροφορίαι τὰς ὁποίας εἶχε λάβει παρὰ τοῦ ταμίου τοῦ τραπεζίτου Λαφίττου ἀπεδεικνύοντο λανθασμέναι· ἦτον ἠπατημένος καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος.

Διὰ μιᾶς ἐμεγαλύνθη ὁ Γιάννης, ἐξεληθὼν ἐκ τῆς νεφέλης τῆς σκοτεινῆς, ἣ ὁποία τὸν περιετύλισσεν. Ὁ Μάριος δὲν ἐκρατήθη τοῦ νὰ βάλῃ κραυγὴν χαρᾶς.

— Ἀλλὰ τότε λοιπὸν, αὐτὸς ὁ δυστυχῆς εἶναι ἄνθρωπος ἄξιος θαυμασμοῦ! Ὁλὴ αὐτὴ ἡ περιουσία ἦτον ἰδική του ἀληθῶς! Ὁ Μαγδαληνῆς ὑπῆρξεν ἡ θεία Πρόνοια ἑνὸς τόπου ὀλοκλήρου! Ὁ Γιάννης Ἀγιάννης σωτὴρ τοῦ Ἰαβέρη! Αὐτὸς εἶναι ἕνας ἥρωας! αὐτὸς εἶναι ἕνας ἅγιος!

— Οὔτε ἅγιος εἶναι, οὔτε ἥρωας, εἶπεν ὁ Θεναρδιέρος. Εἶναι φονεὺς καὶ κλέπτης αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐπρόσθεσε μὲ τόνον ἀνθρώπου αἰσθανομένου ἤδη εἰς ἐσὺτὸν ἐξουσίαν τινά· — Ἦσυχάσετε, ἦσυχάσετε.

Κλέπτης, φονεὺς, αὐταὶ αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας ὁ Μάριος ἐνόμισεν ἐξαφανισθείσας, ἔπεσον ἐπ' αὐτοῦ ὡς παγετὸς ἐπανεληθούσαι.

— Πάλιν! εἶπε πρὸς τὸν Θεναρδιέρον.

— Ἐννοεῖται πάντοτε, ἀπεκρίθη ὁ Θεναρδιέρος. Ὁ Ἀγιάννης δὲν ἔκλεψε τὸν Μαγδαληνῆν, ὅμως εἶναι κλέπτης. Δὲν ἐφόνευσεν τὸν Ἰαβέρην, ὅμως εἶναι φονεὺς.

— Ἐννοεῖς ἴσως, εἶπεν ὁ Μάριος, τὴν πρὸ σαράντα ἐτῶν πραχθεῖσαν ἀθλίαν ἐκείνην κλοπὴν, ἣτις, καθὼς μαρτυροῦν καὶ αὐταὶ αἱ ἐφημερίδες σου, ἀπεπλύθη δι' ἑνὸς ὀλοκλήρου βίου μετανοίας, αὐταπαρνήσεως καὶ ἀρετῆς;

— Σὰς εἶπα, κύριε βαρὸν, ὅτι εἶναι πάντοτε ἕνας φονεὺς καὶ ἕνας κλέπτης, καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι δὲν σὰς λέγω περὶ πραγμά-

των παλαιῶν, ἀλλὰ προσφάτων. Αὐτὸ τὸ ὅποιον ἔρχομαι νὰ σᾶς φανερώσω εἶναι ὀλωθεὶς ἄγνωστον. Εἶναι ἀνέχδοτον. Καὶ ἴσως εὐρετε εἰς αὐτὸ τὴν πηγὴν τῆς περιουσίας τὴν ὁποίαν ἐπιτηδεῖως φερόμενος, ὁ Γιάννης Ἀγιάννης ἐπρόσφερεν εἰς τὴν κυρίαν βαρῶνν. Λέγω ἐπιτηδεῖως, διότι ἦτον τῶντι ἐπιτηδεῖα ἢ ἐπινόησίς του· νὰ κληροδοτήσῃ τὴν περιουσίαν του, καθὼς ἔκαμε, διὰ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς μίαν ἐντιμον οἰκογένειαν, καὶ ἐξ ἐνὸς μὲν νὰ στρώσῃ τὴν ἀρίθια του ἐντὸς αὐτῆς ἀναπαυόμενος, ἐξ ἄλλου δὲ μέρους νὰ κρύψῃ τὸ κακούργημά του, καὶ νὰ τρυγᾷ τοὺς καρποὺς τῆς κλοπῆς του! Νὰ θάψῃ τὸ ὄνομά του, καὶ ν' ἀποκτήσῃ μίαν οἰκογένειαν!

— Ἡμποροῦσα ἐδῶ νὰ σὲ διακόψω, εἶπεν ὁ Μάριος, ἀλλ' ἐξακολούθησε.

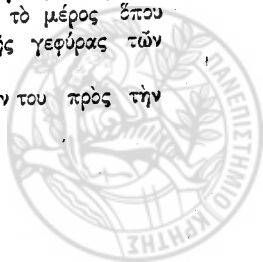
— Κύριε βαρὸν, θὰ σᾶς τὰ φανερώσω ὅλα, καὶ ἀφίνω εἰς τὴν μεγαλοδωρίαν σας τὴν ἀνταμοιβήν. Τὸ μυστικόν, τὸ ὅποιον ἔχω νὰ σᾶς εἰπῶ, ἀξίζει χρυσίον, ὅσον δὲν δύνασθε νὰ ὑποθέσετε. Θὰ μ' ἐρωτήσετε. — Καὶ διατί δὲν κατηθύνθη εἰς τὸν Ἀγιάννην τὸν ἴδιον; Διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον τοῦτον γνωρίζω ὅτι ὁ Ἀγιάννης σᾶς ἔδωκεν ὅλα του τὰ χρήματα· δὲν τὸν ἔμεινεν ὀβολός· θὰ μ' εἰδειχνε λοιπὸν τὰ χερίά του εὐκαιρᾶ· καὶ ἐπειδὴ μὲ χρειάζονται μετρητὰ διὰ τὸ ταξιδεῖόν μου εἰς τὴν Ἰόγιαν, προτιμῶ μᾶλλον τὴν εὐγενίαν σας, ὅστις τώρα τὰ ἔχετε ὅλα, παρ' ἐκεῖνον, ὅστις δὲν ἔχει πλέον τίποτε. Εἶμαι ὀλίγον κουρασμένος· συγχωρεῖτε νὰ πάρω ἕνα καθίσμα.

Ὁ Μάριος ἐκάθησε, καὶ ἔνευσε νὰ καθῆσθαι καὶ αὐτός.

Ὁ Θεναρδιέρος ἐθρονίσθη, ἐπανελάβε τὰς δύο ἐφημερίδας, τὰς ἔχωσε πάλιν εἰς τὸ περικάλυμμα των, καὶ ἐψιθύρισε ξέων διὰ τοῦ ὄνυχός του τὴν Λευκὴν Σημαίαν. « Ἐπάθιασα ἕως νὰ τὴν λάβω αὐτὴν τὴν ἐφημερίδα. » Ἐπειτα ἐσταύρωσε τοὺς πόδας του καὶ ἐψηπλώθη ἐπὶ τῆς ῥάχειός του, σχῆμα τὸ ὅποιον συνήθως λαμβάνουσιν οἱ ὄντες βέβαιοι περὶ τῶν ὅσα ἔχουν νὰ εἴπωσι, καὶ τότε ἤρχησε λέγων μετὰ σπουδαιότητος·

— Κύριε βαρὸν, εἰς τὰς 6 ἰουνίου 1832, ἦτοι πρὸ ἐνὸς περὶπου ἔτους, καθ' ἣν ἡμέραν εἶχε γίνεαι ἡ στάσις, εὐρέθη ἀνθρωπὸς τις ἐντὸς τῆς μεγάλης ἀμάρρας τῶν Παρισίων, πρὸς τὸ μέρος ἔπου ἡ ἀμάρρα χύνεται μέσα εἰς τὸν ποταμὸν μεταξὺ τῆς γεφύρας τῶν Ἀπομάχων καὶ τῆς γεφύρας τῆς Ἰένης.

Ὁ Μάριος ἐπλησίασε μὲ ὄρμην τὴν καθέδραν του πρὸς τὴν τοῦ Θεναρδιέρου.

Ὁ Θεναρδιέρος παρετήρησε τὸ κίνημα τοῦτο, καὶ ἐξηκολούθησε μὲ τὴν βραδύτητα ῥήτορος κρατοῦντος τὸ ἀκροατήριόν του καὶ αἰσθανομένου τοὺς παλμούς τοῦ ἀντιδίκου τοῦ ὑπὸ τοὺς λόγους του·

— Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ἀναγκασμένος ὦν νὰ κρύπτεται ἐκεῖ μέσα, διὰ λόγους ἄλλως τε ἄλλοτρίους εἰς τὴν πολιτικὴν, διέτριβεν εἰς τὴν ἀμάραν ἐκείνην, τῆς ὁποίας εἶχεν ἓνα κλειδί. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἦτον ἡμέρα 6 Ἰουνίου· θὰ ἦτον ἕως ὀγδόῃ ὥρα ἑσπερινή. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀκούει ἔξαφνα μέσα εἰς τὴν ἀμάραν θόρυβον. Τί ἦτον; χώνεται, καὶ παρατηρεῖ. Ἀκούει βήματα· κάποιος ἐπεριπάτει μέσα εἰς τὸ σκότος, καὶ ἤρχετο πρὸς τὸ μέρος του. Παράδοξον! δὲν ἦτον μόνος αὐτὸς μέσα εἰς τὴν ἀμάραν, ἀλλὰ καὶ ἄλλος ἄνθρωπος. Ἡ ἔξοδος τῆς ἀμάρας δὲν ἀπέχευε πολὺ ἀπ' ἐκεῖ· ἔμβαινεν ὀλίγον φῶς ἀπὸ τὰ σιδηρὰ τῆς κάγκελα, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ φῶς ἠμπόρεσε νὰ διακρίνη, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐβάσταζε κάποιον φορτίον ἐπάνω εἰς τὴν ῥάχιν του. Ἐπεριπάτει σκυφτός. Ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἐπεριπάτει σκυφτός ἦτον ἓνας παλαιὸς κατὰδικος τῶν κατέργων, τὸ δὲ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔσυρεν ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους του ἦτον ἓν πτώμα. Δὲν ἐγένετο προφανεστέρα ἀπόδειξις. Ἐπ' αὐτοφώρῳ φονεύς. Ὅσον δὲ διὰ τὴν κλοπὴν, αὐτὸ πλέον ἐννοεῖται· ποῖος φονεύει ἄνθρωπον δωρεάν; Ὁ κακοῦργος λοιπὸν οὗτος ὑπήγαινε νὰ ρίψῃ τὸ πτώμα εἰς τὸν ποταμόν. Τὸ περιέργον εἶναι, ὅτι ἡ ἀμάρα, σιμὰ εἰς τὴν ἐξοδὸν τῆς, ἔχει ἓνα λάκκον βαθὺν μὲ βόρβορον τὸν ὁποῖον εἶναι ἀδύνατον νὰ περάσῃ ἓνας ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ βυθισθῇ ἕως εἰς τὸ στόμα. Πῶς ἔκαμεν ὁ κακοῦργος ἐκεῖνος καὶ διέβη αὐτὸν τὸν φοβερὸν βόρβορον, χωρὶς ν' ἀφίσῃ ἐκεῖ μέσα τὸ πτώμα, εἶναι ἀκατανόητον. Πρέπει νὰ κατέβαλε κόπους ἀνωτέρους τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων. Δὲν τὸν ἐσύμφερε νὰ τὸ παραιτήσῃ ἐκεῖ, ἐπειδὴ ὅταν θὰ ἐκαθάριζαν τὴν ἀμάραν, θὰ τὸ ἀνεκάλυπταν, καὶ κατόπιν θὰ ἀνεκάλυπταν καὶ τὸν φονέα. Ὅπωςδὴποτε, δὲν ἠμπορῶ νὰ καταλάβω πῶς κατάρθωσε κ' ἐπέρασεν ἀπ' ἐκεῖ μέσα ζωντανός, μ' ἓνα τοιοῦτο φορτίον ἐπάνω εἰς τὴν ῥάχιν.

Ἡ καθέδρα τοῦ Μαρίου ἐπλησίασε περισσότερον. Ὁ Θεναρδιέρος ἀνέπνευσε μὲ ἄνεσιν. Ἐπειτα ἐξηκολούθησε λέγων·

— Κύριε βαρὸν, μία ἀμάρα δὲν εἶναι μία πλατεῖα. Ἐκεῖ μέσα ὁ ἄνθρωπος στερεῖται ἀπ' ὅλα, καὶ οὔτε τόπον ἔχει διὰ νὰ μετακινήθῃ. Νὰ τύχουν ἐκεῖ μέσα δύο ἄνθρωποι, πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ συναπαντηθοῦν. Τοῦτο καὶ συνέβη. Ὁ ἐγκάτοικος τῆς ἀμάρας ἠναγκάσθη νὰ καλημερίσῃ τὸν περαστικὸν θέλων μὴ θέλων. Ὁ πε-

ραστικός γυρίζει και λέγει εἰς τὸν ἐγκάτοικον· — Βλέπεις τί σηκῶν εἰς τὴν ῥάχιν μου, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔβγω ἔξω ἀπ' ἐδῶ, σὺ ἔχεις τὸ κλειδί, δός με το. Ὁ περαστικός οὗτος ἦτον ἓνας ἄνδρας μὲ ἀθλητικὴν δύναμιν. Ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸν εἰπῇ ὁ ἄλλος ἔχι. Μολοντοῦτο, ἐκεῖνος ὅστις ἐκράτει τὸ κλειδί, ἦλθεν εἰς διαπραγματεύσεις, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ κερδήσῃ καιρόν. Παρατήρησε τὸν νεκρὸν ἐκεῖνον, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρесе τελείως νὰ ἰδῇ ἄλλο τι, εἰμὴ ὅτι ἦτον νέος, καλοφορεμένος, κάπως πλούσιος· τὰ αἵματα τοῦ ἐσκέπαζαν τὸ πρόσωπον. Κατώρθωσεν, ἐνῶ συνωμίλει μὲ τὸν φονέα, νὰ κόψῃ κρυφίως ἓνα τεμάχιον ἀπὸ τὸ ἔπισθεν μέρος τοῦ φορέματος τοῦ νεκροῦ. Καταλαμβάνετε διατὶ ἔκοψεν αὐτὸ τὸ τεμάχιον· διὰ νὰ τὸ ἔχη, χρεῖας τυχούσης, εἰς ἀπόδειξιν. Μὲ τὸ μέσον τοῦτο ἠδύνατο νὰ ἐπιδιώξῃ τὰ ἴχνη τοῦ φονέως, νὰ τὰ ἀνακαλύψῃ ἴσως, καὶ νὰ μαρτυρηθῇ τὸ ἔγκλημα. Ἐκρυψε τὸ τεμάχιον αὐτὸ καὶ τότε ἤνοιξε τὰ κάγκελα, καὶ ἄφισε τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐξέλθῃ μὲ τὸ φορτίον του. Ἐκλείσε πάλιν ἔπειτα τὴν θύραν καὶ ἀνεχώρησε, μὴ θελήσας νὰ λάβῃ περισσότερον μέρος εἰς τὴν ὑπόθεσιν· μάλιστα δὲ οὔτε τὸν ἐσύμφερε νὰ ἦναι παρὼν καθ' ἣν στιγμὴν ὁ φονεὺς ἔμελλε νὰ ῥίψῃ εἰς τὸν ποταμὸν τὸ πτώμα. Τώρα, καταλαμβάνετε. Ἐκεῖνος ὅστις ἔφερεν ἐπάνω εἰς τὸν ὄμον του τὸ πτώμα, ἦτον ὁ Γιάνης Ἀγιάνης· καὶ ἐκεῖνος ὅστις εἶχε τὸ κλειδί, εἶναι ὁ ἴδιος ὅστις αὐτὴν τὴν ὥραν σὰς ὀμιλεῖ· τὸ τεμάχιον δὲ τοῦ φορέματος . . .

Ὁ Θεναρδιέρος ἐτελείωσε τὴν φράσιν του ἐξάξας ἐκ τοῦ κόλου του καὶ ὑψώσας μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν του, μεταξύ τῶν δύο του ἀντιχειρῶν καὶ τῶν δύο του λιχανῶν δακτύλων, ἐν ῥάκος ἐξ ἐριούχου μέλανος, πλήρους κηλίδων.

Ὁ Μάριος ἀνηγγέρθη, ὠχρὸς, μόλις ἀναπνέων, ἔχων τὸ ὄμμα προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ μέλανος ἐκεῖνου ῥάκου, καὶ χωρὶς νὰ προσφέρῃ λέξιν, οὐδὲ ν' ἀποσπάσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου εἰς τὸ ὅποιον τοὺς προσήλωσεν, ἐπλησίασε πρὸς τὸν τοῖχον ὀπισθοβατῶν, καὶ μὲ τὴν δεξιὰν τεταμένην πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐζήτησε ψηλαφητὶ ἐπὶ τοῦ τοίχου κλειδίον τι εὐρισκόμενον εἰς τὴν κλειδωνιάν ἐνὸς ἀρμαρίου, πλησίον τῆς ἐστίας. Εὔρε τὸ κλειδίον, ἤνοιξε τὸ ἀρμᾶριον, καὶ εἰσήγαγεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸν βραχιονά του, χωρὶς νὰ στρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς.

Ἐν τούτοις, ὁ Θεναρδιέρος ἐξηκολούθει λέγων·

— Κύριε βαρὸν, ἔχω ἔλῃν τὴν πεποιθησιν, ἔχω πάντα λόγον νὰ πιστεύσω, ὅτι ὁ φονευμένος ἐκεῖνος νέος ἦτον κἀνένας ξένο-

πλούσιος, τὸν ὁποῖον ὁ Γιάννης Ἀγιάννης ἐπαγίδευσε, τίς οἶδε πῶς· καὶ ὁ νέος ἐκεῖνος πρέπει νὰ ἐκρατοῦσεν ἐπάνω του μεγάλην ποσότητα χρημάτων.

— Ὁ νέος ἐκεῖνος ἤμην ἐγὼ, καὶ ἰδοὺ τὸ φόρεμα! ἔκραξεν ὁ Μάριος· καὶ ἔρριψεν εἰς τὸ ἔδαφος ἓν παλαιὸν ἔνδυμα, μέλαν καὶ καθημαγμένον.

Ἐπειτα, ἀποσπᾶσθε τὸ ράκος ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Θεναρδιέρου, ἔκρυψεν ἐπὶ τοῦ ἐνδύματος, καὶ ἐπλησίασε τὸ τεμάχιον πρὸς αὐτὸ, ζητῶν τὸ μέρος ὁποῦθεν ἦτον σχισμένον. Εὔρε τέλος τὸ σχίσμα, καὶ εἶδεν ὅτι τὸ ράκος ἐφηρμόζετο εἰς αὐτὸ ἀκριβέστατα.

Ὁ Θεναρδιέρος ἔμεινεν ὡς κεραυνόπληκτος. « Τὴν ἔπαθα! » εἶπε κατὰ νοῦν.

Ὁ Μάριος ἀνωρθώθη φρυάττων, σπινθηροβολῶν ἐν τῇ ἀγανακτίσει του.

Ἠρεύνησεν εἰς τοὺς θύλακάς του, ὡς νὰ εἰζήτει πρᾶγματι ἐντὸς αὐτῶν, ἔπειτα δὲ ὤρμησε μανιωδῶς πρὸς τὸν Θεναρδιέρον, τείνων πρὸς αὐτὸν, καὶ σχεδὸν στηρίζων ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὸν γρόνον του, πλήρη γραμματίων τραπεζικῶν ἐκ πεντακοσίων καὶ χιλίων φράγκων.

— Εἶσαι ἓνας ἐπονείδιστος! Εἶσαι ἓνας ψεύστης, ἓνας συκοφάντης, ἓνας ἀλιτήριος. ἤλθες διὰ νὰ κατηγορήσῃς αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον, καὶ τὸν ἐδικαίωσες· ἠθέλησες νὰ τὸν καταστρέψῃς, καὶ τί κατώρθωσες; τὸν ἐδόξασες. Καὶ εἶσαι σὺ κλέπτης! Καὶ εἶσαι σὺ φονεὺς! Σὲ εἶδα ἐγὼ, Θεναρδιέρε Ἰονδρέτη, εἰς τὸ ἀντρον σου ἐκεῖνο, τοῦ βουλευάρτου τοῦ Νόσοκομείου. Γνωρίζω ἄθλά σου ἀρκετὰ, ὥστε νὰ σὲ στείλω εἰς τὸ κάτεργον, καὶ ἀκόμη παρέχει, ἀν ἤθελα. Λάβε, ἀχαρὰκτῆριστε! λάβε χιλία φράγκα, παμμίαιρα, ἄτιμε!

Καὶ ἔρριψεν ἓν γραμματίον χιλιοφραγκῶν κατὰ τοῦ Θεναρδιέρου.

— Ἄ! κατὰπτυστε Ἰονδρέτη! ἀσυνείδητε! Αὐτὸ ἀς σὲ γίνῃ μάθημα εἰς τὸ ἐξῆς· νὰ θελήσῃς ἄλλοτε νὰ ἐμπορευθῆς μυστικὰ ξένα, τυμβωρύχε τοῦ σκότους καὶ τῆς κολάσεως, ἄθλιε, οὐτιδανέ! Λάβε αὐτὰ τὰ πεντακόσια φράγκα, καὶ κρημνίσου ἀπ' ἐδῶ, νὰ μὴ σὲ βλέπουν τὰ μάτια μου! Πάγαινε νὰ ἔχῃς χάριν εἰς τὴν Βατερλώ.

— Εἰς τὴν Βατερλώ! ὑπεγόγγυσεν ὁ Θεναρδιέρος, γῶνων τὰ πεντακόσια φράγκα εἰς τὸν κόλπον του μετὰ τῶν ἄλλων χιλίων φράγκων.

— Ναι, φονιά! εἰς τὴν Βατερλώ ἔσωσες τὴν ζωὴν ἐνὸς συνταγματάρχου . . .

— Ένός στρατηγού, εἶπεν ὁ Θεναρδιέρος, ἀνεγείρας τὴν κεφαλὴν.

— Ένός συνταγματάρχου! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος σχεδόν παράφορος. Δι' ἓνα στρατηγὸν δὲν θὰ ἔβριδα οὔτε ὄβολόν. Καὶ ἤρχεσο ἐδῶ καὶ δι' ἄλλα καταθρόνια ἔργα! Δὲν ἔμεινε κηκούργημα τὸ ὅποιον νὰ μὴ πράξῃς. Φύγε ἀπ' ἐδῶ! ἄμε χάσου ἀπ' ἐδῶ! Μόνον τὸ ὅποιον ἐπιθυμῶ εἶναι νὰ εἶσαι εὐτυχῆς ἐκεῖ ὅπου θὰ κρημνισθῆς! Ἄ! τέρας ἀνθρωπόμορφον! Νὰ, ἀκόμη ἄλλας τρεῖς χιλιάδας φράγκων. Ἐπαρέτας. Αὔριον, ἀμέσως, νὰ φύγῃς εἰς τὴν Ἀμερικὴν, μὲ τὴν κόρην σου· διότι ἡ σύζυγος εἶναι ἀποθαμμένη, ψεύστη ἐπονεῖδιστε! Θὰ προσέξω, κακοῦργε, νὰ σὲ ἰδῶ ν' ἀναχωρῆς, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν θὰ σὲ μετρήσω ἀκόμη εἴκοσι χιλιάδας φράγκων. Πάγαινε εἰς ἄλλας χώρας νὰ κρεμασθῆς!

— Κύριε βαρὸν, ἀπεκρίθη ὁ Θεναρδιέρος μὲ ἐδαφιαίαν ὑπόκλισιν, εὐγνωμοσύνην ἐπὶ ζωῆς.

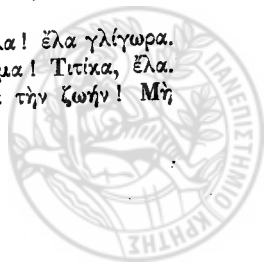
Καὶ ἐξῆλθεν, οὐδὲν κατανοῶν, ἀλλ' ἐκπληκτος καὶ εὐφραϊνόμενος ἐκ τῆς γλυκείας πίεσεως τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο ὡς ὑπὸ σάκκους πλήρεις χρυσοῦ, καὶ ἐκ τοῦ κεραυνοῦ ὅστις ἐξερρήγγυτο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του εἰς τραπεζιτικὰ γραμμάτια.

Ναί, ὑπῆρχε κεραυνόπληκτος, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστημένος ἐνταῦτῳ· τόσον, ὥστε θὰ ἐλυπεῖτο ἐὰν τὸν ἐσκέπαζέ τις δι' ἀλεξικεραυνοῦ κατὰ τοιοῦτου κεραυνοῦ.

Ἄς παύσωμεν ὅσον τάχος ἀναφέροντες τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Δύο ἡμέρας μετὰ τὰ συμβάντα ἅτινα διηγούμεθα τὴν ὥραν ταύτην, ἀνεχώρησε διὰ φροντίδων τοῦ Μαρίου εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπὸ ψευδὲς ὄνομα μετὰ τῆς θυγατρὸς του Ἀζέλμας, ἐφωδιασμένος διὰ συναλλαγματικῆς ἐξ εἴκοσι χιλιάδων φράγκων ἐπὶ Νεοβοράκου. Ἡ ἠθικὴ ἀθλιότης τοῦ Θεναρδιέρου ἦτον ἀνιάτος· ὑπῆρξε καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἔτι ἦτον εἰς τὴν Εὐρώπῃν. Ἐνίοτε ἡ προσέγγις φαύλου ἀνθρώπου ἀρκεῖ νὰ σαθρώσῃ μίαν πράξιν καλὴν καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ παράξῃ κακόν. Μὲ τὰ χρήματα τοῦ Μαρίου, ὁ Θεναρδιέρος ἐγίνε δουλέμπορος.

Ἄμα ἐξεληθόντος τοῦ Θεναρδιέρου, ὁ Μάριος ἔτρεξεν εἰς τὸν κῆπον ὅπου ἡ Τιτίκα εἰσέτι περιεφέρετο.

— Τιτίκα! Τιτίκα! κραεῖ πρὸς αὐτὴν. Ἐλα! ἔλα γλίγωρα. Παγαίνωμεν. Βάσκε, τρέξε γλίγωρα φέρε ἐν ὄχημα! Τιτίκα, ἔλα. Ἄ! Θεέ μου! Αὐτὸς ἦτον ἐκεῖνος ὅστις μοῦ ἔσωσε τὴν ζωὴν! Μὴ χάνωμεν οὔτε λεπτόν! Φόρεσε τὸ σάλι σου.

Ἡ Τιτίκα τὸν ἐξέλαβε τρελλὸν, καὶ ὑπήκουσε.

Ὁ Μάριος δὲν ἀνέπνεεν ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας του διὰ νὰ καταστείλῃ τοὺς σφοδρούς του παλμούς. Περιεφέρετο μὲ μεγάλη βήματα, ἐνηγιαλίζετο καὶ κατησπάζετο τὴν Τιτίκαν.

— Ἄ! Τιτίκα! εἶμαι ἓνας δυστυχῆς! τὴν ἔλεγε.

Υπῆρχε τεθορυβημένος. Διέβλεπεν ἤδη εἰς τὸν Ἀγιάννην οὐκ οἶδα τίνα ὑψηλὴν καὶ σκυθρωπὴν μορφήν. Διέκρινεν ἀρετὴν τινα ἀνήκουστον, ὑπάτην, ἡπιον, ταπεινὴν ἐν τῇ ἀπειρίᾳ αὐτῆς. Ὁ κατάδικος τοῦ κατέργου μετεμορφούτο ἐνώπιόν του εἰς Χριστόν. Ὁ Μάριος ἦτον τεθαμβωμένος ἐκ τοῦ θαύματος τούτου. Δὲν ἤξευρεν ἀκριβῶς τί ἔβλεπεν, ἀλλ' ἔβλεπε μέγα τι.

Τὸ ὄχημα ἔφθασε πάραυτα εἰς τὴν θύραν.

Ὁ Μάριος ἐβοήθησε τὴν Τιτίκαν ν' ἀναβῆ, ἔπειτα εἰσέβη καὶ αὐτὸς ἐν τάχει.

— Ἄκουσε, εἶπε πρὸς τὸν ἀμαξηλάτην, εἰς τὴν ὁδὸν Ἐνόπλου, ἀριθμὸν 7.

Τὸ ὄχημα ἀνεχώρησε.

— Ἄ! εὐχαριστῶ! εἶπεν ἡ Τιτίκα, εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἐνόπλου. Δὲν ἐτολμούσα νὰ σὲ τὸ εἰπῶ. Θὰ πάμεν νὰ ἰδοῦμεν τὸν κύριον Ἰωάννην.

— Τὸν πατέρα σου! Τιτίκα, τὸν πατέρα σου εἶναι πλέον παρὰ ποτὲ πατῆρ σου! Τώρα μαντεύω, Τιτίκα. Μὲ εἶπες ὅτι ποτὲ δὲν ἔλαβες τὴν ἐπιστολὴν, τὴν ὁποίαν σὲ εἶχα στείλει διὰ τοῦ Γαβριά. Θὰ περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖράς του. Τιτίκα, κατάλαβε! ὑπῆγεν εἰς τὸ ὁδόφραγμα διὰ νὰ σώσῃ ἐμέ. Καὶ ὡς εἶναι ἴδιον τῆς φύσεώς του νὰ ὑπάρχῃ ἄγγελος, διαβαίνων ἔσωσε καὶ ἄλλους ἔσωσε καὶ τὸν Ἰαβέρην. Μὲ ἀνείλκυσε ἐκ τοῦ βαράθρου ἐκείνου διὰ νὰ μὲ δώσῃ εἰς σέ. Ἐντὸς ἐκείνης τῆς φρικτῆς ἀμάρας μ' ἔφερε σηκωτὸν, ἐπάνω εἰς τὸν ὠμόν του. Ἄ! εἶμαι ἓνας ἀχάριστος, ἓνας τερατώδης ἀχάριστος. Τιτίκα, ἀφοῦ ὑπῆρξε πρὸς σὲ θεῖα Πρόνοια, κατέστη τοιοῦτος καὶ πρὸς ἐμέ. Φαντάσου ἦτον ἐκεῖ, εἰς τὴν ἀμάραν, ἓνας βαθὺς λάκκος πλήρης βορβόρου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἠδύνατο ἑκατοντάκις νὰ πνιγῆ. Τὸν ἐπέρασαν ὅλον ἐκείνον τὸν βόρβορον ἔχων με ἐπάνω εἰς τὸν ὠμόν του. Ἡμῖν ἡμιθανῆς, λειποθυμημένος δὲν ἔβλεπα, δὲν ἤκουα, δὲν ἠσθανόμην τίποτε ὡς ἐκ τούτου καὶ δὲν εἶχα ἰδέαν περὶ τῶν κατ' ἐμέ. Τώρα πρέπει νὰ τὸν παραλάβωμεν, νὰ τὸν φέρωμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας, ἐκόντα ἄκοντα. Νὰ μὴ τὸν ἀφίσωμεν πλέον ποτὲ νὰ φύγῃ ἀπὸ σιμά μας. Εἶθε μόνον νὰ τὸν εὔρωμεν τώρα εἰς τὴν οἰκίαν

του! Εἶθε νὰ ᾄῃ ἐκεῖ! Καθ' ὄλην μου τὴν ἐπίλοιπον ζωὴν θὰ τὸν προσκυνῶ. Βέβαια, βέβαια θὰ εἶχε συμβῆ καθὼς σὲ εἶπα. Ὁ Γαβριᾶς θὰ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπιστολήν μου. Οὕτως ἐξηγοῦνται τὰ πάντα. Ἐννοεῖς, Τιτίκα, ἐννοεῖς;

Ἡ Τιτίκα δὲν ἐννόει τίποτε.

-- Ναί, καλὰ λέγεις, τὸν εἶπεν· αὐτὸ θὰ εἶναι.

Καὶ ἐν τούτοις, τὸ ὄχημα ἔτρεχε.

Ε'.

Νῦξ ὀπισθεν τῆς ἐποίας ἡ ἡμέρα.

Ὁ Ἀγιάννης, ἅμα ἀκούσας τὴν θύραν του κρουσμένην, ἐστράφη πρὸς αὐτήν.

— Ὅρισατε, εἶπε μὲ ἀσθενῆ φωνήν.

Ἡ θύρα ἠνοίχθη. Παρουσιάσθησαν ἡ Τιτίκα καὶ ὁ Μάριος.

Ἡ Τιτίκα εἰσώρμησεν εἰς τὸν θάλαμον.

Ὁ Μάριος ἐστάθη εἰς τὸ κατώφλιον, ὄρθιος, στηριζόμενος εἰς τὴν πλευρὰν τῆς θύρας.

— Ἡ Τιτίκα! εἶπεν ὁ Ἀγιάννης, καὶ ἀνεκάθησεν εἰς τὴν καθέδραν του, μὲ τὰς ἀγκάλας ἀνοικτάς καὶ τρεμούσας, ἔκθαμβος ὡχρότατος, ἀπαίσιος, ἔχων ἐντὸς τῶν ὀμμάτων χαρὰν ἀνέκφραστον.

Ἡ Τιτίκα, πνιγομένη ὑπὸ τῆς συγκινήσεως, ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ στῆθους τοῦ Ἀγιάννη.

— Πατέρα! εἶπε, πατέρα μου!

Ὁ Ἀγιάννης, ὄλος συγκεκινημένος, καὶ ὡς ἐκ τούτου τραυλίζων, ἔλεγε·

— Ἡ Τιτίκα! νὰ τὴν! σεῖς, κυρία μου! σύ! Ἄ Θεέ μου!

Καὶ, σφιγγόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Τιτίκας, ἀνέκραξε·

— Σὺ τῶνόντι! σὺ ἐδῶ! Λοιπὸν μὲ συγχωρεῖς;

Ὁ δὲ Μάριος, ταπεινῶν τὰ βλέφαρα διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὰ δάκρυά του νὰ ρεῦσωσιν, ἐπροχώρησεν ἐν βῆμα καὶ ἐψιθύρισε μεταξὺ τῶν σπασμωδούντων χειλέων του μόλις κρατῶν τοὺς λυγμούς·

— Πατέρα μου!

— Καὶ σεῖς, κύριε Μάριε, μὲ συγχωρεῖτε! εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

Ὁ Μάριος δὲν εὗρισκε λέξεις· ἔμενε σιγῶν.

Ὁ Ἀγιάννης ἐπρόσθεσεν · — Εὐχαριστῶ.

Ἡ Τιτίκα ἀφῆρσε τὸ περιώμιόν της καὶ ἔρριψεν ἐπὶ τῆς κλί-
νης τὸ καπελλίνόν της.

— Μὲ στενοχωροῦν, εἶπε.

Καὶ καθήσασα ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ γέροντος, παρεμέρισε τὴν
πολιάν του κόμην διὰ χαριεστάτης κινήσεως, καὶ τοῦ ἠσπάσθη τὸ
μέτωπον.

Ὁ Ἀγιάννης, ἐν τῇ ἀγαλλιάσει του, ἀφῆκε τὴν Τιτίκαν νὰ
πράξῃ ὡς ἤβούλετο.

Ἡ Τιτίκα, ἀμυδρὰν εἰσέτι ἔχουσα τὴν ιδέαν τῆς θέσεως, προ-
σέθετε θωπείας ἐπὶ θωπειῶν, ὡς ἐνασμενιζομένη νὰ πληρώσῃ τὸ
χρέος τοῦ Μαρίου.

Ὁ Ἀγιάννης ἔλεγεν ὑποτραυλιζῶν ·

— Τί ἀνόητος ἐγώ! τί ἀπεγνωσμένος! Νὰ νομιζῶ ὅτι δὲν
ἔμελλα πλέον νὰ τὴν ἰδῶ! Φαντασθῆτε, κύριε Πομμερσύ· καθ' ἣν
ῶραν εἰσήρχεσθε, ἔλεγα κατ'ἐμαυτόν· Τετέλεστα! Ἰδοὺ ἡ μικρά της
ἡ ἐσθῆς· εἶμαι ἕνας ἄθλιος ἄνθρωπος· δὲν θὰ ἰδῶ πλέον τὴν Τι-
τίκαν· ποῦ νὰ ἠξεύρω ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἀνεβαίνετε τὴν
κλίμακα! Δὲν ἦτον καὶ αὐτὸ μία μωρία! Ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου!
Νὰ μὴ καταλαμβάνῃ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι παντοῦ καὶ ἐπιβλέπει. Μωρὲ
ἄνθρωπε, ἔλεγεν ὁ πανάγαθος Θεὸς, φαντάζεσαι ποτὲ ὅτι ἐγὼ ἐγ-
καταλείπω; Ἀνόητε, ἔχι, ἐγὼ δὲν ἐγκαταλείπω. Μὴ σε μέλη, καὶ
θὰ ἰδῆς. Τώρα θὰ ἰδῆς. Ἐνας ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἔχει χρεῖαν
ἐνὸς ἀγγέλου. Πάγαινε, ἄγγελε! Καὶ ἦλθεν εἰς ἐμέ ὁ ἄγγελος· καὶ
ἀνελπίστως ἐπανεῖδα τὴν Τιτίκαν μου! ἐπανεῖδα τὴν μικρὰν Τιτίκαν
μου! ὦ, νὰ ἠξευρες πόσον ἤμην δυστυχῆς!

Οἱ λυγμοὶ τοῦ διέκοψαν πρὸς στιγμὴν τὸν λόγον· ἔπειτα ἐξη-
κολούθησε λαλῶν.

— Πολλὴν ἀνάγκην εἶχα τῶντι νὰ βλέπω τὴν Τιτίκαν ἀπὸ
καιρὸν εἰς καιρὸν, καὶ ἄς ἦτον κάθε φοράν ἀπὸ ὀλίγον. Ἡ καρδιά
τοῦ ἀνθρώπου, θέλει καὶ αὐτὴ ἀπὸ κἀνένα κόκκαλον ἐνίοτε. Ἄλλ'
ὅμως ἠσθανόμην ἐνταῦτῳ καὶ ὅτι ἤμην περιττός. Σὰς ἐδικαιολόγουν.
Ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν μου · — Ἄφες τους· αὐτοὶ πλέον δὲν ἔχουν τὴν
χρεῖαν σου· κάθου εἰς τὴν γωνιά σου· δὲν ἔχει ὁ ἄνθρωπος τὸ δι-
καίωμα νὰ γίνεταί παντοτεινός. Ἄ! δόξα τῷ Θεῷ! τὴν ἐπαναβλέ-
πω. Ξεύρεις, Τιτίκα μου, ξεύρεις, παιδί μου, ὅτι ὁ ἄνδρας σου εἶναι
ῥωαϊότατος; Τί ῥωαῖα εἶναι καὶ τὰ κεντήματα αὐτῆς τῆς περιδερ-
δος σου. Τὸ σχέδιον αὐτὸ πολὺ μὲ ἀρέσκει. Ὁ σύζυγός σου θὰ σοῦ

τὸ ἐδιάλεξε· ναί; Ἄλλὰ πρέπει δὲ, παιδί μου, πρέπει ν' ἀγοράσης καὶ ἓνα λαχούρι τῶν Ἰνδιῶν. Κύριε Πομμερσὺ, μὲ συγχωρεῖτε ἂν τὴν ὀμιλῶ ἐνικῶς. Αὐτὸ δὲν θὰ διαρκῆσῃ πολὺ.

Ἡ δὲ Τιτίκα ὑπολαμβάνουσα, ἔλεγε·

— Εἶδες, εἶδες κακίαν, νὰ μᾶς ἀρίστη καθὼς μᾶς ἄριτε! Ἄλλὰ ποῦ ὑπῆγγετε καὶ σᾶς ἐχάσαμεν; Διατί ἀφίστετε κ' ἐπέρασε τόσος καιρὸς; Ἄλλοτε τὰ ταξειδιὰ σας δὲν διήρκουν περισσότερον ἀπὸ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας. Ἔστελλα τὴν Σοφία νὰ μάθῃ· τὴν ἀπεκρίνοντο πάντοτε, — Λεῖπει. Ἀπὸ πότε ἐπεστρέψετε; Διατί δὲν μᾶς τὸ ἐμηνύσατε, ὅταν ἐπεστρέψετε; Ξεύρετε ὅτι μετεβλήθητε πολὺ; Ἄ! τὸν κακὸν αὐτὸν τὸν πατέρα! νὰ ἦναι ἄρρωστος, καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ ξεύρωμεν τὸ παραμικρὸν! Κύτταξε, Μάριε, πιάσε νὰ ἰδῆς τὸ χέρι του τί ψυχρὸν εἶναι!

— Σᾶς ἔχω λοιπὸν καὶ σᾶς βλέπω ἐμπρὸς μου! Κύριε Πομμερσὺ, μὲ συγχωρεῖτε πλέον! ἐπανελάμβανεν ὁ Ἀγιάννης.

Εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐρωτήσεως ταύτης τοῦ Ἀγιάννη, ἢ ἀπὸ πολλῆς ἤδη ὥρας μεστουμένη ὑπὸ αἰσθημάτων συντριβῆς καρδία τοῦ Μαρίου εὔρεν ἔξοδον, καὶ ἐξερράγη.

— Τὸν ἀκούεις, Τιτίκα; ἀκόμη ζητεῖ συγγνώμην ἀπ' ἐμέ! ἀκόμη! Καὶ ξεύρεις, Τιτίκα τί μ' ἔκαμε; πρέπει νὰ μάθῃς τέλος πάντων. Μοῦ ἔσωσε τὴν ζωὴν. Ἄλλ' ὅτι μοῦ ἔσωσε τὴν ζωὴν εἶναι ὀλίγον· σ' ἔδωκεν εἰς ἐμέ. Καὶ, ἀφοῦ μοῦ ἔσωσε τὴν ζωὴν, καὶ ἀφοῦ σ' ἔδωκεν εἰς ἐμέ, Τιτίκα, τί ἔκαμε διὰ τὸν ἑαυτόν του; ἐθυσίασθη. Ἴδου ὁ ἄνθρωπος. Καὶ τώρα, εἰς ἐμέ τὸν ἀχάριστον, εἰς ἐμέ τὸν ἐπιτήσιμον, εἰς ἐμέ τὸν ἀνηλεῆ, εἰς ἐμέ τὸν μοχθηρὸν, λέγει· Εὐχαριστῶ! Ὁλην, Τιτίκα, ὀλην μου τὴν ζωὴν ἂν τὴν περάσω γονυκλινῆς εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, θὰ ἦναι οὐδέν· θὰ ἦναι ὀλίγιστον. Τὸ ὀδόφραγμα ἐκεῖνο, τὴν ἀμάραν ἐκείνην, ἐκείνην τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς, ἐκείνον τὸν λάκκον τοῦ βορβόρου, ὄλα, ὄλα ἐκεῖνα, τὰ διήλθε δι' ἐμέ, Τιτίκα, διὰ σέ! Μ' ἐπῆρεν εἰς τὸν ὦμόν του καὶ μ' ἔσωσε διελθὼν ὄλους τοὺς θανάτους, ἀποκρούων αὐτοὺς ἀπ' ἐμοῦ καὶ δεχόμενος αὐτοὺς ὡς ἀσπίς μου. Δὲν ἔμεινε καρτερία, δὲν ἔμεινε ἀρετὴ, δὲν ἔμεινε ἡρωϊσμός, δὲν ἔμεινε ἀγιότης τὴν ὁποῖαν νὰ μὴν ἔχη αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, Τιτίκα, εἶναι ἄγγελος· εἶναι αὐτόχημα ἄγγελος!

— Σιωπάτε! σιωπάτε! ἔλεγεν ὁ Ἀγιάννης χαμηλῆ τῆ φωνῆ. Διατί ὄλα αὐτὰ νὰ τὰ λέγετε;

— "Α! ανέκραξεν ὁ Μάριος με ἀδημονίαν, περιέχουσαν σέβας ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ διατί καὶ σεῖς νὰ μὴν τὰ εἰπῆτε; Καὶ σεῖς πταίετε, καὶ σεῖς. Σώζετε τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς τὸ κρύπτετε! Δὲν φθάνει δὲ τοῦτο, ἀλλὰ, τὸ θαυμαστότερον, μετὴν πρόφασιν ὅτι ἀφαιρεῖτε ἀπὸ τοῦ προσώπου σας τὸ προσωπεῖον, συκοφαντεῖτε αὐτὸς ἑαυτόν. Τοῦτο εἶναι φρικτὸν, φρικτότατον!

— Εἶπα τὴν ἀλήθειαν, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης.

— "Ὅχι, ὄχι, ἐπρόσθεσεν ὁ Μάριος, ἡ ἀλήθεια, εἶναι ὅλη ἡ ἀλήθεια· καὶ ὅλην τὴν ἀλήθειαν δὲν τὴν εἶχετε εἰπεῖ, ὄχι. Ὁ κύριος Μαγδαληνῆς ἦσθε σεῖς ὁ ἴδιος· διατί αὐτὸ δὲν τὸ εἶπετε; Εἶχετε σώσει τὸν Ἰαβέρην· διατί αὐτὸ δὲν τὸ εἶπετε; Τὴν ζωὴν μου τὴν ἐχρεώστουν εἰς σᾶς· διατί αὐτὸ δὲν τὸ εἶπετε;

— Διότι ἐφρόνουν καθὼς ἐφρονεῖτε καὶ σεῖς. Ἐβλεπα ὅτι εἶχετε δίκαιον. Ἐπρεπεν ἐγὼ νὰ ἀπέλθω πλέον. Ἐὰν ἐμανθάνετε τὴν περίστασιν ἐκεῖνην τῆς ἀμάρας, θὰ με ἐκρατεῖτε πλησίον σας. Ἐχρεώστουν λοιπὸν νὰ ἀποσιωπήσω τοῦτο. Ἄν ἐφανέρωνα τὸ πρᾶγμα, θὰ ἔφερα ὄλους εἰς στενοχωρίαν.

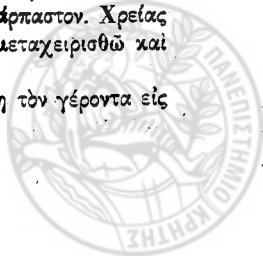
— Εἰς στενοχωρίαν! εἰς στενοχωρίαν! πῶς! κατὰ τί! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος. Καὶ τί νομίζετε; ὅτι θὰ σᾶς ἀφίσωμεν τώρα ἐδῶ νὰ μείνετε; Εὐθὺς θὰ σᾶς μετακομίσωμεν, εὐθὺς. Θεέ μου, Θεέ μου! ὅταν συλλογισθῶ ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ἔμαθα κατὰ τύχην! Ὅτι σᾶς μετακομίσωμεν εὐθὺς. Εἶσθε μέρος μας ἀναπόσπαστον. Εἶσθε ὁ πατήρ της καὶ ὁ πατήρ μου. Μίαν ἡμέραν περισσότερον δὲν σᾶς ἀφίνομεν νὰ τὴν περάσετε εἰς αὐτὴν τὴν οἰκτράν κατοικίαν. Καθόλου μὴ σᾶς περάσῃ ἀπὸ τὸν νοῦν, ὅτι θὰ εὐρίσκεσθε ἐδῶ καὶ αὔριον.

— Αὔριον, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης, δὲν θὰ εὐρίσκωμαι πλέον ἐδῶ, ἀλλὰ δὲν θὰ εἶμαι οὔτε εἰς τὴν οἰκίαν σας.

— Τί ἐνοεῖτε με τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ Μάριος. Μάθετε ὅτι δὲν ἐπιτρέπομεν πλέον νὰ ταξιδεύσετε. Πλέον δὲν θὰ μᾶς ἀφίσετε, ὄχι. Δὲν ὀρίζετε τὸν ἑαυτόν σας· ἀνήκετε εἰς ἡμᾶς. Δὲν σᾶς παραιτούμεν.

— "ὦ, αὐτὴν τὴν φορὰν, ὄχι, ὄχι, ἀνέκραξεν ἡ Τιτίκα. Δὲν μᾶς φεύγετε. Ἐχομεν κάτω ἐν ἀμάξῃ. Σᾶς ἀπάγω ἀνάρπαστον. Χρειαὶ τυχοῦσης, εἶμαι καλὴ νὰ κράξω καὶ ἄλλους, νὰ μεταχειρισθῶ καὶ τὴν βίαν.

Καὶ, γελῶσα, ἐκινήθη ὡς θέλουσα, ν' ἀνεγείρῃ τὸν γέροντα εἰς τὰς ἀγκάλας της.

— Ὁ θάλαμός σας, εἶπεν, εἶναι πάντοτε ἕτοιμος εἰς τὴν οἰκίαν μας. Νὰ ἤξεύρετε πόσον εἶναι εὐμορφος τώρα ὁ κῆπος! Ὅλα τὰ νέα φυτὰ, τὰ ὁποῖα ἐβάλαμεν, ἔπιασαν ἐξαίρετα. Ἐστρώσαμεν τὰς δενδροστοιχίας μὲ ἄμμον τοῦ ποταμοῦ· ἔχει ἀνάμεσα μικρὰ, μικρὰ κογχύλια ἰόχροα. Θὰ γευθῆτε ἀπὸ τὰ χαμοκέρασά μου. Τὰ ποτίζω μόνη μου. Καὶ θ' ἀφίσωμεν κατὰ μέρος τὸ « κυρία » καὶ « κύριος Ἰωάννης »· ζῶμεν ὑπὸ δημοκρατίαν· ὅλοι ὁμιλοῦμεν μεταξὺ μας μὲ τὸ σὺ, ἐνικῶς· δὲν εἶναι, Μάριε, ἀληθές; Τὸ πρόγραμμα ἤλλαξε. Νὰ ἤξεύρετε, πατέρα, πόσῃ λύπῃν ἔλαβα κατ' αὐτάς, πόσῃ λύπῃν ἔλαβα! Ἐνα εὐμορφο μικρὸ πουλι, ἓνα κόκκινο τριγύρω τοῦ λαίμου, εἶχε κάμει τὴν φωλιά του εἰς μία τρύπα τοῦ τοίχου· ὑπῆγεν ἓνας γάτος καὶ μοῦ τὸ ἔφαγε. Τὸ ταλαίπωρο πουλι, ἐπρόβαλλε πάντοτε τὴν μικρὴ τὴν κεραλή του ἀπὸ τὸ παράθυρό του, καὶ μ' ἔβλεπε. Ἐκλαυσα τόσον! Νὰ εἶχα εἰς τὰ χέρια μου τὸν γάτον, θὰ τὸν ἔπνιγα! Τώρα ὁμως ἔπαυσαν πλέον εἰς τὴν οἰκίαν μας τὰ κλαύματα· κἀνεὶς πλέον δὲν κλαίει· ὅλοι γελοῦν, ὅλοι εἶναι εὐθυμοί. Θὰ ἐλθετε νὰ εἴμεθα ὅλοι ὁμοῦ. Νὰ ἰδῆτε τί χαρὰν θὰ τὴν λάβῃ ὁ πάππος, ὅταν σᾶς ἰδῇ! Θὰ δοθῇ καὶ εἰς σᾶς ἓνα τετράγωνον εἰς τὸν κῆπον, διὰ νὰ τὸ καλλιεργήτε, καὶ θὰ ἰδοῦμεν ἂν τὰ χαμοκέρασά σας θὰ ἦναι ὠραῖα ὡσὰν τὰ ἰδικά μου. Καὶ ἔπειτα θὰ κάμνω ὅτι θέλετε, καὶ ἔπειτα, ἐννοεῖται ὅτι θὰ μὲ ὑπακούετε.

Ὁ Ἀγιάννης τὴν ἠκροᾶτο χωρὶς νὰ τὴν ἀκούῃ. Ἦκουε μᾶλλον τὴν μελωδίαν τῆς φωνῆς τῆς παρά τὴν ἐννοίαν τῶν λόγων τῆς· ἐν ἔκ τῶν βαρέων δακρύων ἐκείνων, τῶν μελανῶν μαργαριτῶν τῆς ψυχῆς, ἀνέβλυζε βραδέως εἰς τὸ ὄμμα του.

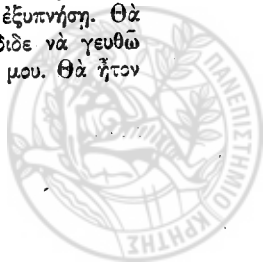
— Ἀπόδειξις ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πανάγαθος, εἶπε ψιθυρίζας ὁ Ἀγιάννης, εἶναι ὅτι ἰδοὺ τὴν ἔχω ἐμπρὸς μου.

— Πατέρα μου! εἶπεν ἡ Τιτίκα.

Ὁ Ἀγιάννης ἐξηκολούθησε λέγων·

— Τῶνόντι, θὰ ἦτον γλυκύτεaton τὸ νὰ ἔζη τις μαζῇ τῶν. Ἐχουν τὰ δένδρα τῶν πλήρῃ πτηνῶν. Θὰ ἐπεριφερόμην μὲ τὴν Τιτίκαν. Εἶναι τῶνόντι εὐδαιμονία τὸ νὰ συγκαταριθμῆται τις μὲ ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ζοῦν, καλημερίζονται, κρᾶζονται ἐξ ὀνόματος μέσα εἰς τὸν κῆπον. Τὸ πρῶτ' βλέπει ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἅμα ἐξυπνήσῃ. Θὰ ἐκαλλιεργοῦμεν ἕκαστος μίαν μικρὰν γωνίαν. Θὰ μ' ἔδιδε νὰ γευθῶ τὰ χαμοκέρασά της, θὰ τὴν ὑπήγαίνα νὰ κόψῃ τὰ ρόδα μου. Θὰ ἦτον ἀγαλλίασις. Ἀλλὰ . . .

Διεκόπη, καὶ εἶπεν ἡσύχως·

— Κρίμα.

Τὸ δάκρυ δὲν ἐστάλαξεν εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὸ βλέφαρον, καὶ ὁ Ἀγιάννης ἀντικατέστησεν αὐτὸ διὰ μειδιάματος.

Ἡ Τιτίκα ἔλαβε τὰς δύο χεῖρας τοῦ γέροντος εἰς τὰς ἰδικὰς της.

— Θεέ μου! εἶπεν, αἱ χεῖρές σας εἶναι ἀκόμη ψυχραί. Ἄρρωστος εἶσθε; μήπως πάσχετε;

— Ἐγώ; ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης, εἶμαι πολὺ καλά. Μόνον. Καὶ ἐσιώπησε.

— Μόνον τί;

— Ἀποθνήσκω ἐντὸς ὀλίγου.

Ἡ Τιτίκα καὶ ὁ Μάριος ἐρρίγησαν ὑπὸ φρίκης.

— Ἀποθνήσκετε! ἀνεκράξεν ὁ Μάριος.

— Ναί, ἀλλὰ δὲν εἶναι τίποτε, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης.

Ἀνέπνευσεν, ἐμειδίασε καὶ ἐξηκολούθησε λέγων·

— Τιτίκα, μὲ ὠμίλεις, κἀτι μ' ἔλεγες· ἐξακολούθει, λέγε ἰσχύμη· λοιπὸν τὸ μικρόν σου τὸ πουλί ἀπέθανε· λέγε με, ν' ἀκούω τὴν φωνήν σου!

Ὁ Μάριος παρετῆρει τὸν γέροντα ὡς ἐμβρόντητος.

Ἡ Τιτίκα ἔβαλε σπαρακτικὴν φωνήν.

— Πατέρα μου! πατέρα μου! θὰ ζήσετε. Νὰ ἰδῆτε ὅτι θὰ ζήσετε. Ἐγὼ θέλω νὰ ζήσετε, ἀκούετε!

Ὁ Ἀγιάννης ἤγειρε τὴν κεφαλὴν πρὸς αὐτὴν μετὰ λατρείας.

— ὦ, ναί, ἀπαγόρευσέ μου τὸν θάνατον. Τίς οἶδε; Ἴσως σὲ ὑπακούσω. Ὅταν ἤλθετε, εὕρισκόμην εἰς ἐκείνην τὴν ὁδόν. Ἡ παρουσία σας μ' ἐκράτησε. Μ' ἐφάνη, ὅτι ἀνεγεννώμην.

— Εἶσθε πλήρης εὐρωστίας καὶ ζωῆς, ἀνεκράξεν ὁ Μάριος. Οὕτως εὐκόλως φαντάζεσθε ὅτι ἀποθνήσκει ἓνας ἄνθρωπος; Ἐλυπήθητε κατ' αὐτάς, ἀλλὰ θὰ παύσῃ πλέον πᾶσα λύπη. Ἐὰν ἤμην ἐγὼ ἡ αἰτία, σᾶς ζητῶ συγγνώμην, καὶ σᾶς ζητῶ συγγνώμην γονυκλινῶς! Τώρα θὰ ζήσετε, καὶ θὰ ζήσετε μαζὶ μας, καὶ θὰ ζήσετε καιρὸν πολύν. Ἡμεῖς σᾶς ἐννοοῦμεν. Ἡμεῖς εἴμεθα ἐδῶ δύο, οἵτινες εἰς τὸ ἐξῆς ἓνα καὶ μόνον θὰ ἔχωμεν συλλογισμόν, τὴν εὐδαιμονίαν σας!

— Βλέπετε, ἐπρόσθεσεν ἔνδακρυς ἡ Τιτίκα· καὶ ὁ Μάριος λέγει ὅτι δὲν θ' ἀποθάνετε.

Ὁ Ἀγιάννης ἐξηκολούθει μειδιῶν.

— Μήπως, κύριε Πομμερσὺ, καὶ ἂν μὲ παρελαμβάνετε πλῆσιόν σας, δὲν θὰ ἤμην πλέον ὅτι εἶμαι; Τίποτε· ὁ Θεὸς ἐστοχάσθη

καθώς ἐστοχάσθημεν ἢ εὐγενία σας καὶ ἐγὼ, καὶ ὁ Θεὸς δὲν μεταβάλλει γνώμην· εἶναι ὠφέλιμον ἐγὼ ν' ἀπέλω. Ὁ θάνατος εἶναι μία καλὴ διόρθωσις. Ὁ Θεὸς γινώσκει μᾶλλον ἡμῶν τί μᾶς χρειάζεται. Σεῖς μὲν, τέκνα μου προσφιλεῖ, νὰ εἴσθε εὐδαίμονες, ὁ κύριος Πομμερσὺ ν' ἀποκτήσῃ τὴν Τιτίκαν, ἢ νεότης νὰ νυμφευθῇ τὴν αὐγὴν, νὰ ἔχετε τριγύρω σας πασχαλιὰς καὶ ἀηδόνας, νὰ ᾄδῃται ἡ ζωὴ σας ὡραία χλόη μὲ ἥλιον, νὰ πληρῶσι τὴν ψυχὴν σας χαρὰι πάσης οὐρανίας μακαριότητος, ἐγὼ δὲ, τῶρα ὅτε δὲν εἶμαι πλέον διὰ τίποτε καλὸς, νὰ παύσω τοῦ ζῆν. Εἶναι βέβαιον ὅτι ὅλα αὐτὰ γίνονται καλῶς, ὡς γίνονται. Τὴν ἀλήθειαν ἄς εἴπωμεν· ἐγὼ δὲν εἶμαι πλέον διὰ τίποτε ἰκανὸς, διὰ τίποτε χρήσιμος· αἰσθάνομαι τὸ τέλος μου. Πρὸ μιᾶς ὥρας μὲ ἦλθε λειποθυμία. Αὐτὴν τὴν νύκτα ἔπια ὄλον ἐκεῖνον ἐκεῖ τὸν ἐμπότην. Τί καλὸς εἶναι ὁ σύζυγός σου, Τιτίκα! Εἶσαι πολὺ καλῆτερα παρ' ὅσον ἦσο μετ' ἐμοῦ.

Ἦκούσθη δὲ τότε ἀνοιγομένη ἡ θύρα, καὶ εἰσῆλθεν ὁ ἰατρός.

— Καλημέρα, ἰατρὲ, καὶ σᾶς ἀφίνω ὑγείαν διὰ παντός, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης. Ἴδου τὰ καλὰ μου τὰ παιδιὰ.

Ὁ Μάριος ἐπλησίασε πρὸς τὸν ἰατρόν. Τὸν ἀπηθύβουε δὲ ταύτην καὶ μόνην τὴν λέξιν·

— Κύριε! . . . ἀλλ' ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐπρόφερεν αὐτὴν ἐδήλου τελείαν ἐρώτησιν.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὁ ἰατρός ἀπεκρίθη διὰ βλέμματος περιέχοντος ὄλην τὴν ἀπάντησιν.

— Ἐὰν τὰ πράγματα ἀπαρέσκουν εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης, δὲν εἶναι αὐτὸς λόγος διὰ νὰ εἴμεθα πρὸς τὸν Θεὸν ἄδικοι.

Ἐπεκράτησε δὲ τότε τελεία σιγὴ. Ὁλων τῶν παρεστώτων τὰ στήθη ἦσαν πεπιεσμένα.

Ὁ Ἀγιάννης ἐστράφη πρὸς τὴν Τιτίκαν. Ἠτένισε πρὸς αὐτὴν τοὺς ὀφθαλμούς του ὡς θέλων νὰ λάβῃ τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου της διὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν. Εἰς τὸ βάθος τῆς σκιαῆς οὗου ἦτον ἤδη βυθισμένος, ἠδύνατο εἰσεῖτι νὰ θεωρῇ τὴν Τιτίκαν μὲ ἔκστασιν. Ἡ αἴγλη τοῦ ἠδέος προσώπου της ἐπεφώτιζε τὴν ὠχράν του ὄψιν.

Ὁ ἰατρός τοῦ ἔψαυσε τὸν σφυγμὸν.

— Ἀ! σεῖς τοῦ ἐχρειάζεσθε! ἐψιθύρισε στραφεὶς πρὸς τὴν Τιτίκαν καὶ τὸν Μάριον.

Καὶ χύψας πρὸς τὸ ὠτίον τοῦ Μαρίου, ἐπρόσθεσε κρυφίως.

— Πολὺ ἀργὰ πλέον.

Ὁ Ἀγιάννης, σχεδὸν χωρὶς νὰ παύσῃ τοῦ νὰ θεωρῇ τὴν Τιτίκαν, εἶδε μετὰ γαλήνης τὸν Μάριον καὶ τὸν ἱατρὸν ἐπρόφερον δὲ τὰ χεῖλη του τὸν λόγον τοῦτον, μόλις ἀκουσθέντα.

— Τὸ ν' ἀποθνήσκῃ τις δὲν εἶναι τίποτε· τὸ νὰ μὴ ζῆ εἶναι φρικτόν.

Αἴφνης ἠγέρθη ὄρθιος. Συμβαίνει ἐνίοτε εἰς τοὺς πνέοντας τὰ λοισθία ν' ἀνακτώσῃ βραχεῖάν τινα δύναμιν σημεῖον καὶ τοῦτο τῆς ἀγωνίας. Κατηθύνθη στερεῶ ποδὶ πρὸς τὸν τοίχον, παρεμέρισε τὸν Μάριον καὶ τὸν ἱατρὸν, θελήσαντας νὰ τὸν ὑποστηρίξωσι, ἀπεκρέμασεν ἀπὸ τοῦ τοίχου τὸν ἐκ χαλκοῦ μικρὸν ἐσταυρωμένον, ἐπανήλθεν εἰς τὴν καθέδραν του μὲ ὄλην τὴν περὶ τὸ κινεῖσθαι ἐλευθερίαν ἀνθρώπου ἀπολαύοντος πλήρους ὑγείας, ἐκάθησε, καὶ εἶπε μὲ γεγωνυῖαν φωνὴν, ἀποθέσας τὸν ἐσταυρωμένον ἐπὶ τῆς τραπέζης·

— Ἴδου ὁ μέγας μάρτυς.

Ἐπειτα ἐκάμφθη τὸ στήθος του, καὶ ἤρχησε νὰ τρέμῃ ἡ κεφαλή του ὡσανεὶ ὑπὸ τῆς ζάλης τοῦ μνήματος, αἱ δὲ χεῖρές του, ἐπὶ τῶν γονάτων του οὔσαι ἀμφοτέραι τεθειμέναι, ἐφάνησαν σκάπτουσαι διὰ τοῦ ὄνυχος τὸ ὕφασμα τοῦ πανταλονίου του.

Ἡ Τιτίκα τὸν ἐκράτει ἐκ τῶν ὤμων καὶ ἐπροσπάθει νὰ τὸν ὀμιλήσῃ, ἀλλ' ἡ φωνὴ τῆς διεκόπτετο ὑπὸ τῶν λυγμῶν. Μόλις διεκρίνοντο μεταξύ τοῦ πικροῦ σιάλου ὅστις συνοδεύει τὰ δάκρυα, λέξεις τινὲς ὡς αἱ ἑξῆς· — Πατέρα μου μὴ μᾶς ἀρίσετε. Εἶναι δυνατόν νὰ σᾶς εὐρωμεν διὰ νὰ σᾶς χάσωμεν πάλιν εὐθὺς;

Ἐμπορεῖ τις νὰ εἴπῃ περὶ τῆς ἀγωνίας τῶν ψυχορραγούντων ὅτι ἔρπει. Ὑπάγει, ἔρχεται, προβαίνει ὀλίγον πρὸς τὸν τάφον, καὶ πάλιν ἐπιστρέφει εἰς τὴν ζωὴν. Ἐν τῷ ἀποθνήσκειν διορᾶται ὅτι καὶ ἐν τῷ βαδίζειν εἰς σκότος ψηλαφῆτι.

Ὁ Ἀγιάννης, μετὰ τὴν συγκοπήν ἐκείνην τῶν δυνάμεών του, ἀνεστύλωθη πάλιν, ἔσεισε τὸ μέτωπόν του, ὡς ζητήσας ν' ἀποτινάξῃ τὸ ἐπ' αὐτοῦ κατακαθήμενον σκότος, καὶ ἀνέκτησεν ὄλας σχεδὸν τὰς νοεράς δυνάμεις του. Ἐλαβε μίαν ἄκραν τῆς χειρὶδος τῆς Τιτίκας καὶ ἠσπᾶσθη αὐτήν.

— Ἀναλαμβάνει! ἱατρὲ, ἀναλαμβάνει! ἀνέκραξεν ὁ Μάριος.

— Εἴθετε καλοὶ καὶ οἱ δύο, εἶπεν ὁ Ἀγιάννης. Νὰ σᾶς εἰπῶ τώρα τί μ' ἔκαμε πόνον πολύν. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μ' ἔκαμε τὸν περὶ σσότερον πόνον, εἶναι, κύριε Πομμερσὺ, ὅτι δὲν ἠθέλησετε νὰ ἐγγίξετε τελειῶς ἐκεῖνα τὰ χρήματα. Αὐτὰ τὰ χρήματα εἶναι τῆς συζύγου σας· εἶναι ἰδικὰ τῆς. Τώρα, τέκνα μου, νὰ σᾶς ἐξηγήσω πῶς

δι' αὐτὸ μάλιστα ἐχάρην πολὺ ὅταν σὰς εἶδα. Οἱ γὰράται οἱ μελανοὶ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, οἱ λευκοὶ γὰράται ἔρχονται ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Αὐτὰ ὅλα θὰ τὰ ἰδῆτε εἰς τοῦτο τὸ χαρτί, ὅταν τὸ ἀναγιώσετε. Ἐφηῦρα ἓνα τρόπον διὰ τὰ βραχίονια, πῶς νὰ κολλᾶται εἰς αὐτὰ ὁ γαγάτης, καὶ νὰ ἦναι καὶ εὐμορφότερα, καὶ στερεώτερα, καὶ ὀλιγώτερον ἀκριβὰ. Καταλαμβάνετε ἐκ τοῦτου πόσον κέρδος. Ὡστε ἡ περιουσία τῆς Τιτίκας εἶναι ἰδικῆ της, εἶναι κτῆμά της. Αὐτὰ ὅλα σὰς τὰ ἐξηγῶ λεπτομερῶς, διὰ νὰ ἦναι τὸ πνευμά σας ὅλως-διόλου ἀναπαυμένον.

Ἐν τούτοις εἶχεν ἀναβῆ ἡ θυρωρὸς, καὶ παρετήρει διὰ τῆς ἡμικλειστοῦ θύρας. Ὁ ἰατρὸς τὴν εἶπεν ὅτι δὲν ὑπῆρχε χρεία τῆς ὑπηρεσίας της, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη ὁ ἰατρὸς καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν καλὴν ταύτην γυναῖκα τοῦ νὰ κράξῃ πρὸς τὸν ἀποθνήσκοντα ἐν τῇ εὐσεβείᾳ της, ἀναχωροῦσα·

— Θέλετε νὰ πάγω νὰ φωνάξω ἓνα πνευματικόν;

— Ἐγὼ ἓνα, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγιάννης.

Καὶ ἔδειξεν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του, ὡς νὰ ἔβλεπέ τινα ἐφιστάμενον.

Καὶ ἀληθῶς, ἦτον ἐνδεχόμενον ὅτι παρίστατο εἰς τὴν ἀγωνίαν ταύτην ὁ ἐπίσκοπος.

Ἡ Τιτίκα ἔθεσεν ἡσύχως ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς του ἐν προσκεφάλαιον, πρὸς περισσοτέραν του ἀνάπαυσιν.

Ὁ Ἀγιάννης ἐξηκολούθησε λέγων·

— Κύριε Πομπηροῦ, μὴν ἔχετε κἀνένα φόβον· σὰς ἐξορκίζω μὴ. Αἱ ἐξακόσαι χιλιάδες φράγκων εἶναι χρήματα τῆς Τιτίκας. Ἄν δὲν ἦτον διὰ νὰ τὰ χαρῆτε, θὰ ἔχανα ποτὲ τὴν ζωὴν μου! Κατωρθώσαμεν νὰ κατασκευάζωμεν τοὺς ὑάλιτας ἐκείνους ἐξαιρέτα. Συνηγωνιζόμεθα ἐπιτυχέστατα μὲ τοὺς κατασκευαστὰς τῶν λεγομένων κοσμημάτων τοῦ Βερολίνου. Ἐν δέμα περιέχον χιλίους διακοσίους κόμβους χρησίμους διὰ περιδέραια, μὲ ἔδρας ἐπ' αὐτῶν κανονικωτάτας, δὲν ἀπαιτεῖ δαπάνην πλειοτέραν τῶν τριῶν φράγκων.

Ὅποτεν προσφιλές τι ὄν ἀποθνήσκῃ, τὸ παρατηροῦμεν μὲ βλέμμα προσκολλώμενον ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὡς θέλον νὰ κρατήσῃ αὐτὸ ἀναποσπάστως. Ἄφωνοι ἀμφότεροι ἐκ τῆς ὀδύνης, μὴ εἰδότες τί νὰ εἴπωσιν εἰς τὸν θάνατον, ἀτηληπισμένοι καὶ τρέμοντες, ἴσταντο ὄρθιοι ἐνώπιόν του, ἡ Τιτίκα κρατοῦσα τὸν Μάριον ἐκ τῆς χειρὸς.

Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμῆν, ὁ Ἀγιάννης ἔκλινεν εἰς τὴν δύσιν του· ἐπλησίαζεν εἰς τὸν σκοτεινὸν ὄριζοντα. Ἡ πνοή του κατέστη δια-

λείπουσα τὴν διέκοπτεν ὁ ροχχασμὸς τοῦ θανάτου. Ἡσθάνετο κόπον θέλων νὰ μεταθέσῃ τὴν χεῖρά του, οἱ πόδες του ἔχασαν πᾶσαν κίνησιν, καὶ ἐνῶ ἠϋξάνεν ἡ ἀτονία τῶν μελῶν καὶ τὸ ἄχθος τοῦ σώματος, ἀνέτελλε συγχρόνως δλη τῆς ψυχῆς ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἀνεπτύσσεται ἐπὶ τοῦ μετώπου του. Ἡδὴ τὸ φῶς τοῦ ἀγνώστου κόσμου ὑπῆρχεν ἐντὸς τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ του ὁρατόν.

Ἡ μορφή του καθίστατο πελιδνῆ, καὶ ἐνταῦτῳ ἔμειδία. Δὲν ἦτον μὲν ἡ ζωὴ ἐπ' αὐτῆς πλέον ἄλλ' ἦτον ἄλλο τι. Ἡ ἀναπνοή του ἐξέπιπτε, τὸ βλέμμα του ἐμεγαλύνετο. Πτώμα εἰς τὸ ὅποιον ἠσθάνεσο πτέρυγας.

Ἐνευθεν εἰς τὴν Τιτίκαν νὰ πλησιάσῃ· ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὸν Μάριον ὀφθαλμοφανῶς ἡ στιγμή ἐκείνη ἦτον ἡ ἐσχάτη τῆς ἐσχάτης ὥρας, καὶ λοιπὸν ἀπετάθη πρὸς αὐτοὺς μὲ φωνὴν τόσον ἀσθενῆ, ὥστε ἐφαίνετο ὡς ἐρχομένη μακρόθεν, καὶ ἐνόμιζες ὅτι ἀπὸ τοῦδε μεταξὺ αὐτοῦ καὶ αὐτῶν ὑπῆρχε μεσότηχον.

— Πλησίασε, πλησίασατε καὶ οἱ δύο. Πολὺ σᾶς ἀγαπῶ. ὦ! εἶναι γλυκὺς τοιοιουτρόπως ὁ θάνατος! Καὶ σὺ ἐπίσης μὲ ἀγαπᾶς, Τιτίκα μου. Ἡξευρα ἐγὼ ὅτι ἠσθάνεσο πάντοτε στοργὴν πρὸς τὸ καλὸν σου τὸ γερόντιον. Πόσον εἶσαι χαριτωμένη, ὅτι μ' ἔβαλες αὐτὸ τὸ προσκεφάλαιον διὰ ν' ἀναπαυθῆ ἡ κεφαλὴ μου. Θὰ μὲ κλαύσης ὀλίγον· δὲν θὰ μὲ κλαύσης, Τιτίκα μου; Ὅχι πολὺ. Δὲν θέλω ἐγὼ νὰ ἔχῃς ὀδυνηρὰς λύπας. Νὰ διασκεδάζετε, τέκνα μου· πολὺ νὰ διασκεδάζετε. Ἐλησμόνησα νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι ἀπὸ τὰς πόρπας, τὰς χωρὶς γλωττίδας, ὑπῆρχε κέρδος περισσότερον παρὰ ἀφ' ὅλα τὰ ἄλλα Ἐν δέμα μὲ δώδεκα δωδεκάδας ἀπῆτουν ἔξοδον δέκα φράγκα, καὶ ἐπωλοῦντο πρὸς ἐξήντα φράγκα. Ἦτον τῶντι ἓνα καλὸν ἐμπόριον. Θέλω νὰ σᾶς εἰπῶ, κύριε Πομμερσὺ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ σᾶς φαίνεται διόλου ἄπορον πῶς ἀπέκτησα τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας φράγκων. Αὐτὰ τὰ χρήματα ἐκερδήθησαν ἐντίμως. Ἐμπορεῖτε νὰ εἰσθε πλοῦσιοι μὲ ὄλην τὴν ἀνάγκωσιν τῆς συνειδήσεως. Ν' ἀγοράσετε ὄχημα, νὰ τὸ ἔχετε ὅταν θέλετε, νὰ ἐνοικιάζετε θεωρεῖον εἰς τὸ θέατρον, διὰ νὰ παγαίνετε ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν· ναι, Τιτίκα μου, ναι, καλὴ μου κόρη, νὰ στολιζέσαι λαμπρὰ εἰς τοὺς χοροὺς· ἔπειτα δὲ νὰ δίδετε εἰς τοὺς φίλους σας καλὰ γεύματα· νὰ εἰσθε εὐδαίμονες. Πρὸ ὀλίγου ἐκάθησα κ' ἔγραψα εἰς τὴν Τιτίκαν. Θὰ εὔρη τὴν ἐπιστολήν μου. Ἀφίνω εἰς αὐτὴν τὰ δύο ἐκεῖνα ἀργυρᾶ κηροπήγια· εἶναι ἀργυρᾶ, ὅμως δι' ἐμὲ εἶναι χρυσᾶ, εἶναι ἀδαμάντινα· μεταβάλλουν τὰ ἀλειματοκέρια εἰς ἀγιοκέρια Δὲν ζεύρω ἂν ἐκεῖνος ὅστις μὲ τὰ ἔδωκεν

εἶναι εὐχαριστημένους ἕξ ἐμοῦ ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐκαμα ὅ,τι ἠμπόρεσα. Τέκνα μου, μὴ λησμονήσετε ὅτι εἶμαι ἕνας πτωχὸς ἀνθρώπος· νὰ μὲ θάψετε εἰς τὴν τυχοῦσαν γωνίαν γῆς· μὲ μίαν ἀπλὴν πέτραν ἐπάνω, διὰ νὰ φαίνεται μόνον ὅτι ἐκεῖ εἶναι θαμμένος ἀνθρώπος. Αὐτὸ εἶναι ἡ ἐσχάτη μου θέλησις. Δὲν χρειάζεται ἐπὶ τῆς πέτρας ὄνομα. Ἐὰν ἡ Τιτίκα θέλῃ νὰ ἔρχεται ἐνίοτε, τοῦτο θὰ μὲ εὐχαριστῇ. Καθὼς καὶ σεῖς, κύριε Ποιμερσὺ. Σᾶς ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἠσθανόμην πάντοτε ἀγάπην πρὸς σᾶς· σᾶς ζητῶ συγγνώμην. Τώρα ὅμως, ἡ Τιτίκα μου εἶναι ἰδική σας· ἐνώπιόν μου τώρα πλέον εἴσθε καὶ οἱ δύο ἕν καὶ τὸ αὐτό. Σᾶς εἶμαι εὐγνωμονέστατος. Αἰσθάνομαι ὅτι καθιστᾶτε εὐδαίμονα τὴν Τιτίκαν. Νὰ ἐβλέπετε, κύριε Ποιμερσὺ, τὰς ὠραιὰς ῥοδινάς παρεῖας τῆς! ἦτον ἡ χαρὰ μου· ὁσάκις τὴν ἔβλεπα ὀλίγον τι ὠχρὰν, ἐγινόμην περιλιπὸς. Μέσα εἰς τὸ συρτάριον ἐκείνης ἐκεῖ τῆς ἱματιοθήκης μου θὰ εὔρετε ἕν πεντακοσιόφραγκον τραπεζικὸν γραμματίον. Δὲν τὸ ἤγγισα. Αὐτὸ πλέον διὰ τοὺς πτωχοὺς. Βλέπεις, Τιτίκα, ἐκεῖ, ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην, τὴν ἐσθῆτα τὴν ὁποῖαν ἐφόρεις, ὅταν ἦσουν μικρῆ; τὴν ἐνθυμεῖσαι; Εἶναι δέκα ἔτη ἔκτοτε. Πῶς περνᾷ ὁ καιρὸς! Ὑπῆρξαμεν πανευδαίμονες. Τώρα; ἐτελείωσε. Μὴ κλαίετε, παιδιὰ μου, μὴ κλαίετε, δὲν παγαίνω πολὺ μακρὰν ἀπ' ἐκεῖ θὰ σᾶς βλέπω. Ὅταν νυκτώγῃ, στρέφετε μόνον τὰ ὄμματα σας πρὸς τὰ ἐπάνω, καὶ θὰ μὲ βλέπετε νὰ σᾶς χαμογελῶ. Τιτίκα, ἐνθυμεῖσαι τὸ Μομφερμεῖλιον; Ἦσουν εἰς τὸ δάσος· εἶχες ἕνα φόβον! ἐνθυμεῖσαι ὅταν ἦλθα κ' ἔπιασα τὸν κάδον διὰ νὰ σὲ βοηθήσω; Τότε πρῶτην φορὰν ἤγγισα τὸ πτωχό σου τὸ μικρὸ χεράκι. Ἦτον τόσον κρυερὸν! Ἄ! τότε, δεσποινίς μου, αἱ χεῖρες σας ἦσαν κατακόκκιναι, τώρα τὰς ἔχετε λευκάς ὡς τὸ κρίνον. Καὶ τὴν μεγάλην ἐκείνην κοῦκλαν! τὴν ἐνθυμεῖσαι; Τὴν ἔλεγες Κατερίναν. Ἐλυπέισο ὅτι δὲν τὴν ἐπῆρες μαζὴ σου εἰς τὸ μοναστήριον! Ποσάκις μ' ἔκαμες κ' ἐγέλασα, γλυκύτατε ἀγγελε! Ὅταν μετὰ τὴν βροχὴν ἐσχηματίζοντο ρυάκια, ἔρριπτες ἐντὸς αὐτῶν ἀχυρα, καὶ τὰ ἔβλεπες νὰ φεύγουν μὲ τὸ ρεῦμα. Σὺ, βέβαια, τὰ ἐλησμόνησες. Μικρὰ, ἦσουν τόσον ἔξυπνη! Ἐπαιζες. Ἐπρέμαζες εἰς τὰ ὠτία σου κεράσια. Ὅλα ἐκεῖνα ἐπέρασαν. Τὰ δάση ὅπου κάνεις ἐπέρασε μὲ τὸ παιδί του, τὰ δένδρα ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἐπεριπάτησε, τὰ μοναστήρια ὅπου ἐκρύβη, τὰ ὄμματα καὶ οἱ γλυκεῖς γέλωτες τῆς παιδικῆς ἡλικίας, εἶναι σκιά. Ἐφантаζόμην ὅτι δλα αὐτὰ ἀνήκον εἰς ἐμέ. Ἀνοησία. Οἱ Θεναρδιέροι ὑπῆρξαν κακοί. Συγχωρεῖτέ τους καὶ ὁ Θεὸς ἅς τοὺς συγχωρήσῃ. Τιτίκα, ἦλθε ἡ στιγμή νὰ σὲ εἰπῶ τῆς μητρὸς σου τὸ ὄνομα. Ὀνομάζετο Φαντίνη.

Ἐνθυμοῦ καλὰ αὐτὸ τὸ ὄνομα Φαντίνη. Ὅσακις θὰ τὸ προφέρῃς, κλίνει τὸ γόνυ, παιδί μου. Πολλὰ ὑπέφερε. Καὶ πολὺ σὲ ἠγάπα. Ὑπῆρξε δυστυχεστάτη, ὅσον σὺ εὐτυχῆς. Οὕτω διανέμει ὁ Θεὸς τὰ πράγματα. Ὁ Θεὸς ἐπιβλέπει ἄνωθεν, μᾶς βλέπει ὅλους, καὶ γινώσκει· ἐκεῖνος τί κάμνει ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων ἀστέρων του. Ἐγὼ λοιπὸν, τέκνα μου, ἀναχωρῶ καὶ σᾶς ἀφίνω. Ἀγαπᾶσθε πάντοτε. Εἰς τὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει ἄλλο πράγμα παρὰ τὴν ἀγάπην. Ἀναπολεῖτε ἐνίοτε καὶ τὸν πτωχὸν γέροντα ὅστις ἀπέθανεν εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν οἰκίαν. Ὡ Τιτίκα μου, ἐγὼ δὲν πταίω ὅτι ὅλας αὐτάς τὰς ἡμέρας δὲν σὲ εἶδα· ἡ καρδιά μου, παιδί μου, ἐσπαράττετο· ἐπάγαινα ἔως εἰς τὴν γωνίαν τοῦ δρόμου, καὶ δὲν ἤμπόρουν νὰ προβῶ περαιτέρω· τί θὰ ἔλεγαν ὅσοι μ' ἔβλεπαν νὰ περῶ ἀπ' ἐκεῖ! Ἦμην ὡσάν τρελλός· μίαν φορὰν ἐξῆλθα μὲ ἀσκεπῆ τὴν κεφαλὴν μου. Παιδιά μου, ἤρχησα νὰ μὴ βλέπω πλέον καθαρά· εἶχα νὰ σᾶς εἰπῶ ἀκόμη καὶ ἄλλα, ὅμως . . . ἀδιάφορον. Σᾶς συστήνω, μὴ με λησμονήσετε ὀλοτελῶς. Εἴσθε ὄντα εὐλογημένα παρὰ Θεοῦ. Δὲν ἐξεύρω τῶρα τί ἔχω· βλέπω φῶς. Πλησιάζετε ἀκόμη. Ἀποθνήσκω εὐτυχῆς. Δότε με τὰς προσφιλεῖς κεφαλὰς σας, νὰ βάλω ἐπάνω τὰς χεῖράς μου.

Ἡ Τιτίκα καὶ ὁ Μάριος ἔκλινον τὸ γόνυ ὀλοφυρόμενοι, κρατοῦντες ἕκαστος μίαν τῶν χειρῶν τοῦ Ἀγιάννη καὶ ἀσπαζόμενοι αὐτὴν μετὰ δακρύων θαλερῶν. Αἱ σεβάσμιαι χεῖρες αὐταὶ ἔχασαν πλέον πάσαν κίνησιν.

Ὁ Ἀγιάννης ἔκειτο ὑπτίος· ἡ λευκὴ μορφή του ἐφωτίζετο ὑπὸ τῶν δύο κηροπηγίων, ἐστραμιμένη πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἦδη ἦτον νεκρὸς, ἀναίσθητος εἰς τὰ τοῦ Μαρίου καὶ τῆς Τιτίκας φιλήματα καὶ δάκρυα.

Ἡ νύξ ἐκεῖνη ὑπῆρχεν ἀσέληνος καὶ σκοτεινὴ. Ἄγγελός τις βεβαίως, πελώριος ἄγγελος, ἐφίστατο ἐν τῇ σκιᾷ ὄρθιος, μὲ τὰς πτέρυγας ἀναπεπταμένας, ἀπεκδεχόμενος τὴν ψυχὴν.

ΣΤ'.

Ὁ χρόνος κρύπτει καὶ ἡ βροχὴ ἐξαλείφει.

Εἰς ἓν ἐκ τῶν κοιμητηρίων τῶν Παρισίων, τὸ τοῦ Καλογήρου (Père Lachais) λεγόμενον, ἐν γωνίᾳ καὶ παραβύσῳ, μακρὰν τῶν

